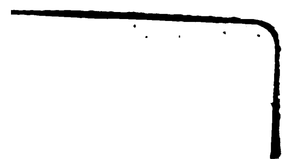

E

ONS VADERLAND.

ELFDE DEEL.

Engelberts Gerrits
NHO

Met hernieuwden moed en kracht,
Tegen frieschen haat en vreemden,
Vestigt zich in Hollands beemden,
  Hollands oude gravenmagt.
Soms nog zwermen uit het noorden,
  Weer de woeste buiters aan,
Plondren Scheldes groene boorden,
  Onder Eriks ravenvaan.
Ansfrieds deugden, Arnouds trouwe,
  Fier op 't bloedig oorlogsveld,
  Ongelukkig graaf en held,
Naast zijn hooggeboren vrouwe;
  Redbert, schrik van Noord en Zuid,
Bjoern, door toovermagt omgeven,
  Hildeswinde, vroom als bruid,
Maar heldinne in 't huwelijksleven,
  Zijn de beelden van 't paneel:
Zwarte boosheid, reine deugden,
Bange smarten, zoete vreugde,
  Vormen ons geschiedtafreel.

P.

ONS VADERLAND.

Historisch-Romantische Schetsen uit de Vaderlandsche Geschiedenis

Van de vroegste tyden tot op heden.

DOOR

G. Engelberts Gerrits.

Met medewerking van eenige vaderlandsche geleerden en letterkundigen.

11ᵉ DEEL.

Blz. 92.

AMSTERDAM,
P. M. VAN DER MADE.
1861.

INHOUD

VAN HET ELFDE DEEL.

ANSFRIED EN HILDESWINDE.

Tafereelen uit het leven van graaf Arnoud van Holland.

INHOUD.

Ansfried en Hildeswinde.

TAFEREELEN UIT HET LEVEN VAN GRAAF ARNOUD VAN HOLLAND.

(980—1000.)

»Arnout, des ander Diedric sone,
Wort grave van Hollant, als de gone,
Dient van rechter gheboerten an quam 1)."
MELIS STOKE.

I.

Een bezoek in 't bisschopshof.

Vóór omstreeks eene halve eeuw, dus in het jaar 950, was het aan de frankische vorstenmagt en den moed der bewoners dezer gewesten gelukt Utrecht — toen reeds zoo bloeijend en Neerlands hoofdzetel des christelijken geloofs — aan de schendende hand der Noormannen voor altijd te ontrukken. Ook na den dood van Godfried den Noor, die als hertog over deze gewesten den heirstaf had gezwaaid, waren de woeste zeeschuimers op onze kusten geland, en, terwijl men hier en elders een waakzaam oog op hunne komst gevestigd hield, werd

1) Arnoud, de zoon van Diderik de tweede, werd graaf van Holland, als degene wien het door echte geboorte toekwam.

op eene andere plaats, en vaak dààr waar men hen het allerminst verwachtte, weer de brandfakkel geslingerd en de geroofde buit naar de schepen gevoerd.

Eindelijk viel toch binnen Utrecht het zoo zwaar drukkend juk van de schouderen der bewoners, en zagen velen blijmoedig en met kinderlijk verlangen uit naar hun geestelijken herder, meermalen gevlugt voor de Noren, die de ruime hallen van het bisschopshof en de hooge gewelven der hoofdkerk deden weergalmen van hunne woeste krijgsliederen.

Bisschop Balderik, genaamd de vrome, die, in dagen wanneer de nood drong, niet aarzelde den kerkelijken kromstaf terzijde te zetten, het pallium af te leggen en ze te verwisselen met borstharnas en zwaard, bisschop Balderik had steun gevonden in zijne verovering van Utrecht bij den wakkeren Bruno, zoon van Hendrik den vogelaar, koning der Oostfranken en een der meest ridderlijke vorsten zijns tijds. Beiden voltooiden het groote werk: de laatste Noorman verliet de bisschopsstad, maar niet zonder zijne woede te koelen met alles te verwoesten wat zijne hand vinden kon.

Toen de bisschop, nog jeugdig en krachtvol in die dagen, de zetelstad van zijn geestelijk gebied bezocht, na de verdrijving der Noren, maakten zich eene diepe zielesmart en weemoed van hem meester: hij vergoot tranen van droefheid, en drukte het gevoel zijns harten in deze woorden uit:

»Toen ik de stad voor het eerst binnentrad en haar door de Noren geteisterd en, o ramp! geheel vernield aanschouwde; toen ik zag, dat de kerken van den heiligen Martinus en Salvador verwoest en verbrand waren, werd ik diep getroffen, en kon mijn gevoel niet bedwingen. Ik heb onder een vloed van tranen de hulp des Hemels afgesmeekt en gebeden, dat Hij, die Zijne heilige kerk op een vasten rotssteen, welke is Christus, gebouwd heeft, zich verwaardigen mogt mede te werken tot den wederopbouw en het herstel der kerk, aan mij toevertrouwd.”

Door het droevig lot dier schoone stad, waaraan keizers

en rijksgrooten als om strijd het hunne ter verfraaijing hadden bijgedragen en haar begiftigd met rijke goederen heinde en ver, werd de christelijke ijver des bisschops in geene geringe mate gewekt. Hij deed de muren en bolwerken herbouwen, en schonk nieuwe poorten aan de stad, welke hij tevens tegen de aanvallen der vijanden met eene gracht, eene brug en torens versterkte.

De kerken, wier bouwvallen alleen de plek aanduidden, waar zij weleer de hooge tinnen verhieven, deed hij verrijzen met nieuwe pracht, riep de gevlugte en verstrooide monniken terug, versterkte hun verminderd getal en begiftigde hen met aanzienlijke inkomsten. Groot was thans de menigte van geloovigen, die zamenstroomden van van alle kanten; de bisschoppelijke stad herleefde met vernieuwden luister, en Balderik, nimmer aarzelende het oorlogszwaard te trekken, wanneer het geestelijk zwaard te kort schoot in de bereiking van zijn doel, zag zich nu spoedig bij magte, om ook de laatste vijanden te verdrijven uit het kerkelijk gebied.

Thans, in den zomer van het jaar 980, smaakte de reeds hoogbejaarde bisschop de schoone vruchten zijner onbezwekene vlijt; de rustelooze grijsaard, wiens betrekking tot den thans regerenden frankischen koning van zeer vriendschappelijken aard was, zag de reeds zoo rijke kerkgoederen van het Sticht door vorstelijke gunst gestadig vermeerderen, en die zelfs uitbreiden tot aan de uiterste grenzen van het tegenwoordig Noord-Holland. Ook was het door zijn toedoen, dat aan Utrecht het muntregt werd teruggegeven, hetgeen niet weinig toebragt tot de verheffing van den bloei en den vooruitgang dezer later zoo magtige bisschopsstad 1).

Treden wij alzoo op een schoonen zomermiddag van bovengenoemd jaar het oude Trajectum binnen, dat thans

1) Arend, II, p. 32.

weer prijkt in vrolijken glans. Wij zijn de stad ingegaan aan de zijde der Catharijne-poort, namelijk waar deze naderhand gebouwd werd, en ons oog rust dáár met belangstelling op die dikke muren, welke de veste beschermen; ter linkerzijde bemerken wij een hoog en hecht gebouw, een toren, die inderdaad een sterk punt van verdediging moet zijn voor de stad, en ook eens gesticht werd door den bisschop. Nog eeuwen later zal dit steengevaarte den naam dragen van Balderiks toren, en alzoo de herinnering aan den bisschop overbrengen tot later eeuw 1).

Zoo wij de zwaar gebouwde poort doorgaan, waartoe ons eene brug over den Rijn voert, dan leidt ons eene breede baan, met steenen geplaveid, binnen den kreits der stad; de zijstraten en stegen echter zijn nog ongeplaveid als vroeger, en in 't najaar en des winters moeijelijk te betreden. Hoewel het niet ontbreekt aan steenen gebouwen, met ruimen bijvang of voorplein, door de edelen en vrijën bewoond, bemerkt het oog toch een aantal geringe woningen van dienst- en ambachtslieden, welke hun nog zeer weinig levensgemakken aanbieden: geheel van hout opgetrokken en met riet of stroo gedekt, steken deze schamele hutten sterk af bij de zoo vele hechte gebouwen, van welvaart getuigende.

Gaan wij voort: van de sint Mariekerk — later te dezer plaatse nabij den stadsmuur opgebouwd — is nog niet het minste spoor te ontdekken; eerst in 1082 zal keizer Hendrik dit schoone gebouw stichten, als eene boete voor de verwoesting der prachtvolle Mariakerk te Milaan, bij de verovering dier onbuigzame stad geslecht.

Een tak van den Rijn volgende, kiezen wij tot pad de toen nog ongeplaveide kade, welke thans de Oude Gracht heet. Wij zijn nu aan de brug, welke naar den Steenweg leidt, en ziet! daar stuit ons oog op een krachtvol en statig gebouw; wij bezochten het reeds vroeger in de dagen van zwaarder strijd en zorg dan thans;

1) Naderhand droeg dit gevaarte den naam Bollacrts-toren, welke op de grondvesten er van werd gesticht.

het rust op de grondslagen van dien magtigen burg, eenmaal in het bezit van den hardnekkigen Radboud.

De glans van dit bisschopshof wordt evenwel overschaduwd door de beide majestueuze kerkgebouwen daarneven: de sint Maartenskerk — den Dom — en de sint Salvator, de kerk der relieken. In nieuwe pracht zijn ze herrezen; al wat verwoest werd is hersteld, en het »Gloria!" klinkt er weer ongestoord ten hemel. Die gewelven overdekken het stoffelijk overschot van zoo menigen grooten arbeider in den wijngaard des Heeren: dààr rusten de stoffelijke overblijfselen van den martelaar des geloofs, den vromen Bonifacius; daar ook toont u een eenvoudige grafsteen waar Utrechts derde bisschop, Gregorius, den slaap des doods sluimert en anderen met hem.

Maar thans staan wij voor den hoofdingang der Domkerk. Het is namiddag, en de zachte toonen van het »Angelus" klinken ons toe; wij gaan binnen. Ziet, dat is indrukwekkend en schoon! Zoo veel frischheid en glans, als met kwistige hand allerwegen binnen dit kerkgebouw verspreid, verbazen inderdaad het oog. Bouwkunst en schilderwerken dingen om den voorrang waar onze blik zich ook wenden moge; de breede pilaren zelfs zijn met goud en kleuren afgezet, en hoewel de schilderstukken ten volle het platte en doodsche kenmerken, der middeleeuwsche figuren zoo geheel eigen, vindt men toch overal op de wanden en vleugelen treffende tafereelen aangebragt uit de historiën der heiligen en apostelen. Dáár, regt voor ons uit, rijst het vierkante altaar aan sint Maarten gewijd; het is eenvoudig, maar niet minder kunstig uit cederhout gebeiteld. Onder het altaar bevindt zich een holle pilaar, bevattende een aantal kostbare relieken van hooge waarde: overblijfselen van de apostelen Petrus en Thomas, van de bisschoppen Martinus en Severus, van sint Lucia en Agnes, ja, zelfs eene kristallen flesch, waarin het bloed van Johannes den dooper wordt bewaard. Alles is besloten in kostbare doozen en vaten, rijk met goud ingelegd, of vervaardigd uit kostbare of zeldzame stoffen.

Deze schat brengt den utrechtschen Dom in geene ge-

ringe hoogachting bij de geloovigen der tiende eeuw. Zoo rijk deze kerk is aan tijdelijke goederen, zoo overvloedig is zij ook in geestelijke schatten. Ligtelijk vraagt gij: hoe werd zij zoo rijk en magtig, deze bisschoppelijke stichting en grondzetel van het christelijk Nederland? De beantwoording dier vraag is wel der moeite waardig en noodig bovendien, want wij staan thans aan het begin van het christelijk middeleeuwsch tijdvak, en met de magt der graven begint tevens die van het later zoo omvangrijke Sticht van Utrecht.

Koning Karel de eenvoudige, hoeveel goeds zijne hand in het reeds zoo verzwakte Frankenrijk had daargesteld, in welke mate hij ook zijne edelen door velerlei gunsten en schenkingen aan zich zocht te verbinden, zijn troon nogtans was voortdurend niet zóó vast gevestigd, dat zijne vijanden die niet deden wankelen. Weinige jaren na de bevestiging van graaf Dirk in deze gewesten, spanden de frankische grooten zaam, om hem van den troon te stooten, en dit gelukte hun weldra: hij werd op het kasteel Thierry gevangen gezet, en vervolgens naar Peronne gevoerd, alwaar deze vorst in het jaar 929 overleed.

Na de onttrooning van Karel besteeg Rudolf, hertog van Bourgondië, den frankischen koningszetel. Hendrik van Saksen, bijgenaamd de vogelaar, heerschte thans over Duitschland, en deed zijne aanspraken op Hlotaringen met de kracht der wapenen gelden. Hlotaringen, waaronder ook een groot deel van Nederland behoorde, werd vereenigd met het duitsche rijk; de overige gewesten waren reeds vroeger onder het bestuur van koning Hendrik gesteld.

Geheel Nederland stond dus thans onder het oppergezag van dezen koning, wiens groote bekwaamheden en heldhaftige daden hem onder de uitstekendste vorsten der middeleeuwen doen rangschikken. Hij was het, die aan de voortdurende invallen der pannonische Hunnen en Slaven perk stelde, en door zijn wijs en krachtig bestuur de grondlegger werd van het magtige duitsche keizerrijk.

Koning Hendrik, die de groote verdiensten van den utrechtschen bisschop Balderik op hoogen prijs stelde, vertrouwde hem zelfs de opvoeding zijner beide zonen Otto en Bruno; de eerste, die in 936 zijn vader op den troon volgde, vergat nimmer de groote diensten hem door den waardigen bisschop bewezen. Reeds had Hendrik den bisschop en zijne kerk op nieuw bevestigd in al de bezittingen, welke haar onder de Noormannen en door andere lotwisselingen ontvallen waren. Otto I herschonk aan de stad Utrecht het muntregt, en haren kerkvoogd het jagtregt in de bosschen van Drenthe, het regt om te visschen in de Vecht en de Zuiderzee, het tolregt van Armuda — Muiden — en de *cogschuld*, eene vrij belangrijke opbrengst, welke strekte tot onderhoud van koggen en tot afkoop der scheepsdienst, waartoe de landzaten verpligt waren. Bij deze voorregten voegde Otto, die weldra opklom tot de keizerlijke waardigheid, en wiens dankbaarheid jegens zijn geestelijken leermeester geene perken kende, nog de landstreek tusschen de Lek en den IJssel, tot aan den mond der Maas in de Noordzee, welke vroeger graaf Walger, en na dezen diens zoon Radboud van het rijk in leen had; ook de bezittingen van een ander edelling des duitschen keizers langs de boorden van de Vecht tot aan den mond van dien stroom, waarbij later Loenen en Muiden werden gevoegd, het klooster en de nieuwe van steen gebouwde kerk te Thiel aan de Waal, en al wat des keizers was binnen de villa of heerlijkheid Dorestad, toen reeds Wijk genaamd. Bovendien werd Balderik bevestigd in al de goederen vroeger door koningen of keizers aan de kerk van Utrecht verleend.

Deze giften, hoezeer zij later vaak bloedige twistappelen werden tusschen het geestelijk en grafelijk gezag, hadden toen echter vooral ten doel, om den handel te beschermen, en waren dus niet enkel het uitvloeisel van den ijver, om de geestelijkheid te verrijken, maar wel degelijk het gevolg eener wèldoordachte staatkunde. Door aan Utrechts bisschop op te dragen de landen langs de Lek, den gelderschen en hollandschen IJssel en de Vecht, zoo

ook de landstreek waarin men de monden vindt van Maas en Schelde, alsmede door het heffen van schattingen voor de scheepsmagt, stond de handel zelf onder zijne bescherming, en werd de rijnvaart beveiligd van Keulen tot aan zee. Utrecht en Thiel waren toen de tusschenplaatsen voor den keulschen handel. Van Utrecht stevenden de handelbodems verder door de Vecht naar het noorden, en van Thiel door de Waal naar Engeland.

Moge het in onzen tijd verwondering baren, zoo vele wereldsche belangen aan geestelijke opperhoofden toevertrouwd te zien, in die dagen voegde de bescherming van handel en volkswelvaart beter in hunne handen dan in die der graven, welke meer de verdedigende magt konden genaamd worden, waar de geestelijkheid de beschuttende was. De bisschoppelijke landvorsten immers, slechts onderhoorig aan den aartsbisschop, stonden geheel onder het gezag en de bescherming des keizers. Het wereldlijk opperhoofd stelde hen aan en beschouwde hen als zijne voornaamste staatsbeambten, het best geschikt, om zijne voorschriften en verordeningen met kracht en klem te handhaven. Geen hertog, graaf of markgraaf bezat eenig gezag over de opperhoofden der kerk, ja, aan dezen werd nog eene hoogere magt verleend over de graafschappen, welke in hun geestelijk gebied gelegen waren. Hieruit ontstond later de leenpligtigheid van onderscheidene graafschappen aan het utrechtsche bisdom. De bisschoppen, daardoor reeds beter bij magte om den koophandel te beschermen dan de kleinere landvorsten, bezaten daarenboven in den geestelijken ban nog een krachtig wapen, om roofzucht en geweld tegen te gaan. De tollen toch, die aan de verschillende riviermonden geheven werden, waren niet enkel datgene, wat wij er heden door verstaan: de vrijheid gevende, om de gekozene vaart door te trekken; maar door het betalen der tollen stonden zoowel de goederen als de personen onder de bescherming van den bisschop, hertog of graaf, die het waterregt over de te bevaren stroomen in leen of eigendom bezat. Van tol tot tol strekte zich deze bescherming uit, en hij, die het waagde zijne waren buiten de algemeene handelswegen te vervoeren, stelde

zich daardoor aan het gevaar van aanhaling bloot 1).

Door al deze voordeelen was het utrechtsche bisdom uit geringe beginselen tot een krachtig geheel ontwikkeld; ook waren den grijzen Balderik geene zorgen te veel, om die ontwikkeling tot hoogeren bloei te doen gedijën. Schoon reeds gebogen onder den last des ouderdoms, nam de vrome man nog den reisstaf ter hand, en trok verre over de Alpen naar de hoofdstad der christenheid, het magtige Rome, waar keizer Otto zich toenmaals ter zake zijner krooning bevond. Daar zijnde vergat hij in geenen deele de belangen der utrechtsche kerk, en keerde terug met eene menigte relieken of overblijfselen van heiligen, die aan het Sticht in de toekomst geene geringe voordeelen beloofden. Voor de kerk was dit eene zoo belangrijke aanwinst, dat een tijdgenoot daarvan getuigt:

»Onder het schallen veler stemmen heeft de kerkvoogd voor deze rijke schenkingen God gedankt en geloofd, en de heilige overblijfselen met grooten luister, gelijk betaamde, te weten met al zijne geestelijken en veel volks, ingehaald."

Het bezit van dergelijke voorwerpen was destijds voor de kerken eene immer vloeijende bron van rijkdom; de vele giften van de vrome bezoekers, de hulp der heiligen inroepende ter herstelling van ziekten of ter bereiking van een of ander doel, werden steeds belangrijker; de scharen van vrome bedevaartsgangers bij voortduring grooter in aantal. Balderik vermeerderde steeds den reliekenschat door ook aan de overblijfselen van heiligen uit onze gewesten onder de knielbanken van het altaar eene plaats te gunnen, zoo als hij deed met de beenderen van den vromen Lebinus, den noordwijker martelaar, Jeroen, die onder het zwaard der Noren was gevallen, alsmede met die van Odulphus en anderen. De heerschappij der utrechtsche bisschoppen was gevestigd, en met haar de toekomstige bloei van geheel het Sticht.

---

1) Arend, *Algem. gesch. des vaderlands*, II, p. 34. Asch van Wijk, *Oud handelsverkeer van Utrecht*. p. 260.

Maar, hoort! doffe en langzame klokkentoonen galmen over het plein waar de Dom zijne breede muren verheft; uit de hooge boogpoort, waarvan de deuren openstaan, stroomt de bijna ontelbare menigte voort. Hoe bont is dat gewoel, hoe veelkleurig die dragt van edelen, vrijën, eigenhoorigen en krijgers, allen de sint Maarten verlatende na de plegtige dienst. De menigte verspreidt zich over het plein. Ziet! daar treedt de bisschop zelf uit, gevolgd door zijne kanoniken, allen in hunne geelgraauwe koorkappen en habyten gehuld. De waardige grijsaard is gekleed in zijn kerkelijk gewaad, met stola en mijter, de krootse of kromstaf in de hand en den breeden gouden ring met het wapenbeeld van sint Maarten — zijn mantel met een armen bedelaar deelende — aan den wijsvinger, alsmede den vingerling:

»Daar hij de bruid van 't Sticht, de roomsche kerk, meê trouwde!"

zou Vondel zeggen. Zijn hoofd is wel een weinig door den leeftijd van zesentachtig jaren gebogen, maar nog gloeit hem de blos van gezondheid op de wangen, nog flikkert dat donker oog, en schijnt te donkerder door de sneeuwwitte wenkbraauwen, waaronder het henenblinkt; lange grijze lokken dalen onder den mijter op het purperen pallium af, en geheel die verschijning is zoo indrukwekkend en schoon, dat aller oog er met eerbied op blijft staren. Iedereen brengt den bisschop een nederigen groet; weinigen zijn er onder de groote menigte, die, den Dom verlatende, hem niet danken voor eenige hulp of dienstbetoon. Ook deze groepen armen, schuchter in een hoek der hoofdkerk gedoken, strekken dankbaar de handen naar hem uit, en de proost vergeet die ongelukkigen niet in naam des bisschops.

Deerniswaardig toch is het tafereel dezer door zoo velen verafschuwde armen, die hun ellendig bestaan voortslepen in de armzaligste hutten hier en daar in een afgelegen deel der stad te vinden. Ziet hunne blaauwachtige gelaatstrekken, met vlekken en roode gezwellen bezaaid, en de vermagerde kromme handen, als met eene geschub-

de huid bedekt, den bedelnap krampachtig omklemmende, en uitroepende met heesche en akelig klinkende stem:

»Voor God en den armen Lazarus! geeft, geeft!"

Het zijn inderdaad van die droevig bezochten, voor wier ziekte men in die dagen geene geneesmiddelen kende, en die — als verworpenen uit het maatschappelijk leven — daarheen dwalen, en in lateren tijd hunne komst aanduidden door het geratel hunner kleppen. Elkeen ontvliedt en schuwt hen.

Langzaam en statig treden de kanoniken naar hun kapittelhuis; de bisschop en eenige priesters gaan het hof binnen, dat aan de kerk grenst. Volgen wij hen ook daarheen.

Door een paar koorknapen geholpen, ontdoet de bisschop zich van zijn plegtgewaad, hult zich de leden in een gemakvol huiskleed, dekt den kalen schedel — door een krans van witte lokken omgeven — met een zwart kapje, en weigert geenszins den volgeschonken wijnbeker, die hem door een anderen koorknaap wordt aangeboden. Na zich verkwikt te hebben met dien dronk, geeft de bisschop nog eenige bevelen, en gaat door den hooggewelfden gang, waarop eene menigte kleinere vertrekken uitkomt, naar een der kamertjes, uitzigt biedende op den boomgaard.

Behoedzaam klopt hij aan; op zijn eerste kloppen echter volgt geen antwoord; hij herhaalt zijn aanzoek om te worden binnengelaten, en eindelijk antwoordt hem eene zachte aarzelende stem: »binnen!"

Het tafereel, dat zich in dit kloset aan des bisschops blik voordoet, is inderdaad belangwekkend genoeg, om, zoo als hij, eene wijle neder te zien op de vrouwelijke gestalte, die voor een rijk gebeeldhouwden gothischen bidstoel geknield ligt. Op den bovenrand van dezen bidstoel staat een ebbenhouten kruisbeeld met zilver ingelegd, en op den schuins afhellenden lezenaar ligt een keurig geschreven en met gloedrijke miniaturen gesierd brevier of getijboek.

De biddende kan oogenschijnlijk niet onder zijn dan zestien jaren, hoewel hare nonachtige kleeding weinig

toebrengt, om haar dit jeugdig voorkomen te geven. Het kleed is van harige stof en bruine kleur, gelijk de nonnen van sint Catharijne dragen, maar barbette — kindoek, — noch hoofdkap of huive dekt de weelderige blonde lokken, die haar gelaat omgolven; nog heeft de wijdingschaar dezen rijken tooi niet afgemaaid, hoewel er in het gelaat dier vrome maagd eene dweepende uitdrukking ligt — een verlangen naar hooger zieleleven, eene walsheid van de wereld, hare vermaken en pracht — welke in ieder harer trekken spreekt. Zacht en weenend is de blik dezer vrome maagd, en evenwel ligt er, door de blankheid harer huid, de poezele ronding harer wangen, den edelen vorm van haar voorhoofd, en de flaauw zamensmeltende rozenschemer op haar gelaat, in den weemoedvollen lach, welke om hare lippen zweeft, ja, in elke harer bewegingen, zooveel onderwerping, lijdzaamheid en engelachtige teederheid, dat pen noch penseel in staat zoude zijn, schooner het beeld te malen eener heilige Catharijne dan de bewoonster van dit kamerken voorstelt op dit oogenblik.

Zich steunende aan den bidstoel, zoodra de bisschop binnentreedt, staat de schoone maagd op, en vat eerbiedig de hand des grijsaards, die ze haar goedhartig toereikt; zij drukt er een kinderlijken kus op, en zegt op zachten liefdevollen toon:

»Hoe kalm en gelukkig is het mij hier, eerwaarde vader! immer vuriger dank ik God voor het mij geschonken geluk, dat Hij mij redde uit de hand mijner vervolgers en mij stelde onder uwe schutse!"

»Ook ik dank den Heere, mijne dochter! dat Hij het graaf Dirk en uwen jeugdigen vriend Arnoud gelukken deed, u aan de handen der vijanden uws vaders te onttrekken, en veilig hierheen te voeren. Maar laat ons niet te veel vertrouwen op ons geluk. Uwe benijders slapen niet; de gevreesde Bjoern met de ijzeren rib gaat uw spoor na, als de wolf dat van het duinkonijn!"

Deze naam, inderdaad een schriknaam in die dagen, deed het meisje huiveren; zij klemde zich digt aan des bisschops zijde, gelijk de schuchtere duif, welke zich zoekt

te verschuilen achter den tronk eens eiks, om het loerend oog van den havik te ontgaan.

»Arme weeze!" vervolgde de bisschop en lei de hand op hare zachte lokken, als zegende hij de lieve maagd, die zich voornam de wereld en haar leed vaarwel te zeggen, en haar leven te gaan slijten binnen de muren van een klooster, »gij behoeft u niet bevreesd te maken, al raad ik u, in vaderlijke liefde, voor dezen vijand op uwe hoede te wezen. Door Gods zegen is de bisschop van Utrecht thans met hooger magt bekleed dan weleer, en deze muren beschermen u voor de wereld beter dan des graven villa Sunnemere, waar gij groot gevaar liept over zee vervoerd te worden."

»Maar om des Hemels wille, eerwaarde vader!" sprak Hildeswinde — dus was de naam der schoone novice, die in het bisschopshof verblijf hield — met eene zoetklinkende stemme, »wat heb ik dien mannen dan toch misdaan? Waarom vervolgen zij mij tot aan den dood? Redbert heeft zijn doel bereikt, want mijn vader viel in den bloedigen tweekamp dien hij met hem aanging. Hij weet evenwel, dat ik nimmer tegen den wil mijner ouders aan hem, den woesteling, de hand zou hebben gereikt, hoezeer ik hem liefhad in de dagen, toen hij nog mijn speelgenoot was, en geen bloeddorst of heerschzucht zetelde in zijn gemoed. Het bloed mijns vaders moge Redbert van Bajor-zuna verantwoorden voor Gods troon!"

Langzaam hief Balderik zijne jeugdige beschermelinge op, en geleidde haar tot een lagen zetel naast het venster, dat uitzag in den bisschopshof. De utrechtsche kerkvoogd plaatste zich met vaderlijke genegenheid nevens haar, vatte hare kleine blanke hand, en zeide:

»Thans, mijne dochter! nu uw gemoed meer kalm is, verhaal mij de toedragt van het beklagenswaardig lot, dat u reeds zoo vroeg de vrolijkheid der jeugd roofde en de liefderijke zorgen eens braven vaders. Schoon rijk in wereldsche goederen, heeft toch de smart reeds de sombere wieken over u uitgespreid; maar de troost der godsdienst en de hulp uwer dierbare vrienden zullen — wij

hopen het — weer eenige heldere lichtstralen werpen in uw treurigen levensnacht."

De opbeurende toespraak des bisschops scheen Hildeswinde inderdaad te bemoedigen, en met de hand aan het voorhoofd, als wilde zij meerder moed scheppen en herinneringen opwekken uit vroegeren tijd, verhaalde zij:

»Vóór jaren, toen mijne zalige moeder nog leefde, was mijn vader — aan wien koning Hendrik het graafschap Strijën 1) opdroeg, en die daardoor een der rijkste edelen werd tusschen Schelde en Maas — reeds in het oog der vele vrijën dier streken gehaat; als zijnde te streng in het dienen van zijn keizerlijken leenheer, en welligt viel velen, onder welke vooral de onvrijën, het betalen der Huslade — huisschatting — reeds te zwaar. Het vroegere bestuur der Noren op Walcheren en de aangrenzende eilanden had bij de meeste bewoners den driesten aard dier overweldigers wortel doen schieten, en de Noren met de bewoners van Strijën zamenspannende, gaf dit aanleiding tot groote onlusten, van welke Redberts vader, belangrijke goederen te Bajorzuna bezittende, doorgaans de bewerker was. Gelijk uw eerwaarde niet onbekend zal zijn, waren de zeeuwsche kusten, hoewel de overige streken genoegzaam van de invallen der Noren bevrijd bleven, nog gestadig de plaatsen, waar deze woestaards zich ontscheepten, en de goederen roofden der vreedzame bewoners.

»Door Barok van Bajor-zuna, Redberts vader, aangespoord, vielen zij vóór omstreeks vier jaren in mijns vaders leengoed, roofden alles wat hunne hand slechts bemagtigen kon, en keerden langs de Schelde terug. Barok wist zich op Beveland en Walcheren zoo veel aanhang te verschaffen, dat mijn vader genoodzaakt was de hulp van

---

1) Het graafschap Strijën, nog heden het land van Strijën genaamd, grensde aan de bezittingen, die graaf Dirk in Zeeland bezat. Het strekte zich uit langs de Biesbosch en Maas tot *Bajor-zuna*, nu Bergen op Zoom. Steenbergen en Breda waren toen reeds vrij belangrijke plaatsen in dit deel onzes lands. De Biesbosch was toen nog geen water, maar goede met meertjes doorsneden bouwgrond, waarop verscheiden welvarende hoeven stonden, welke de oorsprong werden van onderscheiden dorpjes, door den sint Elizabethsvloed in 1421 eene prooi der golven geworden.

keizer Otto in te roepen tegen dezen afgunstigen gebuur, die toch inderdaad aan hem schatpligtig en dienstbaar was, wijl zijne rijke bezittingen lagen binnen het gebied mijns vaders.

De graaf van Strijën, mijn vader, besloot eindelijk op den rijksdag, dien keizer Otto op den nijmeegschen burg hield, zijn oorlogzuchtigen buurman aan te klagen, niet achtende den haat, welken hij zich daardoor van Baroks zijde op den hals zou laden. Mijn vader beschuldigde hem zelfs van zamenspanning met de Noren, de algemeene vijanden onzes lands, en bragt de bewijzen bij, dat telkenmale de rust van het graafschap en de welvaart der inwoners werden verstoord door den edelling Barok die, zelf van noorsche afkomst zijnde herhaaldelijk met zijne vroegere stamgenooten — onder welke de gevreesde Bjoern niet de minste was — opstand verwekte en aller regten schond.

Keizer Otto, toenmaals geheel de lentemaand op het Valkenhof doorbrengende, dreigde Barok met de straf bestemd voor elken vijand des keizerlijken troons: levenslange gevangenschap. Barok zwoer, dat al het gebeurde buiten zijn toedoen was geschied, en niets dan de overdreven ijver mijns vaders oorzaak was, dat hij de voortdurende invallen der Noren — moeijelijk met de geringe magt welke zich aan de zeeoevers bevond te beteugelen — in de hand werkte. Met schoonschijnende woorden verdedigde hij zijne zaak, betuigde, voor des keizers troon geknield, zijne gehechtheid aan den magtigen leenheer, die over deze gewesten den heirstaf voerde, en verzekerde ten plegtigste te zullen waken voor de toekomende rust op de zeeuwsche eilanden, waartoe hij beloofde mijn vader en graaf Dirk de ondersteunende hand te leenen."

"En schandelijk hield hij woord!" merkte de bisschop aan.

"Helaas, eerwaarde vader! kort na zijne zelfverdediging op het Valkenhof kwam de listige Barok op ons huis te Geertruidenberg. Het was een feestdag; mijn zeventiende verjaardag werd gevierd, en gulle vreugde heerschte aan onzen disch. Op eenmaal verschijnen daar

Barok en zijn zoon Redbert; zij verlangen mijn vader te spreken; de goede grijsaard staat den woelzieken gebuur het gevraagde onderhoud toe, en Barok waagt het mijn vader, den graaf van Strijēn, voor te slaan, om, ten zoen tusschen zijn huis en het onze, Redbert aan mij onverwijld te verloven.

»In hevige gramschap ontstoken over een voorslag, welke in mijn vader eene beleediging zag voor zijn geslacht aan koningen verwant, bragt hij Barok onder het oog, dat het een smaad was voor zijn vorstelijk huis, dat een leenman het wagen dorst zijn graaf dusdanig voorstel te doen; dat Barok van noorsche afkomst was, en hoewel rijk geworden op eene wijze, die mijn goede vader niet zou onderzoeken, nog geenszins wegens zijne magt en grootheid voor zijn zoon aanspraak kon maken op eene gravendochter. De oude veete tusschen de beide mannen kwam hierdoor weer boven, hoezeer keizer Otto alles aanwendde, om den vrede onder hen te herstellen. Een hevig tooneel volgde hierop tusschen Barok en mijn vader, die hem andermaal zijne zamenspanning met de Noren verweet. »Gij hebt," sprak mijn vader, »den haat tegen mijne landslieden reeds met de moedermelk ingezogen, en veeleer vang ik met u een strijd aan op leven en dood dan de hand mijner dochter te schenken aan den zoon eens mans, die verraad en ontrouw pleegt onder het masker van hulpbetoon aan zijn keizer en heer."

»In blakende woede verlieten Barok en Redbert ons huis; sedert dit oogenblik heerschte eene doodelijke vijandschap tusschen Barok en mijn vader, en met groote vrees voorzag ik de dingen, die daar komen zouden. Nogtans scheen de Hemel zelf het gevaar te willen afwenden: Barok stierf; maar de wraakademende man liet zijn zoon zweren aan zijn sterfbed, om voortdurend onze doodvijand te blijven, en niet te rusten, alvorens wij, van have en goed beroofd, aan de minst bezittende vrijen gelijk zouden zijn. Redbert, reeds zoozeer in haat tegen ons ontstoken door de weigering mijns vaders, deed meer dan zijn vader hem deed zweren: hij wist een goed

deel der inwoners van Strijën op zijne hand te krijgen, en op nieuw zijne noorsche bondgenooten naar onze streken te lokken, ten einde de inwoners van hunne goederen te berooven en de hoeven te brandschatten. Nu zes dagen geleden, bij het aanbreken van den morgen, blies de wachter onraad: reeds was geheel onze burg door vijandelijke scharen omringd. Hevig was de aanval der mannen van Redbert, moedig de verdediging van de zijde mijns vaders en zijner getrouwen; maar de overmagtige vijand ging altijd voort ons kasteel te bestormen; mijn vader vond den heldendood op de tinnen van den voorvaderlijken burg; ik, met mijne voedster, aan de grootste wanhoop ter prooi, vreesde ieder oogenblik in Redberts handen te zullen vallen, terwijl ik nederlag en weende bij mijns vaders lijk. Reeds galmde door de gewelven van ons huis de vreeselijke strijdleuze van Redberts aanvoerder Bjoern met de ijzeren rib, toen op eenmaal blijde kreten in den omtrek gehoord werden: graaf Dirk en zijne scharen naderden tot onze verlossing; de grijze landsheer en zijn zoon voerden zelven hunne mannen aan; al wie slechts wapenen voeren kon in de omliggende streken had zich onder hunne bevelen geschaard; hun aanval was zoo krachtig en onverwacht, dat binnen eene dagschove geheel onze burg werd ontzet, en de graaf mij veilig naar Sunnemere voerde, van waar ik onder veilig geleide tot u kwam, vertrouwende op uwe geestelijke hoede. Ik dank God voor Zijne bescherming tot dus verre, en bid, dat Hij alle gevaren van mij keere, en mij eene veilige wijkplaats geve binnen de muren van het klooster te Hohorst, waaraan mijne moeder, tijdens haar dierbaar leven, zoo vele weldaden bewees."

Aandachtig luisterde bisschop Balderik naar het verhaal der bange lotgevallen, die der jonkvrouw reeds op zoo jeugdigen leeftijd hadden getroffen; andermaal vatte hij met vaderlijke teederheid hare hand, en sprak:

»Bij al het leed, dat u weervoer, Hildeswinde! ouderloos en gebukt onder diepe smart, schenkt de Hemel u echter den troost van trouwe beschermers te vinden, die voor uw leven en uwe regten zullen waken met woord

en daad. Maar alvorens gij besluit, mijne dochter! om voor altijd der wereld, die u nog zoo veel schoons kan bieden, vaarwel te zeggen, bedenk nogmaals vooraf in kalmte, dat gij hierdoor de groote erfgoederen uws vaders en den rang, dien hij u naliet, als 't ware binnen de muren eens kloosters begraaft, zoodra de wijdingsschaar u deze schoone lokken meêdoogenloos ontrooft. Bedenk, welke grootsche taak u wacht, en wat gij aan de eer en nagedachtenis uws vaders verschuldigd zijt, niettegenstaande uw leed en uwe vroomheid u tot het kloosterleven doen overhellen. Redbert zal niet nalaten alles te beproeven, om u magtig te worden; en zullen de kloostermuren u altijd kunnen beschermen tegen de listen van dezen man, die, zoo het hem gelukken mogt u in zijne magt te krijgen, u ongetwijfeld dwingen zal, afstand te doen van die regten, welke door den dood uws vaders de uwe zijn geworden?"

»Behoede mij God, eerwaarde vader!" sprak Hildeswinde met toenemende vrees. De grijsaard wilde verder spreken, maar een driftig hoefgetrappel werd onder het venster hoorbaar; de bisschop stond op en blikte naar beneden; een welgevallige glimlach toog over zijn gelaat; hij geleidde nu Hildeswinde naar het venster, wees haar op de beide personen, die daar beneden te paard waren gezeten, en zeide:

»Zie daar uwe beschermers, gravinne van Strijën! Ansfried is moedig en nadenkend, Arnoud ridderlijk en dapper: deze laatste heeft reeds het zwaard gevoerd, om u te redden; eenmaal wordt Arnoud uw graaf, en dan ook zal zijne hand zich beschermend over u uitstrekken."

Een ligte blos gloeide op Hildeswindes wangen, terwijl haar oog de beide jonge mannen daar beneden op hunne kloeke rossen gadesloeg. De twee jongelingen, zoo even te paard gestegen, om een wandelrid te doen, konden naauwelijks den ouderdom van twintig jaar bereikt hebben: de een was slank en donker van uitzigt; zijn oog flikkerde van wilskracht en moed; donkere haarlokken, gedekt met eene gebreide muts, op welke goudglanzige hanenveêren wapperden, krulden langs zijne schouderen en

den ontblooten hals; de kleurige lijfrok, gesloten door een vergulden middelband, waaraan een kostbaar knijf hing, sierde zijne krachtvolle leden; roodlederen laarsjes, voorzien van koperen haakjes en sporen, staken scherp af op de witte geitenlederen hoozen, strak om het been gespannen. Met krijgshaftige houding zat de jongeling op zijn zwaar gebouwd friesch paard, dat fraai was getoomd: zadel en artsoen waren met vossenbont omzoomd, en op de goudkleurige schabrak prijkte een roode leeuw.

Deze jongeling was Arnoud, de zoon van graaf Dirk den tweeden, en naar erfvolging de toekomstige heer van het graafschap, later Holland genoemd.

Hij, die nevens hem reed, was kleiner van gestalte en minder krijgshaftig van uiterlijk. Verried het oog bij Arnoud moed en heldenkracht, dat van zijn makker gaf een meer bedaarden geest te kennen; zachter gloeide zijn oog en peinzender van uitdrukking was zijn hoog gewelfd voorhoofd. De blonde baard om mond en kin gaf hem een ouder uiterlijk dan aan zijn makker, en ook zijne kleederen waren eenvoudiger van kleur en vorm; zijne grijze karpoets was, naar de wijze der rijke vrijën van dien tijd, zonder vederpronk en onder de kin vastgehecht; een gele mantel plooide om zijne schouderen, maar liet de armen, in roode mouwen gestoken, geheel vrij; alleen zijn kostbaar zijdgeweer, het kenmerk der edelen dier dagen, verried des jongelings hoogen rang, en weersprak zijne eenvoudige kleeding; ook hij bereed een rijk getoomd paard, fier en edel van houding en ras.

Deze medgezel van Arnoud, des graven Diderik oudste telg, was Ansfried, zoon van Lambert, graaf van Loven en Huy, in Brabant, en van Gerberda, de dochter van Karel, hertog van Hlotaringen. Ansfried was alzoo niet minder van koninklijken bloede dan Arnoud van de zijde zijner grootmoeder Gewa 1).

Beide jongelingen, eenmaal tot zoo hoogen stand en

---

1) Arend, II, p. 27. De moeder van graaf Arnoud was Hildegaarde, dochter van Wyeman, burggraaf van Waas, Aalst en de vier ambachten Hulst, Axel, Bockholt en Assenede.

waardigheid geroepen, waren sedert eenige jaren innig verbonden vrienden. De burggraaf Wyeman, Arnouds grootvader, bewoonde den burg, door keizer Otto I gesticht in de nabijheid van Gent, toen hij de gracht — *fossa Ottoniana* — uit de Schelde naar zee liet graven; dit kanaal scheidde Frankrijk van zijne staten. Zoodra Wyeman was gestorven, die geene zonen naliet, ging dit burggraafschap over op graaf Dirk II, die aldaar veeltijds zijn verblijf hield. Arnoud werd op dezen burg geboren en opgevoed, en het is daarom dat hij gedurende zijn verder leven de Gentenaar werd genoemd.

Gelijk toenmaals de gewoonte was, werd de opvoeding van Arnoud en zijn vriend Ansfried toevertrouwd aan de geestelijkheid, terwijl het hun ook geenszins ontbrak aan onderrigt en opleiding in de wapenkunst en het ridderspel. Ansfried — door de bezittingen zijns vaders zoo nabij Arnouts geboorteplaats, en wegens de vriendschap tusschen graaf Dirk II en Lambert daartoe als van zelf gedrongen — had reeds in de dagen zijner prilste jeugd de kindervreugde met Arnoud gedeeld. Afwisselend sleten zij dien gelukkigen tijd op het ouderlijk kasteel tot zij aan de leiding eens geestelijken werden toevertrouwd.

Ansfrieds opvoeding was aanvankelijk opgedragen aan zijn oom van vaders zijde, den aartsbisschop van Trier; daarna ontwikkelde Bruno, aartsbisschop van Keulen, de zaden van deugd en wetenschap in des jongelings gemoed, totdat, na diens dood, bisschop Balderik van Utrecht, zoowel van Ansfried als van Arnoud, de opvoeding voortzette. Gelijk reeds vroegtijdig het karakter der beide knapen had voorspeld, was Arnoud meer tot krijgsman gevormd, en had reeds aan zijns vaders zijde in den strijd tegen Redbert en bij de verlossing van Hildeswinde getoond, hoe weinig hij in de toekomst het gevaar schuwen zou te midden van vijandelijke drommen en den felsten strijd.

Hoewel verre van lafhartig, had Ansfried de boekencel verkozen boven woeste jagttogten en krijgsspelen; dáár waar opbruisende drift Arnoud soms tot overmoed verlokte, was Ansfried immer degeen, die hem tot kalmte

bragt en nadenken; daarentegen, als Ansfried in zwaarmoedigheid verviel, of peinzende daar nederzat, zich zelven kwellende met de mysteriën des geloofs, om door te dringen in de raadselen, welke hier beneden wel immer omsluijerd zullen blijven voor den menschelijken geest, was het de opwekkende vrolijkheid van Arnoud, die hem terugvoerde tot zich zelven; en op deze wijze bleef tusschen deze twee gemoederen, hoeveel ook van elkaar verschillende, een duurzame band bestaan van vriendschap en vertrouwen, welke door niet het minste teeken van argwaan of vijandschap tot dus verre werd verbroken.

Den groet van den bisschop en Hildeswinde met hartelijkheid beantwoordende, reden de beide jongelingen de breede voorpoort uit van het bisschopshof. Bij de kerk gekomen, daalden zij, volgens de vrome gewoonte dier dagen, van hunne paarden, bogen het hoofd voor de kerkdeur, terwijl zij hunne rossen bij den teugel hielden, en met ontbloote hoofden het teeken des kruises maakten 1).

De twee vrienden, weer te paard willende stijgen, bleven met de teugels in de hand eene wijle als verstomd staan: op geringen afstand van hen, te midden van het plein, op dit oogenblik door weinig menschen bezocht, stond eene gestalte, welke inderdaad wel de verbazing moest wekken der beide jongelingen. De blik dier gedaante evenaarde als het ware dien van den fabelachtigen basiliskus, die, zoo niet doodelijk was, dan toch eene onweerstaanbare uitwerking teweegbragt, waarvan men zich den oorsprong niet verklaren kon.

De man, die daar stond, had eene buitengewone reusachtige gedaante: eene lederen muts, in den vorm eener strijdkap, dekte zijne kruin; lange grijze haren omgolfden zijn breed gelaat, gebruind door de zon, en grootendeels in een zwaren grijzen baard en knevels verborgen; een lange haviksneus daalde tot den grijzen knevel af; donkere oogen gluurden onder de graauwe lange wenkbraauwen uit en

1) Nog heden is het in vele onzer kleine steden en dorpen gewoonte en devotie, dat de roomschgezinden zich het hoofd ontdekken, als zij meenen tegenover het altaar voorbij te gaan.

gloeiden als kolen vuurs; het breede voorhoofd was met diepe rimpelen doorgroefd en bezat eene dreigende uitdrukking. Een lange grijze mantel, aan den benedenzoom hier en daar bij hoeken afgescheurd, en geheel vaal en met modder bespat, hing in breede plooijen langs zijne reusachtige leden, omkleed met een naauwsluitend gewaad van geitenleder, dat de krachtvolle vormen van den zonderlingen man in al hunnen omvang deed uitkomen. Zijn schoeisel, met stof overdekt en op vele plaatsen gescheurd, getuigde van een langdurig gebruik; een breed wapen, in den vorm van een romeinsch zwaard, verborg zich onder de ruwe plooijen zijns mantels; wie hem ook daar naauwkeurig bespiedde, zou tevens aan zijne regterzijde, even boven den middelgordel, eene blanke ijzeren plaat opgemerkt hebben van ruim eene hand breedte, welke zijne regterzijde beschermde van de lendenen tot den buik. Een dikke doornstok diende hem op zijnen togt tot steun.

Ansfried en Arnoud waren door de plotselinge verschijning des vreemdelings geheel verbijsterd; de forsche houding, zoowel als de indruk van het gelaat des grijsaards, bezat iets zoo vreemds en antieks, dat men zich geen grootscher denkbeeld van den reusachtigen Sigfried uit het Nevelingenlied, van den wederkeerenden Ulysses of Ahasveros, den wandelenden Jood, had kunnen vormen, dan hier in werkelijkheid voor hen stond.

Met afgemeten schreden trad de vreemdeling op de beide jonge mannen toe, strekte den staf naar hen uit, en sprak op hollen toon:

»Arnoud van Holland! Ansfried van Loven! Balderik de mijtervorst is groot, maar Redbert van Bajor-zuna grooter dan gij allen! Groet Hildeswinde van hem en van Bjoern met de ijzeren rib!"

De beide vrienden sidderden bij dit woord en sloegen een kruis; het hoofd opheffende, zagen zij nog slechts de slip van den mantel dezer schrikwekkende gestalte, die, strijkelings langs de muren van den Dom voortgaande, nog een blik wierp op het bisschopshof, en eindelijk langs de Oude gracht verdween.

Wegens de bijgeloovigheid der tijden van ons verhaal was het niet onnatuurlijk, dat de reus Bjoern alom gevreesd werd; niet alleen in ons land, maar ook in Frankrijk, Italië en Engeland had hij zich met zijne Noren zoo geducht gemaakt, dat zijn naam de schrik was van 't volk; schoon hij nimmer een schild gebruikte en altijd ongeharnast in den strijd ging, scheen het evenwel onmogelijk hem te wonden: men zeide, dat hij door de krachtige toovermiddelen zijner moeder onkwetsbaar was gemaakt. Gelijk bij den gehoornden Siegfried uit het Nevelingenlied, stuitte elk wapen af op zijne ijzeren rib, zoo als men het dekstuk aan zijne regterzijde noemde, terwijl de huid zijns ligchaams, volgens de volkssproke, als bij dien held der sage, ondoordringbaar was als een pantser. De Siegfried der fabel had zich te dien einde gebaad in het bloed van den draak, dien hij had verslagen; alleen op zijn schouder was hij kwetsbaar, wijl daarop een lindeblad gevallen was, dat het bloed had verhinderd deze plek te besproeijen: de verraderlijke Hagen wist hem daar doodelijk te treffen.

De Bjoern der tiende eeuw was door het toovervocht zijner moeder tegen de magt van alle wapenen beschut, uitgenomen aan de regterzijde, die, gelijk wij zagen, met eene ijzeren plaat bedekt was, en hem den bijnaam »*met de ijzeren rib*" verkrijgen deed. Alleen dáár had het duivelsvocht — alles wat met tooverij in eenig verband stond, was, naar de volksmeening der middeleeuwen, van satan oorspronkelijk — geene werking kunnen doen. Alleen het zwaard, de speer of de pijl, tusschen deze ijzeren plaat dringende, kon den gevreesden kampioen doodelijk wonden en doen vallen in de magt van hem, wiens rijk dat der eeuwige vervloeking is 1).

---

1) BJOERN, *surnommé Côte-de-fer*, *à cause d'une plaque de métal qui garantissait, dit-on, son côté vulnérable. Le peuple disait que sa mère, habile enchanteresse, avait mis tout son corps, excepté le côté droit, à l'abri des coups de lance, d'épée et de flèche.*" *Chronique* M. S. DE NORMANDIE DE BENOÎT DE SAINT-MAUR, in DEPPINGS *expéditions maritimes des Normands*. I, p. 125.

»Bjoern!" mompelde Arnoud, »hij hier; de Noor heeft dus haar verblijf ontdekt. Zullen wij zijn spoor volgen, Ansfried?"

Deze, den zonderlingen man voor het eerst in zijn levens hebbende aanschouwd, was nog geheel in verwarring, en staarde naar de plaats van waar Bjoern was verdwenen, terwijl hij zeide:

»Dat gelaat is vreeselijk, Arnoud! Dit is de booze in eigen persoon, of althans zijn bondgenoot. Wij hebben ons niet te verwonderen, dat hij Hildeswindes verblijf weet; hoe magtig hij evenwel moge zijn door de tooverkracht zijner moeder, binnen deze gewijde muren, die God beschermt, is zij veilig voor alle kunsten der hel. Bekommeren wij ons dus niet langer over dezen man, Arnoud! maar vervolgen wij onzen wandelrid."

De beide jongelingen reden een geruimen tijd zwijgend verder, en verlieten naar de zijde van sint Maartensdijk de stad.

Daar waar wij thans buiten Utrecht aan deze zijde welvarende dorpen, pachthoeven, korenakkers en tuinen ontwaren, waar de weg naar de Vuurst en Hilversum wordt afgewisseld door schoone buitens, vruchtbare velden en boerderijën, met woningen gebouwd in zwitserschen trant, meer een spilpenning voor den eigenaar dan gewin aanbrengende, strekte toen nog alleen — gelijk nu nog grootendeels aan den straatweg — de golvende purperen heide zich uit, met zijne heuvelen en boomgroepen van den en berk. Het Gooische bosch, nu geheel verdwenen, teekende toen de breede kruinen tegen den zacht blaauwen hemel af, en bood het zwaar en ligt gevogelte zijne nesten aan en hert en haas hunne holen. Eene enkele hut van schaapherder of plaggenstoker verhief zich hier en daar aan de helling eens heuvels, en de smalle zandpaden, gebaand door paard en voetganger, te midden van het heidekruid, kronkelden naar alle zijden over de hier glooijende en ginds rijzende vlakte heen. Geene spade had dezen zandgrond omwoeld; de dooden sliepen er nog rustig onder de vele heuvelen, te hunner eere opgehoogd, en de kunst, om dezen barren grond

door beplanting en noeste vlijt te ontginnen, sluimerde nog in den menschelijken geest.

En evenwel had dit oord, ondanks de natuurlijke woestheid, welke het kenmerkte, iets treffend schoons: bij de ondergaande zon wierpen de verschillende boomgroepen en hoogten over de onafzienbare heide hunne lange schaduwen, terwijl de Soesterheuvelen ter linkerzijde, verscholen in een wazig blaauw, aan het landschap een inderdaad zwitsersch aanzien gaven. Hier en daar bemerkte men eene logge vrachtkar, welke zich langzaam over de heide voortbewoog, en visch en koopwaren van de Eem en het Flevomeer naar het handelrijke Utrecht voerde. Op vele plaatsen werd de heide gestoffeerd door kudden schapen, die rustig voortgraasden en allengs hare kooijen bereikten.

Arnoud was de eerste der beide ruiters, die het stilzwijgen brak, en tot zijn vriend zeide:

»Zeg eens, Ansfried! zoudt gij inderdaad kunnen denken, dat het waarheid is, wat men van dezen Bjoern met de ijzeren rib zegt; zou hij alleen kwetsbaar zijn aan de regterzijde, welke hij zoo zorgvuldig met eene ijzeren plaat tegen speer en zwaard behoedt? Ik zou er bij gelegenheid wel eens de proef van willen nemen. Gij zijt veel geleerder dan ik: gelooft gij het?"

Ansfried, vertrouwd met de wonderlegenden zijns tijds en het diep geworteld geloof aan tooveren en hekserij, antwoordde:

»Ik zou u een aantal voorbeelden kunnen opnoemen, Arnoud! niet alleen uit het leven onzer heiligen, maar ook uit dat van vele andere personen, uitmuntende door vroomheid, die door satans magt op allerlei wijzen werden aangevochten en vervolgd; en waarom zou de euvele niet aan Bjoerns moeder de kracht hebben verleend, om hem onkwetsbaar te maken, opdat hij Hildeswindes vader ten verderve zou brengen en zijne vrome erfdochter — eene andere sinte Catharijne in deugd en godsvrucht — vervolgen, tot zij den Heer ontrouw wordt en valt in de strikken des boozen! Wordt niet elkeen, die deugd en vroomheid zoekt, telkenmale door den booze verzocht als

onze Heer in de woestijn; drijven de witte wijven niet overal duivelskunsten, en spookt Donar met zijn vurigen wagen niet alle nachten over deze heidevelden rond, langs de heidensche grafheuvelen, en bij de oude offerplaats daar ginds aan de Veurst?"

»Betooverd of niet, Ansfried! ik zal het beproeven, om dien algemeen gevreesden Bjoern, zoodra mogelijk, op de punt van mijn zwaard te onthalen, en al ware hij satan in eigen persoon, ik zal mijn wapen den weg doen vinden tusschen zijne zoogenaamde ijzeren rib en beproeven of daar het bloed vloeijen wil. Sedert ik als de beschermer der schoone Hildeswinde ben opgetreden, beheerscht de zucht naar strijd en heldendaden al mijne zinnen; voor haar zou ik alles durven wagen; als het haar geldt, schijnt mij geen gevaar te groot; en zie, Ansfried! hoewel zij door Redbert van al hare goederen is beroofd, zou ik in staat wezen mijn gravenrang met haar te deelen, zoodra ik na mijns vaders dood tot regeren geroepen wordt."

Terwijl Arnoud deze woorden sprak, zag Ansfried hem met klimmende bevreemding aan. Zonder zich zelven reden te kunnen geven van de oorzaak, sneed ieder woord zijns vriends hem door het hart; de gedachte alleen, dat Arnoud de hand had geleend, om Hildeswinde uit de magt harer vijanden te verlossen; de voorkeur, welke hij daardoor boven hem had verkregen, en de zekerheid, dat Arnoud zich voortaan als haar beschermer zou beschouwen, kwelden Ansfried met eene afgunst, geheel strijdende met de vriendschappelijke gevoelens, welke hij jegens den goedhartigen jongeling sedert zijne kindschheid had gekoesterd.

»Van terzijde Arnoud aanziende, vroeg hij: »Gij bemint Hildeswinde?"

»Of het inderdaad beminnen is," hernam Arnoud, »durf ik niet beslissen, maar dat de plek, waar de zachtaardige maagd zich bevindt, mij dierbaar is boven al; dat ik mij, wanneer ik van haar verwijderd ben, als door eene onweerstaanbare magt tot haar getrokken gevoel en hare smart wensch te deelen, dit ontken ik niet, mijn vriend!

En ware het niet, dat Hildeswinde reeds haar besluit had te kennen gegeven, om als non in het klooster te worden opgenomen, ik zou de erfdochter van Strijën reeds gesproken hebben over mijne genegenheid, en...."

»Arnoud! wees niet te voortvarend in eene zaak van zoo veel gewigt, en wanneer het de neiging is van Hildeswindes hart, om haar diepgrievend leed te stillen door den troost, welke haar binnen de gewijde kloostermuren wacht, zou het van uwe zijde onvergeeflijk wezen, haren geest, thans alleen op het hemelsche gerigt, tot het wereldsche te trekken en te vervullen met ijdelheid."

»Gij predikt als een kloosterbroeder of als onze proost Lanzo!" merkte Arnoud aan, en liet zijn vurig paard eene wijle den vrijën teugel, waardoor het eenige malen wakker opsprong en met moeite weer aan de geoefende hand zijns meesters gehoorzaamde.

Ansfried antwoordde niet op Arnouds aanmerking; weinig gewoon tegenover zijn levenslustigen vriend voor zedemeester te spelen, was ook zijne scheeve teregtwijzing ditmaal ten minste uit geen opregt hart gevloeid. Eene moeijelijk te onderdrukken ijverzucht jegens Arnoud hield sedert de weinige dagen, dat Hildeswinde zich op het bisschopshof bevond, zijn geest gespannen; elke vriendelijke blik, welken zij den vriend harer jeugd, den moedigen Arnoud, schonk, griefde hem, en wanneer hij beiden koutend vertrouwelijk door den hof zag wandelen, ging die ijverzucht over tot folterenden haat: de hem altijd zoo dierbare vriend werd dan in zijn oog een hinderpaal voor zijn eigen toekomstig geluk. Wat hem tot op dit oogenblik nog een raadsel was geweest werd hem eensklaps onweerlegbare waarheid: »Arnoud bemint Hildeswinde!" en deze gedachten had op Ansfrieds gemoed een onuitwischbaren indruk gemaakt. De minder voortvarende jongeling, wiens geest door ernstig nadenken meer was ontwikkeld, en die zijne achterhoudendheid, te midden der kanoniken op het bisschopshof door menige harde ondervinding had geleerd, was geenszins zoo openhartig als zijn vriend Arnoud; hij zweeg en dacht op middelen, om van Hildeswinde de zekerheid te verkrijgen,

of haar verlangen naar het klooster de opwelling was van een oogenblik dan wel een vast besluit, voortgesproten uit eene ziekelijke zucht naar vroomheid, gelijk zoo velen beheerschte in een tijd, toen abdijën en kloosters allerwegen werden gesticht. Zoo het eerste de oorzaak was van haar besluit, en dit gevoed werd door de vrees voor hare vijanden dan ware het alligt mogelijk, aan hare denkbeelden eene andere rigting te geven, en weldra zou Ansfried het vernemen of zij Arnoud dan wel aan hem hare hand wilde schenken.

Onder den stroom dezer denkbeelden was Ansfried verder gereden; Arnoud, den langzamen telgang zijns bedaarden vriends moede, was langs den algemeenen heirweg door de heide voortgedraafd, en had de tegenwoordige grensscheiding van Noord-Holland en het Sticht, aan den zoogenaamden »Tolakker," reeds een eindweegs achter zich, toen hij eensklaps in verbazing de teugels aanhield, het oog met scherpen blik vestigende op een der heuvelen ter linkerzijde.

Hij bedroog zich niet: eenige honderden schreden voor zich uit bespeurde Arnoud een hooge heuvel, op welken een wit kruis geplant stond; nevens dien heuvel zag hij eene welbron, waaraan de herders hunne schapen drenkten, en die ook den vermoeiden voetganger of koopman met zijne vrachtpaarden en karren, op Utrecht aantrekkende, eene aangename rustplaats schonk en een verkwikkenden dronk niet alleen, maar tevens gelegenheid gaf, gebogen voor het kruis, zijne gebeden ten hemel op te zenden. De bedevaartganger, die, in opgelegde boete, naar Utrecht en hare relieken trok, of de geloovigen in het algemeen, die bij hooge christelijke feesten den bisschoppelijken zegen wilden ontvangen, vonden hier een vereenigingspunt en baken, om het regte pad te vinden over de heide en gezamentlijk voort te trekken naar de bisschopsveste aan sint Maarten gewijd 1).

1) Nog heden vindt men ter plaatse van dezen heuvel, aan den straatweg van Hilversum naar Utrecht, gelijk wij reeds in onze vroegere verhalen aanteekenden, eene boerenhoeve, welke den naam draagt van: *De hoogte van 't kruis.*

En als werd hier, op zeer in 't oog vallende wijze, het zoo kort gevestigd Christendom in tegenstelling gebragt met het uitgeroeid heidengeloof der vaderen, lag op geringen afstand van dezen heuvel, aan de overzijde van den weg, nog eene oude heidensche offerplaats — zaamgesteld uit groote opgedolven steenen — welker ouderdom moeijelijk was te bepalen, maar waaraan nog soms de rondzwervende horden, ongedoopt of weinig met het christendom bekend, meelkoeken of eenig wild door de vlammen lieten verteren onder het aanroepen van Donar; ja, menigmaal zelfs onder het uitspreken van den naam des Heeren: zoo weinig werd aanvankelijk door velen het christendom begrepen, dat men op de kerkhoven of om de christelijke kapellen vleeschoffers door de houtvlammen liet verteren, uit kwalijk begrepen godsdienstijver, tegen welke de geestelijken niet genoeg waken konden 1).

Maar noch de kruisheuvel, noch de steenen offerplaats trok Arnouds aandacht. Op den top des heuvels bemerkte hij — scherp tegen den helderen avondhemel afgeteekend — de reusachtige gestalte van denzelfden man, die hem op het Domplein had toegesproken: van Bjoern met de ijzeren rib; deze stond daar, leunende op zijn staf, met het hoofd op de borst gezonken en starende op het kruis, onbewegelijk, als ware hij een beeld uit metaal gegoten.

„Zie, dat mensch moet inderdaad met satan een verbond hebben gesloten," mompelde Arnoud; „daar straks bevond hij zich nabij den Dom; wij hebben fiks doorgereden, en ik ben Ansfried zelfs een goed eind vooruit gerend, en nu staat hij weer daar. Zonderling en onbegrijpelijk! De vijand, dien wij zullen te bestrijden hebben, is dus niet te verachten!"

Hij was omtrent een boogschot van den vreemdeling

---

1) Deze offerplaats aan de *Vuurst*, later in den grond bedolven, werd voor weinige jaren door Dr. Janssen opgegraven, en ligt thans, door een houten hekje beschermd, ter zijde van den weg. Eene beschrijving daarvan vindt men in het werk *Hilversumsche oudheden* door dezen onderzoekluevenden archeöloog.

verwijderd, en reed niet verder, om te toeven tot Ansfried bij hem zou zijn. Zoodra deze bij hem was, wees Arnoud op de gestalte op den kruisheuvel, en zeide:

»Zie, mijn vriend! ook daar bevindt zich weer de geduchte Bjoern."

Met verbazing staarde ook Ansfried naar de hem aangewezen plaats: de Noor moest een ander en korter pad naar deze plek kennen of hij was er op eene onbegrijpelijke wijze heengevoerd.

»Wat hij daar uitrigt aan dat kruis?" vroeg Arnoud; »willen wij er heenrijden, en hem aanspreken op onze beurt?"

»Beware mij de Hemel, neen, mijn vriend! Laat ons veeleer naar Utrecht keeren, en den bisschop meêdeelen wat ons is weervaren; kom, wend uw paard en volg mij!"

Met moeite liet Arnoud zich hiertoe overreden, en herhaaldelijk keerde hij het hoofd om naar Bjoern, die nog altijd op dezelfde plek stond. Eindelijk onttrok eene boomgroep hem aan hun oog, en nu reden de beide jongelingen, onder druk gesprek, naar Utrecht terug.

De Noor, die met vele plaatsen — door zijn veeljarig verkeer in ons land — beter bekend bleek te wezen dan menig bewoner, had eenvoudig een korter alhoewel minder gebaand pad dwars over de heide gekozen, en met groote stappen als gewoonlijk voortgaande had hij veel eerder de hoogte van het kruis bereikt dan de beide ruiters, die de baan hadden gehouden langs heuvelen en woudplekken voortkronkelende.

Geruimen tijd had Bjoern daar zwijgend nevens het kruis gestaan: het schilderachtig tafereel, dat de heide aanbood, nog flaauw door de nederdalende zon verlicht, boeide geenszins zijne aandacht; evenmin had hij opgemerkt, dat Arnoud en Ansfried hem op zoo korten afstand waren genaderd. Na eene wijle het houten kruis te hebben aanschouwd, sloeg hij er krachtig tegen met den

stok, dien hij er eindelijk op liet rusten, en mompelde met doffe stem:

»Gevloekt teeken van der Christenen magt! Veel bloed is er reeds om u gevloeid, veel zal er nog vloeijen; mijne magtige vaderen hebben te vergeefs tegen u gestreden, en door list heeft zij den grooten Godfried vermoord. Bisschop Willebert van Keulen leende op den Herespijk zelf de hand tot dien keizerlijken sluipmoord; de Christenen zeggen het tegendeel, maar wat zij zeggen is logen. Mijn vorstelijke bloedverwant Godfried viel, en ik heb zijn dood op vele plaatsen gewroken! Wij zijn in het hart van 't Frankenrijk gedrongen, en het groote Parijs heeft gesidderd op zijne grondvesten: edelen en geestelijken, met graaf Arnulf en den bisschop Sunzo van Maintz aan het hoofd, vielen voor ons zwaard. Met de lijken onzer christengevangenen hebben wij de grachten gedempt en honderden hunner gehangen aan staken en boomen of aan huizen vastgehecht, ten einde te strekken tot een doelwit onzer pijlen 1).

»Dat schouwspel was schoon, en onze veldteekenen, raven en gieren, werden met gejuich begroet; de vorst der Franken brulde van toorn; wij trokken alles verwoestende Hlotaringen binnen, en de golven der Dijle weerkaatsten den rooden gloed van ons oorlogsvuur, dat hoeven en schuren verteerde. Die strijd was voorspoedig, maar het kruis bezat wonderkracht: aan de Dijle verscheen weldra het duitsche leger met den keizer aan het hoofd en ons heir werd op de vlugt gedreven. Hoe sterk wij beschermd waren door moerassen, terwijl de Duitschers bijna allen te paard streden, wist hun aanvoerder hen te overreden zich te voet in het moeras te wagen; ons talrijk leger werd verwonnen en tienduizend man verdronken in de rivier. Ha, krachtvol hebben wij ons gewroken binnen gindsche bisschopsstad, waar onze vorsten bijna honderd jaren hunne afwisselende magt deden gevoelen. Maar op nieuw verhief zich daar een bisschop: Balderik van Kleef, die in de eene hand het zwaard voert en in

---

1) Bolhuis, p 172.

de andere de krootze, heeft op zijne beurt onze ravenvaan vernietigd, en andermaal prijkt het kruis op de gewijde daken der stad.

»Ik ben magteloos geworden, mijne aanvoerders zijn gedood; nu en dan volgen eenige onzer landgenooten nog mijne roepstem, om al de kleine vorsten, die hier gebied voeren in naam van hunnen keizerlijken opperheer, te verdelgen. Op nieuw hebben onze vanen gewapperd aan de zeekusten, en de trotsche graaf van Strijën is gevallen onder ons zwaard. Graaf Dirk moge voor eene wijle ons door overmagt hebben beteugeld, de rijke duive gered en onder bisschoppelijke bescherming gesteld; hij bevroedt niet, dat Redbert en Bjoern hem toch schaden kunnen, van daar waar hij zulks allerminst verwacht: door de Friezen, die geene graven willen erkennen. De vermomde wandelaar op deze heide, de trotsche jonker Arnoud, draagt uw val reeds met zich!"

Een holklinkend gelach, dat een eindweegs over de heide weergalmde, volgde op deze woorden, en andermaal stiet Bjoern met zijn stok tegen het kruis, en vervolgde:

»Wel is uwe magt groot geworden, zinneteeken der Christenen! maar onzen moed hebt gij niet uitgedoofd, al moesten wij voor u zwichten!"

Met langzame schreden ging hij thans naar de overzijde van het heidepad, waar het steenen altaar zich even boven den grond verhief; hij zette er zich naast op een der groote steenen, die weleer hadden gediend tot zitplaats der offeraars, en sprak weer tot zich zelven:

»Eenzame getuige van vroegere dagen, waarin de kracht en vrijheid onzer vaderen hun groorste roem was en geluk! voorbij zijt gij gegaan, en met u ging ook de grootheid verloren, welke eenmaal voor mij ook ware aangebroken, zoo mijne vaderen hadden behouden wat zij eerlijk wonnen met het zwaard!"

Met het hoofd op de hand geleund, staarde Bjoern zwijgend over de heide; de zachte avondgloed verlichtte zijn krachtvol en indrukwekkend gelaat; hij lei den wandelstok nevens zich, opende zijne zijtasch en haalde eene

kruik met bier gevuld te voorschijn, benevens een stuk zwart brood en gerookt vleesch, 'twelk hij met graagte nuttigde.

Meermalen staarde Bjoern naar de zijde van Soest langs de heide, als verwachtte hij iemand van daar; doch niemand ziende naderen, schudde hij het hoofd, en sprak:

»Jonge menschen moesten zich niet laten wachten, en vooral geen koningszoon!"

De maan steeg middelerwijl prachtig ten hemel, en spreidde haren zilveren glans over de onafzienbare heide. Nog gloeide in het westen het zachte purper van het allengs verkwijnend zonlicht; de glans der maan teekende thans op hare beurt de breede schaduwen van het geboomte op den graauwen heidegrond af; zacht ritselden de bladeren der zilverberken, en bij wijlen klonk de klagende roep eener woudduif of het krassen van den uil door den stillen omtrek.

Eindelijk klonken voetstappen van verre, en allengs naderde eene krachtvolle gestalte, geheel in noorsche krijgskleeding gedost. Eene blinkende helmkap, waarvan eenige zwarte vederen wapperden, dekte een fier jongelingsgelaat; een schubkolder, waarover een bruine mantel was geslagen, omplooide overigens de sterkgebouwde leden. Hoewel de aangekomene een breed zwaard op zijde droeg, had hij nog in de regterhand eene blanke bijl en aan den linkerarm een kromgebogen schild.

»Die togt is vrij lang te voet, Bjoern!" sprak de jeugdige krijger, »en als het niet was, om het geschenk te ontvangen, dat mij het liefst zou wezen bovenal, ware ik niet gekomen; daar ginds is voor ons niet minder te doen."

»Nog is de tijd niet daar, Erik! om te werken met vrucht, en of de heide daar ginds uwe slaapplaats zij of hier, dat zal u zeker wel onverschillig wezen; het zij niet voor de eerste maal, dat gij onder den blooten hemel slaapt aan de zijde van Bjoern den onkwetsbaren."

»Wat weet gij van Hildeswinde?"

»Dat zij in de magt is van den bisschop; de zoon van graaf Dirk bewaakt haar als de herder zijn schaap.

»Hij is moediger dan de herder, Bjoern; maar nogtans ware het mij liever, dat zij zich in den hechtsten toren dezes lands bevond dan in de klaauwen van geestelijken, wier magt meer dan ooit veld wint."

»Geduld, mijn zoon! de roem, dien gij u reeds verworven hebt, zal niet ondergaan in dit oord! Erik Blodaxe wordt graaf van Strijën, welke begoochelingen Redbert ook koestere. De vier proefjaren, die uw vader Harold Haarfäger u heeft opgelegd, zullen glansrijk eindigen 1)."

De jongeling antwoordde niet, maar blikte rondom zich; vervolgens vroeg hij:

»En waar is nu het heldengraf?"

»Onder den steen, dien ik tot zitplaats koos; straks, wanneer de maan geheel ten hemel gestegen is, zal ik u het zwaard en den armring toonen, welke sedert zoo vele tientallen jaren onder dezen grond rusten, zonder dat iemand, behalve ik, de plek weet, waar een der grootste vikings rust."

»Gij hebt veel gezien en weet van vele zaken, Bjoern! Mijn vader zeide niet te veel, toen hij mij verhaalde van uwe togten en ervaringen. Maar zeg mij toch eens, oude vriend! is het waarheid, wat die domme boeren omtrent u gelooven: zijt gij inderdaad onkwetsbaar, behalve alleen aan uwe regterzijde? »Ik zelf kan getuigen, dat ik u te midden van een digten pijlenregen ongedeerd zag voortgaan, en als 't ware de doodende schichten op u zag afstuiten; maar...."

Bjoern glimlachte, en antwoordde:

»Jongeling! dring niet in de raadsbesluiten der hoogere magten; vorsch niet na, wat de tooverspreuken der

---

1) Van al de zonen des noorweegschen konings Harold Haarfäger — Schoonhaar — werd geen door hem zoo bemind en geëerd als Erik Blodäxe — bloedbijl. — Hij gaf hem op zijn twaalfde jaar vijf ten strijde toegeruste schepen, waarmeê Erik op zeeroof uitging, eerst in de Oostzee, vervolgens zuidwaarts op de kusten van Denemarken, Friesland en Saksen. Na vier jaren zich hiermeê te hebben bezig gehouden, voer hij westwaarts, en plunderde, gedurende vier andere jaren, de kusten van Schotland, Brittannië, Ierland en Gallië. SNORRA, *Heimskringen*, 1, p. 110.

runen vermogen; tracht niet den sluijer op te heffen, dien de wijze nornen over hare geheimen hebben uitgespreid."

Erik haalde driftig de schouders op en ging eenige malen heen en weder, ongeduldig toevende naar het tijdstip, waarop de maan haar hoogste standpunt aan den hemel zou bereikt hebben.

Eindelijk scheen, volgens het oordeel van Bjoern, dit oogenblik daar; de zonderlinge man boog zich op de kniën voor den steen, op welken hij gezeten had, en omvatte dien met zijne beide dubbelgespierde armen. Oogenschijnlijk zou het geen vier mannen mogelijk geweest zijn, om dezen steen — daarenboven nog gedeeltelijk in den grond gezakt — terzijde te wentelen. Wat echter voor anderen onmogelijk scheen, gelukte aan de bovennatuurlijke kracht van dezen man: hij drukte de breede borst tegen den steen, klemde de armen er om, en met den linkervoet tegen het altaar drukkende, ligtte hij het gevaarte uit den grond.

Erik, aangedaan door het zonderling en eerbiedwekkend gevoel, hetwelk ons overmeestert, wanneer wij bij de opening van een sedert jaren gesloten graf, en vooral van dat eens beroemden mans, tegenwoordig zijn, stond gebogen en met ingehouden adem nevens Bjoern. Deze groef langzaam met zijn breed zijdwapen het zand weg, en trok aldra uit den grond eene groote urn, gevuld met verbrande beenderen.

»Jaren zijn voorbijgegaan," sprak hij op plegtigen toon, met de aschkruik tusschen de beide handen, »sedert dit dierbaar overschot van een uwer groote vaderen aan deze aarde werd toevertrouwd. Verre van hier klonk zijn naam; allerwegen weergalmden de vreemde oevers van zijnen roem.

»Onder de regering van Karel den kalen ontscheepte hij zijne mannen in het magtige Gallië, het land der dappere koningen, werwaarts gij de stevens uwer schepen nog niet hebt gewend. De groote koningsstad Parijs, die als eene vorstin boven de overige steden uitschittert, eene breede haven heeft, en versterkt is met torens en

grachten, werd door hem belegerd met veertig duizend man 1).

»De inwoners, te zeer bekend met het lot dat hen toefde, wanneer het Sigifried den zeekoning gelukte hen te overwinnen, verdedigden zich met wanhopige hardnekkigheid. Keizer Karel kwam hen ter hulp: een bloedig gevecht had plaats, en alleen door het betalen eener groote schatting slaagde Karel er in, koning Sigifried tot den aftogt te bewegen.

»Sigifried, uit Gallië terugkeerende, stevende naar Friesland. Godfried, zijn bloedverwant, was kort geleden gedood door keizerlijk verraad; Sigifried ontscheepte zijne scharen aan de boorden der Saksers, en dreef hen voor zich uit, onder den wraakgalm: »Godfrieds dood en de Noren!"

»Hij zocht het hertogdom van Karels vermoorden bloedverwant te bemagtigen; doch de keizerlijke scharen, met den markgraaf Hendrik aan het hoofd, waren magtiger dan hij; op deze heide leverde men elkander een bloedigen slag; Sigifried werd gedood en zijne strijdmakkers begroeven hem, naar voorouderlijke gewoonte, met alle heldeneer 2)."

Erik boog zich met kinderlijken eerbied naar de urn, nam die met beide handen aan en kuste ze; vervolgens de urn neerzettende, greep Bjoern zijne bierkruik, schonk een kleinen hoorn vol, en sprak:

»Zijne minne! Vrede zijnen heldengeest!"

»Sigifrieds minne!" herhaalde Erik, en dronk den hoorn ledig.

Andermaal boog Bjoern zich over het heldengraf, woelde de aarde om, en riep met verrassing:

»Mijn vader, die met Sigifried streed, bedroog mij niet; ik zou mij niet verstout hebben dit graf te schenden, ware het niet om u, mijn jarl Erik!"

---

1) Aldus getuigen de toenmalige kronijken van Parijs; echter lag destijds de stad alleen op het eiland in de Seine.

2) Bolhuis, p. 167. Wagenaar, II, 92. De markgraaf Hendrik, die Godfried aan den Herespijk had gedood —zie ons vorig verhaal — sneuvelde later in den strijd tegen dezen Sigifried.

Thans reikte Bjoern zijn jongen medgezel een groot zwaard, benevens een breeden gouden armring; beiden waren met lijnwaad omwoeld en naar noorsche gewoonte met den gesneuvelden krijger begraven.

»Zoon van koning Harold den schoonharigen!" sprak Bjoern plegtig; en zich in zijne volle lengte oprigtende, was zijne gestalte te midden van het heldere maanlicht nog meer indrukwekkend dan gewoonlijk: de muts, welke anders zijne kruin dekte, had hij afgeworpen, en de maan bescheen thans ongehinderd zijn breed en schoon gewelfd voorhoofd; zijn oog schitterde in dien lichtglans met ongewone kracht, en gaf hem geheel het uiterlijk van een dier oude helden, die Ossian te voorschijn roept in de sombere nevelen zijner poëzy.

»Wat wilt gij, mijn leermeester?" vroeg Erik, onweerstaanbaar onderworpen aan den invloed van dezen zonderlingen man.

»U thans de geschenken geven, welke u door mij beloofd werden, toen wij voor het eerst den voet zette'n op dezen grond. Erik! toen uw vader jong was als gij, en slechts over een klein deel van Noormarken gebied voerde, werd hij verliefd op uwe moeder Gyda, die, afgezonderd van het hof haars vaders, de geheimen der natuur leerde bij een ouden priester. Door dit zonderling gedrag der vorstinne tot haar aangetrokken, liet uw vader vragen om hare hand. Gyda weigerde, omdat een koning van een zoo klein rijk niet den koningsnaam verdiende, en slechts *hij* haar gemaal zou zijn, die over groote landen gebood, en wiens naam geducht was heinde en ver.

»Door dit antwoord gewekt deed uw vader een dieren eed: hij zwoer zich de lokken niet te zullen doen snijden, alvorens geheel Noormarken onder zijn gebied was vereenigd. Als de geest des strijds snelde hij met zijne scharen van oord tot oord, overwinnende en veroverende; en toen hij, na jaren strijds, de magtigste onzer koningen was geworden, knielde hij voor Gyda, vroeg hare hand en verwierf die, nadat zij zelve de roemrijke lokken van zijne slapen had gesneden, hem begroetende met den naam van »koning Harold Schoonhaar."

»Zoo was het bij uwen vader de liefde, die hem groot deed worden: moge het bij u de zucht naar roem zijn, jarl Erik! Reeds vroeger verwierft gij u door uwen moed den naam van Bloedbijl; laat de schimmen uwer vaderen, die op dezen grond streden en sneuvelden, u tot opwekkende stemmen zijn; sier met dezen ring uwen arm, zwaai deze bijl aan de spitse van ons heir, wreek het bloed onzer vaderen op de bewoners dezer oorden, en word heldhaftig en groot gelijk Harold uw vader was!"

»Amen!" antwoordde de jeugdige koningszoon, en boog eerbiedig het hoofd, terwijl hij de beide gedenkteekenen aannam, welke sedert zoo vele jaren naast het gebeente van een zijner dappere vaderen hadden gerust.

Bjoern sloot nu het graf, en beiden legden zich daarna ter neder onder de breed uitgespreide takken van eene groep mastboomen aan de helling des heuvels, en weldra sluimerden ze in, als slapende op eene donsen sponde.

De Hunnenschans.

Reeds bij de eerste stralen der opgaande zon hadden Bjoern en Erik hun vochtig nachtleger verlaten en het heidepad ingeslagen, dat over de Soesterheuvelen naar Amersfoort voert. Door woestheid en onherbergzaamheid een groot verschil opleverende bij onze dagen, waarin vriendelijke woningen en ontgonnen heidestreken ons allerwegen op deze vlakten toelagchen — ontwaarde men toen alom, waar de voet zich rigtte, ondoordringbare woudplekken, welke niet alleen wolven, wilde zwijnen, ja, beeren huisvestten, maar zelfs menschen, veel woester dan de wilde dieren: hierdoor was dit oord onveilig voor reizigers.

Nog in de vijftiende eeuw noemde hertog Arnold de Veluwe »een wilt byster lant daar veel overgrepen in geschien plegen," en twee eeuwen later getuigde Sligtenhorst in zijne geldersche geschiedenissen: »er zijn op de Veluwe meer wolven en vossen, dan luyden en huysen." Opentlijk werd in die dagen geklaagd, dat de kooplieden en andere reizigers niet dan met veel gevaar van hunne goederen en gelden, zoo niet hun leven te verliezen, over de Veluwe konden trekken of er binnen de woningen een nachtleger zoeken.

Aan vele verhalen van roovers en moordenaren, wier aanhooring den kinderen kippenvel op het ligchaam joeg, ontbrak het dan ook in deze streken niet, en de rondzwervende boschbewoners boezemden weinig vertrouwen in, daar onder hen de dusgenaamde Heidens eene voorname plaats bekleedden. Nog in de eerste helft der voorgaande eeuw vond men deze lieden in aanmerkelijk aantal op de Veluwe. Menigmaal had men besluiten tegen deze »landlopers en heereloze" vagebonden uitgevaardigd. Zelfs in 1712 trok de gewapende magt, bestaande uit vijf en zeventig ruiters en voetknechten, naar het Gortelsche bosch onder Epe, om deze Heidenen te vatten; dit baatte echter niet veel, wijl men dien maatregel kort daarop nog krachtiger moest herhalen 1).

Was dus in de achttiende eeuw deze streek nog zoo onveilig, hoe veel te meer zal dit dan het geval geweest zijn na den val der Noren in onze gewesten, die hunne strooptogten telkenmale herhaalden, even als de zoogenaamde Hunnen, wier aanzijn en verblijf op deze heidevelden sommigen op geschiedkundigen grond wel betwisten, maar wier herinnering toch in de overlevering aangaande sommige plekken voortleeft.

Zonder echter zich te verontrusten over al deze gevaren, volge de lezer ons thans naar dit onherbergzaam oord, en wel naar eene plek, waar het op den oogenblik, dat wij dit schrijven, vrij wat levendiger is dan weleer, naar den omtrek van het kamp bij Millingen.

---

1) A. W. ENGELEN.

Wij kiezen den gemakkelijken straatweg van Amersfoort naar Deventer, en slaan van Millingen oostwaarts het pad in naar Soeren. Allerwegen slechts heidevelden voor ons; doch neen, daar ginds biedt ons de herberg Nieuw-Millingen eene verkwikkende rustplaats aan. Na ons door een glas melk of bier verfrischt te hebben, wandelen wij verder.

Thans moeten wij den straatweg verlaten, en terzijde het stoffig en oneffen zandpad inslaan; wij bevinden ons weer op de heide. Links ligt Garderen, regts het meirveld met zijne schaduwrijke boomgroepen, en daarachter het gehucht Hunnenmin — gedachtenis aan de Hunnen — gelijk de naam aanduidt. Vriendelijk doen de welvarende boerenwoningen zich voor; digt geboomte overschaduwt de roode daken, welriekende bloemtuintjes omzoomen ze; ook hier houden wij ons niet op; het aan Hunnenmin grenzende Uddel, laten wij ook terzijde liggen en gaan immer voorwaarts. Ziet, daar voor ons: vreemd inderdaad! eene weldadige bronwel in de woestijn, een frisch grasveld door een helder kabbelend meer omgeven, als 't ware door eene tooverroede te voorschijn gebragt. Te midden dezer schaduwlooze heuvelende heide, breiden heldere groene grasplekken zich hier aan den zoom van het heldere meer uit; schaduwrijk geboomte aan den oever weerspiegelt in den hemelblaauwen waterplas, en aan de overzijde van dezen stroom, bemerken wij een hoogen heuvel, welke bij nadere beschouwing alle blijken draagt van niet door de natuur gevormd te zijn.

Zoo als deze heuvel zich thans nog voor het oog opdoet, gelijkt hij een cirkelvormigen wal, van zes ellen hoog, omgeven door eene diepe gracht, thans echter verdroogd en met heidekruid bewassen; twee dammen rijzen op uit die gracht, omstreeks twaalf el breed en ruim drie el diep; deze dammen voeren naar een groot binnenplein, aan de westzijde alleen door gracht noch wal ingesloten. Aan de zuidelijke binnenzijde van den wal bevinden zich nog de sporen eener oude stookplaats.

Wij bevinden ons hier aan de Hunnenschans bij het Uddelermeer.

In de dagen van ons verhaal moet deze zonderlinge en sterke plaats te midden der heide, wat de omwalling betreft, veel hooger zijn geweest; de geschiedenis heeft er het volgende van aangeteekend:

»Koning Hendrik, over de Nederlanden in 925 gebied voerende, had terstond gelegenheid, om 's lands ingezetenen de voordeelen zijner regering te doen gevoelen. Duitschland werd sedert verscheidene jaren afgeloopen door de Hunnen of Hungaren, die zich in Pannonië, omtrent den Donau hadden neergeslagen. Omtrent dezen tijd waren zij bij Worms over den Rijn getrokken; van daar hadden zij tot aan den zeekant deerlijke verwoestingen aangerigt. Van eene andere zijde drongen zij door tot in Friesland, alles vernielende wat hen in den weg stond, gewijd noch ongewijd verschoonende.

»Nog lang hierna ontmoette men op de Veluwe de overblijfsels van twee schansen, eene in 't midden der landstreek bij het Uddelermeer, en eene tusschen Arnhem en Wageningen, aan den regteroever des Rijnstrooms. Zij droegen den naam van Hunnenschansen, en men wil, dat zij, omtrent den tijd van welken wij spreken, door de stroopende Hunnen opgeworpen zijn.

»Koning Hendrik bragt terstond een leger op de been tegen hen. En men vindt bij sommige schrijvers aangeteekend, dat onze graaf Dirk II den krijgstogt bijgewoond, en onder de banier des heirtogs van Zwaben tegen de Hunnen gestreden heeft. In het jaar 926 werd er een verdrag met de Hunnen getroffen voor den tijd van negen jaren, gedurende welke koning Hendrik zich toeleide op het versterken van de grenzen des rijks en op het oefenen van 's lands ingezetenen in den wapenhandel 1)."

---

1) WAGENAAR, II, p. 117. AREND, II, p. 23, trekt hun inval in Friesland in twijfel, zonder echter de redenen op te geven. Dat evenwel deze Hunnenschansen reeds van veel vroegeren oorsprong zijn, gelijk de Hunebedden in Drenthe, bewijzen de voorwerpen uit de steenperiode, aldaar en in den omtrek opgegraven. Nogtans kunnen zij ook evenzeer tot latere legerplaatsen door deze of andere vijandelijke heirscharen gebezigd en vervormd zijn.

Ware men op den morgen, dat Bjoern en de jeugdige koningszoon Erik zich van de Veurst naar die zijde der Veluwe begaven, het binnenplein dezer zonderlinge plek opgetreden — dat toen nog, door de thans digt gegroeide gracht, met een breeden waterstroom omzoomd was — een niet minder vreemd tooneel zou zich aldaar aan ons oog vertoond hebben.

Ruim een honderdtal mannen, benevens eenige vrouwen en kinderen — allen gehuld in ruwe kleederen, ten deele uit beestenvellen gevormd — met woeste gelaatstrekken en verwarde hoofdharen, lagen op het binnenplein nevens elkander, en meest allen nog in diepe rust. Eenige karren, gevuld met allerlei goederen van meerdere of mindere waarde, benevens legerbehoeften en wapenen, stonden aan den vlakken ingang der schans, en de paarden, welke deze voertuigen hadden voortgetrokken, graasden ongestoord het malsche gras af, dat welig opgroeide aan den zoom van het meer, 'twelk voortdurend door onderaardsche wellen wordt gevoed. Al deze lieden hadden een zóó woest uiterlijk en schenen zóó in gevaren en het zwervend leven gehard, droegen zulke blanke wapenen in den gordel, en waren in hunne handelingen zóó ruw, dat men zich geen beter denkbeeld van eene zwervende rooverhorde had kunnen vormen dan door slechts een enkelen blik te slaan op dit groepje menschen.

Sommigen hunner schenen eindelijk uitgerust te zijn, en hieven zich geeuwende en rekkende op uit den slaap; anderen snorkten nog ongestoord door, en de kinderen kropen half slapend langs de schouders en den boezem der moeders, die eveneens de vrijë natuur te midden dezer omwalling hadden gekozen.

Ware men den wal zelven opgetreden dan had men daar een man opgemerkt, die, hoewel niet minder woest van uiterlijk dan al de overigen, nogtans rijker in kleeding was dan de meesten hunner, en wel de hoofdman geleek van deze bende.

Hij droeg een ruim bovenkleed van blaauw friesch laken, omzoomd met vossenbont, en eene wollen muts, met een koperen kettingje onder zijne kin vastge-

hecht, als vreesde hij, dat de wind haar mogt wegvoeren. De man scheen verzot op koperen kettingen als sieraad: rondom den hals had hij wel viermaal een ketting geslingerd, en daaraan hing een gouden muntstuk of medalje; ook zijne middel prijkte met dergelijke keten, waaraan eene dagge van noorschen vorm met kunstig bewerkt serpentijnsteenen hecht, in de gedaante eens drakenkops. Naauwsluitende roode stoffen hozen en schoenen van geitenvacht voltooiden zijne kleeding, overeenkomende met die der edelen zijns tijds. Het gelaat van dezen man was afkeerwekkend, als dat van allen, die de Hunnenschans tot verblijf hadden gekozen. Zijne blonde lokken en de baard verrieden eene germaansche afkomst.

De aandacht, welke men onwillekeurig den aanvoerder dezer zaamgeraapte horde schenken moest, werd echter op dit oogenblik afgetrokken door eene vrouwelijke figuur, die, in welligt al te ongedwongene houding, nevens hem lag en met haar hoofd op zijne knieën rustte. Het was een meisje zeker niet ouder dan twintig jaar, schoon gevormd en bruin van huid; donkere ravenzwarte lokken kronkelden langs den bijkans geheel ontblooten boezem en waren fijn gekruld als die eener Oosterlinge. Ondanks de bruine tint van haar gelaat, drong een donkere blos op hare wangen duidelijk te voorschijn; rondgebogene zware wenkbraauwen, donsig en zwart, overwelfden haar gloeijend oog, dat, ten halve geloken, heenschemerde door de zware wimpers, die den fellen gloed niet vermogten te dooven. Haar neus, een weinig voorover gebogen, en de kleine purperroode mond, omringd met twee rijën blaauwachtig witte tanden, voltooiden een vrouwengelaat, zoo indrukwekkend schoon, maar tevens zoo verleidend en vol hartstogt, dat geene Judith of Delia krachtiger door eenig schilder zou kunnen worden voorgesteld.

Hoewel dit vreemde meisje forsch ontwikkeld mogt heeten, was hare gestalte klein; zij bezat die poezele vormen aan de meeste kleine vrouwen eigen, en het luchtig vuurroode kleed, mantelswijze omgeslagen, en de groen-

zijden gordel met gouden franje versierd en om hare middel vastgehecht, gaven haar een vreemd doch bekoorend uiterlijk. Nevens haar ligt een klein speeltuig met zeven koperen snaren, in den vorm der luit, hetwelk een naam draagt, dien men in de middeleeuwen ook aan dergelijke meisjes gaf: zij was eene *rebeke* of sprokenspreekster 1).

Heidinne, als de meesten harer soort, was zij nu eens gebonden aan dezen of genen hoofdman of avonturier, die op verovering en buit uitging met zijne bende, bestaande uit allerlei slag van volk, of zich met een zwerm invallende Noren verbond, meêvechtende om aandeel in den roof. Dan weer hield de rebeke zich op aan de lusthoeve van dezen of genen feestvierenden edelling, die doorgaans voor eene spreekster, welke zijne gasten met liederen of dansen vermaakte, eene gouden denarie overhad, benevens een goed maal en nachtverblijf wanneer het haar niet gelukte hoogere gunsten van een zijner opgewonden gasten te genieten. Zulk eene was de gallische Caseldia, die op de kniën rustte van Redbert van Bajorzuna, den verwoester van Hildeswindes geluk. Thans vlugtte deze man voor de overmagt van graaf Dirk II, de onherbergzame heide tot schuilplaats kiezende.

Caseldia scheen zoo even ontwaakt, rekte zich uit, zag haren gebieder lagchend aan, en zeide:

»Goeden morgen, heer Redbert! ik heb best geslapen na onzen vermoeijenden togt: de heide was zoo glad, dat men naauwelijks gaan kon, en men heeft dwaas gehandeld, de wagens vooruit te zenden. Hebt *gij* ook goed gerust?"

»Redbert slaapt nooit, wanneer hij iemand wacht. Maar, bij de heksen! die hier des nachts op de heide dansen, en van welke gij wel eene der kleinste kost zijn, ga eens naar die groote vrachtkar en open de roode kist; ziedaar den sleutel! Gij zult er in vinden een zilveren beker van wijlen den graaf van Strijën, benevens eene welgevulde kruik met verkwikkenden wijn. Haal die

1) *Rebeke* heette insgelijks het speeltuig waarbij men zong.

beide dingen eens hier, verleidelijke Caseldia! en laat ons te zamen proeven, of de wijn uit de kelders van het kasteel te Geertruidenberg op de reis niet is verschaald. Mijne keel is door het opgestoven heizand zoo droog geworden als de zolen uwer dansschoenen. Kom, kleine zangeres! als gij mij niet bezig houdt, zoodra er niets valt te rooven of te vechten dan sterf ik van verveling."

Vlug als de elfen der sprookjes, die Caseldia te verhalen wist, sprong zij den aarden wal af naar den wagen, en keerde weldra terug met kruik en beker, door Redbert zoo zeer verlangd.

Met bevallige houding, als stond zij gereed een dans uit te voeren, hief zij de kruik hoog in de linkerhand, vatte met de regter den beker, en liet den parelenden wijn met een langen straal in het zilveren drinktuig vloeijen; daarna zich op eene knie neerbuigende, zeide zij in vrij goed Duitsch, maar met gallischen tongval:

»Ronixa biedt haren koning den beker, en zegt: *drink heil!*"

Toen bragt zij de kleine kersenroode lippen aan den rand van den bokaal, ontblootte de parelwitte tanden door een liefelijken lach, en ontving den kus, welken Redbert haar bood, terwijl hij het drinktuig aannam.

»En zing mij nu een drinklied voor; in dien tusschentijd zullen ze zeker wel komen, die mij wachten."

»Uw wil is mij eene wet, heer Redbert! hoe weinig eene rebeke zich anders ook om de wetten bekommere. Luister!"

Caseldia sloeg de koperen snaren krachtig aan en zong:

»De goden kenden druif noch wijn,
Ze dronken schuimend bier!
Maar allen, die nu Christen zijn,
Vereeren het geen zier.
De wijn verving den gerstedrank
Bij graaf en hertogsdisch,
De *hoorige* zegt enkel dank,
Als bier zijn dronk slechts is.
De wijn is zoo goed, o zoo goed voor het bloed,
Dat de edeling hem drinken moet.

De priester dronk aan 't offermaal
Zijn aarden schaal met meê,
En sprak in de oud-germaansche taal,
Zijn welgemeende 'boê.
De monnik, meer dan hij beschaafd,
Bad plegtig in 't Latijn,
Waarna hij zich 't verhemelt laaft
Met echt latijnschen wijn.
De wijn is zoo goed, o zoo goed voor het bloed,
Dat de monnik hem drinken moet!

Toen in den lang vervlogen tijd
De doode werd verbrand,
Werd hem een bierdronk toegewijd
Door maag- en vriendenhand.
Thans, nu men een *vigilis* bidt
In ware smart of schijn,
En men aan 't doodmaal nederzit,
Drinkt men al weenend wijn!
De wijn is zoo goed, o zoo goed voor het bloed,
Dat men aan 't graf hem drinken moet.

Wanneer een grijze wigchlares
De toekomst had voorspeld,
Kreeg zij geen wijn in kroes of flesch,
Maar gerstebier en geld.
Thans, als de spreekster wordt genood
Op 't grafelijk festijn,
Krijgt zij voor 't zingen geld en brood
En een bokaal met wijn.!
De wijn is zoo goed, o zoo goed voor het bloed,
Dat ieder rebeke hem drinken moet!"

Caseldia zag, na het zingen van dit spotlied, door haar met heldere stem voorgedragen en bij de laatste regelen met dansen afgewisseld, naar Redbert. Zijn anders zoo vurig oog blikte haar onverschillig aan; het was blijkbaar dat het lied op hem niet dien indruk had te weeg gebragt, welken zij er zich alligt van had voorgesteld: namelijk, dat hij haar bij een vollen beker vrolijk zou hebben omhelsd. Redbert beschouwde haar eene wijle blijkbaar verstrooid; toen tot zich zelven wederkeerende, glimlachte hij, en zeide:

„Heel aardig, mijne schoone vriendin! daar moet gij nog een lekkeren beker voor drinken! Ik twijfel niet, of gij zult op feesten bij graven en hertogen met genoegen gehoord worden en ruim beloond."

Caseldia dronk andermaal haren beker ledig, en loonde haren meester met een vriendelijken lach.

»Hebt gij wel eens in de halle van graaf Dirk gezongen, mijne bevallige rebeke?"

»Voorzeker," antwoordde Caseldia, maar als drong plotseling eenig droevig denkbeeld in haar gemoed, zag zij Redbert aan met pruilend gelaat, en zeide op zoeten toon:

»Waarom vraagt gij mij dit? Wilt gij mij dan weer van u verwijderen? Heb ik niet alle gevaren sedert de laatste dagen met u gedeeld? Wil ik u niet volgen overal, ja, u dienen als eene slavinne. O, stoot mij dan niet terug, om van u vervreemd hier en elders rond te dolen; ik smeek u, mijn heere! verlaat mij niet!"

»Maar, dwaas kind! wie denkt, wie spreekt er van? Gij zult mij zeker overal volgen, waar ik ga, gij hebt het mij immers gezegd; gij bemint mij?"

»O ja! Indien gij den gloed der liefde kendet, welke zoo ligt in het gallisch bloed ontvlamt, dan, bij den geest mijner moeder! zoudt gij in mij de vrees niet doen ontwaken, dat gij mij weer zult laten ronddwalen met mijn speeltuig en het loonbrood eten voor mijnen zang. Of ik u bemin, Redbert! ik zou voor u willen sterven, wanneer het slechts uw geluk kon bevorderen."

»Dit zou ik nimmer van u verlangen, kleine vleister!" antwoordde Redbert, en poogde zoo vriendelijk mogelijk haar toe te lonken, hoewel blijkbaar geheel andere denkbeelden, van minder liefelijken aard, zijn geest bezig hielden. Hij woelde geruimen tijd in Caseldiaas rijke haarlokken; een ongewoon vuur schitterde in zijn oog, en hij sprak op langzamen toon, terwijl hij haar met doordringenden blik aanzag:

»Gij zeidet, dat gij voor mij zoudt kunnen sterven. Dit ware eene daad, welke u noch mij voordeel zou aanbrengen, schoonste der rebeken! maar zoudt gij moeds hebben, om een *ander* voor mij te doen sterven?"

»Uw vijand?"

»Voorzeker! den vriend bluscht men toch wel niet het levenslicht uit."

»Gewis zou ik dat: de man, die Redberts vijand is, wordt ook door Caseldia gehaat; wat moet ik doen, mijn heere! spreek, en ik ben bereid!...”

»De tijd is nog niet gekomen, maar uw besluit heeft onzen bond bevestigd, en wij zullen beiden magtig worden, mijn kind! Van dit oogenblik volgt gij mij, en blijven onze verdere plannen een geheim, dat door niemand mag worden gedeeld. Maar zie, ginds naderen onze bondgenooten. Daar komen Bjoern en Erik; ga thans binnen de schans bij de uwen; weldra zullen de schepen in onze nabijheid zijn.”

Caseldia, verheugd over de goede luim, waarin de man verkeerde, dien zij sedert eenige dagen met kinderlijke dwaasheid aanbad en volgde op elk pad dat hij te bewandelen koos, ging naar de andere zijde binnen de schans. Vele van de mannen en vrouwen, die zich aldaar bevonden en naauwelijks waren ontwaakt, wiesschen zich in het helder water der gracht; eenige kinderen molken een viertal geiten, welke tot deze vreemde karavaan schenen te behooren, en die nabij de paarden graasden aan het watervlak. In weinige oogenblikken was geheel de bevolking dezer zonderlinge plek op de Veluwe in drukke beweging. Redbert verliet den aarden wal, en ging Bjoern en Erik te gemoet, die thans niet wandelden, maar op twee vurige paarden waren gezeten; zij werden gevolgd door een ander man, die hen ongetwijfeld met de paarden had opgezocht vóór de dag aanbrak.

»Welkom, mijne vrienden, aan de Hunnenschans! Ik begreep, dat twee goede paarden u van dienst konden wezen; want de fiksche togt van gisteren zal nog wel eenige loomheid in de leden hebben achtergelaten,” riep Redbert hun welgemoed toe, en drukte hun de hand; maar welk nieuws brengt gij meê, onkwetsbare Bjoern, met de ijzeren rib?”

De zonderlinge krijger, van zijn paard gesprongen, wierp nu langzaam een blik op het landschap, de karren en eindelijk ook op Caseldia — die weer te voorschijn trad, en, huiverend voor zijn valkenblik, achter Redbert kroop zeggende:

»Hildeswinde wordt beschermd door eene magt sterker dan muren en wapenen; zij bevindt zich binnen Utrecht, en wel in het hof van bisschop Balderik den vromen!"

Redberts oog werd somber; eenige malen ging hij peinzend heen en weder; vervolgens bleef hij voor Bjoern staan, en sprak:

»Ik dacht, dat zij naar het klooster te Hohorst zou gaan, om aldaar in vrome overpeinzingen hare dagen te slijten; weinig moeite zou het ons hebben gekost, om haar dien gewijden muren te ontrukken en te dwingen tot den afstand van de regten, welke na den dood haars vaders aan de handen van dit kind zullen worden toevertrouwd."

»De bisschop zal haar gewis niet derwaarts zenden, maar veeleer stellen onder de hoede van graaf Dirk of van Ansfried van Loven."

»Mijn waarde vriend!" merkte Erik aan, »gij weet nu waar de blonde duive zich bevindt, nu of later zal zij ons wel in den knip vliegen; wij moeten thans een anderen weg inslaan, en ik ben zeer verlangend om te weten of onze schepen zijn aangekomen. Kan men van dezen wal zien op den stroom, die in zee uitloopt?"

»Voorzeker! voorzeker!" antwoordde Redbert. Erik ging er heen, zonder de rebeke met een blik te verwaardigen: trotsch en fier was de zoon van koning Harold, en wie geen edelman was of hooge krijgsoverste had zich zelden te beroemen over een vriendelijk gelaat of over een hartelijk woord.

De zoon van Noormarkens veroveraar, die met zijne vijf schepen en eene aanzienlijke heirmagt langs onze kusten stroopte, alleen om zich in krijgsgevaren te harden en zijn naam geducht te maken, gelijk die zijns vaders was, zag op elk beneden hem in rang minachtend neder, en inzonderheid op eene lage rebeke, wier lach den fieren jongeling afkeer inboezemde.

Vlug als het rendier sprong Erik naar de schans, beklom den wal, en wierp een blik over den omtrek. Daar ginds, op geringen afstand van Uddel, breidde een inham van het Flevomeer zijne blanke golven uit, en drong langs Hierde en Lovenich in den heidegrond. Inderdaad werd

Erik achter de heuvelen, aan den zoom van dit meertje, de toppen gewaar van de masten van twee schepen, die de vaart zoo diep mogelijk binnenvoeren. De bijzonder hooge vloed, welke het zand van de harderwijker bank overstelpte, had het den schepen mogelijk gemaakt tot nabij de plaats te naderen waar Redberts mannen zich bevonden.

Zoodra het scherpziend oog van den jeugdigen avonturier Erik zich van de nadering der schepen had verzekerd, keerde hij tot Redbert terug, en riep hem toe:

»Daar zijn mijne kielen, laat nu uwe mannen zich gereed maken en aan boord gaan; spoedig zijn wij in het Flevomeer, en aan de boorden van Kinhem zullen wij nieuwe bondgenooten vinden. Komaan, Redbert! scheep!"

Redbert gaf zijnen mannen bevel, zich tot het vertrek gereed te maken. Op zijne roepstem kwam eensslags geheel de bevolking der schans in beweging; terstond pakte men de wapenen en goederen in allerijl te zamen, en laadde de karren alsof een geduchte vijand in aantogt was. Caseldia, als ware zij de gebiedster over de weinige vrouwen en kinderen, deelde hier en daar bevelen uit; de hoofdlieden zette'n zich te paard, en spoedig was men tot vertrek gereed. De reizigers of landlieden, die van verre dezen zonderlingen optogt gadesloegen, bemerkten zulks naauwelijks, of zij sloegen behoedzaam het een of ander woudpad in, ten einde het gevaar te ontvlieden, dat zij alligt van deze weinig goeds voorspellende karavaan te duchten hadden.

Toen de zon de middaghoogte bereikt had, waren Erik, Redbert en Bjoern, met allen die hen vergezelden, reeds in 't ruime sop, en stevenden zij, langs het toeneerst opkomende visschersplaatsje Harderwijk, naar de kusten van West-Friesland.

III.

Vriendenstrijd.

Weinige dagen waren voorbijgegaan, sedert de gevreesde Bjoern de beide vrienden Arnoud en Ansfried op het Domplein te Utrecht had bespied. Hildeswinde bevond zich nog immer onder de bescherming des vromen bisschops Balderik, en hoewel hare smart over hetgeen zij verloren had, nog weinig was gelenigd, en het voornemen om geheel haar leven binnen de wanden eens kloosters te slijten nog altijd het einddoel bleef harer gepeinzen, drong toch nu en dan — zoo door de vaderlijke opwekkingen des bisschops, als door het bijzijn der twee jeugdige ridderlijke vrienden — de zucht naar levensgenot in haar teeder en gevoelvol hart.

Sedert Arnoud, gulhartig en open van aard, aan zijn meer nadenkenden vriend had meêgedeeld, hoe grooten indruk Hildeswinde op zijn hart gemaakt had, was Ansfried ten opzigte van zijn vriend merkbaar meer afgetrokken en terughoudend geworden. Niet met dat genoegen van vroeger nam hij deel aan Arnouds vrolijke rijtogten en gulle jongelingsvreugd: bevond Arnoud zich in de nabijheid van Hildeswinde, dan scheen Ansfried het lieve meisje te ontwijken, of sloeg beider handelingen gade met afgunstig oog; hoe meer hij blijken zag, dat de jonge gravenzoon zijne schoone beschermlinge in alles door kiesche oplettendheden zocht te behagen, des te heviger ontstak het vuur der ijverzucht in zijne borst, en slopen onrust en afgunst zijn gemoed binnen. Of-

schoon overtuigd, dat zijn hooge rang en de vele bezittingen, welke hem na den dood zijns vaders zouden ten deel vallen, hem eene eerste plaats toekenden in de hoogste adelkringen des lands, en Hildeswinde, de gravinne van Strijën, zich vereerd moest gevoelen, wanneer hij haar de hand bood, om als echtgenoot en verdediger voor haar te kunnen optreden, besefte hij evenwel, dat de stoutmoedige Arnoud, de zoon van graaf Dirk, en aan het frankisch koningsbloed verwant, een overwigt op hem bezat, hetwelk aan dezen de hand der jeugdige jonkvrouwe zou toekennen.

Gekweld door deze denkbeelden zoodra hij zich in het eenzaam boekvertrek bevond, of de nachtelijke uren slapeloos op zijne sponde doorbragt, besloot Ansfried Hildeswinde zelve aan te spreken over de plannen betreffende hare toekomst, ten einde te weten of het haar inderdaad ernst was het klooster te kiezen, dan wel of zij haar leven met het zijne verbinden wilde, wijl zij vrij beschikken kon over eigen hand en hart.

Het was avond; de zon wierp hare zachtroode stralen van den westelijken hemel, en teekende met breede trekken de reusachtige vormen van het geboomte in het bisschopshof af op de heldere zandpaden ; de frissche avondwind van de heide tot binnen het oude Trajectum dringende gaf die opgeruimdheid van geest, welke de zandstreken onzes vaderlands op den bezoeker te weeg brengen. De rozen en ericaas in den hof achter het gebouw van den stichtschen kerkvorst bloeiden en verspreidden hare geuren te midden van het donkergroene loof der groepen mastboomen, die de zachtroode pijnappels, als schitterende klokken aan chinesche torens, tusschen de spichtige takken lieten afhangen. Vrolijk zongen nog eenige lijsters in het hooger geboomte, en mengden hunne vrolijke zangtoonen met 't sjilpen van mees 'en vink.

Maar ware men een eindweegs verder den hof ingetreden, een geheel ander gezang zou daar het oor hebben getroffen : eene zilverreine maagdestem, door het zacht getokkel eener luit vergezeld, zong in den strengen langzamen toon der middeleeuwsche kerkliederen een vromen

lofzang aan de maagd Maria. De vereering dezer meest gezegende onder de vrouwen kreeg in de dagen van ons verhaal allengskens die hooge ontwikkeling, welke zij in de middeleeuwen bereikte; het gemoed der germaansche vrouw, tijdens het heidendom reeds zoo verwant aan de vereering der heidensche Freija, de moeder der liefde, de beschermster der minnenden en gehuwden, de liefelijke godinne der lente, die de aarde zegende met bloemen en gewassen, die aan de maan haren glans schonk, en wier spinrokken — het beeld harer voortdurende vlijt en zegening — in het zevengesternte aan den nachtelijken hemel pronkte 1), het gemoed onzer voormoederen nam de vereering van de heilige moeder des Verlossers, welke door de geestelijkheid in Freijaas plaats werd gesteld, gretig op, en vuriger ontwikkelde zich hare dienst in den geest des volks.

Geen wonder was het, dat op het teeder, naar vroomheid en troost zuchtend gemoed van Hildeswinde het beeld der lijdende en zwaar beproefde moeder des Heeren diepen indruk maakte, en haar voor den geest zweefde bij hare gebeden, om steun en bescherming in den moeitevollen levenskamp. Langzaam en plegtig vloeide thans het oude loflied aan Maria van hare lippen; liefelijk ruischte het:

Veni, Virgo, Virginum,
Veni lumen Luminum,
Veni, vena venium,
Veni salus hominum;
Veni splendor ordinum,
Coelestis militiae.
Consolatrix inclyta;
Veni, vide, visita,
Certantes in acië!"

1) Het zevengesternte werd in de middeleeuwen *Mariaas spinrokken* genoemd, gelijk men het vroeger *Freyaas spinrokken* noemde. Ook het *Freya-haar*, een zeker gras met paarsche bloemen, veranderde in *Maria-gras*; de *Freya-draden*, mede in verband met het spinrokken, veranderden in *Maria-draden*, welke men thans herfstdraden noemt. Zelfs was Maria het beeld der zon, maan en aarde: getuigen de heerlijke afbeeldingen der moedermaagd van Murillo en anderen, haar voorstellende met

En na ook de volgende koepletten van dit oude kerklied gezongen te hebben, eindigde zij:

Tum benigna diceris,
Miserere Miseris,
Virgo Mater gratiae!
Amen!" 1)

De jonge gravinne bemerkte niet, dat tusschen het geboomte eene mannenstem deze laatste regelen zachtkens begeleidde; en een weinig verrast zag zij op, toen zij in het gelaat van Ansfried staarde, die nevens haar stond in een gewoon huisgewaad, als door hen gedragen werd, die onder de leiding der geestelijken binnen Utrecht hunne opvoeding voltooiden. Met vriendelijken blik en eene grijze hoofdkap in de hand, bleef de jongeling naast haar staan, en sprak op vleijenden toon:

»Zóó, zóó, schoone Hildeswinde! moet ook dit hemelsch gezang uit den mond der engelen aan de moeder onzes Heeren toevloeijen, want gij zijt rein als de hemellingen en geduldig als de meest gezegende aller vrouwen."

»Ik wist niet, dat gij zóó nabij waart, mijn vriend!" antwoordde de jonkvrouw met een betooverenden glimlach, terwijl zij opstond, met de regterhand leunende op een ouden boomtronk en in de linker de luit houdende. Haar zwart wijdgeplooid gewaad golfde in breede vormen langs hare slanke leest, de hoofdkap was teruggeslagen en liet een rijken tooi van weelderige haarlokken ontbloot, op welke de zon heldere purperen stralen wierp; nog nimmer was de gravinne den jongeling bekoorlijker voorgekomen, en terwijl Ansfried in haren aanblik verzonken was, lispte hij in zich zelven:

»En zoudt gij, schoone roos! binnen de sombere kloosterwanden verkwijnen, gij, zoo rijk in schoonheid en deugd! O, neen! nooit, nooit!"

---

eene zon om het hoofd, met de voeten op de maan rustende, in een kleed met sterren bezaaid. Men zie ETTMÜLLERS *Völuspa*, 78. BUDDINGH, *het Westland*, p. 381 enz.

1) LE LONG, *Reform*, p. 517.

Hildeswinde, haren blik blozende voor dien des bewonderenden jongelings neerslaande, wilde hem schuchter ontwijken. Ansfried, dit bemerkende, vatte zachtkens hare hand, en geleidde de maagd terug naar de plek waar zij zoo even had gezeten, terwijl hij hernam:

»Hoe, Hildeswinde! gij zoudt mij willen verlaten?"

De jonkvrouw sloeg bedeesd haar helder oog op dat van Ansfried, maar de blik, dien deze op haar vestigde, was zóó doordringend en veelbeteekenend, dat zij terstond den haren beschroomd afwendde, en andermaal poogde te vertrekken.

Ansfried evenwel liet niet af: de anders zoo kalme jongeling bevond zich in vurige koortsachtige opgewondenheid, nu het oogenblik hem ongezocht zoo gunstig was, dat hij de erfdochter van Strijën alleen spreken mogt. Zijne ijverzucht tegen Arnoud ontwaakte thans in al hare kracht, en hetgeen bij Hildeswinde voortvloeide uit beschroomdheid, om geheel alleen in het bijzijn van een jongeling te vertoeven en hare gedachten, sedert zoo lang in vrome gepeinzen met den Hemel verwant, andermaal op het wereldsche te vestigen, deed bij hem ten onregte de gedachte ontstaan, dat hare liefde voor den fieren gravenzoon haar aanspoorde tot eene zoo spoedige verwijdering.

»Blijf nog eene wijle, schoone jonkvrouwe!" vervolgde hij, »de avond is zoo bekoorlijk, en uw kloset zoo eenzaam en droef. Waarom toch vermogen de onschuldige genoegens der natuur en der vriendschap niet uwen rouw verdrijven? Hildeswinde! de slagen van 't lot, welke u troffen, zijn indedaad wel smartelijk, maar zie, zonder daarom hen te vergeten, die ons lief en dierbaar waren en ons door den onverbiddelijken dood werden ontrukt, behoeven wij toch niët den troost af te wijzen, welken God ons schenkt, om ons weer op te heffen en de wonde te heelen, welke ons werd toegebragt."

Hildeswinde sloeg het oog ten hemel, en fluisterde:

»Mijn troost is alleen dààr, heer Ansfried! en reeds voorlang zou ik binnen de gewijde muren mijne diep grievende smart hebben begraven, zoo niet de vrome

bisschop zelf mij hadde voorgesteld, om nog eenigen tijd hier te vertoeven vóór ik daar heen ga: het klooster te Hohorst grenst zoo digt aan de onveilige heide, en de vijanden mijns vaders volgen zoo anafgebroken mijne schreden, dat ik zelfs binnen die muren nog niet veilig zou wezen. Bjoern en zijne mannen sluipen waarschijnlijk reeds derwaarts."

Zachtkens noodigde Ansfried de schoone maagd op de rustbank plaats te nemen; zij deed dit schoorvoetend. De uitdrukking van Ansfrieds denkend en sprekend gelaat werd zachter, en een betooverende glimlach zweefde op zijne lippen. Schijnbaar onwillekeurig nam hij nu de luit, welke Hildeswinde naast de bank had neergezet. Ansfried beschouwde het speeltuig, roemde de hooge waarde er van en begon de snaren te tokkelen. De toonen, welke hij uit het speeltuig lokte, waren zoo liefelijk, zoo teeder en tot het hart sprekend, dat de blik der maagd geheel aan zijne vingeren gehecht bleef; vervolgens als droomend voor zich uitziende, scheen zij met geheel hare ziel, zoo innig gestemd tot vroomheid en poëzy, op de vlugt der reine klanken meê te zweven. Deze wegslepende toonen strekten tot inleiding van een of ander gevoelvol lied, en Ansfried, bemerkende hoezeer zijne kunst de hare overtrof en geheel haren geest boeide, hield op, en zeide:

»Zoo even zongt gij een lied ter eere van de heilige maagd; het is schoon en verheven te zingen van wat daarboven is, maar niet minder toch ook, mejonkvrouwe! strekt het ter eere Gods en tot vreugde van ons hart, de zangstem te verheffen ter verheerlijking van al wat ons omgeeft, de werken van Gods hand, der aarde geschonken tot luister en den mensch tot zegen. Vergun mij dus, eenige oogenblikken gebruik te maken van uw speeltuig, en u een lied te zingen op den schoonen zomeravond en de natuur, welke ons omringt."

Hetgeen Ansfried sprak klonk Hildeswinde zoo zacht en liefelijk in het oor, het stemde zoo volmaakt met haren weemoed, en trok al hare denkbeelden voor eene wijle zoo ongemerkt uit het sombere rijk der smart, dat zij

verlangend den blik tot den jongeling rigtte, en de hand tot hem uitstrekkende zeide:

»O gaarne, edelling Ansfried! zing dat lied; zing het!"

De graaf van Loven had reeds veel gewonnen met de toestemming der schoone jonkvrouwe: ook wist hij verder hare aandacht te boeijen: het gevoel voor kunst en schoonheid, hetwelk bij hem de overmagt hield boven den lust voor woeste wapenspelen, waarnaar Arnoud haakte, was ook dat van Hildeswinde, en vond derhalve gereeden weerklank in haar gemoed. De fijn gevoelige jongeling had in dit opzigt reeds veel vooruit boven zijn hooger geplaatsten vriend, terwijl hij tevens ook het leven waagde voor Hildeswindes redding.

Hierdoor te meer aangemoedigd, zong Ansfried met liefelijke stem het volgende

ZOMERAVONDLIED.

Zie de zon in 't westen dalen,
  Purper kleurt het hemelblaauw,
Schitterende sterren stralen
  In den zilvren avonddauw.
't Koeltje fluistert door 't gebladert,
  Zoete geuren spreidt het rond;
Kalme rust is weer genaderd,
  Met den koelen avondstond.

In de boschjes, in de dalen,
  Langs de kabbelende vliet,
Galmen luid de nachtegalen
  't Hartverkwikkend avondlied.
't Heideklokje sluit zich weder,
  Of het lispelt: »Goeden nacht!"
't Woudviooltje, blaauw en teeder,
  Spreidt zijn geurtjes zoet en zacht.

't Maantje tintelt op de paden,
  Schittert in den effen vloed,
Hult de stammen en de bladen
  In een zilvren schemergloed.
Alles rust, geen wiekje klept er,
  Moe gespeeld langs haag en boom,
Alles rust, geen vischje rept er
  't Schubbig vinnetje in den stroom.

Ja toch, zie maar, hier en ginder,
  Wijl hij nog geen slaapcel koos,
Zwiert de dartelzieke vlinder
  Langs het bed van tijm en roos.
Gloed en geuren, rust en vrede,
  Zomeravond! lied en toon,
Aller harten stemmen mede:
  »God, wat is uw schepping schoon!"

»God, wat is uw schepping schoon!" herhaalde Hildeswinde, en trok hare zachte hand niet terug, die in Ansfrieds vingeren rustte: haar oog werd bij elk woord des jongelings onwillekeurig gevestigd op ieder voorwerp, dat het als 't ware aanwees, en onbeschrijfbaar was de indruk, dien dit lied op haar maakte nu het eene terugkaatsing, eene afspiegeling was van al wat haar omringde. Zij sprak geen woord, maar genoot alleen; Ansfried daarentegen hernam fluisterend:

»Ah, schoone Hildeswinde! ik bedroog mij niet. Uw hart, uw teeder gemoed staat open voor al wat schoon is en van den hemel, en dit moet, dit moogt gij niet wegwerpen, om u voor altijd op te sluiten in een klooster. Liefde, geluk, grootheid en vreugde, gelouterd door moeite en strijd, te meer waardeerbaar naarmate het duurder werd gekocht, dit alles, gravinne van Strijën! wacht u in de toekomst. Mijn vrome en beroemde leervoogd, bisschop Balderik zelf, vuurt uwe begeerte, om u van de wereld af te zonderen, niet aan, Hildeswinde! omdat gij geroepen zijt, de goederen uws vaders te besturen uit kinderlijken pligt, omdat gij leven moet tot geluk der velen, die uwe ouders als hunne gebieders liefhadden. Vrees niet, graaf Dideriks magt zal die handvol booswichten spoedig genoeg verstrooijen, en zoo niet, ook mijn vader heeft wakkere mannen in menigte, die uw goed regt zullen handhaven, en u spoedig verheffen in de waardigheid, welke men u door geweld heeft ontrukt."

Hildeswinde, zoo even nog door de zoete droomen der poëzy geboeid, werd thans onzacht wakker geschud en tot de werkelijkheid teruggevoerd, want Ansfried ging nu spreken over de toekomst en hare belangen. Nog een weinig verstrooid, antwoordde zij:

»Mijn heere Ansfried! ik ben nog een jong onervaren meisje, en zonder magtige beschermers sta ik aan stormen en gevaren bloot als eene bloem op de heide; wat dus de bisschop en Arnouds vader over mij beschikken, zal ik volgen; in het klooster zou ongetwijfeld de kalmte mijn deel worden, en de gevaren mij minder bedreigen; ik vraag van het leven niets meer na de zware slagen, die het lot mij heeft toegebragt."

Ansfried leunde, terwijl Hildeswinde sprak, op de luit, en haar op eenmaal in het gevoelvol oog blikkende, vroeg hij:

»Hildeswinde! bemint gij Arnoud?"

Die vraag werd zoo ongewacht en met zoo veel nadruk door den jongeling gedaan, dat de erfdochter van Strijën in verbazing opzag en wilde vertrekken; een hoog rood kleurde haastig hare wangen, en Ansfrieds scherpe blik, die angstig op haar gevestigd bleef, joeg haar vrees aan. De vraag, welke hij deed, was zelfs nimmer bij haar opgekomen; hoezeer zij den jongeling als haar beschermer hoogachtte, hadden Hildeswindes denkbeelden zich geheel op den troost der godsdienst gevestigd, en nimmer had zij haar gemoed geraadpleegd, in hoe verre Ansfried haar dierbaar was boven anderen. De jonge edellinge werd thans geheel aan verwarring ter prooi, en stamelde:

»Ik weet niet, mijn heere Ansfried! waartoe deze vraag dienen moet, noch wat er u aanleiding toe geeft.... ik kan u in waarheid zeggen, dat ik nog nooit.... Maar hoe kunt gij mij, die sedert de laatste weken alleen in tranen troost vond, en God en de heilige Maria bad mij te steunen in mijne diepe smart, vragen, of mijn geest zich, te midden dezer kwellende droefheid, met dergelijke denkbeelden bezig hield?"

»Vergeef mij, Hildeswinde! verre was het van mij, u in eenig opzigt te willen leed doen of kwellen, maar in uw antwoord alleen liggen de rust en het geluk mijns levens. Bij de heilige gedachtenis uwer moeder, zend mij niet van u af zonder antwoord. Bemint gij Arnoud?"

»Gelijk ik elk vriend bemin, die mijn geluk bedoelt;

gelijk ik elk hoogacht, die rijk is aan ridderdeugd en moed, ja, Ansfried!"

»Maar niet als uw geliefde, als het beeld uwer droomen, als dengene wien gij eenmaal uwe hand schenken zoudt als bruid?"

»Daar ik er nooit over heb gedacht, om mij te verbinden aan eenig man, neen, mijn vriend! Maar waartoe, in 's hemels name, dergelijke vragen, die ik alleen zou verwachten van bisschop Balderik, en dan nog wel geknield aan den biechtstoel. Gij maakt mij bevreesd, Ansfried! ik...."

»Om 's hemels wille blijf, gravinne! want gij hebt mij daareven de rust en den vrede weergegeven, maar schenk mij nu ook het hoogste geluk en heil mijns levens, schenk mij uwe liefde! O, zeg mij, Hildeswinde! zoudt gij mij *kunnen* beminnen?"

De jonkvrouw stond op; de anders zoo kalme bedaarde jongeling scheen op eenmaal in een ijverzuchtig minnaar herschapen; het werd Hildeswinde angstvol in Ansfried bijzijn, zij wilde volstrekt heengaan, zonder tot eenig besluit te komen, aangaande de belangrijke woorden, die hij tot haar sprak. Dat Ansfrieds geest, zoo geheel tot studie genegen, meer met den haren overeenstemde dan die van den ridderlijken, doch woesten Arnoud, dit was een gevoel, hetwelk reeds voorlang haar overmeesterde, maar het was haar niet mogelijk, om zich zoo eensslags te verklaren of zij Ansfried liefhad boven allen, en de denkbeelden te laten varen, welke zij sedert lang op een afgezonderd leven had gevestigd: de gedachte van verloochening aller wereldsche grootheid en pracht koesterde zij reeds te lang in haar gemoed, om die zoo op eenmaal te kunnen uitroeijen.

Met eene waardigheid, welke Ansfried nimmer bij dit vrome en in zich zelve gekeerde meisje had kunnen onderstellen, verhief zij zich van de bank, weerde hem met de hand af, en zeide:

»Laat mij thans, edelling Ansfried! laat mij gaan; ik verlang, ik vorder het! Wat uwe vraag betreft, welke

ik voor mij vereerend achten moet, wijl mij die gedaan wordt door den graaf van Loven, den geleerden vromen Ansfried, den vriend van bisschop Balderik, ik zal er in mijne kamer over denken, en, onder uwe goedkeuring, er den bisschop over raadplegen; laat u dit voor heden genoeg zijn, mijn heere! en billijk deswege mijn besluit."

Ansfried boog zich nederig, geheel onderworpen aan de geheimzinnige magt, welke de schoone maagd over hem uitoefende. Maar voortaan alles wachtende van de de toekomst, vatte hij andermaal Hildeswindes hand, en vroeg:

»Wanneer dan, mejonkvrouwe! zal ik op dit antwoord mogen hopen?"

»Over drie dagen," antwoordde Hildeswinde op vasten toon.

»Over drie dagen," herhaalde Ansfried, en wilde haar volgen; maar naauwelijks had hij eenige schreden gedaan op het pad, dat zij insloeg, of eene sterke vuist greep hem aan, en eene forsche stem donderde:

»Sta, valschaard! De vriendschap zij vijandschap! Geen vrede meer tusschen ons! Gij sluipt tusschen mijne vreugde als de slang tusschen de bloemen, en dat heet vriendschap! Dat noemt gij opregte broederlijke trouw! Ansfried van Loven! bij God en mijn zwaard, wij zullen strijden om haar, die wij beiden beminnen, en het zwaard zal hare trouwbelofte beslissen, aan u of mij!"

Ansfried zag eensslags Arnoud voor zich, geheel in woeste drift ontstoken: zijn gelaat was vreeselijk misvormd door ziedende gramschap, en had eene bloeddorstige uitdrukking; het zwaard flikkerde in zijne hand, en zonder op de tegenwoordigheid van Hildeswinde acht te slaan, zwaaide hij het reeds boven 't hoofd van zijnen vriend. Hildeswinde uitte een luiden kreet van ontzetting, en moest zich aan een boomtronk steunen, om niet neer te storten. Ansfried was ongewapend, en door deze plotselinge verschijning zijns dolzinnigen vriends geheel buiten zich zelven; hij trad haastig terzijde, en riep:

»Houd op, Arnoud! vergiet toch niet het bloed eens ongewapenden, en belaad uw geweten met geen moord!

Hoor mij aan, bid ik u, hoor mij aan! of geef mij gelegenheid, om mij te kunnen verdedigen."

Arnoud wierp het zwaard voor Ansfrieds voeten, greep zelf de korte dagge, welke aan zijne zijde hing, en hief dit wapen op, uitroepende:

»Neem mijn zwaard, en wij zullen kampen om de bruid!"

»Het zij dan zoo!" hernam de thans diep gegriefde jongeling, en vatte het zwaard, om den droevigen strijd met zijn vriend aan te gaan; doch op het oogenblik, dat Arnoud in steeds klimmende woede op Ansfried toesnelde, wierp Hildeswinde zich tusschen de twee strijdenden, strekte de handen uit, en sprak op luiden gebiedenden toon:

»Houdt op! Gij, die vrienden zijt, treedt elkaar als vijanden tegen; hier, in het oord des vredes en der rust, moet elke strijd vermeden worden; zoo het waarheid wezen mogt, dat een uwer mij bemint, dan is *dit* niet het middel, om mijne hand te verwerven, en allerminst om mijne keuze te doen overhellen tot hem, die als een uitzinnige optreedt met den dolk in de vuist, om te dingen naar de hand eener vredelievende jonkvrouwe! Terug met dat wapen, Arnoud! in den naam onzer vriendschap, terug!"

De opbruischende jongeling stond, na het hooren dezer woorden, beschaamd voor de jeugdige en bekoorlijke jonkvrouw; hij liet de dagge zakken, en scheen eensklaps tot bezinning te komen. Ansfried wierp hem het zwaard voor de voeten, en ondersteunde Hildeswinde, die bevende van angst nevens hem stond.

»Mejonkvrouwe!" sprak Arnoud, »de zoon van graaf Dirk heeft voor u het leven gewaagd, aan de zijde zijns vaders, tegen uwe magtige vijanden; hij meende daarvoor niet alleen aanspraak te hebben op uwe vriendschap, maar droomde zich — misschien dwaas genoeg — reeds eene liefde, eene genegenheid van uwe zijde, die hem gelukkig zou gemaakt hebben in de glansrijke toekomst, welke hem wacht. Ik zie evenwel, dat ik mij bedroog; ik zie, dat hij, dien ik meende mijn vriend te mogen heeten,

zich heeft gesteld tusschen u en mij, en zich reeds van datgene heeft verzekerd, waarnaar ik geruimen tijd zoo vurig heb verlangd. Thans zie ik af van eene genegenheid, welke verdeeld werd tusschen ons beiden, en ik zeg u dank, mejonkvrouwe! voor de genotvolle uren, die ik slijten mogt in uw bijzijn; maar dit verblijf zal niet lang meer door mij betreden worden."

Zonder verder eenig antwoord af te wachten, wendde Arnoud zich trotsch om, en keerde naar zijne vertrekken in het bisschopshof terug.

»Helaas!" klaagde Hildeswinde, »ook hier toeft mij geene rust! Wat misdeed ik toch den Hemel, dat alom waar ik mij bevind tweedragt en onrust ontstaan? Ook hier steekt de haat den drakenkop op en blaast vijandschap waar sedert lang beproefde vriendschap bestond. Laat mij dus in naam des Hemels van hier trekken, heer Ansfried! en beproeven of voor mij binnen de gewijde muren meer rust en geluk te vinden zijn. Vergun mij thans dat ik ga."

»Zeker, Hildeswinde! maar echter niet vóór gij mij de belofte herhaalt van zoo even, dat ik uw antwoord en beslissing spoedig zal vernemen, hetzij dan gunstig of niet. Geloof mij, speel niet ligtvaardig met het hart eens jongelings, waarin opregte liefde woont."

Hildeswinde antwoordde niet, maar ging zwijgend verder, gevolgd door Ansfried, die met zachten handdruk van haar afscheid nam, en in gedachten verzonken nog geruimen tijd langs de wandelpaden van den hof bleef voortgaan, nu niet met het zwaard in de hand, maar met de luit, welke Hildeswinde hem had laten behouden. De maan was intusschen opgekomen, en schemelde liefelijk op het zachte groen van het geboomte en het witte kiezelzand der slingerpaden. Uit het smalle boogvenster van Arnouds vertrek schemerde een flaauw licht. Ansfried overdacht met kalmte en beradenheid het gebeurde: uit diens liefde voor Hildeswinde ontstond eene klove tusschen hem en Arnoud, die, naar den ouderdom zijns vaders te berekenen, weldra als opvolger des tweeden Dideriks zou gehuldigd worden; dit werd

een tweede scheidsmuur tusschen hunne vroegere vertrouwelijkheid. En zoodra nu Ansfried ook zijnen vader opvolgde, en eigenaar en bestuurder werd van diens rijke goederen; wanneer hij dan op zijne bezittingen te Driel — bij Bommel — ging wonen, die binnen het graafschap zijns gramstorigen vriends gelegen waren, dan zou ongetwijfeld voor hem een tijd aanbreken van onrust en strijd, waartegen het vredelievend gemoed des jongelings met vrees opzag.

En toch behield de genegenheid voor Hildeswinde bij hem den boventoon, en besloot hij voort te gaan, om haar af te brengen van het plan, om binnen het klooster hare dagen te gaan slijten, maar tevens alles aan te wenden, om zoo mogelijk de verlorene vriendschap van Arnoud te herwinnen.

Des anderen morgens, reeds bij het aanbreken van den dag, vernam Ansfried, dat Arnoud van den bisschop afscheid had genomen, onder voorwendsel, dat hij op het feest aan het grafelijk hof zijns vaders moest tegenwoordig wezen. Zonder zich verder om Ansfried of Hildeswinde te bekommeren, had Arnoud de hoofdstad van het Sticht verlaten.

IV.

Marka van het zodenhuis.

Eene der schoonste wandelingen, zoo uit hoofde van het bekoorlijke landschap, dat ons omgeeft, als door den rijkdom der historische merkwaardigheden, bij elken tred de herinnering boeijende, is voorzeker het togtje van de oude ruïne van Brederodes grafelijk kasteel naar de plek, waar eenmaal de prachtvolle abdij van Egmond stond, de

godsdienstige spilpenning onzer graven, in dien tijd en tevens de plaats, waar zoo velen hunner den langen slaap des doods sliepen aan de zijde hunner vorstelijke gemalinnen.

Niet minder rijk aan natuurschoon, maar ongetwijfeld woester en minder bebouwd dan tegenwoordig, waren deze dreven in het laatst der tiende eeuw. De hoeven, nog geheel in den saksischen vorm en bewoond door de nazaten van dien krachtvollen volksstam, hieven de koepelvormige rieten daken hier en daar tusschen het digt geboomte op, en de schamele woningen van de onvrijën — doorgaans uit zoden zaamgesteld en zelden van leem opgetrokken — schenen reeds de voorboden te zijn der talrijke bevolking van het later zoo bloeijend en ridderlijk Kennemerland.

Dit oord, nabij de abdij vooral, had meer dan geheel de omtrek een bekoorlijk en indrukwekkend voorkomen. Graaf Dirk II, Arnouds vader, had het voormalige nonnenklooster te Egmond — dat veel overlast had van de naburige Friezen, die aan alles wat slechts aan de grafelijke magt herinnerde hardnekkigen tegenstand boden — opgeheven en de nonnen naar Bennebroek verplaatst. Arnouds zuster Arlinde had het opzigt over de zusteren; doch daar de bepaling luidde, dat er geene nieuwelingen mogten aangenomen worden, stierf deze geestelijke stichting spoedig uit!

Voor weinige jaren was Kennemerland reeds het tooneel geweest van bloedigen strijd, en graaf Dirks bestuur had met een tal van gevaren en moeijelijkheden te kampen gehad, welke keizer Otto de derde door aanzienlijke voorregten aan den ouden graaf zocht te vergelden. De zucht der Friezen naar onafhankelijkheid en hun nog immer toomelooze aard waren onder het bestuur van graaf Dirk met hernieuwde kracht ontwaakt, zoodat zij hem gewapenderhand aanvielen. Zijne strijdmagt bedwong hen weldra, maar ook even spoedig hieven zij weer hunne krijgsleus aan, en stormden zij Alcmere binnen, dat geplunderd werd en in de asch gelegd 1).

1) Alcmere zou zoo veel te kennen geven als *kerk aan het meer*, en daarvan de naam Alkmaar ontstaan zijn.

Geheel Kinheim werd te vuur en te zwaard verwoest, het klooster te Egmond vernield, en Leyden liep gevaar hetzelfde lot te ondergaan, toen graaf Dirk met zijne welgeordende scharen aanrukte, en de plunderzieke volksdrommen op de vlugt dreef. In de nabijheid van Rijnsburg was de strijd hevig; de Friezen werden overwonnen, en moesten zich aan den graaf onderwerpen. Dirk stichtte, uit dankbaarheid voor deze behaalde zege, eene kerk op de plaats van den slag. Ook de verbrande houten abdij en kapel te Egmond werden nu van steen herbouwd, en het klooster met aanzienlijke landgoederen beschonken. Een aantal monniken, levende naar de orde van sint Benediktus, betrok nu dit nieuw verblijf der afzondering, zich wijdende aan de beoefening der wetenschappen van allerlei aard, waaronder de geneeskunde, alchimie en astrologie niet de geringste plaats bekleedden.

Graaf Dirk hield intusschen niet op met de later zoo rijke en bloeijende abdij te begiftigen: behalve de landgoederen schonk hij haar een kostbaar afschrift van de vier Evangeliën, waarvan de omslag met goud en edelgesteenten was versierd; des graven gemalin Hildegaarde volgde het voorbeeld van haren echtgenoot, door der kerk eene gouden tafel te vereeren, eveneens met kostbare steenen ingelegd, en alzoo boven alle andere prachtige kerkgeraden uitblinkende. Dit weinige doet ons reeds een denkbeeld vormen van het kostbaar geheel en de middeleeuwsche praal, waarmeê deze adellijke stichting ter eere Gods werd opgesierd 1).

Was daar reeds zoo veel rijkdom der geestelijkheid, ginds, op geringen afstand van de abdij, waar nu de puinhoopen van het kasteel Brederode tot den wandelaar spreken van den luisterrijken riddertijd, ging ook dit oord reeds eene grootsche toekomst tegemoet. Op dit oogenblik nog stonden te midden van dit bekoorlijk landschap een jagthuis, grootendeels van hout opgetrokken, en eenige

---

1) Het vermelde Evangelieboek, hoewel van de kostbaarheden des omslags beroofd, is thans het eigendom der R. C. Clerezy te Utrecht.

daaraan grenzende hoeven en woningen der dienstlieden. Eerst na graaf Dirks dood besloot Arnoud tot den bouw van het later zoo magtige slot, en het was Sivaard, Arnouds derden zoon, aan wien het later ter bewoning werd afgestaan, en die den aangevangen arbeid zijns vaders volgens den eersten aanleg liet voltooijen. Sedert werd het kasteel zelf de *Brederode* genaamd — naar aanleiding van de bediening des grafelijken bewoners — welk woord in de landspraak een burggraaf of opperste aanduidde gesteld om regt te doen 1); en nog heden vindt het oog des bezoekers ter linkerzijde van het gebouw eene ronde hoogte, waarop zich weleer een toren verhief, de Sivaardstoren genaamd.

Maar op het oogenblik, dat wij ons aldaar verplaatsen, was van die latere magt des kasteels nog geen spoor aanwezig, en het houten gebouw eerder een grafelijk verblijf van uitspanning dan van magtsversterking. Hoewel wij ons voornemen, spoedig met de hoofdpersonen van dit verhaal de schreden derwaarts te rigten, voert ons pad echter thans naar elders, ofschoon in de nabijheid van de Brederode, zoo als wij deze vlakte, welke het gebouw omgeeft, reeds noemen, omdat ongetwijfeld deze streek wel zoo zal geheeten hebben, wijl aldaar door den graaf — of wie ook anders als keizerlijke magtsbekleeder optrad — den ding gebannen werd, dat is: gerigt werd gehouden over manslag en andere misdaden.

Dit pad op en ter linkerzijde af ter hoogte van Albrechtsberg, reeds in de dagen onzer schets bestaande en hetwelk grensde aan een hoogen heuvel, wordt onze blik getrokken door een allerzonderlingst gebouwtje, gelijk men thans nog hier en daar in Gelderland aantreft, opgerigt wordende door werklieden, wier verblijf, wegens aan te leggen wegen of kanalen, slechts tijdelijk is: wij bedoelen hier een dus genaamd zodenhuis. Van afgestoken heideplaggen, doorwrocht met wortelen en plantjes, worden de graauwe muren zaamgesteld, waardoor ze aan

---

1) Brouër van Nideck, *Zegepralend Kennemerland*, II, p. 9.

de buitenzijde het voorkomen hebben, alsof zij uit regelmatig gevormde stukken duifsteen waren opgetrokken.

Een weinig in den vorm van een bijënkorf gebouwd, hebben zij nog veel van de oud-batavische hutten, met eene opening aan den top, waardoor de rook ongehinderd opdwarrelt. Hoe onaanzienlijk en onherbergzaam ook dit woningje zich voordoet aan ons oog, de bevallige omtrek daar rondom, de liefelijke zomeravond, op welken wij ons hier bevinden, en de zoete geuren van linde en eik, terwijl de maan haar zacht schijnsel op woud en heuvel werpt, geven dit huisje met de vale muren iets somber schilderachtigs, en het zachte licht, uit de geopende deur schemerende, teekent zich fantastisch af tegen de donkere schaduwen van het huisje zelf.

Zoo wij nader traden, zouden wij, op eene zodenbank, een zonderling wezen bespeuren, dat nevens het huisje zit in gebukte houding; ten deele door den lichtgloed beschenen, bemerken wij, dat de daar zittende persoon eene stokoude vrouw is, leunende op een dikken doornstaf, en de kromme gebulte schouderen verborgen in een rooden mantel, in breede plooijen langs de armen dalende. Haar gerimpeld hoofd, overdekt met grijze haren, wordt beschermd door een hoed van ruwe biezen gevlochten, maar die reeds door ouderdom aan flarden hangt; het gelaat dezer schamele bewoonster is bijna van gelijke kleur als de vale zandlagen harer woning; hare donkere oogen liggen diep in de kassen gezonken, door grijze wenkbraauwen overschaduwd, en haar neus, als die van den havik, hangt over den tandeloozen mond, zoo nabij de kin, dat men bij het spreken telkenmale zich verbeeldt, dat deze beide gelaatsdeelen met elkaar in botsing zullen komen.

In zich zelve mompelende, ziet zij langs het pad heen, dat naar Haarlheim — Haarlem — voert; soms worden de woorden, of liever het brommend lied, dat zij prevelt, luider, en dikwijls de klanken verstaanbaar, die het zamenstellen. Thans is dit weer het geval, en zij spreekt langzaam en als tot iemand, die zich niet bij haar bevindt:

»Wat het lot heeft voorspeld is nabij,
De Friezen hun leuze blijft *vrij!*
De mannen des eeds komen aan,
Het feest zal in rouwe vergaan.
De beker, gevuld tot den rand,
Zie 'k reeds in Caseldiaas hand.
Wij nimmer, wij nimmer uw slaaf,
Geen Fries ooit de knecht van een graaf!
Uhui! krast tot onheil de raaf;
De vogel, hij heeft het voorspeld,
De dag is ten einde gesneld;
Graaf Diedrik, uw uur is nabij;
Vrij, moedige Friezen, blijft vrij!"

En opstaande, strompelde zij eenige schreden verder tot daar waar haar blik den Brederode schemeren ziet te midden van den zachten gloed der maan; ook uit dit gebouw gloort een flaauw licht door de vensters en tintelt op de toppen der lage berken, die den voorhof omzoomen. Nu en dan wordt eene menschelijke gedaante zigtbaar, door het licht daarbinnen afgeteekend op de roode voorhangselen der vensters.

»Feest zullen zij vieren! bij sint Maarten! een grafelijk feest op den Brederode; voorzeker! De grijze dwingeland bereikt morgen den ouderdom van vijfenzeventig jaar, en hoewel hij meermalen krachteloos ineen zinkt, wanneer hij van de jagt keert, die hij nog wil oefenen als een jong weidman, blijft hij hardnekkig als voorheen; de dood schijnt nog niet de magere handen naar hem te durven uitstrekken. Op dien dag, twaalf jaren geleden, na zijne gelukkige overwinning bij Rijnsburg, zoo als hij dit bloedbad noemt, ter plaatse waar hij eene kerk stichtte, ten einde de schimmen te bevredigen van honderden, die voor hem op dien dag den dood vonden, werd mijn Riko het slagtoffer zijner dwinglandij!"

Haastiger voortgaande, had Marka van het Zodenhuis — dus werd de zonderlinge maar beklagenswaardige oude genoemd — eene plaats bereikt, op geringen afstand van den Brederode en hare woning gelegen. Het was een kale heuvel: de natuur of de hand der menschen scheen elk bloempje, opschietende tusschen de stoppelige heide, welke dien heuvel dekte, te vernietigen; geen gele leeu-

wenbek of spichtig varenplantje schoot hier op; een kring van dorre takken omzoomde hem, en op den top verhieven zich drie ongeverwde palen, belegd met een dwarsbalk; zeven ijzeren bouten — waaraan even zoo vele koorden zachtkens heen en weer slingerden — staken terzijde van den dwarsbalk uit. Eene huivering grijpt ons aan op deze plek, en geen wonder: het is de gerigtsplaats van den hoogrigter, het is de maalstede, de galg!

Immer haastiger treedt Marka voort, den heuvel op, tot hare dorre vingeren den middelpaal omklemmen, en het hoofd daartegen latende rusten, klinkt het dof:

»Riko, mijn zoon! mijn ongelukkige vrijheidminnende zoon! Eindelijk!...."

Bijna een uur verliep, en nog immer stond Marka op den vreeswekkenden heuvel. Wie er ook in geheel den omtrek soms op dit uur langs de landpaden ging of zich verlustigde in den bekoorlijken zomeravond, niemand wendde de schreden naar deze plaats, beladen met den vloek der Kinheimers, en van welke de vreeswekkendste verhalen onder de bewoners rondgingen.

Eindelijk werd Marka uit hare sombere overpeinzingen gewekt door een nog verwijderd hoefgetrappel, dat allengs nader kwam, immer haastiger werd en eindelijk nabij de maalstede ophield. Weinige oogenblikken later naderden twee gestalten den heuvel, en bleven aan den opgang staan.

»Gij hebt woord gehouden, en dat verheugt mij!" riep de oude, terwijl zij met vreugde zich naar beneden spoedde, en de hand reikte aan een meisje, dat haar hartelijk omarmde.

»Caseldia! hier is thans voor u goud te halen: morgen is het feest."

»Zijt gegroet, moeder Marka!" sprak de rebeke — deze was het, die den heuvel besteeg — »wij zijn eerst heden met onze schepen, niet verre van Haarlheim, aangekomen, en den togt herwaarts konden wij niet vóór het vallen van den avond aanvangen, zoo als de bode met u had afgesproken."

»Het is mij wel, dat gij hier zijt, mijn kind! Maar wie is uw geleider?"

Een jonge krachtvolle mannelijke gestalte, die over het krijgsgewaad een breeden mantel had geworpen, trad nader, en sprak met zachte stem:

»Die voor u staat is uw vriend, moeder Marka! ik ben Redbert van Bajorzuna!"

»De vos waagt zich nabij het hol van den wolf, en dat is moedig van hem. Ik zal u in staat stellen, mijn dappere Redbert! om u naar hartelust op den man te wreken, die uw en mijn doodvijand is: eenmaal, nu twaalf jaren geleden, het was op den morgen van den dag, die na dezen nacht zal aanbreken, zwoer ik den man bloedige wrake, die morgen feest zal vieren, het feest van zijn vijfenzeventigsten jaardag. Morgen verjaart tevens de dood van mijn armen Riko. Caseldia heeft hem gekend: hij was jong, schoon en dapper als gij!"

Marka strekte de dorre vingeren naar den middelpaal uit, en vervolgde op klagenden toon:

»Daar hing zijn jeugdig lijk aan de raven ter prooi; niet eens werd het mij, der arme ongelukkige moeder, aan wie men alles had ontnomen, vergund, om hem ter aarde te bestellen. Als eene diefegge in den nacht moest ik de stukken van zijn half vergaan rif wegstelen, en ze in stilte begraven naast de asch zijns braven vaders. Eindelijk, o Redbert! vind ik in u den man, die mij steunen komt in mijne wraak, want weldra zal weer door deze beemden, heinde en ver, de strijdleuze klinken!"

»En waarom onderging uw zoon die wreede straf, Marka?" vroeg Redbert.

»Waarom? Omdat hij het was, die zich aan het hoofd had gesteld van zijne friesche vrienden, en bij den Schepelenberg de opstandleuze deed weergalmen, toen graaf Diderik werd gehuldigd als heer van Kinheim. Riko echter, die friesch bloed door de aderen voelde stroomen, wilde als vrijë man gaarne den keizer van het duitsche rijk als heer erkennen, wiens voorvaderen Friesland weldeden en aanmoedigden tot handel en vooruitgang, maar geenszins een der mannen van Gerolfs stam, die, uit

hoofde van geringe diensten tegen de Noren, zich regten aanmatigen, lasten opleggen en zich goederen toeëigenen, welke nimmer des keizers waren; het was de eerste galm van de veelvuldige strijdkreten, welke kort daarna door deze beemden klonken. Mijn arme zoon boette zwaar zijne vrijheidsmin: de mannen des graven omsingelden hem, toen hij zich met zijne bondgenooten te midden van den overtalrijken vijand waagde, waardoor een bloedig gevecht ontstond. Eenige van des graven mannen werden zwaar gewond, zoo ook vele van de dappere jongelingen, die mijnen Riko terzijde stonden. Hij en twee zijner makkers werden gegrepen en in den kelder van den Brederode gesloten. Graaf Dirk bande over den ding hem van 's keizers wege; Riko werd door verschillende dagers aangeklaagd van opstand tegen den graaf en verminking zijner dienaren. Mijn zoon, die den logen haatte en de namen van vele zijner gevlugte makkers niet wilde verraden, verkoos boete te doen noch biecht, maar ging kalm en als slagtoffer van vrijheid en volkenregt aan dezen schandpaal ter dood. Hier, op deze plek, in het aanzien van duizenden toeschouwers, omhelsde de dierbare zoon mij voor het laatst, en zeide:

»»Moeder! smeek den Hemel, dat Hij u eenmaal een man zende, die mijnen dood durft wreken!""

»Die man staat thans voor u, en aan dappere bondgenooten ontbreekt het hem niet. Graaf Dirk heeft vele vijanden, maar magtig is zijn heir, en de keizer zou hem steunen met vele wapenen, daarom moet het pad der list de plaats vervangen van den weg des gewelds, daarom moet de vader vallen, opdat de nog zwakke hand des zoons zijn staf voerende, deze verbroken worde door vereende kracht. De man, die ons daarin vooral steunen wil...."

»Is ook hier!" onderbrak hem eene holle stem van onder den gerigtspaal, en het drietal staarde op de forsche gestalte van Bjoern met de ijzeren rib, flaauw door het tintelend maanlicht bestraald, en wiens donker gelaat eene dreigende spookachtige uitdrukking had.

»Bjoern!" riepen allen. »Gij hier en te voet!" zeide

Redbert, »met u staan zeker de helsche magten in verband; wat wij te paard doen, legt gij veel spoediger af op uwe beenen!"

»Dat komt, omdat ik alle sluippaden en bijwegen in deze streken zoo goed ken, als de schuilhoeken van het menschelijk hart. En gij, moeder Marka! heeft de geest van uwen zoon u weer gewekt, om aan de laatste bede zijns levens, de wrake over zijn droeven dood, te voldoen? Gij hebt braaf gehandeld, om de belangrijke aanbiedingen van graaf Dirk, u zoo vaak gedaan, af te wijzen; hij meende uwe smart met aalmoezen te stillen, maar de rouw eener moeder en de schande van den strafpaal worden met geen klinkende munt afgekocht. Onze bondgenooten zullen u beter loonen."

Een dof, maar goedkeurend gemompel van Marka volgde op deze woorden.

»Gaan wij thans naar uw schamel verblijf," zeide Redbert, »en bespreken wij onze plannen. Zie ik wel, dan is het gindsche gebouw het jagtslot van den Brederode, en dan bestraalt dat licht, 'twelk op de toppen dezer boomen schijnt, tevens het grijze hoofd des mans, welke de levenslamp bluschte van uwen zoon. Zoo als hij die van Riko doofde, zal ook de zijne gedoofd worden, al draagt hij gravenmuts en heirstaf. Gaan wij!"

En door Marka voorgegaan, traden allen den weg op naar het Zodenhuis, wáár men in geheimzinnige beraadslaging te zamen bleef, tot de morgenster reeds aan den oostelijken hemel lichtte.

V.

Het feest op den Brederode.

Reeds bij het aanbreken des volgenden morgens wemelden heirbaan en landpad, voerende van Haarlem naar dit geliefkoosd verblijf van graaf Dirk, van bonte groepen, die zich allen spoedden naar het feest van den hooggeplaatsten heer.

Een landvoogd als hij, zoo uitermate gevierd bij den keizer, van zoo uitgebreide magt en bezittingen, eerwaardig zoo door hoogen ouderdom en geslacht, als om vaak betoonden moed, moest wel begroet worden door velen, hem leenpligtigen in des keizers naam, of aan hem verbonden door banden van bloedverwantschap, vriendschappelijk verkeer of ander belang. Geen wonder dus, dat op dezen dag van allerwegen ridders en vrouwen naderden, om deelgenooten te zijn van des graven vreugde, en om nogmaals met den landsheer aan te zitten in vrolijken kout, of met hem door de boschrijke streken en langs de bloeijende heuvelen van het schilderachtig Kinheim te dwalen, met den valk op de hand of opgeheven jagtspriet, hert en ree vervolgende in snelle vlugt.

Het was op dien schoonen zomermorgen, alsof twee verschillende wegen ook twee soorten van gasten aanvoerden: van de zijde der Egmonder abdij kwamen de kerkelijke heeren, en van de zijde der stede van Haarlem edelen, vrouwen en knapen in sierlijken dos, behalve zoo vele andere ingezetenen, die op karren en wagens al-

lerlei behoeften aanvoerden voor het groote feest, dat wel eenige dagen duren zou. Te Egmond, in de abdij en binnen de verschillende hoeven, in leenpacht van den graaf en bewoond door zijne landzaten, waren kamers ingerigt voor de hooge gasten, zoo goed en gemakvol als de landelijke eenvoud dit toeliet.

De stralen der morgenzon fonkelden op al die vederen en het goud der edellieden met eene ongewone pracht. Van lieverlede begon bij velen de middeleeuwsche praal zich ongemerkt te ontwikkelen: naarmate het lot der eigenhoorigen zwaarder werd en ondragelijker, namen de weelde en magt dier vele kleine vorsten, allen een onbeperkt gezag voerende binnen den kreits hunner bezittingen en ook soms daar buiten, immer toe. Zuchtende onder somtijds ondragelijke kwellingen en afpersingen, moest de onvrijë landbouwer op den akker werken of den veestapel verzorgen, en de vruchten van al dezen arbeid overlaten aan zijn heer, wiens grootheid veeltijds alleen was toe te schrijven aan het toeval der geboorte, dat hem in de wieg eens edelmans had doen sluimeren, in stede van op het stroo in de harde kribbe van den eigenhoorige.

Werpen wij het oog op dien glansrijken stoet, welke daarheen trekt naar den Brederode, dan wordt onze aandacht vooral gewekt door een draagstoel, op de schouders getorscht door een viertal in het rood gekleede mannen, die, met vasten tred regelmatig voortgaande, blijk geven, dat deze taak hunne dagelijksche bezigheid is. In den draagstoel bemerken wij eene schoone jonge vrouw, met blonde haarlokken en helderblaauw oog; een hooge blos dekt de wel wat breede wangen, die haar meer het uiterlijk geven van eene germaansche landdeerne dan van eene adellijke jonkvrouwe: nogtans is het met gouddraad en paarlen doorvlochten hoofdkapje, de *birette*, zoo als men het noemde, met vorstelijke arendsvederen getooid, even kostbaar als de purperen mantel met gouden boordselen, welke hare poezele leden omsluit, en waaronder een naauwsluitend kleed van blaauw laken, rijk bestikt met looveren en gesteenten, en eindigende in een breeden sleep, het

vorstelijk gewaad voltooit. Hare blanke met fonkelende ringen versierde regterhand rust op het zachte kopje van een spaansch hondje, zoo verrukkend schoon, dat het niet minder de aandacht wekt van den voorbijdravenden edelling of den voetganger dan de rijkgekleede jonkvrouwe zelve. Nevens den draagstoel gaat te voet een jongeling, wiens kleeding even uitstekend is als die der jonkvrouwe: zijn helder fraai gelaat, blond als het hare, is door eene roode karpoets bedekt, waarvan een lange lanfer tot op de kniën afhangt; een naauwsluitend buis, van scharlaken met gele banden afgezet en aan de voorzijde met een dubbelen gouden arend bestikt, benevens gele zijden hozen met enge en nette schoentjes voltooijen zijne kleeding. Een zwart houten kastje, in den vorm eener luit, hangt aan een draagband over zijne schouderen; aan den gordel blinkt een verguld knijf, het eenige wapen van dezen zonderling getooiden jongeling.

Digt nevens den draagstoel, als moest hij alléén die beschermen, gaat de jongeling voort; meerder gevolg merkt men in de nabijheid dezer adellijke jonkvrouwe niet op, en evenwel is het niet te onderstellen, dat zij zonder grooter geleide eene reis zou ondernemen.

Onze jonkvrouwe slaat bijna geene acht op al wat haar omgeeft; naauwelijks bemerkt zij de eerbiedige groeten, welke de edellingen haar toebrengen. Nagenoeg op de hoogte van Albrechtsberg werd de draagstoel ingehaald door een jeugdigen ruiter, die zijn ros aanhield, en een scherpen blik wierp op de jonkvrouwe, eerbiedig het hoofd boog en de gevederde muts afnam, zeggende:

»Gegroet, mejonkvrouwe Luitgarda! Dit is eene verrassing op het feest mijns vaders waarvan niemand der mijnen zal hebben gedroomd. Eene zoo verre reize, op mijns vaders bede, is eene eer van hooge waarde; de stille klosetten van het klooster te Maaseyk bij Maastricht te verlaten, om feest te vieren op den Brederode, bij mijns vaders gravenroem, dat is eene groote offering van uwentwege!"

De adellijke dame uit den draagstoel hief verrast en glimlagchend het hoofd op, en een haastige blos ver-

hoogde het rood harer wangen; de hand van den kop haars hondjes opheffende, reikte zij die den jongeling, en antwoordde in een weinig vreemden tongval, welke meer germaansch klonk dan de spraak des jongelings:

»Jonker Arnoud! wees gegroet; ik dacht wel allerminst, dat gij u onder de velen zoudt bevinden, optrekkende naar het feest uws vaders. Intusschen verheugt het mij uitermate, onder uwe geleide te zijn tot aan het verblijf uws vaders, den ouden eerwaardigen graaf! Of drijft de haast u spoediger voort te viervoet, dan ik door vier man word gedragen? Och, ik ben het paardrijden te Maaseyk een weinig afgewend, en eenigzins vermoeid van de reis. Ik bragt dezen nacht te Haarlheim door, en vond de gemakvolle rustplaats niet terug van het klooster, binnen hetwelk ik werd opgevoed en dat ik nu spoedig hoop te verlaten."

»Hoezeer mij ook het verlangen naar mijnen vader drijft, die in zijne landelijke afzondering nog zijne voor twee jaren overleden gemalinne Hildegarde, mijne dierbare moeder, innig betreurt, kan ik echter de pligten eens zoons niet stellen boven die, welke mij voegen, nu ik u ontmoet. Mijne zuster Arlinde zou het mij zeer ten kwade duiden, wanneer ik hare veel geliefde vriendinne, de dochter van graaf Sigifried van Luxemburg, de zuster van keizer Hendriks gemalinne, niet alle eer bewees haar toekomende naar hoogen rang en bekoorlijkheid."

Andermaal bloosde Luitgarda en wierp ter sluik het oog op den jongeling, wiens gelaat weinig in uitdrukking overeenstemde met de woorden welke hij sprak; en haar hondje bij de ooren trekkende, als wilde zij dit doen boeten voor eene minder aangename bij haar opwellende gedachte, hernam zij:

»Is uwe zuster alleen de oorzaak van de hoffelijkheid, welke gij mij bewijst?"

Arnoud beet zich op de lippen, en staarde haar scherp in het oog, hetwelk zij op hem hield gevestigd; in haren blik lag iets zoo gebiedends en indrukwekkends, zoo geheel iets anders dan in den blik der zachte vrome Hildeswinde, dat de jongeling zijne oogen nedersloeg, en eenige woor-

den prevelde, welke voor de jonkvrouwe onverstaanbaar waren. Arnoud zocht nu het gesprek op een ander onderwerp te brengen, en sprak over den man, die nevens den draagstoel der jonkvrouwe ging.

»Ik zie, gravinne! dat gij alles doet voor de opluistering van mijns vaders feest, en de sprookspreker Wilhem u vergezelt. Zie, dat is regt verrassend van u, en zal onzen hoogen gasten genoegen geven; ik weet wel, dat door mijn vader zekere rebeke besteld is, de zwarte Caseldia, zoo als men haar noemt. In geene verhouding echter staan hare drinkliederen met de zoetvloeijende vertellingen uit de schoone dreven van uw geboorteoord, en waarover een frankische gloed ligt, die aan alle andere vertellingen ontbreekt. Gegroet, meester Wilhem!" vervolgde Arnoud, en wenkte den jongeling aan de andere zijde van den draagstoel gulhartig toe, »het is zeer goed van u, dat gij de gravinne van Luxemburg volgt naar mijns vaders huis; gij weet, niet slechts een welgevulde beker kruiderwijn, maar ook een gouden Hendrik zal uw loon zijn: dat komt den zanger toe."

De jongeling, die de gravin verzelde, boog eerbiedig het hoofd en glimlachte; toen staarde hij zijne schoone gebiedster aan, en iets bestraffends in haar oog lezende, zocht hij te vergeefs dien glimlach te onderdrukken, zag ietwat schalkachtig naar den jongen graaf, en zeide:

»Ik dank u, mijn edele heere Arnoud! dat gij mijne geringe kunst op zoo hoogen prijs gelieft te stellen, en ik weet zeker, dat wanneer morgen mijne lier niet het schoonste klinkt van al de jaren, dat ik haar aan mijne zijde draag, ik dan mijn dierbaar speeltuig onder den voet vertrap en nimmer weer eene snaar aansla."

»Mijn vader zal dien ijver van u ongetwijfeld niet minder naar waarde weten te schatten, meester Wilhem!" hernam Arnoud, meenende dat de jonge zanger in hooge geestdrift gestemd was, door het aanstaande jaarfeest van den ouden graaf. Andermaal zag Luitgarda den zanger berispend aan, en zich daarop tot den jongen graaf wendende, hervatte zij:

»Ik vroeg u, mijn edele geleider! of de hoffelijkheid,

welke gij mij bewijst, alleen ter wille van uwe zuster Arlinde is?"

Arnoud, die intusschen met zijne denkbeelden geheelenal in het bisschopshof verwijlde, en zich op nieuw de vriendschapsbreuk met Ansfried voor den geest bragt, berouwde het bitterlijk, zoo op eens Hildeswinde verlaten te hebben, voor wie hij inderdaad eene hartstogtelijke liefde had opgevat. Door deze hernieuwde vraag der jonkvrouw onaangenaam gewekt uit zijne overpeinzingen, zocht hij eenige oogenblikken naar een gepast antwoord, en zeide, terwijl hij het helder flikkerend oog der in waarheid schoone Luitgarda nog scherper dan zoo even op zich gevestigd zag:

»De vriendin mijner zuster is ook de mijne, mejonkvrouwe! maar daarenboven, de graaf van Luxemburg is de vriend mijns vaders, en gij waart de speelgenoote mijner jeugd. Langen tijd ging voorbij, sedert wij elkaar mogten ontmoeten; wij waren kinderen toen wij elkaar te Maastrecht vaarwel zeiden, en ik onder de leiding van bisschop Balderik verder onderwijs ging genieten. Gij, Luitgarda! zijt eene schoone bloeijende jonkvrouwe geworden, ik werd jongeling, en kwam te schilde, zoo als onze voorvaderen het noemden; dit zal evenwel, hoop ik, geene oorzaak wezen, dat ik u minder hartelijke vriendschap zal mogen toedragen dan vroeger toen wij elkander vermaakten met het vederspel, of deelnamen aan de lastige lessen in het schrijven en lezen, waarin ik het juist niet ver heb gebragt; veel liever rigtte ik den pijl of kruiste het zwaard. Ik verzoek u dus, mejonkvrouwe! dat, bij aldien gij mij op het feest de eereplaats aan uwe zijde gelieft af te staan, dit niet alleen te mogen aanmerken als koele hoffelijkheid, maar als trouwe waarachtige vriendschap."

Luitgarda zuchtte en trok de schouders op; speelde zij teleurgesteld met de krullende hoofdharen van het hondje, en fluisterde:

»Hij weet van niets, of wil het niet weten!"

Zwijgend reed Arnoud weer naast den draagstoel voort, nu en dan een blik terzijde werpende op de bekoorlijke

gravendochter. Eindelijk vroeg deze, schijnbaar onwillekeurig:

»Zal uw vriend Ansfried ook op den Brederode verschijnen? Gij waart altijd met hem en, hoewel van veel stiller gemoed dan gij, wapentuur, die gevaren zoekt, waart gij steeds de beste vrienden der wereld. Is hij nog immer even vroom en ingespannen? Zit hij nog steeds verdiept in zijne beschimmelde perkamenten, lezende van martelaren en wonderen, of bepeinzende de geschriften der kerkvaderen?"

Arnoud bloosde: de herinnering aan Ansfried, die sedert de laatste jaren nimmer op het feest had ontbroken, wekte op nieuw 's jongelings gramschap, en Arnoud kwam bijna tot de overtuiging, dat de jonge gravinne iets had vernomen van zijnen liefdestrijd met den jongeling, die nog voor weinige dagen zijn boezemvriend was.

»Ansfried zal niet op het feest verschijnen," antwoordde Arnoud koel.

»En waarom niet?" hernam de nieuwsgierige vraagster, zonder te weten, hoe ieder woord den jongeling als door de ziel sneed.

»Omdat.... omdat hij andere bezigheden bij den bisschop heeft, en noodzakelijk naar de goederen moest van zijnen vader te Driel."

»Zonderling," antwoordde Luitgarda, en ging nog gemakkelijker in haren zachtgevulden zetel liggen, »ik mogt dien goedhartigen Ansfried altijd bijna zoo gaarne als u; maar dan zal ik waarschijnlijk op den Brederode kennis maken met eene die ongelukkig is boven velen, en met wier droeve lotgevallen elk is begaan: eene beschermlinge van u en uwen vader, voor welke gij, mijn heere Arnoud! reeds dapper het zwaard hebt gevoerd: ik bedoel de jonge gravin van Strijën, de schoone Hildeswinde!"

Weer zag Luitgarda den jongen graaf onderzoekend aan; zij bemerkte dat hij bloosde, beet zich op de lippen en trok haar hondje zoo gevoelig bij de ooren, dat het jankte van de pijn.

»Hildeswinde bevindt zich insgelijks op het bisschopshof, mejonkvrouwe! Daar waar Ansfried is, verwijlt

ook zij; en hoewel ik voor haar het leven waagde, schijnt zij den celgeleerde meer genegenheid toe te dragen dan mij. Zij maken zamen liederen en zingen ze te zamen in den maneschijn bij het tokkelen der luit. Ansfried is daarin zoo vaardig als uw meester Wilhem, en weet zich bij jonkvrouwen van eene geäardheid als Hildeswinde spoedig bemind te maken."

Naauwelijks wist Luitgarda een kreet van verrassing te onderdrukken; op eenmaal had Arnoud, niet bestand tegen de fijn gesponnen en schijnbaar argelooze vragen eener jonge maagd, zijn diepste geheim verraden: hij had Luitgarda meêgedeeld, dat Hildeswinde aan Ansfried meer genegenheid betoonde dan aan hem; en de wijze waarop hij dit deed, de spijt, die er lag in de woorden, welke hij koos, verrieden aan zijne scherpluisterende vraagster duidelijk, dat hij de genegenheid der gravinne van Strijën voor zijn vriend met afgunst en minnenijd zag.

»En dat schijnt u leed te doen, heer Arnoud?"

»Leed!.... O, mejonkvrouwe! beware mij de Hemel! Heb ik u gezegd, dat ik Hildeswinde beminde?"

»Woorden van haat hebben den oorsprong in het hart. Maar daar is, zoo ik mij wel herinner, het pad dat naar den Brederode voert. Ik hoop, dat wij later nog wel verder over onze vrienden en bekenden zullen spreken, en minder geheimvol onze gedachten voor elkaar verhelen. En.... gaat voort, mannen! Mijn Hemel! wie is die zonderlinge vogelverschrikker, die het oog op u gevestigd houdt als wilde hij u met zijn blik doorboren?"

»Bjoern met de ijzeren rib!" riep Arnoud, en hield verschrikt de teugels van zijn paard aan. »Alweer die man! Altijd daar waar ik denk, dat hij het verst van mij is. Heeft mijn vader dan geene magt, om dien vijand van ons huis gevangen te nemen? Is hij onverwinnelijk voor het zwaard of ieder ander wapen, hem toeve dan de dood in een kerker!"

»Bjoern met de ijzeren rib!" herhaalde Luitgarda, en de purperen blos van haar gelaat werd door het bleek des schriks vervangen; zij maakte het teeken des kruises, de zanger Wilhem deed even zoo, en de mannen,

die de draagkoets torschten, waren insgelijks als aan den grond genageld, en zagen met starren blik op de zonderlinge verschijning, staande in het volle licht van den schoonen zomermorgen, aan de helling des heuvels.

Indrukwekkender dan ooit was de gestalte van den zonderlingen Noor: zijn uiterlijk had thans niets krijgshaftigs; geen wapen stak tusschen de koord, welke zijn vaal gescheurd wambuis om zijne lendenen zamenbond; dezelfde versleten mantel als weleer golfde in breede banen langs zijne forsche leden; zijne ruige voeten waren ongeschoeid; denzelfden doornstok klemde hij in de knokkelige hand, en geene muts dekte zijn schedel. Fladderend op den morgenwind, zwierden de lange graauwe haren, alleen op de kruin vaneen gescheiden en terzijde geworpen, langs zijn vreeswekkend gelaat; ook zijn baard werd onophoudelijk door den wind bewogen; zijn scherpglurend oog, door de grijze wenkbraauwen heenschemerende, bleef onafgebroken op Arnoud gerigt, en een onheilspellende grimlach plooide de hoeken zijns oogs. Bjoern geleek op dien heuvel nabij 's graven jagthuis een weeprofeet, die den volke herinneren komt aan de boete, welke het verzuimde. Te midden van den liefelijken zomermorgen maakte deze zonderlinge verschijning inderdaad een vreeswekkenden indruk op allen die hem zagen.

Bjoern toefde niet tot Arnoud en Luitgarda hunnen weg vervolgden, maar daalde langzaam van den heuvel, en nog immer het oog op den zoon des graven vestigende, verdween hij langs een smal pad tusschen het schaarhout, en sloeg den weg in naar het Zodenhuis.

Als uit een langen drukkenden droom ontwakende, wendde'n Arnoud en Luitgarda het oog op elkander, zoodra de zonderlinge man verdwenen was. De gravinne, middelerwijl zij haar hondje streelde, dat angstig was opgesprongen en knorrende den vreemden man had aangestaard, zeide op somberen toon:

»Bij sinte Magdalena! jonker Arnoud! die verschijning spelt ons weinig goeds. Het spijt mij dat...."

»Verontrust u niet, Luitgarda!" sprak Arnoud, hoe-

wel de vrees, die nog op zijn gelaat stond uitgedrukt, genoeg bewees, dat hij zelf bemoediging noodig had. »Die man gaat met den booze om, mejonkvrouwe! dat is zoo waar als ginds de gele muren van den Brederode voor ons oog verrijzen; maar al spande ook geheel de hel met hem zamen, ik zal het mij ten levensdoel stellen, om de booze plannen van dien man te verijdelen en hem in mijne magt te krijgen. Sedert twee jaren ontmoet ik hem telkenmale op mijn pad; hij is de vijand van ons huis uit grondbeginsel en volkshaat, omdat zijne vreeselijke stamgenooten, de zeekoningen, geene magt meer in deze streken kunnen uitoefenen. Hoewel wij zelden eenig blijk zagen van zijn invloed, houd ik het toch voor zeker, dat hij de draden van menigen opstand in handen heeft, en niet vreemd is aan de verwoestingen in Strijën, door den onversaagden Redbert van Bajorzuna. Zijne verschijning aan de grenzen der woelzieke Friezen voorspelt mij weinig goeds; maar ik zweer u, mejonkvrouwe! wanneer ik den vorstenstaf mijns vaders in handen krijg, zal ik minder toegevend zijn met vreemden, die het volk doen droomen van vrijheid en voorspoed, welke den onderdaan wel het allerminst deelachtig zullen worden, zoodra het den vreemdeling gelukt als leenman des keizers te regeren."

Luitgarda sloeg weinig acht op hetgeen Arnoud sprak; haar geest was geheel ingenomen door een ander denkbeeld, dat zeker met het feest in naauw verband moest staan, en welligt met Arnoud zelven; want telkenmale sloeg zij het oog navorschend op den jonker, glimlachte dan weder, en scheen weltevreden over het onderzoek waaraan zij hem heimelijk onderwierp.

Het pad, dat zij nu insloegen, voerde naar den breeden weg, die onmiddellijk op het jagthuis aanliep en alleen toegankelijk was voor de adellijke bezoekers, en voor den graaf en de zijnen in de eerste plaats; alle lieden, die om hunne belangen als anderzins den Brederode wilden bezoeken, moesten het pad terzijde inslaan, en kwamen alzoo aan de achterzijde van het jagthuis, waar kleine woningen voor de »kokenen" — koks, zou-

den wij thans zeggen — voor den jagtwaarder, den wachter en ander dienend personeel waren opgeslagen.

Thans hebben wij een onbelemmerd uitzigt op den Brederode: het is een eenvoudig hoog vierkant gebouw, ten deele van hout, ten deele van steen en leem opgetrokken, en ruim genoeg, om in de verschillende vertrekken een groot aantal gasten te herbergen, zonder te spreken van den lommerrijken veruitgestrekten boomgaard, die in dezen schoonen zomertijd wel bij voorkeur door de hooge feestgenooten zou bevolkt worden, in stede van de zoele vertrekken binnen het gebouw.

Het jagthuis zelf had reeds een regt feestelijk aanzien: groene slingers van aaneengehechte masttakken, met blanke windekelken en roode rozen doorvlochten, omslingerden de muren; het grafelijk wapenschild hing boven den ingang, eveneens met bloemen omkranst, en op de tinne wuifde de baanderrol, het teeken van des graven vrijë bezittingen en magt.

Zoodra Arnoud en de gravin den weg opkwamen, vertoonde zich een man op den toren van den Brederode, in half gele en roode kleeding; hij hield in de beide handen eene klaroen met roode en gele koorden gesierd, en aan welke een goudgeel doek was vastgehecht, waarop een roode leeuw prijkte; en dit speeltuig aan den mond zettende, blies hij drie schelle horengalmen, luide en verre over den omtrek weerklinkende.

Naauwelijks waren deze toonen gehoord, of aan den ingang van 't grafelijk hof vertoonde zich een aantal wachten en knechten, oud en jong en van verschillende betrekking, allen in de grafelijke kleuren gedost. Weldra verscheen er een grijsaard, gehuld in een zwart fluweelen mantel, rijk met goud bestikt en omzoomd met vossenbont; het hoofd was gedekt met eene barret, waaraan een gouden roset met diamanten glinsterde, welke een aantal roode en gele vederen zamenhield; een rijk onderkleed van brocade voltooide de grafelijke kleeding van dezen man.

Eerwaardig en gestreng was de uitdrukking van zijn gelaat; lange grijze lokken en een reeds sneeuwwitte

baard omgaven het; nogtans zag men op de kaken des grijsaards eene ziekelijke tint, welke den glans weersprak van het oog, gloeijende van vreugde. Deze vijfenzeventigjarige man was graaf Diderik de tweede.

Hij leunde op de slanke schouderen eener jonkvrouwe, wier gelaat, hoewel in veel zachtere vormen, zoo veel had van Arnouds uiterlijk, dat men al zeer weinig opmerkzaamheid behoefde, om haar voor zijne zuster te herkennen. Hare kleeding, ofschoon kostbaar en adellijk, had iets kloosterachtigs, en de opgestreken lokken waren omgeven met een fijnen sluijer, welke tot op hare voeten afhing. Deze plegtstatige jonkvrouwe was des graven dochter Arlinde, de bestuurderesse van 't klooster te Bennebroek.

Zoodra Arnoud deze beide personen bemerkte, sprong hij van het paard, gaf de teugels over aan zijn knaap, snelde de drie trappen op, welke naar den ingang geleidden, en wierp zich op eene knie, terwijl hij des graven hand kuste, luide sprekende:

»Schenke God u heil, mijn vader! op dezen zegenrijken dag!"

»Driewerf welkom, mijn zoon!" antwoordde de graaf, en hem opheffende, omhelsde hij Arnoud, terwijl de dienstlieden met de mutsen zwaaiden en in geestdrift riepen:

»Leve jonker Arnoud!"

Na den graaf verwelkomd te hebben, omhelsde Arnoud ook zijne zuster Arlinde en drukte haar een broederlijken kus op den mond. Intusschen was ook Luitgarda uit haren draagzetel geklommen, en reikte den graaf hartelijk de hand. Een veel beteekenenden blik met Arlinde wisselende, fluisterde graaf Diderik, nadat hij de jonkvrouwe gekust had:

»Het verheugt mij zeer, Luitgarda! dat gij met mijn zoon komt, en hij u tot geleide verstrekt...."

Luitgarda lei den vinger op hare kersroode lippen, als wilde zij den graaf tot stilzwijgen vermanen, begaf zich daarop naar Arlinde, die haar als eene hartelijk verwachte vriendinne verwelkomde, en weldra begaf het vorstelijk viertal zich naar de rijk versierde feesthalle, waar reeds

een groot aantal edellingen en huisgenooten was vergaderd. Voortdurend kwamen er gasten aan, en alvorens het achtste morgenuur aanbrak, zaten allen aan de welvoorziene tafel, op welke het »vroegstuk" in keur van vleesch, wild en vruchten gereed stond, terwijl de verkwikkende morgenwijn de tongen streelde, na den vermoeijenden togt dien velen reeds hadden afgelegd.

V.

Vervolg.

Toen de tiende morgenure was aangebroken, wemelde het langs de duinen, bewassen met schaarhout, en de naburige heuvelen van den Brederode van edele heeren en vrouwen, allen met de geervalken op de hand, en fier en vrolijk gezeten op hunne vurige rossen, verzeld van valkenieren, jagtknapen en brakken, zich verheugende in het bekoorlijk vederspel, dat door de afgerigte vogels in het heldere luchtgewelf werd aangerigt. Telkenmale schoten de krachtige vogels — van strik en bellenkap bevrijd — als pijlen uit den boog naar woudduif of snip, welke door de schelle horenklanken der jagers en het gebas der honden uit bosch en haag waren opgejaagd.

Onder dit aanzienlijk gezelschap — heden te midden der duinpaden van Overveen verzameld, en door gulle vrolijkheid en bekoorlijk weder zich te meer vermakende in het adellijk jagtspel — trokken Arnoud en Luitgarda

het meest aller aandacht, niet alleen door het rijk en ridderlijk kostuum, dat de krachtvolle leden van Arnoud dekte, of om het prachtig rijhabyt van purperlaken, hetwelk rondom de slanke leden golfde der jonkvrouwe van Luxemburg, maar vooral door beider geoefende wendingen op de vurige rossen, die bij elken horengalm driftig opsprongen, en alleen door de linkerhand beteugeld werden, terwijl op de regter de vogel was gezeten.

Ook de oude graaf én Arlinde volgden den edelen stoet; de eerste, ernstig van aard, nam geen deel aan de jagt, maar reed op eenigen afstand in gezelschap van eenige heeren en vrouwen, en sloeg het schilderachtig tafereel gade, dat de omtrek aanbood in dit verrukkend morgenuur.

Terwijl zij in afgemeten telgang het jagtgezelschap volgden, wendde de oude graaf den teugel, reed terzijde van Arlinde, en sprak:

»Nog immer deelt Arnoud Luitgardaas gezelschap; ik begin inderdaad hoop te koesteren. Straks, Arlinde! zoodra men het gindsche kreupelbosch is rondgereden, en de jagtstoet zich weer herwaarts spoedt, moet gij trachten hem te polsen. Vóór ik Arnoud, heden tegen het maal, tot mij roep, moet ik weten, op welken grond ik mijn plan bouwen kan. Dat Hildeswinde noch Ansfried ter feest verscheen, en Arnoud daaromtrent niet de minste verontschuldiging aan mij heeft meêgebragt, is bevreemdend. Gij zult intusschen naar afspraak handelen, niet waar?"

»Ik zal zoo doen, mijn heere!" antwoordde Arlinde, en zette nog eene wijle het gesprek over andere zaken voort. Het duurde niet lang of de jagtstoet kwam van achter het boschje omrijden; Arlinde dreef haar paard nevens dat van Arnoud; Luitgarda werd door graaf Diderik toegesproken, zoodat de verwijdering geene onbeleefdheid werd, en Arlinde voerde nu haren broeder fluisterend toe:

»Voer uw paard terzijde af, broeder! ik moet u spreken."

Arnoud zag zijne zuster met verwondering aan, maar

niets onheilspellends lezende op haar gelaat, glimlachte hij, en vroeg spottenderwijze:

»Kloosterzaken?"

»Met u? Ja, voorwaar! daarin zoudt gij voor mij de regte raadsman wezen, razende Roland de tweede die ge zijt. Zie, dit pad af! Maar, in 's Hemels naam, niet draven! ik ben het paardrijden sedert lang afgewend. Geef dien vogel maar aan uw knaap, en laat hem op verren afstand volgen. Ik zou die arme dieren nu maar niet verder in bosch- en kreupelhout vervolgen, en hun de lieve vrijheid laten: als die bloedgierige havikken in de lucht opstijgen, zie ik er altijd het beeld in van onze vijanden, die telkenmale op ons egmonder klooster aangierden, en ons, nonnen! beroofden en brandschatte'n, wetende dat wij onmagtig waren, om hun tegenstand te bieden met zwaard of pijl. Maar thans ter zake, broeder! Verhaal mij eerst eens iets van die goede Hildeswinde en van uw vriend Ansfried. Dat de jonkvrouwe van Strijēn niet op het feest verscheen, wil ik wel toegeven wegens de geringe veiligheid, waarin zij tot heden verkeert, en de diepe droefheid, welke nog voortdurend haar gemoed bezwaart. Maar dat Ansfried u niet verzelt, en gij zelfs geene verontschuldiging van zijnentwege aan onzen vader bragt, dit is onoplosbaar."

»De vriendschap tusschen Ansfried en Arnoud is, helaas! voorbij, zuster Arlinde! Wij hebben het zwaard gekruist, en geen vrede zal meer heerschen tusschen ons; hij droeg de list in het hart en het masker der vriendschap voor het gelaat!"

»Maar dat is mij onbegrijpelijk: hij, de vriend uwer jeugd, uw broeder in vertrouwen, u genegen boven allen; hij, zoo verstandig en vroom, dat de eerwaarde bisschop van het Sticht hem beschouwt als een zoon. Maar dat is immers onmogelijk? Gij zult u vergist hebben, mijn waarde broeder! Neen, gij hebt u zelven bedrogen, inderdaad!"

Arnoud schudde treurig het hoofd, en zeide met bitteren glimlach, terwijl hij de hand zijner zuster drukte:

»Arlinde! gij zijt eene verstandige jonkvrouwe, en ik

weet, dat gij het geheim uws broeders zult bewaren. Gij moet de oorzaak kennen, om te oordeelen : ik beminde Hildeswinde !"

Arlinde verschrikte en staarde den driftigen jongeling scherp aan, terwijl zij op nadrukkelijken toon vroeg:

»Gij bemindet Hildeswinde? en thans?...."

»Thans niet meer!"

»Ah! Ga voort, broeder!"

»Ik kan kort zijn. De rampen, welke het lieve jeugdige meisje troffen, zuster! hadden mijne genegenheid voor haar in geene geringe mate vermeerderd. Zij is schoon en ongelukkig, goedhartig en zachtzining. Op zekeren dag, dat ik met Ansfried langs de heide buiten Utrecht reed, lokte hij met schijnbaar vriendschappelijke deelneming de geheimste gevoelens mijns harten uit; ik zeide hem, dat ik de schoone weeze, voor wie ik het eerst het zwaard trok, liefhad en begeerde tot de gezellinne mijns levens; en in stede van als een trouw vriend mijne keuze te bevorderen, sloop hij met duivelachtige list tusschen haar en mij, roofde door de zoete klanken zijner stem en zijne verleidende liederen hare genegenheid, en beleedigde hierdoor dieper dan ooit mij, Arnoud, den toekomenden graaf van Holland!"

»Ansfried bemint Hildeswinde!" lispte Arlinde, en staarde eenige oogenblikken somber voor zich; toen, alsof zij de denkbeelden, welke haren geest bestormden, van zich afwierp, vervolgde zij: »dat hij haar beminne! wat vraag *ik* van het leven? Zij is ook veel schooner dan ik en bezit een graafschap!"

»Ja, zuster! de jongeling, die steeds mijn vriend was, zal nooit mijn schoonbroeder worden; deze droom, die, zoo als ik weet, u vaak begoochelde, is voorbij; ook aan u doet hij de valschheid van zijn hart kennen, even als aan mij.'

»Wanneer Hildeswinde hem meer genegen is dan u, Arnoud! verheug u dan, dat zij u niet, alleen uit pligtmatige dankbaarheid, de hand reikt; verheug u dan gelijk ik doe, wijl hij Hildeswinde meer liefde toedraagt dan mij. Juist ons gesprek, broeder! heeft als van zelf ons

gebragt tot het punt, waarover ik u onderhouden wilde. Hebt gij Luitgarda ontmoet?"

»Zoo is 't," antwoordde Arnoud.

»En weet gij het doel harer komst?"

»Ik onderstel, dat zij feest komt vieren."

»Zeer zeker, maar niet alleen ter wille van onzen vader! Ook een feest, dat haar zelve betreft, maar welks viering slechts van u afhangt, waarde broeder!"

»Van mij?"

»Voorzeker! Hoewel gij u meer met ridderspel en wapenoefening bezig houdt dan met andere belangen de waardigheid van onzen vader betreffende, zou het toch niet kwaad wezen, dat bij het klimmen zijner jaren gij hem daarin de hand boodt. Hoewel hij vermoedt, dat de rijke erfdochter van Strijën u niet onverschillig is, zou hem toch zoodanig eene keuze minder aangenaam zijn; tot versterking der grafelijke magt en van ons huis behoort gij u alleen te verbinden aan wie niet minder in aanzien en wapenkracht zijn dan wij zelven. Hildeswinde heeft bescherming noodig, om hare goederen tegen de zegevierende vijanden haars vaders te verdedigen; graaf Diderik behoeft kracht, om het leengoed des keizers te behouden, en de Friezen tot onderwerping te dwingen, vóór uwe hand den vorstenstaf voert. Het is daarom, broeder Arnoud! dat onze vader met graaf Sigifried van Luxemburg een plan vormde, hetwelk die magtversterking zeer bevorderlijk zou wezen. Hoewel gij nooit eenig blijk van bepaalde genegenheid voor de schoone Luitgarda gaaft, weet ik echter, dat zij onder onze speelnooten u immer de liefste was; zij is van hoogen gravenstam en eene der bekoorlijkste adeldochters uit de bloeijende oorden van het gebied haars vaders; riddermoed en strijd waren ook de schoonste beelden van de droomen harer jeugd, en geloof mij, Arnoud! dat zij u liefheeft, weet ik reeds sedert lang; en dat na den dood onzes vaders, wiens krachten dag aan dag verminderen, uwe toekomst grooten steun en luister zouden vinden in een verbond met haar geslacht, uw helder doorzigt moet dit met *ja* bevestigen, en de vreugde van onzen vader over eene dusdanige verbindtenis

kan niet anders dan de zon van zijnen levenswinter verhelderen, ja, hem den laatsten dag nog gelukkig maken. Hij heeft zoo veel gestreden en zoo lang gewaakt voor het duur gekocht gravenerf zijner vaderen!"

Arnoud luisterde aandachtig naar hetgeen Arlinde sprak, en intusschen plooide zich een schalkachtige glimlach om zijne lippen, en nu met de teugels van zijn paard spelende, dacht hij na over hetgeen zij gezegd had. Luitgarda was inderdaad weleer het beeld zijner jongelingsdroomen geweest: hij zag in haar de kloeke fiere jonkvrouw, die, wel verre van zich in de mystieke legenden en wonderen der heiligen te verdiepen, luisterde naar de gloeijende frankische verhalen en zangen van haren spreker Wilhem, of nevens het ros van haren vader of dat haars broeders, het hare in gelijken rid liet voortdraven, en deel nam aan jagt en boogspel, met eene geestdrift niet ongelijk aan die eens jongelings. Hij besefte evenzeer de meerdere overeenkomst van zijn karakter met het hare, en gevoelde hoe weinig het zijne overeenstemde met dat der dweepende vrome Hildeswinde. Roem en grootheid spelde de toekomst wanneer hij de hand reikte aan Luitgarda van Luxemburg, en voor het oogenblik lag er in die verloving tevens eene verheffing en genoegdoening tegenover Ansfried en Hildeswinde, zoodat de jonker van Holland, alleen gedreven door die zucht naar wrake voor beleedigde eigenliefde, welke maar al te dikwijls het jeugdig en vurig gemoed beheerscht, er met verrukking aan begon te denken, en thans de uitdrukkingen begreep, welke Luitgarda op den togt van Haarlheim naar den Brederode had gebezigd.

»Zuster!" sprak Arnoud, »gij zijt de geschiktste die onze vader kiezen kon, om mij zijne plannen meê te deelen; gij weet de belangen en voordeelen dezer verbindtenis te schetsen met eene juistheid en ijver, alsof het hier den welstand van uw klooster gold, maar gij vraagt niet of het hart er in deelt!"

»Wanneer uw hart nog is gelijk ik het vroeger kende, dan kan het niet anders of aan de zijde der fiere Luitgarda moet gij geluk en voorspoed vinden: daar ginds,

in Luxemburg, zijn duizenden armen gereed, om u te beschermen tegen overmagt en geweld. Verwant aan keizer Hendrik, den vorst, die over het magtigste deel der wereld beschikt, gehuwd met de zuster zijner gemalinne! Graaf Arnoud van Holland, wees trotsch op den zetel uwer vaderen opdat uwe nakomelingen magtig en groot worden!"

»Ik wil met vader spreken, zuster! Maar, mijn God! wat is dat, daar ginds!...." En als een pijl uit den boog snelde de gravenzoon het onafzienbaar woudpad op, de schreden van zijn ros rigtende naar een voorwerp, dat met de snelheid des winds naderde en lijnregt op hem aankwam.

Het was een paard, dat, door eenig geval geschrikt, de gehoorzaamheid aan de teugels verloren had en aan het hollen was geraakt: met den kop tusschen de voorpooten, de teugels er over heen geworpen, en den adem zigtbaar uit de wijdopgesperde neusgaten snuivende, holde het voort, en op het anders gemakvol zadel klemde zich eene vrouwelijke gestalte in doodelijken angst vast, de voeten van de stijgbeugels los, en alleen met den bovennatuurlijken angst eens drenkelings, die alles tot redding aangrijpt, de teedere vingeren in de golvende manen gekneld, waardoor zij zich, schoon slingerende, op het paard hield, elk oogenblik in gevaar verkeerende, om door het in blinde dolheid voortrennende dier ten gronde geworpen te worden of tegen een der boomen de leden te verpletteren.

In de volle vaart en op dien afstand was het Arnoud nog niet mogelijk te onderscheiden *wie* het was, die aldus in levensgevaar verkeerde, maar spoedig bemerkte hij aan de kleeding, dat zij, die in dit dreigend onheil zweefde, niemand anders was dan de onvoorzigtige Luitgarda van Luxemburg.

Binnen weinige oogenblikken bereikte Arnoud het hollend ros, en reed het lijnregt in den weg. Het teugelloos dier stiet met den kop zoo hevig tegen het achterdeel van Arnouds paard, dat dit hoog begon te stijgeren, maar Luitgardaas fiere hengst tevens bedwelmd op de kniën

ter aarde zonk, waar hij als dood neerviel. Arnoud steeg ijlings af, hield de teugels in de hand, en boog zich over Luitgarda, die verbleekt en met gescheurde kleederen naast het paard op den grond lag.

»Zijt gij gekwetst, Luitgarda?" vroeg Arnoud, en vatte hare hand, welke hij te vergeefs uit de manen van het paard zocht los te maken. De klank zijner stem en het gevoel, dat zij niet meer door haar breidelloos ros werd meêgesleurd, deden haar de oogen openen. Naauwelijks staarde zij in het gelaat des jonkers, of zij slaakte een kreet van verrassing, drukte Arnoud dankbaar de hand, glimlachte met hemelsche verrukking, en zeide:

»Gode zij dank, jonker van Holland! ik gevoel mij niet gekwetst; gij hebt mij het leven gered; ik snelde een vreeselijken dood tegemoet. O, neen, ik ben volstrekt niet gewond, ik had een te vurig paard gekozen; hoe zal ik u voor deze wonderbaarlijke redding mijn dank kunnen toonen?"

Arnoud hief nu Luitgarda voorzigtig op. Inmiddels naderde zijn jagtknaap, die terstond zijns meesters ros bij de leidsels greep en het paard van Luitgarda wilde oprigten; maar zijne pogingen daartoe waren te vergeefs: de hevige schok, waarmêe het dier ten gronde was gestort, had ongetwijfeld eene ader in den kop doen bersten, want het bloed vloeide uit bek en neus, en het stierf onder hevige stuiptrekkingen.

Arnoud verwijderde Luitgarda van het stervende paard, en bood haar het zijne aan, terwijl hij vroeg:

»En wat was wel de oorzaak, mejonkvrouw! van dit ongeval?"

»Mijn valk vervolgde eene prooi en verhief zich boven dit pad; ik volgde mijn getrouwen vogel hierheen, hij streek met zijne prooi neder, en er nog immer meê worstelende, daalde hij tot voor den kop van het paard, sloeg mijn ros met den vleugel in het oog, en, hierdoor verschrikt, sloeg het aan 't hollen. Hoe jammer! dat de stal uws vaders hierdoor een gevoelig verlies lijdt, maar...."

»Al waren al onze paarden gestorven, Luitgarda! de

droefheid zou er minder om wezen dan over eenig letsel, dat gij zoo ligt hadt kunnen bekomen.”

Luitgarda was nu geheel van den schrik hersteld en onverschrokken als altijd, drukte zij den jonker de hand, en sprak met betooverenden lach:

»Nu zijt gij, jonker Arnoud! hoffelijker dan heden ochtend. In mijns vaders graafschap zijn vele edelen, die mijne kleuren wenschen te dragen, maar ik heb dit aan niemand hunner ooit toegestaan, doch hem wien ik heden evenveel verschuldigd ben als aan mijn vader, smeek ik ze te aanvaarden. Veroorloof mij dezen gordel om uwen arm te winden.”

»Ik zal dien dragen ten blijke uwer dankbaarheid, Luitgarda!” En de jonker liet zich door de lieftallige gravendochter den vuurrooden gordel, met haar wapenbeeld gesierd, om den arm binden, terwijl zij een veelbeteekenenden blik naar Arlinde wierp, die thans genaderd was en, hevig ontsteld, meer zelfs dan de jonkvrouwe zelve, haar het gebeurde verhalen liet.

Langzaam reed het drietal verder, gevolgd door den jagtknaap, die order moest geven, om het gevallen dier naar de stallen te voeren. De valk, die oorzaak was van het ongeval, had reeds geruimen tijd, met zijne prooi in den klaauw, rondom de jonkvrouwe gevlogen; zij greep den vogel en deed hem de kap op.

Weldra had Arlinde, benevens Arnoud en Luitgarda, het jagtgezelschap weer bereikt; allen vernamen deelnemend het ongeval, dat der schoone jonkvrouwe was bejegend, en wenschten haar en haren grafelijken redder geluk. De oude graaf Diderik drukte zijn zoon hartelijk de hand, en een blik van verstandhouding wisselende met Arlinde, zeide hij:

»Alvorens wij aan het feestelijk noenmaal gaan, mijn zoon! wenschte ik u te spreken; dezen mijn feestdag, verlang ik niet alleen tot een dag van vreugde, maar ook tot een van levensbelang en geluk te verheffen voor ons beiden. Uwe zuster heeft u ongetwijfeld met mijne plannen bekend gemaakt, geef mij, door aan die plannen uwe goedkeuring te hechten, een blijk hoezeer gij mijn

naamdag, die alligt de laatste mijns levens zal zijn, tot een waren dag van duurzaam heil maken wilt!"

Zwijgend drukte Arnoud den ouden graaf de hand en reed verder; nu en dan een blik werpende op Luitgarda, kwam hem de dochter van den eersten graaf van Luxemburg immer schooner voor, en deden haar kloekmoedig gedrag — tijdens den gevaarvollen rid langs het woudpad — en de vrolijke glimlach, die thans weer haar gelaat verhelderde, hem meer en meer met haar ingenomen zijn, terwijl het beeld van Hildeswinde zich allengs op den achtergrond plaatste. Weldra had het adellijk gezelschap zich aan de verschillende tafeltjes, die in den boomgaard nabij den Brederode stonden, zaamgegroept; de vrouwen en oudere edellieden, en allen onder de jongere, die zich gaarne in het gezelschap der jonkvrouwen bevonden, hadden zich op de lage houten bankjes neergezet; anderen vermaakten zich met boogschieten of balwerpen, terwijl schenker en huiswaard rondgingen, om schalen en bekers te vullen, en vogelbraad en reevleesch opbragten, benevens vruchten en brood, opdat de hongerige jagtgenooten zich versterken konden na den togt.

VI.

Bjoern en Caseldia.

Onderwijl op het grafelijk jagthuis en daar rondom de feestvreugde toenam, en de schoone dag het genot der talrijke gasten aanmerkelijk verhoogde, had bij de

oude Marka in het Zodenhuis een geheel ander tooneel plaats, waarbij het plan gevormd werd, om de rust en het genoegen van den ouden graaf op wreede wijze te storen.

De oude Marka zat op een laag bankje, in een versleten grijs kleed gehuld; zij hield zich, met een helschen glimlach op het scherpgeteekend en gerimpeld gelaat, onledig, om in eene kleine flesch eenig vocht te gieten, dat oogenschijnlijk veel overeenkomst had met melk door water verdund.

Caseldia stond nevens haar, en was druk bezig, om op haar speeltuig eenige nieuwe koperen snaren te hechten en deze, voor zoo veel althans haar muzikaal gehoor toeliet, met elkaar in harmonie te brengen. Schooner dan ooit zag de rebeke er uit: hare geheele gestalte had eene oostersche uitdrukking gekregen, zoo ook haar gebruind gelaat. Een blaauwe mantel, nog van den alouden vorm als die onder Karel den grooten gedragen werden, met vergulde boordselen afgezet en op den schouder met een vergulden haak vastgehecht, daalde langs hare schoon gevormde leden; eene birette van roode zijde, met witte duivenveêren getooid, dekte hare zwarte lokken; onder den mantel werd een naauwsluitende spencer zigtbaar, met zilveren loovers afgezet, en het korte *à la Grecque* geborduurde rokje liet hare fraai gebouwde beenen ontbloot, die op gallische wijze met kruisbanden omsloten waren en met lichtroode dansschoentjes geschoeid.

Terwijl Caseldia en Marka aldus bezig waren, had ook Bjoern zich een vreemdsoortigen arbeid in het Zodenhuis gekozen: hij zat met den doornstaf naast zich en in dezelfde kleeding gehuld, waarin wij hem reeds meermalen ontmoetten, op een laag bankje gedoken, en was ijverig bezig met eene bolle glazen schijf te polijsten, welke hij aan het eene einde in een houten koker sloot, zoodat dit vreemdsoortig voorwerp veel op een reusachtigen verrekijker geleek; toen een doosje openende, haalde hij eenige wanstaltige houten figuren te voorschijn, welke hij voor de opening zonder glas hield. Daar de schijf, die de eene zijde des kokers sloot, van dik gegoten glas was,

'twelk eene groene kleur had en tevens sterk vergrootte, kregen de voorwerpen, welke daarachter werden gebragt, een meerderen omvang, naarmate zij er verder van verwijderd werden, en hadden in den gloed eener lamp een fantastisch en zelfs spookachtig voorkomen.

Met de schoonmaking der glasschijf gereed zijnde, opende hij een kistje, en haalde daaruit eenige kleedingstukken: het waren eene grijze puntmuts en een lange grijze mantel, benevens een breede gordel met sterren en duivelskoppen bezaaid; ook een masker, dat eene diabolische uitdrukking had, werd met aandacht door den zonderlingen Noor beschouwd. Zoodra Caseldia hem met deze vreemde voorwerpen bezig zag, sprong zij in bijna kinderlijke vreugde naar hem heen, vatte zijne ruwe hand, en vroeg lagchende:

»Zeg mij, Bjoern! van waar hebt gij die vreemde zaken? Zeker heel ver van hier; en waartoe moesten al deze zonderlinge kleederen weleer dienen!"

»Indien gij Christinne waart, kon ik het u met korter woorden uitleggen, kind! dan nu zou noodig zijn; deze kleederen vond ik eenige jaren geleden in Gallië na de plundering van een klooster. De gallische monniken hebben tegenwoordig de gewoonte, om voor de domme menigte voorstellingen te geven uit de geschiedenis van hun Christendom; dit was nu het pak van Simon den toovenaar, en het zal mij dezen avond al zeer goed te pas komen. Ik zal graaf Diderik en Arnoud tafereelen voor mijn tooverglas spiegelen, waarvan hun de haren ten berge zullen rijzen. Dit tooverglas, mijne waarde rebeke! is de uitvinding van een Italiaan, van wien ik het voor een gouden armring ruilde. Zie, de zon valt nu juist goed door de opening van dit dak, hoewel des avonds, wanneer het lamplicht straalt, de beelden veel meer indruk teweeg brengen. Plaats u nu voor het glas en zie naar binnen!"

In den groenen gloed van den glazen bol, door het zonlicht, dat in de achterste opening des kokers viel, aanmerkelijk verhelderd, merkte Caseldia thans eene vormlooze gestalte van reusachtige grootte, die langzaam, gelijk in eene fantasmagorie, door eene tooverlan-

taarn teweeg gebragt, scheen te naderen, allengs meer bepaalde lijnen aannam, en eindelijk een geraamte werd, dat de magere knoken langzaam ophief en voor zich uitstrekte, als wilde het dengene, die door het glas staarde, omarmen en tot zich trekken.

»Ah, dat is kunstig en schoon, Bjoern! daarmeê zou inderdaad geld te verdienen wezen; dat moest gij mij overdoen, onsterfelijke vriend! Gij behoeft toch uw brood niet te winnen of liederen te zingen, te midden der adelkringen, gelijk ik; gij, die door elken legeraanvoerder met goud betaald wordt, omdat gij ontrefbaar zijt in den strijd, als eene rots te midden van het bliksemvuur; gij hebt weinig nut van zulke fraaije zaken, die voor eene rebeke eene bron van geldwinning zouden zijn!"

»Wanneer gij heden avond uwe rol goed vervult, schenk ik u mijn tooverkoker; evenwel, kindlief! zal dit voorwerp u voortaan even onnoodig worden als uw speeltuig, want heer Redbert van Bajorzuna heeft u lief en zorgt voor u met al zijn hart!"

Caseldia glimlachte en antwoordde:

»De liefde der mannen is als de letter, die men op eene beek schrijft: de vlinder liefkoost de bloem zoo lang deze bloeit, en kiest eene andere, wanneer hare geuren niet meer rondom hem zweven, en er geen honigsap uit hare vezelen meer in den kelk stijgt. Ik heb Redbert lief met al de kracht waarmeê eene rebeke minnen kan, en dat zegt veel."

Bjoern morde een onverstaanbaar antwoord, ging tot Marka, nam haar het fleschje uit de hand, en vroeg:

»Van welke bestanddeelen hebt gij dit vocht bereid, Marka?"

»Van maankopbollen en blaauwe klokken. Het sap is verdoovend genoeg, om den oude, wanneer hij slechts een weinig beneveld is, te doen insluimeren na het feest, en wel zóó sterk, dat hij er niets van vernemen zal, zelfs niet wanneer de Friezen geheel den Brederode veroveren of den brand steken in huis en schuur. Rikoos dood zal hem heden duurder te staan komen dan ooit, en zijne vreugde vergaan met de laatste uren van zijn feeste-

lijken dag, met die zijns levens en zijner gravenmagt."

»Zóó zal het wezen! mijne brave Marka!" riep eene krachtvolle stem, en Redbert klopte de oude tevreden op den schouder, waarna hij Caseldia een hartelijken kus gaf; als een kind, dat den geliefden bekende wederziet na dagen afzijns, hing zij Redbert om den hals en streelde hem den baard; de krachtvolle avonturier staarde haar glimlagchend aan, en scheen met welgevallen hare schoone bevallige kleeding te beschouwen. Caseldiaas vreugde werd echter spoedig getemperd, toen Redbert zich van haar verwijderde en naar Bjoern ging, dien hij fluisterend eenige woorden toesprak. Tevens werd hare aandacht getrokken door Erik, die ook aan den ingang stond van het Zodenhuis, en het oog met dezelfde trotsche uitdrukking op haar vestigde, als hij dit aan de Hunneschans had gedaan. Wekte het gelaat van Redbert hare genegenheid, daarentegen gevoelde zij afkeer, wanneer zij den blik vestigde op Erik, dien trotschen koningszoon van Harold den schoonharigen, wiens eenige lust het was met zijne ruwe Noren langs de kusten te stroopen, gevaren te zoeken, en dààr, waar de volken strijd voerden of de leuze des opstands aanhieven, hen aan te voeren en de bloedvlag te zwaaijen, alleen om zich te harden in den strijd en tot zijn vader te kunnen zeggen, wanneer hij binnen Noormarken wederkeerde:

»Ik heb gestreden, en de naam van uw zoon is geducht!"

Redbert vatte nu luider het woord, en vroeg aan Marka:

»Is alles thans gereed, moeder?"

»Alles, mijn vriend! Zoowel ons middagmaal als wat wij noodig hebben voor het feest van den graaf. Verbeeld u, de oude dwingeland schijnt mij maar niet te kunnen vergeten: heden morgen zond hij een zijner dienstlieden met vleesch en brood, eene kruik wijn en twee zilverstukken, gelijk men aan alle eigenhoorigen in den omtrek uitdeelt op Dideriks feestdag. Gramstorig heb ik den knecht de deur gewezen, en hem toegeduwd:

»»Zeg uwen heer, dat het gebroken hart eener moeder

niet te heelen is met aalmoezen. Zeg hem tevens, dat Marka den graaf haat tot haren dood, en zij magtiger is dan iemand in Kinheim."'"

»Gij hadt bijna te veel gezegd!" merkte Redbert aan.

»Dezen nacht nu," hernam Erik, »zullen mijne mannen reeds aan de hoeve van Arcum zijn; een mijner schepen is tot bij het Zwanenmeer genaderd, en heeft hen daar afgezet. Eene talrijke bende Friezen zal zich onder mijn geleide en de aanvoering van Redbert hierheen begeven; de edelling van Arcum heeft hen allen binnen de hoeve ontvangen, en men toeft reeds verlangend naar het uur, dat geheel Kinheim daveren zal van der Friezen strijdleus. Geef ons thans te eten, Marka! en schenk een vollen beker van den wijn, dien ik hier gezonden heb. Ook wij willen feest vieren, gelijk die weinig beduidende heerschers op dit jagthuis. Magtige volken, als de Friezen, wier koningen verwant waren aan de vaderen van mijn vader, mogen zich niet laten dwingen door een ouden keizersslaaf, als deze Diderik of zijn trotsche zoon! Komaan, vul mij den hoorn!"

De noorsche koningszoon greep met trotsche houding naar den rijk gesierden hoorn aan zijn gordel, en liet dien met krachtigen wijn vullen; vervolgens den hoorn in eene teug geledigd hebbende, riep hij:

»Op onzen moed en het welslagen der onderneming! Leven de Friezen en hunne bondgenooten!"

De mannen dronken en spraken verder over hunne nachtelijke plannen, waarvan graaf Diderik, noch iemand op den Brederode, het minste vermoeden hebben kon. In de hoeve van Arcum was intusschen een groot aantal mannen vergaderd, waartoe vele voorname hoevenaren behoorden, en zelfs edelen der Friezen, die nog immer even afkeerig bleven van het denkbeeld eener grafelijke regering. Zij wilden alleen den keizer als heer huldigen, en weigerden zijn grafelijken leenman de minste schatting; geene gelegenheid lieten zij voorbijgaan, om hem te krenken en zijne aanspraken te weerstaan.

De hoeve van Arcum was reeds sedert den aanvang der achtste eeuw de bezitting van een oud saksisch ge-

slacht, dat zich in deze streken had gevestigd; het lag ter hoogte van het tegenwoordige Adrichem, tusschen Heemskerk en Beverwijk, aan den zoom van het »Swaensmeir," dat nu echter tot een gering poldertje is zaamgekrompen. Een vriend der Friezen, een benijder van den graaf, rijk in bezittingen en dienstlieden, die zwaard en kodde konden voeren, was de edelling van Arcum niet een der minste bondgenooten van de Friezen, die telkenmale den ouden graaf toonden, hoeveel strijd en bloed het kosten zou, aleer de Fries stemde in de leuze: »den grave van Holland heil!"

Het was van daar, dat men dien nacht een aanval beraamde op den feestvierenden Brederode, waar de vreugde ten hoogsten top zou stijgen, en men in dat uur evenmin om gevaren denken, als de woudduif om den havik, terwijl zij zich koestert in het mollig nestje. De hoeve van Arcum lag te midden van een digt woud verscholen, en was, door het aangrenzend meertje, zoo veilig voor elken aanval en zoo gunstig gelegen, om ook des noods den vijand te water te ontvlugten, dat er in geheel den omtrek geene plek kon gevonden worden, van waar men beter een geheimen aanval zou kunnen ondernemen.

Zoodra de oude graaf en zijn uitgelezen jagtstoet op den Brederode waren teruggekomen, volgde Arnoud zijnen vader naar diens vertrekken. Graaf Diderik verhaalde den jongeling, wat zijne zuster Arlinde hem aangaande Luitgarda had gezegd; hij schilderde Arnoud met de levendigste kleuren het belang van een dergelijk huwelijk, tevens op de vele gevaren en den hevigen strijd wijzende, waaraan de nog zoo kort gevestigde gravenzetel van ons land was blootgesteld, zoo lang de hardnekkige Friezen bleven weigeren, om hem als heer te erkennen, en de grensbewoners van hun land — vooral de markgenooten van Kinheim — onophoudelijk aanstookten tot opstand, in hun haat zoo verre gaande, dat de oorlogsfakkel ontvlamde in fellen gloed, en de graaf alles moest aan-

wenden, om door krachtdadige ondersteuning van de zijde zijner bondgenooten den Friezen het hoofd te bieden.

»Wat ik inderdaad vreesde, mijn zoon!" vervolgde graaf Diderik, »was, dat gij eene vurige genegenheid zoudt opvatten voor de weeze van Strijën, de beklagenswaardige Hildeswinde. Hoezeer ik het lieve meisje zelf een goed hart toedraag, en haar ten tweeden vader zou willen zijn, is het echter niet uw belang, om haar te kiezen tot levensgezellinne: de toekomst der graven van Holland, die frankische koningen tellen onder hunne voorvaderen, behoort toe te nemen in magt en grootheid, en door onzen stam te verbinden aan dien van even aanzienlijke geslachten, zullen wij krachtig blijven tot in den versten tijd. Luitgarda van Luxemburg is door hare zuster aan keizer Hendrik verwant, Luitgardaas vader is de schoonvader van den vorst, die den magtigsten scepter der wereld zwaait, en zij, de vriendinne uwer jeugd, schoon en moedig boven honderden adeldochters, door u zoo even van een dreigend gevaar gered, rijk in goederen en u beminnende, om uwe kloekheid en strijddeugd, zij is bereid u de hand ter trouw te reiken, en uw vader wenscht niets vuriger dan dit. Zult gij gehoorzamen, mijn zoon?"

»Ik zal gehoorzamen, mijn heer en vader!" antwoordde Arnoud, terwijl hij de hand des graven aan de lippen bragt, »schoon in belangen, die het hart betreffen, men veeltijds niet zoo ligt gehoorzaamt, en zeker zou ik vóór weinige dagen in geenen deele zoo spoedig daartoe hebben kunnen besluiten; toen nog zweefde mij het beeld van Hildeswinde gestadig voor den geest en beschouwde ik haar als de uitverkorene, die eenmaal mijne gemalinne zou worden; thans evenwel, nu ik de jonkvrouwe van Strijën heb leeren kennen als eene ondankbare, en Ansfried als een valschen vriend, nu stem ik volmondig toe in uwe begeerte, mijn vader! en ik ben bereid de gemaal te worden van Luitgarda van Luxemburg!"

»Dat de Hemel u zegene voor dit besluit, mijn zoon! Laat uwe liefde immer gelijken tred houden met uw belang, en gij zult weldra ondervinden, dat de raad uws grijzen vaders op ervaring was gegrond."

En nu oprijzende van zijn zetel, ging Diderik naar een zijvertrek, waarheen Arlinde de jonkvrouwe van Luxemburg, als bij toeval, had heengevoerd. Hij vatte Luitgarda minzaam bij de hand, geleidde haar binnen het vertrek, dat hij zoo even had verlaten, en voerde haar naar zijn ledigen zetel, dien hij haar op hoffelijke wijze aanbood.

Hoe moedig en beraden Luitgarda anders ook ware, thans, nu zij besefte, welke voor haar zoo belangrijke onderhandeling er zou aanvangen, nu zelfs Arnoud bedremmeld tegenover haar stond, nu sloeg zij blozend de oogen neder, en liet hare bevende hand rusten in die van Arlinde. Graaf Diderik vatte hare regterhand en sprak op hartelijken toon en met die overreding, ouden lieden eigen:

„Jonkvrouwe van Luxemburg! ik was sedert meer dan eene halve eeuw de vriend uws vaders; wij hebben lief en leed gedeeld, en meermalen in keizer Ottoos legerscharen nevens elkaar den dood getrotseerd; later bleven wij altijd vrienden, en onze kinderen werden elkander niet onverschillig. Uwe komst, Luitgarda! op des grijsaards verjaarfeest is op nieuw een blijk van die aloude broederschap, waarin de tijd geen ommekeer bragt. Zie, uw vader en ik koesteren sedert vele jaren denzelfden wensch; ook de keizer, onze heer, ondersteunt ons hierin. Die wensch is, dat gij, schoone jonkvrouwe! mijnen zoon Arnoud, den toekomstigen graaf van Holland, als gemalinne de hand zoudt willen reiken. Reeds heden door een hagchelijk ongeval begunstigd, mogt mijn geliefde Arnoud u een blijk geven van zijne vreugde, als zijne hand u tegen elk gevaar kan beschermen; uw oog, mejonkvrouwe van Luxemburg! — want de blik eener maagd leest spoedig in dien eens jongelings — heeft ongetwijfeld wel bemerkt, dat gij aan mijnen Arnoud niet onverschillig zijt! Het is thans niet minder een der hoogste wenschen van mijn zoon, dat hij u als gemaal de hand moge bieden. Ik vrage u alzoo, uit zijnen naam, schoone Luitgarda! zijt gij bereid, om hem uwe hand te reiken?”

Arnoud naderde, boog zich op eene knie neder voor de jonkvrouwe, en vroeg:

»Luitgarda! wilt gij mijne levensgezellinne worden?"

De fiere jonkvrouwe boog zich over hem, sloeg de handen rondom zijn rijk met lokken gesierd hoofd, en lispte:

»Dit wil ik, mijn Arnoud!"

De oude graaf drukte in vervoering zijne dochter Arlinde de hand, en staarde met tranen in 't oog op het jonge paar. Was het van Arnouds zijde opregte genegenheid voor Luitgarda, of eene zoete wraak, die in deze verbindtenis lag tegenover Hildeswinde en Ansfried? De jonker van Holland vroeg zich dit niet af, maar haastig als hij was in zijne besluiten, vond hij thans zijne vreugde en geluk in de genegenheid der rijke erfdochter van Luxemburg. Hij kuste haar hartelijk op de blozende wangen, reikte zijn vader uit kinderlijke liefde de hand, en nam ook de heilwenschen zijner vrome zuster erkentelijk aan.

Graaf Diderik ging thans met overhaaste schreden naar den uitgang van het vertrek, en riep luide:

»Abt van Egmond! mijn oude vriend! kom binnen! Vreugde, dubbele vreugde brengt mij deze dag! Arnoud en Luitgarda zijn met elkander verloofd! Laat allen binnentreden, allen! Mijne vasallen, vrienden en dienstlieden moeten zich met ons verheugen en getuigen wezen van het geluk eens vaders, die de toekomst blijde tegengaat, en zich herleven ziet in zijne kinderen!"

Een eerwaardig grijsaard, in feestelijk kerkgewaad gekleed, trad binnen: het was de abt van Egmond, de biechtvader en boezemvriend van den graaf en zijn gezin.

De priester ging met de vreugde op 't gelaat naar Arnoud en Luitgarda, breidde de handen zegenend over hen uit, en sprak plegtig:

»Zegene God in liefde uw besluit, mijne kinderen! schenke Hij u een lang en gelukkig leven, zoo gezegend als dat uws vaders was tot dus verre!"

»Amen!" sprak de oude graaf; en, van allen vergezeld, naar de grootste halle gaande van den Brederode, noo-

digde de heraut met luide klaroengalmen alle gasten binnen, die op het jagthuis verzameld waren. Van alle zijden stroomde men op dit ongewone teeken aan en vulde de zaal. De graaf beklom nu met Arnoud en Luitgarda den hier voor hem gereed staanden zetel; ook de abt van Egmond trad nevens hen, en thans riep de oude graaf met luider stemme:

»Vrienden en vasallen, feestgenooten, goede dienstluiden! ik kondig u aan de verloving van mijn zoon Arnoud, uwen toekomenden graaf, en jonkvrouwe Luitgarda van Luxemburg! Door dezen huwelijksband zullen twee magtige keizersleenen steun en kracht vinden in elkander, en onze gravenstam verbonden worden met een der eerste leenheeren van keizer Hendrik, ja, met den schoonvader van hem, die als keizer regeert over het magtige duitsche rijk!"

Een zacht gemompel van verbazing ging onder de talrijke en prachtig gekleede mannen en vrouwen binnen de halle rond; allengs werd dit gemompel luider, en ging eindelijk in galmende juichtoonen over, welke alleen bedaarden, toen de abt van Egmond, met heldere stem, den priesterlijken zegen over het verloofde paar uitsprak, den ring verhief, hem door Arnoud toegereikt, en dien stak aan den derden vinger van Luitgardaas linkerhand.

Allen, die in de halle vergaderd waren, kwamen thans met plegtige schreden nader, en reikten den graaf, en daarna Arnoud en Luitgarda, de hand, hun de warmste zegenbeden toesprekende. Eén evenwel onder de verzamelden had met afkeurenden blik de blijde verloving aangezien; hij wendde zich verstoord af, en ging terzijde, zonder den graaf en het jonge paar zijne hulde te betuigen. Het vertrek verlatende, mompelde hij:

»Verheug u vrij, dwaze keizersknecht! heden nacht zullen *wij* het bruidsfeest vieren!"

»Willen wij gaan kaatsen, heer van Arcum?" vroeg een friesch edelling, die blijkbaar mede weinig belang stelde in deze verloving. »De magt van den ouden graaf schijnt van dag tot dag grooter te worden, en hij wil

alles aanwenden, om zijn zoon ten zetel te verheffen, den zoon, nog heerschzuchtiger dan de vader, die van des keizers leenman zoekt op te klimmen tot vrijmagtig heer van vrijë volken; doch weldra breekt andermaal de dag aan, dat de Westfriezen zullen toonen, hoe weinig zij bukken willen voor den leenman, die zegt uit frankisch koningsbloed gesproten te zijn!"

»De dag! o neen, maar reeds heden nacht! Volg mij, Douwe! hierheen, daar spreken wij vrij!"

En beiden verdwenen langs een digt belommerd pad, en onttrokken zich aan het feest.

Intusschen nam de vreugde in de feesthalle van den Brederode meer en meer toe. De rijk voorziene grafelijke disch prijkte met allerlei keur van spijzen, van heinde en verre aangevoerd; de wijn parelde overvloedig in drinkhoorn, schaal en beker; de muzikanten speelden vrolijke liederen, en binnen den boomgaard en op het voorplein zongen en sprongen dienstlieden en eigenhoorigen, en gaven zich onbezorgd over aan ongeveinsde vrolijkheid.

Het was avond en de boomgaard met al de gasten als opgevuld; een vijftigtal dienstmannen stond met brandende fakkels in den hof, onder den digten bladerendos van het geboomte, en een helle gloed, die den nacht in klaren dag herschiep, verlichtte allerwegen den Brederode. De edelen en hunne vrouwen zaten op bankjes, belegd met kussens, aan lage tafeltjes, onderhielden elkander met aangenamen kout, of speelden met den teerling of op het verkeerbord. Onder een hoogen linde, die het plein voor den Brederode overschaduwde, en terzijde aan den ingang van een boschje, zaten de graaf, Arnoud en Luitgarda, benevens Arlinde en eene menigte der voornaamste gasten van het feest. Daar vooral scheen voor de minder luidruchtige feestgenooten een eigenaardig vermaak te heerschen, want op een lagen schemel zat een jongeling in een rood gewaad gekleed; nevens hem

stond eene luit en lag zijne met vederen getooide muts; de gloed der fakkels viel met helderen glans op zijne schoone langkrullende haarlokken; zoo even had hij met zuiver klinkende stem een lied gezongen ter eere van het verloofde paar en thans zou Wilhem, de zanger van Luitgarda — deze was de jonge man, die daar neder zat — eene sproke verhalen, op de bede van zijne meesteresse, en wel eene sproke van zoete liefde en trouwe, van beproeving en reine deugd. Elkeen staarde Wilhem met gespannen aandacht aan, en liet den beker nog eens vullen, om hem onder het spreken niet af te leiden, en ook hoorde men in de omgeving van dezen lieftalligen spreker naauwelijks het geruisch der verwijderde gasten, toen hij met even welluidende stem, als hij zijn lied gezongen had, aanving:

»Aanhoort mij thans, gij edele heeren en vrouwen! Ik zal u een avontuur van minne verhalen, dat geenszins voor de dwazen verteld wordt, maar aan hen die verstand hebben. Edelman of hoevenaar, edele vrouwe of cellezuster, wien ook de liefde vreugde of smarte bragt, zij komen tot mij en aanhooren mijne sproke!

»'t Is al wat ik u verhalen ga van eene standvastige minne, van droefheid en vreugde. Gaat mijn verhaal wel na, gij edele heeren en vrouwen! de liefde speelt vaak een zoo zonderling spel, dat het leed haar volgt op het bloemrijkst pad; zanger Wilhem zal u verhalen gaan van de liefde der beide bekoorlijke kinderen

FLORIS EN BLANCEFLOER.

»In oude tijden, hoe vele jaren het geleden is weet ik niet, ging een heidensch koning van Spanje, Fenus genaamd, met vele zijner wapenturen scheep om te rooven, te moorden en te branden, gelijk in ons land de booze Noormannen deden. Zij kwamen in eene zandige streek, waar bijna alle Christenen in weinige dagen vermoord werden; onder dezen was een fransch edelheer van hoogen rang, die met zijne dochter ter beêvaart naar Rome ging; ook deze Christen, hoe dapper hij zich ook mogt

verdedigen, werd gedood, en zijne dochter viel in de handen der woeste moordenaren.

»De koning had zijne gemalinne beloofd, om haar eene christene jonkvrouwe meê te brengen, hierom werd de dochter des edelmans gespaard: weldra gingen allen weder scheep en voerden de geroofde schatten mede, die zeer aanzienlijk waren.

»Nadat men te Toledo was aangekomen — aldaar hield de roofkoning zijn hof — werd de buit gedeeld, en bragt hij de jonge christinne, die reeds weduwe was — want ook haar man was gevallen in den strijd — bij zijne vrouw; deze vond zoo groot welgevallen in haar, dat zij de slavin toestond, hare eigene godsdienst waar te nemen, en deze meer hare vriendin werd dan hare eigenhoorige dienares.

»Op zekeren dag, toen de ongelukkige een banier voor den heiden-koning bordnurde, verscheen de koningin in haar vertrek, en deelde haar mede, dat zij weldra moeder worden zou. Thans bekende ook de christinne, dat zij een liefdepand van haren gedooden echtgenoot onder het hart droeg, en op Palmzondag bragten de beide vrouwen elk een kind ter wereld: de koningin een zoontje, dat genaamd werd Floris, dat is de bloeijende; de Christinne-weduwe een meisje, dat bij den doop den naam bekwam van Blancefloer, dat is witte bloem.

»Floris werd aan de zorgen van de Christinne toevertrouwd; de kinderen groeiden te zamen op; zij waren beiden zoo schoon als hunne namen, en werden door hunne ouders bovenmate bemind. Te zamen opgekweekt, werden zij één van gedachten, één van verlangen, één van schoonheid en standvastig in de liefde voor elkaar. De liefde schoot immer sterker wortel in hun hart, en toen zij de prilste jaren der jeugd waren ontwassen, bemerkte ook de koning beider genegenheid, en vatte tegen de schoone dochter van de gevangene Christinne een vreeselijken haat op.

»In het vertrek zijner gemalinne tredende, zeide hij op barschen toon:

»»Vrouwe! indien ons kind u lief is, moeten wij eene

genegenheid in zijn gemoed verstikken, welke onwillekeurig zóó sterk zou worden, dat later geene middelen meer zouden baten, om die uit te roeijen. Floris bemint de dochter der Christinne; het zekerste middel, dat ter vernietiging van dezen noodlottigen hartstogt voor de hand ligt, is Blancefloer te doen sterven. Ik zal haar laten onthoofden, en wanneer Floris verneemt, dat zij dood is, zal die dwaze liefde wel van zelve voorbijgaan, en zijne genegenheid zich tot eene andere keeren, die van zijnen stand is. Zie daar mijn wil!"

»Zoodra de gemalin van Fenus het voornemen van haren wreeden man vernomen had, besloot zij middelen te beramen, om Blancefloer te redden van het gevaar, dat haar bedreigde. Zij deed den koning opmerken, dat alligt met den dood der schoone Christinne ook het leven van hun zoon in de waagschaal werd gesteld, wijl er voorbeelden waren, dat men van liefde sterven kan; »'t is alzoo beter," besloot de koningin, »dat Blancefloer in 't leven blijve."

»»Maar welken raad weet gij dan te geven?" vroeg de koning.

»»Laat ons eene ziekte voorwenden, welke binnen deze stad onder de kinderen heerscht, en Floris naar elders zenden; afleiding en omgang met anderen zullen zijne dwaze liefde dan wel spoedig doen verdooven, of eene nieuwe genegenheid in zijn hart doen ontstaan. Beloven wij hem vooreerst slechts, dat, wanneer de smart der scheiding hem te zwaar mogt vallen, Blancefloer na veertien dagen tot hem zal komen."

»Alzoo deed de koning. Zoodra deze zijnen zoon te kennen gaf, dat hij naar elders zou gezonden worden, en Blancefloer niet met hem kon gaan, borst de jongeling in tranen uit; alleen de plegtige verzekering zijns vaders, dat de lieve jonkvrouwe hem binnen veertien dagen volgen zou, deed hem meer getroost vertrekken.

»Men bragt Floris bij een der stedehouders des konings; de dochter des huizes, lief en schoon boven vele maagden, werd thans tot Floris' speelgenoote bestemd; men wendde alles aan, om hem door haren omgang zijne lieve vriendinne te doen vergeten, maar ook alles bleef te vergeefs;

het beeld van Blancefloer bleef immer voor hem, nacht en dag, en de veertien dagen, die voorbij moesten gaan, aleer de schoone maagd tot hem zou komen, schenen hem langer toe dan veertien jaren.

»Maar toen de tijd verstreken was, en Blancefloer niet verscheen, werd Floris zoo droevig, dat men met reden voor zijne gezondheid begon te vreezen; hij weigerde elk voedsel, en weende dag en nacht. De dienaar, die hem vergezelde, meldde den koning den toestand zijns zoons, waarop Fenus in hevige woede ontstak, zijne gemalinne verwijtingen deed, Blancefloer van tooverij beschuldigde, en andermaal besloot haar te doen sterven.

»»Dan alleen," sprak de koning, »wanneer hij haren dood verneemt, zal hij afstand van haar doen."

»Ook Blancefloer weende voortdurend om haren Floris; de zachte duive bevroedde niet, welk gevaar boven haar onschuldig hoofd zweefde; de koningin zon intusschen op middelen, om haar aan de gevaren te ontrukken, die haar bedreigden; andermaal ging zij tot den koning en drong bij hem aan, om het lieve kind dan in 's Hemels naam voor immer weg te maken, maar niet door middel van de bijl des doods, maar door haar te Nicle naar de slavenmarkt te laten voeren, en haar aldaar te verkoopen tot hoogen prijs. Onder de voorwerpen, waartegen men haar verkocht, behoorde eene gouden vaas van kunstig maaksel, waarop een kostbare karbonkel was ingekast.

»Hoeveel verdriet dit rampzalig lot aan de arme Blancefloer en hare moeder veroorzaakte, zullen wij niet wagen te schetsen. De handelaren, die haar gekocht hadden, voerden haar naar Babylonië, om haar aldaar aan den emir tot hoogen prijs te verkoopen.

»Zoodra deze vorst het schoone blonde kind aanzag, beviel zij hem dermate, dat hij tiendubbel hare zwaarte in goud voor haar betaalde. Het was des emirs gewoonte, alle jaren eene andere vrouw te nemen; maar...."

»Een oogenblik, Wilhem!" viel Luitgarda in, »hebt ge dat wel regt? Elk jaar eene andere vrouw! Dat heeft wel iets weg van een kalender der heilige dagen, dien wij jaarlijks hernieuwen."

Een algemeen gelach ging onder den adelkring op; zanger Wilhem zag, als onaangenaam gestoord in een zoeten droom, naar zijne gebiedster, en antwoordde:

»Zoo luidt inderdaad het fransche geschiedverhaal, mejonkvrouwe! maar aangezien ik nooit de eer had in Babylonië te vertoeven, veel minder aan het hof van den grooten emir, moet ik dit aan de meerdere kennis van anderen overlaten. De komst van Blancefloer nogtans bragt verandering ten hove in dezen jaarlijkschen vrouwenwissel; de emir besloot, nadat hij dit schoone kind aanschouwd had, om voortaan slechts ééne vrouw te behouden, en die ééne zou Blancefloer zijn."

»Een wijs besluit van den emir," merkte Luitgarda aan, »in een jaar tijds kan men ook geene vrouw leeren kennen."

Wilhem scheen weinig gesticht, om met zijne schalkachtige meesteresse, die heden meer dan ooit in eene goede luim was, te redekavelen, en vervolgde:

»Blancefloer nu werd op een toren gebragt, waar zij door een aanzienlijk getal jonkvrouwen werd gediend; de emir gaf haar een jaar tijds om zich te troosten, waarna hij beloofde haar tot gemalin te zullen nemen, en haar als vorstinne van Babylonië te doen kroonen.

»Maar niets kon het arme kind den vrede des harten weergeven: tranen en klagten bleven het eenig weemoedig genot, dat haar lief was in deze bange afzondering van hare moeder en haren veel geliefden vriend. »Ik weet wel," riep zij snikkend uit, »dat de zoon des spaanschen konings nimmer mijn echtgenoot worden kan, daar hij op een troon geboren is, maar ik weet, dat hij mij bemint en ik hem, en dit is mijn leven, mijn eenig geluk! Gij zult het beeld wezen van mijne droomen, en uw naam de toon mijner klagten zijn! Gij, zoo goed en zoo schoon, wie is er, die uwe plaats in mijn hart vervangen kan? Om u zal ik levenslang treuren, en die smart zal mijn dood wezen, want voor mij, o Floris! bestaat er geen leven zonder u!"

»Dus weende het schoone kind, en de gezellinnen, die haar moesten oppassen, weenden met haar.

»Maar, vraagt gij ongetwijfeld, edele heeren en mevrouwen! wat geschiedde er middelerwijl met Floris?

»Ook hij deed gestaag het huis zijner inwoning van klaagtoonen weergalmen; de koning, ernstig vreezende voor zijne gezondheid, gaf hem eindelijk verlof, om terug te keeren. Het eerste, wat de knaap bij zijne tehuiskomst vroeg, was: »waar is Blancefloer?" De koningin treurde, maar zeide hem niet, dat Blancefloer in leven was, om niet op nieuw den ziedenden toorn van haren gemaal op te wekken. Zij troostte hem in zijnen rouw, en beloofde hem eene prachtige graftombe te doen oprigten ter plaatse waar het jeugdig lijk zijner geliefde den slaap des doods sluimerde.

»Dit grafgesteente was weldra gereed. Onder een fraaijen esschenboom verhief zich dit gedenkteeken; eene kapel stond daarneven; het grafgesteente was een waar meesterstuk van beeldhouwwerk. Zie hier hoe het zich vertoonde aan het oog des bezoekers:

»Aan het boveneinde van de zerk verhief zich een fijn bewerkt beeld van oostersch marmer; het prijkte met zilver, goud en andere kostbaarheden. Dit beeld bezat de kunstige eigenschap, dat het zich immer met de uitgestrekte hand naar de zon keerde, en wanneer het hemellicht op dit kunstgewrocht viel, waren er geene oogen geboren, die er den glans van konden weerstaan.

»In het midden der tombe stonden twee gouden beeldjes: het eene stelde Blancefloer voor, met eene roos van rood goud in de hand, welke zij Floris scheen aan te bieden; Floris daarentegen bood zijner vriendinne eene lelie aan. De beide kinderbeeldjes hadden elk eene gouden kroon op het hoofd.

Door kunstig bewerkte buizen, ving men den wind zoodanig op, dat deze, gestadig op de beide kinderbeeldjes gerigt, ze hierdoor in beweging bragt en tot elkaar overboog, zoodat zij elkander zijdelings kusten. Werd de wind zachter, dan verwijderden zij zich eenigzins, en schenen elkaar bloemen toe te reiken.

»Vier kleinere boomen, waaraan geurige balsembloemen bloeiden, en die winter en zomer welig tierden, om-

gaven het graf aan de vier hoeken. In deze welriekende heesters zongen en kwinkeleerden den geheelen dag de schoonste vogelen, zoodat men nabij dit graf waande in het Paradijs te zijn. Elk jeugdig paar, dat deze tombe naderde, werd door dit alles bevangen van een zoo zoet en zalig gevoel, dat de liefde hen als 't ware gelijktijdig in den boezem drong, en zij gewekt werden tot mingekoos en teederheid.

»Op den voorsteen van dit schoone graf las men in gulden letteren:

»HIER LEGHET BLANCEFLOER,
IN DIT GRAF, OP DEZEN VLOER;
DIE DEN JONKHERE FLORIS,
DAT SCONE KINT,
MET GHESTADEGHER HERTE,
HADDE GHEMINT."

»Toen de koningin Floris den dood zijner geliefde vriendinne had kenbaar gemaakt, was hij geruimen tijd buiten zich zelven van smart; de kleur des doods kwam op zijne kaken, en de geneesheeren vreesden met reden geruimen tijd voor het leven van den zoon des konings.

»Eindelijk keerde hij tot bewustzijn weer, maar slechts om in luide tranen los te breken en den dood te bidden, om hem met zijne geliefde te vereenigen en hem en haar de vreugde der gezaligden te doen smaken, welke in den hemel is.

»Toen hij eindelijk weer in staat was te gaan, vroeg hij op smeekenden toon:

»»Breng mij naar haar graf, daar alleen zal ik nog troost vinden!"

»Zoodra hij er aankwam, leunende op den arm der moeder van de schoone jonkvrouwe, aan wie de koning op doodstraffe verboden had te zeggen, dat hare dochter nog leefde, beschouwde hij met weenend oog dit schoone graf, zonk op de kniën, en riep:

»»Ach, Blancefloer! hoe rampzalig ben ik geworden, sedert ik u verliet! Ware ik ten uwent gebleven, de

wreede dood had u niet uit mijne armen gerukt! Mijne kussen zouden het leven in uwe verkilde wangen hebben doen terugkeeren. Ach, wij, die door den Hemel bestemd waren, om slechts één leven te zijn, hoe kon de Hemel zóó wreed wezen u van mij af te scheuren? Op éénen dag werden wij geboren, hand aan hand groeiden wij op tot het wreede oogenblik, dat men ons van elkaar scheidde, als de duif van haren tortel!

»»Blancefloer! waarom stierven wij ook niet op éénen dag? Dan had de Hemel regtvaardig gehandeld, dan zou ik met vreugde deze wereld hebben verlaten, om daarboven met u vereenigd te zijn!

»En andermaal: »Dood! gij, die zoo boos en wreed zijt, wreeder dan een roover! ik roep u om tot mij te komen, en gij hoort mijne bede niet! Welnu, dan zal ik u dwingen, om mij op te nemen in uw donker rijk!"

»Eene gouden griffel of schrijfpen te voorschijn halende, welke zeer scherp was — want men schreef er zelfs meê op ivoor — hield hij dit wapentuig op de borst gerigt, en sprak andermaal:

»»Deze griffel gaf mij Blancefloer, opdat ik aan haar denken zou wanneer wij des nachts van elkaar gescheiden waren, of wanneer ik mij bij mijne leermeesters bevond; welnu, terwijl ik aan haar denk, zult gij thans mijne verlossing zijn. Kom, o dood! ik wil het!"

»En de vorstelijke jongeling wilde toestooten; maar de hand zijner moeder, die ook de tombe was genaderd, weerhield hem, en voerde hem van daar.

»De koning, zich het gezegde herinnerende, dat zijne gemalinne hem eenmaal toevoerde, namelijk, dat zij de kinderen alleen te zamen verliezen of behouden konden, verzon nu alle middelen, om zijn zoon op te beuren, en zeide eindelijk tot hem:

»»Blancefloer is niet dood!"

»Floris, reeds te zeer vertrouwd met het smartvol denkbeeld van haar verlies, en hierin door de tombe nog versterkt, weigerde geloof te slaan aan deze verzekering, en verlangde dat het graf zou geopend worden. Men deed dit, en zoo groot als zijne smart was vóór weinige

uren, zoo groot werd thans zijne vreugde; maar de jongeling zwoer tevens, dat hij niet rusten zou, alvorens het verblijf zijner geliefde ontdekt te hebben. Noch de koning, noch zijne moeder, kon hem hare woonpaats opgeven, en de smart over haren verkoop tot slavinne was bij de kòninklijke ouders zeer groot.

»Floris, geene rust meer vindende aan het hof zijns vaders, vroeg dringend oorlof tot vertrekken; na lang beraad verkreeg hij dit. De koning gaf hem zijn schoonste paard, heerlijk getuigd, en van zoo zonderlinge en gemengde kleur alsof het met bloemen ware beschilderd. Zijne moeder schonk hem een kleinen ring, waarvan zij hem vele wonderkrachten vertelde:

»»Als gij dit kleinood draagt,'' sprak zij, »dan kunnen wilde dieren, vuur, water noch wapenen u leed doen. Ja, men zegt, dat hij, die dezen ring draagt, altijd en zeker vinden zal wat hij zoekt.''

»Floris nam nu teederlijk afscheid van zijne moeder en insgelijks van haar, die zijne geliefde Blancefloer het leven had geschonken. Zoowel de koning als zijne gemalinne waren verpletterd door droefheid en wroeging, omdat zij het lieve meisje hadden heengezonden, en rukten zich in wanhoop de haren uit het hoofd.

»Ieder, die getuige was van dit droevig tafereel des afscheids, weende en drukte hem de hand. De koningin was niet van hem los te scheuren, en ook de koning nam herhaaldelijk afscheid van zijn dierbaren zoon, drukte hem aan zijne borst en kuste zijne wangen. Zij vreesden, dat zij hem niet zouden terugzien, en zoo geschiedde het ook: Floris zagen zij nimmer weder.

»De jongeling had besloten, geheel zijn leven te wijden aan het opsporen der schoone Blancefloer. Als reizend koopman vermomd en van dienaren en schatten voorzien, ging hij over zee, vorschte eindelijk, na vele bezwaren, het verblijf zijner geliefde uit, en kwam te Babylonië.

»Maar onbekend in deze heidensche stad, en zonder geleide van iemand, die bekend was in deze streken, werd hij zeer bedroefd. Hij had in eene karavansera of herberg zijn intrek genomen, en zittende nevens den

waard en zijne vrouw, liet hij zich eene kostbare gouden schaal brengen en deze vullen met wijn van Cyprus. Maar zie, het drinktuig, dat men hem toereikte, was hetzelfde, dat men voor Blancefloer had in betaling gegeven; en zoodra Floris het beeldwerk zag, begon hij te beven, zijn gelaat werd bleek, en eene diepe zucht ontsnapte zijne borst, want de beelden stelden de ontvoering voor van Helena, die ook zoo schoon was als Blancefloer.

»De vrouw des huizes zeide daarop zachtkens tot haren man:

»Merkt gij wel op, hoe treurig onze jonge gast steeds is? Al sedert lang zie ik hem bijna niet eten; vraag eens waarom hij dus treurt."

»»Zeg eens, vriend!" sprak hierop de waard tot den vermomden koningszoon, »u is zeker eenig groot leed overkomen, verberg het maar niet, wij hebben ook kinderen; zeg ons wat u deert, en wij zullen raad schaffen."

»Floris antwoordde niet, maar hierop fluisterde de vrouw tot den waard, doch niet zoo zacht of het werd door Floris gehoord: »Ziet ge wel, man! dat die zachte jongeling al heel veel gelijkt op de schoone Blancefloer, die binnen den toren woont, en die door onzen emir zoo vurig wordt bemind; hij heeft dezelfde gestalte en bijna dezelfde gebaren; hunne gewoonten en hun voorkomen zijn bijna gelijk; zelfs de kleur van zijn gelaat en die blonde lokken gelijken veel op de haren; het komt mij voor, dat hij haar broeder is. Gij weet nog wel, toen zij veertien dagen lang bij ons was, hoe groote droefheid haar folterde, en hoe zij onophoudelijk weende om eenen Floris, dien zij zoo hartelijk liefhad, en om welke liefde men haar had verkocht en hierheen gevoerd. Eindelijk werd zij door den emir gekocht en tiendubbel met goud betaald. Hij moet haar broeder wezen of haar geliefde; mijn hart zegt het mij."

»Deze woorden wekten Floris uit zijne overpeinzingen, en het hart des jongelings klopte van vreugde.

»»Vrouw!" riep hij uit, »ik ben haar broeder niet, maar haar geliefde!" Echter eensklaps beseffende, dat

deze bekentenis hem kon benadeelen, hervatte hij:

»»Neen, neen! wij hebben als broeder en zuster aan ééne borst gezoogd," en zich meer en meer verwarrende in zijne woorden, verhaalde hij eindelijk onbewimpeld al zijne lotgevallen naar waarheid.

»»Wanhopig is al wat gij onderneemt," zei de waard, »want ik geloof niet, dat er een koning op aarde bestaat, die het zou durven ondernemen, om haar aan den emir te ontrooven. Geen rijker vorst dan hij, en de toren is daarenboven zoo sterk, dat die in geen jaren zou kunnen worden bemagtigd. Blancefloer wordt daar door een groot aantal schoone meisjes bewaakt; marmeren wanden en een stalen dak omsluiten haar, en daar binnen is het zóó prachtig, dat het in den hemel, waarvan onze profeet spreekt, niet schooner wezen kan. In de hoogste vertrekken woont de schoone vreemde maagd, en niemand kan tot haar doordringen; niemand, jongeling! De portier, die dit steenen gevaarte bewaakt, is een man, die liever sterven zou dan iemand doorlaten, en voor elke kamer der jonkvrouwe ligt een wachter, zoo onverschrokken en wreed als geen beul ooit was.

»»Zij slapen nimmer; door toovermagt hebben zij geene behoefte aan deze versterking der natuur, en hem, die tot hen doordrong, zouden zij, zonder rekenschap te vragen van zijne komst, onmiddellijk doodslaan." "

»Vriendelijke kamerdienaars!" merkte Luitgarda aan.

»»Er is nog meer: onze emir heeft de gewoonte, om eene vrouw nimmer langer dan één jaar te behouden. Dat is al zoo lang geweest als hij regeert, en wanneer zij bijzonder schoon is, laat hij haar, zoodra het jaar voorbij is, in zijne groote zaal voeren, en roept alle grooten van het rijk bijeen. Dan komt de schoone vrouw in de zaal, de emir geeft een teeken, en men slaat haar het hoofd af, want onze groote heer duldt volstrekt niet, dat zij, die eenmaal de eer had zijne vrouw te wezen, ooit ruste in de armen van een ander." "

»Alle goede geesten!" riep Luitgarda lagchende, »dat was een lieve echtgenoot! Dat hij veel van verandering hield, en jaarlijks van vrouw wisselde, kan er nog mee-

door, dit geeft hoofdzakelijk getuigenis van een erg los karakter, maar dat hij die lieve kinderen liet vermoorden, dat kan er waarlijk niet door. Foei, Wilhem! ge zult ons akelig doen droomen!"

»Maar laat den spreker toch voortgaan!" zeide graaf Diderik, die nog al vermaak scheen te scheppen in het vreemd verhaal.

»Ga voort, Wilhem!" gebood Luitgarda goedgunstig.

»'t Is waar dat het een hard lot was voor die schoone kinderen; maar het was ook eene hooge eer, om de vrouw te wezen van den emir.. De waard was nooit in den toren geweest, maar de wachter had hem er eens eene beschrijving van gegeven. Wil mejonkvrouwe weten hoe het er binnen uitzag?"

»Gaarne, gaarne!"

»Het gewelf van den toren was geheel van kristal; gouden sprieten, van alle kanten uitstekende, voerden het water naar de badkamers; op den top des torens prijkte een gouden bol, waaraan wel drie honderd mark gouds vergoten is; een edelsteen — het was een karbonkel, die door iedereen kon gezien worden — praalde er boven op; deze gaf zoo veel licht, dat het des nachts was alsof de zon scheen, en men in den omtrek geen licht behoefde te branden. Men zag hem wel op twintig mijlen afstands schitteren.

»De toren was in vier woningen verdeeld; de vloeren waren van rood marmer, en in het midden verhief zich een kristallen pilaar, die door alle vloeren regt naar den toren steeg. Uit het binnenste van dezen pijler ontsprong eene heldere fontein, welke al de vertrekken verfrischte. De kamerdeuren bestonden uit ebbenhout, dat ontbrandbaar was gemaakt, de venstersponningen waren van mirrentakken; immer drong eene geurende lucht binnen, en vlieg noch vlinder vond toegang tot de vertrekken.

»Alle zalen waren beschilderd met blaauw en goud, en bemaald met beelden, voorstellende geschiedenissen, die zelfs menig knappe dervis niet wist te ontraadselen. Langs den trap in den pilaar kwamen de jonkvrouwen tot

den emir, en twee aan twee bragten zij hem de dwale en het water, wanneer hij zich wasschen wilde."

Een algemeen gelach ging onder den adelkring op; Luitgarda was wel degene, die boven allen uit gehoord werd. Wilhem zag met het eenvoudigste gezigt der wereld naar zijne hoorders op, en vroeg:

»Maar, lieve Hemel! edele heeren en vrouwen! wat is hier lagchenswaard? Het geschiedverhaal luidt aldus, en gij wilt, dat ik u alles verhalen zal."

»De spreker wordt boos," zeide Arnoud, den jongeling goedig op den schouder kloppende, »ga gerust voort, mijn Wilhem! ik vind uwe sproke uitermate mooi!"

Hierdoor bemoedigd, vervolgde deze:

»Toen Floris dit alles had vernomen, werd zijn ongeduld nog grooter dan aanvankelijk, en na den waard gevraagd te hebben wat hij hem raden zou, zeide deze:

»»In uwe plaats, jonge vriend! stond ik morgen vroegtijdig op, en begaf mij naar den toren. Bezie hem terdege aan alle zijden, meet de hoogte en de breedte, en den omvang met uwe schreden. De wachter springt dan zeker terstond op u toe, en vraagt u op barschen toon:

»»Wat wilt gij?"

»»Antwoord hem dan:

»»Ik ben uit verre landen hierheen gekomen, om dezen toren te bezigtigen, want ik wil in mijn land een dergelijken, maar nog veel sterkeren, maken. Hieruit bemerkende, dat gij een rijk man zijt, zal hij u vragen, of gij kunt schaakspelen, want daar is hij een hartstogtelijk liefhebber van. Zet dan eene groote som op 't spel, en wint gij, geeft hem dan uw winst met uw inzet ten geschenke. Ga den volgenden morgen weer naar den toren en verdubbel de som, doe dan weer als den vorigen dag; allengs zal hij door zoo veel gunstbetoon een weinig vriendelijker worden. Neem den volgenden dag uwe gouden drinkschaal mede, vul die met goudstukken; wint gij, doe hetzelfde als vroeger, en hij zal u eenige genegenheid schenken. Zet echter uw beker niet op het schaakmat, want die zal zijne begeerte in hooge mate lokken, meer nog dan uw goud. Eindelijk zal hij u ter

maaltijd noodigen, en u duizend marken gouds voor den beker aanbieden, om er bezitter van te worden; neem ze niet aan; bied hem evenwel uw beker als een vriendschapsblijk, dan zal hij u vereeren, hoogschatten en de handen reiken, zeggende:

»»Uw dienaar ben ik!"

»»En wanneer gij dan zijne handen gevat houdt, zeg dan: zweer mij dit bij uwe zaligheid in het Paradijs, en ik zal u nog meer geven."

»»En de geldzuchtige zal antwoorden: Heer! ik zweer het u bij mijne zaligheid in het Paradijs! Dit geschied zijnde, moet gij hem geheel de waarheid verhalen, en hem opregtelijk zeggen wat het is, dat gij volvoeren wilt, en welke diepe smarte u pijnt, dan zal hij u behulpzaam wezen, want hij heeft zijne zaligheid verpand."

»Floris deed alzoo: in prachtige kleederen ging hij den volgenden dag, gevolgd door een groot aantal knapen, naar den toren, binnen welken Blancefloer gevangen zat. En inderdaad gebeurde alles gelijk de waard hem had voorspeld. Toen de wachter zijn eed gezworen had, vergde Floris, dat hij hem de gelegenheid verschaffen zou, om Blancefloer te zien en te spreken.

»»De geldzucht heeft mij tot uw slaaf gemaakt," sprak de wachter met bangen blik, »en mijn eed gebiedt u te gehoorzamen. Heer! gij deedt als de vogelvangers, die met het fluiten van lieve toontjes den armen vogel lokken in den strik. Ga, en ik zal u dienen; over drie dagen hebben wij het bloemenfeest, dan is de Mei aangebroken, dan zal ik op middelen zinnen, dat gij haar ziet."

»Drie dagen later verscheen Floris gelijk was afgesproken. De man wees hem op eene fraaije mand vol bloemen, rozen en leliën, tulpen en hiacinten, en gaf hem een rozerood kleed en hozen om aan te trekken; de korf was zoo groot, dat een knaap van Floris gestalte er zich gemakkelijk in kon verschuilen. »Ga daarin, heer!" gebood de wachter, »en op deze wijze zal ik u terstond binnen den toren doen voeren." Floris glimlachte hem goedig toe, liet zich de blonde lokken met keur van

bloemen versieren en het hoofd met een verschen rozekrans.

Nadat Floris zich onder dien bloemenoogst verborgen had, gaf de wachter bevel, om den korf in den toren te brengen, er bijvoegende:

»»Mannen! bezorgt deze bloemen aan Blancefloer en zegt haar, dat ik ze zend als een geschenk bij het Meifeest; laat haar die bloem er uitkiezen, welke het meest voldoet aan den wensch van haar hart.''

»De knechten namen den korf en morden op de trappen over de zwaarte dezer bloemen; maar al morrende droegen zij de mand, niet in de kamer van Blancefloer, maar in die van eene harer vriendinnen, wier naam Clarisse was.

»»Mejonkvrouwe Blancefloer! onze heer zendt u deze bloemen ten gevalle van het Meifeest.''

»Clarisse zeide niet, dat de mannen met hun geschenk verkeerd waren, maar nam den reusachtigen bloemenkorf lagchende aan, en liet de dienaren met een groet aan den wachter vertrekken. Clarisse zet zich nevens de mand, bewondert den bloemenschat, en zich over de mand bukkende, zoekt zij eene der schoonste rozen uit; Floris, in gespannen verwachting, dat hij eindelijk zijne geliefde zal zien, werpt met beide handen de bloemen, die hem bedekken, terzijde, en springt uit den korf, de handen uitstrekkende en roepende:

»»Blancefloer! mijne lieve, zie ik u eindelijk weer!''

»Maar Clarisse deinsde verschrikt terug, en ook Floris bleef als roerloos staan, toen hij eene andere jonkvrouwe voor zich zag dan haar, die hij zoo vurig zocht; en Clarisse, eindelijk hare verbazing in luide kreten lucht gevende, vlugtte voort, en riep:

»»Ter hulpe! Ter hulpe! er is meer in dan bloemen in dezen korf!''

»Maar zij zweeg, denkende aan Blancefloer, en liet Floris zich weer onder de bloemen verbergen. Al hare vriendinnen snelden binnen. Clarisse herinnerde zich dat Blancefloer steeds klaagde om een schoonen koningszoon, en dat hare beschrijving geheel overeenkwam met den jongeling,

die zoo even voor haar stond; zij herstelde zich spoedig, zoo als eene jonkvrouwe dit kan, en op de vragen harer speelgenooten, wat haar was bejegend, antwoordde zij:

»»Het is niets; ik wilde eene roos kiezen uit den rijk gevulden korf, en toen vloog mij een groote vlinder in het gelaat; hij is reeds door de deur ontsnapt."

»De meisjes bewonderden de bloemen en vertrokken weldra; nu ging Clarisse tot de nog immer zoo droevige jonkvrouwe, en sprak:

»»Blancefloer! lieve vriendinne! ga met mij, er is een schoone korf vol bloemen voor u gezonden door den norschen wachter van onze glansrijke gevangenis; ik durf wedden, dat gij nooit eene schooner en u meer welgevallige bloeme gezien hebt, dan ik u uit dien korf zal aanwijzen. Kom, volg mij!"

»»Mijne beste Clarisse!" zeide Blancefloer op zachttreurenden toon, »hoe zal ik bloemen bewonderen te midden van al mijn leed? Waarom spot gij met de boezemsmart, welke mij ten grave sleept? Bloemen zijn voor hen die beminnen, maar met hope, en voor wie de bloemen der liefde allengs ontluiken op hun bekoorlijk levenspad, maar voor mij is alle vreugde voorbij; ik heb geen geluk meer ter wereld, verre van hem, die mij lief is bovenal. Gij weet, dat de emir binnen deze maand mij nog tot zijne vrouw wil nemen, maar ik heb besloten veeleer te sterven dan dit lot te ondergaan."

»En goedig nam de vriendinne hare hand, zocht haar zachtkens meê te voeren, en sprak:

»»Maar bij de genegenheid voor uwen Floris, bij uwe droeve zielsmart, waarin wij allen deelen, kom met mij en zie die bekoorlijke bloem."

»En Blancefloer ging, onwillekeurig door den naam Floris gewekt. De jongeling had beider gesprek vernomen, en zijn hart zeide hem, dat zijne geliefde in de kamer was; hij sprong op, en stond voor het ontstelde meisje, dat hem daar zag schooner dan ooit, in zijn rozerood gewaad, de zachtblonde lokken met een bloemenkrans getooid, zoo edel van gestalte en zoo zacht van blik. De woorden der vreugde bestierven op beider lippen; Floris

en Blancefloer drukten zich de handen op de borst, als wilden zij het kloppen van hun hart onderdrukken; toen spreidden zij de armen uit, snelden op elkaar toe, drukten elkaar aan het hart, en kusten elkaar van zoete vreugd.

»Clarisse lachte met tranen in 't oog om beider geluk, en vroeg:

»»Was het niet de schoonste en liefste bloem, die gij ooit vinden zoudt in het leven; gij druktet ze althans met verrukking aan uwen boezem, en uwe smart werd opgetogen blijdschap."

»»O, Clarisse! dit is mijn Floris, mijn levensheil en geluk! O, ik bid u, vriendinne! verraad ons niet, het dierbaar leven van hem, dien ik boven alles liefheb, ware er mede gemoeid; verraad ons niet!"

»»Ik u verraden, zuster en vriendinne! Ik dank den Hemel met u, dat eindelijk uw leed zal eindigen, en gij weer vreugde en levensgeluk zult vinden; de Hemel schonk u uwen Floris terug en vernieuwde den band, welke uwe harten vereenigt, en zou ik dien verbreken; neen, Blancefloer! neen!"

»Blancefloer kuste Clarisse dankbaar de hand, en zette zich nevens Floris op eene bank; hand in hand zaten zij daar, en eindelijk sprak Blancefloer:

»»Ik begrijp geenszins, mijn geliefde! hoe het u mogelijk was, om binnen dit sterke slot te komen. Is het geen droom, dat ik u nevens mij zie? Maar, neen, het is geene betoovering, uwe hand rust in de mijne, uwe lippen hebben de mijnen aangeraakt, en ik hoor de liefelijke klanken uwer stem. O, God is groot en goed voor ons geweest. Hij verkeert onze smart in de hoogste vreugde!"

»En hierna verhaalden zij elkaar hunne lotgevallen, en spraken en verheugden zich nog geruimen tijd; maar bitter en wreed zouden zij uit dien zoeten droom worden wakker geschud; want op eenmaal klonk daar de stem van den emir, die intusschen het water en de dwale verlangde, om zich te wasschen. Dit moesten Clarisse en Blancefloer hem brengen; maar de laatste kon zich

niet spoedig genoeg losrukken uit de vreugde des wederziens, en toen Clarisse reeds was vooruit gesneld, verscheen een der kamerlingen in het vertrek, waar de jonge lieden zich bevonden, en hen ziende, ijlde hij naar zijn wreeden meester, die, ziedende van toorn en met een ontbloot zwaard in de hand naar boven vloog, voor de beide gelieven bleef staan, hen met zijne blikken dreigde te verscheuren en reeds het doodend wapen ophief, maar het toen weer zinken liet, uitroepende:

»»Neen! u toeve eene zwaardere straf!"

»Weldra was het feest daar, waarop de emir gewoon was, zich eene andere vrouw te kiezen, en al de rijksgrooten bijeenkwamen; hij riep hen voor zijnen troon, en begeerde, dat zij vonnis zouden vellen over het jonge schuldige paar. Alvorens Floris en Blancefloer voor den raad verschenen, voerden zij een edelen strijd; de een wilde voor den ander sterven. Blancefloer zeide, dat zij de schuld van alles droeg, omdat zij Floris had durven liefhebben: Floris voerde aan, dat alleen *hij* oorzaak was van al het leed, omdat hij het hof zijns vaders had verlaten en binnen den toren was gedrongen; beiden wilden zich voor elkaar opofferen. Nu viel het oog van Floris op den ring, die hem vóór zijn vertrek was geschonken en in oogenblikken van gevaar zulk eene geheime kracht bezat; hij bood dit kleinood Blancefloer aan, en zeide:

»»Neem dezen ring, melieve! zoolang dit onschatbaar voorwerp in uw bezit is, zal geen leed u naken, en zelfs uit doodsgevaar zult gij gered worden; neem het, bid ik u, als het laatste blijk, dat ik u liefheb bovenal."

»Maar Blancefloer weigerde den ring aan te nemen bewerende dat Floris alleen aanspraak had op de redding, welke er, volgens zijn zeggen, aan verknocht was. Aldus twistende, en de eene voor den anderen dit kleinood niet willende aannemen, wierp Floris den ring op den grond, en beiden gingen, begeleid door de wachten, naar de gerigtszaal.

»Een der rijksgroôten, die dezen twist, om voor elkaar in den dood te gaan, had aangehoord, raapte den ring op en volgde hen.

»Zoodra zij in de raadzaal kwamen, vestigde zich aller oog op de beide lieve kinderen, en elks hart werd tot mededoogen gestemd; alleen de emir bleef koud als het marmer der muren, en veroordeelde hen, na beraadslaging met eenige der hardvochtigste rijksgrooten, tot den vuurdood.

»Maar nu verscheen de man, die den ring had opgeraapt, en sedert hij dit kleinood in de hand had, zijn hart met diepe deernis voor Floris en Blancefloer vervuld gevoelde. Reeds voerden de wachten hen weg, toen de edelling binnentrad en knielde voor den troon des emirs; zoo innig smeekte hij voor hun behoud, en schetste beider jeugd en hun verheven strijd met zulke gevoelvolle woorden, dat, toen de emir als bij toeval het oog op den ring sloeg, deze ook zijn ijskoud hart op eens door de warmte des mededoogens dermate voelde verteederd, dat hij bevel gaf, de kinderen nogmaals voor hem te brengen.

»»Noem mij uwen naam?" beval hij Floris op bulderenden toon.

»»Ik heet Floris!" antwoordde de jongeling, vrijmoedig het schoon en helder oog op den magtigen vorst vestigende. »Men heeft mij, terwijl ik van ons hof was verwijderd, dit meisje ontstolen, hetwelk door de teederste banden der liefde aan mij was verbonden. Ik ben hier gekomen door eigen wil en list; alleen om haar te zien, alleen om te weten waar men mijn levensschat verborgen hield, kwam ik hier; aan mij is dus de schuld, straf mij dus alleen, ik offer mijn leven aan deze lieve schoone bloem, blusch alzoo uwe wraak niet in haar jeugdig onschuldig bloed."

»Maar toen boog Blancefloer op hare beurt het hoofd onder grievende smarte, wrong in wanhoop de handen zamen en smeekte:

»»Reken het hem niet toe, maar mij alleen, o heer! dat deze jongeling dermate uwe verhevene magt heeft getrotseerd! Ik had hem moeten onderrigten van het gevaar waaraan hij zich blootstelde; en al ware dit zoo niet, zijn leven is van veel hooger waarde dan het mijne;

hij is een koningszoon, die eenmaal het geluk en de zegen zal worden van zijn volk; mijn bloed bevredige u! vergiet het, o heer! maar spaar hem het leven!"

»»Gij beiden zult sterven!" sprak de emir, het zwaard zwaaijende; »geene genade, en geen geklag meer! Uw lot is beslist!"

»En andermaal verhief hij het zwaard; maar nu traden een geestelijke toe en de man, die den ring had gevonden; zij knielden nevens de beide kinderen, en smeekten:

»»Spaar hen, magtig heer! bij den baard des grooten profeets, spaar hen!"

»Alles weende en jammerde; de emir wilde toeslaan, maar nu hield de hoveling met de hand, waaraan de ring van Floris glinsterde, de vuist des emirs, die het zwaard omvatte, terug. Het wapen viel, en het onbuigzaam hart van den vorst was thans voor goed gebroken; hij zette zich weer op zijn troon, en gaf aan Floris vrijheid, om zijne geschiedenis te verhalen. De jongeling deed eenvoudig en getrouw verslag van zijne ontmoetingen en lotgevallen, en hierdoor te meer geroerd, stond de emir op, nam Floris bij de hand en sprak:

»»Welaan, jongeling! neem uw schat, ik wil er mij niet meê verrijken, en ook het uitblusschen van uw beider jeugdig leven baat mij niet! Gaat!"

»In klimmende verrukking zonken de beide gelieven in elkanders armen en weenden van vreugde, en vielen andermaal voor des emirs voeten en kusten die uit dankbaarheid, terwijl alle aanwezigen juichten over deze plotselinge lotwisseling. Floris werd door den emir tot ridder geslagen, en hij nam Blancefloer tot vrouwe. Geruimen tijd verbleef Floris nog aan het vreemde hof, totdat er boden uit Spanje kwamen, die den prins berigtten, dat zijne ouders overleden waren, en hij tot koning was uitgeroepen.

»Toen vertrok Floris met zijne schoone gemalin, verzeld door de heilwenschen van allen, die hem in dit vreemde land hadden liefgekregen. En in Spanje weergekomen, ontving men hem allerwegen met groote geestdrift. Hij werd Christen gelijk zijne lieve gemalin, en de dochter, die Blancefloer hem schonk, werd door huwelijk vermaag-

schapt aan den grooten keizer Charlemagne, die elk ridder tot voorbeeld strekt door moed en deugd.

»En hiermeê is mijn geschiedverhaal ten einde. Veel moeite en leeds hadden zij beiden verduurd, om elkander te bezitten, maar zij hadden er elkaar des te liever om; en hoewel ik God bidde, dat mijn heere Arnoud en mejonkvrouwe Luitgarda van zulke zware beproevingen bevrijd blijven, wensch ik hun echter eene liefde toe zoo duurzaam en standvastig als die van *Floris* en *Blancefloer!*" 1)

»Wel, ik dank u zeer, mijn spreker"" zeide Luitgarda, toen Wilhem ophield, en drukte hem hartelijk de hand. »Gij hebt heden wel een dubbel loon verdiend, en ik geloof inderdaad, dat deze edele heeren en vrouwen allen zeer tevreden zijn over uw verhaal. Kom, drink dezen beker!"

En Wilhem dronk uit het gouden drinktuig, waaraan Luitgarda allereerst de lippen had gezet, en de edelen, die naar zijn verhaal hadden geluisterd, drukten hem de hand, beschonken hem met een goudstuk, en graaf Diderik en Arnoud bleven niet de minsten in het huldebetoon aan den jeugdigen dichter toegebragt.

Op eenmaal werd dit groepje onder het geboomte gewekt door een luid gelach en geschreeuw, dat van de andere zijde des boomgaards kwam. De graaf, die scheen te weten wat dit beteekende, stond haastig op en ging, gevolgd door de gasten, die hem omgaven, naar de andere zijde van het plantsoen, van waar deze overdrevene vreugdekreten hem tegemoet klonken.

---

1) Het is en zal wel eene onmogelijkheid blijven, om de aloudheid van bovenstaand verhaal, het schoonste en meest gevoelvolle der middeleeuwsche romans, uit den Cyklus van Karel den grooten, met juistheid aan te geven. Sommigen meenen de hoofdbeelden tot in het keltisch tijdvak en de daaraan herinnerende sagen terug te kunnen voeren. Zeker is het, dat het zich op gallischen bodem tot dien vorm ontwikkelde, waarin het onder onze volkspoëzy bestaat en door Dideric van Assenede — de trouvère van de gravin Margaretha van Vlaanderen — in liefelijke verzen is weergegeven. Dat wij voor het bovenmeêgedeelde de vloeijende bewerking volgden van onzen historie-dichter ALBERDINGK THYM, zal door elk opgemerkt worden, wien zijne *Oud-nederlandsche verhalen* bekend zijn.

En de beide personen, die binnen kwamen, waren wel in staat, om den lachlust van den adelkring op te wekken: het waren Bjoern en Caseldia; de eerste in het vreemd gewaad eens egyptischen toovenaars, de andere in hare bevallige kleeding als danseresse, met de luit in de hand. De hooge puntmuts, de valsche baard en het wijdgeplooide kleed, sluitende tot den hals, maakten den vreemden gelukzoeker zóó onbekend, dat Arnoud noch graaf Diderik in het minst vermoedde, dat hun bittere vijand onder deze vermomming hier verscheen.

De rebeke, met een zoeten glimlach naderende, groette beurtelings allen, die haar omgaven, ging tot den graaf, en zeide:

»Caseldia wenscht u heil, mijn grootmagtige heere! Het is reeds vijf jaren geleden, sedert ik als kind op een uwer feesten heb gezongen en gedanst; het toeval heeft mij weer nabij uw jagthuis gevoerd, en andermaal wordt mij de eere vergund, op het jaarfeest van uw geboortedag door zang en dans een drinkpenning te verdienen!"

»Gij ziet er nog bevalliger uit dan weleer!" zei de oude graaf, Caseldia in de wang knijpende, »ik herinner mij ook nog, dat gij ons leger volgdet in het jaar 90, toen wij de Friezen overwonnen bij Rinesburg; ha, dat was een schoone tijd!"

Een dof gemor werd door de lippen van den toovenaar hoorbaar, wiens listig fonkelend oog eenige sekonden op den ouden graaf gerigt bleef. Diderik zeide tot Caseldia:

»Gij brengt ons eene verrassing, zoo ik meen, niet waar?"

»Waarvan ik uwe edelheid reeds iets liet melden: deze man is de beroemde toovenaar en waarzegger Abdalarius, aan het keizerlijk hof zoowel als aan dat van alle oostersche kalifs en emirs bekend; hij leest in de sterren en in de lijnen van 's menschen hand. Deze knaap — Caseldia wees op een jongen, die, gelijk een neger zwart gemaakt, in een gescheurd rood manteltje gekleed was, en den vreemdsoortigen kijker, benevens een kistje met andere benoodigdheden tot de sterrewigchelarij droeg —

deze knaap is de neger Alamanzor, die uit verre landen komt, waar het altijd zomer is en zoo heet als op de vuurplaat van een hoevenaar, bij winter wel te verstaan."

»Zoo, heer Adabla....." versprak zich Diderik.

»Abdalarius!" verbeterde Caseldia.

»Abdalarius! kunt gij zoo goed de toekomst voorspellen? Welnu, dan zal het ons aangenaam wezen, heden avond eenige proeven uwer voorzeggingsgave te mogen bijwonen; allereerst zal Caseldia een beker en een gouden hendrik winnen, door het lied, dat zij zoo lief zingt en afwisselt met dansen. Het is, meen ik, van uw vaderland, van Bohemen, niet waar? O ja, ik herinner het mij nog heel duidelijk: elk versje eindigde met aha! oho! En dan gingt gij dansen."

De oude graaf verloor zich, in vreugdevollen eenvoud, in de dagen van weleer, en Caseldia lachte hem goedig toe. Bjoern overzag met listig oog den adelkring, scheen elk gelaat aan een onderzoek te onderwerpen, en knikte dan als tot zich zelven, dat hij de lieden herkende, op welke hij den blik gevestigd hield.

Volgens 't bevel van den graaf, hief thans een der dienstmannen eenige schelle galmen aan op de klaroen. Dit teeken deed alle gasten naar de plek stroomen, waar Caseldia en hare zonderlinge begeleiders zich bevonden. Zoodra allen een kring rondom de bevallige rebeke hadden gevormd, nam zij van den kleinen Neger een lichtrood kleedje aan, spreidde dit op den grond en begon met begeleiding harer luit te zingen:

Als weer de avondneevlen graauwen,
  En het schaapje huiswaarts springt:
Als wij van de bergen dalen
Bij de laatste zonnestralen,
  En de herder vrolijk zingt:
    Aha! oho! oho!

En als herhaalde de bergëcho dit lied, zoo zacht en vloeijend galmde het uit Caseldiaas mond, en gaf het vlug getokkel harer luit en het geklingel met een triangel, dat Alamanzor er bij maakte, er een te meer vreemd en

liefelijk geluid aan, als ware het de schel van den hamel, die de kudde voorgaat; en daarna danste Caseldia, op het geklink van het ijzeren instrument, allerlei bevallige bogten en buigingen makende met het ligchaam, en zwaaide een blaauwen sluijer met gouden looveren, welken zij in beide handen vasthield, zoo vaardig boven het hoofd in afwisselende sierlijke vormen, dat zij geleek op eene voorstelling van den zwevenden dageraad, en haar eene algemeene toejuiching en luid handgeklap begroetten van alle zijden.

Na den dans vervolgde Caseldia haren zang:

Als beneden in de dalen
  Vriend of speelnoot goedig groet;
En we in 't hutje, wel en blijde,
Zitten aan des vaders zijde,
  Klinkt het lied wel eens zoo zoet:
    Aha, oho, oho!

O, dan is het nergens schooner,
  Dan bij ons in 't bergenland;
Zuchtend blijft het hart verlangen
Naar de herders en hun zangen,
  Naar hun kus en vriendenhand:
    Aha, oho, oho!

Maar ook hier is 't wel te leven,
  Menig bloemken op mijn pad,
Strooit de weldaad mij soms neder;
Ook de vogels zie ik weder,
  Die ik ginds heb liefgehad:
    Aha, oho, oho!

Scheiden, altijd, altijd scheiden
  Van elk land en ieder oord!
Dat is steeds mijn lot in 't leven:
Nimmer rusten, nieuwe dreven;
  Andere menschen, immer voort:
    Aha, oho, oho!

En gij allen, welgezegend!
  Troost het arme heidenkind!
Geeft haar allen, naar vermogen,
Helpt haar, in uw mededoogen,
  Tot ze weer haar land hervindt!
    Aha, oho, oho!

En met een ongekunstelden eenvoud en teederheid, zoo schijnbaar welgemeend, dat geene koffijhuis-zangeres uit onze dagen het haar zou verbeteren, sloeg zij den blik op allen die haar omgaven, en zette zich toen op een bankje neer, om den beker te ledigen, dien Arnoud zelf haar bood. Luitgarda onderhield zich geruimen tijd met haar, en schonk haar een goudstuk: zij vroeg het meisje naar den naam van het land waar zij geboren werd, naar hare ouders; en de logens, die Caseldia haar voordroeg, waren zoo wèl gekozen, om het mededoogen te wekken, dat de jonkvrouwe haar geschenk verdubbelde.

Ook graaf Diderik, door de vreugde van den dag en het gebruik van menigen beker een weinig in geestdrift geraakt, sprak de rebeke hartelijk toe, drukte haar een geschenk in de hand, en fluisterde haar eenige woorden in het oor. Caseldia lachte hartelijk, en antwoordde zacht:

»In uwe tent bij Rhinesburg zong ik vaak een lied aan uwe sponde; dan zeidet gij, mijn heere! dat gij met zulke zoete droomen insluimerdet; en zou ik het ook nu niet? Maar onder één beding, mijn heere!"

»En dat is?"

»Dat ik met u een beker moge ledigen, en u heil wenschen met geheel mijn hart!"

Wel zeker moogt gij dat, schoon kind!" riep de graaf, en zijn schenker gebiedende, zeide hij:

»Een vollen dronk kruider, in mijne eigene bokaal!"

De schenker bragt den gouden beker, ten boorde met wijn gevuld, aan Caseldia. De rebeke, reeds het fleschje van Marka tusschen de vingeren hebbende, boog zich even, oogenschijnlijk om hare luit neer te zetten, welke zij nog in de linkerhand hield, en wierp toen haastig den inhoud van het fleschje in den beker. Dit drinktuig opheffende, sprak zij met betooverenden glimlach:

»Magtige grave van koninklijk bloed! Hoewel zij, die voor u staat, slechts eene arme onaanzienlijke rebeke is, durft zij het evenwel bezweren, dat er noch onder uwe vasallen, noch onder uwe geringste onderdanen een hart klopt, dat u vuriger heil wenscht en opregter uw geluk

bedoelt, dan het mijne: ik drink u heil, grave Diderik! Leef lang!"

De vloeistof, door Marka bereid, was zoo dik en zwaar, dat zij onmiddellijk op den bodem des bekers zonk, en alleen door sterk schudden zich met den wijn vermengde en zich daarin oploste. Zoodra nu Caseldia gedronken had, zonder van het slaapwekkend vocht iets in haren mond te krijgen, hief zij den beker hoog op, schudde dien eenige malen, en reikte hem toen lagchende en met nederige buiging den graaf over.

Graaf Diderik, door deze hoffelijkheid der rebeke gevleid, en door hare bevalligheden in geene geringe mate betooverd, gelijk dit bij de meesten der edelen het geval was, nam den beker, bragt hem aan de lippen, en dronk dien tot den bodem ledig.

Arnoud, wetende hoeveel de oude graaf nu reeds gedronken had, schudde het hoofd, en fluisterde tot Luitgarda:

»Mijn heer vader drinkt inderdaad te veel; de vreugde heeft hem heden zoo geheel ingenomen, dat hij zich zelven geen meester zal blijven."

»En wat nood, Arnoud! Welk edelman schuwt een goeden dronk; een grave van Holland is geen klerk of kloosterling; kom, laat ons die kleine rebeke nogmaals aansporen tot zingen; dat lied voldeed mij inderdaad."

En Caseldia zong thans drinkliederen en andere vrolijke zangen, afgewisseld met dansen en tusschenspelen, op hare luit, tot eindelijk de nacht aanbrak, en de gewaande toovenaar, die zich af en toe tusschen de gasten en bedienden verloren had, met zijne kunstproeven een aanvang zou maken.

Met afgemeten schreden trad nu Bjoern nader; eene kleine tafel had hij onder een der eikenboomen doen plaatsen, en daarop twee zware ijzeren vazen gezet, die rood beschilderd waren, en zóó groot, dat er wel een kind onder verborgen had kunnen worden.

Dit was echter het geval niet; toen de vreemde man de beide vazen ophief, was er volstrekt niets onder; hij liet ook de tooverbekers aan de binnenzijde zien, en ook

daar bevond zich niets. Toen sprak hij met eene stem, die dof en vreemd klonk, en niet de minste dietsche uitspraak verried:

»Wij, edele heeren en vrouwen! hebben de groote kunst geleerd, om op een enkel te geven teeken een boom te doen groeijen, en wel een waarzeggenden boom, die in zijne vruchten voor elk eene verrassing verbergt. Ik zal den bovennatuurlijken toovergeest, die aan mijne bevelen gehoorzaamt, gelasten om één dier spoedig groeijende boomen voor deze edele heeren, en één voor deze schoone vrouwen te voorschijn te doen komen. Ik wil dat onder deze regtervaas een notenboom, en onder deze linker een pruimenboom verrijzen zal. Zoo geschiede het!"

Bjoern raakte met zijn staf de beide voorwerpen aan; de zwartgemaakte knaap hief ze op, en zoo als Bjoern gezegd had, bemerkte men ter regterzijde een boompje waaraan een tiental ontbolsterde okkernoten hingen, en ter linker een met een tiental abrikozen. Een geknipt stukje perkament, in den vorm van een abrikozenblad, was aan elk dier laatste vruchten gehecht.

Bjoern nam het notenboompje in de hand, en trad naar den ouden graaf, wien hij eene der vruchten aanbood. Ook Arnoud en andere edelen plukten een dezer toovervruchten, en door Bjoern voorgegaan, kraakte elk den harden goudgelen dop open. Het was inderdaad een kluchtig schouwspel, te zien, hoe ieder gelaat na het openen dier zonderlinge noten eene verschillende uitdrukking aannam: een der edeljonkers liep stampvoetende in het rond, en spuwde en stak de vingers in den mond: de door hem gekraakte noot was geheel met peper gevuld, en de prikkelende inhoud verspreidde zich door mond en keel; een ander vond een blaadje, waarop een zot opschrift te lezen stond, hetwelk de zanger Wilhem voor hem moest ontraadselen, wijl weinige dier edellieden de onwaardeerbare leeskunst hadden beoefend.

De oude graaf daarentegen en Arnoud schenen na het kraken hunner toovernoten in toorn te ontsteken: elk hunner had een blaadje perkament in de handen, en staarde er op met woedenden blik. Graaf Diderik gaf

het zijne aan Arnoud, en deze reikte dat, 'twelk hij zelf uit de noot haalde, aan zijn vader. Op het blaadje van den ouden graaf las Arnoud:

Godfried de Noor was de heirtog van 't land,
Hij viel door verraad zijner vrinden;
Graaf Gerolf deelde in des moordenaars schand:
De Noor weet het wraakzwaard te vinden!

En de graaf las op het stukje zijns zoons:

De vader verwon wel de Friezen door 't zwaard,
Maar nooit zal de zoon hen bedwingen.
Wordt grootheid en magt hem in 't leven bespaard,
Geen Fries laat zich vrijheid ontwringen.

Zonder acht te geven op de gelaatstrekken van vader en zoon, ging Bjoern bij de edelvrouwen in den kring rond; geene van haar wilde echter eene der zonderlinge abrikozen plukken, die hij haar aanbood; alleen Luitgarda scheen daartoe te kunnen besluiten; zij plukte er een af, nam het blaadje, en las:

Jong en schoon, bruid en gade,
Bange strijd, verdriet;
Onweersvlagen, vroeg en spade,
Schuwen schoonheid niet!

Luitgarda haalde de schouders op en glimlachte; met verwondering ging zij naar Arnoud, en wilde ook de versjes lezen, welke deze en zijn vader in de hand hielden, maar de beide mannen kreukten ze te zamen en staken ze in de zijtasch. De oude graaf hield met gefronste wenkbraauwen den blik op den zonderlingen »kokeler" gerigt, en zijne vreugde werd vervangen door diepen wrok. Arnoud trad driftig op hem toe, en vroeg:

»Mensch! wie heeft u deze regelen laten schrijven? Wie is de man, die mijn vader en mij op deze wijze trotseert?"

De vreemde kunstenaar zette het onnoozelste gezigt der wereld, schudde het hoofd, en antwoordde:

»Ik bezweer u, mijn heere! dat ik volstrekt onbekend ben met hetgeen de geest der tooverij op deze perkamentjes geschreven heeft; het is een orakel, eene waarzeggende spreuk, alleen toepasselijk op dengene, wien het geldt. Vergun mij het u te toonen, mijn edele heere!"

Des toovenaars stem kwam Arnoud niet onbekend voor, ondanks het vreemd en snerpend geluid, dat er in lag; eene huivering greep hem onwillekeurig aan, toen hij het briefje teruggaf aan den vreemden potsemaker, die er deftig den blik opvestigde en het aan alle kanten bezag, maar er geene letter hoegenaamd op ontdekte: het scheen weer een gewoon stukje perkament, zonder eenige onheilspellende woorden. Dit was ook het geval met de blaadjes der overige edellieden, en dit wondervol verschijnsel, dat in onze dagen in een goochelspel ten hoogste een glimlach zou afpersen, had in die tijden van bijgeloof en vrees voor satans magt eene magische kracht en deed de woede der edelen geheel bedaren, zelfs die van den jonker, welke de pepernoot kraakte onder algemeen gelach.

Graaf Diderik echter trad ernstig op den vreemden kunstenaar toe, en sprak:

»Beste vriend! gij zijt hier verschenen op een feest aan de vreugde gewijd, en wij willen ons vermaken en geenszins dus gekweld of beleedigd worden; ik laat het aan geestelijke en geleerde heeren over, om te onderzoeken in hoe verre gij in verband staat met de magt eener andere wereld; wij willen er niets van weten, maar verlangen uwe honende voorspellingen niet. Doe ons lagchen, en zoo u dit niet mogelijk is, ga dan heen!"

De gewaande kunstenaar boog onderdanig, en ving nu een aantal dier onschuldige kunstjes aan, als raadselvragen en 't weggoochelen van ballen en andere voorwerpen, welke thans reeds voorlang tot de vermaken der kinderkamer behooren.

Maar eindelijk scheen het oogenblik daar, dat de voornaamste kunsttoer door den vreemden toovenaar zou worden vertoond. De koker, waarin ieder zijn toekom-

stig lot in vreemde gestalten zou zien, werd op eene duistere plek tusschen het geboomte gebragt; alle bedienden, die fakkels droegen, werden weggezonden, en Bjoern plaatste een enkel licht in den koker. Men zag thans, tusschen het donkere geboomte, niets anders dan den ronden verlichten bol van het zoo vreemdsoortig werktuig; de lamp wierp door de groene glasschijf een zonderling schijnsel op de aanwezigen; de gestalte van den toovenaar werd er ten deele door verlicht, en toen deze zich naar de schijf boog, om er schijnbaar iets aan te veranderen, ging er hier en daar onder de gasten een kreet van afkeer op: de vreemde man had thans zijn duivelachtig masker voorgedaan, en zijne gelaatstrekken teekenden zich zoo scherp en dreigend af in het groenachtig licht, en waren plotseling in een zoo vreemden gloed gehuld, dat Luitgarda zich digter aan den arm van Arnoud klemde, en zeide:

»Ik vind, dat deze man meer angst en ontevredenheid op het feest brengt dan genoegen, mijn vriend! Ik weet het niet, maar het is mij, alsof uit dit alles voor ons weinig vreugde zal voortvloeijen: die kunstenaar kan wel een spion wezen of een der vijanden uws vaders."

»Ook mij, Luitgarda! is het onaangenaam zijne zonderlinge kunsten te zien, en ons door dien man ergerlijke dingen te laten zeggen. Ik weet het niet, maar de verschijning van den vreeselijken Bjoern dezen morgen bij onze komst, en...."

De oude graaf, die sedert hij uit den beker van Caseldia had gedronken, ook geenszins op zijn gemak was, en nu en dan teekenen van groote slaperigheid gaf, stiet Arnoud aan, en zeide:

»Mijn zoon! die vreemde grappenmaker komt mij verdacht voor; als ik mij niet zoo vermoeid gevoelde, zou ik naauwkeurig op hem acht geven; doe gij het dus voor mij."

Arnoud, hierdoor te meer in zijne vooringenomenheid tegen den vreemden zwerver gesterkt, antwoordde:

»Vader! ik heb grondiger oorzaak om dezen man te wantrouwen dan gij wel kunt denken! Maar bij het eerste

woord, dat hij spreken mogt om ons te beleedigen of te trotseren, zweer ik, hem tot zachter toon te stemmen en hem de tong te ontsnoeren, opdat ik wete wie hem gezonden heeft, en welke plannen in zijne woorden misschien verborgen liggen."

De oude graaf, bijgelooviger welligt dan zijn zoon, schudde het hoofd, en antwoordde:

»Wees intusschen voorzigtig, mijn zoon! en verzoek geenszins de onderaardsche magten! Gij weet niet door wien dezen man beschermd wordt."

Bjoern brak beider gesprek af, en riep met doffe stem:

»Welaan, gij edele heeren en mevrouwen! Verzamelt u thans om een blik te werpen in den wonderspiegel van Abdalarus, het beroemde kunststuk, dat door den kalif Haroun al Raschied van een der grootste geleerden zijns lands, den dervis Mokola, voor schatten gouds is gekocht. De kalif had plan, om het eenmaal ten geschenke te geven aan zijn beroemden vriend, keizer Karel den grooten, maar de dood verhinderde den oosterschen vorst in dit loffelijk voornemen."

»Vergun mij u te doen opmerken," zeide een der oudste geestelijken van de Egmonder abdij, »dat, zoo ik mij wel herinner, geheimvolle vreemdeling, Abdalarus! ik wel gelezen heb in het werk van Einhard, des keizers kamerling, dat de groote sultan Haroun al Raschied keizer Karel lang overleefd heeft. Op bladzijde...."

»Nu, dan was het voor den dood des keizers; maar de dood was toch de oorzaak, dat dit kunstwerk in mijne handen kwam, geestelijke heer! Ik verzoek u mij, niet in de rede te vallen; want, zoodra dit meer gebeurt, dan blijven de geheime krachten van dit glas werkeloos."

De geestelijke wendde zich af, en wierp een verdachten blik op den kijker, want indien hier werkelijk tooverij in het spel ware geweest, behoorde het tot zijn allereersten pligt, om een zoo edel en vroom gezelschap, als hier vergaderd was, voor alle schadelijke werkingen des satans te behoeden, en den toovenaar te verdrijven uit den kring; maar de nieuwsgierigheid prikkelde hem

al te zeer, om ook iets van zijne eigene toekomst te vernemen, en in den geheimzinnigen glazen bol te lezen, of hem soms ook het habyt der abten van Egmond was weggelegd, alvorens ten grave te dalen.

»Nadert thans, gij allen, verhevene gasten op het feest des edelen grijsaards! Gij eerst, schoone jonkvrouwen! Vat alles wat ge ziet op in zinnebeeldige beteekenis, en begrijpt gij den zin niet al te best, vraag dan slechts mij, en ik zal u alles uitleggen."

Vele der jonkvrouwen kwamen met hare bevallige gelaatstrekken voor den koker, en zagen eerst in den oogverblindenden groenen gloed; maar dan werd het allengs donker voor haren blik; die duisternis scheen zaam te trekken en nam eindelijk eene vormlooze gestalte aan, welke allengs duidelijker werd, bepaalde lijnen verkreeg en eindelijk zich oploste in een voorwerp, schitterende in gloedrijke kleuren.

Zoo zag de eene jonkvrouwe eene bloemenmand, de andere eene gravinnenmuts, de derde een gouden muntstuk of een lagchend kindje, dat de handen verlangend uitstrekte naar de kijkster, en dergelijke onschuldige beelden meer. Eindelijk kwam de beurt aan de edelen: gouden sporen en ketenen, gravenhoeden en heirstaven, alles werd voor hunne reeds verhitte verbeelding getooverd, en menig goudstuk gleed in de muts, die de neger Alamanzor smeekend in de hand hield.

Hadden meest alle jonkvrouwen reden om voldaan te wezen over hetgeen zij zagen, minder was zulks het geval met Luitgarda; toen deze in den groenen gloed staarde, ontwikkelde zich uit de daarop volgende duisternis een schoone witte bruidkrans; zij glimlachte, en haar hart joeg sneller van vreugde; maar eensklaps bespeurde zij twee reusachtige handen, waarvan de eene zich uitstrekte naar den bruidkrans, en de andere een dolk omklemde. Alsof die handen door de hevigste woede werden bestuurd, greep de eene driftig den krans, terwijl de andere dit zoo zeer geliefkoosd siersel, hetwelk Luitgarda aldra toefde, vaneenreet, zoodat de deerlijk verscheurde witte bloempjes naar alle zijden werden verstrooid,

totdat de beide vernielende handen verdwenen. Ontsteld en bevende keerde Luitgarda tot haren minnaar terug; op zijne vraag, wat het tooverglas haar had voorgespiegeld, antwoordde zij slechts:

»Een bruidkrans!"

Door dit antwoord aangemoedigd, ging graaf Diderik met ligten tred naar het geheimvol glas en sloeg er den blik in; het vormlooze voorwerp nam allengs eene meer bepaalde gedaante aan, en de oude vorst zag eindelijk — een doodshoofd!

»Anders toeft ons in den ouderdom niet!" mompelde hij, zich van het glas verwijderende, »zoo er geene harder waarheden voor de toekomst uit dien tooverkoker te leeren zijn, dan is de kalif Haroen Al.... en hoe die man verder mogt heeten, vreeselijk door den uitvinder van dit kunststuk bedrogen."

De oude geestelijke van Egmond was thans aan de beurt, om in den koker te kijken. Hij deed zulks en keerde zoo vergenoegd en in de handen wrijvende terug, dat Arnouds kwade luim tegen den goochelaar geheel verdween: de man had een bisschopsmijter gezien!

Thans trad Arnoud zelf naar de opening van het zonderling werktuig en wierp er een blik in; geruimen tijd duurde het, alvorens hij iets onderscheiden kon; eindelijk nam ook het vormlooze beeld bepaalde trekken aan, en de zoon des graven staarde in het gelaat van Bjoern met de ijzeren rib!

Eerst deinsde de jongeling op dit gezigt verschrikt terug, en zag door den gloed verblind, staroogend om zich, maar op eens maakte de gramschap zich ook van hem meester; hij vloog achter den koker om, en vatte den vreemdeling bij den mantel, terwijl hij op honenden toon uitriep:

»Ellendige! welk spel speelt gij met ons?"

De toovenaar verhief zich, en hoewel het ook achter den koker volslagen duister was, bemerkte Arnoud duidelijk, dat hetgeen hij reeds genoegzaam vermoeddde, inderdaad de waarheid was: het onkenbaarmakend mas-

ker was thans afgeworpen, en Bjoern stond voor hem, nog in het kleed van den toovenaar gehuld.

Het dreigend gelaat van den vreemden man staarde, als gewoonlijk, den jongeling met onbewegelijk oog aan; gespoord door den wijn en den diep gewortelden haat tegen dezen Noor — van wien zoo zonderlinge sproken werden verhaald — sprong Arnoud op Bjoern toe, trok den dolk, en riep:

»Ha, bij God, mensch! thans wil ik zien, of gij onkwetsbaar zijt!"

»Die naam lijkt mij niet!" zeide Bjoern verachtend, en thans sprekende met zijne gewone sombere stem, »mensch heet uw geringste lijfeigene, en daar ik geen gewoon mensch ben, vrees ik geenszins uw staal!"

»Ik wil het beproeven!" riep Arnoud, en viel met kracht op hem aan. Arnouds dolk trof de borst van Bjoern, maar als op een arduinen muur stuitte het wapen terug, en brak in twee stukken. Een luid gelach klonk uit Bjoerns breede borst; als verpletterd deinsde Arnoud achterwaarts, en hield nog een stuk van den dolk in de hand: onderscheidene edelen sprongen toe, maar de Noor ontkwam ijlings langs een zijpad den hof.

»Licht!" beval graaf Diderik; maar toen de mannen met hunne fakkels nabij kwamen, was de gewaande toovenaar verdwenen, en stond Arnoud als versteend leunende tegen een gebroken boomstam, aan den ingang der plaats, waar men zoo even had gezeten.

Op de vraag van graaf Diderik wat hij in den koker had gezien, antwoordde Arnoud:

»Ik zag er de voorspelling in, mijn vader! dat een groot onheil ons bedreigt; de vijand van uw huis vertoeft hier; de man, die als toovenaar vermomd tot ons doordrong, is Bjoern met de ijzeren rib!"

»Leer van mij, mijn zoon! uwe vijanden in geenen deele te vreezen en de gevaren niet grooter te achten dan zij werkelijk zijn. Versterk intusschen uwe magt, en men zal u vreezen!"

»Maar die man staat met bovennatuurlijke magten in gemeenschap en is steeds aan 't hoofd van elken opstand!"

»Wat schaadt ons die enkele! Maar zie, daar is Caseldia! Wij hadden u, door al die vreemde tooverkunsten, bijna geheel vergeten, mijn kind! Kom, ik ben vermoeid, en de slaap is sterker dan ik; volg mij, en zing voor mij een uwer liederen, gelijk gij vroeger wel in mijne krijgstent deedt. Ik wil mij nogmaals verplaatsen in die lang vervlogen dagen van weleer en insluimeren met den beker in de hand. Vermaak u verder naar genoegen, mijn zoon! en ook gij, verloofde jonkvrouwe! Ook bij u schijnt de feestvreugde gestoord. Kom, Arnoud! laat de glimlach weer op de schoone lippen uwer bruid komen, en herstel de vrolijkheid van dit aanzienlijk gezelschap ter onzer eere! Slaapt allen wel, mijne heeren en vrouwen! Ontvangt mijn dank voor uwe welwillendheid en blijken van trouw, mij heden op nieuw geschonken. Vaartwel!"

En dezen een handdruk gevende en voor genen hoffelijk buigende, ging de oude graaf, door eenige bedienden en Caseldia gevolgd, naar zijn slaapvertrek binnen den Brederode!

Ondanks Dideriks opwekking tot ongestoord feestgenot, bleek dit echter maar al te zeer, voor goed ontvlugt te wezen uit den kort geleden nog zoo vrolijken adelkring; ook Arnoud nam weldra afscheid van zijne bruid en de gasten; de meeste edelen lieten hunne paarden zadelen en vertrokken nog dienzelfden nacht, wijl er voor zoo velen op den Brederode geene gelegenheid was om te vertoeven.

Een uur later was het jagtslot in kalme rust gedompeld; door de verschillende vensters straalde een flaauw nachtelijk licht, de maan wierp nu en dan hare zilveren stralen op de gele muren en het digt geboomte dat dit grafelijk huis omgaf.

Een dier flaauw stralende lichten, ter linkerzijde van het gebouw, brandde in de kamer van den ouden graaf Diderik. Dit vertrek was slechts ter lengte eens mans boven den tuingrond verheven, maar de muur aldaar

grensde aan eene vrij diepe gracht of sloot, met laag geboomte en ruigte omzoomd.

Ware men het venster nader gekomen, men zou daar binnen duidelijk het getokkel hebben kunnen hooren van Caseldiaas citer en hare heldere stem, zingende een wild krijgslied, blijkbaar van noorschen oorsprong. Werkelijk schenen ook twee mannen, langzaam op de teenen voortsluipende, het geboomte te naderen en zich tusschen de takken te verschuilen. Zoodra deze knapen zich voor het oog eens voorbijgangers genoegzaam verborgen achtten, klom de een op den schouder des anderen en vond hierdoor gelegenheid om in de kamer te zien.

De oude graaf lag op zijn rustbed, het grijze hoofd leunende op de hand; het oog half geloken en de regtervingeren om den beker geklemd. Caseldia, wier schoone en oostersch bruine gelaatstrekken door den gloed der koperen lamp, staande op het tafeltje nevens de sponde, verlicht werden, zag er te midden van dit zachtstralend licht schooner uit dan ooit; ook voor haar stond een welgevulde beker gereed, benevens brood en vruchten. Het tafereeltje daarbinnen geleek op een uit de verhalen van de *duizend en een nacht* en scheen eene der schoone verhaalsters voor te stellen, wakende aan de sponde eens ouden emirs. De vreemde kleeding van Caseldia, hare ten deele door een kleurrijken doek omwonden lokken en schitterende oogen; de oude graaf, wiens gelaat door den gloed des wijns en den slaap, welke hem telkens aangreep, hooger gekleurd was dan ooit, dit alles maakte het tooneeltje daarbinnen hoogst schilderachtig en vreemd.

Caseldia zong, maar blikte onder het zingen telkenmale naar het venster en dan weer naar den halfslapenden graaf. Zoodra de rebeke haren zang had geëindigd, mompelde zij:

»Ik dacht, dat Markaas slaapdrank sterker werken zou; de oude wordt telkens wakker, wanneer hij mijne stem niet meer hoort; hij gelijkt een ondeugend kind, dat men te vergeefs in slaap zoekt te zingen."

»Caseldia!" riep graaf Diderik, den beker wegschui-

vende en zich weer ten halve op de sponde verheffende, »ik weet niet wat er in dien wijn is, maar ik gevoel mij duizelig en zwaar in het hoofd; de slaap drukt mij als lood op de oogleden, en toch, wanneer ik ze sluit, doet de geest zijn best om ze weer te openen alsof mij heden geen slaap verkwikken mag; en toch is het rustig rondom den Brederode, niet waar? De wachter waakt op den toren en zal wekken zoodra er eenig gevaar naderen mogt; wij zijn hier zoo digt bij de grenzen der Friezen, dat.... Dwaasheid! de vijand vreest mij te veel na de zegepraal bij Rhinesburg; maar mijn zoon zal toch op deze plek met den tijd een sterker gebouw stichten, en getrouwe vasallen moeten hier rondom ook in sterke sloten wonen; dat zal die onrustige Friezen daar ginds beter beteugelen. Caseldia! ga eens naar dat venster en zie of het buiten dit gebouw alles rustig is en stil."

De rebeke ging naar de plaats, die haar werd aangewezen en staarde in den stillen nacht; haar scherpziend oog bemerkte spoedig, ondanks de schaduwen der boompjes aan de gracht, dat zich aldaar menschelijke gedaanten bewogen; de omtrekken werden duidelijker, en Caseldia bemerkte een man, die boven de lage struiken uitstak en haar toewenkte.

Caseldia schudde het hoofd, hetgeen zeker ten teeken strekte, dat de oude graaf nog niet sliep, en keerde terug naar Dideriks sponde.

»Alles is stil in den omtrek, mijn heere!"

»Die vreemde toovenaar met zijne duivelskunsten," mompelde Diderik weder, »speelt mij nog immer door het hoofd; mijn zoon meende in hem den zoo alom gevreesden Bjoern gezien te hebben; ook de oude Marka, wier zoon gehangen is als een eigenhoorige rebel, grimde mij heden valscher toe dan ooit. Kom, Caseldia! ga hier nevens mij zitten; hier, zoo is het goed."

De rebeke zette hare luit neder, glimlachte den ouden graaf goedig toe, en bood hem andermaal den beker.

»Neen," sprak Diderik, »drinken wil ik niet meer; in dien wijn is gift of een ander verderfelijk mengsel;

drink er ook niet van, kind! kom digter bij, zoo; laat mijn hoofd op uwen poezelen arm rusten, ik ben wel oud, Caseldia! maar heb toch nog schoone meisjes lief. Weet ge wel, Caseldia! dat gij bekoorlijk zijt?"

»Men heeft het mij wel eens gezegd, edele heer! en soms heb ik wel eens mij zelve in een stalen spiegel gezien, als ik hier of daar in een van de kasteelen der edelen zong; maar wat baat mij het schoon, ik ben maar eene arme rebeke!"

»Dwaasheid! toch zoudt gij rijk kunnen worden, mijn lief kind! Gij moet slechts meer op onze feesten verschijnen, en ik verwed er eene gouden keten onder, dat al zeer spoedig een onzer jeugdige edellingen op u verlieven zal. Heb geene zorg daarvoor, kindlief! Zie, ik ben oud en grijs, en zoudt gij toch wel willen gelooven dat ik nog in vurige liefde voor u ontgloeijen kan, zoowel als een twintigjarig jongeling?"

»Och, mijn heere!" riep Caseldia met een betooverenden lach.

»Zoudt gij mij kunnen liefhebben, schoone zangster?"

»Och, weet gij," sprak Caseldia blozende, »niet zoo zeer als een minnaar; maar toch zou ik u kunnen liefkozen; zeker mijn edele heere, zeker!"....

»Welnu, dan kunt gij voor altijd bij mij blijven en mijne soms vervelende uren opvrolijken, mij in den slaap zingen en wakker kussen. Ah! graaf Diderik zal u loonen met goud! Geef me een kus, Caseldia!"

Een oogenblik trok Caseldia haar hoofd terug; zij dacht aan den man daar buiten, die alles kon gadeslaan wat binnen deze kamer voorviel, aan zijne woede en aan het gevaar voor haar zelve, dat welligt in dien enkelen kus, welken zij den ouden man geven zou, lag opgesloten; maar toch dreef de vrouwelijke ijdelheid, en de zucht om minneijver te wekken bij Redbert van Bajorzuna — deze was de man die den graaf en Caseldia bespiedde — haar aan, om aan Dideriks verlangen te voldoen. Zij kuste den grijsaard op de lippen; maar op hetzelfde oogenblik klonk er een schelle kreet beneden het venster die den graaf verschrikt deed opzien.

»Hoordet gij daar niets, schoon kind?" vroeg graaf Diderik.

»Neen, mijn heere!" antwoordde Caseldia met schalkachtigen lach, »het zal misschien een nachtuil wezen, die eene prooi vervolgt of een ander zijn nest betwist. Storen wij ons daaraan niet."

Het was Redbert, die dezen kreet van woede had geslaakt, en op de vraag van Erik, die op zijne schouders was geklommen, riep:

»Bij de magt van den ouden Njord, Erik! zij kust hem!"

»Dwaas die ge zijt, wat schaadt het u of uwe bloem bloeit aan een ouden muur: de winteradem van dien grijsaard zal het gloeijend gemoed uwer rebeke niet ontsteken. Laat Caseldia hare taak afspelen; hinder haar in de uitvoering niet; te midden dezer liefkozingen, zal de oude vos aldra inslapen, en in hare boeijen, niet die harer liefde, maar in flinke stevige koorden ontwaken. Wij roepen onze mannen, tillen hem het venster uit en voeren hem weg bij het licht van de vlammen, welke uit dit gravennest zullen opgaan!"

»Zij kust hem andermaal; zij slaat de armen om zijn grijzen hals; haar gelaat rust aan het zijne; zijne vermagerde handen omklemmen haren boezem; maar neen! bij mijn goed zwaard, dat gaat te ver!"

»Stil toch, dwaas!" fluisterde Erik, »wanneer de wachter niet ingedommeld is daar boven, hoort hij ons, en alles is verloren; zet onze belangrijke onderneming niet op het spel om een enkelen kus; bedenk eens, de grafelijke leenheer Diderik de tweede in de handen der Friezen! zijn huis aan hunne grensmarken verbrand, en Erik en Redbert de bewerkers van dit alles door kracht en list! Laat haar die gele wangen kussen dat het klinkt, verliefde zot! wat schaadt u dit?"

Redbert antwoordde niet, zijne drift werd kalmer; hij bespeurde, dat Caseldia hem met de hand een teeken gaf, terwijl haar gelaat nog immer rustte tegen het hoofd van den ouden graaf.

Weldra overmeesterde den ouden graaf een diepe slaap;

zijn hoofd lag loodzwaar op Caseldiaas arm: een onafgebroken dof gesnork klonk uit zijne borst; alles verried een slaap zoo vast, dat zelfs geen luid geschreeuw den ouden man had kunnen wekken. Langzaam haalde Caseldia haren arm onder Dideriks hoofd weg; de graaf gevoelde er niets van; toen nam zij de scherp geslepene dagge uit de scheede, die aan zijne zijde hing, haalde uit hare tasch eenige dikke koorden, lei Dideriks handen bijeen en bond ze in twee stevig gelegde strikken.

Toen stond zij op en staarde lagchend naar den slapenden geknevelden graaf; zij fluisterde:

»Alzoo heb ik mijn eed aan Redbert gelost; gelukkig is mijne ziel met geen moord bezwaard, hoewel ik het, in mijne liefde voor hem, er toe zou kunnen brengen."

De dagge en de luit meênemende, ging zij naar het venster, en wenkte de beide mannen aan de overzijde der sloot. Zoodra dezen haar teeken vernomen hadden, klonk er een schel gefluit uit het geboomte; voetstappen kraakten van alle zijden; een groot aantal mannen, onder wien men de lange gestalte van Bjoern bovenal herkennen kon, naderde. Weldra was de gracht door de boompjes, die met eenige forsche bijlslagen nedervielen, in zooverre gedempt, dat men op de takken klimmen kon en het venster bereiken; in weinige oogenblikken waren Redbert en Erik binnen Dideriks slaapvertrek, en ook andere mannen volgden, om den vastslapenden graaf weg te voeren.

Reeds hadden zij hem van de sponde geligt en naar het venster gedragen; nog immer verhinderde hem de diepe slaap, om het gevaar te bemerken, waarin hij verkeerde; reeds had men eene groote ladder weten te bemagtigen, en die van de eene zijde der sloot naar de overzijde tegen het venster geplaatst, zoodat het instijgen hun gemakkelijk viel. Redbert en Erik sloegen zelven hunne gespierde handen aan den ouden graaf, en droegen hem weg; maar zich in het vrij naauwe venster niet genoegzaam kunnende bewegen, stieten zij het hoofd van den graaf zoo onzacht tegen den muur, dat Diderik ontwaakte, in een luiden schreeuw losborst, en de oogen verwilderd rondom zich sloeg.

Weldra overzag de graaf het gevaar waarin hij verkeerde. Bemerkende, dat zijne handen waren gebonden, deed hij met de voeten zulk eene geweldige poging om om zich te bevrijden dat hij zich bijna uit de handen zijner overweldigers losrukte, en uit het venster zou gevallen zijn.

»Verraad!" schreeuwde Diderik. »Ellendigen! wie zijt gij, die uwen heer knevelt? Verraad! Arnoud, mijn zoon, ter hulp! Vasallen, ter hulp! Voor Diderik en Holland!"

Maar het luid gelach zijner beulen, verdoofde de jammerkreten van den graaf; geene verlossing deed zich op, geen meêdoogende blik staarde op hem neder; eene schelle vrouwenstem overschreeuwde zijne kreten en riep, zoodat het als ravengekras in zijne ooren sneed:

»Wraak voor Riko, mijn zoon! Leve de vrijheid der Friezen! Den dood aan den keizersknecht!"

Nog immer worstelende met zijne overweldigers, zag graaf Diderik op en ontdekte het grimmig gelaat der oude Marka van het Zodenhuis.

»De wraak eener moeder!" mompelde Diderik; »toch was haar zoon schuldig!"

»Uw rijk is uit!" snaauwde Bjoern, die op de ladder stond, om het zware ligchaam van den graaf aan te vatten. Men stopte thans Diderik den mond met een doek, terwijl de zonderlinge Noor luidkeels galmde:

Godfried de Noor was de heirtog van 't land,
Hij viel door 't verraad zijner vrinden;
Graaf Gerolf deelde in des moordenaars schand;
De Noor weet het wraakswaard te vinden!

En deze regelen werden uit den boomgaard met de kreten beantwoord:

»Leven de Friezen! Diderik is ons! De roode haan in den Brederode! Valt aan!"

Talrijk waren de mannen, die eensklaps van alle zijden het gebouw omgaven. Reeds had men den ouden graaf naar beneden gesleurd, en slopen eenige mannen, met fakkels in de hand, al nader en nader, om de rieten daken der belendende huisjes in brand te steken, toen op eenmaal

een daverend horengeschal zich aan de achterzijde des boomgaards deed hooren; een luid gekletter van wapenen klonk van alle zijden; de schitterende strijdkappen en maliënkolders fonkelden in den gloed; en boven alles klonk jonker Arnouds stem:

»Verraad, verraad! Voor Diderik en Arnoud! Ziet daar onze vijanden! Volgt mij! Voor den keizer en zijn leenman, voort!"

En aan wolven gelijk, die op een aantal paarden lossnellen, stoven allen naar den Brederode en het venster, waaruit men zoo even den ouden graaf had opgeligt. Thans was het een oogenblik van hevigen strijd. Marka en Caseldia slopen tusschen het geboomte voort, ten einde de gevaarlijke slagen en houwen der zwaarden te ontgaan. Arnoud en de zijnen wendden zich naar Redbert en Erik; op eigen redding bedacht, lieten deze beide laatsten den graaf in de biezen aan den slootkant vallen, maar Arnoud, het vreeselijk tooneel, dat men hier had aangerigt, thans eerst goed overziende, wist in een oogwenk zijn vader te bevrijden, en schaarde zich met een aantal der zijnen rondom Diderik, ten einde hem tegen verder gevaar te beschermen. Op dit punt drong alles te zamen, en werd het gevecht bloedig en hevig; de woede klom met elk oogenblik; de friesche zaamgezworenen streden nog heviger en verwoeder dan de mannen van den graaf, maar dezen waren beter met den omtrek bekend en zochten al strijdende een goed heenkomen; het gelukte Arnoud, om zijn vader, die zwaar gewond was, aan het gevaar te ontrukken, en op zijn aanraden had Luitgarda reeds vroeger met een aantal vertrouwde mannen de wijk genomen naar Harlheim: de vlugtelingen sloegen nu ook dien weg in, den Brederode en alles wat hij bevatte aan den vijand latende, die weldra het gebouw leeg plunderde en het in lichtelaaije vlammen deed opgaan.

VII.

Hildeswinde.

Te midden der feestdrukte op den Brederode, het zonderlinge spel aldaar door Bjoern gespeeld, en den gevaarlijken aanslag van Redbert en Erik, verloren wij Ansfried en Hildeswinde uit het oog, die nog immer hun verblijf hielden te Utrecht in het bisschopshof.

De dagen, welke Hildeswinde had verzocht om zich op de gewigtige levensvrage van Ansfried te beraden, opdat zij hem na rijp overleg en met een gerust hart hare hand zou kunnen schenken, waren voorbij. Met haren bisschoppelijken beschermer raadplegende, had deze hare voornemens, om zich binnen de stille kloostermuren aan het gewoel en de gevaren der wereld te onttrekken, steeds bestreden en Hildeswinde op de pligten gewezen, die zij ten opzigte van het graafschap Strijën thans te vervullen had.

De bisschop, bekend met de genegenheid welke zijn jeugdige vriend Ansfried voor de vrome Hildeswinde koesterde, hoorde hem, na de mededeeling van het voorgevallene in den hof, met veel oplettendheid aan, gaf blijkbaar zijne goedkeuring aan het voornemen des jeugdigen graafs te kennen, en nam zelf de taak op zich, om Hildeswinde over dezen gewigtigen stap te onderhouden.

Ten gevolge hiervan trad bisschop Balderik op zekeren morgen hare kamer binnen, zette zich met vaderlijke trouwhartigheid nevens haar, vatte minzaam Hildeswindes blanke hand en sprak: »Mijne dochter! toen ik u hier, na de woeste aanslagen van Redbert van Bajorzuna en het verlies uwer vaderlijke goederen, in mijne bescherming

nam, en toen graaf Diderik mij aanbeval, om te waken voor uw geluk en u te hoeden voor de gevaren, welke u dreigden van de zijde uwer vijanden, toen, Hildeswinde! heb ik met vaderlijke zorg voor u gewaakt en u te midden uwer smart geheel overgelaten aan uwe denkbeelden, die zich op den troost des hemels vestigden en u allengs tot het besluit bragten, om leven en goederen te offeren binnen de geheiligde muren eens kloosters.

»Nogtans, mijne dochter! aleer gij hier omtrent vast besluit, moet ik bij u aandringen, opregtelijk uw hart te raadplegen en het geluk uws levens en de pligten, die op u rusten als erfdochter van Strijën, wel te overwegen. Gedurende uw verblijf aan het bisschopshof hebt gij een band van vriendschap gesloten met een mijner meest geliefde kweekelingen en jonge vrienden. Ik bedoel Ansfried van Loven, vroom en geleerd, dapper en trouw, den zoon van graaf Lambert van Loven en Gerberga, dochter van Karel, hertog van Hlotaringen, en alzoo van moederszijde gesproten uit het bloed der oud-frankische koningen.

»De Hemel heeft het zoo gewild, mijne dochter! dat gij hem zoudt aantreffen op uw pad, en zijn gemoed voor u ontwaakte in opregte genegenheid. Zoo er iemand moge wezen, die door hoogen adelrang en kennis, ridderdeugd en trouw uwer waardig kan genoemd worden, het is mijn jonge vriend Ansfried. Hij wil u moedig terzijde staan en beschermen tegen uwe vijanden; hij zal u herstellen in de regten uws vaders, en gij zult nog eene toekomst kunnen tegengaan, gelukkig en schoon, te midden van het welvaren uwer eigenhoorigen en den adelglans, waarop gij door uwe geboorte aanspraak hebt."

»Maar, hoogwaarde vader!" sprak Hildeswinde »ik ben in mijne handelingen niet vrij, en durf niet beslissen, omdat...."

»Welnu, ga voort, mijne dochter!"

»Zie, mijn hoogwaarde vader! ik heb in onze schoone godsdienstleer de dankbaarheid als eene van de hoofddeugden der Christenen leeren kennen, en ook mijne zalige moeder drukte mij de dankbaarheid omtrent hen, die ons

gunsten of diensten mogten bewezen steeds met nadruk op het gemoed; gij weet hoeveel ik verpligt ben aan jonker Arnoud van Holland; het is u bekend, hoogwaarde! dat mijn leven door hem werd gered, dat hij het was die mijne vijanden met de mannen zijns vaders verdreef en een groot deel mijner goederen redde. Ook hij, mijn vader! bemint mij; zijne lippen hebben het mij gezegd, en op zekeren avond in den hof deed hij het op zoo onstuimige wijze blijken dat bijna het bloed zijns vriends ware vergoten omdat ik diens liefdebetuigingen had aangehoord. Hoezeer ook het karakter van Ansfried meer met het mijne overeenstemt, hoezeer ik zijn hoogen adelrang en zijne deugden schat op billijken prijs, ik weet het niet, hoogwaarde vader! of ik aan Ansfried de hand schenken mag, terwijl ik aan Arnoud zoo veel dankbaarheid ben verschuldigd." Bisschop Balderik nam met goedhartigen glimlach de hand der rijke weeze en sprak: »Ik heb u laten uitspreken, mijne dochter! en wat gij zeidet getuigt van uw goed en liefdevol hart; maar de dankbaarheid welke gij jonker Arnoud toedraagt mag niet langer van eene zoo beslissende beteekenis voor uw leven zijn als gij u zelve verbeeldt: jonker Arnoud is verloofd!"

Verrast zag Hildeswinde op en herhaalde:

»Gij zegt verloofd, hoogwaarde vader?" »Zoo is 't mijn kind! sedert de weinige dagen dat hij van hier ging, gebeurde er ten zijnen opzigte zeer veel! Arnoud heeft zijne hand geschonken aan jonkvrouwe Luitgarda, de dochter van graaf Siegfried van Luxemburg, hoog van adel en goederen. Een plegtig feest en groote vreugde hebben op den Brederode de verloving verzeld, welke dan ook den jaardag van den ouden graaf aanmerkelijk opluisterde. Ongetwijfeld heeft het voorval in dezen hof bijgedragen tot jonker Arnouds rasch besluit, waarmeê hij tevens geheel den wil zijns vaders volgde, want sedert jaren was het de hoogste wensch van den ouden graaf, dat hij door zijn zoon Arnoud aan het koninklijk stamhuis van zijn ouden vriend van Luxemburg zou verwant worden. Van dien kant zijt gij

dus geheel vrij, en ik geloof dat Ansfried u niet minder door de magt zijns vaders zal kunnen steunen dan zulks van de zijde van jonker Arnoud het geval zou wezen. Ansfried bemint u teederlijk, en de stille, maar niettemin dappere jonker van Loven kan voor u een gemaal worden meer naar uw gemoed dan Arnoud van Holland, die in strijdgevaar en woeste wapenspelen immer zijne hoogste vreugde vond.

»Het feest op den Brederode is tevens door een zeer droevig voorval gekenmerkt, Hildeswinde! Redbert van Bajorzuna en zijne bondgenooten, de Friezen, hebben een nachtelijken aanval op den Brederode beraamd en geheel het jagtslot in vlammen gezet, terwijl men den ouden graaf gekneveld zocht te ontvoeren. Er heeft te midden van den nacht een hevig gevecht plaats gehad, maar Arnouds waakzaamheid heeft de plannen der zaamgezworenen verijdeld. De oude graaf is thans te Harlheim en ligt zeer ziek ten gevolge van het gebeurde, zoodat men zelfs voor zijn leven vreest."

Dit alles hoorde Hildeswinde onder verschillende aandoeningen des gemoeds; de raadgevingen des bisschops, die Ansfrieds wenschen niet weinig bevorderden, deed haar met meerder ernst denken aan haar besluit, en de verloving van Arnoud vooral baande daartoe den weg.

Na nog eene wijle met elkander gesproken te hebben, nam de bisschop afscheid van Hildeswinde, en liet haar met hare gedachten alleen. Zoodra de grijze kerkvoogd vertrokken was, zonk de vrome jonkvrouw voor haren bidstoel neer, bad vurig en verdiepte zich in ernstige overwegingen.

Daarin zocht zij raad bij de belangrijke levensvrage, welke over geheel haar volgend lot beslissen zou, en haar als eene zoo gewigtige zaak op het gemoed lag.

Terwijl de erfdochter van Strijën aldus verdiept lag in het gebed, bemerkte zij het niet, dat iemand haar kloset was binnengetreden en alles oplettend gadesloeg. Hare gedachten hadden zich allengs tot woorden gevormd; die woorden waren eerst zacht en prevelend over hare lippen gevloeid, en allengs luider wordende,

sprak zij zoodanig dat iemand, die zich binnen het vertrek bevond, haar duidelijk kon verstaan.

»Zoo zal het dan zijn, moeder in den hemel! lispte de jonkvrouw; »hem, dien edelen jongeling, zal ik de hand reiken en hij zal voortaan mijn steun, mijn beschermer wezen! Laat dit besluit u welgevallig zijn, o vader en moeder daarboven! Zegent mij in de bezwaren, tegen welke ik in dit leven nog zal moeten strijden; bidt voor mij tot God!"

»Amen, Hildeswinde!" sprak op zoeten toon de stem van Ansfried, terwijl hij hare hand vatte. »God zegene u voor dit besluit. Ja, ik zal uw beschermer wezen, ook zelfs met het zwaard in de vuist, tegenover uwe vijanden. De vreemde mannen, die nog uw vaderlijk erfgoed als meesters bezitten, zullen wijken voor de magt mijns vaders, en aan uw liefderijk hart zal ik de gevaren vergeten van den strijd; o, wij zullen gelukkig zijn, Hildeswinde! gelukkig door liefde en onverbreekbare trouw!"

De schoone weeze zonk in des jongelings armen en weende van geluk en vreugd; bisschop Balderik trad weldra binnen, lei de handen zegenend op beider hoofd en sprak met hen over de toekomst, welke het teederminnend paar zoovele schoone dagen beloofde. Nadat beiden dien dag in liefdevolle droomen hadden doorgebragt, nam Ansfried den volgenden dag afscheid van zijne bekoorlijke bruid, ontving des bisschops zegen, beval Hildeswinde in zijne vaderlijke zorgen, en vertrok naar het graafschap zijns vaders, om aan den graaf van Loven zijne toestemming te vragen voor hunne echtverbindtenis.

ZES JAREN LATER.

Dit tijdvak kunnen wij in ons geschiedverhaal slechts even aanstippen, daar de gebeurtenissen, welke daarin voorvielen, in weinige woorden te verhalen zijn.

Na de verwoesting van den Brederode was de reeds wankelende gezondheid van graaf Diderik niet verbeterd;

dagelijks namen zijne krachten aanmerkelijk af, en weldra voerde de hand des onverbiddelijken doods ook hem naar de rustplaats zijner vaderen binnen de gewijde muren der abdij van Egmond.

Arnoud volgde hem op als graaf dezer gewesten, en huwde weldra met de fiere Luitgarda, wier karakter zoozeer met het zijne overeenstemde, en die hem hartelijk liefhad. Reeds was de huwelijksband van het grafelijk paar gezegend met twee flinke knapen, die de lust en hoop waren hunner ouders. Hoewel echter de jeugdige graaf zijne gemalinne hartelijk beminde, bleef toch het beeld van Hildeswinde menigmaal het onderwerp zijner herinneringen, en liet immer de gedachte aan den vriend zijner jeugd, die thans te Driel nabij Bommel met zijne echtvriendin op het vaderlijk goed zijne dagen sleet, een pijnlijken indruk. Ook Ansfried zag zijn huwelijk reeds met een lieftallig kind gezegend, en welvaart en geluk was hun beider deel.

Dezelfde bezwaren, welke graaf Diderik tijdens zijn bestuur te bestrijden had, deden zich ook aanhoudend voor hem op. De Friezen bleven niet minder onwillig om hem te erkennen als hunnen heer, als zij waren tegenover Diderik, en meermalen werden de grenzen van Arnouds graafschap het tooneel, waar zij hunnen wraaklust botvierden tegen het grafelijk bestuur, tot groote schade en overlast der bewoners.

Erik *bloedaxe* was, althans zoo scheen het, weer naar het land zijner vaderen gekeerd; Redbert en Bjoern daarentegen vertoonden zich nog vaak hier en daar met een klein aantal ondernemende mannen, immer bereid om dezen vrijbuiter op zijne koene togten te volgen en te deelen in hetgeen zijn zwaard verwon; den meesten tijd hielden zij zich op in Friesland en stroopten op grafelijk gebied. Bjoern speelde voortdurend de rol van spion, en bevond zich nu hier dan daar, om de gangen van den jeugdigen graaf of van Ansfried na te gaan.

Wat Caseldia betreft, zij had nog geruimen tijd den jongen man op zijne togten gevolgd, maar bemerkende dat zijne genegenheid voor haar eerder verminderde dan

toenam, en zij meermalen het voorwerp werd waaraan hij zijne driftige luimen botvierde, vond de rebeke geen vermaak meer in deze leefwijze, en verliet hem in zekeren nacht, zonder eenig spoor van zich na te laten.

Zoodra Ansfried gehuwd was, had zijn vader, de graaf van Loven, hem de noodige magt verleend, om bezit te nemen van het graafschap Strijën, hetwelk als erfgoed aan Hildeswinde was vervallen. Wel had Redbert ondanks Dideriks hulp aan den graaf van Loven verleend; op eenige gedeelten van Strijën nog mannen, die aan de bewoners hunne bezittingen betwisten — maar zelf vlugtende voor de wapenen van den ridderlijken en geleerden Ansfried, kwam eindelijk geheel Strijën weer onder het beheer der regtmatige bezitters.

Sedert de jaren dat Ansfried in naam zijner gemalinne binnen deze streken het beheer voerde, hadden de bewoners ruimschoots gelegenheid, om hem te leeren kennen als een man die aller welzijn behartigde. Vroom en verstandig, menschlievend en ijverig, ondervond iedereen de weldaden van zijnen jongen graaf, en zelfs de geringste eigenhoorigen, hoe hard en ondragelijk ook elders hun lot mogt wezen, vonden op den grond, dien zij voor Ansfried bebouwden, in ruime mate gelegenheid om de welvaart van hun gezin te bevorderen.

Hoewel Ansfrieds vriendschap met zijnen leermeester, bisschop Balderik, op denzelfden aangenamen voet was blijven voortduren, en hij en zijne gemalinne zich mogten verheugen in het bezit eener lieve dochter, die het geluk van beider leven uitmaakte, was de klove tusschen hem en graaf Arnoud steeds blijven bestaan, en beider hart te trotsch om de eerste te zijn, die de hand uitstak ter verzoening. Er was ook nog eene andere reden, waarom Ansfried elk middel tot herstel van den vrede, die tusschen de beide in ons land zoo hooggeplaatste mannen van zooveel nut kon zijn, van de hand bleef wijzen: Ansfried was te ijverzuchtig om zijne gade weder in aanraking te brengen, met den man die haar zoo hartstogtelijk had bemind; hij kende Arnouds vurig ge-

stel te zeer en vreesde dat de thans smeulende vlam in des graven gemoed, ondanks den huwelijksband die hem aan Luitgarda bond, hierdoor weer zou worden aangeblazen en zijne rust verstoren, welke in het stille Driel, te midden van welvaart en geluk, sedert de jaren huns huwelijks, zijn grootsten levensrijkdom uitmaakte. Arnoud, slechts een kort deel des jaars binnen de oude grafelijke bezittingen te Bodegraven vertoevende, verried van zijne zijde even weinig lust om de voormalige vriendschap met Ansfried van Loven weer aan te knoopen; en wie er ook in den jagttijd aan den grafelijken disch genoodigd werd, welk blijk ook andere edelen van 's graven gulhartige genegenheid ondervonden, Ansfried werd nimmer genoodigd.

In geheel het landschap Strijën dacht men sedert lang niet meer aan eenig gevaar. Het steenen huis, dat aan Hildeswindes geslacht behoorde, en thans door haren gemaal Ansfried van Loven werd bewoond, was eene dier versterkte hoeven, waarvan het moeijelijk zou wezen te beslissen, of men het een kasteel of eene versterkte bouwerij moest noemen; het een zoowel als het ander bragt er toe bij, om het in vele opzigten den vijand hoogst moeijelijk te maken, zich er meester van te maken: eene vrij breede gracht omringde het steenen huis, welks dikke muren van zware steenen waren opgetrokken; houten staketsels omgaven het aan alle zijden, en de naburige hoeven waren aan de eene zijde begrensd door digte boomgroepen, en aan de andere omzoomd door welige akkers en breede waterleidingen.

Zoo even had Ansfried met den meijer der hoeven de schuren bezocht waarin men den oogst had vergaard, en van alles aanteekening gehouden; zoo als de gewoonte was ging deze belangrijke bezigheid op de bezittingen van graaf Ansfried van den Sint Stevens-dronk vergezeld. In eene der schuren, met herfstgroen omhangen, zat een groot aantal eigenhoorigen van den jongen graaf met hunne vrouwen en kinderen, vrolijk te zamen de drinknappen ijverig aansprekende; op aller gelaat was gulle vreugde leesbaar, vrolijke oogstliederen werden gezongen uit on-

gedwongen borst, en elk gaf zóó veel blijk van genegenheid voor den jongen landheer, die in hun midden zat, minder als hun meester dan als hun toegenegen vriend, dat zelfs de mingunstig gestemde, die in deze schuur ware binnengetreden, te midden van al die vrolijke gezigten, zijne kwade luim ongetwijfeld zou hebben vergeten en den beker aangenomen, welke hem zeker met alle gulhartigheid door den gastheer zou worden aangeboden.

Ansfried, zijnen lieden een blijk van tevredenheid willende geven, stond op met den beker in de hand en sprak tot hen: »Met dezen dronk, gij allen, die na volbragten arbeid weer aan dezen disch te zamen zit! brengen wij hulde aan Sint Steven, den beschermer des oogstes! In dankbaar opzien tot den Algoede, die dit jaar bij vernieuwing zijnen zegen schonk op onze akkers en den arbeid uwer handen, verheug ik mij met u over de welvaart, welke in deze streken dagelijks toeneemt, en over den voortdurenden vrede!

»Namens haar, wier vader zoovele jaren uw beschermer en weldoener was, breng ik u insgelijks den groet! Mijne gade, de gravin Hildeswinde, bevindt zich ongetwijfeld in hare gedachten te midden van ons, en verheugt zich met u in den nieuw gesmaakten zegen. Met vreugde, mijne vrienden! mogen wij thans terugblikken op vroegere dagen van leed en gevaren, toen deze goederen in de handen vielen van woestelingen, levende van roof en bloed; uw goede graaf, die de zegen was van deze streken, heeft uwe regten verdedigd tot hem de kracht ontzonk, en Redbert van Bajorzuma als meester een geruimen tijd in deze gewesten heerschte en voor u allen een geesel was. De Hemel heeft ons gered, mijne vrienden! Heil zij ons allen! De Hemel zegene onze pogingen, ten einde de band van broederschap tot aller welzijn moge versterkt worde. U allen heil!"

»Leve graaf Ansfried!" klonk het uit den mond der opzieners en eigenhoorigen van Hildeswindes vaderlijk erfgoed; bekers en drinkhoornen werden aangestooten, en gulle vreugde heerschte in den kring. Helder straalde de gloed der lampen op de gelaatstrekken dezer lieden,

die met hunnen heer en gebieder op aller welzijn dronken en de heerlijke vruchten mogten plukken hunner onvermoeide vlijt.

Terwijl de vreugde algemeen werd en ten hoogsten top klom, scheen plotseling elk een hevige schrik te bevangen; aller oog staarde naar den ingang der tot feesthalle ingerigte schuur: het gelaat, dat zich daar in het fel stralend licht der lampen vertoonde, was inderdaad meer dan geschikt om op eenmaal de vreugde in vrees te doen verkeeren. Zonder dat iemand zich zelven rekenschap geven kon van de oorzaak, gevoelde men zich beklemd en beangst wanneer het oog de scherpgeteekende dreigende trekken aanstaarde van den man daar ginds.

De lange grijze haren, ongedekt en nat van den regen, die buiten begon te vallen sedert de avond was aangebroken, hingen verward om het hoofd; vaalbleek waren die vermagerde trekken; de mond, door lange knevels en den baard gedekt, was door een grijnslach gedeeltelijk geopend en liet eene rij scherpe witte tanden zien, die bij den donkergrijzen baard te meer in het oog vielen; lange wenkbraauwen, tot over de oogleden afhangende, bedekten den glurenden blik, dien de vreemdeling rondom zich wierp.

Zijne geheele reusachtige gestalte was door een breed geplooiden langen mantel omgeven, welks grijsvale kleur in het nederstralend licht den somberen indruk nog aanmerkelijk versterkte; alleen de dorre regterhand van dezen vreemdeling kwam uit de voorslippen des mantels te voorschijn en omklemde een dikken doornstaf.

Allen, maar Ansfried inzonderheid, gevoelden zich meer en meer beangst bij het aanschouwen van dit zonderlinge wezen, en met vrees verwachtte men dat de man spreken zou.

Eindelijk scheen de vreemdeling daartoe te besluiten en vroeg:

»Ansfried van Loven! woont hier de oude gastvrijheid nog, die de grijze graaf van Strijën verleende aan den eenzamen wandelaar zonder huisdak en huiverende in den koelen nacht?"

»Zij doet zulks! Vrede zij den inkomende!" sprak de gastheer, maar bragt daarbij de vingeren aan het voorhoofd, als om zich te bedenken, of hij ditzelfde gelaat, jaren geleden, niet even onheilspellend op zieh had gevestigd gezien en denzelfden indruk gevoeld, dien het thans op hem teweegbragt. Het moest zoo wezen, dit gevoelde hij duidelijk, maar de plaats waar en de tijd wanneer, wilden hem niet in het geheugen komen. De vreemdeling, die op zoo onaangename wijze de genoegens van dit feest verstoorde, antwoordde:

»Dit doet mij genoegen om uwentwil. De rijken dezer aarde moeten deelen van hunnen overvloed aan den verarmden natuurgenoot, en het zou mij hebben leed gedaan, indien ik den graaf Ansfried van Loven anders had bevonden dan het oordeel der menschen hem afschildert: geleerd, vroom en menschlievend!"

»Wie is die man?" fluisterde een aantal der eigenhoorigen, en sommigen meenden ook dit gelaat meer gezien te hebben, maar herinnerden zich niet waar; nogtans voedde elk den geheimen wensch, dat graaf Ansfried dezen man niet aan den disch zou noodigen. Dit was echter wel het geval, want Ansfried hernam:

»Zet u, vreemdeling, en eet van hetgeen hier zal worden opgedragen, kies u onder ons dak een nachtverblijf, en trek daarna voort in vrede.

Ondanks deze noodiging bleef de vreemde man staan, schudde het hoofd en sprak:"

»Vergeef mij, slechts een stuk brood, een dronk bier en een nachtleger in uwen stal; dit is alles wat ik vraag; mijne tegenwoordigheid zou de onschuldige vreugde dezer lieden storen; kommer en boete schuwen het genot en de luidruchtige feestvreugde!"

»Zeer waar," zeide Ansfried, wiens vroom gevoel thans boven den afkeer van den vreemde steeg; en een zijner dienaren wenkende, gebood hij:

»Breng den man boven in het vertrek, dat aan het mijne grenst; hij is ongetwijfeld een arm pelgrim, die boete gaat doen aan een onzer heilige plaatsen. Geef hem bier en brood, laat hem een bed kiezen naar ge-

lang zijne boete zulks voorschrijft, en heb eerbied voor zijne schuld, die hem doet ontberen en lijden. Welgevallig zijn zij in het oog der heiligen, die lijden om der zonden wil!"

De knecht ging den vreemden boeteling voor en geleidde hem naar de kamer door Ansfried aangeduid. Andermaal schudde de jonge landsheer het hoofd en fluisterde:

»Toch kwam zijn vermagerd gelaat mij bekend voor; ik moet dat zonderling wezen vroeger reeds hebben ontmoet. Welaan, mijne gasten!" vervolgde hij luid, »eet en drinkt en laat ons vrolijk wezen!"

Terwijl het huishoudelijk feest daar beneden werd voortgezet, had de knecht den zonderlingen vreemde in het aangeduide vertrek gevoerd. Zoodra de boeteling binnentrad, speelde er een woeste glimlach op zijn gelaat; hij sloeg den blik naar alle zijden, en in dien blik was het leesbaar, dat hij dit verblijf vroeger gekend had.

De huiseigene wees naar de schouw, op welker vuurplaat een hoogen stapel turf en hout gereed lag, zette de brandende lamp, welke hij had meêgenomen, op de tafel en vroeg:

»Zal ik het vuur aanleggen, pelgrim?"

»Doe zulks, mijn vriend!" antwoordde de vreemde, »ik ben koud!"

De knecht deed gelijk hem verzocht was, keerde met een vlammenden houtspaan terug, en zette brood neer en bier.

»God loone het u!" mompelde de vreemde en schoof een zetel naar de tafel. De knecht verwijderde zich, na nog een vorschenden blik op den man geworpen te hebben, die in kleeding en gelaat er uitzag als iemand door een wonder uit vroegere eeuwen in de tegenwoordige verplaatst, maar wiens vreeselijke blikken en magere gelaatstrekken meer die van een spion dan van een pelgrim verrieden.

Zoodra de knecht was vertrokken, rigtte de man zich uit zijne nederige houding op in zijne volle lengte, wierp

wierp trotsch het hoofd in den nek en sprak als tot zich zelven:

»Niemand heeft mij erkend! ik zag Ansfried ook slechts een enkelen keer en dat is jaren geleden. Onder de blikken dier hoevelingen en eigenen waren er eenigen die mij wantrouwend aanzagen en misschien mijn gelaat in hunnen geest opriepen als een voorbijgevlogen droom. Welnu, gij zult weer droomen, mannen van Strijën! Redbert van Bajorzuna heeft andermaal noorsche hulp! Erik de bloedbijl zal hier op nieuw de ravenvlag zwaaijen en de fakkel werpen in hoeve en schuur, en Bjoern zal de schrik worden van dit oord, gelijk weleer! Hier hebben reeds in de dagen van keizer Lodewijk den vromen de Noren als heirtogen gebied gevoerd; hier eerbiedigde men den geduchten Hemming, en Godfried ging deze kleine laffe graven voor!"

Hij ging met afgemeten schreden het vertrek heen en weder, dronk toen van het bier, at van het brood, haalde uit de zijtasch onder den mantel een stuk gerookt vleesch te voorschijn en lachte:

»Den boeteling is versterking ongeoorloofd! Juist, vrome Ansfried, de pelgrim kan uw kerkermeester worden, de haat en wraak van Redbert zullen magtig zijn. Gij, krachtige havik! hebt hem de blanke duive ontstolen; thans zal de gier u verscheuren; de zwerm is vereenigd, de noorsche zeevogels snellen aan, hunne wieken scheren de golven der zee; wij zullen hun den weg wijzen!"

Dit zeggende, stiet hij een vensterluik open, nam een stuk brandend hout van den haard, en het eenige malen heen en weer hebbende gezwaaid, wierp hij het op nieuw in de vlammen en sloot het venster; dit moest zeker een teeken wezen voor iemand die zich buiten de versterkte hoeve bevond. Hij zette zich daarna neer aan de tafel, nam nog een krachtigen dronk en wierp onderzoekend den blik door het vertrek.

»Alles nog even als vroeger," mompelde hij: »hoeveel vreugde heeft hier geheerscht; hoe hebben onze mannen binnen deze vertrekken de vrolijke drinkliederen doen

schallen, terwijl Caseldia ons vermaakte met snarenspel en dans.

»Ha, zij zullen weer aanbreken die dagen vol genot, onsterfelijke Bjoern! uwe vrienden zullen andermaal juichen en zich warmen aan de vlammen der hoeven, waarin de fakkels zullen neerschieten als de pijlen op een drom vijanden! — Stil, ik hoor voetstappen; pelgrim! weg uw vleesch!"

Bjoern — want niemand anders dan hij was de vreemdeling die op Ansfrieds eigendom verblijf gevraagd had — stak het brok vleesch tusschen zijn gescheurd wambuis en plaatste zich nevens het vuur op een der lage houten zeteltjes.

De deur werd zachtkens geopend, en Ansfried zelf trad binnen. Een boetend pelgrim was in die dagen voor elk goed Christen een voorwerp van vereering en hoogen eerbied, en de echtgenoot van Hildeswinde vooral, in zoo vrome omgeving opgevoed, gevoelde buitengewonen achting voor elk die op zoo zigtbare wijze aan de heilige wetten van godsdienst en kerk voldeed.

»Andermaal gegroet, vrome vreemdeling!" sprak Ansfried, nader tredende. Het staat den gastheer niet vrij te vragen van waar zijne gasten komen, evenmin als hij onderzoeken mag waarheen het doel van hun togt is; maar wijl een reizend pelgrim — dit toch zijt gij ongetwijfeld, vrome vader! — altijd voor mij een hoogst eerbiedwaardig persoon is, en ik zelf het geluk heb met den edelen bisschop Balderik van Utrecht bevriend te zijn, zou ik u misschien van dienst kunnen wezen, wanneer het doel uwer reize de relieken zijn, welke bewaard worden in de Sint Maartenskerk."

»Ik dank u, graaf!" sprak de gewaande pelgrim, »ik zal gaarne van uwe aanbeveling gebruik maken; ik weet hoezeer de vrome Ansfried van Loven met den grooten Balderik van Utrecht bevriend is. Hoewel ik aan geen vreemde mijne zielsbezwaren openbaar dan alleen aan den bisschop van het Sticht, wil ik voor u, mijn edele gastheer! die door diepe geleerdheid en vromen zin nog maar alleen de wijding behoeven zou om priester te worden,

volgaarne mijn gemoed ontsluiten. Ook ik was priester, mijn heere!"

»Gij?" vroeg Ansfried met twijfelenden blik, »en waar, zoo ik vragen mag?"

»Op eene kleine plaats, niet verre van hier, aan de Schelde."

»Uw gelaat, vreemdeling! indrukwekkend genoeg om het nimmer te vergeten, als men het slechts eenmaal gezien heeft, meen ik mij van vroeger te herinneren, zeker lang geleden; maar waar of hoe, kan ik niet juist zeggen."

»Ik hoorde veel van u, heer Ansfried! maar zag u nooit, naar ik weet," antwoordde Bjoern, de wenkbraauwen fronsende; »ik wilde u echter spreken over mijn bezwaar, over de smartvolle en grievende schuld, welke mij op het hart ligt. Ik was priester in eene kleine kerk, en hoewel ik mij aanvankelijk met gestrenge trouw aan de pligten hield, den geestelijken opgelegd, kwam ik die echter later niet immer getrouw na: herhaalde malen heb ik, alvorens des morgens de mis te bedienen, melk, vleesch en brood gebruikt, en geenszins rein en met onbezoedelden mond het heilig teeken der verlossing genuttigd; en hoe gestreng de wetten onzer kerk ook zijn mogen, ik overtrad ze in dit geval op onvergeeflijke wijze, en hoop dat de Hemel en zijne dienaren mij genadig zullen zijn, en de boete mijn geluk herstellen zal. Ik had — het is inderdaad zoo — ik had mijne overtreding kunnen verzwijgen, maar onophoudelijk kwelde mij de stem des gewetens; des nachts woelden mij bange droomen door het hoofd, en de kwellingen des Satans grepen mij aan met alle kracht. Wanneer ik op andere dagen, zelfs dan wanneer mijne lippen nog geen wereldsch voedsel hadden genuttigd, het hemelsche wilde gebruiken, scheen het mij, of de gewijde kelk met den heiligen drank der verzoening gloeide tusschen mijne vingeren, en of vurige oogen mij aanstaarden uit den beker; ik beefde terug voor het altaar en stortte den wijn over het reine kleed, dat de tafel des Heeren overdekt!"

Terwijl Bjoern dit sprak, speelde een valsche glimlach om zijne lippen, die echter door knevels en baard

verborgen bleef. Ansfried trad verschrikt terug en beefde op de gedachte aan de diepe schuldigheid van dezen man; de vrome graaf staarde hem eerst geruimen tijd in het gelaat, als wilde hij de grootheid zijner schuld in elken trek, in elken rimpel navorschen en daaraan toetsen, of het waarheid was wat Bjoern hem had meêgedeeld; maar toen de oogen van dezen zonderlingen man ernstig en met schijnbare treurigheid en rouw in het vuur staarden, toen vouwde Ansfried de handen zamen, en wrong die meêdoogend tegen de borst, zeggende:

»Ja, mijn vader! uwe zonde is groot, zeer groot. Hoe hebt gij zoo verre uw priesterpligt kunnen vergeten? Hoe zwaar zal uwe boete zijn? Het heiligste op aarde hebt gij gehoond; den Heer zelven hebt gij gesmaad. Uwe zonde is zoo groot als de zonde van den nietswaardigen booswicht, die onzen Heer een kinnebakslag gaf, bijna gelijk aan de zonde van den moorder aan het kruis, die den lijdenden Heer bespotte! Ja, gij kunt zeggen: *Pater peccavi!* en lijden voor het oog Gods!"

De gewaande pelgrim wendde het gelaat af en verborg weer met moeite den grimlach, die hem op het hatelijk wezen speelde; toen strekte hij de hand naar Ansfried uit en mompelde:

»Bid voor mij, vrome heer! bid voor mij gestadig en aandachtig!"

»Ik zal dat, ongelukkige! Het vertrouwen, dat gij in mij stelt is groot, zoo groot bijna als in een biechtvader! Ik zal u morgen eenige regelen van mijne hand meêgeven aan mijn vriend en leermeester, den bisschop! Moge de Hemel u genadig zijn; gedenk dat God enkel liefde is en ook den grootsten zondaar vergeeft!"

De boeteling boog zich op eene knie voor den graaf, en drukte den zoom van diens mantel aan de lippen; Ansfried nam zijne vermagerde hand en klemde die in de zijne, terwijl hij sprak:

» Thans wenschte ik een gewijde der kerk te zijn, om met meerder vrucht voor u te kunnen spreken tot Hem, die u alleen vergeven kan!"

Bjoern, die zijne rol als pelgrim even geoefend speelde

als die van toovenaar, zes jaren geleden op den Brederode bij den ouden graaf Diderik, bleef in geknielde houding liggen, tot Ansfried vertrokken was. Toen stond hij langzaam op; maar door deze beweging — welke gelukkig voor hem niet vroeger geschiedde — gebeurde er iets, dat aan zijn gastheer zeker zeer zonderling voor een pelgrim zou geschenen hebben: er viel uit zijn gordel een breed knijf ratelende over den grond; de onverschrokken spion stak dit wapen haastig op de plek van waar het was uitgegleden en borst in een grinnekenden lach uit, terwijl hij zich voor het vuur plaatste, dat zijne reusachtige gestalte in breede schaduw op den grond teekende; daar staande, blikte hij onafgebroken in het vuur en sprak vrij luide:

»Hoe dwaas zijn de menschen! hoe ligt zijn zij te misleiden! Waarom heeft het lot mij in de wereld niet beter gediend en mij tot geene hoogere roeping bestemd, dan om anderen te helpen in hunne plannen? Bezit ik niet alle krachten en gaven, om menschen te overheerschen, gelijk eenmaal mijn voorvader, heirtog Godfried?

»Bij de onsterflijkheid welke men mij toeschrijft, ik zal ze weldra allen vermorzelen en ook ik zal graaf of heirtog zijn!"

Bjoerns houding had iets zoo indrukwekkends en bevelends, toen hij daar stond in den vollen rooden gloed van het vuur, en de zonderlinge antieke kleeding gaf hem iets zoo klassisch in vorm en uitdrukking, dat de beeldhouwer hem gevoegelijk had kunnen kiezen tot het model van den wederkeerenden Ulysses, verdreven koning van Ithaka; hij stond daar, leunende op den doornstaf, den blik voor zich heen gerigt en peinzende over de grootsche plannen van verwoesting, waarvan deze ontrefbare Siegfried der tiende eeuw sedert zoovele jaren zwanger ging.

Maar op eenmaal werd hij in zijne overpeinzingen gestoord door voetstappen, die andermaal in de nabijheid van zijn vertrek hoorbaar werden. Onaangenaam gestemd, hief hij het hoofd op en keerde zich naar de deur: het was Ansfried, die andermaal binnen trad.

De goede vrome man was nog blijkbaar getroffen door hetgeen de vreemde pelgrim hem had meêgedeeld; hij trad nader en sprak met grooten nadruk:

»Hier, ongelukkige boeteling! neem deze reliek; daarin bevindt zich een nagel van het ware kruis onzes Heeren, die door u zoo onvergeeflijk werd gesmaad! Dit heilig kleinood is van hooge waarde, draag het op uwe borst, en de aanvechtingen van den Satan zullen geene magt meer op u hebben. Ik kon mij niet ter ruste begeven, alvorens ik u dit had ter hand gesteld. Slaap thans, en vervorder morgen in zielevrede uwe reis!"

»Kwezelaar!" mompelde Bjoern, terwijl hij het zoo hooggeschat voorwerp met diepe buiging aannam. Zoodra Ansfried vertrokken was, vervolgde hij een weinig luider: »In elk geval is dit ding geld waard; wij zullen het dus maar bij voorraad als krijgsbuit beschouwen. Men zegt toch algemeen, dat deze vrome gemaal van Hildeswinde moed heeft en er meermalen blijken van gaf. Welnu, dappere ridders behooren vroom te zijn, en een bisschop, die behalve den kromstaf ook het zwaard handteren kan, heeft dubbele magt."

Weder plaatste Bjoern zich nevens het vuur, en staarde nadenkend in de vlammen. Allengs hulde de duisternis den ganschen omtrek als in een digten donkeren nevel; de gasten die aan het eenvoudig feestmaal in de schuur zich de gulhartigheid huns gebieders dapper ten nutte hadden gemaakt, lagen reeds te rusten, en ook Ansfried sliep weldra kalm op zijne sponde nevens het vertrek van den pelgrim.

Deze scheen met klimmend ongeduld dit oogenblik te hebben afgewacht; hij lei het oor tegen den wand van het beschot dat zijne kamer van die des graven scheidde, en luisterde naar de geregelde ademhaling, welke bewees dat Ansfried sliep. Nu opende Bjoern andermaal het venster en staarde naar buiten. Nog loeide de wind over de haastig voortjagende golven der Schelde, en de regen viel neer in digte droppelen; hier en daar flikkerde van verre eenig licht, stralende uit de kleine vensters eener eenzaam staande hoeve; de boomen, door den

wind gezweept, sloegen de takken klepperend tegen elkander, en de lucht was zoo donkerzwart, als ware er een digt gordijn voor de sterren geschoven, waarvan niet eene enkele het nachtelijk duister verlichtte.

Nu begaf Bjoern zich weer naar het vuur, nam een brandenden tak van de vuurplaat en zwierde er op nieuw meê buiten het venster; kort daarop zag men te midden van den donkeren nacht, in de rigting waar de Schelde vloeide, een licht dat heen en weer werd bewogen en ongetwijfeld tot een schip behoorde.

»Alles is in orde!" mompelde Bjoern en ging met breede schreden door het vertrek.

Er verliep nu omstreeks een uur; toen werden er ruim twintig vaartuigen aan den oever der Schelde vastgetrost, en in den sluijer van den nacht verholen, ontscheepte zich een groot aantal strijders, van allerlei wapenen voorzien, woest en wild als de Noren van voorheen, vlammende van strijdlust, maar voortsluipende zoo behoedzaam en stil dat alleen hij, die zich nevens hen had bevonden, iets van het daarzijn dier mannen zou hebben bemerkt.

Als mieren, die naar hunne voorraadkameren het wintervoedsel slepen, gingen zij, op geringen afstand van elkander, met geregelden tred voort; allen waren te voet, alleen Erik en Redbert zaten op forsche paarden en lieten de mannen langs zich heentrekken.

Terwijl deze ontscheping op geringen afstand van Ansfrieds hoeve plaats vond, liet Bjoern zich omzigtig uit het venster glijden, dat boven een dakje van een kleiner gebouw uitkwam en wel bekend was aan den onsterfelijken Noor, naar de wijze te oordeelen waarop hij zijn verblijf verliet: hij deed dit zoo gemakkelijk en zeker alsof hij een metselaar ware of een schoorsteenveger; op het rieten dak van het kleiner gebouw staande, gleed hij er langzaam af, klemde zich met vaste hand aan de vooruitstekende steenen en opende een klein vensterluik, dat toegang verleende tot de schuur waarin dien avond feest was gevierd, en welk gebouw grensde aan dat van welks dak Bjoern zich had laten afglijden.

Thans binnen de schuur zijnde, waar nog het overschot van het maal op de lange tafel stond, ging hij langzaam langs de muren voort en kwam weldra — ondanks de digte duisternis die hem omgaf — aan de deur, welke aan de binnenzijde door grendels was gesloten. Deze openende, hief hij een schel gekras aan, volkomen gelijkende op dat van een raaf, en dit geluid werd op geringen afstand op gelijke wijze beantwoord. Thans traden de mannen binnen: een hunner bragt eene verborgene lantaren te voorschijn, en de vrijbuiters ontstaken licht; hierop volgde eene zoo welgeordende verdeeling der manschappen naar alle zijden, dat men terstond had kunnen opmerken, dat zulks eene dagelijksche bezigheid was. Weinige oogenblikken later waren de gerustslapende bewoners van dit oord door de woeste aanvallers gekneveld en overwonnen. Rondom de hoeve, binnen welke Ansfried zich bevond, hadden de talrijke gelukzoekers zich in een breeden kring geschaard, allen stil en behoedzaam, en zoo ordelijk en geregeld gehoor gevende aan de gefluisterde bevelen hunner aanvoerders, alsof heimelijke aanslagen niet alleen tot hunne dagelijksche bezigheden behoorden, maar tevens oefeningen waren waarin zij zich verder zochten te bekwamen.

En zoo was het ook inderdaad. Weldra werd de hoeve geheel overmeesterd en ook hier de zoo vaak reeds door ons bijgewoonde ramp van plundering en roof in al haren omvang zigtbaar. Zij die aan het gevreesde zwaard der zeeschuimers ontkwamen, vlugtten langs veld en boschpad, of zochten op een vaartuig langs de Schelde een goed heenkomen.

Zonder de aandacht te vestigen op de bewoners der hoeve en de daaraan grenzende gebouwen, begeven wij ons allereerst naar het vertrek waar Ansfried in diepe rust op zijne sponde sluimert. Door de drukte van den dag, het nuttigen van eenige bekers krachtigen wijn, waarvan hij anders zeldzaam gebruik maakte, had de slaap spoedig zijne oogen geloken, en de zoete kalmte van iemand, die een aangenamen pligt heeft vervuld, zoo als hij door de onthaling zijner eigenhoorigen en het vol-

doen van het door hen verdiend loon, maakte hem den slaap dubbel aangenaam.

Het schenken der reliek aan den armen pelgrim, die als dienaar Gods zoo zwaar had gezondigd; de gelegenheid om aan een ongelukkige wel te doen; de zegen, die ook dit jaar op de landen zijner gemalin in zoo ruime mate was neergedaald, en de vele vrolijke gezigten, welke hem dien avond hadden omringd, tooverden Ansfried de bekoorlijkste levensbeelden voor den geest, terwijl de slaap hem in zijne bedwelmende vleugelen hield gewikkeld. Een zachte glimlach speelde om zijne lippen, en het geringste denkbeeld van gevaar en leed was zoo verre van hem, als van ons het denkbeeld is aan den kouden doodschen winter, wanneer de lente met hare bloemen en zonneschijn rondom ons lacht.

Maar vreeselijk was het ontwaken van den edelen man te midden van hetgeen hem omgaf: eene krachtige hand, welke zijnen schouder aangreep als ware het de klaauw van een beer geweest, deed hem ontwaken, en nu staarde hij in het gelaat van den pelgrim die, over hem heen gebogen, Ansfried met doordringenden blik in het oog zag. Het uiterlijk van den vreemden man was zoo bloedgierig; de vuist die om Ansfrieds schouder klemde zoo krachtig, en de helsche vreugde in de gelaatstrekken van Bjoern zoo schrikwekkend, dat hij aanvankelijk zich verbeeldde dit gelaat in den droom te zien; maar eene poging doende om er de handen naar uit te strekken, gevoelde hij dat ze met stevige koorden waren geboeid, en zulks ook met zijne voeten het geval was.

Thans eerst kwam hij geheel tot bewustzijn, en scherpte den blik; rondom zich starende bemerkte hij dat, behalve de pelgrim, nog een twintigtal woeste en vreemde mannen, rondom zijn bed stonden geschaard, allen met de wapenen in de hand, en met gelaatstrekken waarop roofzucht en bloeddorst geteekend waren.

Ansfried deed eene vergeefsche poging om zich los te wringen uit zijne boeijen, en slaakte een doffen kreet van vertwijfeling. Ondanks de banden die hem knelden, rigtte hij zich op, en staarde al die vreeselijke wezens-

trekken aan: daar stond de onverschrokken Redbert van Bajorzuna, en nevens hem Erik de Noor, die op strooptogten en gevaren was uitgegaan, alleen om zich beroemd te maken. Het uiterlijk van Bjoern thans weer dezelfde spottende uitdrukking verradende, welke het gewoonlijk kenmerkte, herinnerde zich Ansfried het gelaat, dat hem en graaf Arnoud eenmaal zoo dreigend had aangestaard binnen Utrecht en op het heidepad niet verre van daar. Onwillekeurig riep Ansfried op den toon der diepste verbazing en zielsangst:

»Bjoern! het is Bjoern met de ijzeren rib!"

»Niemand anders dan Bjoern, vrome graaf!" lachte de gewaande pelgrim, »het oogenblik is daar dat hij komt terugeischen al wat gij reeds veel te lang rustig bezeten hebt; de wolf wijkt voor overmagt en keert terug naar zijne woudkrocht; maar zoodra hij op nieuw door 't gehuil zijner roofgezellen wordt gewekt, komt hij met hernieuwden strijdlust te voorschijn, en wee, driewerf wee over hem die alsdan door den wolf wordt aangevallen!"

»Ellendigen! booswichten!" riep de radelooze Ansfried, andermaal zich van zijne boeijen trachtende te bevrijden, »daagt mij tot eerlijken strijd, keert staal tegen staal, maar gaat niet roovende door de marken der landzaten, en kiest niet het uur van den nacht en de stille rust, om uwe moordplannen te volvoeren. Wat wilt gij? losprijs? Noem dien, en ik zal u schatting geven, maar laat mij vrij, gevloekte overweldigers! en breng mij niet tot wanhoop in deze knellende koorden!

»Bij God en mijn zwaard! is er dan niemand die mij te hulp komt? Zijn al mijne mannen reeds gevangen of vermoord? Ter hulpe! ter hulpe!"

»Niemand hoort u, niemand is bij magte om u ter hulpe te snellen, Ansfried van Loven! Kent gij mij?"

Een veel jonger gelaat dan dat van Bjoern, maar niet minder door helsche vreugde misteekend, boog zich thans over den graaf. Ansfried staarde het aan, maar antwoordde niet; en nu vervolgde de vreemde:

»Ik geloof niet dat gij mij kent dan bij geruchte,

Ansfried van Loven! maar uwe trotsche gemallinne kent mij des te beter. Ik ben een man, die als uw grootste vijand tegen u optreedt; niemand bestaat er op de wereld die u meer haat dan ik! Ik ben Redbert van Bajorzuna, hij die weleer als meester over deze bezittingen gebood, en er andermaal over gebieden zal.

»Ik ben de man, die door Hildeswinde wordt veracht als een nietswaardige eigenhoorige, en die gebukt heeft voor de magt van graaf Diderik; maar zie mij thans teruggekeerd, grooter en krachtvoller dan weleer. Erik Blodaxe wendde de koppen zijner zeedraken andermaal herwaarts, en hunne bemanning is sterker in aantal dan al de bewoners in dezen omtrek te zamen."

»Ik bevind mij alzoo in uwe magt!" sprak Ansfried met verwilderden blik. »O, mijn God! dit is mijn dood! Zoo er geene tijdige hulp komt, is mijn sterfuur spoedig daar; en Arnoud zal thans niet tot onze verdediging aansnellen!"

Het zegevierend gelach van Redbert stoorde den armen graaf in zijne klagt; de zeeschuimer gaf zijnen mannen een teeken, en een aantal hunner sprongen toe; zij grepen Ansfried aan en sleurden hem van zijne sponde, zonder eenig gehoor te geven aan zijne kreten, het gevolg van grievende smart en folterende woede. Op een wenk van Redbert drong men hem naar de schuur, binnen welke dien avond het oogstfeest was gevierd; niemand deed zich te zijner verdediging op: de bemeestering der hoeve en aangrenzende gebouwen was zoo stelselmatig en snel geschied, dat al de bewoners reeds gekneveld of zwaar gewond lagen in de verschillende vertrekken van het huis.

Ansfried besefte aanvankelijk niet waarheen men hem voerde. Hoewel hij eerst nog alle krachten inspande om zich uit de handen zijner belagers los te rukken, werd hij al ras overtuigd dat dit toch te vergeefsch zou zijn, en daarenboven hield Redbert den moorddolk op zijne borst gerigt, zoodat Ansfried eindelijk begreep, dat stille berusting alleen eenigzins strekken kon tot verzachting van zijn lot.

Maar een kreet van ontzetting en klimmenden zielsangst ontsnapte aan zijne borst, toen hij bemerkte naar welke plaats men hem bragt: men ging de schuur door, naar een breeden trap, toegang biedende tot diepe verwulfde kelders, welke anders tegen den winter gevuld werden met aardvruchten aldaar beveiligd voor de vorst.

Deze gewelven, in den zomer vochtig en ongezond, hadden reeds bij de vroegere overmeestering van Hildeswindes erfgoed door Redbert en zijne mannen, gediend tot gevangenis van eenige der dapperste lieden, die zich kloekmoedig tegen de overweldigers hadden durven verzetten: hier weergalmden toen de klagten en zuchten dier ongelukkigen, en eenigen hunner waren door gebrek en kommer omgekomen alvorens de grafelijke magt te hunner verlossing was genaderd.

»Niet daarheen, beulen! niet daarheen! Ontneemt mij het leven, maar niet de vrijheid! Roovers! gaat een eerlijken strijd aan. Nogmaals Redbert, van Bajorzuna! stel u tegenover mij met het zwaard in de vuist, maar martel mij niet als een moordenaar of boosdoener!"

»Voort met hem! De echtgenoot van Hildeswinde moet lijden zoo als nog geen graaf of keizersknecht ooit zal geleden hebben. Komt, mannen, naar beneden met hem!"

En bij den somberen gloed van eenige fakkels, gevaar loopende door den togt uit de onderaardsche gewelven naar boven dringende uit te gaan, sleepten zij graaf Ansfried naar beneden; eene ijskille graflucht woei den ongelukkigen echtgenoot der zachtaardige Hildeswinde te gemoet; alle tegenweer was hier te vergeefsch, en lijdzaam liet hij zich door de woeste indringers binnen het gewelf voeren.

Men wierp hem tot nachtleger een vunzigen stroozak toe, zette daarbij eene kruik slecht bier, en lei er eene snede brood naast, bevrijdde hem van zijne koorden, maar alleen om ze te verwisselen tegen twee ijzeren ketenen, aan welke zware ballen waren geklonken. Redbert zelf wierp de eiken kelderdeur digt en

en schoof er de ijzeren bouten voor. Zoodra dit geschied was, kwamen op nieuw mannen met een tweeden stroozak aanslepen, welken zij op den trap wierpen voor de deur van Ansfrieds kerker.

Zoodra dit schamel leger daar was neergelegd, verscheen er een man van reusachtige gestalte, die zijn staf naast zich op den grond lei, zich neervlijde op den stroozak en aldra in diepen slaap verzonken lag, ondanks de schelle smartkreten, welke nu en dan uit dit akelig kerkerhol klonken.

De man, die hier als gevangenbewaarder diende, was Bjoern met de ijzeren rib!

De jammrekreten uit dezen kerker waren schel en hartgrievend; de woede, die zoo zelden het gemoed van Ansfried bemeesterde, nam weldra de overhand; hij wierp zich met krampachtige vuist tegen de deur, en rukte aan den ring welke zich daar bevond, beet in grievende vertwijfeling aan de schalmen zijner ketenen, of vatte met beide handen den ijzeren werpbal, aan zijne keten geklonken, en beukte daarmeê tegen den muur en de deur, als wilde hij ze verpletteren. Bjöern scheen er geene acht op te slaan, en overtuigd dat vermoeidheid den armen man weldra zou overmeesteren, wendde hij zich eenige malen op zijn hard leger om, en mompelde:

»Ik dacht niet dat er zoo veel vuur was in dien vromen bisschopsvriend; zoo hij vrij was en een wapen had, zou hij ons nog lastig genoeg kunnen wezen."

Weldra was nu ook het oogenblik daar, waarop Bjoern rekende: Ansfried zonk in doffe smart op zijn vochtig leger, en weende; hij dacht aan Hildeswinde en zijn eenig kindje, de bekoorlijke Benedicta; aan de schoone dagen van vreugde en geluk, door hem in de laatste jaren aan de zijde eener lieftallige gemallinne doorgebragt. Terwijl de tranen van diepe mannelijke smart langs zijne wangen drupten, kwam hem geheel zijn heengesneld leven weer voor den geest; hij dacht aan zijnen jongelingstijd aan het hof van den bisschop doorgebragt in hartelijke vriendschap met graaf Arnoud.

Deze, die vroeger als jongeling met het zwaard ter hulpe snelde, om Hildeswinde te verlossen uit de handen harer overweldigers, thans zoo hoog in magt als iemand in den lande, zou thans te zijner verdediging het zwaard niet uit de scheede rukken; en echter was Arnoud boven allen in staat, om hem uit de handen zijner magtige vijanden te verlossen. Thans betreurde hij meer dan ooit de vijandschap, tusschen hem en den driftigen graaf van ons land ontstaan; ondanks zij beiden reeds mannen en vaders waren, was deze vijandschap nog niet verminderd, hoewel Ansfried de hand der verzoening meermalen aan Arnoud had toegereikt.

Allengs daalde een diepe weemoed in het hart des jongen mans; en de hoop op God — in wiens hand alleen de middelen waren om hem te redden uit de bange gevaren, die hem zoo op eens bestormden — was voor hem een heldere lichtstraal in den donkeren kerkernacht: Ansfried zonk op de kniën en bad. Door eene kleine opening, in den muur van het gewelf aangebragt, om lucht binnen te laten, en waarvan het luikje met veel moeite door Ansfried was losgebroken, kon hij een klein gedeelte van den hemel zien, waaraan nu en dan eene ster zigtbaar werd, hem toestralende als een blijk van Gods eeuwig wakende voorzienigheid, als de poolster in zijn droeven lijdensnacht, en die hem scheen toe te fluisteren: »Houd moed, God waakt!"

»De Almagtige daarboven waakt; op Hem mijne hope gebouwd!" sprak de graaf met gevouwen handen; en terwijl hij in het gebed verzonken lag, keerde de kalmte allengs in zijn gemoed; de hoop op redding, hoe of door welk wonder die ook bevestigd mogt worden, daarnaar vroeg hij niet, maar die hemelsche stem scheen hem toe te lispen: »Houd moed! Blijf vertrouwen!" en hoe vreemd het ook mogt wezen, het glansrijk gelaat van die ster daarboven kwam hem allengs voor als dat zijner dierbare Hildeswinde, prijkende in bovennatuurlijk hemelsch licht, en hem tegenlagchende zoo kalm en gelukvol als op haren bruidsdag. Nu en dan trok eene donkere wolk de blinkende ster daar

boven voorbij, en verborg haar voor zijn oog, en dan sloop andermaal de wanhoop in zijn zwaar gefolterd hart, maar naauwelijks gloorde het hemellicht hem weer troostvol tegen, of de glimlach keerde op zijne lippen, en hij bad vuriger dan ooit, en het gebed schonk nieuwen troost.

Aldus verscheen eindelijk de vriend der lijdenden in den bangen kerker van den jeugdigen man: de slaap drukte hem langzaam de oogleden toe, kuste hem de brandende tranen van de verbleekte wangen, en toen de morgen aanlichtte, lag hij op den stroozak gezonken, slapende als de knaap, die de ontberingen der jeugd vergeet in de zoete droomen van den lentetijd des levens, met den glimlach der onschuld op de lippen. Ansfried droomde van haar, die hem boven alles dierbaar waren, van Hildeswinde en zijne Benedicta, dien onwaardeerbaren zegen zijns levens.

En ook daarbuiten, op de donkere trappen van het gewelf, had de slaap twee oogen gesloten; evenwel was daar geenszins de lach der kalmte en der onschuld leesbaar in de trekken van den slapende: als gewoonlijk met dreigende uitdrukking in elke gelaatszenuw, den trotschen onheilspellenden grimlach op de lippen, lag Bjoern daar en mompelde in den droom soms eenige onverstaanbare woorden, zeker bloediger en schuldiger dan die van zijn slagtoffer, liggende op geringen afstand van hem.

Toen de morgen aanbrak, vertoonde geheel de omtrek een tafereel, reeds zoo vaak aan de boorden van Schelde en Maas door de noorsche kapers aangerigt: gedeeltelijk verwoeste hoeven, uitgeplunderde landlieden, en daaronder Redberts mannen die den buit — grootendeels bestaande uit den oogst der noeste akkerbouwers, de vrucht van hunnen arbeid en hun zweet — naar de schepen sleurden of hen, die het waagden naar hun uitgeroofd eigendom weer te keeren, met zweepslagen voortjoegen naar elders, waar eene meêdoogende hand hun schuilplaats gaf en voedsel.

Redbert en zijne mannen maakten het zich middeler-

wijl aangenaam in het overweldigd gebouw; allerwegen werden wachten uitgezet, en elke hoeve of woning in eene soort van burgt herschapen.

Erik en zijne noorsche togtgezellen gingen verder landwaarts in, belust op buit en roof, en lieten overal de ravenvlag zwieren onder het galmen hunner woeste krijgsliederen. Met hernieuwde smart begroette Ansfried den dag, en de eenige hoop, welke hem op zijne redding overbleef, was dat het hem gelukken mogt een zijner wakers om te koopen en een bode te zenden aan zijne gemalin, die, hetzij door losgeld, list of geweld, misschien met hare vrienden middelen zou kunnen beramen, om hem van zijne boeijen en dezen droeven kerkerdwang te verlossen. Maar hierin zag Ansfried zich reeds dadelijk teleurgesteld: de man die hem bewaken bleef, was de geheimzinnige Bjoern; geen oogenblik bijna verwijderde hij zich van de kerkerdeur, en telkenmale als het tijdstip daar was, reikte hij den graaf zijn schamel maal. Op al zijne verwijten, vragen of klagten gaf Bjoern niet het minste antwoord. Alzoo verliep deze dag met nog vele anderen.

IX.

Echtgenoote en moeder.

Wanneer men de frissche boorden der Maas tegenover Crevecœur — waar de rivier zich met de Dieze vereenigt — langs wandelt, ontmoet het oog aldra den toren en de daken van het welvarend dorp Driel en het op een klein uur van daar gelegen Hedel. Hoewel, zoo in het eene als in het andere dorp, tegenwoordig niet

het minste spoor overig is van eenig kasteel, schijnt hier of daar het *voormalig* bestaan daarvan echter geboekstaafd en zulks nog in onzen tijd — misschien wel door naschrijving van eenig oud werk — een onzer aardrijkskundigen verlokt te hebben, om aldaar een luchtkasteel te bouwen »sterk en fraai", gelijk het zich in de middeleeuwen voordeed! 1)

Hoewel elk spoor, in werkelijkheid, reeds voorlang in die streken verdween van eenen burgt, die van nog zoo vroegen tijd getuigde, en ook niemand der bewoners zich iets daarvan kan herinneren, was het echter reeds in de dagen van ons verhaal, dat in deze oorden een dusdanig adellijk verblijf de torens en kanteelen verhief en bewoond werd door den toenmaligen eigenaar Ansfried van Loven en zijne huisgenooten. Hoewel ook nog in latere eeuwen de opvolgende heeren van Driel dit gebouw ter woon verkozen, is het vrij zeker dat door de veranderingen, welke die streken in den spaanschen tijd ondergingen — toen door Mendoza de op geringen afstand van daar gelegen schans Sint Andries en door prins Maurits de Nassau- of Voornschans gesticht werden — ook de laatste overblijfselen van eene zoo ridderlijke woning dier adelheeren zijn verdwenen.

Meenende ons in dit oudheidkundig onderzoek niet verder te moeten verdiepen, vatten wij den draad van ons verhaal weer op en geleiden den lezer, daags na de overmeestering van Ansfrieds hoeve in het graafschap Strijën, hier heen en volgen eene eenzame wandelaarster op de breede heirbaan, welke naar den ingang voert van het forsche gebouw.

De wandelaarster, die wij inhalen, is eene jeugdige vrouw van in de twintig jaren, schoon en krachtvol ontwikkeld, in eene eenigzins bonte kleeding, welke het tot een raadsel maakt om te bepalen tot welken stand zij behoort. Eigentlijk heeft zij veel meer de houding eener adellijke jonkvrouwe dan van een meisje van minderen

1) In den *Aardbol* vindt men gewag gemaakt van een sterk en fraai kasteel tusschen Hedel en Driel, waarvan thans geen steen te vinden is.

rang: hare ravenzwarte lokken zijn omwonden met een bontkleurigen doek, en hare gelaatskleur is aan die eener oosterlinge gelijk; ondanks de bruine tint harer wangen, gloeit er de blos van jeugd en levensvreugde doorheen, en haar tintelend zwart oog, door breed geteekende wenkbraauwen overschaduwd, bezit zooveel geestkracht en schalkachtigheid, dat het geene bevreemding kan wekken, wanneer vrijeling of heirknecht haar een glimlach toewerpt, welke door haar wat al te gul wordt beantwoord, misschien wel om hierdoor des te meer gelegenheid te geven, om hare fraaije tanden te bewonderen, welke bij hare purperen lippen afsteken als het blanke windekelkje naast het roode klaproosje.

Bij den eersten aanblik komt het ons voor, dat zij eene soort van handel drijft, althans aan haren linkerarm hangt een korfje, waarin zich een aantal snuisterijën bevindt, die toen in het oog der jeugdige vrouwen, en misschien ook wel in dat der oudere, als van hoog belang werden aangemerkt: het korfje was gevuld met gouden kwastjes, knoopjes en haakjes van brons of verguld metaal, koralen en loovers, bij het borduren noodzakelijk of tot versiering van kleederen en tot hoofdtooisels gebezigd; gouden boordsels, bloempjes en blaadjes van zijde of gouddraad geknoopt, en nog zóóveel dat het oog onzer lieve lezeressen ongetwijfeld veel spoediger ontdekken zou dan het onze, terwijl zij er het juist gebruik van zouden kunnen aanwijzen, al ware ook de oudheidkennis voor haar eene afschrikwekkende studie.

Zij stapt haastig voort, de schoone koopvrouw, en aan den ingang van het houten hekwerk, omgeven door eene soort van gracht, over welke eene draaibrug toegang biedt naar het gebouw, blijft zij staan, tot hare tegenwoordigheid bemerkt wordt door een der lieden, op de aangrenzende akkerplekken bezig om de laatste grassnede in te zamelen.

Hij die onder het maaijen allereerst het oog op haar vestigt is een oud man, zijn arbeid stakende om naar een jongen te zien, die zich achter hem bevindt, van eene houten hark voorzien, om het gemaaide gras op hoo-

pen bijeen te zamelen. Deze, wiens geheele wezen eene geldersche welvarendheid verraadt, doet zijn best, de tusschenpoozen, die hem telkenmale overblijven, alvorens er weer eenige sikkelslagen zijn gedaan, op eene zonderlinge wijze aan te vullen, welke zeer den lachlust der schoone koopvrouw schijnt gaande te maken. Hij vindt er namelijk vermaak in, om bij wijze van slootje springen, op het eene einde der hark eene soort van luchtreis te doen, terwijl het onderste deel van dit werktuig op den grond rust. Na eene wijle op dit verheven punt gebalanceerd te hebben, geeft hij zich, met veel ervarenheid in deze zonderlinge ligchaamsoefening, geheel in de magt van de wet der zwaartekracht en tuimelt hals over hoofd in een hoop zaamgeharkt gras, zet daarna de punt van het werktuig, dat hem zoo even droeg, op het tipje van zijn neus en laat de hark thans daarop zoo lang in evenwigt staan, tot zij terzijde valt, om vervolgens deze wonderlijke uitspanning weer met denzelfden lust als zoo even te herhalen, totdat hij door den bejaarden man, zijn vader, weer tot den arbeid wordt aangespoord.

»Reinaart!" roept de oude grasmaaijer, zijne stem zoo luid mogelijk verheffende: »Ziet gij dan niet dat er iemand aan de brug staat? Reinaart! ik heb het nog dezen morgen aan je moeder gezeid, je moet op zee gaan varen: het eerste engelsche koopschip, dat langs de Maas komt, mag je mijnentwege meê nemen; als heer Ansfried je vrijheid wil geven, dan kan je van hier tot Brittannië boven op den mast liggen draaijen, en de stuurman je tot windwijzer gebruiken; maar hark nu voort en ga naar de vrouw daar ginder, die eene boodschap schijnt te hebben."

Langzaam, met al de teekenen van iemand die doen kan wat hij wil, stond de knaap op, ging naar den ouden man, sloeg de armen gekruist over de borst, verhief het bolle hoofd — met blijkbare eigenliefde wegens de verhevene bestemming, welke de oude man hem toedacht — en zeide: »Vader Joapik! je zeit dat ik harken moet en naar die vrouw gaan om te vragen wat haar boodschap is; dat is alweer een bewijs hoe je gedachten nog al

erg aan 't zwerven zijn, ik kan immers maar het eene of het andere doen; is het zoo niet, vadertje?'

»Ga, jongen of het loopt niet goed af!" riep de goedhartige oude, die heimelijk toch in de vreemde kuren van den jongen behagen scheen te scheppen. Eindelijk keerde de knaap het gelaat naar den ingang en staarde eenigen tijd op de koopvrouw, terwijl hij tegen den harkstok leunde, zonder eenig blijk te geven dat hij voornemens was, om haar te gaan vragen wat zij verlangde.

De schoonheid echter van de vrouw, die zich aan den ingang vertoonde, en inzonderheid de bevallige glimlach, om hare lippen spelende, betooverden het ruw gemoed van den eenvoudigen knaap, en met open mond en onbewegelijken blik bleef hij daar staan, toevende tot de schoone marskraamster nader trad.

Dit geschiedde weldra; zij kwam met haastige schreden af op den knaap, en zeide:

»Kan ik de vrouwe van Strijën spreken, jongen?"

Deze vraag scheen den knaap in zoo groote verbazing te brengen, dat hij de hark vallen liet en groote oogen opzette; eindelijk borst hij in zulk een schaterlach uit, dat hij zijn buik vasthield en op den grond stampte van pret; de koopvrouw zelve had schik in de vreemde handelwijze van den vrolijken jongen, en vroeg lagchende:

»Wat is er bespottelijks in, beste maat! dat ik uwe gebiedster verlang te spreken? dit is immers het verblijf van heer Ansfried en zijne gemalin, en wanneer men haar wenscht te spreken, moet men zich toch laten aanmelden."

De jongen sprong weer over de hark naar den ouden man en riep, nog immer lagchende, tegen den grasmaaijer:

»Vader Joapik! die daar staat, wil vrouwe Hildeswinde spreken; je kunt wel zien dat ze nog nooit hier is geweest!"

De oude grasmaaijer krabde zich bedenkelijk achter het oor, schudde het hoofd, begaf zich naar de vrouw, en zeide:

»Kindlief! ik zie wel dat je nooit op heer Ansfrieds burgt zijt geweest, en dat men zeun om je lacht, is niets vreemds, want om vrouwe Hildeswinde te spreken, moet men er armoediger uitzien dan gij."

»Armoediger!" herhaalde de koopvrouw verbaasd; »is de alom gevierde gravinne Hildeswinde dan alleen voor de armen te spreken?"

»Voor armen of heele rijken; voor de eersten is zij eene moeder, voor de laatsten eene vriendin, en daar gij, naar uwe zonderlinge opgesierde kleeding te oordeelen, evenmin tot de armen behoort, die van haar eene aalmoes behoeven, als tot de edelen die haar een bezoek komen brengen, en gij dus zeker alleen komt om haar snuisterijën ten verkoop aan te bieden, zoo verzoek ik u vriendelijk, dit mandje maar even aan mijn zeun Reinaart te geven, die dan wel naar de gravin zal heenloopen, om te vragen, of ze iets noodig heeft."

»Heenloopen zou zeker beter wezen dan heenspringen!" merkte de mooije koopvrouw aan; »maar dat is mij niet genoeg, ik wil de gravinne zelve spreken, want hetgeen ik haar zeggen moet is belangrijker dan misschien op dit oogenblik de hoogste edelling uit geheel den omtrek aan haar zeggen kan, en al zie ik er uit als eene koopvrouw, toch ben ik volstrekt diegene niet welke ik schijn!"

»Misschien wel eene vermomde gravin; eene verrassing voor onze vrouwe! Nou, als dat zoo is," vervolgde de oude man tot den jongen, »ga dan maar met die vrouw meê en laat haar aandienen!"

Reinaart begon weer op zijne gewone wijze te springen, tot groot vermaak van de koopvrouw, die met statigen tred hem volgde en lagchende den knaap nazag, welke door zijne reuzensprongen spoedig zoo verre vooruit was, dat hij haar reeds had aangediend en terugkeerde, alvorens de bezoekster de helft van de laan, welke naar het adellijk verblijf voerde, had afgelegd.

De gewaande marskraamster gaf den jongen een koperstuk, en werd aan de breede trappen opgewacht door een man in eenvoudige bruine kleeding, het hoofd ont-

bloot, ondanks den kalen schedel slechts met weinige zilveren haarlokken omkranst.

»Gij zegt belangrijke zaken aan onze edelvrouwe te moeten meêdeelen; ik ben de huismeijer der gravin, kunt gij ze mij niet zeggen?”

»Maar mijn hemel!” riep de marskraamster, driftig op den grond stampende, »is het dan zoo moeijelijk om de gravinne van Strijën te spreken, dat men hier door allerlei menschen wordt ondervraagd en weerhouden; ik zie er toch niet uit als iemand die stelen komt of slechte oogmerken koestert; ga mij voor, en doe mij uwe meesteres spreken; ik wil, ik beveel het u!”

De toon waarop de vreemde sprak was zóó gebiedend, dat de huismeijer haar voorging tot aan een tapijt, dat den toegang tot een ruim vertrek verleende. Dit opgeplooid hebbende, vertoonde zich een huiselijk tafreel, zoo eenvoudig schoon en bevallig, dat de bezoekster er het oog een geruimen tijd op bleef vestigen, maar eindelijk er den blik afwendde onder het slaken van een bangen zucht.

Hildeswinde, in een eenvoudig zwart kleed gehuld, dat hare gestalte, thans veel ronder dan weleer, in alle vormen naauw omsloot, zat in een hoogen fraai gebeeldhouwden stoel; haar hoofd was met een gazen sluijer gedekt, die in de rijke blonde lokken was gehecht met kleine gouden naalden, goeddeels hare lokken ontbloot liet en langs schouder en hals afgolfde. Zij hield zich onledig met borduren, en het werk dat onder hare schoone vingeren werd voltooid, gaf reeds bij den eersten aanblik het bewijs van hare vrome gemoedsstemming; het was een heerlijk altaarkleed, gesierd met verscheidene zinnebeelden der christelijke godsdienst: het Godslam geknield op het boek der eeuwigheid, met de zeven zegelen, en boven hetzelve de beker der verzoening, omstraald door het hemelsch licht der openbaring, en de heilige geest daarin afdalende in de gedaante eener blanke duive.

Nevens haar zat een vijfjarig meisje, de eenige huwelijksspruit van haar en haren dierbaren Ansfried, maar ook zoo lieftallig en schoon, dat het was alsof de hemel

in dit kind op eenmaal al het geluk en heil van den echtelijken band had willen vereenigen; het speelde op het wollig tapijt, dat den grond dekte, met eenige kleurige appelen, en was gedost in een wit kleedje, afgezet met blaauwe boordsels, dat de slanke leden van het schoone meisje in al hunne bevalligheid deed uitkomen. Vrolijk en rank als de hinde huppelde het kind rondom hare moeder, en voltooide binnen dit prachtvol gemeubeld vertrek — aan welks gladde eikenwanden de wapens harer voorouders prijkten — het immer zoo bekoorlijk tafreel eener gelukkige moeder, dweepende met het bezit van een betooverend schoon ontwikkelend kind.

De zon van waarachtig huwelijksheil gloorde op dit oogenblik nog binnen dit adellijk woonverblijf; maar eene donkere onheilspellende wolk dreef geheel onverwacht aan dien helderen huwelijkshemel, en zij die dit onweder zoo plotseling deed ontstaan, was de vreemde marskraamster aan den ingang van Hildeswindes vertrek.

De edelvrouwe sloeg verrast den blik op de ontijdige bezoekster, wier zonderlinge kleeding haar trof; daarna beschouwde zij met aandacht het gelaat dat haar niet onbekend voorkwam, stond op, ging haar te gemoet, en vroeg:

»Zijt gij niet de rebeke Caseldia?"

»Gij hebt een goed geheugen, edele vrouwe!" sprak de marskraamster met treurigen blik, »ik had het genoegen, mijne liederen te zingen op het feest van uw huwelijk, en werd rijkelijk beschonken en met alle kieschheid behandeld, gelijk elk die het geluk heeft met den graaf Ansfried en zijne edele gemallinne in aanraking te komen."

»Ik dank u voor die goede meening, Caseldia!" »hernam Hildeswinde, »en ik gaf u toenmaals een goeden raad, welken gij naar het schijnt ook hebt opgevolgd: ik ried u toen om uw zwervend en welligt niet altijd even zedelijk leven vaarwel te zeggen, en op eene andere wijze u een bestaan te verschaffen, ja, welligt eenmaal nog eene gelukkige brave vrouw en moeder te worden; ik

zie, gij hebt thans eenigen handel opgevat, en inderdaad van zeer fraaije zaken ook. Welnu, vele van die voorwerpen kan ik zeer goed gebruiken, daar het stikken van bloemen en andere figuren op kleeding of sprei voor mij eene aangename bezigheid is. Gij weet wel dat ik weinig verkeer in den glans der wereld."

»Het is eigentlijk niet de handel, edele vrouwe! waarom ik mij van deze voorwerpen voorzie; ik heb er een tweeledig doel meê: in de eerste plaats, om niet als rebeke te reizen; ik behoef dit niet meer: de aanmerkelijke geschenken van de edelen, zoo hier als elders, hebben mij in staat gesteld, om te kunnen leven; en in de tweede plaats doe ik het om op bedekte wijze, als koopvrouw vermomd, tot u te kunnen komen. Helaas, mijne vrouwe! ik heb u berigten meê te deelen van hoog belang, en van niet zeer opbeurenden aard!"

Het gelaat van Hildeswinde teekende onrust, en zij sprak:

»Ik begrijp u niet, Caseldia!"

»Mijne vrouwe! uwe vijanden zijn andermaal binnen Strijën gedrongen en uwe goederen in hunne magt gevallen!"

Hildeswinde sprong van haren zetel, alsof de mannen van Redbert ook reeds de muren van het slot te Driel kwamen binnenstormen; zij zonk op de kniën nevens haar kind, omklemde het met beide armen en drukte het aan haar hart; tranen vulden hare schoone oogen, die zij biddend ten hemel sloeg, terwijl zij stamelde:

»O mijn God! welke nieuwe beproevingen! Maar neen, Caseldia! gij hebt u zeker bedrogen, of anderen hebben u misleid!

»Neen, ik kan het niet gelooven. Redbert van Bajorzuna is verre van hier, en vreest de magt van graaf Arnoud te zeer, om andermaal den voet op onze kusten te zetten.

»Neen, zeg dat het niet zoo is; dat men u bedrogen heeft. O, mijn dierbaar kind, welke ramp hangt ons boven het hoofd!"

»Blijf bedaard, mijne vrouwe! dáár waar spoedige hulp

wordt aangebragt, helpt men dubbel. Naauwelijks vier dagen is het geleden, dat Erik en zijne mannen in Strijën zijn geland, en ik geloof zeker dat gij, wanneer gij de hulp van graaf Arnoud gaat inroepen, nog niet te laat zult komen, om uw echtgenoot te verlossen; want, ik mag het niet verzwijgen, hij is, helaas! verraderlijk overvallen en in hunne magt!"

»De hulp van den graaf!" herhaalde Hildeswinde verbleekende, »neen, neen Caseldia! dat kan niet zijn; Gods hulp alleen kan ons redden!"

De gravin snikte luide en kuste onophoudend haar aanvallig kind, dat in den eenvoud der jeugd nog weinig besef had van de smart harer moeder. Caseldia ging voort met Hildeswinde op te beuren en hield niet op, haar aan te raden om naar graaf Arnoud te gaan en hem hulp te vragen tegen Redbert en diens bondgenooten. Caseldia verheelde het voor de gravinne niet, dat zij in vroeger dagen aan dien woesten avonturier eene onbegrensde liefde had geschonken, en zij hem op vele zijner zwerftogten had gevolgd als de hond zijn meester, maar dat eindelijk de diepe verachting, welke hij haar betoonde, en de slechte daden, waartoe hij haar bij voortduring aanzette, haar tot het besluit hadden gebragt, een man te verlaten, die slechts haren ondergang bedoelde.

Hildeswinde gaf zich eindelijk — te midden harer doffe smart — geheel aan de raadgevingen en leiding over der voormalige rebeke, die met alles wat Redbert en den vreeselijken Bjoern betrof zoo naauwkeurig bleek bekend te wezen. Hildeswinde besefte, dat alleen het inroepen van 's graven hulp hier baten kon; maar hoezeer streed het haar tegen de borst, om bescherming te vragen van den man, wiens liefde zij voor weinige jaren had versmaad, die nog immer in hardnekkige vijandschap leefde met den thans zoo ongelukkigen Ansfried, en misschien, door haat gedreven, het zwaard te zijner bescherming geenszins zou willen trekken.

En evenwel was dit haar eenige toevlugt; de weinige manschappen, die zij op de been kon brengen, waren ontoereikend om de woeste strijders van Redbert

te verdrijven. Intusschen was de hulp des graven, wiens bezittingen toch niet minder door de roofzieke indringers bedreigd werden, het eenige middel dat haar overbleef, de eenige ster der hope in haren smartelijken toestand.

Hildeswinde droeg de zorg voor haar dierbaar kind op aan eene oude voedster, en beval aan haren grijzen huismeijer om tijdens haar afzijn zorgvuldig over hare bezittingen te waken, en al wat haar het dierbaarst was en van de meeste waarde werd op eene verborgene plaats begraven aan de trappen eener oude kapel, reeds in de dagen van Bonifacius aldaar gebouwd. Haar brave klerk — een man die jaren lang als Augustijner binnen de muren eens kloosters gesleten had en den naam droeg van »vrome broeder Augustus" — zou haar vergezellen op den togt.

Teeder en hartgrievend was het afscheid der jeugdige moeder van haar dierbaar kind: telkenmale keerde zij terug en veranderde van besluit, maar de berigten, welke af en toe ook door anderen werden aangebragt en het verhaal van Caseldia slechts al te zeer bevestigden, herinnerden haar op nieuw den pligt, die als echtgenoote en moeder op haar rustte. Caseldia, wier hart goed was, schoon het zich al te spoedig ten goede of ten kwade neigde, had zich aangeboden, om de diepbedroefde moeder te vergezellen naar Bodegraven, waar graaf Arnoud — wijl aldra de jagttijd weer aanbrak — geruimen tijd ging doorbrengen. Caseldia had zich in eene kleeding gehuld, welke haar geheel het aanzien gaf van eene dienstbare der gravinne. Hildeswinde droeg een gemakkelijk reiskleed, en het voertuig, dat haar naar de plaats harer bestemming zou brengen, was een dier middeleeuwsche rijtuigen op breede wielen, met eene zeildoeksche kap of huif voorzien, waarin men nacht en dag kon doorreizen, en welke wagens onder onze landlieden nog onder den naam van »huifkarren" gebruikt worden.

De avond was frisch en helder toen Hildeswinde en Caseldia, benevens de vrome broeder Augustus, de reis naar 's graven verblijf aanvingen, daags na de komst der voormalige rebeke. Eene dergelijke reis was in die dagen

inderdaad eene veelbeduidende onderneming, wegens de ongebaande wegen en het herhaald oponthoud aan de veren der rivieren, welke men moest overtrekken. Ons drietal gaf ongetwijfeld aan menigeen stof tot opmerkingen: behalve de voerman, een vrolijke geldersche landbouwer, die een ruim bestaan vond op de bezittingen van graaf Ansfried, trok de oude monnik, in het gezelschap dezer twee jonge schoone vrouwen, veler aandacht en werd ongetwijfeld door menigen voorbijganger om zijn lief gezelschap benijd; en wijl de kleeding dezer beide vrouwen zoo weinig den stand verried waartoe zij behoorden, en hare gelaatstrekken er nog minder meê overeenstemden, wierp vaak een jeugdig ruiter, die den wagen voorbij reed, in de huif een glimlachenden blik, welke door de treurende Hildeswinde onopgemerkt bleef, maar door Caseldia, uit gewoonte, met gelijke munt werd betaald.

De togt ging allereerst naar Bomele — Bommel — langs de zandige baan, welke van daar naar Hemert voerde. De avondzon verguldde de bruine herfsttint op het geboomte, en gaf aan het landschap dien zachten gloed en die langwerpige afteekening der voorwerpen op den donker verlichten grond, welke den schilder in onze dreven zoo schoone partijën aanbieden voor het paneel. Hier en daar waren de landlieden nog bezig om den ruimen oogst te zamelen, die dit jaar vooral zoo voordeelig uitviel en ruime stof gaf tot innige dankbaarheid. Vrolijk waren de tafereelen, welke het oog aan alle zijden ontmoette: zingende knapen en meisjes, met blaauwe korenbloemen en roode veldroosjes getooid, huppelende langs den weg en rondom de karren bespannen met opgesmukte zware ossen en beladen met goudgeel koren, gaven aan het landschap eene bevalligheid en een aanlokkend voorkomen, zeer in strijd met de gemoedsstemming der beide vrouwen in de huifkar. De hoeven langs welke men voorttrok, door den donkeren purpergloed der zon in een aangenaam licht gehuld, omzoomd door appel- en notenboomen, grootdeels nog met vruchten beladen, streelden het oog der reizigers; alles vertoonde zooveel levenslust en landelijke vlijt, dat het gemoed van haar die minder dan

deswinde met bitter harteleed had te kampen, zich zou verheugd hebben in de vreugde en welvaart dezer landlieden.

Langzaam vorderde de huifkar over den mullen weg, en reeds tintelden de eerste stralen van het opkomend maanlicht op het geboomte en de zilveren golfjes der Waal, toen men het veer nabij Bommel bereikte. Een vrolijk gelach klonk den reizigers van deze plek tegen: eenige jongelieden schenen zich hier aan de schenkhoeve — afspanning zouden wij in onzen tijd zeggen — regt goed te vermaken: het geklink der kroezen, met hartig bier gevuld, mengde zich tusschen de vrolijke kreten, en eene jonge mansstem riep luide boven allen:

»Neen, Krelis! zingen zult ge! Je komt er niet af, zeg ik je, al zou je tien hoepen bier willen geven; zingen dat het zoo over de Waal davert, jongen! En wanneer je 't niet doet, begin ik met je bruid te zoenen, zonder dat je er iets tegen doen kunt, en elke flinke jongen, die hier bij ons zit, zal mijn voorbeeld volgen. Is 't niet waar?"

»Ja, ja!" klonk het van alle kanten. »Zing je lied van den geheimzinnigen vreemdeling, dien door het ijs moest overvaren, dat is het mooiste en doet het hart goed!"

»Nou, als je hebben wilt dat ik *dit* zing," antwoordde de aangesprokene, een flinke blonde jongen van twee en twintig jaar, »dan weet je heel goed dat ik er me niet om laat bidden, hoor! Van dat voorval zou ik wel in den nacht willen zingen, wanneer iemand me er om wakker maakte; maar je weet het: bij den laatsten regel de kroezen omhoog en meêgezongen!"

»We weten er alles van!" riepen de gasten, »ga je gang maar!"

De jongeling, niemand anders dan de veerman zelf, die de reizigers en karren met eene groote schouw over de Waal zette, plaatste zich thans met den rug tegen een der lindenboomen voor de schenkhoeve. Hildeswinde, hoe droef ook gestemd, gaf haren voerman bevel om halt te houden, en vatte Caseldiaas hand om haar ook tot luisteren te noodigen. Krelis de veerman hief

thans met heldere weemoedige stem het volgende lied aan, zeker door dezen of genen sprookdichter van dien tijd voor hem vervaardigd.

LIED VAN KRELIS DEN VEERMAN.

Joap Klorens de veerman voer over de Waal,
Al sedert zeventig jaar;
Joap Klorens was vrolijk en goedig van taal,
Bij nacht en bij ochtend steeds klaar;
Al riep men in stormen en ijsgang: »Hallo!
Kom veerman, zet over, ik *moet!*"
Dan sprong nog de grijsaard zoo vlug van het stroo
Als nou zen zeun Krelis het doet!

De winter was daar, en de Waal zat met ijs,
Zij kruide gestadig voort;
Daar klonk er een stem, op zoo klagende wijs,
Als Klorens wel nooit had gehoord.
»Zet over, o veerman! mij pijnigt de nood;
Mijn handen, zij kleven van bloed!
Zet over, Joap Klorens, zij willen mijn dood!
Kom, help mij slechts over den vloed!"

Joap Klorens stond op, en daar zag hij een man,
Met aschgraauw slingerend haar;
Zijn oog stond zoo hol, Klorens huiverde er van,
En zeide: »de togt heeft gevaar!"
De vreemde, hij schudde weerspannig het hoofd.
»Zet over!" gebood hij, »ik *wil!*
De graaf heeft mijn schatten en waapnen geroofd;
Zet over, behoedzaam en stil!"

Dàt scheen wel de satan in eigen persoon,
Zijn mantel, graauw als zijn haar,
Hing plooijende neder van schouder tot toon,
Nooit werd hij dien vreemde gewaar.
Joap Klorens gehoorzaamt, de schouw klieft den vloed
En worstelt door de ijsbrokken voort;
Het water bruist aan met verbazenden spoed,
En 't ijs stapelt op langs het boord.

Zij strijden en breken door ijsklomp en stroom,
De nacht was zoo kil en guur;
Zij naadren allengs langs den oever den zoom
In 't huiverend nachtelijk uur.

De vreemde springt uit en zwaait rond met zijn staf;
Joap vat van zijn mantel de slip.
»Mijn loon!" maar de vreemde roept dondrend, »Laat af:
'k Ben *Bjoern met de ijzeren rib!*"

Joap Klorens slaat bevend en biddend een kruis,
En Bjoern verdwijnt in den nacht;
Daar stijgen de baren met luider gebruis,
En kraken de schollen met kracht.
De veerman kampt voort met hernieuwenden moed,
En wendt steeds de schouw naar het veer;
Het ijs davert voort in den klimmenden vloed
En stort langs de bouwvelden neer.

In 't schemerend duister ziet Klorens in 't rond;
D' oever aanschouwt hij niet meer,
Slechts bruisende baren langs heuvel en grond;
Zijn huis zelfs vindt hij niet weer!
Maar daar, tusschen brokken van glinsterend ijs,
Daar steekt nog het stroodakje uit;
Daar kermen de zijnen op smartelijke wijs,
Terwijl reeds de dood hen omsluit.

Zijn dierbare gade met Krelis, zijn zoon,
Kermen op 't krakende dak;
»Red, red ons!" zoo klinkt het op klagenden toon;
»Hulp, hulp! de nok is te zwak!"
Eén stoot nog, een forsche: de schouw wordt weêr vlot;
Zij nadert — thans zijn ze gered;
Ze omarmen elkander: »Lof, eere zij God!"
Dus fluistert hun innig gebed.

Dàt was wel de booze in het nachtelijk uur,
Die rampen en smarten bragt;
Maar Hij, die kan redden uit water en vuur,
Hield over den veerman de wacht.
Toen kwam er een engel aan 't Bommeler veer,
Vol schoonheid en hemelsche min;
Zij schonk aan Joap Klorens een veerhuisken weer:
Hilswinde, de goede gravin!

Allen zongen dezen laatsten regel mede; de hand van Hildeswinde beefde in die van Caseldia, en zij fluisterde: »Die goede brave jongen! Zij zegenen mij nog in hunne zangen; o, mijn God! wat is het gelukkig wel te kunnen doen. Ja, voor een zestal jaren werd dit oord,

en ook het veerhuis van Klorens, den vader van den jongen zanger, door den ijsgang overstroomd en weggevoerd, juist in dien nacht dat Redbert en de zijnen voor graaf Diderik moesten vlugten, en Bjoern, ondanks zijne onkwetsbaarheid, aan het Bommeler veer zijne veiligheid zocht over de rivier. Hij is wèl de booze geest, gelijk dit lied zegt."

Krelis was juist bezig om het gezongen lied nog door meerdere bijzonderheden van dit droevig voorval uit zijne jeugd toe te lichten, toen de huifkar met onze reizigers den hoek van den boomgaard omdraaide, en de voerman van Hildeswinde riep:

»Volk over, Krelis! Werk gaat voor genoegen! Goed gezongen, brave borst!"

De knaap verliet het groepje, trad naar het voertuig, nam eventjes de wollen muts van de blonde lokken en wilde het paard bij de teugels vatten om naar de schouw te leiden, maar thans bij zijn hartelijk »gén avond!" den voerman herkennende en tevens bespeurende dat het koorn was noch andere waar wat in den wagen werd vervoerd, gluurde hij even onder de huif en zag het donker schitterend oog van Caseldia, benevens het zacht kwijnend gelaat der gravinne Hildeswinde.

Zoodra hij dit bemerkte, rukte hij de muts van het hoofd, boog nederig voor de schoone landsvrouw, en sprak:

»Mijne edele gravinne! ik dacht niet dat gij zoo digt ten onzent waart, terwijl wij zoo even nog van u spraken; ik wensch u een goeden avond."

»Ik dank u, Krelis!" antwoordde Hildeswinde met goedigen lach, »en het verheugt mij dat gij eene daad, reeds voorlang bij mij vergeten, en die alleen met den naam van pligt kan bestempeld worden, in uwe zangen gedenkt. Zwaar zijn vaak onze beproevingen, goede jongen! maar de Hemel zorgt ook weer dat de vergoedingen groot zijn en overvloedig stoffe geven den Alwijze te danken!"

Het overige jonge volkje vereenigde zich ook rondom het voertuig en groette de gravin met landelijke eenvoudig-

heid. Vreemd kwam het allen voor, dat Hildeswinde, anders gewoon in een prachtig gewaad en in eene gemakvolle draagkoets door hare rijke grondbezittingen te trekken, thans met den ouden geestelijke en eene onbekende jonge vrouw in eene eenvoudige huifkar reisde; en het scherpziend oog der jonge meisjes bemerkte tevens dat het gelaat der liefdadige gravin zeer treurig stond, en het doel harer reis alles behalve veblijdend scheen te wezen.

Nogtans had Hildeswinde een goedig knikje en een glimlach over voor de vrolijke in bonte landelijke kleeding gehulde meisjes, en onderhield zich geruimen tijd met wie haar het meest bekend waren, tot de schouw gereed lag en paard en voertuig er op waren.

Geheel de omtrek bood een bevallig tafereel aan: daar ginds verhieven zich de daken van het vlek Pouderoijen tusschen het laag geboomte aan den rivierzoom, en een weinig verder bespeurde men het grijze dak en den spitsen toren van de kerk te Woudrichem, toen reeds een dorpje, dat zich aan de scheeprijke rivier tot eenigen bloei ontwikkelde. De laatste stralen der zon hulden alles in purperen gloed, en dit bevallig landschap, benevens de bemoedigende toespraken van Caseldia, deden de hoop te meer ontwaken in Hildeswindes gemoed en gaven haar kracht, om de nakende gevaren te trotseren.

Aldra had men de overzijde bereikt. Hildeswinde gaf den jongen veerman eene goede belooning, en terwijl zijne schouw terugkeerde naar de veerkade nabij Bommel, rolde de huifkar langzaam voort langs het pad naar Asperen voerende.

Het was nacht geworden toen de reizigers den weg langs reden, die met digt wilgenhout was beplant en naar dit plaatsje liep; de maan, nu en dan door eenige aandrijvende wolken voor het oog verborgen, wierp een twijfelachtig licht op de landpaden, nu eens geheel den omtrek verhelderende door haren zilverglans, dan weer het landschap hullende in diepe duisternis. Hildeswinde, die nevens den ouden geestelijke had plaats genomen, gevoelde zich meermalen angstig gestemd. Zoodra de donkerte

des nachts over den omtrek was uitgespreid, bekroop haar de bange vrees voor eenig gevaar, dat haar alligt overkomen kon en in hare reis naar Bodegraven verhinderen. Ook dacht zij aan haar kind en aan de onheilen, die hare bezittingen te Driel mogten treffen, schoon het mogelijk had kunnen wezen, dat, bijaldien zij daar ware gebleven, zij insgelijks in de magt harer drieste vijanden zou gevallen zijn als haar beklagenswaardige echtgenoot.

Terwijl zij hierover nadacht, en hare reisgenooten in een diepen slaap lagen gedompeld, waartoe de zachte schommeling van het rijtuig aanleiding gaf, hoorde zij de haastige hoefslagen van een paard, dat telkenmale de huifkar naderde, maar dan weer den tred inhield alsof het staan bleef, om den wagen niet voorbij te snellen. Hildeswinde, met angstige spanning dit geluid vernemende, beval den voerman stil te houden, en den ruiter, die genoegen scheen te scheppen, om op zoo vreemde wijze hun togtgenoot te wezen, voorbij te laten rijden, of te zien wie het was.

De voerman voldeed aan dit verlangen en hield stand. Op verzoek van Hildeswinde klom hij zelf af en, daar de maan juist van achter eene donkere wolk te voorschijn kwam, sloeg hij den blik over den landweg; maar heinde noch verre was een ruiter te bespeuren. De gravin moest het zich dus in haren angst hebben verbeeld, dat een paard in telkens versnelden hoefslag den wagen volgde, of de vreemde togtgenoot had zich binnen het geboomte teruggetrokken, daar schuilende, om niet door de reizigers in de huifkar bemerkt te worden.

De voerman had eene gewoonte gevolgd, die, hoe gebrekkig ook, in die dagen algemeen was: aan het veer had hij hars en eene soort van ijzeren komfoor met een stuk vuur meêgenomen, ten einde licht te kunnen maken, zoo het maanlicht zich achter de wolken verschool; het voorval van den geheimzinnigen ruiter — deze mogt dan in werkelijkheid of in de verbeelding zijner gebiedster bestaan — deed hem besluiten, om licht te maken: hij strooide de hars, welke hij tusschen duim en vinger fijn

wreef, op het doorgebroken ontvlammende vuur, en stak twee groote fakkels aan, waarvan hij aan elke zijde van het rijtuig er een vasthechtte. De heldere vlammen dezer fakkels deden zeker meer dienst dan thans de lantaren met een waskaarsje: zij wierpen zulk een hellen gloed in het rond, dat men op verscheidene passen afstands alles duidelijk kon onderscheiden.

»Laat nu maar komen wie wil!" sprak de voerman vrij luide, en stak een breed knijf op zijde, »ik sta er wel vijf, en ben hier op den weg zoo bekend als in mijn eigen huis. Nog eene halve schove rijdens, en wij zijn te Asperen, waar wij in den *Kraaijenden Haan* een goed verblijf zullen vinden."

Weer ging het verder, en het duurde niet lang of dezelfde haastige hoefslag werd op het rijpad hoorbaar en naderde de kar; het geluid kwam al digter bij, en eindelijk schreeuwde eene schorre stem:

»Hoorn schraap! Hoorn schraap! Snijden en villen! Ville....e....en!".... Dit laatste woord werd zóó ontzettend lang uitgerekt, dat er geen einde aan scheen te komen. Hildeswinde beefde, de oude geestelijke hield hare sidderende hand in de zijne, Caseldia stak lagchende en nieuwsgierig haar hoofdje buiten de huif, de voerman hield stil en liet den vreemde naderen.

»Hoorn schraap! Snijden en villen!" herhaalde deze, en hield nevens den wagen stil. De voerman en Caseldia beschouwden thans, in het volle licht der fakkels, een allerzonderlingst wezen: een man in eene zoo havelooze plunje, alsof hij zijn wambuis en korte hozen uit oude gescheurde dweilen had zaamgelapt; eene hakbijl, gelijk de vleeschhouwers gebruiken, een breed mes in eene scheede en een langwerpige blaauwe schuursteen, aan een touw gebonden — zeker om deze beide voorwerpen aan te zetten — bungelden aan zijne zijde; het hoofddeksel van dezen man was eene soort van biezen hoed, die door ouderdom, regen en wind aan de voor- en achterzijde over zijn hoofd hing. Het gelaat van den vreemdeling was met lange graauwe haren omgeven, en

zijn grijze sluike baard even slordig als zijne havelooze kleeding.

Het beroep van dien man was bloedig genoeg, om hem tot daden aan te sporen, waarbij niet alleen het bloed van dieren, maar ook dat van menschen vloeide: behalve stierensnijder en paardenvilder, was hij ook eene soort van modekunstenaar voor het rundvee: koeijen, die naar de markt moesten of elders te koop zouden worden aangeboden, werden door hem gereinigd, het haar op den kop gesneden en de horens geschraapt, waardoor het dier een jeugdig en uitlokkend voorkomen kreeg, zoodat menig veekooper, die alligt wat te diep in de bierkroes had gekeken, met een vrij ouden bonk naar huis sukkelde, in den waan verkeerende, dat hij zich een mooije schot had aangeschaft.

Bekend staande als Wout de vilder, was hij gevreesd door allen, die eenigen prijs stelden op hun eigendom; en wanneer hij en zijne makkers in de nabijheid eener eenzame hoeve zwierven, beschouwde men de ontmoeting van dezen man op den landweg als een ongeluk; doch de voerman van Hildeswindes rijtuig was voor geen klein gerucht vervaard; hij stapte af en vroeg op scherpen toon:

»Waarom volgt gij deze kar?"

»Omdat mijn paard een weinig kreupel is."

De voerman, een blik werpende op het dier, kon zich niet onthouden van te glimlagchen; het paard van den vilder gaf in geheel zijn uiterlijk het overtuigendste bewijs, waarom het aan dezen waardigen man was overgeleverd.

»Kreupel! het heeft allen schijn, man! dat je 't 's avonds met leidsel en hoofdstel aan den muur hangt, want naauwelijks kan het meer staan."

»Ridders rijden op vurige luxemburgsche rossen, vilders op knollen, die goed zijn voor het mes! Heb je niets te villen, hè?"

Bij deze woorden wierp de onwelkome reisgenoot een zoo glurenden blik in den wagen, dat Hildeswinde huiverend in den uitersten hoek kroop. Caseldia gaf hem

echter met stoutmoedigheid dien blik terug, en klemde de kleine vingeren om een scherpen dolk, dien zij in eene scheede onder hare bovenkleederen droeg.

»Wel verduiveld!" sprak Wout de vilder, »daar zit goede waar in, kameraad! je moest me een fikschen dronk geven uit je reisflesch en een plaatsje in den wagen, dan kon ik mijn paard achter aanbinden en zal ik overal vertellen, dat je de beste karreman bent, dien ik nog ooit op het landpad tusschen Helluw en Asperen heb aangetroffen."

»Beste jongen!" antwoordde de voerman, zich in zijne volle herkulische lengte voor den ruwen dierenontleder stellende, terwijl hij de armen over de borst kruiste, »je gezelschap is voor ons evenmin vereerend en aangenaam als dat ik het dulden kan, dat jij als eene schaduw onzen wagen volgt, en dus: vooruit is de weg!"

»Ah, neem jij het op dien toon, huisman! Je schijnt dan voor Wout den vilder niet bevreesd te wezen?"

»Voor geen tien!" sprak de forsche Geldersman, de hand aan zijn knijf brengende, » al zagen ze er allen als zulke levende vogelverschrikkers uit als jij bent! Kom, vooruit, zeg ik je, en laat ons met vreê!"

De vilder wierp een uitdagenden blik op den voerman en hief een schel gefluit aan, terwijl hij naar alle zijden omzag. Hildeswinde slaakte een bangen kreet; Caseldia liet zich langs de trede afglijden, en stelde zich nevens den voerman.

»Zoo, zitten de rotgezellen daar! Nu, kerel! wanneer ze komen, verhaal hun dan, hoe je aanzoek om meê te rijden ontvangen is, en beproef je geluk elders!"

Bij deze woorden strekte de Geldersman de regtervuist met zoo veel kracht uit naar den vilder, en trof hem zoo geweldig tegen de borst, dat deze zich wankelend aan het paard vastklemde, en door een tweeden schok van den voerman met het half lamme dier tegen den grond tuimelde.

»De mannen, die op het gefluit van Wout den vilder ongetwijfeld moesten toeschieten, schenen niet op hun

post te zijn, of de straatroover had dezen kunstgreep alleen gebruikt, om den voerman vrees aan te jagen. Zonder er echter verder over na te denken, sprong de voerman weer op de voorbank, lei de zweep over de forsche paarden, en reed in versnelden draf naar het naburig Asperen, welks daken zich in de verte flaauw afteekenden tegen de soms meer ophelderende lucht.

Maar naauwelijks hadden zij de eerste hutten, die de nabijheid van het vlek aanduidden, bereikt, of andermaal hoorde men den hoefslag van den rossinant des dolenden ridders, en weldra vertoonde zich zijne afschuwwekkende gestalte in het volle licht der fakkels niet ver van den wagen. Echter hield hij zich nu op meer eerbiedigen afstand, zich vergenoegende met slechts een uitdagenden blik op de kar te werpen of terzijde te gluren naar Caseldia, die hem den zijnen even uitdagend teruggaf.

X.

De hoeve "de kraaijende haan."

Het beste nachtverblijf, tusschen Waal en Lek mogt met regt de hoeve genaamd worden, die het bovengemelde opschrift droeg. Te midden van bladrijke groepjes, bood het huis den wandelaar een aangenaam verblijf en eene koele rustplek. De afspanning heugde reeds van vóór vele jaren, en werd bij voorkeur gekozen tot intrek door lieden uit den gegoeden stand, wijl de prijzen alles behalve gering waren, maar op hetgeen er werd voorgezet vielen dan ook volstrekt geene aanmerkingen te maken.

Aan een der boomen, die op den bijvang voor het huis hunne schaduwen wierpen, werd de voorbijganger door een grooten haan, uit glimmend koper gesneden en door de nijvere hand der dienstbaren uit de hoeve op vaste tijden geschuurd, opmerkzaam gemaakt, dat hier de welbekende herberg zijn gastvrij dak verhief; de haan was zoo reusachtig groot, dat hij wel voor een struisvogel kon doorgaan, en zijn opgeheven bek zoo wijd opengesperd, alsof het dier er een appel in vangen moest.

Vriendelijk gloorde het licht door de nog ongesloten vensterluiken; grof lijnwaad voor de vensters gespannen, verhinderde binnen te zien; de huifkar hield voor den ingang stil, en de voerman riep, met de beide handen voor den mond:

»Hospes, ho! hola!"

Het was echter geen hospes, die op dit luid geroep verscheen, maar wel eene flinke deerne, die, zoo er ooit waarheid of juiste vergelijking lag in de uitdrukking: »een gezigt als melk en bloed," daarop met regt aanspraak mogt maken: hare bolle armen en handen hadden in den rooden fakkelgloed de kleur van verschen biefstuk, en haar vriendelijk blaauw oog en gulle lach moesten zelfs den stroefsten bedevaartganger tot rusten en drinken noodigen.

»Ken je 't met mijn doen?" vroeg de dikke meid, zonder op Caseldia acht te slaan, die nieuwsgierig om het hoekje der huifkar gluurde, »de meester is in de schuur!"

»Dat zal best gaan;" hernam de voerman; »heeft de Kraaijende Haan nog een paar vertrekken tot nachtverblijf voor twee vrouwen en een eerwaarden geestelijke, lieve meid! maar zoo goed als 't wezen kan, hoor!"

»Kom maar ernst binnen, huisman! we hebben zoo flusjes versch bier van Thiel ekregen; lekker as wijn, hoor! Uitspannen, hè? Holla, lange Lou! Lou!"

Een lange slungel met geel kroeshaar, eene blaauwe slaapmuts op het hoofd en verbazend groote klompen aan, naderde de huifkar en wilde Caseldia helpen om af te stijgen; deze was echter met een enkelen vluggen

sprong uit het voertuig, hielp den geestelijke en Hildeswinde, en het gezelschap trad de hoeve binnen. Alvorens verder te gaan, nam de gravin den voerman angstig bij de hand, en vroeg:

»Ducht gij geen gevaar, mijn vriend! van dien zwerver of straatroover, dien gij daareven zoo onzacht van u afstiet?"

»Geene vrees, mijne vrouwe! Zoo even dacht ik, dat hij zijne makkers hier of daar had doen verschuilen, en wij beroofd zouden zijn geworden, maar de knapen schenen niet op hun post; thans, nu wij deze gasthoeve hebben bereikt, is er geen gevaar meer; hier zijn de schuilhoeken van dergelijke nachtvogels niet."

De voerman bespeurde thans geen spoor meer van den onbeleefden Wout den vilder, die slechts den moed had, om voertuigen op den algemeenen weg aan te randen. Nadat de reizigers waren binnengestapt in de zindelijke voorkamer bestrooid met zand en dennennaalden, waar de wanden glommen van blank geschuurde kroezen en melknappen, wees dezelfde flinke deerne hun met eene lamp in de hand een breeden trap, die naar eene ruime voorkamer voerde, de beste van het geheele huis, en die door de voornaamste gasten tot verblijf gekozen werd.

Beneden in het voorhuis heerschte op den achtergrond, waar eene groote bruine kast tot eene soort van buffet diende — zoo als wij thans zouden zeggen — eenige drukte: een aantal lieden, die van de markt kwamen, welke dien dag in het naburige kooprijke Thiel gehouden was, zaten aan eene lange blankgeschuurde tafel en dronken bier of wijn, onder de luide gesprekken over aangegane of afgesprongen koopen, en schenen nog immer den handel voort te zetten.

Die lieden waren allen, naar kleeding en uiterlijk te oordeelen, welvarende hoevenaren uit den omtrek; hunne gelaatstrekken teekenden bloei en levenslust, en de gouden mantelhaken en gordelknoopen gaven blijken van hunne onbekrompene omstandigheden. Zij merkten de komst der reizigers ter naauwernood op, en Hildes-

winde, het hoofd goeddeels verborgen in eene zwarte kap, sloop haastig den haar aangewezen trap op, en zette zich neer op een der breede houten zetels, welke in het vertrek verspreid stonden. Vader Augustus bleef nevens haar staan en vroeg wat zij tot haar avondmaal gebruiken wilde; de gravin verkoos enkel brood en wijn, en verzocht, om bij het aanbreken van den dag, den togt te vervolgen, wijl de vrees voor het lot van echtgenoot en kind haar geene rust tot slapen liet, en de smart haar telkenmale gevaren deed zien, daar, waar die welligt niet bestonden.

Terwijl Hildeswinde en hare reisgezellen op het bovenvertrek waren, bleef de voerman, die Wout den vilder te goed bij gerucht kende, om nu reeds niet meer op zijne hoede te wezen, aan de blanke haardplaat zitten, waarop een vrolijk vuurtje knapperde, boven hetwelk een ijzeren pot met melkspijs heen en weer zwiggelde. Volstrekt niet begrijpende met welk doel zijne meesteresse en de vreemde vrouw, die haar vergezelde, deze plotsling opgekomene reis ondernamen, staarde hij in de spelende vlammen, nu en dan ter loops het oor leenende aan de luidruchtige gesprekken der marktbezoekers op den achtergrond der kamer.

Na aldus een geruimen tijd gezeten te hebben, terwijl de man zich aan een hartigen dronk bier te goed deed, en de bezoekers van den Kraaijenden Haan zich, de een na den ander verwijderden, bemerkte hij aan eene breede schaduw, welke op eens den gloed van het vuurtje verdonkerde, dat iemand zich er had voor geplaatst. Het was de waard uit de gasthoeve in eigen persoon. Zoo men den man naar een ander land hadde overgevoerd, waar nooit een geldersche hospes was geweest, dan zou men toch als van zelf tot de overtuiging gekomen zijn, dat de man deze betrekking en geene andere in de wereld vervulde. Zijn ligchaam was kort en dik; een wit wollen buis en eene broek van dezelfde stof, groote houten geschuurde klompen, een bos sleutels op zij, een sloofje voor en eene wollen muts op het hoofd, vormden een waard, zoo als die reeds door de romeinsche blijspel-

dichters werd beschreven en bijna, als vruchten van eene soort, in alle landen hetzelfde zijn. Het vreemdste van dezen belangrijken persoon te Asperen, en dat aanleiding had kunnen geven tot zeer menschkundige studiën, was zijn hoofd met de zonderlinge eigenschappen der verschillende organen van dit allerbelangrijkst ligchaamsdeel: om niet te spreken van zijn geel en digt krullend haar en kort vooruitstekend voorhoofd, wekten de buitengewone grootte zijner oogen en de vreemde manier, waarop hij er gebruik van maakte, de aandacht van elk, die hem beschouwde. Zoodra de waard tot iemand zou spreken, sloot hij de oogen stijf digt, en hield ze geruimen tijd toe, alsof hij nadacht over eene hoogstbelangrijke zaak; zijne wangen waren rond en hoogrood, gelijk zijn dikke neus alle blijken dragende, dat onze vriend geen afkeer had van wijn of bier, maar er bij voortduring zijne hartelijke genegenheid aan toewijdde: hij gebruikte deze beide dranken in ruime mate.

Langzaam kwam de waard aanwaggelen naar den voerman, dien hij goed kende, lei de breede hand vertrouwelijk op diens schouder, deed zijne oogen digt, en vroeg:

»Wat hebt gij daar voor zonderlinge reisgezellen weg te brengen, buurman Heinrik?"

Langzaam zag de voerman op, en de nieuwsgierigheid van den waard kennende, glimlachte hij, en antwoordde:

»Jongenlief! jij vraagt naar dingen, waarnaar ik zelf niet vraag; wanneer ik met paard en kar een penningsken verdienen kan, weet je wel, dat ik niet lui ben uitgevallen; de vrouw en de jongens zijn frisch en gezond en lusten eten, er is heel wat noodig, vader! wanneer men alles als eigenhoorige winnen moet; jij bent vrij man en hebt eene winstgevende gasthoeve; jij kunt dik en vet worden, dat zie ik wel!"

De waard zweeg een poosje, alsof hij over iets zeer belangrijks nadacht, sloot toen weer de oogen en merkte aan:

»Heel goed, buurman!" de man scheen hem dien naam toe te kennen, alhoewel zij op zeer vele uren afstands van elkander woonden, »maar gij ziet er toch alles behalve

uit als iemand die gebrek lijdt; jij hebt besten grond in pacht, verkoopt tot de hoogste prijzen, en uw meester en uwe meesteresse zijn zoo goed en eerlijk als er in geheel de Betuwe geen te vinden zijn; daar schuilt zeker wat achter, manlief! Twee jonge vrouwen en een oude geestelijke, dat maakt me geen mensch wijs; daar zit wat achter als jij zoo nacht en dag daarmeê op de kar mot. Is er soms hier of daar een klooster overrompeld door eene stroopersbende, of...."

»Nog een hoep bier en houd je mond!" hernam de voerman op vrij barschen toon, »ik ben hier volstrekt niet met mijne reisgezellen gekomen, om ons te laten uithooren; ben je bang voor je geld, hier heb je gouden Ottoos in overvloed; zeg maar hoe veel je toekomt voor dezen nacht: stalling, verblijf en wat je al meer berekent, maar vraag niet naar zaken, die je niet aangaan."

De waard was zoo verbluft op het zien der goudstukken, dat hij eene schrede achteruit sprong en zijne oogen toekneep, en ze zoo lang gesloten hield, dat de voerman dacht, dat hij ze nimmer meer zou openen. Eindelijk had de vlugge geest van den waard een woord gevonden, waarmeê hij de barschheid van zijn gast meende te beschamen.

»Zeer onbeleefd, buurman! maar dat goud bewijst me, dat er wat achter schuilt, en...."

Heinrik liet den waard niet verder spreken; hij sprong op, en staarde in den donkeren hoek van den schoorsteen, waar de kook- en vuurpot in breede schaduwen op den muur stonden afgeteekend: twee donkere maar helflikkerende oogen waren van daar op hem gevestigd; eene lange slordig gekleede gestalte zat in den hoek zaamgehurkt, en de voerman herkende Wout den vilder.

»Bij sint Maarten!" riep de voerman, »daar zit me die vogelverschrikker ook! Zeg eens, het is schande voor den Kraaijenden Haan, dat er zulke roofvogels nestelen; ik meende, dat deze gasthoeve nog niets van zijn eerlijken naam had verloren, en bragt er daarom mijne reisgezellen binnen, maar zoo ik geweten had, dat struikroovers en paardenvilders aan den gemeenen haard eene

schuilplaats vonden, dan ware ik voorbij gereden, om elders af te spannen; maar ik zal dien man in 't oog houden, zoo lang hij hier blijft, of, zoo hij het te lang maakt, dien schavuit de deur uitwerpen."

De voerman was tot voor den vilder genaderd, die, als de uil, zich alleen krachtig en onbevreesd gevoelde in het duister, en thans nog digter in den hoek van den schoorsteen kroop; alleen deed hij een dof gemor hooren, zonder den flinken voerman op zijne weinig vleijende uitdrukkingen antwoord te durven geven.

De waard bragt op zijne gewone wijze eenige verontschuldigingen in tegen de woorden van den voerman, gaf te kennen, dat Wout de vilder daar voor zaken was betreffende zijn handwerk, en dat hij zelf, schoon die rijke vrouwen haren karreman in goud betaalden, toch het regt had, om binnen zijne gasthoeve te laten elkeen, die maar wilde.

Toen de waard van goudstukken sprak, gaf Wout de vilder een zonderling geluid, eenigzins gelijkende naar dat van den hond, wanneer hij, schamel voedsel gewoon, eens een hammebeen voor den neus krijgt. De voerman scheen hier evenmin acht op te geven als op hetgeen de waard had gesproken, maar staarde geruimen tijd in het vuur, dronk met langzame teugen zijn bierkroes ledig, blikte den vilder en den eigenaar der gasthoeve, elk op zijne beurt, een geruimen tijd aan, en ging toen, alsof hij een kloek besluit had genomen, naar het bovenvertrek, waar Hildeswinde zich met hare reisgenooten bevond.

»Wat zoo'n kerel zich niet verbeeldt!" sprak de waard na lang bedenken: »die eigenhoorigen krijgen tegenwoordig meer verbeelding dan de vrijë lieden, en durven een man als ik, die op mijn eigen goed zit en zelf te bevelen heb over twaalf lieden, de wet voorschrijven; jij moet hem dat eens betaald zetten, Wout! Snoert ze den bek, die aardkrabbers, die met een stuk land verkocht worden, zoodra hun meester het goedvindt."

Wout verhaalde thans zijne ontmoeting met den voerman op den landweg, en de waard begon hierdoor Heinriks aanmerkingen minder vreemd te vinden; hij berispte

den vilder op gestrengen toon, en verheelde hem daarbij niet, dat het gerucht van Wouts oneerlijke handelwijze hem thans als niet geheel logenachtig voorkwam.

»Men is er altijd op uit, om arme lieden, als wij zijn, voor slecht te verklaren, meester! en wij kunnen er niets tegen doen dan zwijgen, en anderen benijden, die gelukkiger zijn."

De waard zette zich op den stoel, welken de voerman zoo even had verlaten, en vervolgde zijn gesprek met den vilder nog geruimen tijd; eindelijk vroeg deze, terwijl hij opstond en rondom zich heenzag alsof hij bespied werd:

»Het blijft dan zoo afgesproken: voor dien prijs en van nacht?"

»Ik kan hem niet langer zien lijden!" antwoordde de waard het hoofd schuddende, »het is geen moord, maar eene weldaad! Doe het in 's Hemels naam stil, en zonder dat mijne vrouw of de meid er iets van verneemt; voor haar moet alles geheim blijven, ze waren te veel aan het oudje gehecht. Gij weet het, boven slaapt Joris; roep hem, en zorg, dat niemand het hoort en morgen ochtend alle sporen van bloed zijn weggewischt. Ga nu heen, neem nog een kroes oud bier meê naar de hooischuur en verberg u daar tot middernacht."

De vilder knikte met een glimlach, die echter zoo hatelijk was, dat elk, die den man had aangezien, er van zou zijn teruggebeefd; doch daar de waard, die hem een goeden nacht wilde wenschen juist de oogen sloot, om er deze woorden uit te brengen, bemerkte hij er niets van, en liet den landlooper, met wien hij toch meer uitstaande scheen te hebben dan hij voor anderen weten wilde, zich in zijne schuur verbergen. Intusschen kwam de meid haren meester het welkom berigt meêdeelen, dat de melkspijs gereed stond en ook de laatste gasten het vertrek hadden verlaten.

Heinrik de voerman had zich, zoo als wij zagen, na het gesprek met den waard naar de kamer begeven, waar Hildeswinde, Caseldia en de oude monnik een eenvoudig avondmaal hadden genuttigd. De gravinne, ver-

moeid van de reis en treurig en angstvol over het nieuwe leed en de gevaren, die zij te gemoet ging, had zich spoedig neergevlijd op de heldere legerstede, in een hoek van het vertrek; de monnik sliep in eene kleine kamer, grenzende aan de hare, en Caseldia die, sedert zij met de goedhartige edelvrouwe had kennis gemaakt, haar ook des te meer had lief gekregen, wilde volstrekt niet gaan slapen op een bed: zij vergenoegde zich met een zetel, belegd met kussens, gevuld met schapenwol, en hoopte op deze wijze een zachten sluimer te genieten, tot het ontwakend morgenrood den schemer verdreef en hunne reis zou worden voortgezet.

Nadat de getrouwe voerman aan allen een goeden nacht had toegewenscht, hield hij zich alsof hij de trappen afging, maar hij keerde op zijne kousen terug, en zette zich op den grond vlak voor de deur neder.

Allengs hoorde men in de hoeve die toebereidselen maken, welke in een huisgezin op het land, nog meer dan in de steden, het teeken zijn, dat de nacht aanbreekt. Luiken en deuren werden gegrendeld; nu en dan gloorde er een licht op den trap van iemand, die zich naar zijne slaapplaats begaf; nachtgroeten klonken door verschillende stemmen, eindelijk hoorde Heinrik ook die van den waard; eene doodsche stilte heerschte nu binnen en rondom het huis. Allen sliepen, behalve Hildeswinde en haar getrouwe onderhoorige, de voerman.

Het middernachtelijk uur brak aan; op het portaal, waar Heinrik zich bevond, was een klein venster, uitzigt biedende op de binnenplaats en de hooischuur. Nadenkende over het gebeurde met den vilder — dien hij volstrekt niet te goed achtte, om zijne meesteresse te bestelen, wanneer het hem op de eene of andere wijze gelukte binnen het huis te sluipen — tuurde hij door een vierkant gaatje in het luik, dat de flaauwe schemering van den nacht doorliet, maar sluimerde eindelijk zachtkens in. Wout de vilder, Hildeswinde en Caseldia waren de figuren, die den eerlijken Betuwer voor den geest speelden; hij verbeeldde zich, dat de vilder — door eenige andere vagebonden geholpen — binnen de hoeve geslopen was, en

ondanks hij zelf de wacht hield voor de deur der kamer, waarin zijne meesteresse sliep, ook hier zou trachten binnen te dringen. Duidelijk hoorde Heinrik de schorre stem van den vilder fluisteren:

»Zachtjes aan maar; daar slaapt de gravin! We moeten haar niet wakker maken. Stil!"

Die woorden klonken zóó verstaanbaar in Heinriks oor, dat hij opstond en verbaasd rondom zich zag. »Was dit werkelijkheid of alleen het spel mijner verbeelding?" fluisterde hij tot zich zelven, en afgaande op het lichtstipje aan het venster, van waar hij meende dat het gefluister tot hem kwam, plaatste hij zich met het oor daartegen, en luisterde scherper dan ooit.

Inderdaad, Heinrik bedroog zich niet; hij hoorde thans eene andere stem, hoewel het niet de stem was van den vilder, die echter op vasten toon sprak:

»De gravin? Welke gravin?"

»Wel, Hildeswinde van Strijën! de vrouw van Ansfried van Loven! Daar steekt wat achter, en...."

»Mijn God!" fluisterde Heinrik, »mijne meesteresse loopt gevaar; is deze hoeve dan een roovershol geworden? Hoe weet deze man wie zij is, die zich aan mijne hoede heeft toevertrouwd? Wat is zijn toeleg? Opgepast, Heinrik!"

De voerman hoorde thans duidelijk, dat Wout en zijn makker eene ladder tegen den muur plaatsten en naar boven klommen; onder het opstijgen fluisterde Wout:

»Hij moet helpen; mijne messen zijn bot en hij heeft eene slagtbijl. Kom!"

Dat was te veel; Heinrik dacht niet anders of geheel het huis was omringd door eene bende gaauwdieven, die onderling het plan hadden gevormd, om zoowel zijne meesteresse als den goeden ouden geestelijke te vermoorden, ja, misschien ook den waard en zijne huisgenooten. Met alle kracht rukte Heinrik aan het venster, maar het was aan de buitenzijde gesloten of versperd door een of ander voorwerp, dat hij in den donker en op den tast niet vinden kon; hij wilde de deur openen, maar ook deze scheen van binnen gesloten. De getrouwe voerman luisterde weer scherp toe, maar alles was stil; de mannen

klommen intusschen verder de ladder op. Heinrik beseffende, dat hij hulp moest zoeken, snelde den trap af: een klein nachtlicht brandde nog in de algemeene schenkkamer; hij nam het ter hand, ging den gang door, welke naar de slaapkamer voerde van den waard en diens gezin, en riep met eene zoo luide stem, dat allen op eenmaal verschrikt ontwaakten:

»Staat op! Uw huis wordt bestolen; men komt u vermoorden! Volgt mij! Men beklimt reeds de kamer van de vrouwen, die uwe gasten zijn! Waarom hebt ge Wout den vilder in uw huis toegang gegeven? Het kan u niet vreemd voorkomen, dat die man een galgenvogel, is reeds te lang aan den strop ontsnapt! Komt allen! Wapent u! Grijpt wat gij grijpen kunt! Moord! Brand!"

De huisgenooten staarden allen als verdwaasden elkander aan, en begonnen luide te gillen en te kermen; de waard bleef op den rand zijner bedstede zitten, sloot als naar gewoonte de oogen en sprak:

»Er is volstrekt geen gevaar bij, buurman!" Daarna zag hij angstig naar zijne vrouw, staarde Heinrik aan, en lei geheimzinnig den vinger op den mond, als wilde hij hem tot stilzwijgen vermanen. Maar dit deed de drift en woede van den voerman nog hooger stijgen, en met donderende stem hernam hij:

»Gij zijt dus zelf in het roofkomplot! Gij allen weet hoe uwe gasten bestolen en vermoord worden! Man! dit wordt eene zaak voor den beul! Gelukkig echter, dat ik waakte en de onschuld zal weten te redden."

Met eene onbegrijpelijke kalmte schudde de waard het hoofd, sloot weer het oog en sprak langzaam:

»Vrouw! buurman Heinrik denkt kwaad van den Haan! van den alom als eerlijk bekenden Kraaijenden Haan!"

Maar de uitroep van den waard ging in een angstkreet over, toen hij het knijf van den voerman boven zijn hoofd zag flikkeren, en deze hem op donderenden toon beval de deur te openen, en hem met de zijnen naar buiten te volgen, om de roovers en moordenaren in hun bloedig opzet te verhinderen. Werkelijk hoorde

men thans boven, in het vertrek waar Hildeswinde en Caseldia sliepen, een luiden angstkreet, die den voerman deed uitroepen:

»Te laat! misschien te laat!"

De waard werd thans zelf een weinig bevreesd; bevende ontstak hij eene stallantaren en zag angstig naar zijne vrouw, die handenwringend op haar bed bleef zitten. Den voerman voorgaande, leidde de waard hem door eene soort van portaal, dat op eene deur uitliep. Deze openstootende, vond Heinrik aldaar Wout den vilder met een knecht uit den Kraaijenden Haan, bezig om een oud schonkerig paard te villen, dat zoo even moest gedood zijn, zoo als blijkbaar was aan 't nog rookende vleesch.

»Daar, man!" sprak de waard, »zie je nou, dat al je vrees voor moord en roof malligheid is; Wout heeft mijn ouden knol gekocht, die voor een dag of drie zen poot heit gebroken, en toch al stervende was; maar ik wilde het niet weten voor mijne vrouw. Wout most den knecht roepen, en boven lag het slagtmes."

»Och, is het arme beest dood!" kermde de dienstmaagd, »dat zel de vrouw eene ziekte op het lijf jagen! Het was haar liefste beest, haar uitverkoren knol, waarmeê ze altijd naar de markt ging! Doodgestoken, baas! Je bent een wreedaard! een moordenaar!"

»Dank je wel!" zei de waard, met bewonderenswaarde kalmte, »maar ga nou maar spoedig te bed, hoor!"

Heinrik de voerman ging naar den vilder, en lei vrij onzacht de breede hand op diens schouder, terwijl hij hem in het oor fluisterde:

»Kent gij die vrouwe, welke hierboven slaapt?"

»Wien kent Wout niet?" hernam de vilder, terwijl hij den voerman met een grijnslach aanstaarde, in de eene bloedige hand het mes hief en met de andere het rookend vel van het vleesch scheurde, »ik weet, dat zij Hildeswinde heet, en dat is, geloof ik, geene misdaad, hè?...."

»Kerel! ik vertrouw je niet!" hernam de voerman, »maar onthoud dit, wanneer je het hart in je magere

botten hebt, om aan iemand te vertellen, dat de gravin dezen nacht hier geslapen heeft, zal je met mij te doen hebben, en binnen acht dagen hang je aan den hazelboom, hoor! We kennen elkaar, en ik heb je in mijne magt!"

»Bjoern had het goed begrepen; hij wist het wel!" mompelde de vilder, zonder dat Heinrik er iets van verstond. Deze liet zich verder met den vilder noch den gastwaard in, maar ging naar boven en klopte aan de deur; de stem van Caseldia vroeg:

»Wie is daar?"

»Ik, Heinrik!" klonk het antwoord.

Men opende: bij het flaauwe schijnsel van een aarden lampje zat Hildeswinde op een zetel, en leunde met het hoofd tegen de borst van den ouden geestelijke. Caseldia hield zich onledig met haar de slapen van 't hoofd te verfrisschen met koud water. De gravinne, hoewel de oude biechtvader en hare moedige geleidster door een vasten slaap waren verkwikt, had het genot niet gesmaakt, om het oog slechts voor weinige oogenblikken te luiken. De bange beelden van het gevaarvol heden speelden haar gestadig voor den geest en, door het minste gerucht verschrikt, had ook zij de mannen gehoord, die de ladder tegen den muur plaatsten, en hun gesprek van messen en doodsteken! In een bangen kreet van angst loste zich eindelijk hare toenemende vrees op, en zoodra de schreden der mannen op de ladder kraakten en reeds haar venster naderden, zonk zij bewusteloos in den zetel, waarop zij zich had neergezet.

De komst van Heinrik en zijne mededeeling van de juiste reden, welke het gesprek dier mannen had veroorzaakt, stelde de arme gravin gerust, en deed haar hartelijk verlangen naar den morgen, om hunne reize weer spoedig voort te zetten. Te vergeefs beproefde zij het om in te sluimeren; Caseldia toefde getrouwelijk bij haar, en toen het morgenrood door de vensterreten drong, en de eerste stralen der zon haar als eene vriendelijke roepstem kwamen begroeten, sprongen beiden op, en riepen Heinrik den voerman, die zich voor de deur had

uitgestrekt en daar waakte als de getrouwe hond voor zijn meester.

Na het gebruik van een eenvoudig ochtendmaal, dat, benevens het nachtverblijf, door Heinrik betaald werd, vingen zij hunne reis weer aan. Geen hunner beantwoordde de verontschuldigingen van den gastwaard, die zoo slecht voor de rust zijner gasten had gezorgd, en weldra rolde de wagen over den zandweg, die naar Vianen voerde. Van Wout den vilder was door Heinrik geen spoor meer te ontdekken.

Bodenlo-grave.

Na een vrij voorspoedigen togt, ook over de rivieren, welke den weg naar Bodenlo-grave — Bodegraven — doorsneden, bereikte de huifkar op den avond van dien dag het aloude plekje, waar des graven huis stond, reeds door zijne vaderen gesticht, en dat zich nog in die oude bouworde bevond, welke aan de tijden der Noren herinnerde, en het meer op eene sterkte deed gelijken, dan op een gebouw, waar de jeugdige graaf, zoo als thans, voor zijn genoegen verblijf hield 1).

Het scheen hier een ware vreugdedag te zijn, toen de huifkar de eerste hoeven en hutten in 't vlek naderde: vrolijk gezang en de toonen van fluit en klaroen klonken over de vlakte; bonte groepen dansten hier en daar op het reeds afgemaaide veld; tenten met allerlei koopwaren en ook andere met bier, meede en appeldrank gaven hier en ginds aan 't tafereel een opwekkend voor-

1) *Boden* — grond — *lo* — water: grond en water van den graaf.

komen. Waar het oog heenblikte, ontmoette het vreugde en dans; het was een dier dagen, die de voormalige feesten der heidensche vaderen moesten vergoeden: de gedenkdag van den schutsheilige der kerk, die, na plegtig gevierd te zijn met omgang en kerkdienst, eindigde met het houden van eene algemeene markt, welke koopers en verkoopers van heinde en verre deed toestroomen en de oorsprong werd onzer zoo diep in den volksgeest gewortelde zucht tot het houden van kermis.

Deze omstandigheid, waarvan de voerman geen kennis droeg, maar die daarentegen aan den geestelijke bekend had kunnen zijn, maakte op Hildeswinde een droevigen indruk, welke geenszins verminderde, toen zij bij de intrede van het dorp omringd werden door een vrolijk troepje, dat met luide kreten riep:

»Ha! ha! welkom! welkom! Daar zijn de speellui! daar zijn de muzikanten en de goochelaarster! Jullui komen laat, hoor! Maar dat doet er niet toe, we kunnen nog lang dansen, de avond begint pas, je zult den graaf wel met mooije kunsten en liederen in zijn humeur zoeken te brengen; want hij is wat boos, dat je zoo laat komt!"

Het donker gelaat van Caseldia, dat schalkachtig en nieuwsgierig uit den wagen gluurde, en het grijze hoofd van den geestelijke, die aan zijne kleeding volstrekt geen teeken zijner orde droeg, gaven tot deze onderstelling wel eenige aanleiding, en Hildeswinde, die den Hemel dankte, dat zij zoo gelukkig ontsnapt was aan het gevaar te Asperen, zag thans op nieuw voorvallen te gemoet, welke voor haar onaangenaam konden worden, vooral in de plaats zelve, waar graaf Arnoud op dit oogenblik verblijf hield.

Een der jonge boeren — met eene flinke deerne aan den arm, die zoo veel danslust toonde, dat zij geen oogenblik kon stil staan, terwijl zij nieuwsgierig in de huifkar keek — scheen vooral bij het denkbeeld te blijven, dat dit de lieden waren, die ongetwijfeld op de jaarmarkt werden verwacht. Heinrik de voerman zwaaide driftig met zijne zweep boven de hoofden van het jonge

volkje, dat het paard stevig bij de teugels hield, en schreeuwde uit alle magt:

»Terug, jongens! hier is niet wat je verwacht! De personen in mijne huifkar zijn kunstenaars noch muzikanten; gaat dus uit den weg en kijkt of geen ander voertuig de lieden aanbrengt, die gij verwacht! Een, twee, drie! Vooruit!"

Heinrik lei er de zweep op, maar de knapen waren voor het spartelen van een paard niet bevreesd, en hielden het met hunne ijzersterke vuisten bij de teugels, luide en verward roepende:

»Kom, voerman! jij maakt ons maar zoo wat wijs! Wij weten wel beter! Je houdt je maar zoo! Daar zijn de speellui! Leve de graaf! Leve de goochelaar!"

Het troepje werd met elk oogenblik grooter. Caseldia, die met genoegen aan haar vroeger beroep dacht en met vreugde opmerkte met hoeveel ongeduld lieden van hare soort ook op dit volksfeest werden verwacht, had wel lust gevoeld, om van de kar te springen en het hoopje op een kunstvollen dans of een lied te onthalen, had niet de nieuwe en vrij wat belangrijker betrekking, waarin zij thans stond tegenover de gravin, haar hierin weerhouden. De oude geestelijke stak thans het hoofd uit de kar en wilde op zijne beurt het troepje tot stilte brengen, maar dit scheen het gejoel slechts des te meer aan te moedigen, en luider klonk het:

»Dat is de kunstenaar! Dat is de goochelaar! Naar het slot! naar het gravenhuis!"

»Keer terug, Heinrik!" gebood Hildeswinde, zich angstig in den achterhoek van de huifkar verbergende; »om 's Hemels wille, keer terug!"

Maar de voerman, stijfhoofdig als hij was, wilde toonen, dat hij voor geen hoopje landlieden vervaard was, en dreef de paarden op nieuw aan; eenigen der boeren werden getrapt of stoven terzijde, anderen klemden zich aan de kar vast en wilden er inklimmen; de toevloed werd ieder oogenblik grooter en de toestand der reizigers inderdaad hagchelijk.

Aldus ging het voort door het dorp, onder luid gegil

en gejuich, tot op het midden van den heirweg, waar zich eene gasthoeve bevond nog vrij wat aanzienlijker en grooter dan te Asperen en die, vooral wanneer de graaf in den jagttijd hier verblijf hield, zeer druk werd bezocht door gasten van hoogen rang. Het was daar dat het Heinrik gelukte, de kar en tevens de omringende menigte tot staan te brengen; doch hierdoor werd men te meer in 't vermoeden versterkt, dat het doel der reis de jaarmarkt was, en men begon op nieuw uitbundig te joelen en te juichen. Hildeswinde wilde volstrekt voortrijden en het dorp verlaten, om elders den nacht door te brengen tot den volgenden morgen, maar de voerman verkoos niet, zich door een hoopje vrolijke jongelieden te laten dwingen, en aldus zou de strijd weldra ernstig geworden zijn, zoo dit niet eensslags ware voorkomen door de komst van een jongman, die des graven kleuren droeg en met eenige andere jongelieden — allen tot des graven huis behoorende — in de gelagkamer onder eene kan duitschen wijn had gezeten. Zoodra deze het rumoer op den weg vernam, snelde hij naar buiten, en naauwelijks had hij het gelaat van den ouden geestelijke en diens beide reisgezellinnen opgemerkt, of hij riep met luider stemme:

»Terug, gij mannen! in naam des graven, terug! Deze lieden zijn geen potsemakers of muzikanten! Laat mij!"

»Aha, meester Wilhem! zanger Wilhem!" klonk het van alle kanten; »indien gij dit zoo zeker weet, willen wij het wel gelooven," sprak een deftig hoevenaar, die, naar zijn uiterlijk te oordeelen, een belangrijk inwoner van Bodenlo-grave moest wezen, »maar ge zult dan ook wel zeggen, wat die lieden hier komen doen en wie ze zijn!"

De angst, die zich teekende op het gelaat van Hildeswinde, deed Wilhem dadelijk besluiten, om aan dit verlangen volstrekt geen gehoor te geven; hij kende den ouden geestelijke zoowel als Hildeswinde, en menigmaal had hij haar en haren gemaal op een of ander feest gezien, en was zijn lied door dit edel paar op regt vorstelijke wijze beloond.

»Wie ze zijn?" hernam Wilhem op trotschen toon,

»reizigers, die gewoon zijn, mannen als gij bevelen te geven; lieden van hoogen stand, voor wie gij allen uwe karpoets tot aan den grond had behooren af te nemen, en u te buigen als voor den graaf in eigen persoon!"

De vrolijke dorpsgenooten gingen na het hooren van deze woorden met een weinig meer eerbied terzijde, en het edel en zacht gelaat van Hildeswinde, dat hen nu juist in het oog viel, wijl zij zich voor het eerst, gedurende deze verhindering, naar voren had gebogen, om met Wilhem te spreken, gaf het gezegde van den zanger des te meer waarschijnlijkheid. Luitgardes beschermeling beloofde aan eenige jongelieden, dat hij hen straks zelf wel wat voor zou zingen en een dansdeuntje spelen, wanneer zij de aangekomen reizigers slechts met rust wilden laten.

Dit geschiedde, en Wilhem vroeg nu, op verlangen van Hildeswinde, aan den waard een vertrek, genoegzaam verwijderd van de zoo levendige gelagkamer.

Met eene hoffelijkheid, gelijk de grafelijke zanger die tegenover edelvrouwen gewoon was, geleidde Wilhem de gravinne naar het logeervertrek, dat in een ruimen boomgaard uitzag, en door welks vensters men de muren van het grafelijk verblijf kon zien. Het gejoel der vrolijke gasten klonk hier als een verwijderd gedruisch in het oor der gravinne, welke zich vermoeid en afgemat neervlijde in een der houten zetels, die zich in het vertrek bevonden. De zanger Wilhem stond in nederige houding naast haar, terwijl de oude geestelijke zich, zonder verder gade te slaan wat hem omgaf, zich aan een krachtigen dronk wijn versterkte, en daardoor het gevaar trachtte te vergeten, waaraan hij op nieuw zoo gelukkig was ontkomen.

»Mijne vrouwe!" sprak Wilhem, »beschik thans over mij. Zal ik aan mijne gebiedster gaan meêdeelen, dat gij u hier bevindt? Op mijns heeren huis zal men u zeker een geschikter verblijf aanbieden, en ongetwijfeld een geleide naar de plaats uwer bestemming, dat...."

»Wilhem!" antwoordde Hildeswinde met eene vastheid, die den jongen zanger onmiddellijk eerbiedig zwijgen deed, »ik ken u als een verstandig jongman! Ik ben opzette-

lijk op deze wijze hierheen gekomen, omdat ik mijne reize geheim wilde houden voor ieder in dezen omtrek, ja, zelfs voor de lieden op ons goed. Het doel mijner komst is uwen heer, graaf Arnoud, te spreken; na behoorlijke rust wil ik dit morgen, zoo vroeg mogelijk, ondernemen; maar ik verzoek u, op uw woord van eer, aan niemand, noch in dit huis noch ten hove, het minste te zeggen, dat ik mij hier bevind, of dat gij mij hebt ontmoet. Mijn bezoek, hoe vreemd het graaf Arnoud ook zal toeschijnen, moet geheim blijven, niemand mag iets raden van mijn verblijf op deze plaats, niemand. Maar morgen zal ik mij zelf vervoegen bij uwen heer, en wees gij dan zoo goed, hem te zeggen, dat er eene vrouw is van hoogen rang, die hem te spreken verzoekt."

»Het zal geschieden, edele vrouwe!" hervatte de zanger, haar bevreemdend aanziende, »maar kan ik u ook nog op eene andere wijze van dienst zijn?"

»Ik dank u!" antwoordde Hildeswinde. Wilhem kuste haar eerbiedig de hand en vertrok. In de kamer, waar de gasten verzameld waren, werd hij met uitbundig gejuich begroet, en door de danslustige knapen en meisjes tot spelen uitgenoodigd. Weldra klonken dan ook zijne vrolijke zangen door het ruime vertrek, en vergat hij met zijne vrienden Hildeswinde en haren geestelijken geleider. Caseldia kwam nog even een blik werpen onder het luidruchtige volkje, en toen Wilhem haar tot dansen noodigde, terwijl een muzikant van elders spelen zou, sloeg zij dat aanzoek niet af, maar sprong eene wijle vrolijk met hem rond, tot groote verbazing der gasten, die nog nooit zulk dansen hadden aanschouwd.

Daar de lieden in de danskamer tot de voornaamsten uit den omtrek behoorden, zoo als aan hunne kleeding en keuze van drank en spijs wel te zien was, zong ook Caseldia met hare schoone omvangrijke stem eenige dier opwekkende zangen, welke zoo vaak de ooren der edelen en hunner vrouwen hadden gestreeld, en ook zij dacht eenige oogenblikken niet meer aan de arme gravinne, die in hare eenzaamheid — de geestelijke had zich spoedig ter

ruste begeven — op de kniën lag en hare vurige beden opzond tot God.

Het rumoer daarbuiten was thans gestild; de gasten verlieten allengs de schenkhoeve, en Caseldia keerde naar de kamer terug, waar zij de gravin, op haar uitdrukkelijk verlangen, had alleen gelaten. Denkende, dat zij reeds voorlang ter ruste was gegaan, opende Caseldia voorzigtig de kamer, voor welke Heinrik de voerman zich, even als te Asperen, met getrouwe waakzaamheid geplaatst had, schoon hij thans door geene vrees voor Wout den vilder werd gekweld.

Het was een heldere nacht: het maanlicht tintelde met onverzwakten glans aan den wolkeloozen hemel en verdoofde den gloed der sterren, die nabij den lichtkring gloorden van de liefelijke vriendin der reizigers; het rumoer der jaarmarkt was thans geheel verstomd; het schoone oog zwemmende in tranen, lag Hildeswinde ootmoedig voor haren zetel geknield en bad. Zij hoorde het niet, dat Caseldia binnenkwam, die eerbiedig op eenigen afstand bleef en de gravinne aandachtig gadesloeg.

Terwijl zij daar zwijgende stond en onwillekeurig ook de handen vouwde, bespeurde zij, dat de gestalte van Hildeswinde, door het heldere maanlicht zeer sterk afgeteekend, allengs hare houding verliet, en zich naar het geopende venster boog, alsof zij met toenemende spanning van geest en steeds scherperen blik daarbuiten iets bespeurde. Zij strekte eindelijk de handen uit op eene wijze, alsof zij het eene of andere spooksel, dat haar trachtte te naderen, van zich wilde verwijderen; eindelijk gaf zij een zachten gil en slaakte de woorden:

»Wij zijn verraden! Verraden! Alweer die man, en hij.... dat is!...."

Caseldia snelde toe en zelve bevende van verbazing en ontzetting sprak zij:

»Bjoern! dat is Bjoern met de ijzeren rib, en hij, die nevens hem staat, is de vilder van dezen nacht!"

»O, mijn God!" klaagde Hildeswinde, »kan ik dan nergens veilig wezen; hebben onze vijanden ook reeds den

voet op mijnen weg? O, meisje! meisje! ik geloof, dat ik verstandiger had gedaan, te Driel te blijven en te waken bij mijn dierbaar kind! Aan alle zijden zie ik mij van vijanden omringd, en de strikken, waarin ik val, zijn zoo listig en met voordacht gesponnen, dat alleen de hand van God ze zal kunnen losrukken en de plannen dier roovers verijdelen."

»Schep moed, mijne vrouwe! Ik betuig u, niet te begrijpen, hoe deze mannen zelfs uwe geheimste plannen kunnen navorschen, en overal hunne handlangers hebben, zoo als dien vilder op den eenzamen landweg naar Asperen. Deze Bjoern heeft voorwaar met den duivel een verbond gesloten, en moet op verscheidene plaatsen te gelijk kunnen zijn; ziedaar alles, wat ik er van begrijp. Maar stil, zij willen ons bespieden: wij moeten list tegen list stellen, en daarbij de hulp inroepen van den graaf. Geloof mij, mijne vrouwe! alle hoop is niet verloren. Uw kind zal van Redbert geen gevaar loopen: zijne mannen zullen het niet wagen, om tot uwe bezittingen te Driel door te dringen; de mannen van Redbert van Bajorzuna gelijken de gieren, stroopende alleen langs de kusten der zee."

Beider oog bleef geruimen tijd op de twee gestalten daarbeneden gevestigd. Bjoern, leunende op zijn staf, scheen in een diep gesprek met den haveloozen vilder gewikkeld, maar het oog van geen hunner scheen zich op het venster te vestigen, waar Hildèswinde zich bevond. Op herhaald verzoek van Caseldia, hield de gravinne zich zoo rustig als haar slechts mogelijk was, en luisterde naar hare geleidster, die de tegenwoordigheid van Redberts zonderlingen handlanger meer als eene bovennatuurlijke verschijning beschouwde dan als eene werkelijkheid. Beider vrees duurde dan ook niet lang; met afgemeten schreden verdwenen de twee mannen langs een pad, dat niet tot den boomgaard behoorde, maar daaraan grensde en voerde naar de akkers, welke zich achter de gasthoeve uitstrekten.

Zoodra Hildeswinde deze mannen niet meer voor zich zag, was het alsof haar een zware last van het hart

wentelde; een diepe zucht ontsnapte haren boezem, en zij vatte moed, zoekende de hand van Caseldia, die op vasten toon fluisterde:

»Vrees niets, mijne vrouwe! Bjoern kan hier even goed komen met plannen tegen graaf Arnoud als tegen u; een plan tegen u komt mij minder waarschijnlijk voor."

»Hoe dit zij, Caseldia! ik wil bij mijn echtgenoot wezen of bij mijn kind! Een van beiden wil ik beschermen en het gevaar met hen deelen. Ik zal ze niet alleen laten in de gevaren, welke hen dreigen van deze vreeselijke mannen!" En bij dit woord stond Hildeswinde op; haar oog fonkelde van moed, hare gestalte verkreeg in de heldere stralen van het maanlicht iets verhevens, dat niet naliet indruk te maken op Caseldia. Hildeswinde staarde de jonge vrouw met scherpen doordringenden blik aan, vatte krampachtig hare hand, en vroeg:

»Maar zeg mij, meisje! God vergeve mij, zoo mijne gedachte u kwetst! maar gij handelt immers eerlijk met mij? Gij staat immers niet meer met die mannen in betrekking, of wordt misschien onwetend door hen als handlangster gebruikt, om mij in hunne magt te voeren. O, zeg het mij veel liever, dan mij te vleijen met zoete hoop op redding, en mij welligt des te dieper te doen vallen, als de onschuldige vogel, die voeder denkt te vinden voor zijn broed, en in den strik valt van den vogelaar?"

Caseldia deinsde terug bij deze vraag, welke, wanneer men den blik sloeg op haar vorig leven, ook wel geene bevreemding kon wekken; het wantrouwen, dat de gravin, wie zij thans met hart en ziel genegen was, in haar stelde, griefde haar echter diep; zij borst uit in tranen, sprak:

»Gij hebt gelijk, ik weet nog niet, hoe gij u, na mijne mededeeling van de gevaren, die uwen echtgenoot troffen, aan mijne leiding hebt durven toevertrouwen. Vroeger was ik eene heidinne, eene zwerfster zonder huis, zonder zeden, zonder geloof; maar die tijden zijn voorbij; ik zweer bij den God des eeuwigen heils, Dien gij zoo hoogelijk vereert, en bij mijne toekomstige gelukzaligheid,

dat alleen het verijdelen van de booze plannen dezer lieden, de bevordering van uw geluk, de oorzaak is van al mijne bemoeijingen; alle gevaren wil ik met u deelen, zelfs wil ik mij weder stellen in de nabijheid dier mannen, ten einde hunne booze handelingen gade te slaan en de bloedige plannen te verijdelen, die zij tegen u mogten smeden. Zie, mijne vrouwe! laat u deze betuiging genoeg zijn! Uw kind is aan goede handen toevertrouwd, en loopt geen gevaar. Ik zou dus in uwe plaats mijn echtgenoot trachten te beschermen, en in zijne nabijheid willen zijn; ik zou hem zoeken te hoeden voor de gevaren, die boven zijn hoofd zamenpakken en, zoo mogelijk, uit zijne gevangenis verlossen. Zoo gij dit wilt, zal ik u daartoe den weg banen, en u in elk gevaar terzijde staan, ten koste van mijn leven! Hebt gij moed daartoe, gravin?"

»Moed! O, bij God, die ons hoort, ja! Ik heb moed, om met de mijnen in den dood te gaan en voor Ansfried te sterven; zeg mij wat ik te doen heb, Caseldia! Spreek!"

»Ga dan eerst morgen tot den graaf, mijne vrouwe! en roep zijne hulpe in. Al is uw gemaal zijn vriend niet meer, graaf Arnoud heeft te veel gevoel als edelling, om niet eene vrouw, eenmaal de vriendinne zijner jeugd, te beschermen met de kracht zijns zwaards, en den man, met wien hij weleer de schoonste dagen zijns levens sleet, uit de handen te bevrijden van hen, die niet minder zeker zijn grafelijk leengoed bedreigen, dan zij thans reeds het uwe hebben in bezit genomen."

Het gloeijend en schoon gelaat van Caseldia bemoedigde Hildeswinde; zij gaf aan hare geleidster de hand, en antwoordde:

»Welnu, ik zal uwe plannen volgen, en gaan waar gij mij zenden wilt; ik vertrouw op uw raad en doorzigt, en geleid ons God tot eene goede uitkomst, dan zal mijne dankbaarheid een band wezen, die ons tot den dood verbindt!"

»Geve dat de Hemel! Bidden wij om Zijn bijstand!"

En beiden knielden, en het maanlicht wierp zijn zilve-

ren glans op de twee biddende vrouwen voor het venster te midden van het kalme nachtelijke uur.

XII.

Graaf Arnoud.

Treden wij op den morgen van den dag, die volgde op den nacht waarin Hildeswinde en Caseldia een veilig verblijf vonden in de gasthoeve, het gebouw binnen, hetwelk in den omtrek werd aangeduid met den naam »het gravenhuis", en ook nu den jeugdigen keizerlijken leenheer — die het bestuur over het bloeijendste deel onzes lands in handen had — tot verblijf diende.

Bij een aanval had dit steenen huis ongetwijfeld een sterken tegenstand kunnen bieden; de muren waren ongewoon dik en van zoo zwaren steen, dat zij aan den tijd der Romeinen schenen te herinneren, en hoewel het gravenhuis in den tijd der Noren gebouwd was ter bescherming van den Rijn, waarvan eene afleiding het als eene breede gracht omspoelde, kon het ook wel wezen, dat men van eene der castraas dier oude werelddwingers — van welke het aantal aan de Rijnboorden zoo groot was — de hechte overblijfselen had gebezigd, om er dit gebouw van op te trekken.

De Rijn, daar ter plaatse in dien tijd nog veel breeder dan thans en druk bevaren, gaf aan dit vlek, zoowel als aan het nabijliggend Woerden en Alburg, meer vertier dan dit in lateren tijd het geval was, toen de oorlogen

met het Sticht het meermalen tot het tooneel maakten van bloedigen en vernielenden krijg. Wanneer men de lange brug, welke over de gracht voerde, was overgegaan, trad men op een ruim binnenplein, omgeven van een breeden boogmuur, die het geheele slot omringde. Het tafereel op dit plein leverde een regt krijgshaftigen aanblik: een aantal jonge lieden uit het gevolg van den graaf, geheel gedost in eene wapenkleeding met ijzeren plaatjes gedekt, oefende zich in de krijgsspelen van dien tijd: op fiere paarden gezeten en met houten lansen in de hand, reden zij, op de luidklinkende bevelen van een tournooimeester, op elkander in en maakten die vaardige zwenkingen en aanvallen, welke weinig tijds later het gevaarvolle, maar meest geliefkoosde vermaak des adels werden, doch ons thans alleen binnen de houten wanden van het *cirque* worden voorgesteld. Jongere edellieden en dienaren van den graaf, allen gekleed in rood en geel, vermaakten zich met kaatsen of pijlschieten: het geheel had het aanzien eener krijgsoefening, welke weinig aanmoedigends had voor de beide vrouwen, die schoorvoetend naderden en aan den ingang bleven staan.

Hildeswinde had zich zoo eenvoudig gekleed, dat men haar voor niets meerder dan de vrouw van een welvarenden hoevenaar zou hebben aangezien, en Caseldia voor hare dienstmaagd; de laatste, die heel wat onbeschroomder was dan hare meesteresse, trad echter de plaats op, en keek rond, of er ook onder de vele personen, die hier bijeen waren, iemand mogt wezen, die haar bekend voorkwam Weldra bemerkte zij op den achtergrond van het plein den zanger Wilhem, die speelde met een vijfjarigen knaap, het oudste zoontje van graaf Arnoud, een allerliefst kind, dat den levendigen geest zijns vaders en den fieren blik zijner moeder verried.

Naauwelijks zag de goedhartige dichter de beide vrouwen, of hij snelde Caseldia te gemoet en vroeg:

»Blijft het nog immer de begeerte der gravin, om ongenoemd tot mijnen heer te worden toegelaten?"

»Zoo is het!" antwoordde Caseldia.

»Wacht mij dan hier!" hernam Luitgardaas zanger,

en Wilhem snelde, met den jeugdigen gravenzoon aan de hand, de breede trappen op van het grafelijk verblijf.

In een ruim vertrek, het uitzigt biedende op den Rijn en het kleine Alburg aan de overzijde, zat graaf Arnoud met zijnen huismeijer en klerk nagenoeg aan den zelfden arbeid, dien Ansfried onderhanden had, toen wij hem in zijn verblijf binnen Strijën bezochten: het nazien der rekeningen van zijn eigen goed; en tevreden over de opbrengst van den oogst, dronk Arnoud glimlachend een glas rijnschen wijn, en at van het brood en wildbraad, dat nevens hem stond.

De graaf, dien wij als jongeling leerden kennen, was thans ontwikkeld tot een fraai en krachtvol man: lange krullende lokken omringden zijn vol en blozend gelaat, en een zware blonde baard gaf er te meer mannelijk schoon aan. Hij droeg een naauwsluitend wambuis, dat gelijk de beenkleeding, bestond uit donkerroode stof met gouden boordselen; een kostbaar kort zwaard, in eene vergulden scheede, hing aan zijn gordel, en een blaauwe huismantel, met breede bonten randen, golfde in lange plooijen af langs zijne forsche gestalte. Zijn hoofd was gedekt met eene bruine karpoets op welke eene hanenveder wuifde, die door eene kostbare diamanten rozet werd vastgehouden.

De kamer, in welke Arnoud zat, was rondom behangen met bruine kleeden van wollen stof, waaraan een aantal wapenen waren vastgehecht, alsmede vooruitstekende bronzen kandelaren, flambouwen of smeerkaarsen dragende; te midden van den muur prijkte het wapen van den graaf, en aan twee zijden gaf het afgeplooid behangsel gelegenheid, om het vertrek te verlaten; de eene uitgang voerde naar den gang, de andere naar een nevenvertrek, binnen hetwelk zich Luitgarda bevond met haren jongeren zoon, die den naam zijns vaders droeg; de oudste, die met Wilhem speelde, heette Adelbert.

Terwijl Arnoud met de beide mannen sprak en aanteekeningen schreef op het stuk perkament, dat voor hem lag, en andere rekeningen en opgaven doorzag, werd de voorhang van het vertrek opgeligt en trad de zanger

Wilhem binnen; de graaf wierp slechts even een blik op hem, en ging toen onmiddellijk met zijne bezigheden voort.

Wilhem trad langzaam nader, als iemand die gewoon is te gaan en te komen wanneer hij wil, en tegenover zijnen heer meer als huisvriend en genoot, dan als knecht of eigenhoorige staat; hij bragt den mond digt aan des graven oor en fluisterde zoo zacht, dat Arnoud alleen het verstaan kon:

»Eene vrouwe, mijn heere! vraagt u te spreken.”

»Eene vrouw?” vroeg Arnoud met bevreemding, »reeds zoo vroeg! Wie is zij?”

»Dat kan ik niet zeggen, heer! Maar zij is u niet onbekend, en wanneer ik haar had heengezonden, zou het voorzeker uwe goedkeuring niet wegdragen.”

»Gij spreekt in raadselen, of gij verhaalt sprookjes, mijn waarde Wilhem! Wanneer men niet verlangt den naam te noemen of te zeggen waarover men mij spreken wil, moest men op den dag tot mij komen, dat ik den regtsban span en met mijne raden zit voor een iegelijk en elkeen!”

»Ik weet dit, heer! maar de vrouw, die u verlangt te spreken, schijnt belangen te hebben, welke zoo lang een uitstel niet veroorloven, en ik heb haar beloofd, dat zij u spreken zal; ik zeide: »mijn heere Arnoud van Holland weigert nimmer een zijner landzaten gehoor.” ”

»Hebt gij dit gezegd; zoo!.... Is het eene jonge vrouw?”

»Zeer jong, graaf!”

»Gehuwd?”

»Ja, althans zoo ver ik weet.”

»Schoon?”

»Zeer schoon, heer! als eene heilige.”

»Onder de heiligen zullen wel leelijken ook geweest zijn, mijn spreker! Dat zij schoon is, mag eene aanbeveling genoemd worden; laat haar binnenkomen.”

»Zij verlangt u alleen te spreken, heer!”

»Maar bij sint Joris, Wilhem! gij schijnt er al veel belang bij te hebben, om die vrouw tot mij te voeren.

Gaat gij beiden eene wijle daarneven, mijne vrienden!" gebood de graaf aan de twee mannen, die tegenover hem hadden zitten arbeiden.

Deze vertrokken. Wilhem liet het zoontje van den graaf naast diens zetel staan, en ging in den gang; den voorhang opgeplooid hebbende, liet hij Hildeswinde binnen.

De gravin had een digten sluijer over haar gelaat geslagen; hare kleeding gaf haar door eenvoud iets van eene geestelijke zuster of stiftsvrouwe; de graaf bleef bij den zetel staan, wenkte met de hand om nader te treden, en hoorde, dat de bezoekster behoedzaam fluisterde: »Groete u God! heer graaf!"

»Wees welkom, vrouwe! en spreek vrij uit!" antwoordde Arnoud, haar andermaal bemoedigende om nader te komen.

Met langzame schreden bereikte Hildeswinde den grafelijken zetel, sloeg den sluijer terug en vroeg:

»Arnoud van Holland! kent gij mij niet meer?"

Arnoud nam onwillekeurig de kaproen van het hoofd, en staarde in het bleek maar schoon gelaat der jeugdige gravinne: een hooge blos bedekte zoowel hare wangen als die van den vriend harer jeugd; beider blikken rustten geruimen tijd op elkaar, en eindelijk riep Arnoud:

»Hildeswinde! gravinne van Strijën! Gij hier en in dit gewaad? Wat moet dit beteekenen?"

Beiden zwegen en zagen voor zich; daar stond dus de man, thans zoo hoog in stand en grootheid, die eenmaal het leven voor haar waagde; hij, die haar in de volle kracht en den gloed eener eerste jeugdige liefde de hand had aangeboden, naar welke zoo vele jonkvrouwen verlangend hadden uitgezien! Eene toenemende vrees en ongerustheid over hare onderneming, om aldus tot hem door te dringen, overweldigde Hildeswinde. Arnoud werd geheel overmeesterd door den weemoed, die ons aangrijpt, wanneer wij, na verloop van vele jaren, op het onverwachts een weleer door ons geliefd wezen wederzien, dat eenmaal het beeld was van onze droomen en de ziel van ons jongelingsleven. Arnoud had reden

genoeg, om zich in zijn huwelijk met de fiere Luitgarda gelukkig te gevoelen, maar het zacht en beminnelijk gemoed van de vrome Hildeswinde had altijd een dieperen indruk op hem gemaakt dan het trotsche gemoed zijner gemalin: zijn opbruisend en heldhaftig hart zou zich voorzeker gelukkiger hebben gevoeld in een echt met Hildeswinde, dan met de moeder zijner beide zonen, die gaarne heerschen wilde, en meer vreugde vond in jagtvermaak en adellijk spel, dan in de zachte zeden eener huismoeder en de vele zorgen, die zelfs rusten op haar, die zich in de hoogste kringen bewegen. Vereenigd met Hildeswinde, zou de vaak opvlammende vuurgloed zijner driften in hare kalmte en vrome beradenheid eene verkoeling hebben gevonden, als de lava vindt door den nederstroomenden regen, welke hare verzengende krachten dooft. Ofschoon niet ongelukkig, werden toch Arnouds hartstogten door Luitgardaas gebrek aan vrouwelijke zachtheid en lust tot huiselijke bemoeijingen vaak aangewakkerd, waaruit wel eens botsingen ontstonden.

Diep getroffen en verrast was de jonge graaf over deze plotselinge verschijning van Hildeswinde, waarvan hij de reden in geenen deele raden kon; eindelijk ging hij haar te gemoet en vroeg:

»Gravinne! waaraan dank ik uw bezoek? Wat is de reden, dat gij aldus vermomd in eene zoo eenvoudige kleeding en zonder eenig gevolg tot mij komt?"

Hij vatte hare bevende hand in de zijne, en geleidde Hildeswinde naar een zetel. Het oog van Arnoud bleef voortdurend op hare verbleekte trekken gerigt, en dezelfde genegenheid van weleer ontwaakte met nog heviger kracht dan vroeger in zijn wisselziek gemoed. Hoe geheel anders was de schoonheid dezer jeugdige engelachtige vrouw, dan die van zijne Luitgarda; enkel liefde, trouw en vroomheid spraken uit Hildeswindes zachte blikken en uit den hemelschen lach, welke rondom hare lippen speelde; bij haar was het eene liefelijke zachtheid, eene verrukkende schoonheid, die het hart des mans aantrok en boeide; bij zijne gade was het de trotsche fierheid eener vorstin, welker genegenheid meer vereerde dan gelukkig maakte.

»Het doel mijner komst is eene bede, heer graaf!" ving Hildeswinde met zoete stemme aan. »Er was eens een tijd, dien ik mij steeds als een schoonen droom terugdenk, toen onze vaders vrienden waren en wij speelgenooten. Mijn heldere levenshemel werd later verduisterd door den bloeddorstigen Redbert van Bajorzuna en zijne woeste bondgenooten; mijn vader liet het leven, uw moed redde het mijne; de Hemel heeft het niet gewild, heer graaf! dat ik u danken mogt op eene wijze, welke een pligt der liefde zou geweest zijn, en die mij ook als heilig in den geest geschreven stond. Door de vorstelijke fierheid uws gemoeds en de genegenheid van mijn ongelukkigen gemaal, Ansfried van Loven, te mijwaarts, maakte innige vriendschap plaats voor eene vijandschap, die zelfs een tijdvak van bijna zeven jaren niet heeft kunnen uitwisschen."

Arnoud staarde met toenemende bevreemding op de spreekster, en toen deze zweeg, merkte hij aan:

»Niet ik, mijne vrouwe! kon de eerste wezen, die aan mijn heere Ansfried van Loven de hand van verzoening bood; hij is *mij* manschap schuldig, en zijne hardnekkigheid zou misschien door een anderen leenheer van mijn keizerlijken gebieder als ontrouw zijn aangemerkt geworden; maar vrede is mij lief. Doch," en hier bespeurde Arnoud tranen in het oog van Hildeswinde, »gij zeidet, meen ik, »mijn ongelukkige gemaal," is er gevaar, mijne vrouwe?"

Hildeswinde borst in tranen uit, vouwde smeekend de handen zaam, en sprak:

»Ongelukkig! o mijn God! heer Arnoud! gij weet dan nog niet, wat op geringen afstand van hier voorvalt? Geheel Strijën is andermaal in de handen gevallen van Redbert van Bajorzuna. Erik de Noor en zijn vreeselijke handlanger Bjoern hebben op nieuw dood en verderf gebragt over den omtrek, en mijn gemaal, die tijdens hunnen aanval op zijne goederen aldaar was, bevindt zich in hunne handen en smacht in een kerker, niets verwachtende van de wraak en woede onzer vijanden, dan den dood eens misdadigers, zonder zelfs den troost te

smaken, mij en zijn kind den laatsten afscheidskus op de lippen te drukken. Ik kom tot u, mijn heere! en smeek in den naam der vriendschap, in den name Gods en Zijner eeuwige liefde, help ons; zend uwe manschap met de onze vereenigd, naar mijn vaderlijk goed en straf de booswichten, die u bedreigen en uwe bezittingen zoeken te bemagtigen!"

Bij elk woord, dat Hildeswinde sprak, werden de aandacht en verwondering van den graaf hooger gespannen; hij klemde met toenemende drift de leuning van Hildeswindes zetel, sloeg de regterhand rondom de greep van zijn zwaard, en ging herhaalde malen het ruime vertrek op en neer; zijn oog fonkelde van woede, zijn gelaat teekende al de hartstogten, welke in zijn gemoed woelden over de driestheid der Noren, die op nieuw terugkeerden, om dood en verderf te verspreiden, overal hun verwoestend spoor nalatende door brand en moord.

»Alweer die ellendigen! die mannen des bloeds! Ha, bij God en mijn zwaard, Hildeswinde! daar zal strijd zijn en met allen, die hun de hand leenen; mijne weerspannige Westfriezen hebben zeker daarin meêgewerkt. Hier is geene sprake van vijandschap of vriendschap meer; hier is gevaar en onregt, en op mij, Hildeswinde! rust de pligt om in den naam van mijnen grooten leenheer elkeen te beschermen, die verdrukt wordt. Stel u gerust, vrouwe! Ansfried van Loven en uwe bezittingen zullen gered worden, of ik zal sterven op de puinhoopen van den kerker waarin hij smacht!"

Hildeswidde stond op van haren zetel, en door dankbaarheid en blijde hoop vervuld, zonk zij voor Arnoud op de kniën, vouwde de handen en Arnoud met tranen in 't oog aanstarende, riep zij:

»Dank, zoon van Diderik, dank! Al wat ik bezit, geheel dat noodlottig stukje lands, thans de speelbal van drieste vrijbuiters, moge mij worden ontnomen, wanneer slechts het leven van mijnen gemaal, den vader mijner dochter, wordt gered, dan ben ik rijk genoeg!"

»Sta op, mijne vrouwe!" hernam Arnoud, haar welwillend bij de hand vattende, »keer terug tot uw verblijf

of naar elders, zoo gij verkiest. Morgen zal het bevel reeds klinken tot den heirban, en Ansfried zal spoedig vrij zijn."

Op eens werd Hildeswindes aandacht getrokken door de beweging van het kleed aan den ingang van het vertrek nevens de kamer waar Arnoud en Hildeswinde zich bevonden. Arnoud zag verrast op, en Hildeswinde schrikte voor den gestrengen blik van de gravin Luitgarda, die eensklaps voor haar stond.

Het zestal jaren, dat was voorbijgegaan, had de gravin niet schooner gemaakt: de bruine tint, die reeds in de jeugd haar scherp uitzigt geenszins verzachtte, was donkerder; een dreigende heerschzuchtige trek lag rondom den mond; haar oog flikkerde onrustig her- en derwaarts, en geheel hare slanke krachtvolle houding verried een gebiedende wil, die ieder, de gravin voor het eerst aanschouwende, met vrees vervulde.

Op het zien van Hildeswinde nam de dreigende blik harer oogen in uitdrukking toe; zij zag het, dat Arnoud der jonge en schoone vrouw de hand bood, en, hoewel de gravin haar evenmin vreemd was als Ansfried, de voormalige vriend haars echtgenoots, hield zij zich, alsof zij haar niet kende. Voor Luitgarda was het nimmer een geheim, dat haar gemaal in vroeger dagen Hildeswinde genegen was, en zij had zelfs het geheele gesprek achter het tapijtgordijn afgeluisterd; nogtans vroeg zij met minachting in blik en toon:

»Wie is die vrouw?"

Hildeswinde stond op, zonder van de hulp des graven gebruik te maken, en de handen op de borst zaamvouwende, zag zij de vrouw, aan welke Arnoud op het feest zijns vaders zijne liefde schonk — terwijl het beeld van haar zelve nog in geenen deele uit zijn hart was verwijderd — met smeekend oog aan.

De fiere gestalte, die voor haar trad, deed bij de zachtmoedig lijdende moeder en echtgenoote de zoo even ontwaakte vreugde over de toekomende redding haars gemaals door angst vervangen. Luitgarda droeg op de zwarte haarlokken een zwart mutsje, waaraan een korte

sluijer hing; een naauwsluitend lakensch kleed met witte bonte randen omzoomd en langs de voeten in wijde plooijen afdalende, gaf aan de trotsche houding en het gestreng en sprekend gelaat al dat terugstootende, waarin zij genoegen scheen te scheppen, en 'twelk ieder tot den ontzagwekkenden uitroep dwong:

»Daar is de gravin!"

Terwijl Luitgarda de regterhand naar Hildeswinde uitstrekte, en beurtelings haar en Arnoud aanzag, speelde zij met de linker met de gouden ketentjes, waaraan hare zijtasch slingerde, welke met gouden looveren en parelen was bestikt, voorstellende den arend, het wapen haars vaders, den graaf van Luxemburg, benevens het wapenteeken van haar gemaal, den rooden leeuw van Holland. Arnoud nam zijne gade bij de hand, voerde haar tot voor Hildeswinde, en sprak:

»Zie deze jonge vrouw eens oplettend aan, mijne vrouwe! Dit eenvoudig gewaad verbergt hoogen rang en rijkdom, bijna opwegende tegen de onze; gij kunt haar niet vergeten zijn."

»Misschien eene voormalige non! Te Maaseyk waren er zoo vele, dat ik niet alle gelaatstrekken dier vrome zusters in mijn geheugen heb gehouden. Vraagt deze vrouw onze bescherming?"

Hildeswinde sloeg haar schoon en teeder oog verwijtend op de gravin, trad eenige schreden nader, en sprak zacht maar duidelijk:

»Edele vrouwe! uw geheugen moet niet zeer vasthoudend zijn; ik zal zoo vrij wezen het te gemoet te komen. Ik ben Hildeswinde van Strijën, de echtgenoot van graaf Ansfried van Loven. Ik kom aldus vermomd hier, ten einde niet door verspieders te worden opgemerkt; evenwel heb ik de overtuiging, dat men mijne schreden volgt. Redbert en zijne mannen hebben zoo onverhoeds mijn vaderlijk erfgoed Strijën overmeesterd, dat mijn dierbare gemaal zich niet heeft kunnen redden; hij bevindt zich in hunne magt, en ik ben tot hier gekomen, om de bescherming in te roepen van mijn graaf en heere Arnoud, en hem te waarschuwen tegen het gevaar, dat ook hem

en zijn graafschap bedreigt. Reeds heden nacht zag ik, toen ik mij in de gasthoeve bevond, een zeer verdacht persoon uit deze streken mijne gangen beloeren; want de man, die zich bij hem bevond, was Bjoern met de ijzeren rib!'

Deze naam alleen deed Arnouds gelaat ontstellen van haat en woede, terwijl hij reeds wegens de voorgewende onbekendheid van zijne gemalin met de vrouw, die voor haar stond, in eene onaangename stemming verkeerde. Luitgarda sprak thans op minder bitsen toon:

»Inderdaad, nu ik u wel bezie, herinner ik mij uwe trekken. Is Strijën weer in handen dier mannen? Dit leengoed brengt zijnen bezitters al heel weinig geluk aan, maar volgens mijn gevoelen kunt gij noch uw echtgenoot rekenen op de hulp van graaf Arnoud. Ansfried van Loven deed mijnen gemaal geen manschap; de vijandschap, die tusschen beiden bestaat, is geenszins geheeld; hij is een ongehoorzame vassaal! Hij...."

»Zwijg, mijne vrouwe!" viel Arnoud in op bevelenden toon, en trad tusschen de beide vrouwen. Bespeurende hoezeer Luitgardaas woorden Hildeswinde hadden gegriefd, vervolgde hij: »de jaren, die voorbij gingen, heelden den twist onzer jeugd; de jongelingen zijn mannen en vaders geworden en verpligt elkaar in gemeenschappelijke gevaren bij te staan. Wat heden mijn heere van Loven gebeurt, kan morgen Arnoud van Holland weervaren; en hoe zou het ons smaken, wanneer Ansfried dan hulp weigerde, uit hoofde van lang geleden veete en tweedragt?"

Luitgarda beet zich op de lippen, en zag de gade van Ansfried met klimmenden haat aan; ijverzucht mengde zich tusschen hare neiging tot gebieden en wet stellen, en zij hernam:

»In uwe plaats, mijn heere! verliet ik mijn graafschap niet om anderen te helpen, maar toefde te midden mijner onderdanen en aan de zijde uwer gemalin en kinderen, om allen te beschermen, wanneer de vijand zijne schreden verder mogt durven wenden; ik heb inderdaad diep meêdoogen met de gravinne, maar bedenk dat...."

Graaf Arnoud plaatste zich voor zijne gemalin, zag haar ernstig aan, ging toen naar den voorhang, die den uitgang dekte, en riep met luider stemme:

»Wilhem!"

De zanger verscheen met des graven zoontje aan de hand; de graaf nam den jongen man het knaapje af, en ging toen met het kind naar de kamer, zoo even door Luitgarda verlaten. Hier speelde zijn tweede zoontje, even schoon en vlug als het andere. Met beide kinderen aan de hand ging de graaf naar Hildeswinde, leidde ze tot haar, en sprak op bewogen toon:

»Gij hebt eene dochter, mijne vrouwe! dit zijn mijne zonen! Beste jongens! omhelst deze vrouw!"

Luitgarda beschouwde zulks met misnoegen; Hildeswinde staarde de kinderen met moederlijk welgevallen aan, drukte hun een kus op het gelaat en gaf ze toen den graaf weder, met de woorden:

»Heil, mijn heere! en Gods zegen op hun hoofd!"

Toen Adelbert en Diderik weer bij de hand nemende, geleidde Arnoud hen naar hunne moeder; daarop strekte hij de hand naar Luitgarda en sprak:

»Gravinne! ga dáár, bid ik u! Wanneer God het wil, dat ik vóór u sterf, moogt gij als voogdesse over onzen zoon, den toekomstigen graaf, dit leen regeren en beschikken over de zaken, die thans de mijne zijn. Ga nu in uw vertrek en leer die kinderen gehoorzaamheid aan hunne ouders, gelijk eene vrouw zulks aan haren man verschuldigd is."

Met donkeren blik zag Luitgarda haren gemaal aan, sloeg het oog met trotschheid op de gravinne van Strijën, mompelde eenige onverstaanbare woorden en ging in haar vertrek.

Hildeswinde, door dit voorval in minder aangename stemming, dan zoo even door de haar toegezegde hulp, bragt hare verontschuldiging in. Arnoud lei den vinger op den mond en sprak op bemoedigenden toon:

»Morgen reeds trek ik naar Strijën, edele vrouwe! Maar ik wil in alle stilte mijne manschap verzamelen, en ze langs verschillende wegen daarheen voeren, ten

einde hun de gelegenheid af te snijden maatregelen te beramen tegen onze komst."

»Zegene u God in dit voornemen, mijn heere! en moge Hij ook het gemoed leiden van uwe gemalinne, opdat zij niet tegenstreve in de hulp, welke gij mij wilt verleenen."

»Zoo lang de gravenstaf in mijne handen berust, zal ook mijn wil geschieden. Maar keer gij naar uw goed te Driel terug, Hildeswinde?"

»Neen, heer! ik ga werwaarts het gevaar mij roept, daar, waar Ansfried zucht in ketenen en kerkerdwang! Is het niet in mijne magt hem te redden, dan wil ik ten minste trachten, om tot hem door te dringen, ten einde te deelen in zijn lot."

»Hildeswinde! ik bewonder uw moed! O, ik heb het immer gedacht en begrepen, dat er achter deze kalme trekken en stille vroomheid een hart was verborgen vol moed en geestkracht, aan die der oude heldinnen gelijk! Ga, moedige vrouw, en dat de Hemel u geleide! Maar alleen door list, door welberaamde list, kan het u gelukken, te midden dier mannen iets van uwen gemaal te vernemen, en hoe zult gij dit aanleggen?"

»O, vrees daarvoor niet, en verschijn spoedig om ons te verlossen."

Arnoud drukte haar nogmaals de hand, en ried haar bovenal voorzigtigheid op hare zoo gevaarvolle onderneming. Met bewondering zag hij de zachtzinnige vrouw na, die eensslags door het gevaar, waarin haar gemaal verkeerde, in eene heldin werd herschapen, en eene daad ondernam, voor welke de kloekmoedigste man ongetwijfeld zou zijn teruggeschrikt.

Toen zij vertrokken was, riep hij de beide mannen weer binnen, en zag de perkamentbladen na; vervolgens gaf hij aan zijne vertrouwde dienaren bevelen tot zamenstelling van den heirban, en hoewel hij aan den maaltijd Luitgarda weer aantrof, sprak hij met haar over het voorgevallene geen enkel woord.

Toen de morgen aanbrak, zag men Heinrik den voerman met zijne ledige huifkar den weg naar Asperen inslaan. De beide vrouwen hadden toen reeds de hoeve verlaten, en zelfs van de landlieden, aan wien Wout de vilder vroeg, of zij ook op een der landpaden twee jonge vrouwen en een geestelijke hadden ontmoet, kreeg hij een ontkennend antwoord.

XIII.

De kerkerknaap.

Zoodra Redbert en de zijnen meester waren van Ansfrieds bezittingen in het graafschap Strijën, en de verschrikte bewoners landwaarts waren heengevlugt, breidden deze overweldigers hunne veroveringen uit naar de zijde van Steenbergen en Bajorzuna. In eerstgenoemde plaats bemagtigden zij het oude slot, dat moedig verdedigd werd door een ouden getrouwen krijger, die reeds vele jaren Hildeswindes vader had gediend en sneuvelde in 't volbrengen van zijn pligt.

Redbert en Erik hadden nu hun intrek genomen binnen deze hechte muren, en voerden er een vrolijk leven, gerust op de groote magt, welke zij binnen deze sterkte en in den omtrek hadden verzameld. Beneden de hallen, binnen welke hunne feestgelagen werden gevierd, bevonden zich de kelders, waarin verscheidene gevangenen bewaard werden, die hoop gaven op hoogen losprijs. Het toezigt over deze ongelukkigen was opgedragen aan een ouden Noor, Rocco geheeten, die eene allerliefste dochter bezat. De oude man, sedert de zwerftogten van Erik

Blodaxe, diens getrouwe volgeling, bezat een goedig hart, dat echter door den gestrengen meester geheel werd beheerscht. Roccoos liefderijke dochter deelde in al zijne gevaren, hem op zijne zwerftogten volgende sedert de jaren, waarin de jeugdige zoon haars konings zijnen lust tot zeeschuimen en buit winnen — hetgeen de Noren heldenmoed noemden — botvierde.

De oude kerkermeester van Steenbergen, Rocco, had zijne dochter Vina hartelijk lief en zag vaak met smart neer op de ongelukkigen, die aan zijne zorgen waren toevertrouwd; onder hen was er inzonderheid een, die meermalen zijner dochter de tranen uit het oog ontlokte, en wiens klagten dikwijls het ruw gemoed des Noors met weemoed vervulden. Op Redberts bevel had men dezen man geworpen in een der diepste kelders waar zelden een straal van het vriendelijk daglicht doorschemerde; daar lag hij, aan zware ketenen geklonken, met zijne smarten en klagten alleen, en op al zijne vragen en beden kon de kerkermeester hem slechts antwoorden met hoofdschudden en schouder ophalen. De ongelukkige in dit onderaardsch gewelf was niemand anders dan Ansfried, Hildeswindes echtgenoot.

Op zekeren morgen — eenige dagen na het bezoek van Hildeswinde bij graaf Arnoud — begaf Vina zich eenige oogenblikken buiten het slot om in den daar aangrenzenden boomgaard groenten te snijden. Vina, eene achttienjarige blonde deerne, wier gulhartig oog en blozende wangen, bloeijende gestalte en vrolijk gemoed een ieder bekoorden, verdiende eene betere plaats dan onder deze horde, binnen de sombere muren van een slot, dat elk oogenblik gevaar liep door de vijanden harer meesters belegerd te worden.

Terwijl zij zich in den boomgaard bevond werd hare aandacht gewekt door eene gestalte die tegen een boom stond geleund, en met aandachtig en droevig oog den burg bespiedde, alsof zij de zware muren met haren blik doorboren wilde.

Het was een jongeling van ruim twintig jaren; zijne kleeding kon men niet schamel noemen, maar ook

geenszins als welvaart aanduidende: een bruin naauwsluitend wambuis, met beenkleeding van dezelfde kleur, welke zijne tengere slanke gestalte des te schooner deed uitkomen, verhoogde den innemenden eenvoud van zijn bleek en schoon gelaat, zoo kwijnend van uitdrukking, zoo blank van tint en fijn van vormen, dat men het veeleer aan een meisje dan aan een jongeling zou hebben toegekend, bijaldien de kleeding zulks niet hadde weersproken. Naar zijn haar te oordeelen — lang en welig gekruld —, moest hij een vrijë zijn; eene soort van knijf stak tusschen den lederen riem, vast om zijn middel gesloten en waaraan eene tasch was bevestigd.

De hand aan een tronk van den ouden boom geslagen, stond hij daar; hij scheen een verren togt te hebben afgelegd, want zijne wangen en voorhoofd waren met zweetparelen overdekt, en zijne bruine hoofdkap, met eene eenvoudige hanenveder gesierd, lag aan zijne voeten.

Zoodra Vina den knaap bemerkte, bleef zij staan en zag hem belangstellend aan; het gelaat van den armen jongeling was ook zoo indrukwekkend en minzaam, dat zeker elke deerne van haren leeftijd er het oog op zou gevestigd hebben, al ware zij zelfs de dochter eens kerkermeesters.

Vina ging naar den jongeling en vroeg: »Wat zoekt gij hier?"

»Een stuk broods, goed meisje! en een dronk melk!"

»Die kunt gij hier dubbel krijgen," antwoordde Vina; »gij schijnt zeer vermoeid!"

»Ik ben reeds sedert zonneopgang op het pad geweest en kom thans van de verwoeste hoeve van graaf Ansfried, bij wiens eigenhoorigen ik in dienst was. Ik ben een wees, meisje! die menschen waren genoegzaam mijne tweede ouders; thans zijn zij gevlugt en niemand weet waarheen. Maar ik bid u, geef mij een stuk brood en een dronk melk!"

Vina sneed haastig eenige groenten, wenkte den vermoeiden jongeling om nader te treden en voerde hem in eene schuur, waar een aantal runderen stond, buit gemaakt door de bondgenooten.

»Zet u, vriendje!" sprak Vina, in haren noorschen tongval, welke bij haar zoo bevallig klonk, en zag den fijngevormden welgebouwden jongeling niet zonder blozen aan. Een houten melknap nemende, molk zij dien vol, sneed een stuk brood, belei het met een goed stuk kaas en zette dit voor hem neer. De jongeling at gretig, tot veel genoegen zijner jeugdige gastvrouw, haar een dankbaren betooverenden glimlach toewerpende.

»Hoe kwaamt gij in den boomgaard?" vroeg Vina.

»O, ik ben hier best bekend, meisje!" antwoordde de knaap; »ik kwam achter over het land en aan de kleine brug."

»Hielden de wachten u daar niet terug?"

»Velen sliepen; vier liepen heen en weer, en op mijne verzekering, dat ik in deze hoeve slechts om een dronk en eene bete broods wilde vragen liet, men mij ongehinderd door."

»O, wanneer heer Redbert dit wist, of zoo Bjoern hier ware."

Bij dit woord huiverde de knaap, 'tgeen echter door Vina niet werd opgemerkt.

»Zouden de tegenwoordige bezitters het dan zoo euvel nemen, goed meisje! wanneer iemand hier komt en van u of hen, die zóóveel bezitten, een stuk brood durft vragen?"

»Dat juist niet, maar het is aan de wachten op zware straffe verboden, om iemand binnen te laten. Het kon zoo ligt een spion wezen."

»Een spion!" glimlachte de jongeling en zag met zijn zacht vriendelijk oog de jonge dochter van den noorschen kerkermeester op nieuw zóó belangstellend aan, dat Vina andermaal bloosde.

»Nu, ik zeg niet dat gij het zijt; daar is uw oog te eerlijk voor," hernam Vina.

»Zeg mij," vroeg de knaap, »zoo de mannen die gij daar even noemdet, en wier namen ik moeijelijk onthouden kan, mij hier vonden, zoudt gij denken dat men mij dan zou gevangen nemen?"

»Indien gij iemand waart van grooten stand of aan-

zienlijke betrekkingen háddet, die veel aan u gelegen lieen liggen, ja! want dan bestond er kans dat men u voor hoogen prijs zou loskoopen, maar nu gij een armen wees zijt, zal men u niet deren."

Thans kwam er een blos op het gelaat van den jongeling: het scheen de gloed der verrassing.

»Gij waart toch geen landbouwer?" vroeg Vina, nieuwsgierig de blanke fijne handen van den knaap beschouwende.

»Neen, voorzeker niet! Ik werd op eene kloosterschool opgevoed en leerde schrijven."

De belangstelling der noorsche nam toe; hare beschouwing van den jongeling grensde aan bewondering; deze at stilzwijgend zijn smakelijk ochtendmaal, en zag nu en dan zijne nieuwe vriendin weer even vriendelijk aan als zoo even.

»Hoe heet gij?" hernam Vina.

»Sebald!" klonk het antwoord.

»Schreeft gij dan op de hoeve?"

»O ja, alles wat noodig was voor den vrijman, die het goed van den graaf in erfpacht had."

»Zoo; anders niet?"

»Ik sloot koopen voor hem, en deed boodschappen in Bajorzuna; ik was zijn hoefmeijer zoo goed als de beste."

»Maar dan kunt gij toch ook weer elders brood vinden?"

»Dat geve God! Niet dat ik het doe om geheimen te weten, maar men zegt dat de graaf, heer Ansfried, in de handen gevallen is van uwe meesters en in den burg zit opgesloten; is dit waarheid?"

Vina zag thans den jongen vreemdeling scherp in het oog, maar deze keek argeloos in den melknap; de noorsche dochter van den kerkermeester antwoordde:

»Ik weet het niet."

Zware voetstappen klonken intusschen voor de schuur; de knaap, die zich thans had verzadigd, zag verschrikt op en bespeurde een oud man, wiens forsche gedaante aan die der reuzen deed denken: zijn gelaat had eene domme maar goedige uitdrukking; verwarde witte haren

kronkelden van weerskanten rondom zijn bol gelaat, dat alle blijken droeg van zijn smaak in bier of ander geestrijk vocht. Zijn gewaad bestond uit eene naauwsluitende kleeding van bruin geitenleer, en aan zijne linkerzijde hing eene tasch, benevens een bos sleutels. Deze man was Rocco de kerkermeester, Vinaas vader.

De gevreesde man wierp een doordringenden blik op Sebald, en vroeg toen aan zijne dochter:

»Wie is dat, Vina?"

»Een arme knaap, vader! die vroeger op de hoeve daar ginds diende; hij kan schrijven en weet van landbouw en hoefwerk."

Deze gunstige voorstelling van Vina scheen den knaap moed te geven; hij stond op, nam de muts van de blonde lokken en vroeg op smeekenden toon:

»Wie gij ook wezen moogt, heer! vriend of vijand, neem een arm jongeling, een wees, in uwe dienst; hij wil werken voor zijn brood, nacht en dag, u getrouw dienen als een slaaf, met u waken voor het belang uwer meesters. Och, gij magtige heeren hebt immers wel een maal eten over voor een vlijtig ouderloos jongeling!"

»Hij kan schrijven, vader!"

»Gij spreekt met veel ijver, kind! En dat hij dit kan, is zeker eene goede aanbeveling; ik heb iemand noodig die mij in alles trouw is en mijne rekeningen kan opmaken; ook moet ik telkenmale iemand naar Bajorzuna zenden op de markt, en zoo ver durven zich onze mannen niet wagen; u zullen zij daar geen kwaad doen. Welk loon begeert gij?"

»Slechts eten en kleederen, meester!"

»Dat is niet te veel, blijf!"

De knaap wilde vol blijdschap de handen kussen van den cipier, maar deze had hem reeds den rug toegekeerd en stapte de schuur uit. Toen sprong de jongeling op Vina toe, vatte hare handen en kuste ze; de jonge blonde scheen echter deze dankbetuiging niet krachtig genoeg te vinden, want zij bood hem hare wang aan; de knaap bedacht zich even, glimlachte en drukte haar toen een hartelijken kus op de lippen.

»Wij zullen goede vrienden wezen; ik dacht wel dat er van morgen iets gebeuren zou, dat mij genoegen zou doen; o, hij klepte zoo hard!"

»Wie?"

»Wel, de ooijevaar! Ja, hij kent mij al, hoewel ik nog kort met vader op dit akelige slot woon!"

»Hoe heet gij?" riep eene forsche stem, die Sebald deed samenkrimpen van angst; hij waagde het niet de oogen op te slaan, maar antwoordde huiverend:

»Sebald!"

»Zie mij aan!" donderde dezelfde stem.

»Zie onzen heer aan!" bemoedigde Vina den schroomvalligen Sebald.

De knaap hief het hoofd op en zag voor zich staan een forsch man, in die krijgshaftige kleeding der noorsche zeekoningen, welke ons bekend is, en die dezen mannen, reeds door de natuur zoo krachtvol ontwikkeld, een nog ontzagwekkender voorkomen gaf.

»Spreek, knaap! en overwin uwe vrees voor Redbert van Bajorzuna."

Deze naam scheen nog meer indruk op den jongeling te maken dan de man zelf, en hij antwoordde met bevende stem:

»Mijn naam is Sebald, heer!"

»Zoo; de kerkermeester heeft u in dienst genomen, omdat gij schrijven kunt; wij schrijven alleen met het zwaard, en de kleurstof waarin wij het doopen is bloed! Wees trouw, en gij kunt hier blijven! Mijn paard! Hola, wachten, mijn paard!"

Op dezen roep kwam er een tiental welgewapende ruiters nabij het pad, dat door den boomgaard naar de schuur voerde; aan hun hoofd reed Erik Blodaxe, even welgewapend en in krijgsdos als Redbert. Een der wachten bragt het paard voor, en de overwinnaar van Strijën steeg op en rende voort.

Aldra keerde Rocco terug, en gaf den nieuwen klerk schrijfgereedschap, waarna hij hem liet opteekenen, welken voorraad er zich in de schuren bevond, de aankoopen, die hij had gedaan, bestaande in benoodigdheden voor de

gevangenen en de krijgslieden op het slot, de rantsoenen, die hij had uitgedeeld, alsmede de ontvangene gelden; dit alles was door Rocco zorgvuldig geschreven met roode aarde op eene plank en in zeer geheimzinnige teekenen. Het scheen echter, dat de man weinig vertrouwen stelde in degenen die de edele schrijfkunst verstonden, want telkenmale vroeg hij den knaap, of het nu wel juist volgens zijne opgaven was wat hij schreef.

Op deze wijze vond Sebald, inzonderheid door de gunst waarin hij dadelijk bij Roccoos dochter stond, en die spoediger toenam dan hem zelf aangenaam scheen binnen het sterke slot te Steenbergen, een aangenaam toevlugtsoord. Ook waren zijne werkzaamheden niet moeijelijk.

Redbert en Erik kwamen zelden in de vertrekken door Rocco en zijne dochter bewoond. Wanneer de goede jongen in droeve mijmering verviel, en dit gebeurde menigmaal, trachtte Vina hem op te beuren en zong hem een vrolijk noorsch lied. Sebald lachte haar dan vriendelijk toe en scheen het meeste genoegen te scheppen, om aan de arme gevangenen in Vinaas plaats het eten te gaan uitdeelen en aan de deuren der kelders en cellen te luisteren naar de stemmen der opgeslotenen als dezen in hunne eenzaamheid spraken of elkander toeriepen — in weerwil van de muren die hen scheidden — vervloekingen uitspraken tegen hunne overweldigers, of ook wel elkander tot geduld en onderwerping vermaanden, wijl de redding toch wel niet lang meer zou uitblijven.

Sebald vernam, dat er zich een gevangene in de kelders van het slot bevond wiens uiterlijk en naam alleen bekend waren aan Erik, Redbert en haren vader; alsook aan zekeren Bjoern, den onkwetsbaren met de ijzeren rib, van wien Sebald met angst verklaarde, wel eens iets vernomen te hebben. De ongelukkige moest een groot heer wezen en een bitter vijand van heer Redbert, die reeds meermalen met vreugde van zijn dood had gesproken en hem in het diepste gewelf van het slot had laten opsluiten. Elken dag liet hij hem door Vinaas vader een zoo gering rantsoen eten brengen, dat deze er zich

zelf over verwonderde dat de ongelukkige daarmeê nog het leven rekte in dit vochtige onderaardsch verblijf.

Op alle vragen en onderzoekingen van Sebald, van waar die gevangene kwam en hoe zijn naam was, wist Vina geen antwoord te geven. Verlangende naar vrolijkheid te midden van haar eenzaam leven, spoorde Vina den nieuwen huisgenoot herhaaldelijk aan tot opgeruimdheid, maar deze bleef altijd even neerslagtig, en op hare vragen naar de oorzaak zijner voortdurende droefheid, antwoordde hij, dat hij nog treurig was over het verlies zijner ouders, wier plotselinge dood zijn hart voor alle vreugde onvatbaar maakte. Sebald zette zich weer aan den arbeid, en was voor Rocco en zijne dochter zóó voorkomend en gewillig, dat beiden hem begonnen lief te krijgen als een huisgenoot en bloedverwant, en Vina misschien nog wel iets meer voor hem gevoelde.

Eenige dagen zijn verloopen sedert de komst van Sebald op het kasteel te Steenbergen; de kamer, welke wij met onzen lezer binnentreden, is die van Rocco en zijne dochter, althans wanneer men het eene kamer noemen mag. Het is eene soort van halle, met gewelfde steenen zoldering, het middelpunt vormende der verschillende kelders en cellen, waarin de mannen, die Redbert als gevaarlijk beschouwde, waren opgesloten. Onder die kamer, welke slechts een klein getralied venster had, dat uitzag op eene binnenplaats, door de muren van het slot zelf omringd, bevond zich — volgens Vinaas mededeeling aan Sebald — de trap, die naar het onderaardsch verblijf voerde, waarin de gevangene, aan wiens opsluiting zoo veel gelegen scheen, de trage smartvolle uren doorbragt. Nevens de deur, welke naar de binnenplaats leidde, bevond zich een zwaar luik, met ijzer beslagen en dikke ijzeren bouten gesloten, waardoor men den trap bereikte, langs welken men in deze onderaardsche gevangenis afdaalde.

Dagelijks, maar ook slechts eenmaal, ging Rocco behoedzaam naar den duisteren kerker, werwaarts niemand hem mogt volgen; dit was op doodstraf verboden. Eene kille graflucht steeg naar boven, zoodra de oude man de deur des kelders opende. Met bleek gelaat en weenend oog zag Sebald dikwijls den grijsaard na, zoozeer griefde de enkele gedachte aan het leed van dien ongelukkige den goedhartigen jongeling.

Het is voormiddag. Vina heeft zoo even het eten, dat onder toezigt van eene onzer oude kennissen, Marka van het Zodenhuis, voor de gevangenen wordt bereid, hun doen uitreiken door de klinketten in de deuren hunner cellen. Zij zit thans naast eene houten ruwe tafel aan het spinnewiel, dat door zijn gesnor van hare vlijt getuigt; een paar lage zeteltjes en de slaapbank van haren vader zijn de eenige meubelen in dit somber vertrek.

Zware treden storen Vina op eenmaal in haren arbeid; opziende, bemerkt zij vader Rocco, die haar niet alleen in den arbeid stoort, maar tevens in de denkbeelden, waarvan misschien Sebald het onderwerp is.

»Zeg eens, meisje!" vraagt Rocco binnenkomende, »is Sebald nog niet terug?"

»Nog niet, vader!"

»Maar ik wacht hem met ongeduld! Hij moet voor heer Redbert eene boodschap gaan doen naar de hoeve, waar Erik dezen nacht heeft doorgebragt."

»Hij zal misschien nog wel bij den smid wezen, waar hij verscheiden ketenen zou gaan halen; heer Redbert schijnt erg bevreesd, dat zijne gevangenen door de muren zullen breken. Die arme verzwakte menschen! ze zullen ook wel zonder kluisters binnen die donkere gewelven onder hun leed bezwijken."

»Beste meid! je bent evenveel geschikt voor de dochter van een cipier, als ik om voor beul te spelen, maar je weet eenmaal, dat er aan de bevelen van heer Redbert niets te veranderen valt. Ah, daar is Sebald!"

De zwakke knaap trad binnen, beladen met een twintigtal ketenen, onder welker last hij dreigde te bezwijken; Vina sprong deelnemend op hem toe, rukte den doek

van haren hals, wischte hem het zweet van het voorhoofd en zeide:

»Die vracht is hem te zwaar! Och, zie eens, het zweet gudst hem van het aangezigt!"

»Voorzigtig maar, jongen!" vermaande Rocco, hem den ketenlast van de schouders heffende, »gij bleeft lang uit!"

»Ja, meester! de smid had ook zóó veel aan die dingen te herstellen, dat ik dacht: de man komt er nooit meê klaar."

»Vina! geef Sebald een beker bier! En zijn ze nu goed, hé?"

De kerkermeester bekeek oplettend de ketenen. Sebald antwoordde:

»Ze zijn nu zóó goed in orde en zóó sterk, dat wel niemand der gevangenen ze zal breken."

»En hoeveel kost dit werk nu?"

»Een gouden Hendrik! Ziedaar het bewijs."

»Maar dat is onmogelijk! zoo weinig! hm, nu goed! op deze wijs kunnen wij er ook nog een tiental zilverstukken op winnen. Je bent een flinke kloeke jongen; maar ja, knaap! ik weet best waarom je zoo trouw en ijverig bent; vader Rocco heeft flinke oogen in den kop."

»Ik doe *al* wat ik kan, meester!" en in den blik, dien Sebald op Rocco sloeg, lag vrees; hij poogde op het gelaat van den kerkerbewaarder de juiste beteekenis van diens woorden te lezen.

»Ja, ja!" herhaalde deze, »gij zijt goed en braaf; men kan niet ijveriger en trouwhartiger wezen. Ik mag je waarachtig graag, jongen! en begin elken dag meer van je te houden. Nou, je loon zal dan ook niet uitblijven, hoor!"

»Maar denk toch niet, meester! dat ik alleen om het loon.... Ziet gij.... ik...."

»Ja, ja! ik ben oud en wijs genoeg, knaap! om in de harten te lezen, en zie je, hoewel ik nog niet weet *wie* je ouders geweest zijn, of hoe je op de wereld bent gekomen, en al ware het ook, dat je in het geheel geene ouders hadt gehad, zie je, dan doe ik toch wat ik doe: ik neem je tot schoonzoon!"

Sebald verbleekte en wierp een weemoedigen blik op Vina. Het meisje bemerkte dit echter niet, maar vloog den ouden Rocco om den hals en riep:

»Zal je 't gaauw, heel gaauw doen, vader?"

»Niet zoo haastig, kind! je weet wel, wat het plan van je vader is: dit akelig leven vaarwel te zeggen, zoodra wij genoeg hebben bijeengegaard, om eene hoeve in pacht te nemen of een stuk gronds te koopen en al die zwerftogten en vooruitzigten op buit, welken men even spoedig wint als verliest, voor altijd te vergeten. Zoodra dit oogenblik aanbreekt, dan leg ik je de handen ineen, en je zult beiden nog de vreugde worden van mijn ouden dag."

»Maar wanneer zal dat wezen, vader?" vroeg Vina pruilende.

»Nou ja, 't duurt niet lang meer; vader Rocco heeft reeds een weinig gezorgd. Je hebt elkaar hartelijk lief, maar dat is niet alles wat noodig is, om een huishouden te beginnen. Een skald van het hof van koning Harold, Eriks vader, heeft zulks gezegd in het eerelied, dat Vina ook kent, maar hetwelk aan Sebald onbekend is; het luidt:

Liefde zonder geld er neven,
  Doet ons ongelukkig zijn;
Treurig wordt het huwlijksleven,
  Kommer is het, smart en pijn;
Maar de vreugde kleurt de wangen,
  Als men vrede en welvaart houdt;
't Waar geluk dat moet men vangen,
  't Dient ons als een knecht voor goud!

Gaat zich *niets* met *niets* verbinden,
  Och, dan blijft de som te klein;
Die slechts liefde aan tafel vinden,
  Zullen altijd hongrig zijn.
Blijft daarom naar meerder streven,
  Vangt den vogel, vlug en stout;
Jaren kan men vrolijk leven,
  Met een wijfje en wat goud!

»Die skald wist het wel," merkte Sebald glimlagchend aan; »evenwel is er iets, dat voor mij geen minder waarde

hebben zou, maar ik zie met leedwezen, vader Rocco! dat ik dit nimmer krijgen zal, hoewel ik doe wat ik kan, om het naar uw genoegen te maken."

»En dat is?"

»Uw vertrouwen, vader Rocco! Vergeef mij deze kleine aanmerking; maar weet gij, dagelijks zie ik u in het onderaardsch gewelf hier beneden afdalen en altijd buiten adem, aangedaan en het hoofd schuddende, terugkomen; waarom staat gij mij niet toe, dat ik u daarheen vergezel?"

»Maar, beste jongen!" merkte Rocco aan, »gij weet immers, dat het mij ten strengste verboden is, iemand daar te brengen, zelfs niet ter halver wege. De man, die daar bewaard wordt, is zoo goed als dood!"

»Is hij dood?" vroeg Sebald, met naauw verborgen aandoening.

»Hij leeft, maar voor het werkelijk leven is hij zoo goed als dood, en de ongelukkige man zal wel nimmer het daglicht weer aanschouwen."

»Die arme gevangene!" zeide Vina zacht, toen zij de smart bespeurde, welke op Sebalds gelaat geteekend lag, maar het is zoo, vader! gij hebt eene lastige betrekking en vermoeit u te veel."

»Zeker, meester Rocco! zeker!" voegde Sebald er bij. »Men moet zijn pligt doen, dat is duidelijk, maar het is ook wel geoorloofd, om zich voor hen, die ons lief zijn en dierbaar, een weinig te ontzien."

»Sebald heeft gelijk," merkte Vina aan, »men moet zich ook wat sparen ter wille zijner kinderen."

»Dat is zoo," sprak de kerkermeester, »deze afmattende taak zal mij weldra te zwaar worden. Onze heeren zijn zeer gestreng, maar zij moeten mij toestaan u ook in den geheimen kerker meê te nemen: echter in het gewelf zelf, waar de aanzienlijkste van alle gevangenen zit, daar durf ik u niet inbrengen; neen, voor geen goud!"

»Wie is toch die man, meester Rocco?" vroeg Sebald.

»Dat weet ik u niet te zeggen."

»Hij moet zeker eene groote misdaad gepleegd hebben, meester?"

»Of groote vijanden hebben, dat komt al op hetzelfde neer. Nu, hij zal zoo lang niet meer het slagtoffer hunner kwellingen zijn."

»O mijn God!" zuchtte Sebald.

»Sedert de laatste dagen moet ik hem het brood in geringere mate toedienen. Heden heeft hij in den tijd van twee etmalen niets anders genoten, dan ééne snede brood en ééne kan water."

»Breng Sebald niet daarheen, vader!" bad Vina, »zulk een jammertooneel zou zijn gevoelig hart niet kunnen verdragen."

»Deze rampzalige man heeft geen ander licht dan eene kleine lamp, en zijn leger is een bos half vergaan stroo; niets meer!"

»Neem mij maar meê, meester Rocco! ik heb inderdaad kracht en moed genoeg."

»Dat is goed en wel, jongen! Ik heb ook dikmaals in mij zelven gestreden toen ik voor het eerst dit leven aanving; vaak heb ik een traan in 't oog gevoeld bij de ellende, welke mij omgaf. En ik was nog een geheel andere kerel dan jij met je meisjesgelaat en zachte handen."

Vina lei hare poezele handen op die van Sebald, en lang nog zou het drietal in deze droevige stemming hebben staan keuvelen, zoo niet eene zware stem hen had gestoord. Luide weergalmde het binnen den burg:

»Verdubbel de wachten op den ringmuur! Zet twaalf man aan de brug en even zoo veel aan het pad van den boomgaard, en wie het wagen durft op twintig schreden afstand de gracht der vesting te naderen, schiet dien neder! Is er iets nieuws, Rocco?"

Deze vraag ging van een fermen zweepknal vergezeld; de man, die voor het drietal stond, was Erik. Onmiddellijk werd hij door Redbert gevolgd, die driftig op en neer ging. Rocco en Vina sloegen angstig den blik naar den achtergrond: daar vertoonde zich de afschuwwekkende gedaante van Bjoern. Als naar gewoonte leunde hij met de beide handen op zijn doornstaf en met de kin op de handen, terwijl hij aandachtig de gelaatstrekken

begluurde van het drietal, dat in de kamer stond van den kerkermeester, en ook somwijlen het oog op Erik en Redbert rusten liet. De jeugdige Sebald zag nu en dan huiverend naar den gevreesden man, en luisterde naar hetgeen de beide hoofden der overweldigers spraken.

»Bjoern heeft genoeg gezien, om voor den graaf op onze hoede te wezen; diens jeugdige echtgenoote heeft reeds hulp ingeroepen!" bulderde Redbert, naar den ouden Rocco ziende, »ik wil niet langer wachten, zeg ik u! De wraak moet gekoeld worden, alvorens het te laat is; het oogenblik der wraak is dáár. Ha! ik heb het genot er van steeds verschoven als iets, dat men verlangt te genieten, maar toch nog uitstelt, om het niet onder de gedane dingen te moeten rekenen. Heerlijk zal het uur zijn, wanneer ik hem het staal in de borst stoot en juichend in het oor bijt: »Mij de overwinning!"

Rocco schudde droevig het hoofd, en vreezende, dat de toorn van Redbert zich keeren zou tegen Vina en Sebald, die met den angst op het gelaat hem aanstaarden, wenkte hij beiden toe, om in eene nevenkamer te gaan, welke tusschen de cellen was ingebouwd. Redbert sloeg nogtans geene acht op hen, maar riep tot een der wachters, die zich aan den ingang bevonden:

»Hoofdman! bestijg met den trompetter den toren, en los daar elkander beurtelings af; de wegen moeten naar alle zijden zoo naauwkeurig mogelijk bespied worden; laat onze mannen zich vooral niet te ver verwijderen, maar in den omtrek blijven van het slot, om op elk gevaar bedacht te zijn en ons in tijds te waarschuwen. Elk is mij borg met zijn hoofd voor de stipte uitvoering van dit bevel. Op uwe plaatsen thans! Rocco!"

»Heer!"

»Kom nader!"

De kerkermeester naderde, en zag Redbert vragend aan; Erik haalde ongeduldig de schouders op, en begaf zich naar den ingang des kerkers, alsof het hem verveelde deelgenoot te wezen van het gesprek, dat Redbert nu met den cipier aanving. Bjoern echter bleef op

zijne plaats, en sloeg voortdurend de beide mannen met loerend oog gade.

Redbert nám in vervoering Roccoos hand, greep met de andere een lederen zakje met goud uit zijne tasch, drukte het in die van den kerkermeester, en sprak op zachten toon:

»Thans spoed gemaakt, oude vos! de baan tot geluk staat u thans open; neem dit bereids in voorbaat; ik weet, dat het uw hoogste wensch is, om rijk te worden en uwe Vina goud te kunnen nalaten. Welnu, ik zal het u geven."

»Wat wilt gij, heer?" vroeg Rocco, en liet het van vreugde gloeijend oog op het bundeltje rusten.

»Gij zijt koelbloedig, oude vogel! dit weet ik; uw verblijf te midden der gevangenen gaf u een ijzeren hart."

»Wat moet ik dan doen, heer?" vroeg Rocco andermaal.

Redbert fluisterde hem een paar woorden in het oor; de kerkermeester beefde, als werd hij door eene hevige koorts aangegrepen, liet den geldbuidel op den grond vallen en zeide:

»Moorden, neen, nooit!"

Redbert scheen den oude met zijn blik te willen doorboren, grimlachte toen verachtelijk en zeide:

»Gij beeft! dat is voor het eerst, dat ik een cipier zie beven; indien gij niet wilt, zal Bjoern helpen."

»Moorden is mijn handwerk niet, heer! hoewel ik nimmer vreesde het zwaard te voeren in een eerlijken strijd. Bloedgeld zal ik Vina nooit nalaten."

»Gij praat als een monnik! Is geheel onze buit geen geld des bloeds?"

»En wie is de man naar wiens bloed gij dorst?"

Redbert wees met den vinger naar den grond.

»Hij, daar beneden! de ongelukkige, wiens leven niets meer is dan eene schaduw! Hoe zoudt gij van mij kunnen vergen, heer! om die zwakke levensvlam uit te blusschen?"

»Al genoeg van uw geprevel! Ga naar beneden en

delf in den grond van het gewelf een graf, groot genoeg om hem te kunnen bergen; ik zelf zal dan binnen sluipen en hem de weldaad bewijzen, om zijn levensdraad af te snijden, alvorens het te laat is."

Rocco schudde het hoofd, en sprak als bij zich zelven: »Ik geloof, dat de dood voor dien ongelukkige veeleer een welkome bode zal wezen dan verschrikking. Hij voltooije zijn plan!"

Een onderdrukte kreet klonk uit het vertrek nevens de kerkerkamer; Redbert zag daarheen, sloeg nogmaals een bevelenden blik op Rocco en vertrok, door Bjoern gevolgd.

Zoodra de hoofdman en zijn spion de kamer des cipiers hadden verlaten, snelde Sebald den oude tegemoet, en sprak hartstogtelijk:

»Wat wil hij doen, vader Rocco? Die man heeft het hart van een hongerigen wolf, naar bloed dorstende! Gij zult toch niet...."

De oude schudde het hoofd, drukte de hand bemoedigend op Sebalds schouder en ging ook naar buiten. Sebald wierp zich op een zetel, steunde het hoofd op de hand en fluisterde:

»Ik *moet* binnen dat onderaardsch gewelf dringen! Ik wil zien, of *hij* het is, die daar een zoo bangen dood te gemoet gaat. Te midden van den donkeren nacht vol rampspoed, flikkert mij nog eene kleine ster der hope tegen, en het vertrouwen op Gods liefde schenkt mij kracht. O, wie toch lost mij het raadsel op, wat deze grond voor mijn oog verbergt; is er dan geene magt, die voor een oogenblik mijn oog het vermogen schenkt, om te blikken in en door de duisternis daar beneden, opdat ik zien kunne wie hij is, die door dezen onmenschelijken overweldiger geofferd moet worden aan haat en wraak. Mijn hart zegt het mij, dat *hij* het is. God helpe mij en zegene mijne pogingen!"

En Sebald knielde neder en bad; weldra voelde hij tranen uit het gesloten oog op zijne handen druppelen; hij zag op en bemerkte Vina, die zich over hem gebogen had.

XIV.

Het gewelf.

Des anderen daags na dit voorgevallene in den kerker, trad Rocco haastig op Sebald toe met de teekenen der blijdschap op het gelaat, en hem de hand drukkende sprak hij:

»Ik heb met heer Redbert gesproken, knaap! en hij vindt uw huwelijk met mijne Vina goed."

Dezelfde pijnlijke uitdrukking, welke gewoonlijk bij dit lievelingsdenkbeeld van den kerkermeester op het gelaat des jongelings verscheen, was ook thans weer leesbaar in zijne trekken, en hij dankte hem met goedhartigen blik.

»Dan ook," hernam Rocco, »heb ik heer Redbert gevraagd, of gij mij bij den arbeid in het gewelf moogt helpen, en ook dat stemt hij toe."

Dit berigt scheen den knaap veel aangenamer te wezen, dan de toestemming des vaders tot een huwelijk met zijne jeugdige vriendin. Sebald sloeg verblijd de handen zaam, en antwoordde:

»Dank, vader Rocco! dank!"

»Het schijnt u zeer te verheugen; nu, maak u maar gereed."

Rocco ging in het nevenvertrek, en kwam met een houweel op den schouder en eene spade terug. Sebald vroeg met blijkbare vreugde:

»Krijgt de gevangene zijne vrijheid terug, vader?"

»Neen, mijn jongen! Zijne ketenen worden nog niet geslaakt, maar wij moeten hem toch gaan bevrijden; wij moeten hem begraven."

»Is hij dan werkelijk dood?"

»Nog niet!"

»O mijn God, vader Rocco! gaat gij hem dooden?"

»Dwaas! ik zeide u immers, dat ik mijne hand daartoe nimmer leenen zal; in eerlijken strijd siddert het zwaard nog niet in deze vuist, maar tot sluipmoord hebben mijne vingeren zich nooit om eenig gevest gekromd. Redbert zal zeker zelf het onderaardsch verblijf binnentreden en het werk zijner wrake voltooijen vóór er eenige redding komt opdagen; wij beiden behoeven den ongelukkige slechts een graf te delven: de hongerdood zou toch anders zijn deel worden."

Het hoofd van Sebald zonk hem moedeloos op de borst.

»Begint uw moed te zinken, knaap? Ja, het lot van kerkermeester is hard en droevig, en hoewel gij u sterk moogt veinzen voor mijn oog, ik geloof dat gij er nimmer geschikt voor zult wezen."

»O neen, ik zal u volgen, al ware het tot in de kaken des doods!'

»Goed zoo, jongen! het werk is spoedig afgeloopen. Geloof mij, ik deed dit liefst niet, maar den haat van heer Redbert te dragen is vreeselijker dan voor eene halve schoof een werk te doen, dat een ander toch vervullen zal, indien ik het weiger. Het verwondert mij genoeg, dat Bjoern deze taak niet op zich neemt, maar heer Redbert schijnt de zaak voor den zonderlingen man geheim te houden; deze heeft al genoeg overmagt op hem.

Sebald vouwde de handen, als bad hij stil in zich zelven, nam, even als Rocco, een houweel mede en eene spade, benevens een lampje, waarmeê hij den ouden kerkermeester naar het gewelf moest voorlichten. Vina sprak hem eenige woorden van moed in; Rocco opende het luik, dat den toegang tot den trap ontsloot, en daalde met Sebald af.

Daar beneden — eene menigte treden onder de bange verblijven der andere gevangenen — lag de ongelukkige op een hoop vunzig stroo uitgestrekt; het gewelf was

zoo kil en vochtig, dat de salpeterdruppelen van alle zijden langs den wand lekten, alsook van het steenen gewelf, waaraan eene flaauwbrandende lamp hing, in welker vlam het vocht soms sissend neerviel en haar eensklaps uitdoofde, zoodat de gevangene meermalen niet eens den troost had, het matte schijnsel der pit in zijnen akeligen kerker te zien flikkeren.

De kleederen, welke het slagtoffer der overweldiging aanhad, waren ten deele aan flarden gescheurd; zijne haren hingen verwilderd over het bleek vermagerd gelaat, de oogen lagen hol en glansloos in hunne kassen gezonken, als die eens stervenden. Nevens hem lag nog een stuk van het brood, waarmeê hij zijn ellendig leven rekken moest, en zware ketenen rinkelden aan de boeijen waarin zijne vermagerde polsen gesloten waren.

Als ware de flaauwbrandende lamp zijne troostvolle heilster in den bangen kerkernacht, zoo hield hij de zwakke oogen naar het bevende lichtje gerigt, en breidde de armen uit, als wilde hij de schemerende duisternis uit den hoek verdrijven, waar hij den nacht had doorgebragt.

»Waarom," klaagde de verzwakte man, »moet ik te midden van dit nachtelijk duister de weinige dagen, die mij nog resten, slijten in de ondoorgrondelijke beproevingen, welke God mij oplegt? Hoe bang en koud is het mij; hier dringt geen straal van het licht des hemels door; hier is alleen nacht en leed! Maar Gij hebt dit alles gewild, o Heer! en ik zal lijden en dulden, waar moed noch strijd mij redden kunnen. Vreugde en heil kenmerkten mijne levensdagen, en U vreezende, heb ik het goede gezocht en gevonden; rijkdom en geluk waren mijn deel, en te midden van den schoonen bloeitijd mijns levens zal ik eindigen in ketenen, in den schoot der aarde, zonder dat mijn stervende blik nogmaals Gods liefelijk hemellicht mag aanschouwen! En toch, te midden van mijn leedvollen nacht, zweeft de geest van haar, die de zegenende engel mijns levens was, in vollen hemelglans mij tegen, en schijnt mij troostrijk de tranen van het gelaat te droogen; aan haar denkende en aan

mijn dierbaar kind, zal ik zonder morren in mijne laatste beproevingen berusten, tot het den Hemel behage, mij daarboven met hen te hereenigen."

De hand aan het gloeijend voorhoofd brengende, scheen de afgematte geest van den gevangene, die nog door een enkelen levensstraal beschenen werd, alvorens het aardsche licht voor hem zou worden uitgebluscht, weer geheel in zijne verdooving terug te zinken; de man viel neer op het stroo en sliep zachtkens in.

De doffe slaap van daar straks scheen hem op nieuw geheel te overmeesteren; hij hoorde het althans niet, dat de bouten zijner kerkerdeur langzaam werden afgeschoven en Rocco met Sebald binnentrad.

Huiverend kwam de jongeling nader, en aan de hand van Rocco langzaam in het duistere gewelf voortschuifelende, fluisterde hij:

»Hoe kil is het in dit gewelf; de steenen schijnen ons de doodskoude van het graf tegen te ademen. Mijn God! vader Rocco! hoe diep moet de haat wezen van uwen meester, om iemand binnen dit ellendig hol te verbannen, ten einde er van koude en gebrek om te komen."

»Daar ligt hij!"

Sebald trad eenige schreden nader; de gevangene had het hoofd in de beide armen verborgen, zoodat het niet mogelijk was iets van zijne gelaatstrekken te onderscheiden; ook scheen de ongelukkige nog niet te bespeuren, dat iemand zijn hol was binnengetreden; geen teeken van leven gaf hij, zelfs zijne ademhaling was onmerkbaar.

»Ik geloof, dat hij dood is!" zeide Sebald, zoo veel mogelijk nader komende.

»Hij slaapt! wek den armen man niet; zij, die slapen, kennen geen leed, en de slaap is voor hem eene weldaad, gelijk ook de dood voor hem zijn zal. Laat ons middellerwijl de steenen opbreken en langzaam den arbeid aanvangen."

Nog immer stond Sebald op eenige schreden afstands van den gevangene; het was of eene geheimzinnige magt hem weerhield om nader te treden, en evenwel wendde

hij blijkbaar pogingen aan, om den ongelukkigen man in het gelaat te zien; de stem van Rocco riep hem echter terug; dèze wees met zijn houweel op eenige steenen in den grond, nam Sebald de lantaren af, zette ze neer en sprak:

Hieronder is de put, waarvan ik u reeds vroeger gesproken heb; het vocht van de muren, het doorsijpelende welwater en de binnendringende regen vinden daarin een uitweg. Zeker wil heer Redbert het verdwijnen van dezen man voor elk geheim houden en voorwenden, dat hij gevlugt is. In deze diepte, slechts aan weinigen bekend, zal voorzeker niemand vermoeden, dat het lijk is geworpen; wij hebben slechts eenige steenen op te ligten, en het graf is gereed. Gij siddert; zinkt u andermaal de moed?"

»O neen, de kille vochtige koude van dit akelig hol dringt mij door merg en been. De arbeid zal mij verwarmen, lustig maar begonnen!"

Schoon gravende, wendde de jongeling toch het oog van den gevangene niet af; eindelijk kon hij bijna een kreet van vreugde niet onderdrukken; hij strekte zijn houweel naar den gevangene uit en zeide:

»Hij ontwaakt, vader Rocco! zoo even hief hij het hoofd op."

»Ik wenschte, dat hij hadde voortgeslapen! Hij doet mij altijd vragen, die ik niet beantwoorden mag. Blijf voortgraven, ik zal middellerwijl met hem spreken."

»O mijn God!" zuchtte Sebald, het oog weer naar den onbekende wendende, »indien hij het ware? Ik delf zijn eigen graf."

De kerkermeester trad eenige schreden naar den gevangene, en sprak:

»Hebt gij geslapen?"

De gevangene verhief het hoofd en schudde het droef, terwijl hij antwoordde:

»De rust is van mij geweken: alleen in het graf zal mijn lijden eindigen."

»Die stem!" riep Sebald, met graven ophoudende; »kon ik den ongelukkige slechts in het gelaat zien!"

»Antwoord mij toch op mijne vragen, bid ik u," klaagde de gevangene, »hoe gruwzaam is het om mijn lijden door al die onzekerheid nog te verzwaren! Zeg mij, of Redbert van Bajorzuna hier gebied voert, of dat het een ander is, die mij in dit akelig hol heeft neergeworpen?"

»Hij is het!" riep Sebald luide; Rocco zag naar den jongeling om en vroeg:

»Wat deert u?"

»Ik heb mij een weinig bezeerd," antwoordde Sebald gevat. Rocco wendde zich op nieuw tot den gevangene en sprak:

»Wat baat het, of ik u den naam noem van hem, op wiens last gij in dit verblijf vertoeft?"

»Naar uw antwoord kan ik berekenen wat mij te wachten staat."

»Mijn meester is Redbert van Bajorzuna!"

Dit woord scheen den gevangene als een dolksteek door het hart te vlijmen; hij staarde weer naar het licht, en mompelde op doffen toon:

»Redbert! dan is mijn lot beslist. Vaarwel, mijn jeugdig leven! Vaarwel, Hildeswinde, mijne gade! Vaarwel, Benedicta, mijn kind! Vaart allen wel!"

Een tweede smartkreet werd door Sebald geslaakt; de gevangene rigtte zich met moeite op en sprak zacht:

»Och, zend naar Driel! Breng van alles berigt aan Hildeswinde van Strijën, en zeg haar, dat ik hier om hulp smacht; vorstelijk zal zij u loonen; groot zal het losgeld wezen, dat zij u biedt!"

»Al wilde ik u deze dienst bewijzen, ik zou er alleen uw lot door verzwaren en mij zelven in het verderf storten!"

»Als het dan Gods wil is, dat ik hier mijn leven eindig, reik mij dan eenige druppelen helder water, om den brandenden dorst te lesschen, die mij verteert! Heb barmhartigheid en schenk mij een druppel water; geringer bede kan een mensch u niet doen!"

»O mijn God! red hem!' zuchtte Sebald.

»Ik mag niet," hernam Rocco; »de waterdruppel, die u

redt, zou mij het leven kosten; ik mag u geen water geven; maar zie hier een dronk wijn, het is alles wat ik u geven kan Drink schielijk! hier hebben ook de diepste holen ooren en oogen!"

Sebald bragt het aarden kruikje, dat de oude cipier voor eene versnapering onder den arbeid had meêgenomen, en reikte het met bevende hand den grijsaard; het schijnsel der lantaren viel op Sebalds gelaat; de gevangene hief zich een weinig op van zijn strooleger en vroeg:

»Wie is deze?"

»Mijn knecht! en binnen weinige dagen mijn schoonzoon. Drink! Maar wat deert u toch, jongen? Gij beeft!"

»Ook gij beeft, meester!"

»Zeker, zeker," sprak de cipier, »wie zou dat niet? Die man heeft eene stem, welke mij door merg en been gaat! Zij dringt door het hart!"

»Ja, wel door het hart!" zeide Sebald, andermaal het oog slaande op den gevangene.

Deze gaf de kruik terug, sloeg met vromen blik het oog ten hemel, en sprak:

»Moge God u loonen daarboven, ik kan u deze weldaad alleen door woorden vergelden, hoewel het mij niet aan schatten ontbreekt."

»Mijn hart gevoelt jegens u geen haat, arme man!" sprak Rocco, »de pligt, dien ik vervullen moet, valt mij hard genoeg; gaarne laafde en versterkte ik u overvloediglijk."

De gevangene rees nu nog meer van zijn strooleger, zag den cipier en den jongeling beurtelings aan, en sprak tot zich zelven:

»Ze zijn bewogen, beiden! misschien breekt daardoor een straal van hoop aan; God heeft welligt mijne beden binnen deze muren verhoord, en mijn lot zal verligt worden."

Sebald kwam nader, haalde een stuk brood en gerookt vleesch uit zijne zijtasch, en sprak:

»Sedert twee dagen draag ik dit weinige bij mij, om het u te geven, arme man! zoodra het mij gelukken tot u door te dringen."

»Laat af, jongen!" gebood Rocco, Sebalds hand terugstootende, »dat zou ons het leven kosten!"

»Ach, vader Rocco! het is immers toch spoedig met hem gedaan. O, mijn God!"

Gretig nam de gevangene het stukje brood en vleesch aan, en nuttigde het. Rocco schudde droef het hoofd, en zeide tot zich zelven:

»De treurige taak is volbragt; ik ga het teeken geven."

»Geef mij krachten, Hemel!" zuchtte Sebald, blijkbaar op het punt van te bezwijken.

»Gaat hij den beul roepen?" vroeg de gevangene.

»Neen, neen! stel u gerust!" antwoordde Sebald.

»Regtvaardige Hemel!" klaagde de ongelukkige op het strooleger; »mijne Hildeswinde! zal ik haar nimmer weerzien? Is ons geluk dan zoo op eenmaal afgesneden, zonder misdaad, zonder onregt, alleen omdat ik schatten bezit, die den lust wekken onzer vijanden?"

»O, mijn arm hart!" klaagde Sebald, de handen op de borst drukkende, »wat ik ook moge zien en hooren, ik zal waken en vertrouwen op eene Voorzienigheid, die blikt tot in de diepste verborgenheid."

De knaap werd in zijne overpeinzingen gestoord door haastige schreden, welke den kerker naderden; eene hooge gestalte trad het schemerig gewelf binnen en plaatste zich tusschen hem en den gevangene: het was Redbert van Bajorzuna. Rocco volgde hem, en op den achtergrond van het gewelf, slechts door een enkelen straal verlicht, bemerkte men de schitterende blikken van Bjoern met de ijzeren rib.

Redbert trok Rocco terzijde en vroeg:

»Is alles gereed?"

»De put is geopend, heer!"

»Laat dien jongen gaan!"

»Ga heen, Sebald!" gebood Rocco.

»Ik! en gij dan?" vroeg de kerkerknaap angstig.

»Ik moet den gevangene de ketenen afnemen. Zal ik, heer?"

»Neen, gaat!" bromde Redbert, en zonder op hen beiden acht te gaven, vervolgde hij:

»Hij zal sterven, maar alvorens een weldadige dolksteek hem het leven beneemt, zal hij weten aan wien hij zijne verlossing dankt!" En voor den gevangene tredende, vervolgde hij met luider stemme: »Zie mij aan, Ansfried van Loven! het oogenblik mijner zoete wraak is daar! Weinige jaren vroeger hebt gij gezegevierd over mij, thans zal mijn zegekreet uwen dood vergezellen."

Langzaam en met waardigheid verhief Ansfried zich van het strooleger; hij strekte de vermagerde hand naar Redbert uit en sprak op vasten toon:

»De kreten uwer vreugde kunnen alleen die eens moordenaars zijn. God zal u regten!"

Een luid gelach, uit hoon en wraak, klonk door het gewelf; Redbert liet zijn dolk boven het hoofd flikkeren van graaf Ansfried; deze deinsde ontzet terug naar zijn strooleger en toefde den doodelijken stoot; maar op eens klonk eene heldere stem door het gewelf: de slanke gestalte van Sebald sprong tusschen Redbert en Ansfried; hij stelde zich als beukelaar voor den gevangene, en riep:

»Terug!"

Redbert trad inderdaad terug, en zag met verbazing naar den onverschrokken knaap, die het wagen dorst hem uitdagend aan te staren. Met donderende stem vroeg Redbert:

»Wat moet dit beteekenen?"

»Doorboor eerst deze borst alvorens gij de zijne treft!"

»Waanzinnige! denkt gij niet, dat ik u voor deze vermetelheid straffen kan?" hernam Redbert.

»Neen, dat kunt gij niet, want gij zult hem niet dooden zonder mij; uw staal zal hem niet door het hart dringen, zonder dat zijner gemalin getroffen te hebben! Zie mij aan! en herken in Sebald Ansfrieds gade; ik ben Hildeswinde van Strijën!"

»Hildeswinde!" riep Redbert terugdeinzende, en het gelaat van den gewaanden Sebald, dat thans door het volle licht der lamp bestraald werd, met meerdere aandacht beschouwende, vervolgde hij, »zij zegt de waarheid: het is de gravin!"

De oude Rocco sloeg verbaasd de handen ineen; Ansfried was in blijde geestvervoering genaderd, en zoodra ook zijn blik de gelaatstrekken der schoone Hildeswinde herkende, ondanks de vermomming eens kerkerknaaps, zonk hij aan hare borst en riep:

»Hildeswinde! mijne gade! mijn reddende engel! O, God zij gedankt, Gij beschermt de uwen tot in de diepste holen der misdaad! Hildeswinde! thans wil ik gerust en gelaten sterven; kom nu, moordenaar! en druk uw wapen gerust in mijne borst!"

Redberts woede en moordlust waren op eens gebroken door Hildeswindes moed, en met verbazing beschouwde hij de groote huwelijksliefde dezer vrouw, die dood en gevaren tartte, om deelgenoote te wezen van de rampen haars echtgenoots. Bjoern kwam met sluipende schreden nader, plooide den mond tot een valschen glimlach, en liet het oog beurtelings op Ansfried en de als kerkerknaap vermomde Hildeswinde rusten.

De aarzeling van Redbert, om Hildeswinde den dolk in het hart te stooten, terwijl zij Ansfried omarmde en hem met haar ligchaam beschermde, scheen weer door blakende woede vervangen te worden; hij sprong op beiden toe, en haar bij den arm grijpende, riep hij:

»Ik laat mij door geene vrouwenlisten weerhouden! Andermaal, Hildeswinde van Strijën! zijt gij in mijne magt en zult sterven door dit wapen!"

Met eene hand, die als een ijzeren boei om den tengeren arm van Hildeswinde sloot, poogde Redbert haar van Ansfried af te rukken, maar op eens liet deze zijne gade los, sprong achter haar heen, en drukte met zóó veel wanhoopvolle kracht en ondanks de ketenen, welke hem knelden, een dolk in Redberts schouder, dat deze Hildeswinde losliet en als een gewonde tijger afdeinsde. De verbazing van waar de geketende gevangene op eenmaal dit wapen verkreeg, was bij den gewonde zoo groot, dat hij zijne beide slagtoffers als bovennatuurlijke wezens aanstaarde. Dat Hildeswinde dit wapen onder hare kleederen moest verborgen hebben en haren echtgenoot in de hand gegeven, scheen hem niet in te vallen, maar hij

had ook weinig gelegenheid, om er over te peinzen, daar hij bespeurde, dat Bjoern en Rocco — die dit laatste tooneel minder opmerkzaam hadden gadegeslagen — naar den trap van het gewelf geweken waren en aandachtig schenen te luisteren. Op eens kwam nu een aantal dienstmannen des overweldigers binnenstormen, en de algemeene kreet klonk:

»Graaf Arnoud! Graaf Arnoud!"

»O, mijn God! ik dank U!" juichte Hildeswinde, en omklemde haren gemaal met innige liefde: »Gij zendt redding! Mijn moed ware zonder tijdige tusschenkomst ons beider dood geweest."

Redberts wonde scheen zijne kracht en woede te verlammen; hij week terug naar den muur van het gewelf, en leunde er met de linkerhand tegen, terwijl zijne regter steeds den dolk omklemde, en zijn gelaat naar den ingang van het gewelf gekeerd bleef. Immer luider werden de kreten en het krijgsrumoer daarbuiten: wapengekletter en smartkreten van gewonden werden meer en meer hoorbaar; Erik de Noor werd met een aantal der zijnen binnen het gewelf gedrongen, en week steeds voor de grafelijke weermannen, die vochten als leeuwen, tot dat de grond met dooden en gewonden was bezaaid. Nu sprong een jeugdig krijgsman, onder het slaken van een luiden zegekreet naar binnen. Hij was gekleed in een schitterenden maliënkolder, zijn hoofd met een stormkap gedekt, en droeg een schild aan den arm, waarop een roode leeuw pronkte. Zich met het zwaard — dat als een bliksem boven zijn hoofd flikkerde — door den vijand een weg gebaand hebbende, snelde hij op Ansfried toe en riep:

»Den Hemel zij dank, mijn vriend! dat ik niet te laat kom, om uw leven te redden uit de handen dezer duivelen. Met moed gestreden, en de zege op al onze vijanden is weldra voltooid!"

Ansfried meende te droomen; hij vouwde de handen en zonk op de kniën. Zijn helder oog, stralende van vreugde, blikte in dat van den man, die van vijand redder werd; de graaf van Loven stamelde:

»Dat heet adeldeugd, Arnoud! God zegene u voor deze grootmoedige daad!"

»Later uw dank, vriend! Waar is Hildeswinde?"

Ansfried wees op den gewaanden kerkerknaap, nevens hem; de gravin lag naast haren gemaal geknield, de handen gevouwen, en dankte den Heer der heirscharen. Arnoud boog zich tot haar en Hildeswindes gelaat herkennende, sprak hij met bewogene stem:

»Vrouwe! uw moed is groot, uwe liefde nog grooter!"

Intusschen werd het gevecht nog op sommige punten voortgezet. Redbert, aanvankelijk over dezen plotselingen ommezwaai van het lot buiten zinnen, terwijl het bloed hem steeds sneller uit de wonde vloeide, raapte nog eenmaal zijne laatste krachten bijeen en sprong op Arnoud toe; maar de krijgshafte zoon van Diderik, zich eensklaps omwendende, bragt hem een zoo hevigen slag met het zwaard toe, dat hij wankelde en nederstortte. Intusschen hield Arnoud zich gereed, om een nieuwen aanval af te keeren van Erik, die weer eenige mannen bijeen had verzameld, maar eensklaps voelde hij eene krachtige vuist rondom zijn regterschouder klemmen, en eene schorre stem bromde Arnoud in het oor de regelen, welke hem reeds op het feest waren toegesproken:

»De vader verwon wel de Friezen door 't zwaard,
Maar nooit zal de zoon hen bedwingen;
Zijn grootheid en magt hem in 't leven bewaard,
Geen Fries laat zich vrijheid ontwringen!"

Arnoud huiverde, en zag achter zich het bleeke afschuwwekkende gelaat van Bjoern, die hem aanstaarde, terwijl een holklinkende grijnslach hem in de ooren klonk.

»Ha, gevloekte!" riep Arnoud, »drijft gij weer de werken der hel, dan zal ik thans op mijne beurt andermaal beproeven of gij onkwetsbaar zijt. Mijn zwaard heeft kracht!"

En dit wapen met beide handen zwaaijende, zocht hij Bjoern den kop te kloven, maar deze zich met een vluggen zwenk voorover buigende, trof Arnouds zwaard met

reuzenkracht den rug van den alom gevreesden Noor. Arnoud slaakte een kreet van verbazing: als op een aanbeeld stuitte het zwaard af; hetzelfde hoongelach als vroeger klonk door het gewelf, en toen Arnoud andermaal wilde beproeven, om Bjoern te treffen, was deze reeds verdwenen.

»Die man wordt inderdaad door de magten der hel beschermd; nu dan, ik zal tegen hem strijden in den name Gods!"

Middelerwijl was een deel van het legertje, dat Arnoud in den onverhoedschen aanval had ondersteund, binnen al de vertrekken van het slot gedrongen, en had zich in een verbazend korten tijd meester gemaakt van de sterkte, welke zoo goed tegen iederen aanval verzekerd scheen. Redbert bevond zich in Arnouds magt, en lag zwaar gewond op het stroo, waar zoo even Ansfried den dood had te gemoet gezien. Erik had intusschen, even als Bjoern, een weg gevonden om te ontvlugten; de eerste was zeker al vechtende langs den trap ontkomen, de laatste scheen spoorloos verdwenen in den grond van het gewelf.

Fakkels verspreidden thans een helder licht in den vochtigen kerker; Arnoud drukte Ansfried de hand en hoorde aandachtig naar Hildeswindes eenvoudig verhaal van de reis met Caseldia en hare komst binnen het slot. Zoodra zij geëindigd en Ansfried haar andermaal in vervoering aan het hart gedrukt had, opende zich de rij der krijgers rondom hen geschaard, en Caseldia met Rocco en diens dochter Vina traden binnen. De rebeke omhelsde de gravinne hartelijk, en wenschte haar geluk met deze wonderlijke redding; Rocco voerde zijne dochter, die weende van smart over het zonderling spel, dat haar gewaande minnaar had gespeeld, naar Hildeswinde, die het meisje goedig de hand drukte, en zeide:

»Vergeef mij, Vina! dat ik mijn geheim op deze wijze moest trachten te bewaren, ten einde mijn echtgenoot te redden, en ik uwe hoop, welke gij koesterdet, om eenmaal de echtgenoote te worden van den knaap, die door u zoo liefdevol en meêdoogend werd behandeld, heb ver-

ijdeld. Voortaan zal ik u eene vriendinne zijn, gelijk ik u schijnbaar een vriend was, en het brood der liefdadigheid, dat uwe hand mij reikte, zal door mij met goud worden vergolden; gij zijt te goed en te braaf, meisje! om te midden dezer woestaards het leven te slijten, en het hart uws vaders, dat ik in deze onvergetelijke dagen leerde kennen, is te goed voor een kerkermeester."

»Het is dan waar," riep Vina weenende, »gij zijt Sebald niet, maar de gade van dezen ongelukkige, die zoo zeer lijden moest door Redberts wraak?"

»Zoo is het, mijne vriendinne! Ik ben de gravin van Strijën!"

»Het is geen droom!" klaagde Vina. »Caseldia! nu ben ik ongelukkig!"

»Het tegendeel is waar, mijne beste!" antwoordde deze met haar gewonen ongedwongen lach, »weldra zal de gravin een anderen knaap voor u zoeken, die heel wat meer in de melk te brokken heeft dan een kerkerknaap, en in wien gij u niet vergissen zult. Misschien trouwen we dan wel op één dag!"

Rocco trad thans nader, en vatte met eerbied de hand van Hildeswinde, waarop hij een kus drukte; daarna sprak de goedhartige cipier:

»Hoewel de overwonnenen mijne meesters zijn en landgenooten, Sebald!... ik wil zeggen edele vrouw! wensch ik u toch geluk met uwe redding, want ik bewonder en vereer uwen moed en de vastheid waarmeê gij uwe verschrikkelijke taak hebt volbragt, gij, die zelf delfdet aan het graf van uwen beminden echtgenoot! Maar zeg mij, edele vrouw! wist gij, dat de gevangene graaf Ansfried was? Wij hebben u daarvan toch nooit iets laten blijken."

»Ik vermoedde het, vader Rocco!"

»God zegene u, moedige vrouw! en schenke u heil en geluk voor zoo veel leeds en beproeving!"

»Amen, trouwhartige vijand!" klonk eene heldere stem, en Hildeswinde aanschouwde den grijzen geestelijke, vader Augustus, die graaf Arnoud gevolgd was te midden van het gevaar, om getuige te wezen van de redding zijner

gebieders. Hildeswinde omhelsde haren biechtvader, Ansfried sloot hem niet minder hartelijk aan de borst, en vreugde teekende aller gelaat. Een schoon tafereel was het, dat in dit gewelf door den helderen gloed der fakkels werd verlicht; zoo veel edels en groots, nevens zoo veel haat en overheersching, stemde aller gemoed tot vreugde, en de kreten der overwinning, welke boven hen klonken, verhoogden deze stemming in geene geringe mate.

Caseldiaas aandacht werd thans getroffen door een dof gesteun en gesmoorde kreten van smart; die kreten klonken haar in 't oor als het gehuil van een wolf; zij zocht naar de plek van waar het kwam, en aanschouwde op het stroo, geverwd met bloed, het ligchaam van Redbert van Bajorzuna, den man, die eenmaal veinsde haar te beminnen, en wien zij gevolgd was en had gediend als de slavin haren heer.

Redbert wentelde zich, krimpende van pijn, om op het stroo; Caseldia boog zich over hem, en de haat vlamde met al den gloed eener zuidelijke natuur op in haar gemoed; zijn blik ontmoette den haren, en de hoofdman riep:

»Red mij, Caseldia! red mij!"

»Dat satan u redde! vertrapper der deugd!" klonk het antwoord der rebeke.

»Thans van hier, gij allen! het slot is ons!" riep graaf Arnoud, en men begaf zich naar de beter ingerigte vertrekken van het kasteel.

Toen het gewelf was verlaten en de matte stralen der lamp alleen tegen de grijze wanden en op den zwaar gewonden Redbert vielen, wiens bloedverlies zoo hevig was, dat hij weldra alle bewustheid verloor, ontstond er eenige beweging in het graf, dat Rocco en Hildeswinde hadden gedolven: er kwam een met ruig haar begroeid hoofd te voorschijn en allengs de reusachtige gestalte van Bjoern.

»Onkwetsbaar! ha! ha!" lachte de geheimzinnige zwerver; »redden wij Redbert!"

Hij kroop naar den hoofdman, onderzocht voor zoo veel de lamp dit toeliet diens wonden, verbond ze met

de stukken van zijn versleten mantel, nam het ligchaam op, alsof het een geslagt schaap ware, en verdween er meê in de uitgegravene diepte van het gewelf.

XV.

De geheimzinnige kapel.

De aanval van graaf Arnoud, die zoo ongewacht en op hetzelfde tijdstip aan verschillende gedeelten op het slot en Ansfrieds hoeve werd beproefd, was zoo wel berekend en krachtig dat — ondanks de groote magt der overweldigers, op verschillende punten zaamgetrokken — de mannen van Erik en Redbert alleen heil vonden in de vlugt.

Met kracht zette de jonge graaf de verdrijving dier vermetele zeeschuimers door, en mogten hier of daar in de landstreken eenigen hunner eene schuilplaats vinden, de meesten hadden op hunne vaartuigen een goed heenkomen gezocht, langs de Schelde zee kiezende. Hoewel zij een groot deel van den buit hadden meêgevoerd, vonden echter de landlieden bij hunne wederkomst nog vele hunner goederen terug.

Daar men Redbert van Bajorzuna, bij den aanval op het gewelf zoo zwaar gewond, in de drift der verovering bijna vergat, wilde men echter na afloop van den strijd zijn lijk, benevens die zijner gesneuvelde wapengenooten, aan den schoot der aarde toevertrouwen. Het baarde alzoo groote verwondering, dat men het ligchaam van den onverschrokken avonturier te vergeefs zocht en er zelfs geen spoor van te vinden was.

Terwijl Arnoud zich onledig hield, om ook de laatst overgeblevenen der stroopende Noren gevangen te nemen of ver genoeg te verdrijven, zoodat van hunne zijde geen gevaar meer te duchten was, had Hildeswinde hare liefdepligten als echtgenoote met zoo veel zorg en teederheid hervat, dat de verzwakte graaf Ansfried met elk uur zijne krachten voelde terug keeren. Caseldia was hare getrouwe hulp, en ook Rocco en zijne dochter bleven niet achterlijk, om haar alles te verschaffen wat strekken kon tot spoedige herstelling van haren diep gefolterden echtgenoot.

Hildeswinde, wakende aan Ansfrieds sponde, en kalm te midden der beweging van de krijgsmagt van Hollands graaf welke steeds aangroeide door den toevloed der bewoners van dit gedeelte van Strijën — allen in welgewapende weermannen herschapen — gevoelde zich gelukkig in het oude slot haars vaders, dat de gelukkigste dagen harer kindschheid had zien voorbijgaan. Ansfried glimlachte haar gestadig van het ziekbed tegen, en, met hare zachte hand tusschen zijne vermagerde vingeren, dankte hij haar voor de bevrijding, hem, onder Gods hulp en bijstand, zoo onverwacht geschonken.

Graaf Arnoud verwijlde vaak aan het ziekbed van zijn voormaligen vriend, en hoorde diens dankbetuigingen met een glimlach aan. Wanneer hij echter getuige was van de reine waarachtige huwelijksliefde tusschen Ansfried en Hildeswinde, scheen er een zweem van afgunst over zijn gelaat te spelen; hij wendde dan het hoofd om, ten einde men niet zou opmerken, dat een bittere lach zijne lippen krulde. Arnoud ging dan heen en begaf zich met zijne vrienden naar eene der andere kamers, om zich met het spel te vermaken en zich te vergasten aan den wijn, waarvan hij soms een gebruik maakte, dat menigeen overtollig zou hebben gevonden, ware hij niet een zoo dapper en krachtig krijgsman geweest.

Arnoud had besloten, het kasteel niet te verlaten vóór Ansfried en Hildeswinde in staat waren, om volkomen veilig naar hunne bezittingen te Driel terug te keeren.

Eenige dagen na de bemeestering van het slot was het reeds middernacht vóór graaf Arnoud zich op zijne sponde had neergevlijd; in de kamer, waar hij zich bevond, was een venster, dat uitzag op een zijpad, aan welks einde men tusschen digt en laag geboomte de graauwe muren van een klein gebouw bespeurde, op hetwelk een wit houten kruis stond. De kapel, kenmerken dragende van hooge oudheid, dagteekende reeds van den morgen des Christendoms in deze gewesten, en herinnerde aan de dagen van Willebrord.

In de jaren van Hildeswindes eerste jeugd stond in dit godshuis een Maria-beeld, prijkende boven het kleine altaar in de nis; ook zag men er een aantal zitplaatsen voor de bewoners van het slot; dit beeld was echter door de woeste handelingen van Redberts mannen bijna tot gruis geslagen, het altaar van alle sieraden beroofd en de grond bezaaid met gebroken kruiken en nappen, de kenteekenen van een woest drinkgelag, ter bespotting dezer heilige plaats.

Hier had Hildeswinde hare eerste vrome beden uitgestort en aandachtig geluisterd naar de leerrijke gesprekken over godsdienst en deugd met den ouden priester, vader Augustus; het was ook hier, dat zij eene wijkplaats zocht, toen Redbert de goederen van graaf Ansfried voor de eerste maal overmeesterde, en hij haar met woeste hand van het Maria-beeld losscheurde.

Slapeloos op zijne sponde liggende en naar krijgsgebruik geheel gekleed, staarde graaf Arnoud naar buiten, en te midden van het heldere maanlicht — als in vollen middagglans alle voorwerpen uit den nachtelijken sluijer te voorschijn roepende — rustte zijn oog op den boogvormigen koepel der kleine kapel. Maar zie, terwijl zijn oog onafgebroken derwaarts bleef gewend, bespeurde hij op een smal voetpad iets wits, dat zich langzaam voortbewoog: het was eene slanke gestalte, en de maan wierp de schaduw er van met eene reusachtige lengte op den weg. Nu eens scheen zij langs het geboomte weg te glijden, als wilde zij daarbinnen verdwijnen, dan weer ging zij in schuinsche rigting het pad over, tot zij

eindelijk de kapel bereikte en daar op de kniën zonk.

Graaf Arnoud sprong op en staarde uit zijn venster naar de geknielde gestalte voor de kapel; hij leunde met het hoofd op de hand en vroeg zich zelven af:

»Wie kan het wezen, die in dit nachtelijk uur deze kapel bezoekt? Ik begrijp niet met welk doel? Alleen om te bidden; misschien Hildeswinde? Maar zij waakt ongetwijfeld bij haren echtgenoot; zoo zij het is, dan loopt zij gevaar; de omtrek van het kasteel is nog te onveilig, om zich in den nacht daarheen te begeven; de geheimzinnige verdwijning van Bjoern en Redbert geeft reden genoeg, om op onze hoede te wezen; waarschijnlijk zijn ze door het gewelf, voor Ansfried tot graf bestemd, ontsnapt, want men heeft bevonden, dat het in verband staat met een onderaardschen gang, uitkomende aan de gracht. Ik wil zien!"

Arnoud wierp zijn mantel om, verliet het slaapvertrek, en ging de slotpoort uit, bezet door een zestal wachters, allen in slaap gevallen op één na, die in de gracht tuurde, als wilde hij de golfjes tellen, welke in het tintelend maanlicht onder de brug voortdansten. De graaf tikte dezen man op den schouder en vroeg:

»Is dat waken, Herman?"

De waker zag verschrikt op en antwoordde:

»Wat mij betreft, ja, heer! ik waak voor hen allen; ze zijn vermoeid, en ik geloof, dat we van onze vijanden weinig meer te duchten hebben."

»Is daar straks iemand uit de slotpoort gegaan?"

De grafelijke weerman zag zijnen heer met verbazing aan; zijn gelaat verried angst en hij vroeg:

»Zaagt gij iets, heer?"

»Wanneer ik vraag, verlang ik antwoord, en wil niet door u ondervraagd worden. Zaagt gij zoo even iemand de slotpoort verlaten?"

»Ik dacht, dat ik droomde, heer! het was het burgspook, de witte burgvrouw! Sedert drie nachten reeds dwaalt zij hier rond, en zweeft over het pad, dat naar die oude kapel daar ginds geleidt; aan de kapel verdwijnt zij en keert niet terug. Het moet de geest wezen van

eene burgvrouw, reeds vóór vele jaren overleden, die vermoord werd of zich zelve heeft om 't leven gebragt; doch dat doet er niet toe. Mijne makkers, die om dezen tijd van den nacht moeten meêwaken, gaan vóór dien tijd slapen, en dat is heel verstandig van hen; ik ben de moedigste en wacht het gevaar gerust af."

Arnoud glimlachte, en merkte aan, dat er al zeer weinig gevaar in was, om den geest eener doode burgvrouw voorbij te zien zweven, en vroeg: »wat ziet ge daar dan toch in het water?"

»Ze zeggen, heer! dat het spook uit de gracht opstijgt en er ook weer in verdwijnt; op de plek, waar ik sta, is het misdrijf gepleegd; in het water hier beneden ons wierp men haar lijk, zonder dat er ooit iets van te voorschijn is gekomen."

»En hoe weet men dan, dat zij hier haar einde vond?"

»De moordenaar heeft het op zijn doodbed aan een priester bekend, heer!"

»Eene akelige geschiedenis, man! Maar ik voor mij heb altijd de gewoonte, om van dergelijke zaken de waarheid te onderzoeken, en dit wil ik ook in dit geval doen; geen woord zult gij er over spreken met uwe makkers, zelfs niet, dat gij het spook gezien hebt; zoo gij niet gehoorzaamt aan dit bevel, zal ik u doen straffen, en om des te beter te kunnen zwijgen: ziedáár!"

Graaf Arnoud drukte den verbaasden wachter een muntstuk in de hand en ging het pad op, langs hetwelk de witte gedaante zoo even was verdwenen. De weerman schudde het hoofd en fluisterde tot zich zelven:

»Hij loopt nog in zijn verderf; de graaf is voor dood noch geesten bang; ik geloof, dat hij moeds genoeg bezit, om alleen tegen eene geheele afdeeling vijanden in te vliegen. Daar gaat hij nu alleen op de geestenjagt, en verbiedt mij er zelfs van te spreken. Ik zal hem echter zoo ver ik kan in 't oog houden, en bemerk ik eenig onraad, dan ben ik er dadelijk bij en roep mijne makkers."

De wachter bleef naar den weg turen, en zag zijnen heer zich met langzame schreden verwijderen naar de

zijde der kapel. Weldra verdween Arnoud achter het geboomte, even als de witte gedaante, die sedert eenige nachten de wachters vrees had aangejaagd.

Graaf Arnoud naderde behoedzaam; hij liep zóó zacht, dat men zijne voetstappen onmogelijk kon hooren kraken in het kiezelzand, waarmeê het pad was bestrooid. De gestalte lag thans op de eerste trede der kapel geknield, en scheen in een diep gebed verzonken; nu en dan werden hare beden door snikken afgebroken, maar de woorden, die zij sprak, waren onverstaanbaar. Het tafereel eener diep bedroefde biddende vrouw maakt immer op den toeschouwer een diepen indruk, en dit was vooral het geval in die vroegere eeuwen van vroomheid, kinderlijk geloof en vast vertrouwen op de voorbeden der heiligen.

Arnoud toefde eerbiedig op eenige schreden achter de biddende, ten einde haar niet te storen in hare diepe aandacht. Eindelijk stond zij op, en de graaf kon een kreet van verbazing niet onderdrukken; want zij, die voor hem stond, was Hildeswinde!

Ansfrieds gade beefde terug, toen zij op dit eenzaam nachtelijk uur den man voor zich zag, wien zij ten tweeden male het leven schuldig was, en haar echtgenoot zijne bevrijding. Hildeswinde meende door niemand bespied te worden, en nu het juist Arnoud was, die haar op deze eenzame plaats aantrof, ontroerde blijkbaar de jeugdige vrouw.

»Vrees niets, mijne vriendinne!" sprak Arnoud, hare hand vattende, »ik zag uit mijn venster eene witte gestalte over den weg zweven, die naar de vervallen kapel voert, en mijne wachters verhalen elkaar met kinderachtige bijgeloovigheid, dat het eene spokende burgvrouw is uit vroegeren tijd. Ik bewonder uwe vroomheid, Hildeswinde! maar waarom kiest gij dit uur en deze plaats, om uwe gebeden uit te storten?"

»Omdat dit de plek is, waar ik reeds als kind heb geknield, en mijne moeder mij 't allereerst mijne gebeden leerde stamelen; omdat hier alle gebeurtenissen van mijne gelukkige jeugd en de ramptooneelen van later in alle

kracht voor mijnen geest treden; omdat deze plek geheiligd werd door edel bloed, en de stilte van den nacht, te midden van de plegtige heerlijke natuur, ons nader schijnt te brengen tot God, de bron van liefde, de bestuurder der harten, die ook uw gemoed geleid heeft, om tot onze hulp het zwaard te heffen en ons te redden met in gevaarstelling van uw eigen leven, heer graaf!"

»En voor wie hebt gij gebeden, mijne vrouwe?"

»Voor ons allen, voor u en mijn gemaal, voor mijne dochter en uwe zonen!"

»Hoe edel is uw hart, Hildeswinde! hoe groot het geluk, aan uwen gemaal op deze aarde geschonken. O, zie, wanneer ik, ondanks alle smarten en gevaren, die uw gemaal heeft uitgestaan, mijn lot met het zijne vergelijk, dan, mijne vrouwe! moet ik weenen en met den blik op het verledene uitroepen: »Op dien avond in het bisschopshof, toen uwe liefde voor Ansfried sterker bleek dan voor mij, werd mijn lot beslist!" "

»Mijn heere! ik heb zoo even tot God gesproken; laat ons niet dadelijk tot het wereldsche afdalen."

»Ook het wereldsche is uit God, mijne vrouwe! en in alles ligt het merkteeken Zijner wijsheid en regering. Ik heb reeds lang getracht u alleen te spreken; gij, Hildeswinde! kunt veel toebrengen tot mijn geluk; wilt gij dit?"

»Of ik het wil? Of ik het wil, mijn redder! Spreek, en al eischtet gij mijn bloed, al moest ik eenige jaren missen van mijn leven, dat ik u dubbel verschuldigd ben, gij hebt er over te beschikken; graaf Arnoud vindt in mij zijne schuldenaresse tot den dood!"

»De dienst, welke ik vraag, is misschien moeijelijk, Hildeswinde! maar zie, zij kan veel toebrengen tot mijn huiselijk geluk en dat mijner kinderen. Gij herinnert u het tafereel, toen gij om mijne bescherming smeeken kwaamt voor uwen echtgenoot; gij waart getuige van de hardheid mijner Luitgarda, van hare heerschzieke denkbeelden over alles wat in mijn plan ligt en de pligt mij voorschrijft; zij ziet kwaad en tweedragt in dingen, die niets dan heil en vrede bedoelen; zij mort, wanneer ik

scherts; zij zou welligt in staat wezen, om met mijne vijanden te heulen, alleen om mijne plannen te dwarsboomen; zij...."

»O mijn heere! gij beleedigt de moeder uwer kinderen misschien onverdiend; neen, het vrouwelijk gemoed koestert geenszins zulke denkbeelden, vooral niet het hart eener gravinne, die door rijkdom en geluk is omgeven, en wier echtgenoot als een der dapperste edelen van zijnen tijd wordt beschouwd. Wanneer gij van uwe zijde haren wrevel met welwillendheid te keer gaat, zal de fiere Luitgarda hare dwalingen inzien, en het geluk binnen uwe muren terugkeeren, hetwelk thans door wederzijdsch misverstand u beiden ontvlugt."

»Hildeswinde! wie zal den leeuw van Holland zachtheid leeren? Wie zal den woesten Arnoud breidelen, ter wille van deze vrouw? Neen, ik zelf kan die taak niet volbrengen; aan eene andere moet dit worden toevertrouwd, en die andere zijt gij, Hildeswinde!"

»Ik? maar, mijn heere! uwe gemalinne draagt mij geen goed hart toe; zij meet onze vriendschap af naar die van de dagen onzer jeugd, en het bleef haar niet onbekend wat er voorviel in het bisschopshof tusschen Ansfried en u; zelfs uw ijver en uwe ridderlijke deugd, om voor den man het zwaard te trekken, die sedert een zestal jaren uw vijand was, en de redding, welke ik aan u ben verschuldigd, zullen de tweedragt, helaas! te meer aanwakkeren. En welke denkbeelden zou het bij haar wekken, wanneer ik optrad als raadgeefster en leermeesteresse, en haar, de gravinne van Holland kwam zeggen: »Win uw geluk door zachtheid en liefde, Luitgarda! en laat ik u toonen, hoe ik mijn Ansfried gelukkig maak!"

»O, maar op deze wijze moet het ook niet geschieden, mijne edele vriendin! Luitgarda heeft een hart, dat al wat edel en groot is inderdaad op hoogen prijs weet te schatten; uw moed en uwe huwelijkstrouw, het gevaar, dat gij hebt getrotseerd, toen gij, als kerkerknaap vermomd, Ansfried tot in de diepste gewelven van uwen voorvaderlijken burg gingt troosten, zoodat gij zelfs uwe dochter achterliet, om den man terzijde te blijven, wiens levens-

gezellinne gij zijt; dit alles zal haar met bewondering vervullen en opregte vriendschap voor u doen opvatten, in stede van afkeer en haat. O, dit weet ik zeker, mijne vrouwe! Weldra keert gij naar uwe bezittingen terug, en vrede en geluk zullen op nieuw uwe dagen bekroonen, Hildeswinde! Welnu, strengel dan den band der vriendschap met mijne gade, breng dan in mijne woning al dien vrede en dat heil, hetwelk gij smaakt in de uwe, en laat ons te zamen gelukkig zijn en met vereende kracht het hoofd bieden aan onze vijanden!"

»Als ik u hierdoor toonen kan, hoezeer geheel mijn leven eene waarachtige dankbaarheid jegens u mij bezielen zal, beschik dan over mij, Arnoud! en laat mij de vriendinne worden uwer gade, hare leidsvrouw, die haar waarachtig geluk hoopt te bevorderen."

»Die bond zij gesloten, vriendinne mijner jeugd! en geve God er zijnen zegen op! Vrede en vriendschap, liefde en hulp tusschen ons allen tot den dood!"

»Dat zij zoo!" sprak Hildeswinde, en lei hare hand hartelijk in die van graaf Arnoud; deze kuste haar eerbiedig, en op het oogenblik dat hij Hildeswinde van deze aan God gewijde plaats naar het slot wilde terugvoeren, hoorde hij het kreupelhout achter de kapel bewegen en tevens een grijnzend gelach, dat hem het hart deed sidderen. Onwillekeurig sloeg hij de hand aan het zwaard en sprak:

»We zijn bespied, Hildeswinde! en onze bespieder is Bjoern met de ijzeren rib!"

»O mijn God! alweer die man! Maar hij is satan zelf, heer Arnoud! onkwetsbaar en overal!"

»Reeds meermalen stuitte mijn goed zwaard op zijn ligchaam af als tegen een steen, en eindelijk zou ik moeten gelooven wat het volk van hem zegt: »dat hij door satan zelven wordt beschermd." Hij kent alle holen en sluipwegen boven en onder den grond; hij is het, die den gekwetsten Redbert uit het gewelf heeft gevoerd, schoon niemand wist, dat het een geheimen uitgang had, en dat wel juist in die noodlottige diepte,

waarin men het ligchaam uws gemaals had willen verbergen na een laaghartigen moord."

»Gaan wij, graaf! de nachtlucht wordt koud, en ik verlang te rusten; laat ons de achterzijde van den burg binnentreden, daar staan slechts twee wachters."

Toen Arnoud, den arm van Hildeswinde ondersteunende, het pad opging, dat naar den burg terugvoerde, zag hij op een afstand van ruim twee honderd schreden de gedaante van Bjoern over den helderverlichten weg gaan: met breede afgemeten voetstappen gleed hij als het ware over het pad, gelijkmatig den staf voortzettende en zijn zonderling indrukwekkend gelaat, waarop het maanlicht viel, onwendende naar den graaf en Ansfrieds gade, en toch voortgaande in eene regte lijn op de smalle baan. De omstandigheden, dat Bjoern zich bijna op hetzelfde oogenblik achter de kapel bevond, en nu reeds op een afstand was, waarvoor men zesmaal zoo veel tijd zou noodig hebben, alsmede de tooverachtige zwevende houding en de gang, met welken hij daar voortschreed, gaven zóóveel geheimzinnigs aan den bovennatuurlijken spion, dat Hildeswinde huiverend zich aan Arnoud sloot, een kruis sloeg en een gebed tegen de magt van den satan lispelde.

»Wij zijn nog niet van deze mannen verlost, mijne vrouwe!" sprak Arnoud. »Gelijk de meeuwen, die op de kusten aanvliegen, de voorboden zijn van een naderenden storm, zoo ook dwalen de Noren onophoudelijk langs de plaatsen hunner zegepraal en moord."

Langzaam keerden Arnoud en Hildeswinde naar den burg terug; de graaf begaf zich naar zijne sponde, en Hildeswinde zette zich neer aan het ziekbed van haren echtgenoot, hem liefderijk met de meeste zorg bewakende.

Nadat graaf Arnoud en zijne dappere weermannen den burg hadden veroverd, waar Redbert zwaar gewond

op stroo ter nederlag, was, gelijk wij vernamen, de geheimzinnige Bjoern — die zich in 't versch gedolven graf had verscholen — weer te voorschijn gekomen en had zijnen meester gered, zoodra allen het gewelf hadden verlaten. Ziehier hoe zich dit had toegedragen.

Hij hield zich in den onderaardschen gang, welke in het graf uitliep, verborgen tot de nacht inviel; toen droeg deze reus den gekwetste door den gang, en bevond zich weldra aan de deur, welke op de gracht uitkwam.

Dewijl het water dezer gracht aan eb en vloed onderworpen was, en onmiddellijk gemeenschap had met de Schelde, behoefde Bjoern slechts op 't oogenblik te wachten, dat het water geheel was afgeloopen, om door de gracht te kunnen waden.

Intusschen maakte de bijna verstikkende lucht, welke binnen den gang heerschte, het Bjoern vrij moeijelijk, om het tot zoo lang binnen dit hol uit te houden. Redbert, door bloedverlies steeds verzwakt, kwam nu een oogenblik tot zich zelven en wilde van den vochtigen grond opstaan, maar zonk weer krachteloos neder. Eindelijk gaf hij niet het minste teeken van leven meer. Bjoern zette zich naast hem en laafde hem liefderijk dē lippen en de tong met wijn, dien de gekwetste telkenmale gretig opslurpte. Zoo lang het water niet geheel was gevallen, kon Bjoern onmogelijk het laagste gedeelte van den gang bereiken. Maar eindelijk kondigde het geroep van de wachters op den muur aan, dat de tweede nachtwake was aangebroken, en Bjoern wist, dat de eb toen op het laagst moest wezen: hij schreed in den afhellenden gang behoedzaam voort, en aan het einde stond het water nog slechts eene handbreedte hoog. Hij nam dus zijne vracht onder den arm, schoof de grendels van de deur, en bevond zich weldra op den bodem der gracht. Tot de kniën in het water wadende, bereikte hij ongehinderd de overzijde, zonder door iemand van den heroverden burg bemerkt te worden.

Het pad houdende langs het kreupelbosch, terzijde van de kapel, bereikte Bjoern weldra de rivier. Hier

gekomen hief hij een schel gefluit aan, hetwelk onmiddellijk door een dergelijk geluid van de overzijde werd beantwoord. Zachtkens hoorde men thans riemslagen in het water, en ras verscheen eene boot aan den wal, ter plaatse waar Bjoern zich bevond.

»Zijt gij daar, Erik?" vroeg Bjoern.

»Niemand anders!" klonk het antwoord.

»Kom spoedig; Redbert is meer dan half dood, en wanneer wij hem niet dadelijk in veiligheid brengen en zijne wonden verbinden, zal het te laat wezen."

»Het is al heel mooi, oude vos! dat gij hem uit hunne klaauwen hebt gered! Hier is Norro, die de kunst van verbinden best verstaat, en wel zorg zal dragen, dat Redbert weer bijkomt, als er nog maar ééne vonk leven in hem is."

Een zestal forsche armen greep het zware ligchaam van Redbert aan en tilde het in de boot. Erik zelf zat aan het roer, en duidelijk bleek het, dat deze geheele nachtelijke onderneming eene afspraak was tusschen Bjoern en hem. Zoodra Bjoern den gekwetste in veiligheid had gebragt, en de boot voorzigtig van wal was gestoken, keerde hij terug en lei zich neer bij de kapel onder het lage eikenhout, van waar hij den burg beloeren kon. Hier bleef hij tot de morgen aanbrak, zonder eenige vrees te verraden voor de mannen van den graaf, die zich op zoo geringen afstand van hem bevonden.

Elken nacht verkoos Bjoern zich deze plek tot slaapplaats, en des morgens ging hij verre de velden op, altijd sluipwegen en bijpaden houdende, zich achter boomen en heuvelen verschuilende en met eene aandacht alles gadeslaande, welke genoeg te kennen gaf, dat de aanslag op de goederen van graaf Ansfried slechts ondernomen was, om de krijgsmagt van den graaf naar deze zijde van het land te lokken, ten einde des te veiliger de vaan des oorlogs in eene andere streek te verheffen.

Inmiddels was op het kasteel alle vrees voor verdere vijandelijke aanvallen thans voor goed geweken. Rocco, Vina en Caseldia verheugden zich in de goedheid hunner nieuwe vrienden, en de oude kerkermeester, die Hildes-

winde eene achting toedroeg aan eerbied grenzende, zwoer, haar noch Ansfried nimmer te zullen verlaten en hen beiden te blijven beschermen daar, waar eenig gevaar mogt dreigen.

Ansfried nam dagelijks in krachten toe; de zorgen zijner trouwe Hildeswinde, de hernieuwde vriendschap met graaf Arnoud, de gedachte dat hij weldra binnen het geliefde adelhuis te Driel zou wederkeeren en zijn dochtertje in de armen sluiten, gaven hem nieuwen levenslust en deden hem heil en geluk hopen van de toekomst, des te hooger te waarderen na het vele leed en de gevaren, welke hij en zijne gade hadden doorgeworsteld.

Twee nachten achtereen nadat Arnoud Hildeswinde naar de kapel was gevolgd, werden de wachten andermaal verontrust door de verschijning van het burgspook: de gravin scheen in het kalme nachtelijk uur als door eene geheime toovermagt naar de plek getrokken, waaraan zoo vele schoone herinneringen waren verbonden; hare innige vroomheid en haar vast vertrouwen op God gaven Hildeswinde den moed, om alles te trotseren en geen gevaar te zien, waar anderen dit het meest zouden gevreesd hebben.

En ook Arnoud, zoodra hij bemerkte, dat de gravin in stilte het slot verliet, volgde voortdurend hare schreden, met het doel om haar te beschermen, zoo haar eenig ongewacht gevaar mogt bejegenen, als ook om weer eens met haar te spreken over het heden en verleden, en haar de vriendschap voor zijne gade en de moeitevolle taak, die Hildeswinde jegens deze op zich genomen had, bij herhaling ernstig aan te bevelen.

Weer lag zij daar, de vrome gade van Ansfried van Loven, in gebeden verzonken, te midden van den stillen nacht. Hoezeer ook de verschijning van Bjoern haar ten vorigen male had verschrikt, Hildeswinde kinderlijk vertrouwen op de bescherming Gods was zóó onwankelbaar, dat zij alle magt van dezen man der duisternis tegen over haar als krachteloos beschouwde. Alleen had zij Rocco verzocht, haar op eenigen afstand te volgen, en op de aanmerking van den ouden man, dat deze nachtelijke

togt inderdaad gevaarlijk wezen kon, merkte zij alleen aan, dat eene heilige gelofte van haar eischte, zoo veel mogelijk elken nacht aan den voet van het Maria-beeld te bidden, wijl hiervan de herstelling afhing van haren echtgenoot en de verdere zegen op haar huis.

Nadat zij eenige oogenblikken had gebeden, verscheen ook graaf Arnoud aan deze plaats, en knielde nevens haar. Het was een koele heldere nacht; tot aan de overzijde der rivier reikte het oog, en te midden van den zilveren glans der maan onderscheidde men alle voorwerpen. De kapel was ten deele door de schaduwen van het geboomte in het duister gehuld, en alleen de voorzijde sterk verlicht en helder afgeteekend tegen het donkere groen van het geboomte. Rocco toefde op geringen afstand, en deze plegtigheid had voor den gevangenbewaarder iets zoo geheimzinnigs en indrukwekkends, dat ook hij onwillekeurig de ruige muts van het hoofd nam en bad.

Terwijl Hildeswinde en haar grafelijke beschermer hier in het stille nachtelijk uur vertoefden, lag Ansfried in een gerusten slaap gedompeld. Reeds dien dag had hij eene kleine wandeling gedaan door den boomgaard, en de verkwikkende sluimering, door aangename beelden gestreeld, tooverde hem weer den glimlach der levensvreugde om den mond.

Voor zijne sponde stond eene tafel, waarop eene lamp, benevens medicijnen en vruchten; de houten zetel, op welken Hildeswinde nog zoo even had gezeten, was thans ledig, en de pit der lamp wierp een zacht schemerend licht door het vertrek. Op eens werd de slaap van graaf Ansfried gestoord door eenig geluid in de kamer als dat van schuifelende voetstappen; hij sloeg de gordijnen van het bed terzijde en blikte rond in het vertrek, maar Hildeswindes zetel was ledig, en hij bespeurde niemand. Ansfried zich weer neervlijende, viel in dien aangenamen sluimer tusschen slapen en waken, waarin de beelden onzer gedachten in twijfelachtige vormen voor onzen geest treden en zoo zich zonderling dooreenmengen en weer verdwijnen, alsof men ons een aantal schetsen

deed zien, maar op zoo verren afstand, dat men ze naauwelijks kan onderscheiden.

Doch het geritsel van zoo even werd op eens duidelijker en kwam zoo digt bij de slaapstede, dat Ansfried thans geheel opsprong, de voorhangsels van het ledekant terzijde schoof en in de kamer rondzag. Een kreet van ontzetting ontsnapte hem: op den zetel, waar nog zoo even zijne gemalin had gezeten en — elke ademhaling van haren echtgenoot gadeslaande — hem de versterkende middelen toediende, en alzoo zich zelve den slaap onthield, om den zijne te bevorderen, ontwaarde hij thans de ijzingwekkende gestalte van Bjoern met de ijzeren rib.

Hij zat daar, de onbegrijpelijke man, welke de helsche magten scheen te dienen, met dien kouden onheilspellenden grimlach op het mager gelaat als de geest des rampspoeds, slechts genoegen vindende, om het geluk der menschen te verstoren, het schoone werk der liefde te vernietigen en de bloemen des heils te vertrappen, welke de hand Gods op het pad der stervelingen strooit.

»Wees gerust, Ansfried van Loven!" sprak Bjoern, zijne ijskoude hand op den arm van den graaf leggende, »ik kom u geen kwaad doen."

»O, mijn God!" stamelde Ansfried, zich in zijn bed verheffende, »is deze burg weer in de handen van onze vijand?"

»Nog niet," hernam Bjoern, »en ik geloof ook, dat mijne vrienden er verder geen plan op hebben; het is ons meer om den buit te doen dan om de gebouwen zelven. Redbert deed verkeerd, om u binnen dezen burg te houden, en als een dwaas gewapenderhand naar uw leven te staan. Geloof mij, heer Ansfried! ik zou u van hier hebben gevoerd, en alleen tegen betaling van een ruim losgeld de plaats aangewezen waar gij u moest ophouden."

»Wanneer het slot niet in de handen van Redbert is, hoe komt gij dan hier, onbegrijpelijk wezen?"

»Hoe? — Op de wijze, die mij de meester heeft geleerd."

»De meester? Wie is uw meester?"

»Niemand op de wereld, maar een die daar beneden in de diepte woont!”

»Satan!” fluisterde Ansfried huiverend.

Een honend gelach van Bjoern volgde op dit woord, en hij herhaalde:

»Ja, satan!”

»En komt gij om mij te dooden?” vroeg Ansfried, naar een kruis grijpende, dat nevens hem lag, en dit aan de lippen drukkende.

»Wat kan mij uw dood baten, hoewel het beter wezen zou, dat gij dood waart! Gij ziet in mij een dienaar der helsche magt, maar uw kortzigtig oog ziet den satan zelven niet achter het mom der vriendschap en der liefde.”

Ansfried antwoordde niet, maar bleef den geheimzinnigen bezoeker met toenemenden afschuw aanzien.

»Gij begrijpt mij niet, en daarom zal ik duidelijker spreken. Door de hernieuwde vriendschap met uwen vijand, graaf Arnoud, zijt gij verlost uit Redberts magt; uwe gemalin, wier moed zelfs door ons wordt bewonderd, is u tot in de gewelven van dezen burg komen opzoeken; maar gij beseft niet tot hoe duren prijs gij uwe vrijheid kocht; gij doorzaagt niet, dat de smeekingen uwer gade aan de voeten van den man, die haar reeds vóór vele jaren teedere liefde toedroeg, en welke genegenheid nog niet verminderde, zijnen hartstogt op nieuw wekten; gij bevroedt niet, dat de man, dien gij uw vriend waant, u alleen hielp, om thans den prijs te verwerven, welke hem vóór zeven jaren werd ontzegd. Kortom, gij weet niet, dat Hildeswinde op dit uur in de armen ligt van Arnoud van Holland!”

»Mensch! uwe vreugde is die der helle: het verderven van gelukkigen! Gij liegt! Ja, bij dit heilig kruis, gij liegt!”

Bjoern greep, met een duivelschen grimlach op het gelaat, in de grijze haren van zijn langen baard, toen hij op zijn slagtoffer staarde, en hernam:

»Bjoern speelt zelden met groote woorden, maar hij handelt, en wanneer hij handelt, doet hij het op vasten grond. Kunt gij uw bed verlaten?”

»Wanneer het is om de logen te beschamen, ja!"

»Sta dan op!" gebood Bjoern.

Ansfried gehoorzaamde onwillekeurig, èn beefde als een riet door den wind bewogen; hij wierp een mantel om, schoeide zich de voeten, en bleef toen voor den geheimvollen bezoeker staan.

»Waar is de slaapplaats uwer gemalin?" vroeg Bjoern.

»Dààr," antwoordde Ansfried.

»Ga, en zie of uwe gemalin zich op hare legerstede bevindt."

Ansfried ging binnen; de lamp brandde op hare tafel, maar haar bed was ledig en onaangeroerd. Hij deinsde verschrikt terug, en hield zich aan de spijlen van het ledekant vast; zij was niet dáár! Maar onmiddellijk herstelde hij zich, wischte het kille zweet van het voorhoofd, als wilde hij tevens daarmeê het bange denkbeeld verdrijven, dat hem folterde, en keerde in zijn vertrek terug, terwijl hij zeide:

»Zij is niet daar, maar dit bewijst mij niet, dat uwe beschuldiging waarheid bevat."

»Waar slaapt graaf Arnoud?" vroeg Bjoern, leunende op zijn staf en met eene doodelijke kalmte, die Ansfried door de ziel sneed.

»Dààr!" antwoordde Ansfried, naar eene deur wijzende aan de overzijde van den gang, die tusschen de vertrekken doorliep.

»Zie dan ook daar, edele heer en vrome gemaal!"

Ansfried klopte aan de deur der kamer van graaf Arnoud, maar kreeg geen antwoord; hij klopte harder, ook dit bleef zonder gevolg; toen verstoutte hij zich de deur te openen. Er brandde licht in het vertrek, maar van den graaf was geen spoor te ontdekken.

»Hij is niet daar!" sprak Ansfried, thans geheel verplet en zich tegen den wand leunende. Het vreeselijk denkbeeld, dat hem geheel bemeesterde en ook de laatste krachten ontnam, deed zijne hersenen gloeijen en roofde hem de kracht, om Bjoern verder eenig woord toe te voegen.

»Hebt gij moed, om mij te volgen?" vroeg Bjoern.

»Nimmer heeft het mij aan moed ontbroken; Ansfried van Loven voert zoowel het zwaard als de schrijfstift!"

»Ik weet het en draag u meer achting toe dan den trotschen graaf, die de goederen der noorsche hertogen bezit en gaarne de Friezen behandelen zou, alsof zij kinderen waren. Kom!"

Ansfried wilde den gang ingaan, welke naar de deur der binnenplaats geleidde, maar Bjoern schudde het hoofd en wees op het vertrek waarvoor zij zich bevonden. De wanden van dit vertrek waren met tapijten behangen, welke in ruime plooijen tot den grond af hingen; Bjoern ligtte er een van op, en de graaf bespeurde eene ovale opening, uitkomende in een verborgen doorloop, ongetwijfeld met een ander deel van het slot gemeenschap hebbende.

»Gij kent inderdaad de geheimen van dezen burg beter dan ik of mijne gade," merkte Ansfried aan, »ik wist niet, dat ik hier, omringd van wachten, grendels en sloten, evenwel nog zoo zeer in uwe magt was. Geheel uw gedrag schijnt mij een valstrik, en ik deed beter, om de wachten een teeken te geven, opdat men u gevangen name, dan dat ik u volg naar mijn verderf."

»Ik herhaal u, dat gij slechts eenige schreden buiten den boomgaard behoeft te doen, om te zien, dat Arnoud en Hildeswinde den bond van vriendschap versterken, zoo onlangs door hen gesloten."

»Welnu, zoon des satans! ga mij voor, ik vrees u niet!"

Ansfried nam een scherp geslepen knijf in de hand, hechtte den mantel op den schouder vast, en volgde zijn verzoeker binnen den verborgen gang achter het muurbehangsel.

Deze opening in den wand scheen meer door de bouwmeesters aangebragt te zijn, om lucht binnen de verschillende vertrekken te brengen, dan tot een geheimen uitgang te strekken: echter hadden Redberts mannen deze ruimte dienstbaar gemaakt aan hunne plannen ter ontkoming, en haar alzoo in verband gebragt met den trap, die naar de achterzijde voerde van het slot. Ware men in dit vertrek onverhoeds overvallen en de algemeene toegang ge-

heel bezet door vijandelijke weermannen, dan bleef nog altijd gelegenheid over, om aan eene andere zijde van den burg te ontsnappen.

Bjoern en Ansfried, langs een zijtrap afdalende, bevonden zich weldra in den boomgaard; een oud vervallen deurtje, voor hetwelk graaf Arnoud geene wacht had geplaatst — als aan hem zeker onbekend — diende hun tot uitgang. Langs allerlei sluipwegen tusschen het digt geboomte met moeite voortgaande, kwamen zij achter de kapel uit aan een vlierboschje, welks takken zamenkronkelden om de kap van dit gebouw.

Ansfried, de hand om zijn wapen geklemd, zich den moed voelende ontzinken om verder te gaan, steunde tegen den achtermuur der kapel, en het hoofd omwendende, vroeg hij Bjoern:

»Waar blijft thans uw bewijs?"

Maar de spion was verdwenen, en dewijl verschillende paden in het boschje dooreen slingerden, bleef het hem een onoplosbaar raadsel langs welk pad hij was weggeslopen. Op eens wekte een zacht gefluister Ansfrieds aandacht: het was de stem van graaf Arnoud; hij schreed eenige voetstappen verder, en nu voor eene deur der kapel staande, hoorde hij Arnoud zeggen:

»En gij belooft mij, Hildeswinde! dat ons verbond een geheim zal blijven voor uw echtgenoot?"

»Ik beloof het u!"

»Ik wenschte gaarne, zoo het gestel van uw gemaal zulks toeliete, morgen dit oord te verlaten; keert te zamen naar Driel terug. Wat mij aangaat, ik begeef mij naar Bodenlograve en laat eene sterke bezetting op dit slot achter; nogtans raad ik u, hier geene goederen van eenige waarde te vertrouwen in schuur of spijker; deze bezitting schijnt nog te onveilig. Maar, Hildeswinde! wanneer gij u op nieuw te Driel hebt gevestigd en de wegen geheel veilig zijn, kom dan voor eenigen tijd ten mijnent, en laat ons gelukkig wezen als weleer."

»Alles wat in ons vermogen is, mijn redder! om u genoegen te doen, zal door mij niet verzuimd worden. De Hemel zij onze toekomst gunstig!"

»O, mijn God! wat is dat?" fluisterde Ansfried, den grond niet meer onder zijne voeten voelende, »heb ik tot dien prijs mijne redding gekocht? Moest daarom die man mij sparen en redden uit den vochtigen kelder, waarin een wisse dood mij weldra toefde? O, dat is te veel; onder dit grievend leed bezwijken ras mijne krachten; dit is mij erger dan de dood. Hildeswinde! tot dien prijs kocht gij dus mijne vrijheid!"

Met het hoofd op de borst gezonken en bewegeloos oog, geleund tegen den muur der kapel, stond hij daar, en sidderde als het vlierloof boven hem. Het gesprek tusschen Arnoud en Hildeswinde werd al zachter en ging in een stil gefluister over; eindelijk hoorde Ansfried niets meer. Zijne ontzetting van zoo even verkeerde alras in teugellooze woede: hij gevoelde op eenmaal zijne krachten wederkeeren; het was hem alsof een gloeijend vuur door zijne aderen stroomde, hij hief den dolk, sprong terzijde van de kapel, om de schuldigen te offeren aan zijne schande en wraak; maar hij deinsde terug, als straalde hem, te midden van een duisteren nacht, plotseling een verblindend licht in het oog. Hildeswinde, in stede van in de armen des graven te rusten — gelijk de mededeeling van Bjoern hem had doen verwachten, en de hartelijke zamenspraak tusschen Arnoud en de gravinne zoo even scheen te bevestigen — vond hij haar alleen, op de blaauwe trappen der kapel gebogen, beschenen door het heldere maanlicht, dat haar als een hemelsche glans omstraalde. In haar wit gewaad, het hoofd goeddeels in den sluijer gedoken, de handen gevouwen en tegen den boezem geklemd, lag zij daar en bad. Ansfried liet nu de hand, waarin hij den dolk geklemd hield, zakken, verborg dit wapen tusschen zijn gordel, vouwde insgelijks de handen en sloop nader op de teenen. Hildeswinde sprak verstaanbaar genoeg, om door haren gemaal gehoord te worden; zij was zóó verdiept in 't gebed, dat zij zijne nadering niet bemerkte, en geenszins zou bemerkt hebben, al ware die ook luidruchtiger geweest.

Hildeswinde bad:

»En ik dank u, o mijn God! dat Gij mij gered hebt uit zoo veel nood en gevaar; dat Gij mijnen dierbaren gemaal behouden hebt voor mij en onze lieve Benedicta! Zegen ons verder, o Heer! in den moeijelijken strijd tegen de afgunst, waarmeê wij hebben te kampen; geleid ons veilig naar het oord, waar zoo veel geluk ons ten deele viel; schenk mijn geliefden Ansfried kracht en moed, en sterk den band der vriendschap, welke tusschen hem en onzen redder is hernieuwd. Amen!"

En toen zij dit woord gesproken had, voelde zij op haren schouder den zachten druk eener hand; opziende staarde zij in het gelaat van haren echtgenoot.

»Dank, mijne dierbare Hildeswinde!" sprak Ansfried. »Ik, die dacht dat.... O, gij bezoekt deze heilige plek — waar gij met kinderlijke lippen uwe gebeden spraakt — slechts om van God zegen af te smeeken voor u en mij. Dank, Hildeswinde! laat ons te zamen bidden; verheffen wij onze harten, vereenigd door de wereldsche liefde, te zamen ook tot God in heilige liefde tot Hem!"

»Maar, mijn Hemel, Ansfried!" sprak Hildeswinde, »ik dacht, dat gij in uw vertrek waart en sliept. Waartoe stelt gij u bloot aan de koele nachtlucht? Vrees niet voor mij, het is mij eene behoefte, om op deze plaats mijne beden uit te storten en ons te stellen in des Heeren magt. Ik ben hier niet alleen, Rocco verzelt mij op dezen togt, en zelfs heer Arnoud volgde mijne schreden, en sprak met mij in de stilte van den nacht over de toekomst en het geluk van ons allen. Op zijne bede zal ik trachten, voor zijne gemalinne eene vriendinne te worden. Maar hoe wist gij, dat ik mij hier bevond; wie deelde u meê, dat ik mij op dit nachtelijk uur in deze kapel ging nederbuigen?" 1)

»Een vreemde bange droom, mijne gade! Bjoern verscheen mij; het was eene zinsbegoocheling, of die man kent alle geheime sluipwegen in den burg, waar wij ook thans nog niet veilig zijn voor het zwaard der gevreesde Noren, die hier rondsluipen."

---

1) Arend, *Vaderl. gesch.* II. p. 36.

»Stel u gerust, mijn dierbare echtgenoot! Kom, sta op! graaf Arnoud is teruggekeerd naar den burg, en Rocco toeft mij op geringen afstand van hier; gij hebt de bevelen van uw geneesheer overtreden, door te midden van den koelen nacht uwe sponde te verlaten. Kom!"

En met eene teedere bezorgdheid voor het welzijn van haren gemaal, geleidde de vrome vrouw hem burgwaarts. Graaf Ansfried ging sidderend nevens haar, Rocco volgde. De gedachte alleen, dat hij haar, die engel zijns levens, Hildeswinde, die zich zelve vrijwillig ten offer stelde, om haren echtgenoot te redden, had kunnen verdenken van echtelijke ontrouw, deed hem huiveren, en zijne vereering van de vrouw, die hij boven alles liefhad, grensde aan vergoding.

Hildeswinde geloofde werkelijk, dat Ansfried had gedroomd en, zijne geliefde niet in haar slaapvertrek vindende, haar uit bekommering was gevolgd, en alzoo het gansche geval zijn oorsprong had in zijne zoo zwaar geschokte verbeelding. Ook oordeelde zij, dat tot zijn verder herstel het beste middel wezen zou, om dit oord van droefheid en smart onverwijld te verlaten.

Zoodra de morgen aanbrak, werd dit voornemen volbragt. Hildeswinde en Ansfried namen hartelijk afscheid van hunnen redder, graaf Arnoud van Holland, en vernieuwden onder plegtigen eede den band van vriendschap en trouw, wederzijds bij handslag belovende, in nood en dood het leven veil te hebben tot elkanders bescherming. In een vaartuig, aan welks mast de banier en het wapen pronkten van den graaf, gevolgd door eenige welbemande booten, die hen op den togt langs Schelde en Maas vergezelden, voeren zij naar het bevallig gelegen Driel. Allerwegen werden Ansfried en zijne gemalin, wier lotgevallen en redding ieders bewondering wekten, met vreugdegejuich ontvangen: blijde toonen, heilwenschende groepen van adel en vrijën, bouwlieden en eigenhoorigen toefden hen aan elk vlek of gehucht. Zoodra zij verschenen in de marken hunner landgoederen in de omstreken van Driel, traden de inwoners, in feestdos getooid, hun tegen! de grijsaards en vrouwen weenden, de mannen

zongen vrolijke liederen, en de kinderen juichten hen toe, als zagen zij hunne meest geliefde betrekkingen weder na een lang afzijn.

Zoo ging het voort tot aan hunne adellijke woning te Driel, waar al de eigenhoorigen, met den kloeken voerman aan het hoofd, die Hildeswinde naar Arkel had gebragt, nederknielden voor hunne verloren geachte meesters, hun de handen met tranen besproeijende en den omtrek doende weergalmen van de kreten:

»Ansfried en Hildeswinde zegen! onzen meesters heil!"

De vreugde der vrome gravin en het geluk van haren gemaal stegen ten top, toen de voedster hun het kind overreikte. De grootste smart en vrees, welke Hildeswinde op hare moedige ondernemingen had ondervonden, was zoowel om haren geliefden Ansfried als om haar eenigst huwelijksspruitje, het bevallige kind, dat hun beider levensheil en rijkdom uitmaakte, en nu zagen zij het ongedeerd, ja, nog veel schooner en bloeijender dan voor eenige weken; het lachte vader en moeder toe met de liefelijke vreugde der onschuld, welke nog geene smart kent.

Benedicta was op nieuw voor hare ouders wat haar naam in den regten zin des woords aanduidde. Huwelijksgeluk en huiselijk heil keerden met hen hunne woning binnen.

De gelofte, welke Hildeswinde aan graaf Arnoud had gedaan, werd door haar trouw en met groote omzigtigheid volbragt. Nog vóór de winter inviel, begaf zij zich met Ansfried en haar kindje naar Bodenlograve: beiden deden manschap aan den eersten leenheer des lands, en in weerwil van de weinige genegenheid, welke Luitgarda aanvankelijk betoonde aan de vrouw nog kort geleden door haar zoo diep gegriefd — en die zij een kwaad hart toedroeg uit ijverzucht, omdat Arnoud haar in vroegere jaren tot het beeld zijner droomen had gekozen, en hij nu ten tweeden male haar redder was geworden — scheen zij toch allengs de lotgevallen van Hildeswinde met meer belangstelling aan te hooren. Luitgarda bewonderde haren moed en eerbiedigde hare vroomheid; de vreugde, waarmeê

Hildeswinde deelnam in Luitgardaas moederlijk geluk, de dankbaarheid, die zij ook Luitgarda betoonde ter wille van haren gemaal, dit alles verbrak eindelijk de koele schors, die het hart der gravin omsloot, en bragt vriendschap en genegenheid in dezen adellijken kring.

Werkelijk gelukte het dan ook Hildeswinde aan het grafelijk hof bijkans even zoo veel tevredenheid en huiselijk geluk te doen ontluiken, als er voortdurend in hare eigene woning heerschten. Caseldia bleef haar eene opregt genegene huisgenoote, die Hildeswindes deugden en vroomheid trachtte na te volgen; de oude Rocco en Vina kregen als vrijgoed op hare bezittingen bij Driel eene hoeve, en leefden er vele jaren gelukkig en tevreden, hoewel ook na verloop van eenigen tijd groote gebeurtenissen voorvielen, welke op nieuw de rust onzer hoofdpersonen stoorden, zoo als wij ten slotte van ons verhaal in het volgende hoofdstuk zullen meêdeelen.

XIII.

Winkelmade, besluit.

Meermalen maakten wij de opmerking, dat in ons vaderland, waar — ofschoon op kleine schaal — sedert den loop der eeuwen zoo vele belangwekkende gebeurtenissen hebben plaats gegrepen, bijna geen plekje is te vinden, aan hetwelk zich niet eene herinnering verbindt, en de geschiedkenner geene ruime stof vindt tot bespiegeling der lang vervlogene dagen. Hoe geheel anders wordt voor hem ieder vlek, dorp of stad, wanneer

hij ze doorwandelt, en alsdan het heden met het verleden vergelijkt. Hoe vele daden tot leering, hoe vele waarschuwende voorvallen ontmoet hij als 't ware bij elken tred, die ons een reeds lang vervlogen tijdperk of een menschengeslacht, in een geheel anderen maatschappelijken toestand dan thans, voor den geest tooveren, en die uit den oceaan van het *voorheen* schijnen op te rijzen!

Zoo ook, wanneer men het oude graafschap Westlinge — dat gedeelte onzes lands, hetwelk men tegenwoordig met den naam van Noordholland bestempelt — bezoekt. Van Medemblik langs de vruchtbare oevers van het Wieringermeer voortwandelende, bereikt men het dorpje Eerswoud, en een uur verder verheft het dorpje Winkel de roode daken.

In de tiende eeuw was er van al deze dorpen nog zeer weinig te vinden. Niedorp, Hoogwoude en Schagen waren tusschen Medemblik en de Zijpe de eenige plaatsen, waarvan men met zekerheid eenige sporen kan aanwijzen. In het tegenwoordig binnendeel des lands met zoo vele bloeijende dorpen, vruchtbare weiden en akkers, benevens welvarende boeren hofsteden, welker vooruitgaande waarde in het laatste vierdedeel dezer eeuw meer dan dubbel is verhoogd, en die thans onze aandacht boeijen, vond men toen niets dan meren en schorren, streken, waarop men slechts des zomers eene hut kon opslaan en het vee doen grazen. De bewoners vonden dan ook hun karig onderhoud in de vischvangst en het bebouwen der weinige akkers, zoo lang de steeds in omvang toenemende Zuiderzee het land niet geheel onder water zette.

De vlakte echter, die zich aan den zeekant tusschen Schagen en Winkel uitstrekt, droeg toenmaals den naam van Winkelmade, en verkreeg in de geschiedenis eene droevige vermaardheid.

Op den achttienden van Herfstmaand van het jaar 993 stond bij het aanbreken van den morgen op deze vlakte een strijdvaardig leger; de heldere najaarszon spiegelde hare stralen op de helmen en kurassen van ruim tien duizend strijders, zoo te paard als te voet, die langzaam voorttrokken uit de duinstreken en Westlinge steeds die-

per binnendrongen. De hoofdgroep van dit welgeordend heir was wel in staat, om de aandacht te trekken: de schitterende ridderkleeding van velen getuigde van hoogen adel en stand; hij, die in hun midden reed, door twee schildknapen gevolgd, en door allen met blijkbaren eerbied beschouwd, was in den krachtvollen mannelijken leeftijd en wel het rijkst getooid; nevens hem reed, op een wit strijdros, eene schoone vrouw, de borst met een ligten maliënkolder gedekt, en het hoofd met eene birette versierd met roode en gele vederen. Haar fier en levendig uiterlijk bewees genoeg, dat zij de gevaren van den oorlog evenmin schuwde als de ridder nevens haar.

Hij, blijkbaar de aanvoerder van het heir, was graaf Arnoud van Holland; *zij* — hier tegenwoordig om den moed en de geestdrift der strijders aan te moedigen en de gevaren van haren gemaal te deelen — was de gravin, Luitgarda van Luxemburg.

Onder de vele heirgenooten onderscheidde men boven allen nog een ridder; die het digtst nevens den graaf reed. Zijn ernstig maar schoon gelaat getuigde van kennis en vastheid van geest; hij was niet zoo kostbaar gewapend als de andere strijdgenooten, maar het breede deugdzame zwaard hield hij krachtig in de vuist geklemd. Hij was van gelijken leeftijd als de graaf, maar bleeker en kalmer te midden van de drift des strijds: deze man heette Ansfried, graaf van Loven.

Voor het leger uit, omstreeks een kwartuur afstands van de voorhoede, reed langs het strand een tiental welgewapende mannen, met de grafelijke banier in hun midden; nu eens bestegen zij den eenen, dan den anderen heuvel, over den omtrek rondziende of men ook reeds eenig spoor van aanrukkende vijanden kon ontdekken; want langs geheel den weg, dien men van Egmond tot op deze hoogten had afgelegd, waren alle hoeven en hutten verlaten, en op de akkers noch in de bosschen een enkelen vijand te bespeuren. Vlugtende boeren met karren, op welke zij het beste huisraad hadden geladen, benevens hunne vrouwen en kinderen, trokken haastig voort langs de moerassige zijwegen, welke de zwaar geharnaste

ruiters met hunne paarden niet dan met levensgevaar zouden hebben ingeslagen, minder bekend als zij waren met die gronden, welke meerdere vastheid hadden dan elders en waarlangs de landbouwers hunne karren wisten te voeren.

Het was dan ook geenszins Arnouds doel, om arme vlugtelingen te vervolgen, maar om aan het vijandelijk heir der West-Friezen met kracht het hoofd te bieden, en hun land in bezit te nemen, daar zij hardnekkig weigerden hem als graaf te erkennen.

De West-Friezen, die vijanden sedert jaren van het grafelijk bewind, waren andermaal opentlijk tegen graaf Arnoud opgestaan, weigerden hem te huldigen als heer, stroopten Kinheim en omstreken af, en Arnoud, het verdedigen van zijn grafelijk regt als een kostbaar erfgoed van zijnen vader zich ten pligt rekenende, had de wapenen aangegord, heirvaart beschreven, zijne vasallen en vrienden zaamgeroepen, en was Westelinge ingetrokken, om de bewoners door middel van het zwaard te dwingen, hem de verschuldigde hulde te bewijzen.

Op een der hoogste heuvelen bleef thans de voorhoede staan, en een schel trompetgeschal en het zwaaijen der grafelijke banier gaven te kennen, dat de vijandelijke scharen naderden. Een luide vreugdekreet ging uit het grafelijk leger op, en men draafde de vlakte langs; ruiters en voetknechten verdeelden zich van de zeezijde tot aan het meer, bij het tegenwoordige Zijdenskerk: hier verbeidde men den vijand.

Deze liet zich niet lang wachten. Tusschen Winkel en Niedorp vloeide toen de zee nog ongehinderd zamen met de binnenmeren, vormende aldaar een vrij breeden stroom, welke voor ieder ander vijand eene groote verhindering in den togt zou opgeleverd hebben, maar zulks niet scheen te wezen voor deze benden, zoo gemeenzaam met de gesteldheid van den bodem aldaar. In weinige oogenblikken, ondanks de stortbuijen van pijlen, die hen van des graven zijde tegen gonsden, hadden zij over den stroom eene soort van brug geslagen, en bevonden zich aldra op de vlakte. Wie onder den algemeenen aandrang de brug

misten, wierpen zich in het water en zwommen over den stroom.

Het leger der West-Friezen was ontzagwekkend genoeg: de friesche adel, goed geharnast en op sterke zware paarden gezeten, zag er regt krijgshaftig uit, en de meeste weermannen hadden zich gewapend met bijl, kodde of sikkel; daarenboven waren zij ruw van kleeding en gelaatstrekken, als behoorden zij nog tot de woeste Noren, wier onstuimige aanvallen de ouden van dagen zich nog zeer goed herinnerden.

Zoodra de Friezen de vlakte Winkelmade hadden bereikt, liet graaf Arnoud, die in zijne onbezonnene drift bijna het oogenblik van een geregelden aanval niet kon afwachten, de trompetten steken. De legers rukten tegen elkaar op, en bloedig was reeds het eerste treffen. De kreten: »Arnoud en Holland!" »Friezen! Friezen!" donderden door den omtrek, en immer heviger werd de strijd. Geheele drommen Friezen, als uit den grond opdagende, versterkten hunne krijgsmakkers en vielen het grafelijke leger telkenmale met zoo veel woede van voren en in den rug aan, dat men als 't ware door den vijand werd meêgesleurd. Graaf Arnoud vocht als een gewonde ever; telkenmale stortte hij aan de spitse van zijn heir tegen de Friezen in, maar werd ook spoedig tot wijken gebragt, als een snel opgeworpen dijk door den alverslindenden watervloed.

Het grafelijk leger voerde Luitgarda, die zich heldhaftig aan alle gevaren bloot gaf, in hun midden, ten einde haar van alle zijden te beschermen. En Ansfried, strijdende aan Arnouds zijde, trachtte nu — daar het hem reeds duidelijk bleek, dat het eene onmogelijkheid zijn zou langer stand te houden — den graaf tot wijken te bewegen en naar den kant van Alkmaar af te trekken, ten einde eene geheele vernieling te voorkomen, welke binnen weinige uren te duchten was.

Ondanks den strijdlust, die den moedigen graaf bezielde, gevoelde hij de gegrondheid van den raad zijns vriends, en gaf daartoe de noodige bevelen. Al vechtende drong men langs de zeezijde terug, maar op eenmaal scheen het,

alsof door eene ongekende magt zijn heir vaneen gescheiden werd, dat tot dus verre nog in behoorlijke orde had gestreden: de weermannen slaakten geene kreten meer, hun lust tot strijden werd uitgedoofd, en zelfs een groot deel des heirs sloeg op de vlugt. Eindelijk bespeurde de graaf — die zich op een hooger standpunt bevond dan zijn heir, om de bewegingen zijner mannen te overzien — duidelijk wat de oorzaak was van den plotselingen schrik, welke zijn leger zoo op eenmaal beving. Aan het hoofd van een groot aantal Friezen, van welke velen gewapend met gaffels en bijlen, ging een man, die op elk der grafelijke strijders eenen invloed had, als waren zij door een bovennatuurlijken geest bezworen. De vreemdeling, die blijkbaar zoo min tot de friesche landlieden behoorde als tot den adel, was van eene buitengewone gestalte: een gescheurde mantel, om de middel met een lederen riem gesloten, golfde hem langs de vermagerde leden; zijn lang haar, grijs met zwart doormengd, was op de kruin gescheiden; zijne groote voeten waren omkleed met een ruw schoeisel, vastgehecht met een aantal riempjes. In beide handen klemde hij een breed slagzwaard, dat hij als een weerlicht boven het hoofd zwaaide, terwijl hij met eene holle grafstem galmde:

»Wraak voor Redbert van Bajorzuna, door Arnoud gedood! Vrijheid aan de Friezen! Plaats voor Bjoern met de ijzeren rib!"

En als hadden die naam en het gelaat van den gevreesden man de magt van het Medusa-hoofd, waarvan de fabel gewaagt, zoo deinsden ruiters en voetknechten terug en waagden het zelfs niet, hun zwaard tegen hem op te heffen. Onder het galmen van zijn strijdkreet, drong hij voorwaarts, gevolgd door eene ontelbare menigte; de pijlen, op hem afgeschoten, stuitten terug, als ware zijn ligchaam uit graniet gehouwen; zijn breed zwaard sloeg met de reuzenkracht van molenwieken in het rond. Het scheen onmogelijk dien man te weerhouden; hij brak door de gelederen als eene wigge in het hout; immer meer naderde hij de plek — waar graaf Arnoud zich bevond — gevolgd door zijne Friezen, die alles ter

zijde wierpen, dat hen in den weg kwam, allerwegen de dooden rondom zich zaaijende.

Ook de edelen, die Arnoud omgaven, werden door een plotselingen schrik aangegrepen, toen zij dezen onverschrokken kampioen voor de friesche vrijheid zagen naderen; zij deinsden terug. Arnoud alleen drong op hem aan, en riep, het zwaard heffende:

»Kan ik u niet dooden, ellendige! dan zal toch mijn ros u vertrappen!"

En hij deed zijn moedig paard zoo hoog stijgeren, dat het met de pooten boven het hoofd van Bjoern uitsprong; dezelfde kalmte bleef heerschen op het gelaat van den noorschen reus, alleen deed hij een dof gelach hooren; hij boog zich, en het ros kwam met de geheele zwaarte op hem neer, maar Bjoern stak nu met zoo veel kracht zijn zwaard in den buik van het edele dier, dat dit onder het slaken van smartkreten ineen zonk. Graaf Arnoud lag met de beide beenen onder het stervend ros; honderden Friezen, die door het zwaaijen met bijlen en gaffels de toesnellende edelen afweerden, vielen op hem aan, terwijl het zwaard van Bjoern den graaf verscheidene wonden toebragt. Te vergeefs riep de onverschrokken Arnoud om hulp, en trachtte hij zich los te worstelen. Ansfried en de overige edelen vuurden intusschen hunne mannen aan, om door den digten kring te breken van de West-Friezen, die hunnen geliefden heer en aanvoerder omsingelden. Bjoern hield den worstelende graaf met de eene vuist gevat, als de arend den gevangen gier in zijne klaauwen. Nogmaals zwaaide Bjoern het zwaard boven het hoofd van zijn weerloozen vijand, en riep:

»Geesten der noorsche heirtogen! zoo wreekt een uwer nazonen uwe eer!" En de Friezen, die Bjoern gelegenheid verschaften, om zijn slagtoffer te dooden, hieven met galmende stemmen het smaadlied aan:

»De vader verwon wel de Friezen door 't zwaard,
Maar nooit zal de zoon hen bedwingen;
Zijn grootheid en magt hem in 't leven bewaard,
Geen Fries laat zich vrijheid ontwringen!"

»Luitgarda! Ansfried! mijne getrouwen!.... komt!...." kermde graaf Arnoud; maar door bloedverlies verzwakt, zonk zijn hoofd op het stervende paard; hij klemde zijn schild, het eereteeken des verwonnen krijgers, aan de moedige borst, en slaakte den laatsten levenskreet.

»Overwonnen! Voort, Friezen! Voort! Weg met den rooden leeuw!" klonk het uit den mond van Bjoern.

En door dezen man voorgegaan, die, ongedeerd als het snelzeilend schip te midden der stormen, door zwaardslagen en pijlen heensnelde, trokken zijne mannen verder voort om het vlugtend leger te achterhalen. Maar eensklaps werd Bjoern in zijne vaart gestuit door een zestal edellingen, die, terwijl de anderen met grooten spoed weken, standhielden en naar hunnen graaf wilden terugkeeren. De voorste dezer ruiters, wiens gelaat bleek was en kalm, stond als ten aanval gereed, het schild aan de zijde en het zwaard in de hand geklemd. Zoo even was het dezen onversaagden man gelukt, aan Luitgarda een veiligen aftogt te banen langs een smal zijpad, dat thans door een deel van het leger werd verdedigd, terwijl Luitgarda met een aantal harer getrouwen in allerijl vlood.

»Terug, vrome heer Ansfried!" riep Bjoern, het bloedgierig oog naar 'dezen held slaande, »ook voor u is dit zwaard geslepen!"

»In den name Gods! ik wil zien of gij mensch zijt of satan?" riep Ansfried en hieuw, te paard gezeten, met het zwaard in beide vuisten op Bjoern toe, terwijl de hem dreigende Friezen door de edelen, die Ansfried waren gevolgd, werden in toom gehouden.

De kracht van den reusachtigen Noor scheen intusschen te verminderen, en Ansfrieds meer bedaarde wijze van strijden verkreeg eindelijk de overmagt op Bjoerns onbesuisde aanvallen; langen tijd keerde deze — geenszins met de onverschilligheid van iemand, die onkwetsbaar is — Ansfrieds slagen af, maar eindelijk bragt Arnouds vriend hem een stoot toe, waardoor hij terzijde wankelde. Hiervan gebruik makende, liet Ansfried zijn zwaard met alle kracht neerkomen op het hoofd van den reus,

en thans scheen alle helsche magt van Bjoern te wijken: het scherpe wapen kliefde hem den schedel, en badende in zijn bloed stortte de zonderlinge spion neder.

»God heeft ons geholpen, mijne vrienden!" riep Ansfried, »die man heeft steeds gelogen, of de bovennatuurlijke magten hebben hem in dit uur verlaten!" En van zijn paard springende, beschouwde hij den overwinnaar van graaf Arnoud, die daar lag deerlijk aan 't hoofd gekwetst en onverstaanbare woorden mompelde, maar geen blijk meer gaf van kracht of wil, om zich op te heffen; hij hield het zwaard nog in de beide handen geklemd, en lag voorover met het gelaat in het zand.

»Neemt dat lijk op, mijne vrienden!" gebood Ansfried, »deze man heeft te lang onder het mom van geheimzinnigheid allerwegen verderf gebragt, dan dat wij niet zouden onderzoeken of het logen is of waarheid wat het volk van hem gelooft."

Al degenen, die Bjoern omgaven, zagen in stomme verbazing op het lijk, dat door de ruiters werd opgetild en op het paard gelegd; zij hielden zich zoo vast verzekerd van de onkwetsbaarheid dezes zonderlingen mans, te midden van den bloedigsten strijd, dat velen nog aan zijn dood schenen te twijfelen.

Het gelukte intusschen Ansfried, om met zijne wapenturen een veilig oord te vinden, waar zij van de immer in aantal toenemende West-Friezen geene vervolging meer te duchten hadden. Naar aloude gewoonte bleef het heir der Friezen drie dagen op het slagveld achter, om de overwinning te vieren, de dooden te begraven, en de zekerheid te verkrijgen, dat men van de zijde des vijands geene nieuwe aanvallen te duchten had.

Diep bedroefd was de fiere Luitgarda, toen zij den dood van haren gemaal vernam; zij zond eenige vertrouwde mannen naar de overwinnaars, die op hare bede het lijk van Arnoud afstonden. Met veel plegtigheid en in tegenwoordigheid zijner getrouwe strijdgenooten werd het stoffelijk overschot des betreurden helds in het klooster te Egmond bijgezet.

Luitgarda aanvaardde het bewind over het grafelijk

leengoed haars echtgenoots, als voogdesse over haren oudsten zoon, Dirk III. Keizer Hendrik II, haar bloedverwant, den ongelukkigen veldslag van Winkelmade vernemende, rustte ter harer bescherming eene keizerlijke vloot uit, om alhier krijgsvolk aan land te zetten; de Friezen, stout op hunne overwinning, zette'n hunne vijandelijkheden voort, maar werden spoedig door de magt des keizers gestuit en tot onderwerping gebragt.

Ansfried liet het lijk van Bjoern onderzoeken; het bleek, dat zijn ligchaam geheel omkleed was met een kolder van vreemd, maar hecht maaksel, aan de binnenzijde met vachten omwoeld. De buitengewone sterkte van dezen kolder en het ijzernetwerk, dat zijne leden dekte, maakte hem bestand tegen de felste zwaardslagen, te meer wijl het volk geloofde, dat hij alleen aan de regterzijde kwetsbaar was, en juist hier droeg hij nog eene ijzeren plaat. In den strijd gaf deze bijzonderheid hem groot voordeel, wijl bij den aanval elk het steeds bij voorkeur op de plek had gemunt, waar de zonderlinge Noor het meest was beschermd en als 't ware onkwetsbaar. Ondanks deze ontdekking bleef het volksgeloof bestaan, dat hij door de onderaardsche magten in alle gevaren werd geholpen, en alleen Ansfried — wien hij eenmaal als pelgrim had misleid en zoo veel leeds berokkend — door zijne vroomheid en de beden van Hildeswinde van den Hemel de magt ontving, om dezen man des verderfs te dooden.

Graaf Arnoud liet drie zonen na: de eerste, Adelbert, werd burggraaf van Gent, Dirk volgde hem in deze gewesten op, en Sivaard werd de stichter en stamvader van 't geslacht der Brederodes en van Teilingen.

Ansfried klom tot hooge waardigheden, steeds geroemd om fieren heldenmoed en onbesmette deugd. Na den dood zijns vaders werd hij een der magtigste edelen van Braband, graaf van Huy en Teisterband, heer van Altona en vele plaatsen meer. Hij verzelde den keizer naar Italië, waar hij bij diens intrede binnen Rome de eer had, het keizerlijk zwaard te dragen. Na Hildeswindes dood, die in vergevorderden leeftijd stierf, gezegend

door allen die haar kenden, tot in hare laatste oogenblikken bijgestaan door hare eenige dochter Benedicta, abdisse van het klooster Thorn bij Maaseyk, en Caseldia, hare getrouwe vriendin.

Na den dood van Baldewijn, bisschop van Utrecht, koos men Ansfried tot deze hooge kerkelijke waardigheid. Onder de wapenen grijs geworden, aanvaardde hij alleen op dringenden last van keizer Otto III, den mijter en kromstaf, leggende zijn zwaard op het altaar van sinte Maria te Aken neder, waarna hij plegtig tot bisschop werd gewijd.

Eenmaal op den utrechtschen bisschopszetel verheven, werd hij in den regten zin des woords een zegen voor het Sticht, dat hij met een groot deel zijner goederen begiftigde. Op hoogen ouderdom blind geworden, trok Ansfried de monnikspij aan en begaf zich in het klooster den Heiligen Berg bij Amersfoort. En zoo groot was zijne liefdadigheid, dat de oude blinde held dagelijks meer dan zeventig lieden spijsde en met eigen hand onder hen voedsel, kleeding en geld uitdeelde. Bij Ansfrieds dood betwistte Utrecht, uit heilige liefde voor dezen weldoener der menschen, het lijk aan de abdisse Benedicta, zijne dochter, en zette het met hooge plegtigheid bij in de Domkerk 1). In geheel Gelderland en het Sticht bleef nog langen tijd de nagedachtenis in zegening van het vroom en edel echtpaar

ANSFRIED EN HILDESWINDE.

---

1) Arend, II, p. 38 en volg.

ONS VADERLAND.

TWAALFDE DEEL.

Gedrukt bij P. M. VAN DER MADE.

ONS VADERLAND.

Historisch-Romantische Schetsen uit de Vaderlandsche Geschiedenis

Van de vroegste tyden tot op heden.

DOOR

G. Engelberts Gerrits.

Met medewerking van eenige vaderlandsche geleerden en letterkundigen.

12e DEEL.

Bl. 91.

Lith. v. Desguerrois & Cie

AMSTERDAM,
P. M. VAN DER MADE.
1862

INHOUD

VAN HET TWAALFDE DEEL.

GRAAF DIRK III EN HERTOG GODFRIED VAN LOTHARINGEN.

Schetsen uit de regering van graaf Dirk III (1010—1085).

DE MOORD TE DORDRECHT.

INHOUD.

Graaf Dirk III en hertog Godfried van Lotharingen.

Schetsen uit de regering van graaf Dirk III (1010—1085).

I.

De stichting van Dordrecht.

INLEIDING.

Graaf Arnoud, zoon van Dirk II en vader van Dirk III, vond den dood in den strijd tegen de Westfriezen, op de vlakte van Winkelmade, welke hij tot slagveld had gekozen. Hoe dapper hij ook met de zijnen gevochten had, de aanval van den vijand was met zoo veel overmagt geschied, dat het leger van Arnoud spoedig op de vlugt werd gedreven. Vergeefs had hij alle pogingen aangewend, om zijne weermannen stand te doen houden, en eindelijk zocht hij zelf zijn heil in de vlugt; hij werd echter door den vijand afgesneden en om het leven gebragt. Omstreeks welken tijd deze slag plaats had, valt niet met zekerheid te zeggen. Vele geschiedschrijvers beweren, dat Arnoud door de Westfriezen gedood werd, 18 September 993; maar de slag bij Winkelmade is ongetwijfeld later voorgevallen; want er bestaat nog een giftbrief van zekeren graaf Arnoud en diens gemalin Luitgarda of Lutgard — waarschijnlijk eene dochter van Siegfried, den eersten graaf van Luxemburg — en deze giftbrief, ten behoeve van het Blandiner klooster bij Gent, dagteekent van het jaar 998;

dat er eene mistelling zou zijn ingeslopen, en hij eigentlijk een ander jaartal zou moeten dragen, is niet te onderstellen, naardemaal deze giftbrief gegeven werd onder de regering van koning Robert, en het geschiedkundig zeker is, dat deze den troon van Frankrijk eerst in 996 besteeg. Evenmin mag men aannemen, dat hier een andere graaf Arnoud zou bedoeld zijn; want de hollandsche graaf van dezen naam, in den slag tegen de Friezen omgekomen, was in 980 gehuwd met Luitgard, welke naam geheel overeenstemt met Luitgarda, die in den giftbrief wordt vermeld, en daarbij weet men, dat de schenking gedaan werd aan het Blandiner klooster te Gent, terwijl het zeker is, dat onze graaf Arnoud door verschillende oude schrijvers *de Gentenaar* genoemd wordt; misschien had hij het burggraafschap van Gent door zijne moeder verkregen. Zoo veel schijnt derhalve vrij zeker, dat de slag bij Winkelmade later plaats gehad heeft dan in 993, weshalve wij ons hier niet verder willen verdiepen in een historisch-kritisch onderzoek, welk jaar daarvoor zou gesteld moeten worden.

Graaf Arnoud werd in het burggraafschap van Gent opgevolgd door zijn oudsten zoon Adelbert, wiens nakomelingen er in het bezit van gebleven zijn, totdat tegen het einde der twaalfde eeuw dit burggraafschap vereenigd werd met het graafschap Vlaanderen.

Buiten Adelbert, liet Arnoud nog twee zonen na: Sivaard of Sikko, stamvader der heeren van Brederode en Teilingen, en Dirk, die door de meeste geschiedschrijvers voor den derden graaf van Holland van dien naam gehouden wordt.

Holland was toenmaals nog geenszins een aaneengeschakeld graafschap, bestaande nog slechts uit een aantal leen- en erfgoederen, die zich van de Kinheim tot aan de Maas uitstrekten, en ten oosten omstreeks Bodegraven aan het Sticht grensden. De bisschoppen van Utrecht waren allengs in het bezit geraakt eener menigte regten in die streken, en hadden een belangrijk aandeel in de jagt, visscherij en tollen, waaruit onophoudelijk twisten en geschillen ontsproten. Voor

een gedeelte konden zij zich te dien aanzien werkelijk beroepen op een tal van giftbrieven, waardoor zij in die regten gesteld waren; doch aan den anderen kant was het ook niet te loochenen, dat die geestelijke heerschers zich ook gaarne nog andere privilegiën aanmatigden, en in den regel niet geneigd waren, om afstand te doen van een of ander voorregt, dat hun of door giftbrieven toegevoegd was, of dat zij zich zelven hadden aangematigd. Wanneer zij soms daartoe werden gedwongen, dan verwisselden zij den herdersstaf met het oorlogszwaard, en verdedigden hun goed regt en vaak ook het onregt tot den laatsten druppel bloeds.

Graaf Dirk, van zijne zijde evenmin genegen, om zich in zijn gezag belemmerd of gekortwiekt te zien, trachtte den utrechtschen bisschop zoo veel mogelijk te benadeelen, en maakte aanspraak op eene boschrijke landstreek, Merweda geheeten, begrensd door de oude Maas, de Merwe en den IJssel. Deze landstreek werd, volgens hun beweren, door de bisschoppen van Trier, Keulen en Utrecht gemeenschappelijk bezeten, hetzij als eigen goed of als een gemeenschappelijk rijksleen, en zonder hun regt op Merweda door deugdelijke bewijzen te staven, hadden zij zich niettemin het regt van visscherij en jagt daarin aangematigd. Dirk III ontkende evenwel hun regt op deze streek, en nam de noodige maatregelen, om hun te beletten, aldaar te visschen en te jagen.

Behalve de bisschop van Utrecht, waren ook de Friezen geenszins geneigd, graaf Dirk te huldigen, en zochten zich geheel onafhankelijk te maken. De behaalde overwinning bij Winkelmade had er niet weinig toe bijgedragen, om bij hen den lust tot vrijheid en onafhankelijkheid aan te wakkeren, en reeds gedurende de minderjarigheid van Dirk III, rustten zij zich op nieuw ten strijde; Luitgarda, de moeder van den minderjarigen graaf, riep nu de hulp in van keizer Hendrik II, die Otto III was opgevolgd en met hare zuster gehuwd. De keizer rustte onmiddellijk eene vloot uit, tuchtigde de krijgshaftige Friezen, en dwong hen tot onderwerping. Na den dood van 's graven moeder,

hervatte'n zij de vijandelijkheden, en weigerden graaf Dirk III als heer te erkennen; maar toen deze hun met eene oorlogsverklaring dreigde, indien hij niet binnen een bepaalden tijd door hen werd gehuldigd, begrepen zij te regt, dat graaf Dirk eene aanzienlijke magt op de been kon brengen, en buitendien ook een sterken steun had in zijne bloedverwantschap met den keizer, om den dood zijns vaders nadrukkelijk op hen te wreken. De graaf van Holland ras bespeurende, dat zijne bedreiging hun werkelijk vrees aanjoeg, wist hiervan zoo behendig partij te trekken, dat hij een verdrag met hen sloot, veel voordeeliger dan hij zelfs met den gunstigsten uitslag van een krijg tegen hen zou hebben kunnen verkrijgen. Hij verbond zich van zijn kant, om geene wraak op de Friezen te nemen wegens den dood zijns vaders; terwijl de Friezen van hunne zijde beloofden, den graaf hulde te doen, hem de tienden hunner jaarlijksche inkomsten uit te keeren, en op eigen kosten tegen 's graven vijanden ten strijde te trekken, zoo vaak zij daartoe zouden geroepen worden.

Door dit verdrag had Dirk III zich alzoo verzekerd van de Friezen; maar dit belette niet, dat hij nog steeds op zijne hoede moest wezen tegen de Morsaten of Moerasbewoners, namelijk de Friezen, die zich in Merweda hadden neergeslagen, en door hem allezins verdacht werden van vijandige bedoelingen tegen hem, dewijl zij tot den aanhang des utrechtschen bisschops behoorden. Ten einde de Stichtschen behoorlijk in bedwang te houden, hun het visschen en jagen in die streken te beletten, en tevens een waakzaam oog te kunnen vestigen op de Morsaten, wierp graaf Dirk eene sterke verschansing op, — omstreeks het jaar 1015 — waarbij tevens eenige huizen gebouwd werden, welker aantal vervolgens zoodanig toenam, dat daaruit eene magtige stad ontstond, aan welke graaf Dirk den naam van *Dordrecht* gaf 1).

---

1) Over den oorsprong van den naam Dordrecht, leze men V. OUDENHOVE, *beschrijving van Dordrecht* pag. 1—30, alsmede de opheldering van TYDEMAN op BILDERDIJKS *gesch. des vaderl.* II. pag. 319.

Volgens sommigen bouwde graaf Dirk de stad op de plek, waar vroeger de sterkte Durfos gestaan had, en Bilderdijk wil zelfs den naam Dordrecht nog met Durfos in verband brengen. Wij willen evenwel hierbij niet stilstaan, en hebben daarom onze lezers, die er belang in mogten stellen, in de noot verwezen naar de bronnen, welke uitvoerig hierover handelen.

Graaf Dirk, die door het nieuw gebouwde Dordrecht in staat gesteld was, zijne vijanden in bedwang te houden, ging nu eene schrede verder, en bragt den handel der Utrechtenaren een gevoelig nadeel toe, door eene schatting te vorderen van de schepen, die met Engeland handel dreven. Deze maatregel ergerde de belanghebbenden ten hoogste en werd door hen gelijkgesteld met diefstal of roof, als zijnde het heffen van een tol, zonder des keizers vergunning, eene inbreuk op de regten van het rijk, waarbij uitdrukkelijk bepaald was, dat bijzondere graven geene eigendunkelijke belasting mogten opleggen, ten ware zij aanspraak hadden op de *superioritas territorialis* — landsheerlijke oppermagt — die Dirk III geenszins bezat. De tielsche kooplieden beschuldigden graaf Dirk insgelijks van deze ongeoorloofde handelwijze, en drongen herhaaldelijk bij den keizer er op aan, om hen door krachtdadige tusschenkomst van dien gehaten tol te bevrijden, aangezien zij daardoor in hunnen handel op Engeland zoozeer benadeeld werden, dat zij te eeniger tijd buiten staat zouden geraken, om den keizer de gewone schattingen op te brengen. Adelbold, toenmaals bisschop van Utrecht, reeds lang naijverig op de klimmende magt van graaf Dirk III, en zich door dezen in zijne regten op Merweda gekrenkt achtende, verhief niet minder luide zijne stem tegen den graaf, en vond alzoo in dien tol geschikte aanleiding, om hem in een ongunstig licht te stellen.

Middellerwijl was de lente van het jaar 1018 gekomen, en begaf keizer Hendrik II zich naar Nijmegen, om aldaar het Paaschfeest te vieren, en over de belangen onzer vaderlandsche gewesten te beraadslagen, en het is aldaar, dat ons verhaal een aanvang neemt.

II.

De rijksdag te Nijmegen.

Het was een heerlijke lentedag in Maart 1018, toen te Nijmegen of Nieuwmegen het Paaschfeest was aangebroken, dat ditmaal met ongewonen luister zou gevierd worden. Immers keizer Hendrik II, opvolger van Otto III, bevond zich binnen de muren der stad, om aldaar dit hooge feest der Christenheid te vieren, en na zich voor den Opperheer verootmoedigd te hebben, met de heirtogen, graven en overige edelen een rijksdag te houden, waar over hunne aardsche belangen zou gehandeld worden. De geheele stad had een feestelijk aanzien, en het was inderdaad een belangwekkend gezigt, die menigte, in haar beste gewaad gedost, naar den tempel te zien stroomen, schoon in menig hart misschien minder belangstelling in de Paaschviering zelve gevonden werd, dan wel nieuwsgierigheid, om den prachtigen stoet van wereldlijke en geestelijke vorsten te aanschouwen. Het kerkgebouw kon dan ook de menigte niet bevatten, die zich verdrong om tegenwoordig te zijn bij de mis, welke door zoo vele grooten en aanzienlijken werd bijgewoond. En waarlijk, wie zou ze niet gaarne hebben bijgewoond, die indrukwekkende plegtigheid, waarbij de keizer evenzeer als de geringste lijfeigene of weerman zich in het stof boog voor den naam des Gekruisten, die eenmaal gesproken had: »Wat gij aan den minsten mijner broederen doet, dat hebt gij aan mij gedaan!" Adelbold, die thans den bisschopsstaf voerde in Utrecht, omgeven door een tal van hoogere en lagere geestelijken, in hun kerkelijk prachtgewaad getooid, las de mis in tegenwoordigheid van den keizer en zijne omgeving, en sprak na

afloop van de plegtigheid den herderlijken zegen uit over de geknielde schare der geloovigen, die nog eene korte wijle in vrome aandacht verzonken bleef, ofschoon de woorden: *missa est ecclesia*, reeds door de gewelven weerklonken.

Eenige uren later vinden wij den utrechtschen bisschop Adelbold in eene eenvoudige kloostercel bijeen met zijn vriend, den deken Waldebold. De bisschop zat in een armstoel ter neder, in den eenvoudigen priesterrok gekleed en met een zeker welbehagen in zijne gelaatstrekken. Het was eene hooge gestalte, die onwillekeurig eerbied en ontzag inboezemde: het hooge voorhoofd getuigde van diep nadenken en scherp oordeel, terwijl zijne oogen een oorlogszuchtigen en vurigen geest verrieden. De gebogen neus en een zekere trek om den mond getuigden van vastberadenheid en list, en gaven aan het gelaat eene uitdrukking, welke althans met zijn geestelijk gewaad weinig overeenstemde. Waldebold, zijn vriend, tegenover hem gezeten, droeg op zijn gelaat den stempel der bezadigdheid; men kon het hem aanzien, dat deze man nooit door zijne driften overheerscht werd, maar zich in al zijne handelingen liet besturen door de koele berekening van het verstand. Hij was tenger van bouw, en de trekken van zijn scherp geteekend gelaat bezaten eene verwonderlijke onbewegelijkheid; zijne oogen staarden immer rustig op ieder voorwerp, en het zou vergeefsche moeite geweest zijn, het oogenblik te willen bespieden, dat deze man van kleur veranderde. Toegerust met eene ongemeene mate van scherpzinnigheid en menschenkennis; in de geschiedenis van zijnen tijd doorgedrongen tot in de kleinste bijzonderheden; zonder vrees voor eenig gevaar, omdat hij altijd ieder middel kende, om het onschadelijk te maken; van den vroegsten tijd geheel beheerscht door de overtuiging, dat alleen hij zijn doel bereikt, die zich nooit door anderen of door eigen hartstogten laat medeslepen, had zijn gelaat allengs die strakke onbewegelijkheid verkregen, welke duidelijk bewees, dat hij ligtelijk anderen kon dwingen, zich naar zijnen wil te voegen,

maar zelf nooit werd bewogen, om de bedoelingen van anderen, niet in alles met de zijne strookende, te helpen bevorderen.

Nadat beiden eenigen tijd zwijgend tegenover elkander hadden gezeten, en Waldebold zijne strakke blikken gevestigd hield op het gelaat van den bisschop, dat van eene innerlijke en hartstogtelijke vreugde getuigde, brak deze eindelijk het stilzwijgen, en riep in vervoering uit:

»Eindelijk, Waldebold, breekt dan het oogenblik aan, waarnaar ik reeds zoo lang reikhalzend heb uitgezien! Hoe lang heb ik mij reeds verheugd in het vooruitzigt, dat de vleugelen van dien trotschen graaf zouden gekort worden! Het was waarlijk ondanks mij zelven, dat het zwaard tot dus verre in de scheede bleef, en menigmaal — waarom zou ik het ontveinzen — maakte ik het mij tot een verwijt, dat ik mij door u liet verleiden tot traagheid en werkeloosheid, in plaats van den stoutmoedigen leenvorst te tuchtigen, die het zelfs waagt, de regten der dienaren van het altaar aan te randen! Ik wil u deswege geen verwijt doen, mijn vriend! uwe bezadigdheid maakt het u onmogelijk te begrijpen, hoe zoet het is, wraak te nemen voor eene ondergane beleediging. Ik weet nogtans, dat gij slechts mijn belang in het oog houdt, en heden te meer zal ik u niets verwijten, nu ik op het punt sta, mijn vurigsten wensch bevredigd te zien! Ha, met wellust denk ik er aan, den trotschen overmoedigen graaf te tuchtigen, en hem tot onderwerping te brengen!"

De bisschop hield een oogenblik op met spreken, en wachtte blijkbaar op hetgeen Waldebold zou antwoorden; maar deze bewaarde het stilzwijgen, en zijn onbewegelijk gelaat verried ook door geen enkelen trek, wat er omging in zijn binnenste. Adelbold, zoo plotseling teleurgesteld, vervolgde op eenigzins gemelijken toon:

»Waarom antwoordt gij mij niet, Waldebold? Of ziet uw oog weer gevaren die niet bestaan?"

»Ik ken geen grooter gevaar," antwoordde de deken, »dan dat van zijne oogmerken niet te bereiken!"

De prelaat was uit het veld geslagen en ontmoedigd;

want hoe driftig en voortvarend hij ook ware, hoe krijgshaftig hem het hart in de borst klopte, zoo was hij toch gewoon te zwichten voor den overwegenden invloed, dien de deken op hem uitoefende, en ondanks zich zelven bekroop hem voor een oogenblik de angst, dat graaf Dirk III welligt ontkomen kon aan den strik, die hem op den rijksdag zou gespannen worden. Maar als schaamde hij zich over deze kortstondige vrees, verbande hij haar met geweld uit zijn hart, en sprak op fieren toon:

»Ik heb mijne maatregelen te goed genomen, Waldebold! en ken den keizer te wel, dan dat ik nog een oogenblik twijfel aan den goeden uitslag. De tolheffing te Dordrecht brengt den vermetelen graaf ten val, en waarlijk hij had mij nooit meer in de hand kunnen werken! Van alle zijden worden hevige klagten geuit, en wendt men zich tot den keizer, om er van ontheven te worden, op grond dat graaf Dirk aan de eene zijde het regt daartoe niet heeft, en anderdeels de handel er zoo schromelijk door benadeeld wordt, dat de kooplieden ten slotte de schatting aan den keizer niet meer zullen kunnen voldoen. En dit alles komt ter ooren van Hendrik II, die het belang van den handel op veel hoogeren prijs stelt dan zijne bloedverwantschap met den hollandschen graaf. Gij zult eens zien, Waldebold! hoe heftig de keizer in toorn ontsteken zal, en ik durf u wel met mijn hoofd borg blijven, dat Hendrik ons tegen Dirk ter heirvaart zal oproepen. En als deze nu fel bestookt wordt door heirtog Godfried en mij, terwijl onze strijdkrachten nog vermeerderd worden door de krijgsknechten van den keulschen aartsbisschop en de bisschoppen van Trier, Kamerijk, Luik en hunne leenmannen, dan vernielen wij het gevloekte Dordrecht, en stuift den graaf met zijn aanhang weg als kaf voor den wind. Dan zullen wij onze regten doen gelden, en den vernederden graaf bespotten, die zijne schendige hand uitstrekte naar onze regten!"

Wederom zweeg de kerkvoogd, terwijl woede en wraakzucht op zijn gelaat geteekend stonden. Hij zag reeds in den geest den verdreven graaf van Holland

voor zich staan, en verlustigde zich in het schouwspel van den vernederden en getuchtigden vijand. Zijn oog viel echter weer op den deken, die blijkbaar niet deelde in zijne verrukking, en op nieuw verkreeg diens magtigen invloed de overhand op zijn onstuimig gemoed, zoodat de bisschop hem met kwalijk verborgen angst vroeg:

»Of gelooft gij, Waldebold, dat Hendrik zich, ter gunste van zijn neef, tegen de belangen van den handel zou verklaren?"

»Voorzeker neen!" antwoordde deze op zijn gewonen kouden toon.

»Dus gelooft gij insgelijks dat de heirvaart tegen Holland zal bevolen worden?"

»Voorzeker ja!" antwoordde Waldebold.

»Maar waaraan twijfelt gij dan?"

»Ik betwijfel het of gij uw oogmerk zult bereiken!"

»Naar den duivel met uw twijfel," barstte Adelbold in woede los. »Gij zult mijn moed niet langer verlammen, Waldebold! en in mijne ziel staat het vast, dat 's graven magt en overmoed gefnuikt zullen worden. Er stroomt geen vorstelijk bloed door uwe aderen, en uwe eeuwige twijfelingen worden eindelijk tot laakbare lafhartigheid. Binnen kort voeren wij lustig het zwaard, en als de graaf geheel verslagen is, dan zult gij toch wel moeten gelooven, dat wij ons oogmerk hebben bereikt!"

Hier werd hun gesprek afgebroken door een zacht kloppen op de deur, en na bekomen verlof, trad een jeugdig kloosterling met ootmoedig gebogen hoofd het vertrek binnen, den stichtschen kerkvoogd en den deken Waldebold berigtende, dat het middagmaal opgedragen was, en de prioor zijne hooge gasten toefde. Beiden stonden haastig op, en volgden den monnik: de bisschop met het levendig rood van hartstogt en fieren moed op de kaken, en Waldebold met het onbewegelijk gelaat, dat duidelijk bewees, dat hij geenszins de overtuiging zijns vriends deelde. Achter hen ging de jeugdige monnik met het oog ter aarde gewend, maar toch nu en dan een blik werpende op den bisschop, wiens gelaat

te regt somber en onheilspellend mogt genoemd worden.

Tegen den avond bevonden Adelbold en zijn vriend zich op nieuw bij elkander in het kloostervertrek, waar wij hen reeds des voormiddags aantroffen, toen den bisschop berigt werd, dat een edelling een onderhoud met hem wenschte te hebben. Terstond teekende het gelaat van den bisschop blijde verrassing, en terwijl hij bevel gaf, den edeling tot hem te voeren, sprak hij verheugd tot Waldebold:

»Dat zal onze leenman Bavo wezen, die mij komt berigten, welke maatregelen hij reeds heeft genomen."

De man, die nu het vertrek binnen kwam, en de aanwezigen eerbiedig groette, had geheel het uiterlijk van een krijger in den waren zin des woords. Het was Dirk Bavo, mark- of grensgraaf van het graafschap Bodenlo, dat hij van het Sticht in leen had ontvangen. Een zekere Werich bezat vroeger dit leen, en daarna Godego; maar in den laatsten tijd had bisschop Adelbold dezen Bavo tot markgraaf van Bodenlo benoemd, dewijl hij, diens moedigen en oorlogszuchtigen aard kennende, door deze benoeming een bolwerk hoopte op te rigten tegen de toenemende magt van graaf Dirk III. Bavo was echter niet groot van gestalte, maar breed en forsch gespierd, en gehard tegen alle vermoeijenissen en ontberingen. Zijn gelaat had niets opvallends, en teekende slechts onwetendheid en bekrompen oordeel; het krijgsmansgewaad, dat hij droeg, was tamelijk versleten, en verried duidelijk genoeg, dat hij met allen spoed een verren rid gemaakt had; maar Bavo was geenszins de man, om zich in 't minste over zijne kleeding te bekommeren, en zoo als hij daar voor den bisschop stond, breed, forsch en plomp, de krachtige vuist aan het gevest van zijn zwaard geslagen, kon men gemakkelijk bevroeden, dat deze man slechts wachtte op het bevel zijner meerderen, en dan terstond bereid was, te vuur en te zwaard alles te verwoesten wat hem in den weg trad.

Adelbold hield het oog met zigtbaar welgevallen op hem gevestigd, en zag vervolgens den deken aan alsof

hij zeggen wilde: wat hebben wij meer noodig om den hollandschen graaf ten val te brengen. Daarna rigtte hij het woord tot Bavo, en sprak op vriendelijken toon:

»Wij danken u voor den spoed, dien gij hebt gemaakt, heer Bavo! en hopen thans uit uwen mond te vernemen, dat gij gereed zijt, om op den eersten wenk het zwaard te trekken! Zet u thans neder, en verhaal in korte woorden, welke maatregelen gij genomen hebt."

»Ik ben gereed, Hoogwaardige!" luidde het antwoord. »Onze magt is op elke mogelijke wijze versterkt; mijne weermannen toeven slechts op het bevel, om te moorden en te blakeren, dat het een lust is. Wij hunkeren naar den strijd, hoogwaarde bisschop! en kennen het woord lijfsgenade niet. Ha, mogten wij nog dezen nacht het zwaard ontblooten en de vlammende toortsen zwaaijen!" riep Bavo uit, terwijl zijne oogen flonkerden door bloeddorst.

»Goed zoo, mijn leenman!" sprak de bischop welwillend, »wij zien onze getrouwen gaarne aldus. Heb nu nog maar eene kleine wijle geduld, en dan zult gij met uwe knechten uw bloed naar hartelust kunnen koelen. Reeds morgen houdt de keizer den rijksdag, en stellig wordt er tot den heirtogt tegen den graaf besloten. Dan keert gij terug, en valt onverwijld den vijand aan met felle kracht; Dirk is daarop niet voorbereid, en gij verjaagt hem met den laatsten man uit zijn gebied! Begeef u thans naar uwe herberg, wakkere Bavo! verzorg u van al het noodige, en begeef u vroegtijdig ter rust; want gij zult in den eersten tijd waarschijnlijk niet veel rust meer kunnen genieten."

Adelbold wenkte met de hand tot afscheid, en Bavo vertrok, na zich eerbiedig voor hem gebogen te hebben.

De bisschop wreef zich vergenoegd de handen, en ontveinsde niet, dat het hem zelven ook een aangenaam vooruitzigt was, den priesterrok weer eenmaal te verwisselen met het krijgsmansgewaad.

»Ook deze priesterlijke handen," sprak hij in vervoering, »kunnen het zwaard zoo goed voeren als eenig wereldlijk vorst of krijgsman, en weldra zal het blijken,

dat bisschop Adelbold op het oorlogsveld de dapperste tegenstander is van den gehaten graaf. Ook mij bruist het bloed door de aderen als de wakkere Bavo, en met ongeduld haak ik naar het oogenblik van den strijd!"

Waldebold, even onbewegelijk als altijd, sprak nu met zekeren nadruk:

»Tot dus verre, o bisschop! is het mij steeds gelukt, u terug te houden van feitelijk geweld tegen den graaf, omdat ik daarin niets anders zie dan nadeel voor u en gewigtige voordeelen voor den graaf. Geloof mij, ik heb alles zorgvuldig gewikt en gewogen, en alle mogelijke kansen berekend; maar ik herhaal het, gij zult uw oogmerk met wapengeweld niet bereiken! De graaf kan talrijke legerscharen op de been brengen, en is een aanvoerder doorkneed in de kunst van oorlogvoeren. De ligging van de stad, onlangs door hem gebouwd, is daarvoor reeds een sprekend bewijs; want terwijl Dirk van de terp, waarop hij Dordrecht heeft gesticht, de bewegingen van den vijand naauwkeurig bespiedt, kunnen uwe legerscharen hem niet bereiken, want geheel het omliggende land is met water doorsneden. Ieder, die zich op het moerassig en gebroken land waagt, vindt een wissen dood, en Dirk blijft overwinnaar. Zie af van den oorlog, bisschop Adelbold! en volg den raad, dien ik u steeds heb gegeven. Bestrijd den graaf met geschikter wapenen, en gij zult overwinnaar blijven! Tegen fijn gesponnen list is hij niet bestand, evenmin als gij tegen hem op het slagveld."

»Niets brengt mij thans af van mijn besluit, Waldebold!" antwoordde de bisschop. »De krijgshaftige geest, eenmaal weer ontwaakt, kan door niemand meer beteugeld worden. Mijn voornemen staat onwrikbaar vast: wij tuchtigen Dirk met het zwaard in de vuist, en houden ons zeker van de overwinning. Blijkt het, dat wij gefaald hebben, en worden wij ondanks alle genomen maatregelen geslagen, welnu dan zullen wij misschien weer het oor leenen aan uwe raadgevingen! En thans wenschen wij ons ter rust te begeven, en zullen ons

zelven en ook u opdragen aan de hoede van God en al de heiligen."

Waldebold boog zich, en nam afscheid van den kerkvoogd, zonder in het minst zich beleedigd te gevoelen door den hoogen toon, dien de bisschop het laatst had aangeslagen. Hij verwijderde zich met langzame schreden naar het voor hem bestemde vertrek, zonder evenwel aan slapen te denken. Nog een geruimen tijd zat hij peinzend op zijnen zetel, tot dat alle bewoners van het klooster reeds lang in diepen slaap lagen gedompeld. Toen haalde hij ijlings van onder zijn kleed een sleutel voor den dag, verliet zijne kamer, en doorliep eenige gangen, tot hij voor eene zware deur stond, toegang verleenende tot den kloostertuin; reeds was hij gereed, de deur met den sleutel zoo zacht mogelijk te openen, toen hij bespeurde, dat ze even aanstond.

»Ha!" sprak hij bij zich zelven, frater Celestinus wint het van mij in voorzigtigheid! De deur behoeft niet andermaal te kraken; hij liet haar openstaan! Ja, in dien man kon ik mij onmogelijk bedriegen!"

Hij duwde thans de deur verder open, en bevond zich in den tuin. De sterren schitterden wel aan den hemel, doch hare stralen waren niet bij magte, wegens het zware geboomte, de voorwerpen genoegzaam te verlichten. Digt bij de deur evenwel stond een man tegen een boom geleund; hij had daar reeds een tijd lang vertoefd, zoodat zijn oog, aan het duister gewoon, duidelijk den binnentredende bespeurde. Deze nam hem behoedzaam onder den arm, en fluisterde hem toe:

»Ik ben het, Waldebold! Alles slaapt; wij zijn geheel vrij, en kunnen ongehinderd spreken."

Frater Celestinus, dezelfde jonge monnik, dien wij des voormiddags hebben ontmoet, toen hij den bisschop uit naam van den prioor ter tafel kwam noodigen, geleidde thans den deken naar eene bank, waarop zij beiden plaats namen, en zich geruimen tijd fluisterend onderhielden, alsof zelfs de eenzame nacht nog in staat ware, hun geheim gesprek te verraden. Wij willen voor

het oogenblik niet onbescheiden zijn, en hunne geheimen trachten af te luisteren, maar liever onze oogen elders rigten, en zien wat daar voorvalt.

Wij treden thans den gastenhof binnen, waar onze Dirk III met zijne edelingen en vrienden intrek had genomen, en vinden den graaf in een ruim vertrek, in een gemakkelijken stoel gezeten, en gewikkeld in gesprek met eenige grooten over hetgeen waarschijnlijk op den rijksdag zou plaats vinden. Binnentredende, behoefde men volstrekt niet te vragen, wie van de aanwezigen de graaf van Holland mogt zijn; want men kon dezen gemakkelijk terstond onderscheiden. Immers blijkbaar werd die hooge gestalte, in den armstoel gezeten, door alle gasten met den meesten eerbied behandeld, zoodat hieruit reeds met zekerheid was af te leiden, dat deze Hollands wakkere graaf moest zijn; daarenboven boezemde het voorkomen van dien krijgsheld, onwillekeurig ontzag en achting in. Dirk III bevond zich in den vollen bloei van den mannelijken leeftijd; kracht en gezondheid lagen over geheel zijn wezen verspreid. Zijne forsche gestalte kenmerkte zich door eene opvallende vriendelijkheid en waardigheid in al zijne bewegingen. Het hooge voorhoofd getuigde van geestkracht en scherp oordeel; de donkerblaauwe oogen zagen minzaam in het rond, maar fonkelden niettemin van een inwendig vuur, zoodat ieder, dien hij aanzag, gevoelde, dat het ongeraden was, het misnoegen en den toorn van dezen man op zich te laden. De gebogen neus en eenigzins opgetrokken bovenlip gaven aan het gelaat eene sterke uitdrukking van heerschzucht en hoogmoed, echter getemperd door den betooverenden lach, waarmeê hij zich tot zijne omgeving rigtte.

Het gesprek liep natuurlijk over den te houden rijksdag, en ofschoon de aanwezige aanhangers en vrienden van den graaf alle zorg droegen, dat hunne woorden hem in niets onaangenaam waren, verheelden zij toch geenszins hun gevoelen, dat de zaken een ernstigen keer konden nemen. Zij allen waren volkomen bekend met de vijandige gezindheid van den bisschop tegen den graaf,

en wisten daarenboven, hoe fel de kooplieden gebeten waren op Holland wegens den tol, dien hij van hunne schepen liet heffen. Het gelaat van Dirk III bleef evenwel opgeruimd en vriendelijk, en hartelijk lagchende riep hij uit:

»In trouwe, mijne heeren! wij moeten onze lippen bevochtigen met een beker wijns, dien ik op uw aller heil wil ledigen. Ik ben u allen waarlijk een heildronk verschuldigd voor de trouw en toegenegenheid, die gij zoo ondubbelzinnig jegens mij openbaart! Maar ik bid u, laat ons toch de toekomst niet met bezwaard gemoed tegenzien! Wij weten allen, dat er een dreigende storm opsteekt, welke misschien nog kan worden bezworen. Maar zoo dit niet mogt gelukken en mijn keizerlijke bloedverwant bevel gave tot een heirvaart tegen onze landen, dan ontblooten wij allen met vrolijken moed het zwaard, tuchtigen onze tegenstrevers, dat hun de straf niet ligt uit het geheugen zal gaan, en verrijken ons met hunne bezittingen. Gelooft mij, edelen en vrienden! ik voor mij kies den krijg boven den vrede; kuiperijen en listen zijn mij ondragelijk, geenszins het gezigt van den naderenden vijand! Hola, knechten! brengt ons wijn, en vult mij den beker!"

Met spoed voldeden de bedienden aan dit bevel, en boden den graaf den gevulden drinkhoorn. Met edele waardigheid rigtte Dirk zich op, en terwijl onwankelbaar zelfvertrouwen zich in zijne trekken afspiegelde, hief hij het drinktuig op, en sprak met krachtvolle stem:

Ik drink uw aller heil, mijne heeren! en het geluk onzer wapenen!"

Luide jubeltoonen klonken door het vertrek, en met ridderlijken geest en fieren moed werd de dronk van den edelen graaf door allen beantwoord.

Onder de aanwezigen was er een, met wien wij ons eenigzins nader bekend moeten maken. Men zag in hem een jeugdig krijgsman, die de gunst en toegenegenheid van den graaf in hooge mate bezat. Zijn voorkomen was ongemeen innemend, en zijn gelaat getuigde van een waren adeldom van geest. Wie hij eigentlijk was,

wist niemand, daar hij zijn geslachtnaam voor ieder, ook voor den graaf, verborgen had gehouden. Dat hij een geboren edeling was, werd door niemand betwijfeld: houding, manieren, spraak en bewegingen gaven zulks ontegenzeggelijk te kennen. Vóór eenigen tijd had hij zich geschaard onder de banieren van den graaf en eerlang de opmerkzaamheid van dezen in hooge mate getrokken, zoodat dė vorst hem meermalen prees over zijne ongewone bedrevenheid in den wapenhandel, en dan gaarne een gesprek met hem aanknoopte, waarbij Dirk gewoonlijk niet wist, wat meer in den jongen man te bewonderen: zijne uitgebreide kennis en grondig oordeel, dan wel zijne bescheidenheid en innemende manieren. De graaf gevoelde zich meer en meer tot den onbekende getrokken, en deze toonde van zijn kant bij iedere gelegenheid, dat hij zijn meester hoog vereerde, en hem eene onbegrensde hoogachting en genegenheid toedroeg. Weldra gingen beiden als vertrouwde vrienden met elkander om, en meermalen reeds was de graaf door den vreemden edeling in tijds gewaarschuwd geworden voor eenig naderend gevaar, zoodat Dirk immer gelegenheid vond, de noodige maatregelen te nemen, om het hem voorspelde gevaar af te weeren; en nog nooit had de vreemdeling zich vergist, schoon Dirk ook maar uit de verte niet kon vermoeden, hoe zijn raadselachtige gunsteling in staat geweest was, zich zoo naauwkeurig bekend te maken met de plannen zijner vijanden, onder welke bisschop Adelbold van Utrecht wel de eerste plaats bekleedde. Eenmaal had Dirk hem naar zijn geslachtnaam gevraagd, en tevens opheldering verzocht, uit welke bron hij toch zijne onbedriegelijke kennis putte; maar toen schudde Otto — aldus werd hij genoemd — ongeduldig het hoofd, en antwoordde op droeven toon:

»Thans nog niet, mijn heere! Het geheim, dat mij als weggedreven heeft van mijn geboortegrond, mag nog niet opgeheven worden; want die ontdekking zou eindeloos veel kwaad na zich slepen! Maar eenmaal hoop ik mijn gewond hart uit te storten in het uwe en dan zal uw medelijden een balsem zijn voor mijne ziel. Vraag alzoo niet andermaal,

mijne heere! en wacht, wat ik u bidden mag, tot dit oogenblik gekomen is. Verwijder door ijdele nieuwsgierigheid den vriend, die u hoog vereert en liefheeft, niet van uwe zijde; want uwe achting en genegenheid zijn het eenige, dat mij nog aan het leven bindt! Laat mij u dienen en voor uw behoud waken, zoo veel ik kan, en laat mijne eenige belooning, de grootste, welke gij mij schenken kunt, deze zijn, dat gij mijn geheim eerbiedigt, tot ik het uitstorten moge in uwe trouwe borst!"

Na deze ernstige bede, had Dirk dit onderwerp ook niet meer aangeroerd, en schonk den onbekende bij iedere gelegenheid het bewijs, dat hij hem boven alles waardeerde. En verwonderlijk genoeg was het, dat Otto geene benijders vond in de omgeving van den graaf, maar ieder hem hoogachtte, ook wegens de naauwe vriendschap, die de graaf voor hem koesterde. Trouwens Otto gaf niemand de minste aanleiding tot wangunst: hij leidde een zeer eenvoudig ingetogen leven, begeerde nooit eenig gunstbewijs, en sloeg iedere eervolle benoeming of onderscheiding zoo beslissend af, dat geen mensch hem van baatzuchtige oogmerken kon beschuldigen.

Nadat de dronk, door den graaf uitgebragt, met groote geestdrift was beantwoord, gaf Dirk bevel, dat het schaakbord zou gebragt worden, en noodigde minzaam zijne vrienden uit, op dit veld eene lans met hem te breken; maar terwijl aan dit bevel werd gehoorzaamd, naderde Otto den graaf, en fluisterde hem toe:

»Laat eerst de anderen onderling hunne krachten meten, mijn heere! en verleen mij eenige oogenblikken een afzonderlijk onderhoud. Ik heb u te spreken over eene belangrijke zaak, die geen uitstel gedoogt!"

Verbaasd en eenigermate teleurgesteld, zag Dirk hem aan; maar reeds te dikwerf had hij ondervonden, dat Otto zich nooit bedroog, dan dat hij zou geaarzeld hebben, om hem te woord te staan, ofschoon hij zich reeds had verheugd in het vooruitzigt, eenige uren aan zijne geliefkoosde uitspanning te wijden. Hij verzocht alzoo zijne vrienden vooraf onderling eene partij te maken, en

hem te veroorloven, zich eene wijle te verwijderen, en trad nu, door Otto gevolgd, een belendend vertrek binnen, waar zij ongestoord konden spreken.

»Het doet mij leed, mijn heere!" begon Otto, »dat ik u in uw genoegen moet storen; maar de zaak lijdt geen uitstel. Morgen wordt tot eene heirvaart tegen u besloten, en daaraan twijfelt gij zelf niet. Hetgeen gij echter niet weet, is dit: bisschop Adelbold heeft reeds vooruit zijne maatregelen genomen, en de markgraaf Bavo, zijn leenman, staat met zijne benden gereed, om u onverhoeds op het lijf te vallen, zoodra de keizer uw vonnis heeft uitgesproken. Beiden hebben op het oogenblik een onderhoud met elkander, en de markgraaf keert onmiddellijk daarna terug, om vaardig te zijn tot den aanval op het eerste teeken. Er valt dus geen tijd te verliezen, mijn heere! Geef mij de noodige volmagt, dan kan ook ik terstond vertrekken, en uwe magt in allerijl op de been brengen, om dien gevaarlijken Bavo af te slaan, en hem voor zijn verraad gevoelig te tuchtigen."

Kalm hoorde Dirk deze mededeeling aan; maar niettemin verbleekte zijn gelaat en zijne innerlijke ontroering verried zich door den toon zijner stem, toen hij antwoordde:

»Ik mag u niet vragen, Otto! of gij zeker zijt van uwe zaak, want het zou eene beleediging wezen, die gij niet hebt verdiend. Maar tegenover ieder ander, die mij zulk eene mededeeling kwam brengen, zou ik van logen en laster beschuldigen! Schuilt er dan inderdaad zoo veel verraad in een hart, dat door het priesterlijk gewaad gedekt wordt! Dit grieft mij diep in de ziel! Maar gij hebt gelijk, Otto! de zaak kan geen uitstel lijden; gij moet spoorslags vertrekken. Ik zal u met de noodige volmagt voorzien, om eene zoo sterk mogelijke magt in korten tijd op de been te kunnen brengen. Bavo is dapper en geoefend in den strijd, en daarom behoort er iemand tegenover hem gesteld te worden, wiens moed en beleid elk gevaar, elke list plotseling weten te verijdelen."

»Nog eene bede, mijn heere! vóór ik vertrek," bad Otto. »Houd het geheim voor u, en laat niemand de oorzaak van mijn heengaan gissen. Immers wierd het bekend, dat het onderhoud tusschen Adelbold en Bavo verraden is, dan zou mij ligtelijk de gelegenheid worden afgesneden, om u verder van dienst te zijn."

»Ik beloof het u, Otto!" klonk het vriendelijk uit 's graven mond; met spoed overhandigde Dirk zijn beschermeling de noodige volmagt, dankte hem minzaam, en drukte hem hartelijk en innig de hand tot afscheid. Niet lang daarna zat Otto in den zadel, en draafde zoo snel mogelijk door, om den verraderlijken aanslag van Bavo te verijdelen. De graaf keerde tot zijne edelen en vrienden terug, en bezat zelfbeheersching genoeg, om niet het minst te doen blijken, dat hem eene hoogst onaangename tijding gebragt was. Hij speelde eene enkele partij schaak met zijne gewone bedrevenheid, deed den beker nog eenige malen lustig rondgaan, en begaf zich niet ter ruste, vóór hij een vast besluit had genomen, ten aanzien van zijne houding op den beslissenden rijksdag, den volgenden dag.

Op het bepaalde uur werd de rijksdag door den keizer geopend, en vóór nog de tolheffing in beraadslaging was gebragt, had de graaf van Holland reeds de zekerheid erlangd, dat zijn keizerlijke bloedverwant hem geenszins in bescherming zou nemen. Hendrik II scheen de aanwezigheid van Hollands graaf niet te willen opmerken, en droeg zorg, dat zijne oogen niet staarden naar de plaats, waar Dirk gezeten was. Het gelaat van den keizer drukte gestrengheid uit en gramstorigheid, en alle aanwezigen vermoedden gereedelijk, dat Holland zich zelf alleen zou moeten verdedigen. Op het gelaat van den stichtschen kerkvoogd las men de uitdrukking van innerlijke vreugde, en wanneer hij zijnen blik naar den graaf van Holland wendde, zag hij dezen aan met haat en wraakzucht, en zulks in zoo hooge mate, dat Dirk terstond overtuigd werd, dat Otto ook ditmaal juist was ingelicht. Hij mat dan ook van zijne zijde den kerkvoogd van het hoofd tot de voeten, en vestigde een zoo

scherpen en doorborenden blik op zijn vijand, dat deze onwillekeurig het hoofd afwendde, en verkropte woede zijne kaken hoog rood verwde. De deken Waldebold, ter zijde van den bisschop gezeten, liet zijne blikken over de geheele vergadering weiden, en bewaarde dezelfde onbewegelijkheid in zijne gelaatstrekken, waardoor hij zich steeds onderscheidde. Er ontging echter niets aan zijne gespannen aandacht, en van alles, zelfs van de geringste bijzonderheden, hield hij naauwkeurig aanteekening.

Toen eindelijk de tolheffing op de schepen van en naar Engeland ter sprake gebragt werd, bleek het terstond, dat de vijanden van den graaf den keizer geheel op hunne zijde hadden weten te brengen. Hendrik II verklaarde ronduit, dat graaf Dirk III zijne bevoegdheid verre overschreden had, en naar billijkheid en regt zwaar gestraft behoorde te worden. Godfried, hertog van Lotharingen, in wiens ring zoowel Utrecht als het land van Merweda gelegen waren, ontving het keizerlijk bevel, om de onderdanen van graaf Dirk III van daar te verjagen en Dordrecht te slechten.

De graaf nu het woord verzocht hebbende, verdedigde zijne handelwijze in welsprekende taal; hij toonde aan, dat hij tot dit uiterste was gebragt door de wederregterlijke handelingen zijner tegenpartij, en dat niemand, zelfs niet de keizer, van hem vorderen kon, dat hij zich straffeloos in zijne regten liet verkorten. Vervolgens ontwikkelde hij in krachtige, maar feitelijke trekken, op welke gronden zijne regten op Merweda steunden, ten slotte zijn keizerlijken bloedverwant smeekende, geen gehoor te geven aan de listige inblazingen zijner vijanden, en in ieder geval een minder gestreng vonnis te vellen.

Nadat de graaf gesproken had, voerde ook de deken Waldebold het woord, en ofschoon hij de gronden, welke Dirk III voor zijn regt op Merweda had aangevoerd, zoo veel mogelijk poogde te ontzenuwen, en het regt aan de zijde der bisschoppen trachtte te brengen, ried hij den keizer niettemin aan, zijn gemoed tot zachtheid te stem-

men, en geen heirvaart tegen den graaf te bevelen. Waldebold sprak met de meeste kalmte en bezadigdheid, en zijne woorden waren zoo wel gekozen, en ademden zulk een christelijken en verzoenenden geest, dat de keizer zich ongetwijfeld tot zachter vonnis zou hebben laten bewegen, indien hij zich niet onherroepelijk had voorgenomen, de toenemende magt van Hollands graaf te fnuiken. Meer dan waarschijnlijk is het, dat dit laatste de voornaamste reden was van 's keizers onbesuisde handelwijze; want om de bisschoppen in hunne voorgewende regten te handhaven, en de tolheffing voor nietig te verklaren, had hij geenszins noodig, den graaf in een verdelgingskrijg te wikkelen. Maar de graaf van Holland was magtig, en kon een aanzienlijk leger op de been brengen; zijn gezag breidde zich allengskens verder uit, en dit was den keizer een doorn in het oog. Daarom ook vonden noch de woorden van den graaf, noch die van Waldebold den minsten ingang; de keizer bleef onverzettelijk bij zijn besluit, en herhaalde het bevel aan Godfried van Lotharingen, om Dordrecht tot den grond te slechten op een toon, die aan alle verdere tegenwerping een einde maakte. Hendrik II sloot den rijksdag, zonder ook anderen in de gelegenheid te stellen, hun gevoelen over deze zoo belangrijke zaak te uiten, en weldra ging de vergadering der vorsten en edelen uiteen. Graaf Dirk sprak den deken Waldebold nog een vriendelijk woord van dank toe, mat den bisschop op nieuw van top tot teen, en verklaarde hem op bitteren toon, dat hij zijn goed regt krachtig verdedigen zou en de uitvoering van het keizerlijk bevel wel weten te verijdelen. Daarna keerde hij hem verachtelijk den rug toe, en ging heen, zonder zich te verwaardigen, het antwoord van den utrechtschen kerkvoogd af te wachten.

Heirtog Godfried van Lotharingen verzekerde den keizer met weinig woorden, dat zijn bevel stipt ten uitvoer zou gelegd worden, en het was Godfried duidelijk aan te zien, hoe welkom hem de last was, welke hij van den keizer ontving. Godfried toch was een hevig tegenstander van Hollands graaf, en hoogst naijverig op de uitbreiding

van diens magt. Voor 't overige stond Godfried bekend als opregt en edel van aard, en zou zelfs tegenover zijn bittersten vijand nooit zijne toevlugt nemen tot verraad; maar zich met den dapperen graaf te meten in het open veld, dit was het juist wat hij wenschte, en zijn heldhaftig gemoed met vreugde vervulde. Hij wist, dat deze tegenstander geenszins te verachten was, maar dat zijne legermagt aanzienlijke versterkingen zou ontvangen van de kerkvoogden van Keulen, Trier, Kamerijk, Luik en Utrecht, en met blijden moed verheugde hij zich reeds in de schitterende zege, die hij op eervolle wijze op den graaf meende te behalen.

III.

Het eedgenootschap.

Ongeveer drie dagen na de gebeurtenissen, in het vorig hoofdstuk meêgedeeld, naderde bij het vallen van den avond eene boot het lage land met wateren doorsneden, in de onmiddellijke nabijheid van Merweda, en grenzende aan de omstreken van Dordrecht. Hier en daar was de bodem door opgespoeld zand tot eene tamelijke hoogte opgeworpen, terwijl die elders weer laag en moerassig was. De boot bevatte een drietal mannen, ons allen bekend: de deken Waldebold, Bavo en frater Celestinus, en werd door een roeijer bestuurd, wiens krachtige hand het ligte vaartuig door forsche riemslagen snel voortbewoog, totdat, hij op een gegeven teeken, de boot digt bij eene vrij aanmerkelijke

hoogte bragt. Celestinus, die den roeijer kende, gaf hem door teekenen te verstaan, dat hij hier aanleggen en wachten moest tot nader bevel. De arme geduldige visscher was een ongelukkige doofstomme, en de listige monnik had daarom juist dezen roeijer gekozen, omdat hij, schoon fluisterend tot den deken sprekende, ook waar hij geen verraad kon duchten, toch geene voorzigtigheid overbodig achtte.

Toen zij uit de boot waren gestapt, beklommen zij de hoogte, en konden nu de geheele streek tot Dordrecht gemakkelijk verkennen; zij gaven een toestemmend teeken aan den visscher, die hun door gebaren oorlof vroeg, om te slapen, zoo lang zij hem niet noodig hadden, en Waldebold beval thans Bavo, uit naam van den bisschop, om hem naauwkeurig in te lichten omtrent zijn plan tot den aanval, die den volgenden morgen vroeg zou plaats hebben. Immers ook Adelbold zelf zou aan de spits zijner legerscharen komen opdagen, en dit moest natuurlijk geschieden op eene wijze, dat het plan van Bavo geenszins door onkunde of vergissing zou kunnen worden verijdeld.

Bavo voldeed aan dit bevel, en gaf tevens de grootste blijken van zijne bekwaamheid in het oorlogvoeren.

»Den vijand in zijne sterkte bestoken," sprak hij, »is niet mogelijk, zoo als ieder deskundige van deze hoogte gemakkelijk zal begrijpen. Het is dus noodig, dat de graaf tot een uitval verlokt worde, en daartoe wil ik een gedeelte mijner manschappen door middel van vaartuigen in het lage moerassige land brengen, waar de graaf den uitval zou kunnen doen met de voordeeligste kansen. Mijne hoofdmagt alzoo trekt hier achter en langs al deze hoogten om, waar zij door den vijand niet bespied kan worden, en terwijl de aangevallen afdeeling — schijnbaar terstond tot wijken gebragt — een geregelden terugtogt aanneemt, wordt de vijand onverwachts door mijne troepen fel in den rug aangetast, zoodat hij zich niet meer verdedigen kan, en de zege spoedig volgt. Bestuurt graaf Dirk in zijn gewonen overmoed den uitval zelf, dan vindt hij den dood of wordt onze gevangene. Is,

na deze eerste overwinning, de legermagt van den vijand gebroken, en komen dan de aanzienlijke versterkingen van heirtog Godfried en mijnen leenheer aanrukken, dan trekken wij aan op Dordrecht zelf, en brengen het bevel des keizers letterlijk ten uitvoer."

Celestinus fluisterde thans tot den deken:

»Ik bezit, helaas! geene krijgskundige bekwaamheid, en kan derhalve het plan van Bavo niet beoordeelen, maar wat is uwe meening?"

Waldebold antwoordde niet, maar liet zijne blikken langdurig over de geheele streek weiden, en zeide toen tot Bavo:

»Ik vermeen, dat uwe plannen met groot krijgsbeleid zijn beraamd, en hoop, dat de uitkomst in ieder opzigt aan uwe en onze verwachting moge beantwoorden!"

Het drietal bleef nog eenigen tijd bijeen, en de beide anderen luisterden opmerkzaam naar de verdere inlichtingen van Bavo, die hun nu zijne plannen tot in de kleinste bijzonderheden nader bekend maakte, en hoogelijk ingenomen was met de kennis en het juist oordeel in krijgszaken van Waldebold, en bij gevolg ook met den lof, dien deze hem toegezwaaid had. De avond was intusschen geheel gevallen en Bavo verlangde zeer den terugtogt aan te nemen, wijl hij nog veel vóór den nacht te verrigten had. Celestinus stiet den visscher, die in diepen slaap lag gedompeld, met den voet aan, en nadat deze met moeite gewekt was, namen zij den terugtogt aan.

Ongeveer twee uur later, zaten Waldebold en Celestinus in een afgezonderd vertrek van Bavoos woning bijeen, en hervatte'n in den kloostertuin het onderhoud, dat zij in den nacht, die aan den rijksdag voorafging, hadden aangevangen.

»Het is toch," sprak Waldebold, »zeer te bejammeren, dat niet een van ons beiden den bisschoppelijken zetel bekleed! Voorwaar, de zaken zouden geheel anders staan! Nu echter moeten wij den afloop van den strijd afwachten, vóór wij eenig plan kunnen beramen."

»Welken afloop bedoelt gij toch?" vroeg Celestinus.

»Denkt gij dan waarlijk, dat de wapenen den graaf tot onderwerping kunnen brengen?" En bij deze woorden vertoonde zich een spotlach op het gelaat van den monnik.

»Neen," antwoordde Waldebold. »Indien ik dit geloofde, zou ik niet al het mogelijke gedaan hebben, om den krijg tot dusver te voorkomen! Maar ik zie voor het oogenblik niets anders te doen, dan werkeloos te blijven, tot er voor ons een meer geschikt oogenblik aanbreekt. Ik wil echter geheel openhartig met u zijn. Ik ontmoette tot heden slechts menschen, die zich in een of ander opzigt alleen door hunne hartstogten lieten beheerschen, en kon mij dus aan niemand hunner aansluiten. In u echter beken ik mijn meester gevonden te hebben, namelijk in zoo verre gij mij waarlijk in voorzigtigheid overtreft, en daarom was het mij aangenaam, een voorloopig onderhoud met u te hebben, waarin wij elkander konden peilen, of wij voor elkander geschikt waren. Ik voor mij geloof in u mijn man gevonden te hebben, en wil thans gaarne uw openhartig oordeel over mij leeren kennen."

»Ik wil uwe ronde taal even openhartig beantwoorden, eerwaardig heer!" antwoordde de monnik. »Ik heb u bij onze nachtelijke zamenkomst opmerkzaam aangehoord, en mag niet ontveinzen, dat de toenadering tot mij, die van uwen kant gezocht werd, inderdaad vleijend voor mij is. Er bestaan onloochenbaar aanrakingspunten tusschen ons, en wel voornamelijk in ons streven naar zelfbeheersching, om daardoor onze oogmerken te bereiken. Gij hebt het daarin ontegenzeggelijk tot eene groote hoogte gebragt, en niettemin kleeft u een gebrek aan, dat men aanvankelijk niet bij u zou vermoeden. Gij mist mijns inziens de omzigtigheid, die onvoorwaardelijk gevorderd wordt, indien wij niet willen, dat anderen tot op den bodem onzer ziel kunnen lezen, en ik zal u daarvan het overtuigend bewijs geven. In onze eerste zamenkomst hebt gij mij in het breede ontvouwd, hoe gij geheel verknocht waart aan de belangen van den stichtschen bisschop, en welke maatregelen gij genomen hadt

en nog nemen wildet, om een oorlog te voorkomen, die voor Adelbold geen voordeel kon opleveren. Uwe woorden klonken heel fraai, en al waren uwe gelaatstrekken ook minder onbewegelijk geweest, dan nog zou het nachtelijk duister mij belet hebben, daaruit uwe gedachten te lezen. Maar gij gaaft u te veel moeite, om u bij de belangen van den bisschop te bepalen, en u zelven geheel buiten 't spel te laten, zoodat ik daardoor genoopt werd, mijne opmerkzaamheid te verdubbelen. Ik merkte voorts nog een verschil op in toon, wanneer gij van den bisschop spraakt of van den graaf. Hierdoor werd ik te meer oplettend, en zamelde allengs een aantal gronden op, waardoor ik meen in staat te wezen, uwe geheime gedachten te doorgronden. Gij zijt heerschzuchtig genoeg, om den bisschoppelijken zetel voor u zelven te begeeren, en draagt daarenboven den graaf van Holland persoonlijk een doodelijken haat toe. Dat deze beide hartstogten in u woelen, zou ik niet euvel duiden, maar wel, dat gij ze niet geheel verbergen kunt. Hierbij komt nog, dat die hartstogten, ondanks uwe onbewegelijke gelaatstrekken, u zoodanig beheerschen, dat gij daardoor menigen maatregel van voorzorg uit het oog verliest. Zoudt gij niet nog heden avond den eersten den besten roeijer hebben aangenomen, zonder zelfs te bespeuren, dat zich onder hen een doofstomme bevond, in wiens oor zelfs het woord: *goud*, niet drong, dat ik enkel bezigde, om te weten, of hij bij het spraakvermogen ook het gehoor miste? Daarom zijt gij mijn man slechts in zoo verre, als men u onafgebroken ter zijde kan staan, om voor u te waken en zelf aan alles te denken."

Waldebolds gelaat veranderde hoegenaamd niet, maar hij antwoordde toch:

»Het is waar, wat gij zegt, monnik! gij zijt mijn meester! Wilt gij mij de hand leenen tot bereiking mijner oogmerken, dan geef ik mij onvoorwaardelijk over aan uwe leiding,"

»Ik geloof," sprak Celestinus met nadruk en plegtigen ernst, »dat wij elkander noodig hebben. Ik heb u noodig, om tot in de kleinste bijzonderheden ingelicht te

worden aangaande de plannen en maatregelen van Adelbold, en gij hebt mij noodig, om de uwen tot verwezenlijking te brengen. Welnu, ons verbond is gesloten; maar bedenk, Waldebold, dat ik bij de eerste misleiding of achterhoudendheid uwe zijde verlaat, en zijn wij gescheiden, dan verliest gij uw spel; want, deken Waldebold! de monnik Celestinus is magtiger dan gij." De monnik boog zich thans tot digt aan het oor van zijn bondgenoot, en fluisterde zoo zacht, dat een derde in hunne onmiddellijke nabijheid er onmogelijk een enkelen klank van zou hebben kunnen opvangen:

»Uw brief aan den Lotharinger is in mijn bezit."

Thans verspreidde zich eene vale lijkkleur over het gelaat van Waldebold; het klamme zweet kwam op zijn voorhoofd; eene huivering voer hem door de leden, en onwillekeurig strekte hij de handen uit als iemand, die om genade smeekt. Het somber oog van den jeugdigen monnik bleef op hem rusten, als boorde hij met zijn scherpen blik tot in de diepst verborgen schuilhoeken van Waldebolds hart, en het duurde lang, vóór deze den moed had, zijne oogen op te slaan tot den man, die hem volkomen in zijne magt had.

»Beeft gij, deken Waldebold! terwijl het gevaar uwe omzigtigheid moest verdubbelen? Zijt gij eene prooi van onafweerbaren angst geworden, omdat ik weet, dat gij Hollands graaf den ondergang hebt gezworen, nadat hij, de liefde uwer zuster versmadende, in den echt trad met Othilde, de dochter van den saksischen hertog Otto? Beeft gij, omdat ik weet, dat gij een sluipmoord wilt begaan om uw persoonlijken haat te wreken, terwijl gij tevens de hoop voedt, door dien moord een bisschoppelijken zetel te verwerven? Neen, Waldebold! dan zijt gij mijn man niet, en kunt alleen mijn werktuig zijn."

»Zijt gij mijn vriend of mijn doodvijand," stamelde Waldebold. »O, ik smeek u, verlos mij uit de folterende onzekerheid! Zijt gij mijn vriend, dan wil ik uwe overmagt erkennen, en u dienen als een slaaf;

maar zijt gij mijn vijand, stoot dan toe, en folter mij niet langer!"

»Uw vriend, Waldebold! kan ik niet wezen; daartoe zijt gij niet meester genoeg over u zelven! Ik wil echter uw bondgenoot zijn, zoo als ik u reeds zeide, mits gij mij trouw dient, en u onvoorwaardelijk door mij laat leiden. Wilt gij dit niet, dan zijn wij gescheiden, en wat vervolgens uw lot moet worden, kunt gij ligtelijk gissen. Wat is uw antwoord?"

»Beveel, en ik zal stipt gehoorzamen! Ik zweer het u bij...."

»Zweer niet, sluipmoordenaar!" beval de monnik met donderende stem. »Of waant gij, dat een eed uit uwen mond mij zou kunnen misleiden, zoo gij mij wildet bedriegen! Laat af van zulke dwaasheid, Waldebold! Ik ben overtuigd, dat gij mij trouw dienen zult, omdat uw belang zulks dringend vordert."

»Haat ook gij Hollands graaf?" waagde de deken te vragen.

Somber en onheilspellend staarde de monnik hem met doorborenden blik aan.

»Vraag niets," sprak hij, »maar vorsch en peil, zoo als ik gedaan heb. Ik heb u niets gevraagd, maar gezegd, wie gij waart, en wat gij beoogt. Volg mijn voorbeeld, en doe geene ijdele vragen."

Waldebold zweeg verlegen en teleurgesteld, en bleef beschroomd de bevelen van Celestinus afwachten. Deze bleef eenigen tijd in nadenken verzonken, en sprak eindelijk:

»Gij vertrekt van hier vóór het aanbreken van den dag, en boodschapt den bisschop, dat hij zich onverwijld met de legermagt, die hij ten snelste kan bijeenbrengen, herwaarts spoedt, om den graaf slag te leveren. Zoo mijn oog zich niet bedriegt, dan is een der hoplieden van Bavo, die met ons was, toen wij ons in de boot begaven, een heimelijk aanhanger van den graaf. Zijn gelaat boezemde mij wantrouwen in, en om zijne grijze knevels speelde een spottende trek, wijl Bavo zich zoo geheel verzekerd hield van de

zegepraal. Ik zag, dat hij zich ter sluip verwijderde. en ik bleef hem bespieden, toen wij ons op de terp bevonden. Ik zag hem echter de hoogten omgaan, en lang spreken met een ander, die hem scheen te wachten; maar de duisterheid van den avond en de afstand maakten het mij onmogelijk, deze gestalte te onderscheiden. Ik zeg u echter, Bavo wordt geslagen, en er moet zoo spoedig mogelijk hulp voor hem komen opdagen, hoort gij, Waldebold! zoo spoedig mogelijk. Indien de bisschop draalt, tot hij zich met het leger van Godfried en de overigen heeft vereenigd, dan zal het te laat zijn en graaf Dirk reeds de grootste voordeelen behaald hebben."

»Ware het dan niet raadzaam dat Bavo nog vóór mijn vertrek gewaarschuwd wierd?"

»Bavo zou geen geloof hechten aan het vermoeden van een monnik, en slechts met nog grooter overhaasting en roekeloosheid te werk gaan, en daardoor aanleiding geven, dat het geheele markgraafschap zich reeds morgen aan den vijand moest onderworpen. Ik herken u niet meer, deken Waldebold! Volvoer alleenlijk mijne bevelen, en zoodra gij uwe zaken bij den bisschop hebt afgedaan, dan zendt gij een vertrouwden bode tot mij, met gestreng bevel, dat deze den brief volstrekt aan niemand anders in het klooster afgeve, dan aan broeder Celestinus, die het wachtwoord: *Holland*, tot hem zal spreken! En nu vaarwel, Waldebold! Gij kunt nog een korten tijd rust nemen, en dan keert gij met spoed tot den bisschop. Wees trouw en gehoorzaam, of gij delft uw eigen graf."

De monnik verwijderde zich, en liet den deken over aan den stroom zijner gewaarwordingen, waarin ook wij ons voor het oogenblik niet willen verdiepen. Het wordt tijd, dat wij meêdeelen, wat middelerwijl in Dordrecht voorviel.

Geheel den dag heerschte er groote bedrijvigheid binnen de sterkte Dordrecht. Zoodra Otto Nijmegen had verlaten, was hij zoo snel mogelijk doorgereden, zich zelfs bij zijne aankomst den tijd niet gunnende, om de noodige rust te nemen. Met onbepaalde volmagt van

den graaf voorzien, zond hij alom oproepingen aan de vasallen van Holland, met bevel zoo spoedig mogelijk hunne weermannen te wapenen en naar Dordrecht op te zenden. Er kwamen dan ook bijna onafgebroken nieuwe troepen opdagen. Graaf Dirk zelf liet zich ook niet lang wachten en stond verbaasd over al wat er in dien korten tijd door Otto reeds was tot stand gebragt. De verschillende afdeelingen werden behoorlijk geordend, de posten dubbel bezet, en alle maatregelen van voorzorg genomen. Belangrijke aanvoeren van levensmiddelen waren binnen de vesting geborgen; een vrolijke moed bezielde de manschap, en graaf Dirk koesterde zelf geen de minste zorg aangaande den afloop van den oorlog, waartoe hij door het keizerlijk vonnis werd gedwongen. Gedurende den ganschen dag hadden de graaf en de voornaamste krijgsbevelhebbers eene algemeene wapenschouwing gehouden, alle posten bezocht, alle werken in oogenschouw genomen, en tegen den avond haakte ieder naar eenige uren van rust en uitspanning na de wel volbragte taak.

Graaf Dirk bevond zich in zijne woning, en verbeidde met ongeduld de komst van zijn vriend Otto; het schaakbord, zijne meest geliefkoosde uitspanning, stond reeds in gereedheid, en blijkbaar viel den graaf de tijd lang. Reeds was het uur daar, waarop Otto zich bij hem bevinden zou, en hoe stipt deze anders ook ware, thans verliep er nog een geruimen tijd, alvorens hij verscheen. De vorst begon zich inderdaad te verontrusten, en wilde reeds eene wacht uitzenden, om hem te doen opsporen, toen Otto eindelijk binnentrad, en den graaf met hartelijken eerbied begroette. Dirk stak hem met geestdrift de hand toe, en zeide:

»Wees gegroet, Otto! Maar waarom liet gij mij zoo lang wachten? De tijd valt mij zoo schrikbarend lang in uwe afwezigheid?"

Gewigtige gebeurtenissen hielden mij op, mijn heere! en gij zult mijn toeven verschoonen, zoodra ik u de reden er van heb ontvouwd. Morgen vroeg, mijn heere! beginnen reeds de vijandelijkheden. Nog dezen nacht wordt een gedeelte der troepen van Bavo door vaartuigen aan

land gebragt in het lage en moerassige gedeelte; maar dit punt van aanval is slechts eene list, om u te verlokken, de sterkte te verlaten. Achter de hoogten en dus onzigtbaar voor onze blikken, zal zich de hoofdmagt van Bavo voortbewegen, om ons, terwijl wij den wijkenden vijand vervolgen, onverhoeds en met felle woede in den rug aan te vallen, en op deze wijze eene algeheele zegepraal te behalen. Ik heb zoo lang getoefd, mijn heere! tot ik alle bijzonderheden van Bavoos plannen leerde kennen, en nu ben ik, Gode en den heiligen zij dank! nog tijdig genoeg hier bij u, om, nu wij het gevaar kennen, den vijand zelven te vangen in den strik, dien hij ons spant. Ik heb onze voornaamste hoplieden hier bescheiden, om uwe bevelen te vernemen, opdat alles in gereedheid gebragt worde, en Bavo morgen treure over zijne nederlaag, hij, die zich reeds zoo zeker waant van de overwinning."

»Mijn trouwe vriend!" sprak de graaf aangedaan, »waarmeê zal ik u ooit vergelden, wat ik u schuldig ben. Vervolgens vulde hij eigenhandig den grafelijken beker en dien aan zijne lippen brengende, sprak Dirk met ontroerde stem: »deze dronk zij u gewijd! Doe mij bescheid uit mijnen beker, en bewaar dien als uw eigendom, niet tot loon voor uwe deugd en trouw, maar ten teeken van mijne innige genegenheid en dank!"

Aangedaan ledigde Otto den beker, drukte 's graven hand, en sprak met bewogen stem:

»Ik dank u, mijn heere! moge God steeds met u zijn, en u zegenen, nu en altijd!"

Achtervolgens naderden thans de voornaamste aanvoerders van 's graven legermagt, door Otto tot het houden van een krijgsraad bescheiden, en nadat allen gezeten waren, deelde Dirk hun terstond meê, langs welken weg Bavo eene gemakkelijke zegepraal dacht te behalen, zoodat het noodig was, nog in den aanstaanden nacht de noodige maatregelen te nemen, om den vijand zelven te doen vallen in den strik, dien hij hun spannen zou. De graaf ontwikkelde zijn plan in korte woorden: hij wilde een gedeelte der bezetting den

volgenden dag een uitval laten doen op de krijgsknechten, die door de vaartuigen in het lage land zouden gebragt worden, ten einde op deze wijze den vijand in den waan te brengen, dat zijne list mislukt was; maar het meeste en beste deel zijner legermagt moest in den nacht uitrukken, en de wegen bezetten achter de hoogten, om daar den niets kwaads vermoedenden vijand — die voorwaarts zou oprukken, om de bezetting, die den uitval deed, in den rug aan te tasten — zelven in den rug aan te vallen, en over de kling te jagen. Met het oog op de ligging van Dordrecht en de stelling van den vijand, had niemand der aanwezigen eenige gegronde bedenking te maken tegen het plan van den graaf, hetwelk derhalve eenparig werd goedgekeurd. De zitting werd nu voortgezet, tot alle bijzonderheden geregeld waren, en daarna begaf ieder zich aan het werk, om de hem opgedragen taak naar behooren te vervullen.

Toen de zon den volgenden morgen hare eerste stralen uitzond, en den geheelen omtrek vriendelijk begroette, scheen het, dat zij niet deelde in het bloedig spel der menschen, ofschoon het spoedig bleek, dat Otto naauwkeurig was ingelicht. De bodems daagden werkelijk op, en zettede vijandelijke krijgers aan land, die schijnbaar een aanval op de vesting wilden ondernemen. Toen zij in geregelde orde begonnen op te trekken, werden de bruggen der vesting terstond neergelaten, en trok eene vrij talrijke schaar den aanvallers te gemoet. Bavo, verheugd over het welslagen zijner list, kon slechts met moeite zijn bloeddorstigen krijgslust beteugelen. Toen de vijandelijke scharen elkander genoegzaam waren genaderd, werden zij handgemeen, waarbij Bavoos weermannen het onderspit schenen te delven, althans zij geraakten aan het wijken, en namen den terugtogt aan, niet vlugtende, maar in geregelde orde en zich verdedigende, zoo als hun bevolen was. Doch de krijgslieden van den graaf lieten zich ook niet tot eene overhaaste vervolging verleiden, en rukten integendeel met de grootste behoedzaamheid voorwaarts. Bavo gaf nu bevel aan zijne scharen, die achter de hoogten post gevat hadden, om

op den vijand aan te vallen. Dit deden zij terstond met wilden moed; maar terwijl zij met luid krijgsgeroep op de bezetting losstormden, vielen van alle zijden en in den rug de grafelijke weermannen op hen aan, en zulks zoo onverhoeds en fel, dat het leger van Bavo weldra in verwarring gebragt werd, en buiten staat geraakte zich te verdedigen. Thans had er eene vreesselijke slagting plaats: de grond was spoedig doorweekt met bloed, en wie niet viel onder het zwaard van graaf Dirk, zocht zijn heil in overhaaste vlugt dwars door het lage land, om de vaartuigen te bereiken; maar ook van die vlugtelingen vond een goed deel den dood in het moeras, en slechts weinigen mogten hun leven redden. Bavo werd geheel geslagen, en moest zelfs zijn gansche gebied overlaten in de handen van den overwinnaar.

Met wapperende vanen en luide jubelkreten aanvaardde het zegevierend leger den terugtogt, en werd vorstelijk onthaald door den zegevierenden graaf, die des middags zijne aanvoerders en hoplieden aan zijnen disch zag, en hun zonder achterhoudendheid bekend maakte, dat men de behaalde zege uitsluitend verschuldigd was aan Otto, die hem in tijds het verraderlijk plan van Bavo had meêgedeeld. Van alle kanten klonk nu de lof van 's graven vriend, die wederom door zijne bescheidenheid aller harten voor zich won, en hulde deed aan de onvolprezen dapperheid, waarmeê de dapperen het werk hadden volbragt, dat hij slechts had kunnen aanwijzen.

Wij laten thans den graaf en zijne dischgenooten over aan hunne vreugde over de behaalde overwinning, en rigten onze schreden naar het bisschoppelijk paleis te Utrecht.

Toen wij Waldebold, dien wij des nachts in de woning van Bavo hebben verlaten, den volgenden morgen vroeg den terugtogt naar het Sticht aanvaardde, had hij zijne gewone zelfbeheersching geheel herkregen, zoodat niemand hem kon aanzien, wat er omging in zijne ziel. En toch woedden de hevigste hartstogten in zijn binnenste! Hij had zijn meester gevonden, en was door dezen behendig

verlaagd tot een slaafsch werktuig: hij, Waldebold, die steeds gewoon was, anderen te bevelen, en zelfs, op zeer weinige uitzonderingen na, een beslissenden invloed uit te oefenen op den stichtschen bisschop. Dit was inderdaad op zich zelf voldoende, om hem zoodanig te vernederen, als hij nooit mogelijk zou geacht hebben, en tevens eene diepgevoelde zucht naar wraak bij hen op te wekken. En nu kwam nog hierbij, dat de monnik, de man, die hem zoodanig had vernederd en verguisd, in het bezit was van een vreesselijk geheim, welks openbaarmaking hem met dood en verderf dreigde! Men kan zich ligt voorstellen, hoe hij den nacht had doorgebragt, na het laatste onderhoud met den kloosterling, en dat geen verkwikkende slaap op hem was neergedaald. Gloeijende van wraakzucht, zon hij op middelen, om dien geheimzinnigen monnik geheel onschadelijk te maken; maar ter naauwernood hield zijn geest zich daarmeê bezig, of hij gevoelde zich overmeesterd door een onbeschrijfelijken angst, die ook in ieder opzigt geenszins ongegrond was. Hoe zou hij kunnen worstelen tegen dien vijand, die zijne geheimen kende, en geheel zijn inwendig leven gepeild had; tegen dien monnik, die alles voorzag, en elken maatregel, tegen hem gerigt, onmiddellijk zou verlammen, om den aanlegger des te gestrenger te straffen? Geslingerd door wraakzucht en angst, had Waldebold geen oogenblik rust gevonden, en was hij blijde, toen de zon opging, en het licht hem bestraalde. Hij liet zijn paard zadelen en voorbrengen, en het inademen der frissche morgenlucht hergaf hem allengskens zijne verloren krachten en geestkracht.

Terwijl hij in een tamelijk sterken draf voortreed, scheen het, dat een gelukkig denkbeeld in zijne ziel opkwam; want er vertoonde zich een opgeruimde trek op zijn onbewegelijk gelaat, en zijne oogen begonnen van vreugde te stralen.

»Ja," sprak hij in zich zelven, »beter redmiddel voor mij bestaat er niet! Slechts de dooden bewaren het stilzwijgen, en voor luttel gouds kan ik beschikken over eene hand, die niet zal falen!"

Hij vervolgde thans zijnen weg, en bevond zich reeds vroeg in den morgen in het bisschoppelijk paleis, waar hij weldra een langdurig onderhoud had met Adelbold, dien hij van den uitslag zijner zending verslag deed. Hij zette den bisschop de plannen van Bavo breedvoerig uiteen, waarbij Adelbold herhaalde blijken van goedkeuring gaf; maar aan het einde sprak hij hem ook over hetgeen Celestinus had opgemerkt, zonder van dezen te gewagen, en betuigde derhalve zijne vrees, dat Bavo geslagen zou worden, indien een zijner hoplieden hem heimelijk mogt verraden hebben. Adelbold echter, een geoefend krijgsvoerder, sloeg geene acht op dit vermoeden, en regtvaardigde alzoo de redenen, waarom de monnik hem had afgeraden, zijn vermoeden aan Bavo meê te deelen. De bisschop wreef zich vergenoegd de handen, en zeide kortaf:

»Zulke dwaze vermoedens vergeeft een krijgsman gaarne den oningewijden geestelijke. Ha, trotsche graaf! de eerste stoot is u toegebragt; weldra zult gij onze klaauwen nog feller gevoelen!"

Zonder dezen uitroep te beantwoordea, volbragt Waldebold getrouwelijk zijn last, en drong bij den bisschop aan, dat deze met den meesten spoed een leger op de been zou brengen, om Bavo te ondersteunen: had deze de overwinning behaald dan ware het noodig, de verkregen voordeelen zoo spoedig mogelijk te vervolgen, en mogt hij onverhoopt geslagen zijn, dan kon de bisschop welligt nog de geleden nederlaag wreken. Het kostte niet veel moeite, om Adelbold daartoe over te halen, dewijl hij zelf vurig naar den strijd verlangde. Beiden beraadslaagden alzoo over de te nemen maatregelen, en er werd bepaald, dat de bisschop binnen twee dagen met zijne talrijke benden zou oprukken, om den graaf te bestoken.

Op den namiddag van denzelfden dag kwam er een renbode aan, die den kerkvoogd het berigt bragt van de nederlaag, die zijn leenman had geleden. Buiten zich zelven van woede, deed Adelbold een duren eed, dat hij Bavo bloedig zou wreken. Echter beleed hij onverholen, dat Waldebold een scherpen blik bezat en was zeer

verheugd, dat hij gevolg had gegeven aan zijn raad, om zoo spoedig mogelijk tegen den overwinnaar op te trekken.

Tegen den avond vinden wij Waldebold in zijn vertrek, ijverig bezig om de met den bisschop beraamde maatregelen op het papier te brengen, zoo als hem door Celestinus gelast was, ten einde het berigt door een vertrouwden bode naar het klooster te Nijmegen te doen brengen. Hij schreef vlijtig voort, toen er aan de deur geklopt werd, en na ontvangen verlof een man binnentrad, wiens voorkomen onwillekeurig een onaangenamen indruk maakte. Hij droeg het eenvoudig gewaad van een weerman, en had den hoed diep in de oogen gedrukt; haren en baard waren van eene rossige kleur, en bedekten bijna het gansche gelaat, zoodat men zijne trekken niet onderscheiden kon. Hij bleef vóór den deken staan, zonder te groeten dan met eene ligte buiging van het hoofd, en wachtte tot Waldebold zou beginnen te spreken. Deze hield terstond op met schrijven, en vroeg haastig:

»Zijt gij degeen, van wien men mij gesproken heeft?"

In stede van te antwoorden, knikte de aangesprokene ten teeken van bevestiging.

»Geef mij in dit geval het wachtwoord!"

»Holland!" antwoordde de onbekende op fluisterenden toon.

»Het is wel," hernam Waldebold. »Laat ons thans over zaken spreken. Men heeft mij gezegd, dat uwe hand den dolk zeker voert, en gij uwen man niet mist. Ik heb last ontvangen, om met u in onderhandeling te treden, zoo gij bereid zijt, eene goede som op deze wijze te verdienen. Mogt gij echter uw voormalig handwerk hebben laten varen, dan springt onze onderhandeling af."

»Ik ben dezelfde, die ik altijd was en ik blijven zal. Wat staat mij te doen?"

»Een brief brengen naar het klooster te Nijmegen, dien in persoon overgeven aan broeder Celestinus, welke u hetzelfde wachtwoord zal doen hooren, en

dan den dolk trekken, en.... gij begrijpt mij wel, niet waar?"

»Volkomen."

»Zie hier een goed gevulde goudbeurs; neem haar meê, en is de daad volbragt, dan ligt hier nog eene andere voor u."

»Ik ben niet gewoon vooruit betaling te nemen! Geef mij den brief en ik vertrek."

»Gij hebt eene hooghartigheid op uwe eigen hand," sprak Waldebold. Verwijder u thans, maar blijf in de onmiddellijke nabijheid van mijn vertrek; ik zal over een half uur den brief gereed hebben; gij klopt dan weer aan, neemt hem in ontvang, en reist onverwijld voort."

De gehuurde moordenaar vertrok met eene ligte buiging van het hoofd, en Waldebold zette zich aan zijne schrijftafel, en arbeidde ijverig voort, tot hij zijn berigt ten einde had gebragt en den brief behoorlijk verzegeld. Stipt een half uur later, werd er aan zijne deur geklopt, en het verlof tot binnentreden gevende, nam Waldebold den brief op, om denzelven aan den gehuurden booswicht te overhandigen. Wie schetst echter zijn schrik, toen hij, het oog opslaande, den monnik Celestinus voor zich zag staan, die hem met een vreesselijken blik aanstaarde. Waldebold kromp ineen, alsof hij eene spookgestalte aanschouwde; zijne tanden klapperden, zijne kniën knikten, met één woord, hij was geheel een beeld van verschrikking. De blik van den monnik bleef met eene onbeschrijfelijke uitdrukking op hem rusten, en deed hem helsche folteringen ondervinden. Langzamerhand plooide zich het gelaat van den monnik tot een glimlach, waarin eene grenzelooze verachting zich afspiegelde, en op schamperen toon sprak hij:

»Nietige worm! dorst gij u verstouten, de schendende hand tegen mij op te heffen! Ellendige dwaas! hebt gij een oogenblik kunnen denken, dat gij mij een strik spannen zoudt! Geef mij uw berigt, opdat ik mij overtuige of gij zelfs wel gehoorzamen kunt!"

Werktuigelijk gaf Waldebold den brief over, terwijl

hij als vernietigd op den grond bleef staren. Geen woord kwam over zijne lippen, en hij waagde zelfs geene poging, om zich te verontschuldigen. Hij toefde in onuitsprekelijken angst zijn vonnis, en beefde als een misdadiger voor zijne regters.

Celestinus zette zich neer, en doorliep het berigt met de meeste opmerkzaamheid, zoo zelfs, dat hij de tegenwoordigheid van Waldebold geheel scheen te vergeten. Zoodra hij de lezing had geëindigd, stak hij terstond den brief bij zich, wierp nog een verpletterenden blik op den deken, en verliet het vertrek, zonder verder één woord met hem te wisselen. Waldebold was inderdaad eene prooi van wanhoop en vertwijfeling, en had een langen tijd noodig, vóór hij weer eenigermate tot bezinning kwam. Thans wist hij met stellige zekerheid, dat hij vergeefs iets tegen dien raadselachtigen monnik zou kunnen ondernemen, en daarom gevoelde hij een onuitsprekelijk berouw, dat hij zich door onbedachten wraaklust had laten meêslepen, om een aanslag tegen hem te ondernemen.

»Ik ken mij zelven niet meer!" riep hij eindelijk uit. Ik wist toch, dat die man in ieder opzigt mijn meester was; ik wist, dat hij mijn leven in handen heeft! En in plaats van hem getrouw te dienen, en mij door ijver en gehoorzaamheid zijne vergiffenis waardig te maken, smeedde ik een toeleg op zijn leven, en maak hem tot mijn doodvijand! O, waarom kan ik het gedane niet ongeschied maken! Hier op mijne kniën, Celestinus! smeek ik u om vergiffenis en genade! O, verhoor mij, en neem mij in genade aan! Blindelings wil ik u dienen en gehoorzamen, als een slaaf. Genade! o, genade!"

Waldebold was werkelijk op de kniën gevallen, en strekte smeekend de handen uit. Een tijd lang bleef de berouwhebbende zondaar in die slaafsche biddende houding, en stond toen op. Angstig verhief hij het oog, en zie, de monnik — zoo zacht binnengetreden, dat hij zulks niet bemerkt had — stond weer daar, hem ernstig, maar tevens met medelijden aanstarende

»Uw berouw is opregt, Waldebold!" sprak hij, »en wat gij thans gesproken hebt, kwam uit uw hart. Daarom wil ik u weer in genade aannemen, en zoowel uwen ijver als uwe gehoorzaamheid op de proef stellen. Ik zal wel niet noodig hebben, u te waarschuwen, dat gij mij geene strikken meer zoekt te spannen; want gij hebt de zekerheid verkregen, dat gij in iederen strijd tegen mij het onderspit moet delven! Verneem nu, wat ik u te bevelen heb. Gij verlaat onmiddellijk het Sticht, en trekt, zoo snel gij kunt, naar heirtog Godfried van Lotharingen, dien gij te Nijmegen vinden zult, waar gij in pelgrimsgewaad niet wordt afgewezen, en niemand u herkennen zal. Neem dezen brief, en bewaar hem met de grootste zorgvuldigheid! Gij blijft mij met uw leven borg, dat gij hem aan den regten persoon ter hand stelt. Gij zult aan het hof van den heirtog eene schoone maagd zien, Bertha geheeten, en voor haar zijn deze letteren bestemd. Het middel, om haar den brief te overhandigen, zonder dat iemand ter wereld daarvan iets bespeurt, laat ik veilig over aan uwe sluwheid. Dien mij ijverig en trouw, tegen dien prijs schenk ik u mijne vergiffenis! Vaarwel!"

Nadat de monnik het vertrek had verlaten, gevoelde Waldebold zich van een zwaren last bevrijd, en op zijn anders zoo onbewegelijk gelaat straalde nu eene innige vreugde: zijn hart gloeide van dankbaarheid jegens den man, dien hij had willen doen vermoorden, en die hem edelmoedig vergiffenis wilde schenken. Hadde men thans in zijn binnenste kunnen lezen, dan zou men ontwaard hebben, dat er eene algeheele omkeering in zijn gemoed had plaats gevonden; hij dacht niet meer aan haat of wraak, maar kende slechts één streven: al het mogelijke te doen, om volledige vergiffenis te verwerven van den man, dien hij naar het leven had gestaan. Met den meesten spoed maakte hij de noodige toebereidselen tot zijn vertrek, gaf den bisschop schriftelijk kennis, dat hij voor een korten tijd afwezig zou zijn, en verliet Utrecht, als een geheel ander mensch, dan toen hij nog kort geleden die stad binnenkwam.

Bisschop Adelbold hield zich thans ijverig bezig met het op de been brengen eener talrijke schare en trok daarmeê tegen zijnen vijand op, vurig verlangende om slag te leveren en den hoon, Bavo aangedaan, te wreken. Hij overzag met krijgsmans fierheid zijne talrijke goedgeordende en welgeoefende benden, en naderde allengs den Rijn, waar men aan den oostelijken oever, in de omstreken van Bodenlo, het terrein geschikt achtte om het grafelijk leger den slag aan te bieden. Wie schetst echter Adelbolds verbazing, toen hij, aldaar aangekomen, het leger van graaf Dirk III in slagorde vond geschaard, die, als een geoefend veldheer, zoo veel mogelijk partij had getrokken van de voordeelen, welke het terrein hem aanbood. Het was alsof eene onzigtbare magt den graaf ingelicht had van de aankomst niet alleen, maar ook van het plan van aanval, door den bisschop ontworpen, en ondanks zich zelven, sloop er — althans in de eerste oogenblikken — wantrouwen tegen zijn vertrouweling en vriend in zijnen boezem, terwijl hij tevens alle zelfvertrouwen en de vaste overtuiging van de zege te zullen behalen, voelde wankelen. Adelbold was echter geenzins een lafaard, maar behoefde integendeel voor niemand te wijken, wat moed en dapperheid betrof, en daarom was hij de verslagenheid, welke hem aanvankelijk overweldigde, spoedig meester. Als geoefend krijger, berekende hij met een valkenblik, op welke wijze hij de beste kansen om zege te vieren kon verkrijgen, en toen alles gereed was voor den aanval, zag men bisschop Adelbold bezield met een fieren moed, welke meer achting verdiende dan zijn karakter, wanneer hij getooid was met mijter en kroonstaf.

Op den 10den Julij 1018 geraakten de beide legers slaags, en van beide zijden verrigtte men wonderen van dapperheid; maar alle bewegingen van de bisschoppelijke benden werden voorgekomen of verijdeld door het grafelijk leger, en Adelbold leed in dien bloedigen slag eene geduchte nederlaag. Groot was het aantal dooden en gekwetsten, en het bloed van tallooze stichtsche ridders en knapen had den grond doorweekt, zoodat

Adelbold, schuimbekkende van woede, met onuitwischbaren hoon bedekt, met moeite zich zelven en het overschot zijner krijgsmagt door de vlugt redde. De overwinnaar, met lauweren getooid, trok meesterlijk partij van zijne hernieuwde zegepraal, en hechtte geheel het land beoosten den Rijn bij Bodenlo en deze plaats zelve aan zijn gebied.

Zoodanig was de onverwachte afloop der beide eerste togten tegen den graaf van Holland, en Adelbold moest het onwillekeurig betreuren, dat hij geen gehoor had gegeven aan den raad van Waldebold, die hem zoo herhaaldelijk gewaarschuwd had tegen dezen verderfelijken oorlog. Ook kon hij langer geen wantrouwen voeden tegen den man, die hem den afloop had voorspeld, en hem tot op het laatste oogenblik den krijg ontraden. Wel wist hij, dat de heirvaart tegen zijn gehaten vijand nog niet geëindigd was, en er door Godfried en verscheidene bisschoppen een ontzagwekkend leger op de been zou gebragt worden; maar de trotsche overmoed van den utrechtschen kerkvoogd was gebroken, en zijn gemoed met treurigheid vervuld. Zelf begon hij in te zien, dat de graaf van Holland te magtig was, om hem op het oorlogsveld te overwinnen, en buitendien scheen het ook, alsof eene hoogere magt Dirk ter zijde stond, en hem tegen zijne vijanden beschermde. Treurig en mismoedig keerde Adelbold terug, en ofschoon hem nog de hoop overbleef, dat Dirk binnen korten tijd toch voor de overmagt zou moeten bukken, gelukte het hem niet, zijn fieren moed en vast vertrouwen op zijne zaak te herwinnen.

IV.

Bertha en Celestinus.

Wij hebben in den aanvang van ons verhaal gezien, dat de keizer op den rijksdag te Nijmegen heirtog Godfried van Neder-Lotharingen, onder wien graaf Dirk III geacht werd te staan, belast had met de taak, om Dordrecht te slechten, en 's graven aanhang van daar te verjagen. Wij zeiden toen reeds met een enkel woord, dat hertog Godfried dezen last met vreugde op zich had genomen, en vurig verlangde naar den strijd.

Godfried was een dapper held en tevens een regtschapen man, die het hart op de regte plaats droeg. Hoe had het hem gegriefd en geërgerd, dat Holland zoo zeer in magt en aanzien steeg, en zich met fieren moed tegen ieder aankantte, die zijn aanzien trachtte te fnuiken! Wel had hij vaak gemord tegen de aanmatiging van den graaf, die zelfs het woord van den keizer minachtte, en zich ook weinig bekommerde om de geestelijke waardigheid, die de krijgszuchtige Adelbold bekleedde! Wel had Godfried reeds voorlang gewenscht, dien overmoed met de wapenen in de vuist voor altijd te temmen; maar de hertog bezat een te edel hart, om langs eerloozen of verraderlijken weg zijne oogmerken te bereiken, ofschoon hem daartoe de gelegenheid herhaaldelijk was aangeboden. Eenmaal zelfs was hem schriftelijk het aanbod gedaan, om den graaf door sluipmoord van het leven te berooven; maar met de diepste

verachting had de edele heirtog dit voorstel onvoorwaardelijk afgewezen. Toen de keizer hem echter ter heirvaart tegen graaf Dirk had opgeroepen, ontveinsde hij niet, dat hij met de meeste vreugde aan het keizerlijk bevel gehoorzamen zou, en naar zijn gebied teruggekeerd, toog hij spoedig aan het werk, en zond de oproepingen ter heirvaart aan den aartsbisschop van Keulen en de bisschoppen van Trier, Kamerijk en Luik, met bevel in naam des keizers, om ook hunne leenmannen aan te manen, het verbonden leger krachtdadig te versterken. Als algemeene verzamelplaats der bondgenooten, had hij een eilandje aangewezen, vermoedelijk de Betuwe, om van daar zich bij Nijmegen op de Waal in te schepen.

Godfrieds gade had zich met haar gezin insgelijks naar die stad begeven, om aldaar haren gemaal vaarwel te zeggen, en getuige te zijn der inscheping van het verbonden leger, dat zoo talrijk was, dat het in de oude oorkonden van dien tijd onmetelijk groot — *exercitus immensus* — genoemd wordt.

Het was omstreeks het einde van Julij van het jaar 1018, op een heerlijken zomeravond, dat een tweetal vrouwen gezeten was in eene ruime zaal, voor het geopend venster, een bekoorlijk uitzigt over den stroom aanbiedende. Heerlijk schoon ging de zon onder, en tooide de oevers der rivier in schitterend goud, door millioenen stralen teruggespiegeld in het zacht bewogen water, als om aan de koele verbeelding van het westen een oosterschen gloed te schenken, en de beelden van die paleizen, van goud opgetrokken en met louter edelgesteenten versierd, waarvan de legenden der Arabieren zoo veel wonderen verhalen, voor de bewonderende blikken der beide toevende vrouwen in werkelijkheid te doen bestaan.

»O, mijne Bertha!" sprak de hertogin, echtgenoot van Godfried, »zulk een ondergaan der zon aanschouwde ik nimmer! Zie, hoe 't oog zich verliest in die gouden zee, welke ons als toeroept: hoe nietig is onze menschelijke grootheid bij de almagt Gods! De zon gaat onder, en toch wil zij, dat hare laatste stralen onze zielen stemmen tot eerbiedige bewondering en aanbidding van al

den rijkdom, welken zij dezen dag weer aan het aardrijk schonk! Hoe zou deze aanblik den mensch niet vernederen, die rusteloos zwoegt naar een luttel deel van het goud, waarmeê die ondergaande zon met onbegrijpelijke majesteit en eenvoud deze onafzienbare streek zoo weelderig tooit! O, neem uwe harp, Bertha, geliefde vriendin! en zing een loflied op den Schepper, wiens almagt thans wederom zoo onvergelijkelijk tot ons spreekt!"

Bertha voldeed aan het verlangen der hertogin, en terwijl zij dit loflied zingt, hebben wij de gelegenheid deze liefelijke gestalte meer van nabij te beschouwen, zonder haar door onbescheiden blikken te beleedigen.

Bertha was toenmaals eene maagd van ongeveer twintigjarigen leeftijd. Haar hoofd was versierd met weelderige blonde lokken, welker kleur, ten allen tijde tamelijk zeldzaam, dien onbeschrijfelijk liefelijken indruk gaf, die misschien wel de oorzaak is, waarom de dichters haar met den naam van goudblond hebben bestempeld. Het voorhoofd was hoog en gewelfd; maar de dartele vrolijkheid, zoo eigen aan haren leeftijd, vertoonde zich niet op dit voorhoofd, dat, ondanks de sneeuwwitte huid, van ernst, ja zelfs van droeve somberheid getuigde.

Hare vrij donkere blaauwe oogen waren vol uitdrukking en gevoel, en hadden eene onweerstaanbare aantrekkelijkheid, wanneer zij — door fraaije lange wimpers versierd — met belangstelling op een of ander voorwerp rustten. De mond was als tot een vriendelijken lach geschapen voor gelukkigen en tot een medelijdend woord van troost voor armen en bedrukten, en toonde bij het openen een paar rijën tanden, welker regelmatigheid slechts door hun doorschijnend wit werd geëvenaard. Hare elpenblanke huid gaf aan haren hals eene tooverachtige bekoorlijkheid, en de bewegingen van den golvenden boezem bewezen duidelijk, dat in dit schoone ligchaam geene koude, geene ongevoelige ziel woonde. Voeg nu, waarde lezer! bij deze beschrijving nog eene ranke leest, en gij zult het ligt begrijpen, waarom zij

algemeen de schoone Bertha werd genoemd. Opdat er aan onze schildering niets ontbreke, verzwijgen wij niet, dat de voet, die de harp in evenwigt houdt, zoo klein, teer en fraai gevormd is, dat ons oog ook daarop met het meeste welgevallen blijft rusten.

Terwijl wij ons zelve bijna geen rekenschap kunnen geven van de gewaarwordingen, die in ons oprijzen bij de beschouwing van dit liefelijk vrouwebeeld, vragen wij ons onwillekeurig af, hoe het mogelijk kan zijn, dat daar, waar de natuur al hare gaven schonk, de mensch zoo veel onheil heeft kunnen stichten, dat op het gelaat dier beeldschoone, twintigjarige maagd reeds al de droeve ernst van het leven gegrift staat. Bertha heeft intusschen haar gezang geëindigd, en weidt haren blik over het schoone natuurtooneel, dat zich voor haar oog ontrolt.

Maar Bertha ziet al dit schoone, en toch komt het in haren geest niet tot bewustheid! Het is duidelijk zigtbaar: hare ziel is niet hier, maar elders; hare gedachten zwerven af, en schijnen onwillekeurig een rustpunt te zoeken; doch zij zwerven steeds voort, doorzoeken, als het ware, telkens de reeds bezochte streken op nieuw, en willen, vermoeid van al die vergeefsche togten, eindelijk van hare vermoeidheid uitrusten; doch dan worden zij als met wreedaardig geweld weer voortgezweept, en vangen op nieuw den zwerftogt aan, tot dat haar hoofd, waarin die gedachten ontstaan, zich mat nederbuigt op de borst, en een droeve, diep gevoelde klaagtoon ontvloeit aan de lippen, ontrouwe wachters, die de deuren van den kerker openen.

Zoo zat de schoone Bertha werkelijk daar, met het moede hoofd voorover gebogen, toen eene zachte vriendelijke hand haar het hoofd opbeurde.

»Gij moogt u niet zoo overgeven aan uwe smart, Bertha!" klonk het welwillend en meêdoogend uit den mond der goedhartige hertogin. »Gij moogt niet zoo droef wanhopen, terwijl alles om u heen getuigt van Gods almagt en liefde. Zie, Bertha! wij, menschen, onvolmaakte schepselen, die u omgeven, wij hebben u zoo

zielslief, en willen u gaarne alles wat goed is en edel en schoon geven, en hoe veel te meer moogt gij alzoo niet hopen, dat de Algoede uwe smart ook nog eenmaal zal doen verkeeren in jubelende vreugde! Laat toch uw oog weiden over deze heerlijke natuur; want zelfs den onverschilligste schenkt zij kracht en troost. Mij is het waarlijk, alsof uw leed nog heden avond verzacht zal worden! Want zoo aanbiddelijk schoon zou immers de zon niet ondergaan, indien uw leed even droef en zwaar blijven moest!'

Onwillekeurig verhief Bertha het oog: die kinderlijke eenvoud, dit vroom bijgeloof vond inderdaad een bemoedigenden weerklank in haar hart, en toen zij eindelijk het heerlijk tafereel aan hare voeten werkelijk aanschouwde, sprak zij met verlevendigde hoop:

»Mijn God, gij hebt gelijk! Hoe wreed zou het wezen, mij zulk een verrukkelijk schouwspel te doen bewonderen, zonder mij althans een van die troostrijke stralen neer te zenden in het akelig duister mijner toekomst."

Hier werden beide vrouwen gestoord door een binnentredenden dienaar, die haar berigtte, dat een pelgrim zich aan de poort aanmeldde, en verzocht om nachtverblijf. Hij was van Utrecht gekomen, en door bisschop Adelbold belast met een groet aan den hertog van Lotharingen; wel had hij reeds vernomen, dat deze zich niet meer hier bevond, doch vermoeid van den verren togt, weigerden zijne voeten hem de dienst, en moest hij de edele gemalin van den hertog lastig vallen met de bede, om hem dezen nacht te herbergen.

Zonder aarzelen gaf de hertogin bevel, om hem welwillend en vriendelijk te ontvangen, hem met spijs en drank te verkwikken, en uit te noodigen, vervolgens nog eenige oogenblikken in hare tegenwoordigheid door te brengen. Tevens wees zij een vertrek voor hem aan, en beval den dienaar alle zorg voor zijne legerstede te dragen.

Een pelgrim of bedevaartganger werd toenmaals met den meesten eerbied en onderscheiding behandeld, en het was beide vrouwen aangenaam te vernemen, dat de vrome

man niets liever wenschte, dan eenige oogenblikken door te brengen in het bijzijn der hooggeplaatste vrouw, wier uitstekende godsvrucht overal en door allen geprezen werd.

Terwijl de pelgrim, onder het matig genot van spijs en drank, eenigzins van zijne doorgestane vermoeijenis was hersteld, verheugden de beide vrouwen zich in het vooruitzigt, dat zij nog eenigen tijd een belangwekkend onderhoud zouden hebben met den vromen reiziger, en Bertha vooral gevoelde eene levendige vreugde. De woorden, nog kort geleden door de hertogin gesproken, hadden haar met nieuwen moed en hoop voor de toekomst bezield, en ofschoon zij voor zich zelve bewust was, dat er weinig waarde aan voorgevoel kon gehecht worden, zoo was het haar niettemin, alsof eene inwendige stem haar toefluisterde, dat de onverwachte komst van dien bedevaartganger met hare lotgevallen en haren verderen levensloop in naauw verband kon staan. Er teekende zich eene ongewone opgeruimdheid, een blijde moed op haar gelaat, wat ook aan de hertogin niet ontging, die haar inderdaad zielslief had, en haar met aandacht en belangstelling gadesloeg.

»Ik dank den goeden God, Bertha!" sprak zij op liefdevollen vriendelijken toon, »dat ik eens weer opgeruimdheid in uwe gelaatstrekken mag lezen! Gij weet zelve niet, en kunt het ook niet weten, in welke mate ik in uwen kommer deel, en hoe ik onafgebroken tot den Algoede bid, dat Hij uw hart verlossen moge van het folterend wee, dat u reeds zoo lang gepijnigd heeft. En ik wil het u niet ontveinzen, dat ook mij dezelfde blijde hoop bezielt, welke uit uwe oogen schittert. Reeds zoo lang ik op de laatste stralen der zon — die zoo aanbiddelijk schoon ondergaat — mijn blik laat rusten, was het mij, alsof uwe droefheid spoedig een einde zou nemen, en nu zoo onverwachts die bedevaartganger aanzoek doet om nachtverblijf te onzent, begin ik zelve een vast geloof te koesteren, dat uw lijden weldra zal ophouden! Maar, mijne lieve vriendinne! laat ons vooral zorg dragen, dat wij ons niet te veel overgeven

aan een verblijdend voorgevoel, en met geduld en onderwerping afwachten, wat God over ons beschikt.

»Wees verzekerd, mijne geëerbiedigde vriendin!" antwoordde Bertha, »dat ik mij niet zal laten beheerschen door verkeerde denkbeelden, waarvoor ik geen enkelen grond zou weten aan te geven; zelve zou ik de eerste zijn, om zulk eene dwaasheid in mij te veroordeelen. Ik heb reeds veel geleden, en meermalen mijn diep gevoelden kommer mogen uitstorten in uwen trouwen boezem; doch, is het niet zoo, mijne vrouwe! nooit heb ik gemord of gezondigd tegen mijn hemelschen Vader! Thans echter vervult mij eene blijde hoop, waartoe uwe woorden den eersten grond gelegd hebben, en ik gevoel mij buiten staat, deze gewaarwording, die ik reeds lang niet meer gekend heb, te onderdrukken. Zoo laat mij dan voor weinige oogenblikken den troost genieten, dat het donker in mijne ziel verlicht worde door een helderen straal van hoop, ofschoon ik mij zelve van die hoop geene rekenschap geven kan. Och, hoe bedriegelijk soms ons voorgevoel ook zij, het is toch voor mij een onuitsprekelijk genot, dat ik zoo lang mogelijk wensch te koesteren! Blijkt het daarna, dat wij ons bedrogen hebben in onze blijde verwachting, dan toeft mij immers weer een troostend woord van uwe lippen, zoo als gij alleen dat spreken kunt, en ook dan zal mijn gewond hart niet ontoegankelijk zijn voor de stem der godsdienst, die nooit vergeefs tot mij sprak."

De hertogin drukte hare vriendin aan het hart, en zag haar met zoo veel liefde aan, dat Bertha hare hand greep, waarop een traan van innige dankbaarheid viel. Reeds opende zij den mond, om hare erkentelijkheid te betuigen aan de liefdevolle vrouw, die haar zoo ruimschoots en in ieder opzigt het gemis eener moeder vergoedde, toen een bediende binnentrad, en aan de hertogin vroeg, of zij het bezoek kon ontvangen van den bedevaartganger, die geheel verkwikt was, en zijn verlangen te kennen gaf, om nog eene wijl in de tegenwoordigheid der godvruchtige gade van hertog Godfried te mogen doorbrengen. Nadat de dienaar met een toestemmend

antwoord was vertrokken, trad Waldebold — want niemand anders was de boetvaardige bedevaartganger — het vertrek binnen, en nam plaats op den zetel, hem door de hertogin aangewezen.

Weldra ving Waldebold een onderhoud aan met de beide vrouwen, die met de meeste belangstelling naar hem hoorden. Hij had veel gezien en bijgewoond, verhaalde veel van vrome stichtingen, en deelde haar menige belangwekkende legende meê, waarin vooral de godvruchtige hertogin een ongemeen behagen schiep. Voorbedachtelijk weidde hij breedvoerig uit over het klooster te Nijmegen, waarvan hij den prior van zeer nabij kende, en gewaagde met welsprekenden lof van den jeugdigen monnik Celestinus, wiens geestvermogens, vroomheid en adeldom van ziel hij met de levendigste kleuren afmaalde. Waldebold hield daarbij zijne oogen onafgebroken op de beide vrouwen gevestigd, om te zien, welken indruk de naam van den monnik op haar maken zou; maar tot zijne groote verbazing, waren zij beiden geheel onbekend met het klooster niet alleen, maar ook met frater Celestinus, die hem toch belast had met een brief voor de schoone Bertha. Het geheimzinnige, dat den monnik omgaf, werd door deze opmerking niet verminderd, en het kostte hem inderdaad moeite, om geregeld voort te gaan in zijne verhalen, en niet te doen zien, dat zijne gedachten elders dwaalden.

Nadat het onderhoud een tijd lang had geduurd, betuigde de hertogin hem haren dank voor de merkwaardige en stichtelijke verhalen, die zij van zijne lippen had mogen vernemen, en was zoodanig met den vromen pelgrim ingenomen, dat zij oprees en verklaarde, zelve te willen gaan zien, of er behoorlijk voor zijn nachtverblijf gezorgd was. Zoodra zij de zaal had verlaten, haalde Waldebold den brief te voorschijn, bood dien Bertha aan, en zeide:

»Frater Celestinus, van wien ik u gesproken heb, beval mij u dezen brief te overhandigen, zonder dat iemand daarbij tegenwoordig mogt zijn. Ik haast mij dezen last te volbrengen, en bid u, mij te willen verschoonen, indien ik u daar-

meê soms voor een oogenblik onrust mogt berokkenen."

Ten hoogste verbaasd, nam Bertha den brief aan, en op een wenk van Waldebold, dat zij zorgvuldig het geheim voor zich bewaren moest, verborg zij hem in haren boezem, en maakte zich de korte oogenblikken, die er nog verliepen, vóór de hertogin terugkeerde, ten nutte, om hare zelfbeheersching geheel terug te erlangen, hetgeen haar niet dan met veel moeite gelukte. Waldebold verzocht haar tevens, hem den volgenden morgen eenig berigt voor Celestinus meê te geven, opdat hij dezen daardoor het bewijs zou leveren, dat hij aan zijn last stiptelijk voldaan had.

Zoodra de hertogin het vertrek binnentrad, kon zij op het onbewegelijk gelaat van Waldebold niet het minste bespeuren, wat haar eenigermate op het denkbeeld konde brengen, dat hij een geheimen last had volbragt. Bertha wist insgelijks de gewaarwordingen te verbergen, die hare ziel bestormden, ofschoon er toch eene zekere onrust bij haar heerschte, die aan hare moederlijke vriendin niet zou ontsnapt zijn, indien deze het minste vermoeden had gekoesterd.

Op dringende uitnoodiging zijner hooggeplaatste gastvrouw, sprak de pelgrim plegtig den avondzegen uit, begaf zich toen naar zijne legerstede, en viel weldra in een verkwikkenden slaap. De beide vrouwen scheidden ook spoedig; maar juist bij het afscheid, bespeurde de hertogin, dat Bertha in een hoogst gespannen toestand verkeerde. Zij begreep echter, dat de oorzaak van die angstige gejaagdheid gelegen was in de teleurstelling, die haar arm hart moest ondervinden, nu de avond ten einde spoedde, zonder eenige verligting voor haren kommer te brengen, maar zij nam zich voor, Bertha geenzins te doen bespeuren, dat zij eenige onrust in haar had opgemerkt. Toen Bertha zich voor haar boog, leide zij als naar gewoonte haar de handen zegenend op het hoofd, en sprak:

»God en Zijne heiligen mogen u in hunne hoede nemen, mijn arm lief kind! en u eerlang zoo gelukkig maken als gij verdient!"

Bertha dankte haar met tranen in het oog, en drukte haar een kus op de hand, waarbij de hertogin duidelijk ondervond, dat Berthaas lippen gloeiden, en zelfs de adem van haren mond verhit was.

»Gij zijt niet wel, Bertha!" sprak zij. »Neem u in acht, mijn kind! en bid God om de rust, welke gij zoo zeer behoeft."

Bertha omhelsde haar met kinderlijke liefde, en begaf zich toen naar hare vertrekken. Zij wees de hulp af harer dienende vrouwen, en zette zich in een armstoel, terwijl zij den geheimzinnigen brief met een zeker angstgevoel beschouwde:

»Wat zult gij mij brengen?" sprak zij in zich zelve, »raadselachtige bode, mij heimelijk overhandigd door een man, dien ik vroeger nooit aanschouwde, en uit naam van een monnik, die mij evenzeer onbekend is? Zult gij balsem brengen voor mijn lijdend hart, of zult gij de hoop, welke ik dezen avond ondanks mij zelve koesterde, geheel vernietigen, en mij ongelukkig maken voor altijd? O, mijn God! deze gedachte alleen beneemt mij den moed, om den brief te ontzegelen, en verstikt mij als met geweld den adem!"

Werkelijk beefden hare handen, en was hare ademhaling bekneld. Zij lei thans den brief voor zich neer op de tafel, knielde voor haren bidstoel, en bad een tijd lang vurig tot den Allerhoogste, om haar kracht en troost te schenken in alle omstandigheden. Naarmate zij langer bad, herkreeg zij hare kalmte en onderwerping, en toen zij eindelijk oprees, was het in hare gelaatstrekken te lezen, dat haar gebed verhoord, en zij met moed en gelatenheid ook op het ergste voorbereid was.

Thans ging zij weer voor de tafel zitten, waarop de brief lag, ontzegelde hem met eene vaste hand, en las den inhoud, dien wij hier onzen lezers zullen meêdeelen, en die hun welligt in menig opzigt welkom zal zijn. De brief luidde als volgt:

Dierbare jonkvrouwe!

»Nadat mijn broeder en ik zoo langen tijd eene prooi waren van de diepste smart, vernam ik plot-

seling de heilmare, dat gij niet door den onverbiddelijken dood waart weggerukt uit de rij der levenden! Hoe hevig dit berigt mij trof, waag ik niet u te beschrijven! Gij verkeerdet alzoo slechts in een toestand van algeheele bewusteloosheid; gij waart slechts schijndood, en toch werden allen, die u kenden en liefhadden, in den zwaarsten rouw gedompeld, dewijl ieder u werkelijk gestorven waande.

»Ontzet en verpletterd verlieten wij onzen geboortegrond, en gij kunt u moeijelijk een denkbeeld maken van den toestand, waarin mijn arme broeder verkeerde: hij, die u met geheel zijne ziel bemint, en wiens liefde voor u slechts vergroot werd door de tallooze hinderpalen, welke men hem van alle kanten in den weg leide. Hij was bij het berigt van uwen dood ontroostbaar, en God alleen weet, tot welk uiterste hij gekomen zijn zou, indien ik hem niet ter zijde gebleven ware, om voortdurend met hem over u te spreken, en hem op deze wijze de eenige verligting te verschaffen, die er voor zijne smart bestaat! Hij is dan ook allengs teruggekeerd tot meerder kalmte, en ofschoon wij beiden de wonde, die zijne ziel ontving, als ongeneeslijk achten, is hij toch weer in staat, om althans voor anderen een helper en beschermer te zijn.

»Zoo lang ik onontbeerlijk voor hem was, bleef ik hem trouw verzellen; maar zoodra hij zich begaf in den werkkring, waarin hij onafgebroken lauweren inoogst, en zich aller toegenegenheid en hoogachting verwerft, mogt ik ook denken aan de wonde, die mijn eigen hart ontving; in geestkracht en waren moed onderdoende voor mijn broeder, kon ik mij niet verheffen boven de diepe smart, welke ik over zijn lot gevoelde, en nam ik — minder uit ware godsvrucht dan wel uit laakbare zwakheid — het besluit, om vaarwel te zeggen aan eene wereld, die mij niet meer boeijen kon, ten einde mij op jeugdigen leeftijd aan de dienst van God te wijden. Ik bragt

mijn proeftijd door zonder berouw over mijn voornemen, zonder verlangen om terug te keeren tot mijn vroeger leven, en leide kalm, ja zelfs met de onverschilligheid des doods, de gelofte af, welke mij voor eeuwig uitsluit van de gewone menschelijke zamenleving. Ik ben nu de monnik Celestinus, en leef slechts voor mijn broeder, en dus ook voor u, vriendinne onzer jeugd! door den teedersten band vereenigd met hem, die mij het liefste is op aarde.

»Dat wij beiden verder in geene aanraking konden komen met hertog Godfried, die andere bedoelingen met u had, en daarom mijn broeder steeds een vijandig hart toedroeg, zal u geene verwondering baren, evenmin als dat alleen het toeval mij geleid heeft tot de ontdekking, dat gij bijkans eene prooi waart geworden van het kille graf, en slechts als door een wonder er aan zijt ontkomen. Even natuurlijk is het ook, dat mijn arme broeder als voortgezweept werd uit het land zijner geboorte, toen hij u dood waande, u, aan wie hij elken ademtogt had toegewijd, en wier bezit hem reeds aanvankelijk met onverbiddelijke gestrengheid werd geweigerd.

»Nog weet mijn broeder niet, dat gij in het leven gespaard bleeft; want ik had den moed niet, om hem onvoorbereid die heilmare bekend te maken. Ik heb gezien, wat de smart op hem heeft uitgewerkt, en durf hem niet wagen aan zoo geweldig eene omkeering in zijn inwendig leven! Maar weldra hoop ik eene ongestoorde zamenkomst met hem te hebben, om hem trapsgewijze vóor te bereiden op eene verrassing, die hem van den rampzaligsten tot den gelukkigsten der stervelingen maken zal.

»Vooraf echter moet ik een onderhoud hebben met u, dierbare vriendin! om u mededeelingen te doen, die ik niet mag toevertrouwen aan anderen, in wier handen mijn brief zou kunnen vallen, en om op mijne beurt van u inlichtingen te ontvangen, welke ook gij aan niemand buiten mij moogt geven.

»Aan uw beleid zij het overgelaten, de wijze en den tijd te bepalen, waarop gij mij daartoe in de gelegenheid kunt stellen. De pelgrim, die u mijne letteren zal overhandigen, verdient een onbepaald vertrouwen. Geef hem een antwoord voor mij, en laat, ik bid het u dringend, onze zamenkomst zoo spoedig mogelijk plaats vinden."

»God en Zijne heiligen mogen u in hunne hoede nemen, en u eenmaal het geluk doen smaken, dat uwe reine ziel verdient.

»Hendrik van Loon."

Toen Bertha dezen brief gelezen had, biggelden de tranen langs hare wangen, en hief zij dankend hare oogen ten hemel. Eene bovenaardsche verrukking schitterde op haar gelaat, en de sporen van een diep lijden maakten plaats voor de uitdrukking van blijde hoop en troostvolle bemoediging, voor nieuwen moed en herlevende kracht.

»O, mijn God! ik dank u." Dit waren de eenige klanken, die van hare lippen vloeiden; maar de gewaarwordingen, welke hare borst doorstroomden, en die zij onmogelijk in woorden kleeden kon, verrieden vuriger erkentelijkheid jegens den Bestuurder van haar lòt, dan de taal vermag uit te drukken! En toen zij neerzonk op hare kniën, hare handen zamenvouwende, en zij toch geene woorden vinden kon, bragt zij Gode ongetwijfeld een offer, dat den hemelschen Vader meer welgevallig was, dan klanken, die vaak aan de lippen ontsnappen, zonder op te wellen uit het diepste van het menschelijk hart.

Ons verhaal is thans zoo verre gevorderd, dat de goedgunstige lezer zonder twijfel gaarne nader ingelicht zal willen worden aangaande de hoofdpersonen, die er in voorkomen, en tot nu voor ons met een geheimzinnigen sluijer bedekt bleven. Wij zullen alzoo voor het oogenblik Bertha overlaten aan den stroom harer gewaarwordingen, en ons den tijd, dien zij noodig heeft om tot kalmte terug te keeren, ten nutte maken, om daaromtrent eenige nadere bijzonderheden te vernemen.

Bertha van Buren, de dochter eens rijken, aanzienlijken edelings, had reeds vroeg hare ouders, wier eenig kind zij was, door den dood verloren. Zij was vermaagschapt aan de gade van hertog Godfried van Lotharingen, die Bertha in haar gezin opnam, en, zoo als wij boven reeds zagen, in elk opzigt de plaats eener moeder bij haar bekleedde. Aanminnig en lieftallig boven onze beschrijving, was zij het voorwerp van aller genegenheid, en naarmate het kind opgroeide tot eene wonderschoone maagd, naar die mate ontwikkelden zich ook hare reine deugden en bekoorlijkheden, zoodat zij door ieder werd bewonderd en bijkans aangebeden. De meeste jonge edellingen uit hare omgeving beijverden zich, om hare liefde te verwerven, en ook hertog Godfrieds zoon behoorde tot hare vurigste aanbidders. Dewijl Bertha uit een rijk en aanzienlijk geslacht gesproten was, en tot de magen zijner gade behoorde, billijkte Godfried allezins de liefde zijns zoons, en dacht zelfs niet aan de mogelijkheid, dat de weeze, die hij in zijne bescherming had genomen, zich ooit tegen zijn wil zou verzetten.

Bertha was echter in hare prilste jeugd opgegroeid met de broeders van Loon, insgelijks weezen en afstammelingen van een edel, maar weinig bemiddeld geslacht, en reeds als jonge kinderen was dit drietal zoodanig aan elkander gehecht, dat bij afwezigheid van den een, de beide anderen zelfs in hunne kinderspelen geen genoegen konden vinden. Deze innige gehechtheid was met de jaren niet verminderd, maar integendeel onafgebroken toegenomen, en langzamerhand was zij bij de beide broeders verkeerd in de vurigste liefde. Beiden kenden geen ander heil, dan het bezit van Bertha, en hadden voor haar gaarne alles, zelfs hun leven, blijmoedig ten offer gebragt. De jongste hunner, Otto van Loon, die aan niets anders dacht, dan aan zijne liefde voor Bertha, had zelfs nooit opgemerkt, dat dezelfde hartstogt ontkiemde in den boezem van zijn ouderen broeder Hendrik; maar deze had van zijn kant ras bespeurd, hoe ook Otto alleen voor Bertha leefde, en buiten haar geen geluk kende. Beide broeders hadden elkander onuitsprekelijk lief,

en zoodra Hendrik wist, dat hij in zijn broeder een medeminnaar vond, nam hij het edelaardig besluit om zich voor zijn broeder op te offeren. Ongetwijfeld zou Otto van zijn kant ,hetzelfde gedaan hebben; maar hij had den hartstogt van zijn broeder niet ontdekt, en hem integendeel het geheim zijner min onverholen meêgedeeld. Hendrik, aan zijn eens genomen besluit getrouw, hield zich allengs meer en meer op den achtergrond, en wendde geen enkele poging aan, om de keuze van Bertha te bemoeijelijken, veel minder nog te zijnen voordeele te doen overslaan. Wel leed hij onbeschrijfelijk veel, als Otto hem dagelijks deelgenoot maakte van zijne zalige vreugde bij elk bewijs, dat hij van Berthaas genegenheid ontving, en soms zelfs overtoog dan een doodelijk bleek zijn gelaat; maar Otto was te gelukkig, om die verandering in zijn broeder op te merken, en geheel onbewust, met welken scherpen dolk hij het hart van zijn armen broeder wondde.

Op zekeren avond zaten de beide broeders bijeen, en terwijl Otto de hand van Hendrik vast in de zijne geklemd hield, deelde hij dezen meê, dat hij de gelukkigste der stervelingen was, wijl Bertha hem de bekentenis harer wederliefde had gedaan. Ofschoon voorbereid op deze tijding, trof die toch den ongelukkigen Hendrik dermate, dat hij een oogenblik onbewegelijk bleef, op zijn stoel wankelde, en bewusteloos in de armen viel van zijnen broeder. Hevig verschrikt en door de bangste vrees aangegrepen, riep Otto om hulp, bragt den armen lijder te bed, en ontbood een kloostergeestelijke, die toenmaals als een der bekwaamste geneeskundigen bekend stond. Toen de bejaarde eerwaardige monnik den jeugdigen lijder oplettend had gadegeslagen, schudde hij bedenkelijk het hoofd, en verklaarde, dat de toestand van Hendrik hoogstgevaarlijk was, en alzoo de grootste omzigtigheid vereischte.

Otto voelde geen grond onder zijne voeten, toen hij deze uitspraak vernam, en week geen oogenblik van de sponde, waarop zijn kranke broeder nederlag. Dag en nacht bragt hij onafgebroken bij hem door, en zelfs zijne

grenzenlooze liefde voor Bertha kon hem niet bewegen, den lijdenden broeder aan de verpleging van een ander over te laten.

Niet dan langzaam behaalde de onbesmette, krachtvolle jeugd van Hendrik de overwinning op den doodelijken schok, dien zijn zenuwgestel had ondergaan, en ongetwijfeld droeg wel het meest tot zijne herstelling bij de zekerheid, dat zijn broeder, wien hij zijn gansche levensgeluk ten offer bragt, van zijne zijde ook alles, ja zelfs zijne liefde voor Bertha wist te bedwingen, om den lijdenden broeder te verplegen, wiens zelfopoffering voor hem echter een geheim was. De broedermin, die hen beiden verbond, werd daardoor nog vaster en inniger, en Hendrik achtte zich gelukkig, dat hij meer nog dan het leven voor zijn broeder had willen opofferen.

Otto gevoelde zich onbeschrijfelijk gelukkig, toen Hendrik buiten gevaar was, en hij zijne trouwe broederlijke zorg en verpleging zoo schoon beloond zag. Naarmate Hendrik in krachten toenam, trad natuurlijk het beeld van Bertha bij haren geliefde op nieuw op den voorgrond, en besloot hij eindelijk, bij hertog Godfried aanzoek te doen, om hare hand.

Thans evenwel brak er voor Otto een tijdperk aan, waarin hij de grievendste teleurstellingen ondervond, en allengs door kommer werd verteerd. Wij hebben reeds vernomen, dat Godfried besloten had, zijn zoon, die onder de vurigste aanbidders van de schoone Bertha behoorde, met haar in den echt te doen treden, waarbij het hem zelfs geen oogenblik voor den geest gekomen was, dat zijn verlangen misschien door eene andere genegenheid kon gedwarsboomd worden. Hij moest dit echter tot zijne verbazing ondervinden, en toen Bertha hem onbewimpeld verklaarde, dat zij Otto hare hand had toegezegd, gaf de hertog zich geheel aan zijn toorn over, en nam zich vastelijk voor, om deze verbindtenis, wat het hem ook mogte kosten, te verbreken.

Men kan zich dus ligt voorstellen, op welke wijze Otto ontvangen werd door hertog Godfried, toen hij bij dezen aanzoek deed, om de hand der schoone maagd,

die hij met geheel zijne ziel beminde, en bij wie de hertog de plaats en het gezag eens vaders bekleedde. Met beleedigende trotschheid gaf Godfried hem ten antwoord, dat hij reeds over hare hand had beschikt, en verbood Otto ten strengste, zijne betrekking met Bertha voort te zetten; zelfs mogt hij niet de minste poging aanwenden, om haar te zien en te spreken, en ofschoon Otto den hertog hartroerend smeekte, zich in zijne plaats te stellen, en de beide harten, die elkander zoo innig liefhadden, niet door meêdoogenlooze strengheid te verbrijzelen, het mogt alles niet baten, en troosteloos verliet Otto het kasteel van den hertog. Als eene prooi van wanhoop en vertwijfeling leed hij oneindig veel, en slechts langzamerhand gelukte het zijn broeder hem te doen begrijpen, dat hij niet alle hoop moest opgeven, wijl hij onwankelbaar vast kon vertrouwen op het karakter van Bertha, die zich door niets zou laten bewegen of dwingen, om hare hand aan een ander te schenken.

Hertog Godfried deelde nu Bertha meê, dat Otto aanzoek had gedaan om hare hand, en welk antwoord hij den jeugdigen edeling had gegeven; hij verbood ook haar gestrengelijk, om hem ooit weer te zien of te spreken, en zeide haar onverholen, dat hij over hare hand beschikt had ten voordeele van zijn zoon, en niet dulden zou, dat zijn wil wierde tegengegaan.

Bertha stond als verplet toen zij deze mededeeling ontving, en smeekte den hertog op roerenden toon, om zijn gezag niet te misbruiken, door haar en Otto in het ongeluk te storten; maar alle beden en tranen waren vergeefsch, en in wanhoop de handen wringende, viel zij neder op haren zetel, zoodra Godfried de kamer had verlaten. Hare ademhaling werd beklemd, en het was, alsof de geheele wereld haar op de borst was gewenteld; hare oogen verduisterden, en zij zou bewusteloos ter aarde gevallen zijn, indien de hertogin niet juist ware binnengetreden, en Bertha in hare armen had opgevangen.

De echtgenoote van hertog Godfried van Lotharingen

was eene edele godvruchtige vrouw, die Bertha zielslief had, en in alle opzigten de plaats eener moeder bij haar bekleedde. Zij werd dan ook door Bertha hoog vereerd, en deze had tot dus ver nooit eene enkele gewaarwording of gedachte verheeld voor de liefderijke vrouw, die haar beminde als haar eigen kind.

Toen de hertogin het vertrek van Bertha binnentrad, zag zij, hoe hare geliefde pleegdochter, met een doodelijk bleek overtogen, op het punt stond van bewusteloos neer te zinken, zoodat zij tot haar ijlde, en haar nog gelukkig opving in hare armen. Met innig medelijden hield zij de ongelukkige maagd aan het hart gedrukt, en gaf zich alle moeite, om haar terug te roepen in het leven. Eindelijk zag zij hare pogingen met gewenscht gevolg bekroond; want Bertha sloeg de oogen weer op, en kwam tot zich zelve zoodra zij zag in wier armen zij zich bevond, en barstte uit in tranen, waardoor haar gemoed eene weldadige verlichting ondervond.

»O, mijne dierbare moeder!" riep zij snikkend uit, »mijn doodvonnis is geveld."

»Matig uwe smart, beklagenswaardige Bertha!" bad de hevig geschokte vrouw. »Ons lot staat in Gods hand, en geene menschelijke magt kan Zijn wil weerstreven! Zendt de hemelsche Vader ons smart 'en weedom toe, dan behooren wij ons te buigen voor Zijn altoos wijzen wil, en met onderwerping te dragen, wat Hij over ons gehengt, opdat ook wij eenmaal door lijden ingaan tot onze heerlijkheid! En hoe dikwijls zijn de tegenspoeden, die ons treffen, weldadige beproevingen, die onze ziel louteren, en later juist de bron worden van ons geluk, zoodat wij alsdan God niet vurig genoeg kunnen danken voor den kommer, dien wij aanvankelijk ondervonden."

Ach," klaagde Bertha, »het is zoo droef en duister in mijne ziel! Mogt ik u slechts evenaren, dierbare moeder! en zoo geheel vervuld zijn met den troost der heilige godsdienst! Maar mijn arm hart dreigt vaneen te barsten door een nameloos wee, en hoezeer ik mij nergens beter gevoel dan aan uw trouwen liefderijken boezem,

zoo vrees ik toch, dat gij mij misschien onwaardig zult vinden, mij steeds in uwe troostende nabijheid te dulden, en dan...."

»Neen, mijn kind! voleindig niet," hernam de hertogin. »Wat ook de overmaat van smart in sommige oogenblikken bij u te weeg brengt, ik ken u edel grootmoedig hart te goed, dan dat ik u ooit veroordeelen zou of u aan uw lot overlaten."

En hare handen vattende, en het hoofd tegen haren schouder leggende, troostte haar de edelaardige vrouw zoo lang, tot Bertha werkelijk geheel tot kalmte was teruggekeerd, en zij in een hartgrondig gebed hare toekomst vertrouwend aanbeval in de hoede van den Opperbestuurder van ons lot. Telkens, wanneer de smart haar dreigde te overweldigen, stond deze moederlijke vriendin haar getrouw ter zijde, en langzamerhand leerde Bertha naar den geest te berusten in het lot, dat zij onmogelijk veranderen kon.

Het ligchaam echter leed des te meer onder den kommer, die haar verteerde, en eerlang werd zij aangetast door eene gevaarlijke ziekte, welke, hand over hand toenemende, Bertha eindelijk zoo ver bragt, dat hare zenuwen ongevoelig werden voor iederen prikkel, en zij het akelig beeld werd van den dood.

Allen, en ook zelfs de geneesheer, die haar behandelde, waren overtuigd, dat zij den laatsten adem had uitgeblazen, en gevoelden een diepen rouw over haren dood. Otto werd, toen hij deze treurmare vernam, eene prooi van wilde smart en vertwijfeling, en spoedde zich in grenzenlooze droefheid heen, om der geliefde afgestorvene het laatst vaarwel te brengen. Ditmaal werd hem dan ook de toegang niet geweigerd, en toen hij het bleek lijkkleurig gelaat der schijndoode aanstaarde, viel hij bewusteloos ter aarde. Godfrieds gade, die het geheim hunner liefde kende, en diep mededoogen had met den edelen jongeling, wendde met liefderijke zorgvuldigheid alle pogingen aan, om hem terug te roepen in het leven; doch zoodra hij zijne bewustheid herkreeg, was hij geheel onvatbaar voor troost of vermaning, en ijlde, zoo snel hij

kon, naar zijne woning, waar hij op nieuw zijne bezinning verloor.

Thans was de beurt aan Hendrik gekomen, om de beschermer te wezen van zijn broeder, en hem terug te houden van eene wanhopige daad. Immers Otto, wien het leven ondragelijk geworden was, zou ongetwijfeld de moordende hand tegen zich zelven hebben opgeheven, indien Hendrik hem ook maar een oogenblik verlaten had; maar deze week niet van zijne zijde, en nu eens vriendelijk en smeekend biddende, dan weer eene ernstige en waarschuwende taal sprekende, had hij het geluk, zijns broeders uitzinnige vertwijfeling te doen verkeeren in eene stille maar toch diepe smart.

Otto besloot den grond, waarop elke herinnering hem vroeger zoo onuitsprekelijk lief was, en waar hem nu alles zoo wreed zou folteren, te verlaten, en Hendrik begreep te regt, dat het dwaasheid ware, zich daartegen te verzetten, en reeds den volgenden dag verlieten de broeders het land, dat hen had zien geboren worden. Gelijk Otto zijn broeder had verpleegd, toen deze op het ziekbed nederlag, zoo verpleegde Hendrik hem thans naar den geest, en ofschoon werkelijk het leven alle bekoorlijkheid voor hem had verloren, zoo gevoelde zich toch allengs Otto weer in staat uit te zien naar een werkkring, waarin hij althans nuttig kon zijn voor anderen. Het toeval bragt hem in aanraking met den graaf van Holland, en als gevoelden deze beide edele zielen, dat zij voor elkander bestemd waren, zoo trachtte Dirk III hem aan zich te verbinden, en hechtte Otto zich onwillekeurig aan den graaf, dezen met eene trouw en ijver dienende zonder wederga. Het leven echter had, zoo als wij zeiden, geene bekoorlijkheid meer voor hem, en van daar vooral, dat hij nooit iets voor zich zelven begeerde, en hierdoor bevrijd bleef van afgunstige benijders, die hem anders ongetwijfeld de blakende gunst, waarin hij bij den graaf stond, als eene misdaad zouden hebben toegerekend.

Hendrik, die zijne liefde en daarmeê geheel zijn leven aan Otto ten offer had gebragt, zonder dat deze zulks

ooit vermoeden kon, droeg eigenlijk eene nog wreeder smart in zijne borst, gevoelende, dat voor hem niets anders overbleef, dan deze aarde vaarwel te zeggen, en het geestelijk gewaad aan te nemen. Hij maakte zijn besluit kenbaar aan den prior van het klooster te Nijmegen, en leide eerlang de gelofte af. Zijn gemoed kwam werkelijk tot rust, en de gedane stap berouwde hem nimmer.

De prior van het klooster bespeurde heel spoedig, dat de nieuwe ordesbroeder eene buitengewone geestkracht bezat, bij veel omvattende kennis en een rijp oordeel; tusschen deze beide mannen ontstond bijna dezelfde betrekking als tusschen graaf Dirk III en Otto. Hendrik werd de vriend van zijn geestelijk opperhoofd, genoot het onbeperkt vertrouwen van den prior, werd door hem met vele belangrijke zendingen belast, en kon zich in en buiten het klooster geheel vrij bewegen. De prior was geenszins een vriend van bisschop Adelbold, en kende den deken Waldebold sedert zijne jeugd, zoodat Hendrik in menig geheim werd ingewijd, dat hem later zeer te stade kwam. Voeg hierbij, dat de prior een persoonlijke vriend was van den graaf van Holland, en dewijl Hendrik dezen innig dankbaar was voor de gunst, die hij zijn broeder Otto bewees, en de laatste in zijne brieven aan Hendrik steeds uitweidde over de edele hoedanigheden van Hollands graaf, zoo kon het wel niet anders, of Hendrik moest onwillekeurig voor dezen vorst gewonnen worden. Dirk III wist zelf niet, dat hij een onbekenden en magtigen vriend had in dien kloosterling, en wij zagen reeds, dat hij geheel onbekend was met de wijze, waarop Otto telkens ingewijd werd in de plannen zijner onverzoenlijke vijanden. Voor ons en onze lezers kan dit nu wel geen geheim meer zijn: Hendrik, wien het toeval den brief van Waldebold aan Godfried van Lotharingen in handen had gespeeld, en die door den prior met zijne vroegere geschiedenis was bekend gemaakt, had den deken geheel in zijne magt, en werd door dezen naauwkeurig onderrigt van alle plannen en maatregelen van bisschop Adelbold, zoodat hij gemakkelijk zijn broeder

daarvan kon inlichten; beiden spraken en schreven elkander dikwijls, en beraadslaagden onderling, hoe zij het best de belangen van den graaf konden behartigen. Toen Hendrik met Waldebold en Bavo de hoogte bezocht, waar Bavo hun zijne plannen tot den aanval meêdeelde, was de doofstomme roeijer, die hen in zijn vaartuig derwaarts bragt, niemand anders dan Otto, die, schijnbaar in een diepen slaap gezonken, van het geheele gesprek geen enkel woord had gemist, en na zijn terugkeer alle bijzonderheden van den vijandelijken aanslag den graaf kenbaar maakte.

Hendrik had Otto dringend verzocht, om hem terstond na den afloop van het gevecht te Utrecht te komen spreken, en daar hij ligtelijk kon vermoeden, dat Waldebold zich op elke wijze van hem zou trachten te ontslaan, bespiedde hij hem met arendsoogen, zoodat hij in staat was den moordaanslag te verijdelen. De booswicht, aan wien de taak zou worden opgedragen, werd onverhoeds in verzekerde bewaring genomen, terwijl zijne rol bij Waldebold vervuld werd door den trouwen Otto, zich met Hendrik voor de kamerdeur van den deken bevindende, die van de tegenwoordigheid van den afgezant des kloosters in het bisschoppelijke paleis door Adelbold niet was ingelicht, daar deze, bij het onderhoud met zijn vriend, aan niets anders dacht, dan aan de zware tuchtiging, die Hollands graaf door de wapenen van Bavo niet zou ontgaan.

Na deze uitweiding, die ons op de hoogte brengt van de handelende personen onzer schets, vatten wij den draad van het verhaal weer op, en vinden Bertha in haar slaapvertrek bezig den brief te beantwoorden, die haar, als het ware, het leven had hergeven. Zij dankte den broeder van haren geliefden Otto innig voor zijne letteren, hem berigtende, dat zij ten allen tijde bereid was, een onderhoud met hem te hebben; de bepaling van tijd en plaats liet zij geheel aan hem over. Breed weidde zij nog uit over de deugden der hertogin en de liefde, die zij van haar ondervond, en deelde hem tevens meê, dat die edele vrouw hare verbindtenis met Otto billijkte,

ofschoon zij insgelijks gehoopt had, haar eenmaal nog als dochter te mogen begroeten; zij zou haar den brief in zijn geheel meêdeelen, en was volkomen overtuigd, dat zij zich geenszins tegen het gevraagde onderhoud zou verzetten.

Nadat Bertha haren brief had geëindigd en verzegeld, zond zij een innig dankgebed ten hemel, en begaf zich ter rust met eene blijde hoop in het hart en eene gewaarwording, die zij geruimen tijd niet meer gekend had. Lang nog belette het vreugdegevoel, dat haren boezem doorstroomde, nu zij wist, dat Otto nog leefde, dat de slaap over hare oogen kwam; maar eindelijk sluimerde zij in, en ontwaakte den volgenden morgen opgeruimd en gelukkig, en gewapend met nieuwen moed voor de toekomst, die haar voor het eerst weer toelachte. Reeds vroegtijdig begaf zij zich naar de slaapkamer der hertogin, ofschoon deze het bed nog niet had verlaten, en deelde haar meê, welke onverwachte gebeurtenis er was voorgevallen. Hare moederlijke vriendin luisterde met innerlijke belangstelling naar dit verhaal, en deelde met diep gevoel in hare vreugde. Toen vermaande zij het geliefde kind, om voor alle dingen den Heer het morgenoffer harer dankbare harten te brengen, en wie de beide biddende vrouwen had mogen aanschouwen, zou gevoeld hebben en begrepen, welke offeranden den hemelschen Vader welgevallig zijn.

Nadat Waldebold zijn leger had verlaten, liet hij de hertogin vragen, of het hem geoorloofd ware, haar zijnen dank te betuigen, vóór hij den terugtogt aanvaardde, welk verzoek minzaam werd ingewilligd. Zij vermaande echter Bertha, om geene verdere vragen naar broeder Celestinus te doen, en veeleer te wachten, tot deze zelf met haar kwam spreken. Het kon ook gemakkelijk gebeuren, dat de nieuwsgierigheid van den pelgrim opgewekt wierd, en aanleiding gave tot vermoedens, die welligt het oor van den hertog zouden bereiken, waardoor Bertha alligt op nieuw in groote moeijelijkheden kon gewikkeld worden. Bertha zelve zag dit ook duidelijk in, en ofschoon zij onuitsprekelijk verlang-

de, nader aangaande de beide broeders te worden ingelicht, was zij toch geheel overtuigd, dat het ondoelmatig wezen zou, den vreemdeling uit te vragen, en beloofde hare moederlijke vriendin, dat zij haren wenk getrouw zou opvolgen.

Waldebold vertoefde een vrij geruimen tijd in het bijzijn der vrouwen, en keerde toen terug tot Celestinus, voor wien hij een brief van Bertha had ontvangen. Wederom gevoelde hij zich niet bij magte, om den sluijer op te heffen, welke voor hem over dien raadselachtigen monnik gespreid lag. Toen hij den avond te voren van hem gewaagde, was het duidelijk te bespeuren, dat noch de hertogin, noch ook Bertha een kloostergeestelijke van dien naam kende, en zelfs toen hij diens schrijven aan de jonge maagd overhandigde, kon zijn scherpziend oog geen spoor ontdekken van eenige verstandhouding tusschen deze beiden. Desniettemin had Bertha blijkbaar een gedeelte van den nacht bestemd, om Celestinus te antwoorden, en zelfs een oppervlakkig opmerker zou de groote verandering hebben bespeurd, die zoo duidelijk op het gelaat der schoone Bertha stond uitgedrukt. De diepe treurigheid, zoo zigtbaar aan de droeve en ernstige trekken van haar gelaat, was vervangen door de uitdrukking van blijden moed en levendige hoop; haar oog, anders somber en gedachteloos op ieder voorwerp rustende, schitterde nu van leven en vreugde, en al spraken hare lippen de verandering niet uit, die haar geheele wezen ondervond, zoo straalde zij toch in alles door. Vergeefs peinsde Waldebold, of hij ook soms den sleutel tot het raadsel vinden kon, en begreep, dat hij in ieder opzigt ver beneden den man stond, dien hij thans getrouwelijk diende. Hij verloor zich dan ook niet verder in vermoedens en gissingen, maar vervolgde zijn weg met den meesten spoed, en overhandigde Celestinus weldra het antwoord der schoone Bertha

Celestinus betuigde den deken zijnen dank, en bezat eene zoo groote mate van zelfbeheersching, dat Waldebold niet bespeurde, hoe sterk hij innerlijk ontroerde, toen hij het schrift der geliefde aanschouwde; hij onder-

hield zich nog eenigen tijd met den deken, en verwijderde zich daarna, om ongestoord in eenzaamheid haar antwoord door te lezen, De hand, waarin hij den brief hield, beefde, en de monnik gevoelde op nieuw met bijna onuitstaanbare kracht, hoe zwaar een offer hij aan de broederliefde had gebragt. Het antwoord gelezen hebbende, stonden zijne oogen vol tranen, en wendde hij vergeefs alle pogingen aan, om zijne ontroering te bedwingen. Het kwam eindelijk tot eene uitbarsting, en ook Hendrik bezweek bijna onder het leed, dat aan zijn hart knaagde. Hij had haar onuitsprekelijk bemind, de maagd, die, onbewust van het vuur, dat hem verteerde, hare liefde geschonken had aan zijnen broeder! Wij zagen boven reeds, wat hem zijn edelmoedig offer gekost had, en hoe hij aan den rand des grafs gebragt werd, toen Otto hem in zalige verrukking verhaalde, dat hij de bekentenis harer wederliefde ontvangen werd. Maar hij bragt het offer zonder morren of klagen, en met de trouwste zorg door zijn broeder verpleegd, herstelde hij allengs van den vreesselijken schok. Toen het hem later in de ooren klonk, dát Bertha was afgeroepen van deze aarde, kon hij zijn broeder troosten en ondersteunen, en zelfs bragt die treurmare bij hem eene kalmte te weeg, die hij voorlang niet meer had gekend. Hoezeer hij haren dood diep beweende, had toch de overtuiging, dat zij nu onmogelijk de vrouw van een ander worden kon, iets troostrijks voor zijn gewond hart, en hoezeer hij zulks gestreng in zich veroordeelde, kon hij het toch niet ontveinzen, dat haar dood hem van eene wreede smart verloste.

Nadat beide broeders hun geboortegrond hadden verlaten, bleef het hun geheel onbekend, dat Bertha slechts schijndood was, en langzamerhand geheel tot hare vorige krachten terugkeerde, en hoe zouden zij zulks hebben kunnen vermoeden, geheel afgescheiden van al wat hen aan Lotharingen, Godfried en Bertha kon herinneren! Beiden leefden voort in de heilige overtuiging, dat Bertha niet meer leefde. Otto was zijne wilde smart zoo ver te boven gekomen, dat hij den graaf van Hol-

land trouw en ijverig diende, en met vreugde hem een leven zou hebben opgeofferd, dat voor hem zelven geene de minste waarde meer bezat. Hendrik had het geestelijk kleed aangenomen, en vond zijn troost in de de bewustheid, dat niemand ooit haar echtgenoot worden kon.

Op zekeren dag, denzelfden waarop Waldebold onverwachts Celestinus vóór zich zag, terwijl hij den gehuurden sluipmoordenaar verwachtte, bevond Celestinus zich bij bisschop Adelbold, bij wien hij eene zending van wege den prior zijns kloosters volbragt, en onderhield zich met dezen een geruimen tijd over de aangelegenheden van den dag en voornamelijk over de heirvaart tegen Dirk III. Bij deze gelegenheid deelde Adelbold hem meê, dat de bondgenooten zich op een eiland nabij Nijmegen zouden verzamelen, en dat hertog Godfried zich om deze reden met zijn gezin en de schoone Bertha naar die stad had begeven. Men kan zich gemakkelijk voorstellen, hoe hevig Celestinus bij het hooren van dien naam ontroerde, en ware niet des bisschops ziel zoo geheel vervuld geweest met zijne toerustingen tot den krijg, dan ware ongetwijfeld de plotselinge verandering op het gelaat van den jeugdigen kloosterling niet aan zijn scherpen blik ontgaan. Adelbold echter lette zelfs niet op den monnik, en sprak met vuur over de ontwikkeling der ontzagwekkende krijgsmagt, die ter heirvaart tegen den graaf van Holland zou optrekken, en van hetgeen hij van de plannen des hertogs wist. Hierdoor kon Celestinus zich herstellen van den plotselingen en onverwachten schok, en vroeg op eenvoudigen toon, wie toch die schoone Bertha was, van welke de bisschop zoo even gesproken had. Uit Adelbolds antwoord bleek het duidelijk, dat deze maagd geene andere wezen kon, dan de dood gewaande geliefde van Otto en van zijn eigen hart, en ten overvloede verhaalde hem de bisschop nog, dat die jonkvrouw gevaar geloopen had levend begraven te worden, naardemaal zij schijndood was geweest, en hoe eene beweging van den vinger, die toevallig werd opgemerkt, haar van dit ontzettend gevaar had gered.

Met bovenmenschelijke inspanning gelukte het den monnik, den storm in zijn binnenste te bedwingen, en zoodra hij zich van den bisschop kon verwijderen, stond zijn besluit vast: hij moest Bertha zien en spreken, en Waldebold, dien hij in zijne magt had, moest haar een brief [van hem overhandigen. Den tijd, die thans verliep, vóór hij haar antwoord ontving, maakte hij zich ten nutte, door zich voor te bereiden op het onderhoud, dat hij met haar hebben zou, opdat zij niet bekend wierde met het geheim zijner zelfopoffering. Toen hij echter haren brief ontving, bleek het, dat zijne gewaarwordingen hem ondanks zijne zelfbeheersching geheel overweldigden, en hij derhalve een zwaren pligt zou moeten vervullen. Maar broeder Celestinus was geenzins de man, om eene moeijelijke zaak, welke hij als pligt beschouwde, ongedaan te laten, en daarom wapende hij zich zoo veel mogelijk met standvastigheid, aanvaardende reeds den volgenden dag den togt naar Nijmegen.

Toen hij aldaar was aangekomen, en zijne schreden rigtte naar de woning, waarin hij weldra de geliefde zijns harten zien zou, werd zijn tred minder vast, zijne ademhaling beklemd; zijne voeten weigerden hem bijna de dienst, ja, de moed begon hem geheel te begeven. Hij zou haar dan weerzien, wier beeld onuitwischbaar diep gegrifd stond in zijne ziel, en om wier wille hij bijna eene prooi geworden was van het graf, toen hij haar moest opofferen aan het geluk zijns broeders. Met onweerstaanbaar geweld werd hij tot haar getrokken, en niettemin bestond er een onoverkomelijke scheidsmuur tusschen hen beiden. Lang kon men hem vergelijken bij een vulkaan, die al zijn vuur had uitgeworpen, en geen spoor meer vertoonde van eenig gevaar, zoodat de angstige bewoners der omstreken, die met have en goed gevlugt waren, allengs terugkeeren tot de geliefkoosde plek, waar zij geboren werden, hunne vernielde hutten weer opbouwen, en vol vertrouwen den uitgebranden krater naderden, en zich daarneven zetten, om het bekoorlijk tafereel te genieten, dat zich daar aan hun oog vertoont; en als nu niemand meer aan eenig

gevaar denkt, en de eerste onheilspellende voorboden onopgemerkt blijven, stijgt plotseling een hevige rook uit den krater op; weldra worden vuurvlammen en reusachtige steenklompen naar alle rigtingen met een doodelijk geweld uitgebraakt, en de arme bewoners, op nieuw van alles beroofd, nemen in wanhoop en vertwijfeling andermaal de vlugt, niets anders reddende, dan het armzalig leven, dat hoegenaamd geene waarde meer voor hen hebben kan.

Immers ook bij Celestinus had de hartstogt gewoed in al zijne kracht, dreigende alles in hem door een zengenden gloed te verteren; maar hij had het geweld van die liefde bedwongen, en allengs waren rust en kalmte teruggekeerd in zijn binnenste. De bewustheid, edel gehandeld te hebben, was hem eene weldadige bron van kracht en bemoediging bij den bijna ondragelijken kommer, en de zekerheid, waarin hij verkeerde, dat Bertha in betere gewesten was ingegaan, had, naar hij meende, het verterend vuur in zijn binnenste eindelijk uitgedoofd. Zoo had hij reeds een tijd lang geleefd in weemoedige herinneringen, ja, maar zonder gestoord te worden in de kalme rust, die hem niet meer pijnigde met een vurig verlangen, dat nooit bevredigd zou kunnen worden. Plotseling echter verneemt hij, dat Bertha nog in de rij der levenden behoort, de schoone Bertha, voor wie hij tot zijn laatsten druppel bloeds veil had, en die hij letterlijk aanbad! Als door een tooverslag verandert geheel zijn wezen; zijne kalmte gaat verloren, en de hartstogt, dien hij uitgedoofd waande, verheft zich in al zijne kracht; zijn binnenste wordt bestormd door de hevigste gewaarwordingen; een verterend vuur knaagt hem aan de ingewanden: zijne kniën knikken, de voeten weigeren hem de dienst; hij kan geene woorden vinden, en de eenige naam, dien zijne stamelende tong spreekt, is de naam van Bertha. Vergeefs trachten pligt en geweten den gloeijenden stroom van zijnen hartstogt te stuiten! Vergeefs roept hij zich te binnen, dat Bertha voor God de eigendom is van zijnen broeder, en hij de gelofte heeft afgelegd, die hem voor eeuwig van haar scheidt! Die

vernielende vuurstroom is sterker, dan pligt en geweten, en overweldigt hem zoo geheel, dat hij alle zelfbeheersching verliest, en rust en geluk voor eeuwig meent verloren te hebben. Eene bovenmenschelijke inspanning, een vreesselijke strijd staat op zijne vertrokken gelaatstrekken geteekend, en nog een oogenblik weifelt de ongelukkige monnik, of hij de woning wel zal binnentreden, of hij het wagen durft een strijd te aanvaarden, te groot voor zijne ondermijnde krachten. Maar die aarzeling duurt slechts een oogenblik, en deugd en pligt hernemen hun regt in het hart van den edelen jongeling, die voor de tweede maal gereed staat zich zelven op te offeren voor zijn broeder, en getrouw te blijven aan zijn geweten en aan den eed, dien hij zwoer, wordt weer zijn vurigst verlangen. Nog eenige weinige oogenblikken staat hij daar, maar niet meer besluiteloos; wel is zijn gelaat doodelijk bleek, en beeft iedere spiervezel van het ligchaam; maar hij wendt het matte oog naar den hemel, en daarna op de woning van Bertha, en in dien vasten blik straalt andermaal de mannelijke kracht, de adeldom van ziel, waardoor hij zoo verre stond boven de meeste anderen. Met vaste stem uit hij zijn verlangen, om toegelaten te worden tot jonkvrouw Bertha, en doet haar weten, dat broeder Celestinus haar verlangt te spreken.

Bertha was buiten zich zelve van vreugde, toen zij den broeder van haren geliefden Otto terug zou zien, en ijlde hem te gemoet, zoodra hij binnentrad; onwillekeurig echter deinsde zij eenige schreden terug, en riep uit op droeven toon:

»Mijn God! Hendrik! hebt gij zoo veel moeten lijden?"

»Ik leed, om de dierbare vriendinne, die ik dood waande; doch Otto leed om het verlies der geliefde maagd, die hij eenmaal zijne gade hoopte te noemen! Spreek dus niet over mijne smart, Bertha! maar denk aan het folterend wee, dat hij heeft doorgestaan!"

Hendrik sprak deze woorden op vasten toon, maar behoefde daarbij zoo onbegrijpelijk veel zelfbeheersching,

dat hij niet in staat was te blijven staan, en magteloos neerzonk in den armstoel, die gelukkig naast hem stond.

»Groote God!" riep Bertha angstig uit, »misleid mij niet, Hendrik! dierbare vriend! Uwe krachten begeven u! Om 's hemels wille, folter mij niet! Otto moet een ongeluk overkomen zijn; want alleen uwe broedermin kan u zoo doen lijden! Red mij uit die vreesselijke onzekerheid, Hendrik! en martel mij niet langer! Zie, ik ben bedaard, en op het ergste voorbereid. O, zeg mij, welk ongeluk heeft hem getroffen? Het leven kan hij niet verloren hebben, niet waar, Hendrik? O, neen, dat is onmogelijk, dat zou al te wreed zijn! Maar om Gods wil, spreek dan toch, Hendrik!"

Elk woord, dat Bertha sprak, was een dolksteek voor het hart van den ongelukkigen monnik, wiens ziel zij in hare onschuld vaneen reet, zonder ook maar in het minste te vermoeden, dat de man, wien zij toonde, hoe het beeld zijns broeders haar geheel vervulde, haar evenzeer aanbad, en haar bezit insgelijks had beschouwd, als zijn eenigst levensgeluk.

Op zijn gelaat teekende zich een trek zóó pijnlijk, dat Bertha hem met het diepste medelijden aanzag; en zonder zich duidelijk bewust te zijn, wat die uitdrukking zeggen wilde, gevoelde zij toch, dat het niet de uitdrukking was van smart over den dood eens broeders

»God en Zijnen heiligen zij dank!" riep zij onwillekeurig uit, »Otto leeft!"

»Ja, Bertha! Otto leeft! Hem is geen ongeluk overkomen! Hem toeft welligt nog het hoogste geluk op aarde!"

Met onbeschrijfelijke inspanning had Hendrik deze woorden gesproken, en bewaarde nu het stilzwijgen, terwijl hij zijne oogen niet durfde opslaan. Het was, alsof zijn geweten hem verweet, dat hij zich had laten overheerschen door zijne liefde, en dat hij zich bezondigde aan zijnen broeder, toen zulke vreesselijke bittere gewaarwordingen zijnen boezem doorstroomden bij

het bewijs van Berthaas innige genegenheid voor Otto.

Bertha bleef insgelijks stilzwijgen, en meer en meer werd het duidelijk in hare ziel, waarom Hendrik bijna neergezegen was, toen hij haar zag, en waarom die pijnlijke trek zich op zijn gelaat vertoond had, toen zij haren zielsangst voor Otto deed blijken, en als grond daarvoor opgaf, dat slechts zijne broedermin hem zoo veel leeds zou kunnen berokkenen. Beurtelings joeg haar het bloed een hoogen blos op de kaken, en dan weer overtoog een doodelijk bleek haar het gelaat meer en meer; besefte zij de volle waarheid, en bewonderde zij den heldenmoed van den rampzaligen jongeling, die zich zelven had opgeofferd voor zijnen broeder.

Haar edel hart en reine zin deden haar den adeldom van Hendriks ziel eerbiedigen, en het fijne vrouwelijke gevoel zeide haar terstond, dat zij geen enkel blijk geven mogt, dat zij zijn geheim kende, en ook zij zich zelve opofferen moest, en zoo min mogelijk over Ottoos liefde spreken, om den broeder niet te kwellen, die reeds zoo veel geleden had.

»Gij hebt mij slechts voor een gedeelte uit de pijnlijkste onzekerheid gered, Hendrik!" sprak zij op lieftalligen toon, waarin toch onwillekeurig eene zekere verlegenheid kon opgemerkt worden. »Of zoudt gij wanen, dat Bertha niet meer hare vroegere genegenheid voor Ottoos broeder koestert? Meent gij, dat ik ooit onverschillig kon zijn, wanneer ik u zie lijden? O, gewis, Hendrik! Ik kan mij Otto bijna niet denken zonder u! Mijn hart kan u beiden niet scheiden!"

Thans hief Hendrik het oog op, en zag haar dankend aan; een glimlach speelde om zijne lippen, en verried, hoezeer hare laatste woorden een balsem waren voor zijn gewond gemoed.

»Mijne ziel dankt u, Bertha!" sprak hij. »Ik werd lang door velerlei aandoeningen gefolterd, en reeds meermalen ondervond ik, dat de krachten mijns ligchaams werkelijk er door hebben afgenomen. Daarom ook koos ik het gewaad, dat ik draag, en houd mij overtuigd, dat de kalme rust, die binnen de gewijde muren heerscht,

mij eerlang geheel zal herstellen van zoo vele schokken, als ik tot dus verre heb doorgestaan. Gij hebt heden zelve gezien, dat de grenzelooze vreugde, die ik gevoelde bij de onverwachte tijding, dat gij geene prooi des grafs geworden zijt, gevoegd bij de verrukking, dat ik u, de dood gewaande vriendin, die zoo dierbaar is aan mijn hart, weerzien zou, mij zoodanig heeft aangetast, dat gij ontsteldet over mijn lijdend voorkomen. Maar uwe woorden, zoo vol deelneming en genegenheid, hebben mij verkwikt, en zie mij nu aan, Bertha! en oordeel zelve, of niet die pijnlijke en lijdende trekken in mijn gelaat verdwenen zijn."

Bertha vestigde hare schoone oogen op hem, en zag hoe de arme monnik alle pogingen aanwendde, om aan zijn gelaat eene uitdrukking van vreugde te geven, die niet in zijn binnenste woonde; zij zag echter ook, hoe dankbaar hij haar was voor hare genegenheid, en hare oogen vulden zich met tranen van het innigst medelijden. Die tranen, zij kon ze niet weerhouden, maar zij hadden een zoo onbeschrijfelijken indruk op Hendrik, dat zij hem meer waard waren, dan al wat de wereld hem had kunnen bieden. Diep bewogen, maar innig dankbaar, nam hij hare hand, drukte ze zacht aan zijne borst, en zeide:

»'s Hemels zegen ruste op uw dierbaar hoofd, Bertha! en op dat mijns geliefden broeders!"

Bertha maakte hem nu opmerkzaam, dat de hertogin hem zekerlijk wachtende was, en Celestinus verzocht haar derhalve, om hem in de tegenwoordigheid dier waardige vrouw te willen brengen. Immers hij was niet enkel herwaarts gereisd, om Bertha te zien en te spreken, maar tevens ook om eenige bijzonderheden te vernemen aangaande de heirvaart tegen Hollands graaf. De hertogin toch bezat het volledig vertrouwen van haren gemaal, en kon wel niet geheel onbekend wezen met zijne plannen, en Hendrik was nu meer dan ooit besloten, om zijn grafelijken vriend luisterrijk te doen zegevieren in den strijd. Nu Bertha leefde, begreep hij, dat het hem, ingeval Godfried de nederlaag leed, ligt geluk-

ken zou, Dirk III, die zijnen broeder zoo zeer genegen was, te bewegen, al zijn invloed op den overwonnen vijand aan te wenden, om dezen te doen toestemmen in de echtverbindtenis der beide geliefden.

De monnik bleef den ganschen dag bij de beide vrouwen, bragt het gesprek nogmaals op den aanstaanden krijg, en maakte zich elk woord, dat de hertogin daarvan sprak, ten nutte, zoodat hij genoegzaam in de hoofdbijzonderheden was ingelicht, om den graaf althans in menig opzigt van dienst te kunnen zijn.

Hoogst welkom was hem het aanbod der hertogin, om den nacht onder haar dak door te brengen, en hij begaf zich eerst ter rust, toen hij zijn broeder schriftelijk alles had meêgedeeld, wat hij van Godfrieds plannen te weten was gekomen. Toen zonk hij neer op zijne legerstede, en gevoelde nu, hoezeer hem die dag geschokt had. Geheel zijn ligchaam trilde; alle zenuwen waren in spanning, en met eene koortsachtige drift joeg hem het bloed door de aderen. Hij wilde zoo gaarne slapen, ten einde zich zelven en zijnen kommer voor eenige uren te vergeten; maar vergeefs! Zijne zenuwachtige onrust en gejaagdheid namen hand over hand toe, en eindelijk was zijn gansche ligchaam bedekt met een klam zweet, en viel hij uitgeput in een koortsigen slaap, die hem onmogelijk verkwikken kon. Vreesselijke droombeelden beangstigden hem: nu eens las hij de mis in het stille klooster; daar hoorde hij eensklaps een angstkreet, zoo ijzingwekkend, dat de menschelijke taal daarvoor geene woorden heeft; duidelijk herkende hij de stem van Bertha, en weldra werd haar bloedig lijk in het klooster gebragt; vol wanhoop en vertwijfeling viel hij bij het ontzielde ligchaam neer, en bedekte het met vurige kussen, alsof zij haar het leven konden teruggeven; maar zijne lippen verstijfden op het koude lijk, en met een jammerkreet ontwaakte de arme lijder, biddende God, om hem weldra met de afgestorvene te vereenigen. Naauwelijks weer ingesluimerd, verplaatste een droombeeld hem in de zaal van het vorstelijk paleis, waar eene schitterende feestviering plaats vond, welke

hij zelf gedwongen was bij te wonen: het was een feest der verloving van Otto en Bertha, en het was hem ondragelijk het geluk der gelieven te zien; het sneed hem door de ziel, en toch moest hij blijven, en hun ook zijn gelukwensch aanbieden; daar naderde hij met bijna bovenmenschelijke inspanning, en sprak een zegen over hun verbond uit; doch bij ieder woord, dat van zijne lippen vloeide, klonk luide eene stem, die sprak: »Hij liegt, die monnik liegt! Hij zegent u met de lippen, maar vloekt u in zijn hart! Hij wenscht u heil, Otto! maar de booze geest, die in hem is, misgunt u uwe bruid! Hij spreekt u van God, Bertha! maar begeert u met duivelschen wellust tot zijne prooi!" Wederom ontwaakt de gefolterde kloosterling met zaamgeknepen borst; het koude angstzweet staat hem op het gelaat; zijne wangen worden lijkkleurig; hij wil zich zelven vloeken, maar zegent Bertha en Otto, en nu vloeijen tranen van dankbaarheid bij stroomen langs zijn gelaat, dat zijne reine ziel het akelig droomgezigt mogt logenstraffen! Ten derdenmale sluit hij afgemat de oogen, en ziet zich nu verplaatst in eene kleine kapel, waar hij, in priesterlijk gewaad getooid, den kerkelijken zegen zal spreken over Otto en Bertha; hertog Godfried van Lotharingen en graaf Dirk III met hunne echtgenooten, benevens een aantal edelen, zijn bij de plegtigheid tegenwoordig; het minnend bruidspaar ligt geknield voor het kruisbeeld des Verlossers, en het oogenblik is daar, waarop zij voor God en de menschen zamen vereenigd zullen worden door den onverbreekbaren band des huwelijks. Plotseling verheft zich een der aanwezigen, die in de nabijheid van Otto staat, en doorboort dezen met zijn dolk, zoodat hij ontzield ter aarde valt, en het bloed in een breeden stroom vloeit uit de wonde, die midden door het hart gaat; allen staan van ontzetting als vastgenageld aan den grond, en Hendrik herkent het onbewegelijk gelaat van den deken Waldebold, die hem toefluistert: »Erken, dat gij aan mij het geluk verschuldigd zijt!" Op hetzelfde oogenblik is de moordenaar verdwenen, en zijn alle aanwezigen gevloden van

de plaats der verschrikking; Hendrik houdt Bertha in zijne armen; zij ligt in zwijm; haar gelaat is doodsbleek, en alleenlijk bewijst de beweging van haren boezem, dat zij nog leeft; Hendrik wendt zich af met zijn dierbaren last van het lijk des vermoorden broeders, legt haar voor een oogenblik neder aan den voet van het altaar, en bedekt het ontzielde ligchaam van Otto met een altaarkleed; nu snelt hij Bertha weer te hulp, en eindelijk gelukt het hem haar tot bewustheid te brengen. Zij herinnert zich het gebeurde, als een bangen droom, welke reeds voorlang heeft plaats gegrepen, houdt de hand van Hendrik in de hare omklemt, en zegt hem, dat zij het geheim zijner liefde ontdekte, toen zij hem voor het eerst weerzag bij de hertogin; zij belijdt onverholen, dat zij hem even liefhad, als Otto, dien zij hare hand evenmin had geweigerd, als zij de zijne zou geweigerd hebben, indien hij haar tot vrouw begeerd had. »En nu God mijnen Otto zoo onverwacht tot zich riep," vervolgde zij, »wil ik u de bekentenis mijner liefde doen! Ja, ook ik bemin u, Hendrik! en begeer u voor God en de menschen tot echtgenoot!" Zalig boven alle beschrijving, drukt Hendrik de geliefde aan zijne borst; zacht ruischen de orgeltoonen, als smeekten zij Gods zegen af over hunnen echt; daar klinkt eensklaps eene stem door het gewelf, en herhaalt de gelofte, door den monnik afgelegd, toen hij de aarde met al wat zij biedt afzwoer, en plegtig verklaarde alleen voor den hemel te willen leven. In zijn vertwijfeling vloekt hij het priesterlijk gewaad, dat zijne leden dekt; het wordt duister voor zijne oogen; zijn brein is beneveld en verwilderd; met beide handen heft hij Bertha omhoog, ijlt met haar naar buiten, en stort zich met haar in den vloed; hij hoort denzelfden angstkreet, als in het eerste droomgezigt, en het woord: »vloek over Berthaas moordenaar!" klinkt hem met donderend geweld in de ooren. Voor de derde maal ontwaakt de jongeling in een vreesselijken toestand; de haren rijzen te berge; zijne tanden klapperen; hij voelt den dood in het hart; hij wil schreeuwen, maar geen geluid

ontsnapt zijne borst; hij wil vlugten van zijne legersteê; maar de uitgeputte leden bewegen zich niet; hij blijft liggen als geboeid met ijzeren kluisters; zijne ademhaling is zwak en reutelend; zijn uitzigt dat eens stervenden. Zoo ligt hij nog een geruimen tijd, tot allengs zijne ziel hare kalmte, het ligchaam zijne krachten herwint. Nu kan hij zijne rustplaats verlaten, opent het venster, en met de eerste morgenschemering wordt het ook eenigermate licht in zijn binnenste.

Toen hij des morgens zijne opwachting maakte bij de hertogin, en afscheid nam van de beide vrouwen, viel het der hertogin terstond in het oog, dat broeder Celestinus er zeer lijdend uitzag, Het was ook inderdaad, alsof hij dien enkelen nacht jaren ouder geworden was; zijn gelaat was vermagerd, en zijne oogen hadden zich als het ware diep in hunne holten teruggetrokken; hij was zeer bleek, en droeg de sporen van de grootste afmatting. Deelnemend vroeg hem de gade van Godfried, wat hem deerde, en zeide hem tevens op ernstigen toon, dat hij den raad van een geneeskundige moest inroepen.

»Gij moet mij zulks beloven," sprak zij vriendelijk; »want het moge ook al waar zijn, dat men op uwe jaren geenen angst koestert voor de gezondheid des ligchaams, wijl de jeugd niet zoo spoedig het gevoel van afmatting ondervindt; maar ik bezoek reeds lang dagelijks vele kranken, en kan, door ervaring geleerd, wel onderscheiden, op welk gelaat ziekte haren stempel heeft gedrukt. Ik zeg u, Hendrik! dat gij ziek zijt, en den geneesmeester noodig hebt, en daar ons ligchaam, naar ons geleerd wordt, een tempel des Heiligen Geestes is, moeten wij daarvoor ook alle betamelijke zorg dragen."

Hendrik dankte haar vriendelijk, en beloofde haar, dezen raad te volgen, indien hij zich niet spoedig beter gevoelde,

Bertha beschouwde hem ook met groote deernis, maar verzweeg de droeve gewaarwording, die zijn voorkomen bij haar had opgewekt. Zij begreep te regt, dat hij nog ongelukkiger zou zijn, indien hij vermoeden kon, dat zij

zijn geheim geraden had, en zij vermeed daarom zelfs den schijn, dat zij een blik in zijn hart had geworpen.

»Vaarwel, mijn vriend!" sprak zij bij het afscheid. »Ontvang mijn innigen dank voor uw bezoek! Volg den wijzen raad u door mijne moederlijke verzorgster gegeven, en moge de Algoede u in Zijne hoede nemen. Breng Otto den groet mijner liefde, en zeg hem, dat ik niet ophoude, voor u beiden te bidden."

Aangedaan en met vochtigen blik, reikte zij hem de hand tot afscheid, en weldra keerde Celestinus naar Utrecht terug, om het door hem opgestelde berigt ijlings aan zijn broeder te doen geworden.

Nadat hij den brief door middel eens vertrouwden bode aan zijn broeder had afgezonden, begaf hij zich tot den bisschop, om ook van dezen welligt nog eenige bijzonderheden te kunnen vernemen. Hij was voornemens tegen den avond zelf naar Dordrecht te gaan, om een gedeelte van den nacht een onderhoud te hebben met zijn broeder Otto, ten einde dezen voor te bereiden op de heugelijke tijding, dat zijne beminde bruid nog in leven was. Immers hij vreesde, en niet zonder grond, dat bij gemis van eenige voorbereiding de overmaat van vreugde alligt even nadeelig kon werken als eene grenzenlooze smart. Celestinus moest echter ondervinden, dat zijne gewaarwordingen zijn ligchaam zoo geweldig hadden aangetast, dat hij niet meer bij magte was, den voorgenomen togt te volvoeren. Ettelijke malen zocht hij zich te vermannen, en poogde te vertrekken; maar telkens viel hij uitgeput neer, en eindelijk zonk hij geheel ineen. Hij werd thans naar bed gebragt, en een geneesmeester ontboden, die al spoedig verklaarde, dat de monnik zich in een bedenkelijken toestand bevond, en eene volstrekte rust onontbeerlijk voor hem was. Celestinus bad hem met aandrang, dat hij naar het klooster te Nijmegen mogt vervoerd worden; doch de arts verbood dit onvoorwaardelijk, en zeide, dat zijn dood daarvan het onvermijdelijk gevolg zou zijn, zoodat de bisschop ten strengste gelastte, dat de kloosterling in zijn paleis zou verpleegd worden.

Celestinus moest derhalve toegeven, en beseffende, dat zijne taak nog niet afgeloopen was, beloofde hij den arts, dat hij getrouw zijne raadgevingen opvolgen, en de strengste rust in acht nemen zou. De deken Waldebold verzocht hem, als een gunstbewijs, dat hij mogt waken aan zijne sponde, en hoe uitgeput Celestinus ook was, vestigde hij toch een scherpen, vorschenden blik op hem, die hem overtuigde, dat de man, die hem eenmaal naar het leven gestaan had, thans opregtelijk wenschte, hem van dienst te zijn, en zijne vergiffenis waardig te worden. Hij gaf hem dan ook ten antwoord, dat hij weer genoezaam vertrouwen in hem stelde, om hem zijn verzoek toe te staan, en het hem zelfs aangenaam was, verpleegd te worden door iemand, wiens doorzigt en beleid hem zoo vaak gebleken waren.

Waldebold was blijkbaar verheugd, dat zijn verzoek niet van de hand werd gewezen, en zette zich neer aan het ziekbed. Hij rigtte zijn oog met eerbied en hoogachting op den jongen man, in wien hij in ieder opzigt zijn meerdere erkende, en met de grootste opmerkzaamheid sloeg hij al zijne bewegingen gade. Hij zag, hoe Celestinus zich in koortsachtige hitte rusteloos rondwentelde, en maande hem telkens met vriendelijke zachtheid aan, zoo rustig mogelijk te blijven liggen, en zelf zoo veel hij kon meê te werken, om rustig in te slapen.

Maar Hendrik schudde treurig het hoofd, en sprak:

»Neen, Waldebold! ik kan niet rusten, en geen slaap zal over mijne oogen komen; ik heb te veel op mijne krachten gebouwd, en meer van mijn ligehaam gevergd, dan het kon verdragen! En op zoo groote overspanning, op zoo sterke afmatting volgt geene rust, Waldebold! Reik mij den drank, en misschien gelukt het aan de kunst van den waardigen arts, wat de natuur mij zeker zou weigeren."

Waldebold deed gelijk hem bevolen werd, en Celestinus ledigde het hem aangeboden geneesmiddel in de hoop, dat hij althans eenige verligting zou ondervinden. En deze hoop bedroog hem niet! Ongeveer een half uur, nadat hij den drank had ingenomen, werd hij langza-

merhand rustiger, tot dat hij eindelijk insluimerde. De arts bezocht hem tegen den nacht nog eenmaal, en beval Waldebold de grootste oplettenheid en de meeste stilte aan.

»De werking van het geneesmiddel," zeide hij, »moet door niets gestoord worden, zal het mogelijk zijn, die vreesselijke overspanning weg te nemen, die hem inderdaad met een spoedigen dood bedreigt."

De geneesheer verliet het vertrek, en Waldebold bleef met angstige zorg waken. De sluimering van den lijder hield dan ook ongestoord aan, en Waldebold nam inderdaad de meeste behoedzaamheid en stilte in acht.

Wij willen nu Celestinus, die vrij rustig op zijn leger ligt te slapen, verlaten, en ons begeven naar Dordrecht, waar eerlang gestreden zal worden met de felste woede, en het bloed onzer landzaten op vreesselijke wijze zal stroomen. Wij zullen daarom trachten, in het volgende hoofdstuk eenige bijzonderheden van dit gevecht meê te deelen, en onze lezers bekend maken met den afloop, die voor de hoofdpersonen van onze schets van onberekenbaar belang geweest is.

V.

Hertog Godfried van Lotharingen en Graaf Dirk III.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat hertog Godfried van Lotharingen aan de bondgenooten een eiland, naar alle waarschijnlijkheid de Betuwe, had aangewezen, als de plaats, waar hunne krijgslieden moesten zamenkomen. Allen hadden aan die oproeping voldaan, en er

kwam inderdaad een ontzaggelijk leger bijeen. De inscheping had plaats op de Waal, in de nabijheid van Nijmegen, om langs dezen stroom en de Merwe af te zakken, ten einde zich van Dordrecht meester te maken. Den 29 Julij van het jaar 1018 verscheen de vijandelijke vloot in Merweda, en aangezien het juist vloed was, deed hertog Godfried onmiddellijk het grootste gedeelte van zijn leger ontschepen, en beval, dat de weinigen, die op de vaartuigen bleven, de diepte moesten houden, opdat zij, bij het vallen van het water, niet aan den grond mogten geraken, waardoor zij ligtelijk door den vijand overvallen konden worden.

De geschiedschrijver Alpertus beweert, dat de vloot ankerde bij het gewest Flaridingun — Flerdingen, Vlaardingen — en waarschijnlijk was dit ook wel de naam van de geheele uitgestrekte landstreek, waaronder ook Merweda behoorde. Wij kunnen natuurlijk geen oordeel vellen over de bewering van Alpertus, maar mogen toch niet verzwijgen, dat zij ons zeer natuurlijk en aannemelijk voorkomt. Het graafschap Flaridingun had ontegenzeggelijk eene groote uitgestrektheid, en werd oudtijds ten noorden begrensd door de plaats, waar tegenwoordig Delft ligt; de landstreek Merweda heeft dus stellig tot Flaridingun behoord. Hierbij komt nog, dat de oorsprong van de stad Vlaardingen in den diepen nacht der middeleeuwen moet gezocht worden, en men algemeen beweert, dat hare kerk reeds in het midden der achtste eeuw was ingewijd.

Op den avond, die aan de ontscheping der vloot voorafging, bevond Dirk III zich alleen in een vertrek, waarin hij met ongeduld op de komst van Otto wachtte. Deze toch was meer en meer zijn vriend en lieveling geworden, en dat wel in dien graad, dat Dirk eigenlijk geen genoegen meer smaakte, wanneer Otto niet daarbij tegenwoordig was. Maar nu vooral zag hij reikhalzend uit naar zijne komst, en dit was ook waarlijk niet te verwonderen. Het kon den graaf onmogelijk onbekend zijn, dat hij zich zou moeten meten met een ontzaggelijk leger, en dat hij daarom slechts geringen kans had, om

de overwinning te behalen. Hij ontveinsde zich niet, dat hij het geluk, hetwelk zijne wapenen in de laatste gevechten bekroond had, eeniglijk verschuldigd was aan de inlichtingen, die hij van Otto ontvangen had, en vooral ditmaal wanhoopte hij aan een gunstigen afloop, indien zijn vriend den vijand niet op het spoor gekomen was. Zwijgend zat Dirk III in den armstoel, en steunde het voorover gebogen hoofd in zijne handen; zijn bleek gelaat droeg de duidelijkste sporen van hoogen ernst en van bewustheid van het gevaar, dat hem bedreigde. Hij liet den vrijen loop aan zijne gewaarwordingen, en duidelijk hooren wij hem aldus bij zich zelven spreken:

»Mijn hart verlangt naar u, Otto! ik heb behoefte aan die bemoediging, welke gij mij steeds wist te geven! Het is mij bang, alsof ik met stelligheid het onderspit moet delven in den strijd tegen mijne vijanden, die in zoo ontzagwekkend aantal tegen mij optrekken. Vergeefs tracht ik mij zelven op te beuren met de gedachte, dat 's hemels zegen mij tot dus verre de overwinning schonk, en ik mij die bescherming van den Algoede niet onwaardig gemaakt heb! Vergeefs roep ik mij zelven toe, dat mijne hoplieden en weermannen een weergaloozen moed bezitten, en zich zelfs met eene groote overmagt meten kunnen! Vergeefs rigt ik het oog op deze mijne sterkte en alle voordeelen, die het omliggende lage land, met tallooze grachten doorsneden, mij aanbiedt. Mijn moed wankelt niet, en moet ik vallen, dan zal ik den heldendood sterven met het zwaard in de vuist; maar niettemin is mijn hart bedrukt en droef gestemd, als hadde ik een voorgevoel van mijn naderenden ondergang! Moge God en Zijne heiligen het mij in genade vergeven, maar ik gevoel mij zelfs buiten staat, om neer te knielen in het ootmoedig gebed, en mij in Zijne hoede aan te bevelen! Otto! gij alleen kunt mij de kalmte hergeven, die ik thans zoo onvoorwaardelijk noodig heb! Waar toeft gij, Otto mijn vriend en beschermer! Wat laat gij mij alleen op een tijd, dat ik niet buiten u kan!"

Thans werd de deur geopend, en Otto trad binnen.

Ook zijn gelaat was bleek, en getuigde van kommer; wel stond er altijd een droeve ernst op zijn wezen geteekend, maar nu heerschte er eene buitengewone somberheid in zijn gemoed. De graaf stond bij zijne komst terstond op, en ijlde hem te gemoet, terwijl hij uitriep:

»Gode zij dank, Otto! dat ik u aanschouw. Mijn hart is droef en bang, en verlangde zoo vurig naar u!"

»De Hemel gave, mijn heere!" sprak Otto, »dat ik u opbeuren en bemoedigen kon; maar ook ik ben mistroostig, en weet zelf niet hoe ik u van dienst kan zijn, tenzij alleen door mijn zwaard! En dit, mijn heere! mijn zwaard zal ik in dezen krijg voeren, zoo als nooit te voren, en mogt mijn leven een einde nemen, ik val toch niet voordat gij de overwinning zult behaald hebben!"

»Spreek niet aldus, mijn Otto!" bad de graaf, »want die woorden zijn mij een dolk in het hart! Moest ik de overwinning koopen met uwen dood, dan zou ik de behaalde zege meer betreuren, dan wanneer ik het onderspit moest delven in den strijd!"

»Ach," zuchtte Otto, »gij weet niet, mijn heere! welk een vreesselijk drukkende last het leven voor mij is! Ik heb alles verloren, wat mij aan deze wereld hechten kon, en zelfs uwe vriendschap en hoogachting, die ik toch op den hoogsten prijs stel, kunnen onmogelijk opwegen tegen de gruwzame smart, die ik heb moeten lijden! En toch is er nog eene zaak, die mij tot dus verre de kracht gaf, om te blijven leven: dat is de dorst naar wraak! En dien dorst zal ik spoedig kunnen bevredigen, en dan wil ik gaarne sterven! Maar strijden tegen Godfried van Lotharingen, tegen den man, die eenmaal met wreede hand het gebouw van al mijn geluk omver zocht te storten: ha! dit denkbeeld alleen wekt bloeddorst op in mijn hart! Dien man haat ik in het diepst mijner ziel, en als gij mij welligt wonderen van ongehoorde dapperheid ziet verrigten, bewonder mij dan niet, edele graaf! en veracht mij evenmin, maar beklaag mij, en schrijf niet aan heldenmoed toe, hetgeen alleen moet geweten worden aan eene onedele en laakbare zucht

naar wraak, die ik zelf veroordeel, maar niet overwinnen kan!"

Zwijgend bleef de ernstige blik van Dirk III rusten op het gelaat van Otto, dat, ofschoon bleek en ingevallen, inderdaad eene vreesselijke uitdrukking had verkregen; uit zijne oogen schoot een sombere gloed; zijne lippen beefden, en de hand was krampachtig aan het zwaard geklemd. Maar de graaf deed geene vragen; want hij had beloofd te wachten tot dat het oogenblik zou gekomen zijn, waarin Otto zelf behoefte zou gevoelen, hem de geschiedenis van zijn leven meê te deelen.

Otto bleef een tijd lang onbewegelijk in dezelfde houding; maar daarna herkreeg zijn beter ik allengs de overhand; het somber en bloedig vuur der wraak verdween langzamerhand uit zijne oogen, waarin weldra een weemoedige traan parelde; zijne hand, waarin hij het gevest van zijn zwaard omklemd hield, ontsloot zich, en zocht die van den graaf, welke hij hartelijk drukte. Hij zettede zich vertrouwelijk bij zijnen heer, en sprak op zachten toon:

»Vóor de eerste maal, mijn heere! verkeer ik in het onzekere aangaande de plannen uwer vijanden, en daardoor ook omtrent den afloop van den strijd. Misschien is het de laatste maal, dat ik mij in uwe tegenwoordigheid bevind, die door mij zoo onuitsprekelijk hooggeschat wordt, en daarom wil ik u dezen avond in mijne levensgeschiedenis, in het geheim mijner grenzenlooze smart inwijden, u zegenende en dankende voor alle liefde en trouw, die ik van u mogt ondervinden!"

Otto van Loon deed nu een uitvoerig verhaal van zijne geschiedenis aan den graaf, zoo als onze lezers haar hebben leeren kennen, barstte in tranen los, toen hij den dood van Bertha vermeldde — immers hij wist nog niet, dat zij aan het dreigend gevaar ontkomen was — en vroeg toen op den toon der diepste smart:

»En moet gij nu niet zelf belijden, dat de dood in den strijd tegen hertog Godfried voor mij de grootste weldaad wezen zal?"

Hij verhaalde voorts, dat zijn broeder het geestelijk

kleed genomen had, en om zijnentwille een even vurig aanhanger van den graaf geworden was; hij deelde Dirk alle bijzonderheden mede, hoe hij door zijnen broeder steeds van 's vijands plannen was ingelicht geworden; hoe hij, als roeijer verkleed, de rol van een doofstomme gespeeld had, en op welke wijze hij het gansche plan van Bavo had leeren kennen; hoe Hendrik hem den togt van Adelbold had meêgedeeld, en hoe hij later, in overleg met zijnen broeder, den tegen diens leven gesmeeden aanslag van Waldebold had verijdeld.

De graaf had met innig medelijden en met de grootste belangstelling het verhaal van Otto aangehoord, en zeide aan het einde met diep gevoel:

»En leert dit ons niet, de goddelijke Voorzienigheid in alles dankbaar te wezen? Wat ware misschien van mij geworden, indien u niet die vreesselijke slagen van het lot getroffen hadden? Gefnuikt in mijne magt, welligt gevangen genomen en gedood, zouden mijne vijanden mij hebben verguisd en bespot; maar door u heb ik hen overwonnen, en hunne listige plannen tegen mij kunnen wreken in hun bloed! En alzoo moogt ook gij niet wanhopen, mijn trouwe vriend! De Almagtige, die ook uw hemelsche Vader is, heeft welligt voor u nog op deze wereld een heerlijk loon weggelegd, als eene belooning voor uwe deugd en edelen zin!"

Otto schudde treurig het hoofd, en sprak:

»Voor mij kan geen heerlijk loon op aarde meer bestaan; want met Bertha stierf al mijne vreugde, en het graf geeft zijne prooi niet weer terug!"

Hun onderhoud werd thans afgebroken door een hopman, die het berigt bragt, dat een bode uit Utrecht gekomen was, en in last had, een brief aan heer Otto te overhandigen.

»God lof!" riep Otto uit. »Mijn hart zegt het mij: dat berigt is van Hendrik, en brengt ons de overwinning! Dat hij hier verschijne, en zijnen last volbrenge, en daarna verzorgd worde van al het noodige."

Otto doorliep met snelheid den brief zijns broeders, en zeide toen tot den graaf:

»Ik wensch u geluk, mijn heere! mijn broeder is er in geslaagd, een aantal bijzonderheden van het plan onzer vijanden te vernemen, en zoo het u behaagt, willen wij gezamenlijk den inhoud van zijn berigt oplettend nagaan, en vervolgens onmiddellijk uwe voornaamste bevelhebbers hier bijeenroepen, om te beraadslagen, welke maatregelen genomen moeten worden, om de overwinning aan uwe wapenen te verzekeren."

Ook de graaf had een uitroep van vreugde geslaakt, en nu zaten beide mannen bijeen, en schonken de grootste aandacht aan ieder punt, dat door Hendrik aan zijn broeder meêgedeeld werd.

Zonder ons te verdiepen in de bijzonderheden, welke Hendrik in zijn berigt meêdeelde, vermelden wij hier nogtans den voornaamsten inhoud.

Hertog Godfried, volkomen bekend met de ligging en omgeving van Dordrecht, had wel ingezien, dat het ondoenlijk was, den graaf in zijne sterkte aan te tasten, hoe groot ook zijne legermagt was, en had daarom besloten, den graaf tot een veldslag uit te lokken. Indien bij zijne aankomst, die tegen den 29sten verwacht kon worden, het getij zulks mogt veroorloven, wilde hij terstond het grootste gedeelte zijner krijgers doen ontschepen, en op de vloot, welke op de diepte blijven moest, slechts eene voldoende bemanning achterlaten, om de schepen tegen een mogelijken aanval te beveiligen. Het hoofdleger zou op den lagen grond in slagorde gesteld worden, en eenige ligt gewapende benden moesten naar de hoogten of verschansingen oprukken, en van daar de bezetting ten strijde dagen, maar onmiddellijk daarna in geregelde orde aftrekken. De weermannen van Dirk III, die hen ongetwijfeld achterna zouden zetten, zouden alsdan op het in slagorde geschaarde hoofdleger stooten, en ligtelijk overhoop geworpen worden.

Nadat de graaf en Otto alle aanduidingen, die de brief bevatte, behoorlijk gelezen en overpeinsd hadden, werden de bevelhebbers en voornaamste hoplieden bij den graaf ontboden, om over de te nemen maatregelen te beraadslagen. De gedrukte, eenigzins wankelmoedige

stemming van Dirk was geweken, en had plaats gemaakt voor zijnen gewonen heldenmoed; met weergalooze schranderheid en krijgsbeleid, had zijn scherp oog reeds de geheele stelling van den vijand overzien, ofschoon deze nog niet aangekomen was, en voor zich zelven reeds beslist, langs welken weg hij althans de meeste kansen in zijn voordeel zou kunnen doen keeren.

Hij zettede nu het plan van den vijand met groote naauwkeurigheid uiteen, en daarna zijn stelsel van verdediging, en steunde dit op zoo bondige redenen, dat de aanwezige krijgslieden eenparig hulde deden aan zijn krijgsbeleid, en zijne voorstellen door allen als de beste en doelmatigste werden erkend. Men zou op de uitdagende benden aanvallen, en aldus Godfried, even als vroeger Bavo, in den waan brengen, dat zijn list gelukt was; doch terwijl de aandacht van den hertog noodzakelijk op dit punt gevestigd moest blijven, zou zijn leger van de andere zijde door de hoofdmagt des graven onverhoeds in de flanken worden aangegrepen, en gelukte het, langs dien weg verwarring in het vijandelijk leger te brengen, dan konden de graaf van Holland en de zijnen zich bijna met stelligheid van de overwinning verzekerd houden.

Nadat het voorstel van verdediging geheel was bepaald geworden, beraadslaagde men onderling over de meest geschikte middelen, om het met gelukkig gevolg ten uitvoer te brengen, en nog lang vóór middernacht gingen de krijgers uiteen, en was aan ieder het deel aangewezen, dat hij met zijne onderhoorige weermannen zou hebben te vervullen, waarna allen zich door den slaap nieuwe krachten verzamelden tot den strijd, die allen met blijden moed tegenzagen, hoe heet en bloedig hij ook dreigde te zullen zijn.

Toen Otto afscheid nam van den graaf, was deze niet in staat, hem zijnen dank te betuigen; maar het oog en de handdruk van Dirk zeiden meer, dan woorden konden uitspreken. Dirk III, die nu den strijd met kalmte te gemoet zag, en in wiens borst de hoop op zegepraal herleefde, lag spoedig in de armen van den slaap, waaruit

hij den volgenden morgen als een krachtvolle held ontwaakte. Otto daarentegen bragt den nacht wakende door. Hij herdacht geheel zijn leven, en verootmoedigde zich voor God, dien hij hartgrondig vergiffenis smeekte voor hetgeen hij zelf in zich gestreng veroordeelde. Immers hij had het reeds voor den graaf beleden, dat zijne wraakzucht en haat tegen hertog Godfried in strijd waren met zijnen christenpligt; maar niettemin had hij dien hartstogt niet kunnen overwinnen, en haakte hij met een strafwaardig ongeduld naar het oogenblik, waarop hij met het zwaard in de vuist zijnen vijand op het slagveld zou ontmoeten. Hij was tevens vast besloten, om voor zich zelven den dood te zoeken, en zich overal in den digsten drom der vijanden te werpen, overtuigd, dat het zwaard van een hunner wel den weg tot zijn gebroken hart zou vinden. Hij zettede zich nu neer, en schreef lang en innig aan zijn beminden broeder, wiens vergiffenis hij evenzeer afsmeekte voor de roekeloosheid, waarmeê hij zijn leven ging wagen, en eindigde aldus:

»Bid voor mij, dierbare Hendrik! dat God en alle heiligen mij mogen vergeven, dat ik den last niet dragen kon, die mij op de schouderen gelegd werd, en waaronder ik lafhartig ben bezweken!"

Den volgenden morgen bij het krieken van den dag, ontving Dirk op geheimzinnige wijze een schrift van den volgenden inhoud:

»Bij al wat u heilig is, heer graaf! waak over Otto, die in ontzinde woede den dood zoeken zal! Bescherm zijn dierbaar leven, zonder dat hij zulks weet of zelfs vermoedt! Het is zijn broeder, die u om zijn behoud smeekt!"

Aangedaan sprak de graaf luide:

»Het zal geschieden, wat gij begeert, edele broeder van mijnen vriend! Zijn leven wil ik met het mijne beschermen!"

Den 29sten van Hooimaand des jaars 1018, landde de vijandelijke vloot bij hoog getij, en had de ontscheping van de talrijke krijgslieden plaats, zoo als Hendrik berigt had. De geheele beweging werd juist zoodanig uitge-

voerd, als in den brief vermeld stond, en eenige ligt gewapende benden rukten op de verschansingen aan, en daagden door het steken der klaroenen de grafelijke bezetting ten strijd. Een gedeelte der grafelijke bezetting rukte nu tegen de uitdagende bende op, en inderdaad bepaalde Godfried zijne aandacht uitsluitend tot dit punt, dat hij als den eigenlijken aanvang van het gevecht beschouwde; maar slechts korte oogenblikken verkeerde hij in dien waan. Onverwachts werd zijn leger, dat in slagorde geschaard stond, door de hoofdmagt van den graaf in de flanken aangevallen, en deze aanval was zoo onverhoeds en zoo fel, dat onmiddellijk het vijandelijke leger in verwarring gebragt werd. Godfried ijlde terstond naar de bedreigde plaats, maar vermeerderde daardoor onwillekeurig het gevaar, dewijl bij deze onverwachte beweging een kreet opging, dat hij aangetast geworden was, en de vlugt had gekozen. Met de snelheid des bliksems werd die kreet door zijne talrijke gelederen herhaald, en van alle kanten riepen zijne weermannen elkander toe: »vlugt, vlugt!" De slag werd hierdoor terstond beslist; allen zochten hun heil in de vlugt, en er had eene vreesselijke slagting plaats. Het zwaard der Hollanders maaide vernielend onder de vlugtelingen, en doorweekte den grond met hun bloed; een groot aantal vijanden, zwaar gewapend van top tot teen, zonk in den moerassigen bodem, en vond hier den dood; anderen zochten den stroom te bereiken, en waadden of zwommen naar de vaartuigen, waarvan eenige te zwaar met vlugtelingen volgepropt werden, en reddeloos verzonken, terwijl anderen hen weigerden op te nemen, en de bemanning den stroom oproeide, zonder zich over hare spitsbroeders te bekreunen. Nu daagde graaf Dirk III aan het hoofd zijner schaar uit Dordrecht op, met Otto aan zijne zijde, en bragt dood en verderf onder de nog overgebleven vijanden. Het moerassig veld lag eerlang letterlijk bezaaid met dooden, stervenden en gewonden: de luiksche en kamerijksche benden waren bijna zonder ééne enkele uitzondering geheel over de kling gejaagd, en het aantal ridders, leenmannen en geestelijken van het

Sticht, dat gedood was of lag te zieltogen, was bijna ontelbaar. Bissohop Adelbold, hoe dapper hij ook gevochten had, moest zijn heil in de vlugt zoeken, en ontsnapte nog gelukkig in een bootje, dat hem weldra in veiligheid bragt.

Het langst hield hertog Godfried zelf stand, omringd door zijne dapperste en getrouwste krijgers, en vergeefs had Otto tot dus verre getracht zijnen vijand in het gezigt te krijgen. Thans zag hij hem, en ijlde met helschen bloeddorst op hem los. Zijn arm scheen met vurige kracht bezield, en als ware hij onkwetsbaar, boorde hij door de scharen, die den hertog als een bolwerk omgaven, heen, en duwde den hertog toe: »verdedig u, moordenaar van mijn geluk!" Otto was op dit oogenblik vreesselijk om te aanschouwen; zijn gelaat, geheel onkenbaar geworden, was verwrongen door wilde wraakzucht; zijne oogen bliksemden met den ijzingwekkenden gloed der verdelging, en onwillekeurig werd de arm van Godfried verlamd, als ware uit den grond eene spookgestalte opgestegen, tegen welke lans noch zwaard bestand was. Maar voordat Otto hem het zwaard in de borst kon stooten, werd hij plotseling teruggedrongen door eene grafelijke bende, die zich tusschen hem en den hertog plaatste, en Godfried, die reeds met wonden bedekt was, gevangen nam. Otto knarsetande van woede, dat zijne prooi hem ontglipt was, en drong nog eenmaal met de wilde kracht der vertwijfeling op hem aan, maar zonk plotseling uitgeput neer, en werd naar Dordrecht gebragt in volkomen bewusteloozen toestand.

De slagting, die op dezen dag plaats gevonden had, was naar de getuigenis van alle geschiedschrijvers, de zwaarste, die hier te lande na den tijd van Karel den Grooten geschied was.

Voor de derdemaal trok Dirk thans Dordrecht als overwinnaar binnen, en kon zich verzekerd houden, dat zijne vijanden niets meer tegen hem konden ondernemen; maar nog kon hij zich niet verheugen in de behaalde zegepraal, die zijne magt ten top deed stijgen. Hij onttrok zich aan aller gelukwenschen en hulde, en wijdde

al zijne zorg aan zijnen dierbaren vriend. Eerst toen deze zijne bezinning herkregen had, en er geen gevaar meer voor het behoud van zijn leven te vreezen stond, begon Dirk III te beseffen, welk geluk hem op dezen dag ten deel gevallen was. Nu begon hem de borst van vreugde te zwellen, en ootmoedig knielde hij neer, en dankte God voor de zege, die zijne wapenen hadden mogen behalen. Daarna bleef hij onafgebroken bij Otto, die jammerende klaagde, dat geen vijandelijk zwaard hem den schedel gekloofd, en men hem geweldkdadig belet had, hertog Godfried met zijn zwaard te doorboren. Hij putte zich uit in troostredenen en deelnemende toespraak, en rustte niet, voordat Otto althans weer eenigzins tot kalmte en zachtere gewaarwordingen gestemd was. Toen keerde hij terug tot zijne dappere schaar, en vierde met zijne strijdmakkers het feest der behaalde overwinning. Van tijd tot tijd begaf hij zich weer eenige oogenblikken naar Otto, en vond hem eindelijk in een diepen slaap, den tol betalende aan de natuur, die hare eischen niet langer liet weerstreven.

Reeds was de avond vrij ver gevorderd, en nog altijd ging de beker rond, en klonken de jubeltoonen der grafelijke bevelhebbers en hoplieden, toen een weerman den graaf een brief bragt, die slechts deze woorden bevattende:

»Otto's broeder smeekt den edelen graaf Dirk III dringend om een geheim onderhoud."

Verbaasd, maar tevens innig verheugd, dat hij den edelen Hendrik van Loon zou kunnen berigten, dat Otto ongedeerd uit den strijd was teruggekeerd, gaf de graaf bevel, den vreemdeling naar een afgezonderd vertrek te te geleiden, en weldra verscheen hij zelf, den monnik met eerbied en achting begroetende. Hendrik beantwoordde dien groet insgelijks met ongeveinsde hoogachting; doch toen hij zijne blikken op Dirk vestigde, deinsde deze onwillekeurig een paar schreden terug. Wel had hij den monnik nooit aanschouwd; maar Otto had hem zoo vaak de edele gestalte en boeijende trekken van zijn broeder in levendige kleuren afgemaald, en nu

zag hij een bleek en vermagerd gelaat, op welks wezen de dood als het ware reeds zijnen stempel gedrukt had.

Hendrik glimlachte treurig, toen hij den indruk bespeurde, die zijn voorkomen op den graaf maakte, en zeide:

»Ik kwam gisteren reeds lijdende naar Utrecht, maar heb die ziekte niet geacht, om het leven van mijnen broeder te redden. Mijn tijd zal weldra afgeloopen zijn; maar voor hem begint de zon des geluks nu eerst te schijnen! Hoor mij derhalve aan, mijn heere! en gij zult Otto zoo gelukkig maken, als zijn edel hart verdient!"

Een geruimen tijd bleven beide mannen bijeen, en toen scheidden zij, wederkeerig vervuld met de innigste hoogachting voor elkander. Hendrik nam dankbaar het aanbod van den graaf aan, om in diens woning nachtverblijf te houden; hij wilde zich zorgvuldig in acht nemen, om ook nog zijn laatsten pligt te vervullen, en dan, hij wist het en gevoelde zich gelukkig in die stellige overtuiging, dan was ook zijn laatste levensvonk uitgedoofd. Otto moest evenwel door den graaf voorzigtig voorbereid worden op hetgeen gebeuren zou, en op de ziekte van zijn geliefden broeder, voordat hij weten mogt, dat deze zich bij den graaf bevond, voordat hij diens verbleekte kaken mogt aanschouwen.

Den volgenden dag gaf Dirk bevel, dat men den gevangen hertog voor hem zou doen verschijnen, en dat hij door niemand mogt worden gestoord in het onderhoud, dat hij met den overwonnen vijand wilde hebben.

De graaf bevond zich in het vertrek, waarin hij gewoonlijk arbeidde; hij was eenvoudig gekleed, en ofschoon zijn gelaat de uitdrukking zijner gewone minzaamheid behouden had, lag toch in geheel zijn wezen eene waardigheid, die evenveel eerbied als achting vorderde van ieder, die hem aanschouwde. Het was niet de houding van den overwinnaar, die den geslagen vijand verwacht, maar van een edel held, die van de behaalde zege slechts zulke vruchten wilde plukken, dat de overwonnen vijand hem de zegepraal niet benijden kon.

Hertog Godfried trad het vertrek van den graaf bin-

nen met de edele kalmte en waardigheid, die zoo geheel strookte met zijn regtschapen en mannelijk karakter; hij wist natuurlijk, dat hij geslagen was, en zich in de magt van den graaf bevond; maar geen angst of onrust stond op zijn gelaat te lezen; uit zijne oogen straalde de heldenmoed even vurig, als te voren, en op zijn wezen las men slechts stille berusting in het lot, dat hij niet veranderen kon.

Toen Godfried binnenkwam, ging Dirk III hem te gemoet met ongeveinsde hartelijkheid, en zeide:

»Neem de betuiging mijner opregte hoogachting aan, mijn heere! Ik zie in u een vijand, wiens edele zin steeds een afkeer had van vuigen list, en wiens ongeluk in den ridderlijken kamp hem nog hooger doet stijgen in mijne vereering! Ik lees op uw gelaat, edele hertog! dat ook uwe ziel overtuigd is, dat gij niet vielt in de magt van een nietswaardige, maar dat gij u in de woning van Dirk III even vrij, even hooggeacht en geeerd bevindt, alsof wij het zwaard niet tegen elkander gevoerd hadden."

»Ik dank u, graaf van Holland!" antwoordde Godfried, terwijl hij de hem aangeboden vriendenhand hartelijk drukte, »voor uwe woorden, die een zoo diepen weerklank vinden in mijn hart! Ik betreur het, dat mijne wapenen de zege niet mogten behalen, en nog meer treur ik over de stroomen bloeds, dat vergoten is geworden; maar even opregt verklaar ik, dat ik mij in mijn lot daarmeê troost, dat ik uw gevangene ben; want ook ik eer den graaf van Holland hoog, en weet, dat zijne ziel niet in staat is zich met eene misdaad van laaghartigheid te bezoedelen! Ik dank u ook, dat gij mij reeds heden voor u hebt doen verschijnen, opdat ik zoo spoedig mogelijk zou bekend worden met de voorwaarden, waarop gij mij de vrijheid zult willen hergeven!"

»Verre van mij, mijn heere! is de gedachte, dat ik zoodanige voorwaarden zou willen stellen! Gij zijt vrij, hertog van Lotharingen! zonder losgeld, zonder eenige voorwaarde! Hollands graaf zal en mag zijnen regtmatigen heer, den hertog van Lotharingen, ook geen enkelen

eisch stellen! Maar Dirk III wil gaarne aan Godfried eene bede doen hooren, en zal hem zijn leven lang dankbaar zijn, indien het hertog Godfried behagen mogt, het eerbiedig verzoek toe te staan! En dat gij van uwen kant mij geene bede weigeren zult, daarvan houd ik mij ten volle overtuigd."

Godfried was diep bewogen, toen hij den overwinnaar aldus hoorde spreken. Wel was hij overtuigd geweest, dat de graaf hem geene harde en onbillijke voorwaarden zou stellen; maar nooit had hij kunnen vermoeden, dat Dirk hem onvoorwaardelijk zijne vrijheid zou hergeven, en hem een eerbiedig verzoek, eene bede zou voordragen, waar hij regt had te eischen en te bevelen. Met vochtigen blik zag hij den graaf aan, en sprak op bewogen toon:

»Vrede en liefde heerschen voortaan tusschen u en mij, edele graaf! Uwe edele grootmoedigheid heeft mijn hart gekluisterd aan het uwe, en voor altijd moge mijne hand verlamd worden, indien zij ooit weer het zwaard wilde opheffen tegen u, mijn edele overwinnaar! Uw verzoek is u, reeds voordat gij het uitgesproken hebt, onvoorwaardelijk toegestaan; maar niet gij, ik moet het regt hebben, u mijn geheele leven erkentelijk te blijven voor hetgeen gij heden aan mij gedaan hebt."

Nog eenmaal reikten de beide mannen elkander de hand, en knoopten zamen den band eener onverbreekbare vriendschap en trouw.

Dirk deelde nu de geschiedenis van Otto van Loon mede, en vroeg voor dezen de hand van Bertha; hij verzocht Godfried, dat zijne edele gemalin en hare pleegdochter hem met hare tegenwoordigheid mogten vereeren, en het huwelijk binnen Dordrecht mogt worden gesloten. Hij verhaalde den hertog, dat Otto's broeder weldra zou sterven, en nog slechts dien éénen wensch koesterde, namelijk de echtverbindtenis van zijn beminden broeder te mogen inzegenen, hetgeen hem uit hoofde van zijn uitgeputten toestand niet mogelijk zou zijn, indien hij daartoe nog eene reis zou moeten volbrengen.

Hertog Godfried gaf zijne toestemming, en verklaarde

den graaf, dat hij bereid was, om onmiddelijk naar Nijmegen te vertrekken, en de beide vrouwen naar Dordrecht te brengen. Dirk III nam dezen voorslag dankbaar aan, en verheugde zich hartelijk over het geluk, dat zijn vriend Otto weldra smaken zou. Godfried nam een hartelijk afscheid van den graaf, en beloofde hem, zonder eenig verwijl terug te keeren, daar inderdaad de toestand van Hendrik den meesten spoed vorderde. Dirk III bragt dezen terstond de heugelijke tijding, die een glimlach bragt op het gelaat van den armen lijder, maar een glimlach zóó droef als zich bijna nooit op een menschelijk gelaat vertoond. Die indruk ging echter spoedig voorbij, en terwijl zijne vermagerde hand die van den graaf zocht, sprak hij met innigen dank:

»Moge God u loonen, mijn heere! voor hetgeen gij aan mijn beminden broeder hebt gedaan!"

Otto werd door den graaf allengs voorbereid op de ziekte zijns broeders, en Dirk zeide hem, toen hij geen gevaar meer had te duchten van hunne ontmoeting, dat Hendrik zich in zijne woning bevond, en zeer naar hem verlangde. Otto had zelf den dood in het hart gevoeld, toen hij wist, dat zijn geliefde broeder door eene ongeneeslijke ziekte was aangetast, en onze pen zal het niet wagen eene beschrijving te geven van beider gewaarwordingen, toen zij zich weer voor de eerste maal in elkanders nabijheid bevonden. Otto barstte in snikken uit, toen hij aan de sponde van Hendrik gezeten was; het diepste lijden stond op diens verbleekt gelaat te lezen, en Otto zag duidelijk, dat hier geene redding meer mogelijk was. Hendrik liet hem ongestoord uitweenen, en begon hem toen allengs te troosten, en te overtuigen, dat hem geen schooner lot toeven kon, dan opgeroepen te worden naar het beter vaderland.

»Misgun mij," sprak hij, »mijn vroegen dood niet, mijn dierbare broeder! Ik had de wereld afgezworen, en mij aan God toegeheiligd, en als hadde de Heer een welbehagen aan mij, Zijnen jeugdigen dienaar, wil Hij niet, dat ik langer van Hem verwijderd blijve, maar roept mij tot zich, om mij te doen ingaan tot hooger

hooger loon! Gij moogt dus niet klagen, mijn Otto! want het verdriet, dat uw hart moest lijden, weegt niet op tegen het heil, dat mij reeds zoo vroeg beschoren is! En eenmaal worden wij vereend, om nooit weer te scheiden! Hoor mij thans bedaard aan, Otto! want ik heb u een geheim meê te deelen, waarvoor gij God niet genoeg zult kunnen danken!"

Hendrik begon nu van Bertha en haren dood te spreken; van hun overhaast vertrek, waardoor zij nooit meer iets van haar vernomen hadden, en bereidde hem allengs voor met aan te merken, dat men van haren dood nooit de stellige zekerheid had ontvangen. Toen hij op deze wijze de kiem der hoop in zijne borst gelegd had, verhaalde hij hem, dat de schijndood wel tot de grootste uitzonderingen behoorde, maar toch soms voorkwam, en dat Bertha in dien toestand had verkeerd, toen allen, en zelfs ook de arts, haar gestorven waanden. Voorzigtig ging hij nu verder in zijn verhaal, tot dat hij hem eindelijk verzekerde, dat zij nog leefde, en haren Otto vuriger dan ooit beminde, ja, dat hij zelf haar te Nijmegen gezien en gesproken had. Hij wees hem eindelijk op de overwinning, door den graaf behaald, en deed hem begrijpen, dat Dirk III, die hem zoo innig genegen was, stellig geen middel onbeproefd zou laten, om hem met zijne geliefde door den band des huwelijks te doen vereenigen.

Met hijgende borst hoorde Otto deze mededeeling, die hem het leven hergaf: een gevoel van verrukking, ja, van zaligheid doorstroomde zijn gemoed, en God dankende voor Diens grenzenlooze barmhartigheid, viel hij voor Hendrik op de kniën. Daar lag hij, die de schoone Bertha vroeger beminde, maar zijne liefde had opgeofferd voor zijnen broeder, reeds omgeven door de schimmen des doods; terwijl de ander, in het volle gevoel van het zaligst geluk zijns levens, knielend dankte voor den eindeloozen zegen, die hem ten deele viel.

Het gelaat van Hendrik werd als verheerlijkt, toen hij den matten blik vestigde op zijn onuitsprekelijk gelukkigen broeder! De laatste levensvonk werd weer aange-

wakkerd, en duidelijk gevoelde hij, dat hij den jongsten adem niet zou uitblazen, vóór hij zijn laatsten pligt had volbragt, en het verbond van Bertha en Otto ingezegend. Hij rigtte zich op, sloeg den uitgeteerden arm om zijn geliefden broeder, en stemde zoo innig in diens dankgebed, dat hij zich blijkbaar even gelukkig achtte door den naderenden dood, als Otto door den vurig gewenschten echt.

Er verliepen nu nog ongeveer veertien dagen, gedurende welken tijd de broeders niet van elkander weken, tot dat hertog Godfried op den burg van den graaf aankwam, vergezeld door zijne godvruchtige gade en de schoone bruid, op wier aanminnig wezen de zaligste vreugde schitterde. Graaf Dirk III ontving hen met de minzaamste hoffelijkheid, en nam de beide vrouwen evenzeer voor zich in, als den hertog zelven. Niet lang daarna straalden de oogen van Bertha van innige vreugde; want haar geliefde, Otto, van wien zij zoo lang gescheiden geweest was, trad het vertrek binnen, en wilde allen zijne hulde en groet toebrengen; maar hij was zijne aandoeningen niet meester, en viel aan de voeten zijner aangebeden geliefde neer. Godfried hief hem vriendelijk op, lei de hand van Bertha in de zijne, en sprak:

»Ontvang Bertha als uwe gade uit mijne hand, en vergeef mij, wat ik u vroeger misdeed! Word mijn vriend, zoo als gij de vriend zijt van den edelen graaf, en Godfried van Lotharingen zal u nog op zijn sterfbed zegenen!"

Op den avond van denzelfden dag, bevonden al de hoofdpersonen onzer schets zich in de kapel, waar beide gelieven door den band des huwelijk zouden vereenigd worden. Pracht en weelde, zoo gewoon bij echtverbindtenissen tusschen vorsten en edellingen, werden ditmaal vergeefs gezocht; want allen wisten, dat de priester, die dit verbond der liefde zou inzegenen, zijne laatste taak ging vervullen.

De monnik Celestinus stond voor het altaar in priesterlijken dos, bad lang en innig, en keerde zich toen naar de aanwezigen. Er lag iets bovenaardsch over zijn

gansche wezen verspreid: het was een afgestorvene, door Gods almagt voor eene korte wijle in het aanzijn teruggeroepen. Zacht en liefelijk klonk zijne stem, als die van een engel uit den hemel, en zij beefde niet, toen hij de plegtigheid volbragt, en Gods zegen over de hoofden van het jonge echtpaar uitsprak. Zijne handen waren ontvleescht en lijkkleurig, maar trilden niet, toen zij zegenend op die hoofden werden gelegd.

Een heilige eerbied vervulde alle gemoederen, en aan het einde der plegtigheid, stond zelfs hemelsche vreugde op het gelaat van den priester uitgedrukt; want Bertha had hem aangezien, en in hare oogen las hij, dat het hart der jonge vrouw het zijne gepeild had tot op den bodem. Zij kende en begreep dus het offer, dat hij Otto bragt, en die overtuiging was hem eene zaligheid, die hij niet had durven hopen.

Bevend van aandoening rees Bertha van de zijde van haren gemaal op uit hare knielende houding, zag den priester wankelen, en ving hem op in hare zwakke armen.

»Ik sterf in uwe armen, dank mijn God!" vloeide het fluisterend van zijne lippen, en Hendrik was niet meer!

Toen werd het lijk neergelegd, en zwoeren Otto en Bertha nog eenmaal den afgelegden eed. Nu klonk het woord: »voor eeuwig vriendschap tusschen hertog Godfried van Lotharingen en graaf Dirk III van Holland!" Bij dit lijk knielde een ander priester, die onbemerkt op den achtergrond was gebleven, en sprak:

»Vergeef mij genadiglijk, o God! en leer mij dezen ontslapene navolgen?"

Die smeekende priester was Waldebold, en als bleef de geest van Celestinus allen omringen, gelijk een beschermengel, zoo werd ook ieder woord vervuld, op zijn lijk gezworen en gebeden.

De moord te Dordrecht.

I.

Het graafschap Holland en graaf Dirk IV.

Graaf Dirk III, de stichter van Dordrecht, een man van waren heldenmoed en onvergelijkelijk krijgsbeleid, had zegevierend het hoofd geboden aan zijne vijanden, en den krijg niet geschroomd, ofschoon de keizer magtige leenmannen des rijks had opgeroepen tot eene heirvaart tegen den trotschen graaf van Holland. Dirk III stond pal in den strijd, en versloeg zijne vijanden zoo nadrukkelijk, dat zij er niet meer aan denken konden, den fieren graaf te kortwieken, en spoedig den vrede met hem moesten sluiten, waarbij natuurlijk de voordeelen aan de zijde waren van den overwinnaar. Hertog Godfried van Lotharingen wist zelfs eene verzoening tusschen den keizer en den graaf tot stand te brengen, en de heerschzuchtige Adelbold, bisschop van Utrecht, moest zijne woede en spijt verkroppen, en zich verbinden den graaf behulpzaam te zijn in den oorlog tegen de West-Friezen. Wel was het met een geweldigen tegenzin, dat hij zijn ouden vijand ging ondersteunen; maar er bleef dien vernederden kerkvoogd geene keus meer over. Zijn leger was door Dirk III geheel vernield, en in den slag bij

Dordrecht, toen het gansche leger der bondgenooten op de vlugt sloeg en de grafelijke benden een schromelijk bloedbad aanrigtten, ontsnapte hij zelf met de grootste moeite aan het dreigend gevaar, gelukkiger dan hertog Godfried van Lotharingen, die op het slagveld krijgsgevangen gemaakt werd. Wel had hij nog eenmaal in den slag tegen de Westfriezen zijn geluk tegen Dirk III beproefd; maar ofschoon het grafelijk leger bij deze gelegenheid in verwarring geraakte, en de Friezen het veld behielden, beweren sommige geschiedschrijvers, dat Adelbold door den graaf gevangen genomen, en drie jaren lang in het kasteel IJsselmonde opgesloten werd. Nu was de trots van den bisschop geheel gefnuikt, en dwong de nood hem, om den graaf bij te staan in den oorlog tegen de Friezen. In het midden van het gevecht, liep de trouwelooze Adelbold tot den vijand over, en nog eenmaal stond de kans hagchelijk voor den heldhaftigen graaf; maar toen deze den eersten schok had doorgestaan, herstelde hij zich terstond, viel met vernieuwde woede op de Friezen aan, en behaalde eindelijk in den bloedigen slag bij Heiligerloo eene beslissende zegepraal, die een einde maakte aan alle oorlogzuchtige woelingen.

Toen keizer Hendrik II overleden was, en op den keizerlijken zetel opgevolgd werd door Koenraad II, hertog van Zwaben, bevond graaf Dirk III zich onder de vorsten, die bij deze plegtigheid tegenwoordig waren op den rijksdag, en wordt daar Dirk van Friesland genoemd. Op den volgenden rijksdag te Hirschfeld, dien hij insgelijks bijwoonde, wordt hem dezelfde benaming gegeven. Velen hebben gemeend, dat deze titel hem gegeven werd, omdat zijn graafschap toen nog onder dien naam bekend stond; maar anderen verhalen, dat hij Dirk van Friesland genoemd werd, dewijl hij, na het sluiten van het verdrag met keizer Hendrik II en bisschop Adelbold van Utrecht, de Friezen beoosten het Vlie beoorloogd had en aan zijn gezag onderworpen. Volgens hen, die het laatste gevoelen omhelzen, stak graaf Dirk III in 1026 het Vlie over, plunderde en verwoestte een aantal vlekken en dorpen, en rigtte een schro-

melijk bloedbad aan. Hij bragt nu al het land tusschen het Vlie en de Eems onder zijn beheer, en beleende daarmeê zijn jongsten zoon Floris, die deswege als de zevende potestaat in Friesland moet worden aangemerkt.

Graaf Dirk III had alzoo zijn gezag ongemeen uitgebreid, en door het zwaard duurzaam bevestigd, en kon derhalve in vrede zijne landen besturen; maar toen het zwaard voor goed in de scheede rustte, ontwaakte bij hem eene andere begeerte, welke vooral in dien tijd vrij algemeen gevoeld werd.

In de eerste helft der elfde eeuw openbaarde zich plotseling eene algemeene zucht, om bedevaarten te ondernemen naar Jeruzalem, en was de ijver, om te Rome de graven der apostelen te bezoeken, merkelijk verflaauwd. Ook waren de togten naar Rome vrij gevaarlijk geworden, wijl aldaar eene menigte geweldenarijen gepleegd werden, die door de pausen of geheel niet of ten minste al te zwak te keer gegaan werden. Vaak ontroofde men den vromen bedevaartgangers hunne offeranden met geweld, en zelfs waren de pelgrims niet altijd zeker van hun leven. Euveldaden als moord en vrouwenschennis werden nagenoeg straffeloos gepleegd, en het was derhalve niet te verwonderen, dat vrome of boetedoende Christenen liever naar het Heilige Land togen, dan naar Rome, waar zij door gevaren van allerleî aard werden bedreigd.

Er bestond echter buitendien nog een andere grond voor den toenmaligen ijver, om den togt naar Jeruzalem te ondernemen. In of omstreeks het jaar 1009 had de sultan de oorspronkelijke kerk van het Heilige Graf doen afbreken, misschien wel omdat hij gehoor had gegeven aan de inblazingen van vijanden der christenen, alsof dezen, slechts in schijn door vroomheid gedreven, het Heilige Graf kwamen bezoeken, maar in het geheim den toeleg smeedden, om hem van zijn gebied te berooven. Na verloop van vijf jaren, werd deze kerk herbouwd door de moeder zelve van den sultan, Maria geheeten, die het christelijk geloof had omhelsd. Dit feit maakte een diepen indruk op de gansche christenheid, en vele vorsten, bisschoppen en andere wereldlijke en geestelijke

grooten ontbrandden in heiligen ijver, om de nieuwe kerk, door de vrome moeder van den ongeloovigen sultan gebouwd, te zien en met geschenken te begiftigen.

Hollands graaf gevoelde insgelijks een vromen drang in zich ontwaken, om eene bedevaart naar Palestina te ondernemen, en het tijdperk van rust en verademing, dat voor hem was aangebroken, droeg er niet weinig toe bij, om den graaf dit voornemen te doen opvatten. Hij maakte de noodige toebereidselen, en aanvaardde den togt, vergezeld door heer Jan van Arkel en vele andere edelen. Hij bragt de offerande van zijn geloofsijver naar het Heilige Land, en keerde behouden in zijn gebied terug: ter oorzake dezer bedevaart verkreeg hij den naam van graaf Dirk *den Jeruzalemmer*.

De geschiedschrijvers vermelden ons geene bijzonderheden aangaande deze bedevaart van Dirk III. Wij verkeeren in het onzekere, wanneer hij den togt aanvaardde, hoe lang hij te Jeruzalem vertoefde, en wat hij op deze reis gedaan heeft; wij weten zelfs niet, door wien in zijne afwezigheid zijn graafschap werd bestuurd. Desgelijks is het niet met zekerheid bekend, in welk jaar hij terugkeerde; maar zijne terugkomst kan moeijelijk plaats hebben gehad vóór het jaar 1034, naardemaal wij weten, dat heer Jan van Arkel, die, zoo als wij boven medëdeelden, hem met vele andere edelen vergezelde, in gemeld jaar op deze reis overleed.

Evenzeer bewaart de geschiedenis een diep stilzwijgen aangaande hetgeen onze graaf na zijne terugkomst heeft verrigt zoodat wij veilig mogen onderstellen, dat hij zijn laatsten levenstijd in rust en vrede zal hebben doorgebragt. Dirk III stierf den zevenentwintigsten van Bloeimaand des jaars 1039. Zijne gemalin, Othilde of Withilde, dochter van hertog Otto van Saksen, volgde haren gemaal vijf jaren later in het graf.

Graaf Dirk III was een wijs, dapper en godvruchtig bewindvoerder van Holland, en de nakomelingschap, die zijnen naam in eere heeft gehouden, was regtvaardiger dan de heerschzuchtige en verwaten bisschoppen, zijne tijdgenooten, die hem met verwenschingen overlaadden,

omdat hij hen met geweld bedwong, toen zij hunne roofzuchtige handen aan den eigendom van anderen wilden slaan. Men haalt onwillekeurig de schouders op, wanneer men de taal leest van de onwaardige kerkvoogden, die over hem spreken, zoo als bij voorbeeld van bisschop Ditmarus. Deze heerschzuchtige verwaten kerkvoogd, die kort na de zegepraal van Dirk III overleed, noemt hem *een heilloos dienaar van den utrechtschen bisschop, een rampzalig* of *ellendig jongeling* (*juvenis nefandus*), en vloekt daarna de streek, waar Dirk zijne schitterende overwinning behaalde, even als David het gebergte Gilboa 1).

Dirk III was de stichter van het graafschap Holland, in zoo verre namelijk dit gewest door zijne veroveringen tot een aanzienlijk geheel was geworden. Hij liet twee zonen na: Dirk IV, die hem opvolgde als graaf van Holland, en Floris, die naar alle waarschijnlijkheid als grafelijk stedehouder het bewind voerde over Kennemerland en West-Friesland.

Dirk IV aanvaardde na den dood zijns vaders het bewind van Holland, dat toenmaals de graafschappen Zuid-Holland, Maasland, Rijnland en de overige bezittingen van Dirk III bevatte. De ongelijke verdeeling tusschen de beide broeders berustte op het regt der eerstgeboorte, en had nagenoeg altijd op soortgelijke wijze plaats tusschen de graven en hunne jongere broeders. Meermalen werd hun een klein gedeelte van het gebied des vaders afgestaan, waarover zij en hunne nakomelingen oppermagtig regeerden, en waardoor zij tevens in hun onderhoud konden voorzien; zulks werd om die reden eene schenking *in appanagium* genoemd; het overige gedeelte der hun toegewezen landen bestuurden zij slechts als lasthebbers hunner oudere broeders, die daarvan de voordeelen trokken. Wel behielden zij hunne titels, wapens en alle verdere kenmerken der grafelijke waardigheid, naardemaal zij altijd nog hoop konden voeden

---

1) Zie BILDERDIJK, D. II. pag. 13. Verg ARENDT, *Algem. Gesch. des Vad*, 3de boek, pag, 64.

op eene toekomstige opvolging; maar de oppermagt bleef altijd bij den eerstgeborene.

Het verdrag tusschen Dirk III en bisschop Adelbold gesloten, werd door diens opvolger, bisschop Bernulf, bekrachtigd, en deze bevestigde dit vredesverdrag zoo wel met Dirk IV als met zijn jongeren broeder Floris.

Dirk IV, dien men algemeen als den vijfden graaf van Holland aanmerkt, aanvaardde derhalve de grafelijke regering onder schoone en vreedzame vooruitzigten, waarin zich ook zijne onderhoorigen verheugden; want er was waarlijk bloeds genoeg gestort onder het bewind van zijn dapperen vader, en ofschoon het krijgsgeluk diens wapenen op bijna voorbeeldelooze wijze had bekroond, zoo hadden toch de bewoners de gruwelen van den krijg genoegzaam ondervonden, om niet met vurig verlangen te haken naar een tijdperk van rust en verademing. Overal waren er diepe wonden geslagen, en te midden van het feestgejuich der jubelende overwinnaars, stegen er toch ontelbaar vele bange zuchten ten hemel, en werden er tallooze tranen gestort, die van nameloos wee en diepen rouw getuigden. Maar de vrede hield niet lang aan, en spoedig genoeg ontbrandde op nieuw de krijg, en werden er gruwelen gepleegd, die het land in diepen rouw dompelden.

II.

Keizer Hendrik III in Merweda.

Tegen het Paaschfeest ten jare 1046, heerschte er eene ongemeene woelige drukte in de oude bisschopstad Utrecht, toenmaals nog door sommige geschiedschrijvers eene *stad van Friesland* genoemd. Ongewapenden en krijgslieden wemelden door elkander, en uit aller mond klonk de mare, dat de keizer zelf, Hendrik III, die zijn vader, Koenraad II, op den keizerlijken zetel was opgevolgd,

herwaarts komen zou, om het hooge feest der christenheid te vieren. Eene tallooze menigte bewoog zich zoowel in als buiten de stad, en staaroogde zoo ver mogelijk langs de heirbaan, of men soms ook reeds den stoet der vorsten en aanzienlijken bespeurde, die elk oogenblik kon verwacht worden. Van heinde en ver stroomden ontelbaar velen uit nabijgelegene en verder verwijderde streken toe, om de wereldlijke en geestelijke gezagvoerders te aanschouwen, en menigeen was verheugd als hij met veel moeite een klein afgeschoten dakkamertje tot nachtverblijf had bekomen, hetgeen op verre na niet iedereen gelukte. In de herbergen had men drukte en werk te over, en menig schraapzuchtige waard moest met inwendige spijt de telkens nieuw aankomende vreemdelingen afwijzen, die hem om nachtverblijf voor een paar dagen vroegen.

De stichtsche bevolking was bovenmate verheugd, den keizer in haar midden te zien, en had daartoe ook reden genoeg. Immers na den dood van keizer Koenraad II, die 3 Junij 1039 overleed, was zijn zoon en opvolger, Hendrik III, in het volgende jaar naar Utrecht gekomen, en had de St. Maartenskerk aldaar, ter herinnering aan de begraving der ingewanden zijns vaders, met verschillende landerijën in Groningen en het graafschap Drenthe begiftigd 1). Geen wonder alzoo, dat de stichtsche kerkvoogd onuitputtelijk was in den lof van den keizer, en zijne onderhoorigen juichten in diens vromen zin en milde vrijgevigheid.

Vele Utrechtenaren waren buitendien nog om eene andere reden verheugd: naar het gerucht wilde, was er een nieuwe oorlog op handen tegen den graaf van Holland, dien de bisschopsgezinden in hun hart verfoeiden. Immers dezen beweerden, dat wijlen graaf Dirk III aan de stichtsche kerk wederregtelijk de goederen, omstreeks de Merwe, Waal en Rijn gelegen, had ontroofd, en aan-

1) De giftbrieven, daarop betrekking hebbende, zijn te Utrecht opgesteld, en gedagteekend den eenentwintigsten van Bloeimaand des jaars 1040. HEDA, pag. 120 en 121. Vergel. WAGENAAR. D. II, pag. 154.

gezien de keizer, even als zijne voorgangers, geheel aan de zijde van den bisschop was, hoopten zij, dat de kerk met geweld van wapenen in haar voorgewend regt zou worden hersteld.

Hetzelfde gerucht was ook ter oore gekomen van de krijgslieden, en in hunne gesprekken straalde het duidelijk door, dat zij gaarne nogmaals het zwaard zouden trekken, om den vroeger geleden hoon voor altijd uit te wisschen.

Op den dag vóór Paschen, naderde de keizer met zijn gevolg de bisschopstad, waar hij door eene onafzienbare, jubelende menigte werd ingehaald, wier kreten de lucht deden weergalmen. Door een aantal rijksgrooten en edelen vergezeld, onder welke Lambert II, graaf van Leuven, en Waso, bisschop van Luik, toog Hendrik III de stad binnen. De lucht was nog al bewolkt; maar als wilde de koningin des hemels niet, dat haar gelaat verborgen zou blijven voor het oog van den aardschen keizer, dreef de zon de haar vijandige wolken telkens terug, en hulde voor korte oogenblikken den rijkgetooiden stoet in den oogverblindenden luister van haar schitterend goud. Toen de keizer, op zijn krachtvol moedig strijdros gezeten, Utrecht binnenreed, wierp zijne blinkende wapenrusting de schitterende lichtstralen terug, die de menigte bijna verblindden, en haar eerbiedig de knie deden buigen voor den vorst, die zich op dit oogenblik als met hemelsche majesteit aan aller oogen vertoonde. Met keizerlijke waardigheid in houding en gebaren, maar te gelijker tijd met ongewone minzaamheid groette hij de hem toegenegen bevolking, en nog eenmaal weergalmden hare jubeltoonen door de lucht. De keizer dankte met eene beweging zijner hand, en vervolgde toen zijn weg, terwijl hij een veel beteekenenden blik wierp op graaf Lambert van Leuven en bisschop Waso van Luik, welke evenwel door niemand werd opgemerkt.

Op den namiddag van dezen dag, zaten eenige krijgsbevelhebbers en jonge weermannen van het stichtsche leger in eene herberg bijeen, en onderhielden zich bij de bierkroes over de loopende geruchten van den dag.

Twee hunner waren reeds ruim eene halve eeuw oud, en het was aan hen duidelijk te zien, dat zij reeds vroegtijdig zwaard en speer gevoerd hadden. De een was een krachtig gebouwd man van hooge gestalte, wiens ernstige, bruin gebrande gelaatstrekken een aangenamen indruk maakten, hetgeen nog verhoogd werd door den open blik, waaruit een eerlijk hart en goede trouw zoo ondubbelzinnig spraken dat ieder dezen krijgsman reeds op het eerste gezigt zou vertrouwd hebben. Zijn schedel was met een weelderigen blonden haardos versierd, en ofschoon hij tamelijk vergrijsd was, viel zulks toch zeer weinig in het oog; zijn zware baard gaf hem een heldhaftig aanzien, dat nog bevestigd werd door de forsche beweging van den gespierden arm. Een breed lidteeken, loopende van het einde van de bovenlip langs den binnenooghoek over het voorhoofd naar den schedel, getuigde, dat hij niet uit iederen slag heelhuids teruggekeerd was; maar dit misstond hem niet, en verhoogde integendeel het heldhaftige van geheel zijn voorkomen. Zijne stem klonk luid en ruw, maar toch niet terugstootend, en schoten zijne oogen ook al stralen van wilden gloed, wanneer hij sprak van vechten en blakeren, zoo klonk toch zijne barsche stem ongewoon gemoedelijk en teeder, als hij verhaalde, hoe hem het hart werd toegeknepen van angst bij iederen zwaard- of lansstoot, toen voor het eerst de oudste zijner zonen, aan zijne zijde strijdende, de gevaren van den oorlog met hem deelde. Dan moest men zien, met welk een blik van onbeschrijfelijke vaderliefde hij dezen zoon aanzag, die insgelijks met de overigen zijn drinkhoorn ledigde, en men had dien zoon lief, omdat hij zoo vertrouwelijk bij zijn vader zat, en diens hand dikwijls vatte, en lang in de zijne hield geklemd.

De andere snorrebaard, dien wij bedoelen, had een geheel ander voorkomen. Hij was misschien een paar jaren ouder dan zijn krijgsmakker, maar geleek reeds op een zeventigjarigen grijsaard. Wel scheen hij even forsch gebouwd, doch zijne gestalte was meer gebogen; zijn hoofd was reeds kaal, en op zijn gelaat waren diepe groeven zigtbaar. De geheele uitdrukking zijner trekken

verried eene sombere gemoedstemming; de oogen lagen diep in hunne holten; zijn gelaat was sterk vermagerd, en als men hem aanzag, zou men terstond besluiten, dat zich om dien gesloten mond onmogelijk een lach vertoonen kon. Hij sprak zeer weinig, en nooit anders dan op wreveligen toon, en de jeugdige weermannen, die hem ontweken zoo veel zij konden, voelden zich bekneld en gedrukt in zijne tegenwoordigheid. Hij stond echter algemeen in hooge achting bij de bevelhebbers van het leger, en verdiende zulks ook in ieder opzigt; want de dapperheid en kracht van zijn arm werd slechts geëvenaard door zijne getrouwheid aan de banier waaronder hij diende. De eerstgenoemde bevelhebber voedde eene ware hoogachting voor hem, en zocht hem altijd op, wetende waardoor die groeven op zijn gelaat geteekend stonden, en had het diepste medelijden met den krijgsmakker, die oud was geworden vóór zijn tijd, en aan wiens hart eene wonde knaagde, waarvan de herinnering alleen hem reeds eene huivering door de leden joeg. In den loop van ons verhaal zal het duidelijk blijken, waarom de eerste zoo veel medelijden had met den ander, en hem altijd zoo vriendelijk en deelnemend toesprak.

»Zou het werkelijk waar zijn, vader!" vroeg de jeugdige krijger, »dat wij weer aan den dans gaan met den graaf van Holland? Bijna ieder heeft er hier den mond van vol, en als gij wist, hoe mij bij die gedachte de handen jeuken, dan zou uw krijgsmanshart opspringen van vreugde."

»Ik kan er u niet veel van zeggen, mijn jongen!" antwoordde Maarten. »Ik heb ook zoo iets hooren mompelen; maar er is niets van aan, of de zaak wordt nog geheim gehouden."

»Niets van aan, vader! neen! dat geloof ik niet! Hoe zou het mogelijk wezen, dat allen spreken van eene zaak, zoo zij in het geheel niet bestond! En buitendien vernam ik, dat de keizer wel degelijk eene vloot doet bemannen, ofschoon men nog niet weet tegen wien het gemunt is."

»Ja, indien er iets op til is," hernam Maarten, »dan zal het wel tegen graaf Dirk IV zijn!"

»Dit gave God!" hernam de vergrijsde weerman, terwijl een sombere gloed uit zijne oogen schoot.

»Reeds meermalen, Otto!" sprak Maartens zoon, »heb ik bespeurd, dat gij geheel verandert, als er over den graaf van Holland gesproken wordt. Draagt gij hem een zoo doodelijken haat toe?"

»Rijt geene wond verder open, Willem!" sprak Otto. »Ik acht uw vader hoog, en heb u lief, alsof gij mijn eigen kind waret; maar gij moet geene vragen doen, die u niet betamen, en mij pijnigen."

De oude zweeg, en alle aanwezigen ondervonden weer die angstige beklemdheid, welke zij gewoonlijk voelden, als zij zich met Otto zamen bevonden. Maarten gaf zijn zoon heimelijk een wenk, en sprak op teerhartigen toon:

»Vergeef het hem, Otto! om mijnentwille. Geve God, dat hij nooit leere begrijpen, welk onherstelbaar leed gij moest ondervinden! Maar drink eene teug met ons, en laat het u niet verdrieten, als wij soms met onze jongere krijgsmakkers aanzitten. Wij, ouden, moeten hen door woord en voorbeeld vormen, en misschien — het laatste sprak hij op fluisterenden toon — kunt gij u spoedig wreken, of maakt een zwaard of bijl een einde aan uw lijden."

Otto drukte zijn spitsbroeder de hand, nam de bierkroes op, stiet met Willem en de overigen aan, en ledigde die in eene enkele teug. Dit gebeurde zeer zeldzaam, en hartelijk en verheugd riepen de jonge weermannen:

»Wij danken u, vader Otto! zoo lekker heeft ons nog nooit een dronk gesmaakt!"

»Gij zijt goede jongens," antwoordde Otto geroerd, »en ik ben waarachtig uw aller vriend, ofschoon ik niet met u lagchen kan! Maar ik meen het zoo goed, en zou zelf zoo gaarne u eens een vrolijk gezigt toonen! Och, hoe gaarne deed ik dat, als ik maar kon!"

»Kom, vader!" vroeg Willem vleijend, »verhaal ons eens het een of ander krijgsavontuur; gij hebt zoo veel gezien en beleefd, en als gij of de goede Otto ons iets verhaalt, dan valt daaruit altijd wel iets te leeren voor ons, jonge weermannen!"

»Och, vader Maarten!" klonk het van alle kanten,

»doe ons het genoegen, en verhaal ons bij voorbeeld eens, bij welke gelegenheid gij dat breede eereteeken op uw eerwaardig gelaat ontvingt. Het was voorzeker geene zwakke vrouwenhand, die u zoo heeft onthaald."

»Gaarne wil ik u iets van een of anderen slag verhalen, kinderen!" sprak Maarten, kennelijk gestreeld door een aanzoek, dat hem gewoonlijk zeer welkom was; »maar vriend Otto moet zijne toestemming geven; want om ulieden den tijd te korten, en mijn ouden krijgsmakker te vervelen, ziet ge, jongens, dat gaat niet aan!"

»Neen, brave getrouwe Maarten!" sprak Otto, »gij zult mij waarlijk niet vervelen! Gij weet het immers wel, ik ben altijd tevreden, als ik slechts het geluid uwer stem hoor! Vertel den jongens iets, dan zullen ze minder berouw hebben, dat ze met den stuggen Otto bij de bierkroes zitten."

»Nu," zeide Maarten met een trek van zelfbehagen op het trouwhartig gelaat, »dan zal ik u eens verhalen van een bloedig dansje, toen wij met de West-Friezen de grafelijke krijgers derwijze hebben toegetakeld, dat hunne gekloofde schedels als houtspaanders in het rond vlogen."

»Werdt gij bij die gelegenheid in het aangezigt zoo gewond, vader Maarten?" vroeg een der aanwezigen.

»Neen, jongens!" antwoordde Maarten, met een ietwat bedrukt gezigt. »Van dit lidteeken spreek ik ongaarne: toen was het niet zoo het hoort! Ik ben niet bijgeloovig; maar in plaats van te vechten, sloeg ik een kruis, en in datzelfde oogenblik kreeg ik zulk een houw over het gezigt, dat het nog een wonder is, dat ik er zoo goed ben afgekomen. Maar luistert nu naar mijn verhaal van hetgeen in den slag van de West-Friezen tegen den graaf van Holland voorviel."

»Neen, neen, vader Maarten!" riepen allen luide; »wij wenschen de geschiedenis van het lidteeken te hooren! Kom, vader Maarten! verhaal ons dat; wij zullen allen als vinken luisteren."

»Gij duivelsche jongens!" sprak Maarten, »dat ge juist wilt hooren, waarover ik het liefst zwijg! Maar zoo ge nu eenmaal van niets anders hooren wilt, dan moet ik u wel genoegen geven.

»In Hooimaand van het jaar 1018, werd de slag bij Dordrecht geleverd, waarvan gij zonder twijfel wel hebt hooren vertellen. Wij stonden toen in dienst van bisschop Adelbold, die een vinnig kwaad oog had op graaf Dirk III. De keizer beval eene algemeene heirvaart tegen den graaf, en ik zeg u, jongens! het was een leger van belang, dat tegen Dordrecht oprukte. Ieder Christen zwoer, dat de geheele krijgsmagt van den graaf over de kling zou gejaagd worden, en de geheele vesting in asch verkeeren. Het was een hartverdagend gezigt, toen wij op het lage land in slagorde geschaard stonden, en het gansche leger hunkerde naar den strijd. Ik voerde het bevel over eene afdeeling van des bisschops benden; mijne kameraden en ik, wij kenden elkander, en waren nooit ver van de plaats, waar de dans het heetst was.

»Hertog Godfried, die het bevel voerde, zond eenige benden naar de hoogten, en deed de bezetting ten strijd dagen. Ik zeide terstond tot mijne jongens: past op, de grafelijke weermannen zullen daar op de hoogten beginnen, en zoo in het lage land komen, waar zij door ons zullen ontvangen worden, dat er de spaanders afvliegen! Velen van die knapen zullen in den helm biechten!

»Ik had ook niet misgezien, jongens! want de mannen van graaf Dirk rukten uit, en het gevecht nam een aanvang op de hoogten. Maar ziet, niemand weet, wat er gebeurd is, en daarom ben ik ook stellig zeker, dat de Booze zijn spel met ons gedreven heeft; want de afdeeling, door hertog Godfried uitgezonden, om den vijand ten strijd te dagen, geraakte terstond in verwarring, en trok niet terug in geregelde orde, zoo als haar bevolen was. Op hetzelfde oogenblik werden wij in de flanken aangetast, en van alle kanten werd er »vlugt! vlugt!" geroepen. Ik heb toen ondervonden, hoe weinig de mensch tegen de duivel vermag; want hoe dikwijls had ik reeds man tegen man gevochten, en koelbloedig den dood onder de oogen gezien! Gij weet wel, jongens! Maarten heeft wel moed in het lijf, en laat nooit zijne hielen zien! Dat deed ik ook niet bij die gelegenheid; maar het was alsof niet enkel alle onze krijgers,

maar ook de grond en de lucht het vervloekte »vlugt! vlugt!" riepen, en ik zelf, ofschoon ik pal stond, en er niet aan dacht om het hazepad te kiezen; ik schreeuwde meê als een krankzinnige, en zonder van schaamte te sterven, riep ik onafgebroken: »vlugt! vlugt!" en toch week ik niet, maar vocht als een razende. Dit was alzoo geen zuiver werk, maar duidelijk het spel van den duivel!

»Onder dit heilloos geschreeuw, sloeg een ieder aan het vlugten, en ontstond er bij ons eene zoo schromelijke verwarring, als ik nooit gezien heb, en ook nooit weer hoop te beleven.

»Ik was middelerwijl weer tot bezinning gekomen, had den bijstand van St. Maarten ingeroepen, en mijne arme ziel Gode aanbevolen, en week ook niet van mijne plaats, maar deed menigen vijand in het gras bijten. En toch was ik niet welgemoed, jongens! Ik voelde te duidelijk, dat het niet regt toeging, en indien ik bisschop Adelbold geweest ware, dan zou ik terstond den duivel hebben gebannen, om Dordrecht naar hartelust te kunnen blakeren; daarvoor blijf ik u borg! Doch bisschop Adelbold — alle eerbied, jongens! voor zijne dapperheid in den strijd, en God hebbe zijne ziel — was ook ter prooi van den boozen Geest, en verloor het hoofd! In plaats van den duivel te bannen, en dan er op los te gaan, vlugtte hij hals over kop, en nog zie ik hem als een razende in vertwijfeling in het bootje springen, dat hem het leven redde.

»Geen wonder dus, dat het mij niet wel om het hart was; want gij weet, ik ben een goed Christen, en heb een afschuw van den Booze. Al vechtende keek ik rond, en zag, dat hertog Godfried van Lotharingen nog stand hield. Dat gezigt deed mij goed, en met de weinige mannen, die ik had overgehouden, begaf ik mij in zijne nabijheid; want hij kon zich onmogelijk langer staande houden, en ik voelde mijn hart zwellen van vreugde, toen ik dacht, dat wij gezamenlijk in den helm zouden biechten, en ieder, die Godfrieds dapperheid ooit prees, ook van Maartens moed en trouw zou spreken.

»Terwijl onze kleine troep om den hertog met leeuwenmoed bleef vechten, kwam er eene talrijke grafelijke bende op ons aan, en ik dacht nu, dat het wel spoedig gedaan zou zijn, en dat ik vechtende zou bezwijken met Godfried en de overigen. Maar terwijl de grafelijke magt op ons aanrukt, vliegt een ridder met lossen teugel vooruit, en komt lijnregt op den hertog aan. Ik riep: »jongens! een ridder,'' maar het was geen ridder; het was de duivel zelf, die ook een behekst paard bereed. Zulk rennen hebt ge nooit gezien: zijn paard raakte geen grond, en vloog als een bliksemstraal op ons toe. Een vijftigtal lansen en zwaarden der onzen waren opgeheven, en daalden met reusachtig geweld neer. Een aanbeeld ware onder dit geweld bezweken; maar de booze, in de gestalte van een ridder, lachte over ons, als waren onze wapenen van hout of stroo. Op hetzelfde oogenblik viel de vuist, waarin ik het zwaard voerde, als verlamd neer; beving en ontzetting overvielen mij, en in volle zekerheid, dat ik tegenover den baarlijken duivel stond, liet ik mijn zwaard vallen, en sloeg een kruis. De Booze snorde mij voorbij, en ofschoon ik niets voelde, dan eene koude, die over mijn gelaat streek, werd ik toch door hem geteekend, als geen christen krijgsman mij ooit had gehavend. Flaauw zag ik nog, hoe dezelfde ontzetting hertog Godfried aangreep: ook zijn arm verlamde, en als een weerloos man werd hij door den graaf gevangen genomen.

»Ik lag bewusteloos en badende in mijn bloed op den grond; bij St. Maarten, er lagen plassen bloed, als vijvers! Ik wil maar zeggen, de helsche slagting, die daar plaats had, is een bewijs te meer, dat graaf Dirk een verbond met den duivel had gesloten. Eindelijk kwam ik weer bij; ik lag op een strooleger; mijne wond was verbonden, en de trouwe Otto zat bij mij. Hij had mij gered, en met eigen levensgevaar van het slagveld vervoerd.

»Nu dacht ik stellig, jongens! dat ik nooit genezen zou, aangezien ik door den duivel zelven verwond was, en toen ik mijne vijf zinnen weer bijeen had, bad ik Otto, om mij vóór alle dingen een priester te halen. De eerwaardige geestelijke, wien ik alles omstandig verhaalde,

had het grootste medelijden met mij, en was ten volle overtuigd, dat ik onschuldig in aanraking met den baarlijken duivel gekomen was; maar nogtans wist hij niet, of hij mij absolutie kon geven. Hij vertrok dus, ik geloof om aan den paus te vragen, wat hij in dit verschrikkelijk geval zou doen, en het duurde lang, vóór hij hier terugkwam. De wond bleef ook al dien tijd hetzelfde, en ik dacht dus stellig, dat ik nooit genezen zou. Eindelijk kwam de goede monnik terug, en keek mij zoo verheugd aan, dat ik zelf terstond begreep, dat mijne ziel gered was. Hij sprak niet minder dan drie groote bezweringen over mij uit, besproeide mij met wijwater, en gaf mij de absolutie. Knielend dankte ik den waardigen man, die zich zoo veel moeite voor mij gegeven had, opdat ik niet ter helle zou varen, en ik zeg u, jongens! zoodra was niet mijne ziel verlost, of al de pijn uit de wond was verdwenen. De monnik liet mij in het bezit van eene kruik, met een heilzaam vocht gevuld, mij aanradende om daarmeê de wond vlijtig nat te houden.

»Thans genas zij bij den dag, en Maarten werd weer geheel de oude, zoo als gij ziet. Maar ik spreek nooit gaarne van die vervloekte gebeurtenis; want ik kan er soms nog zoo van ontstellen, dat mij de haren te berge rijzen!"

Maarten was inderdaad hevig ontsteld, toen hij dit vertelde, en slaakte een bangen zucht, zoodra hij van den monnik repte, die eerst niet wist, hoe zijne ziel uit de kaken der hel te redden. Toen hij zijn verhaal had geeindigd, dronk hij een stevigen teug uit de bierkruik, en zag welgevallig naar zijne hoorders, die inderdaad nog met gespannen aandacht luisterden.

Ieder was overtuigd, dat de toedragt der zaak juist zoo geweest was, als Maarten verhaalde, en voelde de kracht van het deugdelijk bewijs, dat de duivel in het spel moest geweest zijn, toen allen en ook Maarten zelf »vlugt! vlugt!" hadden geroepen, terwijl niemand wist, waarom men eigenlijk vlugten zou.

De jonge weermannen dankten den ouden Maarten om strijd voor het genoegen, dat hij hun verschaft had, en

Otto, hoezeer geheel niet instemmende met de bijgeloovige verklaring van zijn vriend, drukte hem trouwhartig de hand, en deed hem geenzins vermoeden, dat hij zijne duivelsgeschiedenis niet meer achtte dan eene hersenschim.

De vriendengroep stond thans op, en verliet de herberg, waar zij zoo regt aangenaam bijeen waren geweest. Maarten vertrok met zijn zoon Dirk, en vermaande hem onderweegs met vaderlijke belangstelling, om altijd getrouw zijne christenpligten waar te nemen, opdat hij ieder oogenblik bereid kon zijn, om te sterven. Hij sprak nog veel tot hem over de werkingen en invloeden van den boozen geest, en zoo hij daarmeê beoogd had, zijn zoon spoedig te doen inslapen, dan waarlijk bereikte hij zijn doel volkomen: naauwelijks had de jonge weerman de leden uitgestrekt op zijn leger, of hij sliep gerust en vast in, zonder door geestverschijningen of bange droomen in zijne nachtrust gestoord te worden.

Wij verzoeken thans den goedgunstigen lezers, ons te willen volgen naar de bisschoppelijke woning, waar wij een tweetal mannen bijeen vinden van geheel anderen stempel dan de lieden, die wij in de herberg hebben aangetroffen.

Bisschop Waso of Wazo van Luik en Lambert, graaf van Leuven, zijn in een gesprek gewikkeld, waarin hunne gevoelens blijkbaar zeer uiteenloopen: zij spreken op driftigen toon tot elkander, en kiezen soms vrij scherpe woorden.

»Gij hebt mij eene slechte dienst bewezen, Lambert!" zegt de bisschop; »welke moeite gij u ook geeft, om mij van het tegendeel te overtuigen, het kan u alles niet baten. Waar iemand bij eene zaak nooit winnen kan, en zich dus zeer gelukkig achten moet, zoo hij niet verliest, daar zal het wel geen verstandig mensch invallen, zulk eene onderneming als voordeelig te beschouwen."

»Dat komt dààr van, hoogwaardige!" sprak Lambert op spottenden toon »dat gij, geestelijke heeren, nooit aan iets anders denkt, dan aan uw tijdelijk voordeel. Anderen wijst gij steeds op hooger loon dan de aarde

geven kan, maar voor u zelven begeert gij juist dat hoogere niet, en stelt u heel nederig en bescheiden tevreden met wereldsche voordeelen en genoegens. Het verdriet mij daarom, bisschop! u van het tegendeel te overtuigen, en het is genoeg, dat gij als leenman van den keizer wordt opgeroepen, en gij aan dit bevel moet gehoorzamen. En of het u voordeel zal aanbrengen dan niet, dit zullen wij later zien."

»Later zullen wij niets zien," hernam Waso driftig, »en ik wil er niets van zien! Waarom moet ik mijne kudde verlaten, en het zwaard aangorden tot den strijd, welken ik haat en verfoei, en die niet past bij het herderlijk ambt, dat ik bekleed!"

»Vraag liever, waarom gij een lafaard zijt, die zich enkel daarover kan beklagen, dat hem moed — die onmisbare deugd van ieder edelman — ontbreekt! Bij uwe goed gevulde schatkist, zit gij gaarne, niet waar, en laat u den wijn en het gebraad goed smaken, zonder u te verontrusten, dat uw buik steeds dikker wordt, en uwe spieren daarentegen zwakker."

De bisschop lachte hartelijk bij dezen driftigen uitval, reikte zijn vriend Lambert de hand, en zeide:

»Gij treft den spijker op den kop, mijn waarde graaf! en het lust mij niet, verder met u te twisten. Ik zal mij zien te redden, zoo goed ik kan, en daar een gemeenschappelijk belang ons verbindt, handelen wij zeer dwaas door elkander op scherpen toon onze gebreken te verwijten. Ik vergeef u uwen strijdlust, gij mij mijne vredelievendheid — lafhartigheid zoudt gij zeggen — en daarmeê is het uit met onzen twist. Laat ons thans den tijd niet noodeloos langer verspillen, en liever met elkander overleggen, wat ons te doen staat. Wanneer zaagt gij den spion voor het laatst?"

»Nog geen uur geleden, sprak ik hem; maar hij wist mij geene bijzonderheden meê te deelen, en naardemaal de monnik, zoo als hij verhaalde, in eene heete koorts ligt, die hem de ingewanden verbrandt, heeft hij geen geschreven berigt meêgebragt. Het is mij derhalve geheel onbekend, of de zaken in de laatste tijden zijn voor-

uitgegaan dan niet. Het is te hopen, dat onze geestelijke bondgenoot spoedig moge herstellen van zijne kwaal; anders vrees ik, zullen wij een ijdel spel gespeeld hebben."

»Het is toch gelukkig, Lambert! dat er menschen zijn, die een aangeboren afschuw hebben van de gruwelen des oorlogs, en des te behendiger zijn in het voeren van andere wapenen. Indien gij alleen gestaan had, edele graaf! dan waart gij reeds verraden. De monnik zocht ons te bedriegen, en had reeds een uitvoerig berigt opgesteld van al hetgeen hij schijnbaar verrigt had, als handlanger van den graaf van Leuven, en ik behoef u niet te zeggen, wat u boven het hoofd zou hangen, indien dit stuk den keizer ware in handen gespeeld."

De graaf verbleekte, en zag den bisschop scherp aan; maar Wasoos gelaat vertoonde geene de minste verandering, en de graaf sprak gerustgesteld:

»Ik heb nooit aan uwe scherpzinnigheid getwijfeld, bisschop! maar indien gij meent, dat ieder speerdrager een botterik is, dan hebt gij u althans in mij bedrogen: ook ik heb mijne getrouwe dienaren, die zoowel op den spion als op den monnik een waakzaam oog houden, en mij de minste hunner bewegingen overbrengen. De eerste is een eerlijke knaap, en buitendien vrij dom, welke beide eigenschappen juist in zijn voordeel bij mij hebben gepleit, en de monnik is een hebzuchtig man, die trouw dient, zoo lang hij goed betaald wordt. Ik heb dus alle redenen, om te vermoeden, dat gij verkeerd zijt ingelicht, of u met mij lustig wilt maken, om te zien, of gij mij soms ook schrik zoudt kunnen aanjagen. Ik verzeker u echter, dat de monnik ziek ligt, en zelfs niet in staat zou zijn, een berigt te schrijven, al werd hem elke letter met goud betaald, en daarvoor zou hij bijna het onmogelijke doen."

»Nu, Lambert! mij is het wel, en het verheugt mij zelfs, dat gij zoo zeker van uwe zaak zijt! Indien gij derhalve onverwachts bij den keizer werd ontboden — ondanks het vergevorderde uur van den avond — dan

zoudt gij bij gevolg geene vrees koesteren, dat uw toeleg ontdekt is?"

De graaf was blijkbaar ontsteld en angstig; maar overtuigd, dat de bisschop hem op de proef zocht te stellen, zoo als die reeds dikwerf gedaan had, antwoordde hij, zoo veel hij kon den schijn van onverschilligheid aannemende:

»Als de keizer mij ontbiedt, dan zal ik gerust voor hem verschijnen, en vernemen, waarover hij mij begeert te spreken."

»Verbeeld u dan eens, dat Hendrik III in ziedenden toorn tot u sprak: »Lambert van Leuven! gij zijt een oproerige vassaal en verrader! Knechten! grijpt hem, en werpt hem in den kerker, en hij blijve daar tot hij ter dood wordt gebragt!" Wat zoudt gij antwoorden?"

»Schurk!" riep Lambert uit, »wilt gij zelf mij misschien verraden?" En van zijn zetel opvliegende, wilde hij den bisschop te lijf; doch deze wenkte krachtig met de hand, en antwoordde:

»Zijt gij zinneloos, Lambert! of is dit uw moed, om in een oogenblik van dwaze drift uwe niets kwaads vermoedenden weerloozen vriend onverhoeds aan te vallen, en verraderlijk te doorboren? Dan bezit ik meer moed, mijn vriend! en wacht bedaard den stoot af! Kom, zet u neer, en hoor mij bedaard aan. Gij hebt ongelijk, en wordt misleid; maar gelukkig heeft men mij niet kunnen bedriegen, en ben ik in staat, om den storm, die u boven het hoofd zweeft, eene zoodanige afleiding te geven, dat gij het onbepaald vertrouwen van den keizer wint, in stede van in ongenade te vallen, en ter dood veroordeeld te worden. Maar vooraf verzoek ik u dringend, betoom uwe onbesuisde drift en val mij niet in de rede; want de tijd is kostbaar, en door dit uur onnut te verspillen, brengt gij uw hals in noodeloos gevaar!

»Ik herhaal u, Lambert! de monnik, veel geslepener dan gij, heeft u verraden, en uw goud bestemd, om uwe eigene dienaars en handlangers om te koopen. De geheele toeleg met alle daarop betrekking hebbende omstandigheden

is door hem schriftelijk opgeteekend. Dat dit stuk bestaat, is even zeker als dat de keizer het ontvangt, en ik kan u zulks als stellig meêdeelen: ik heb het zelf gezien en doorgelezen Ik verzeker u, Lambert! de listige priester heeft niets vergeten, en u daarin met eene zoo zwarte kool geteekend, dat niemand hem dit zou hebben kunnen verbeteren."

»Hel en duivel!" vloekte de graaf. »Gij hebt dat stuk in handen gehad, en het niet vernietigd? Wee u, bisschop! die uw trouwen vriend verraadt! Eigenhandig zal dan ook die vriend u het staal in de vuige borst drukken, en...."

»Denk aan onze afspraak, Lambert! en val mij niet in de rede! Vergeet toch niet, dat de tijd kostbaar is en uw hals in gevaar! Toen mij het berigt van den monnik werd vertoond, en ik den inhoud wist, had ik een vrij langdurig onderhoud met den bode, die dit geschrift in persoon den keizer moest overhandigen. Ik moest om u te redden tijd winnen, en vooraf zoo naauwkeurig mogelijk ingelicht worden. Dit laatste ging gemakkelijk genoeg, en de bode bevestigde hetgeen de monnik aan het einde zijner mededeeling had geschreven, dat namelijk een gelijkluidend afschrift, insgelijks door hem zelven geschreven, langs een anderen weg en door een anderen bode aan den keizer werd gebragt, opdat de schuldige niet aan zijne geregte straf zou ontkomen, zoo ook al een dezer stukken onverhoopt verloren raakte.

»Het zou derhalve onvergeeflijk dwaas geweest zijn, om het berigt aan den keizer te vernietigen, dewijl daardoor uwe schuld reeds terstond als bewezen kon worden aangemerkt. Er bleef niets anders over, dan den bode ongemoeid te laten vertrekken, en hem zelfs op het hart te drukken, den brief, in persoon aan den keizer zelven te overhandigen. Intusschen had ik bij mij zelven reeds het middel gevonden, om den storm te bezweren, en zelfs nog tot uw voordeel te doen uitloopen. Daartoe was evenwel tijd noodig, en uit dien hoofde heb ik den bode lang opgehouden met mijne vragen, hem daar-

na te eten en te drinken doen geven, waarbij die menschen gewoonlijk weinig haast maken, en eindelijk nog eene lange lofrede op zijne eerlijkheid en stiptheid gehouden, en hem nog eenmaal de meeste omzigtigheid aanbevolen."

De graaf van Leuven had den bisschop in klimmenden angst aangehoord, en wie hem gezien had, tegenover den bisschop zittende, terwijl zijne kniën knikten, en het angstzweet hem op het voorhoofd parelde, die zou waarlijk deernis met hem gevoeld hebben.

Toen Waso hem aan het eind meêdeelde, dat hij het middel had gevonden, om den vreesselijken slag af te weren, vroeg hij op bijna onderdanigen toon:

»Op welke wijze, mijn vriend en redder! hebt gij dien storm weten te bezweren?"

»Ik schreef een brief aan graaf Dirk IV, in naam van mijn priesterlijken vriend, waarin hij dezen kennis geeft van zijne mededeeling aan den keizer, en de hoop uitdrukt, dat het hem daardoor gelukken zal, den keizer in woede te ontsteken tegen graaf Lambert van Leuven, zoodat deze stellig in ongenade valt en ter dood gebragt wordt, en dus de partij des keizers een harer trouwste bondgenooten en krachtigste steunsels zal verliezen. Mijn geheimschrijver is een onvergelijkelijk kunstenaar, en zelfs het meest geoefend oog kan geen onderscheid hoegenaamd zien in de beide geschriften. Met dit laatste stuk gewapend, zult gij den keizer spoedig bedaren, en wordt gij zijn vertrouweling meer dan ooit."

»Maar die ellendige monnik zal een eed zweren, dat die brief valsch is, en hij niets dan de aanklagt schreef!"

»Ook daarvoor is gezorgd, vriend! Ik wist reeds vroeger, dat hij ons verried, en was er dus op uit, dat hij het loon eens verraders ontving! Hij heeft," vervolgde de bisschop, op den zandlooper starende, »vóór ongeveer twaalf uren den laatsten adem uitgeblazen!"

»Groote God!" riep de graaf uit. »Hebt gij hem vermoord?"

»Neen," antwoordde Waso op onverschilligen toon, »ik heb hem doen vermoorden! Maar hoor nu verder. Als

gij bij den keizer geroepen wordt, zorg dan alleen, dat gij met de meeste kalmte voor hem verschijnt, en eerst aan het einde overhandigt gij Hendrik den brief, welke duidelijk bewijst, dat de monnik een verrader was, en gij daarentegen het volle vertrouwen van uwen heer verdient. Gij zult op de vraag des keizers, hoe gij in het bezit van dit stuk zijt gekomen, eenvoudig ten antwoord geven, dat gij het dezen avond van mij ontvingt, op het oogenblik, toen gij ontboden werdt, zoodat gij geene gelegenheid hadt, eenige bijzonderheden er van te vernemen. Hendrik III zal zich dan tot mij wenden, en ik ben genoegzaam voorbereid, om hem de geheele geschiedenis haarklein meê te deelen. Vooreerst toch zijt gij te veel onthutst, om den keizer een fraai sprookje op te disschen, en aan den anderen kant ligt uwe kracht juist niet in uwe vindingrijkheid, en daarom is het in ieder opzigt beter, dat ik die rol vervul."

Naauwelijks had de bisschop uitgesproken, toen een bevelhebber der keizerlijke benden binnentrad, vergezeld door eenige weermannen, die aan de kamerdeur post vatteden, terwijl eene wacht den uitgang der kamer bezet hield. De aanvoerder bragt het bevel, om den graaf van Leuven gevangen te nemen, en onmiddellijk voor den keizer te brengen, die hem in persoon wilde verhooren.

Lambert van Leuven wierp een blik vol dankbaarheid op den bisschop, en waarlijk, zonder diens bemoeijingen ware hij reddeloos verloren geweest, terwijl hij nu bijna met zekerheid kon voorzien, dat hij in stede van in ongenade te vervallen, hoog zou stijgen in de keizerlijke gunst.

Kalm en met waardigheid in houding en gebaar, rees graaf Lambert op, verklarende zich, als een getrouw dienaar des keizers, bereid, om terstond te gehoorzamen, stellig overtuigd, dat Hendrik III in zijne wijsheid en goedertierenheid spoedig genoeg zou begrijpen, dat hij verkeerd was ingelicht, en zijn getrouwen dienaar in diens eer zou herstellen.

Middelerwijl ging Hendrik III met rassche schreden

zijn vertrek op en neder, blijkbaar eene prooi van hevige gemoedsbewegingen; maar terwijl de keizer de komst van eenige rijksraden verwacht, die hij in allerijl had doen ontbieden, hebben wij gelegenheid, dezen vorst eenigermate meer van nabij gade te slaan.

Hendrik had zijne wapenrusting afgelegd, en droeg een eenvoudig gewaad, dat zijne jeugdige slanke gestalte voordeelig deed uitkomen. Zijn gelaat, eenigzins mager, gelijk geheel zijn ligchaamsbouw, onderscheidde zich door eene uitdrukking van goedaardigheid en minzaamheid, terwijl de helder blaauwe oogen in deze oogenblikken bewezen, dat zijne goedige inborst toch ook vatbaar was voor geweldigen toorn: zij vlamden in hunne holten, en schoten als het ware dood en verderf om zich heen. Het lage voorhoofd getuigde niet van groote scherpzinnigheid, en daarop kon Hendrik III ook geene aanspraak maken; maar evenwel ontbrak het hem niet aan gezond verstand, en zoodra hij een denkbeeld had opgevat, en van de waarheid was overtuigd, dan liet hij zich hoogst moeijelijk tot andere gedachten brengen. Daarom ook was de keizer minder onstandvastig, als gewoonlijk bij vorsten het geval is, en konden zij, die op zijne gunst en genegenheid roem mogten dragen, zich er veilig op verlaten, dat hun door kuiperij noch vleijerij de voet kon geligt worden. Aan den anderen kant echter stond hiertegen over, dat degene, die eenmaal bij hem in ongenade was gevallen, nooit weer in gunst kwam bij den keizer, tenzij alleen dat hij zijne onschuld op eene onweerlegbare wijze kon staven. Vond dit plaats, dan achtte de eerlijke trouwhartige jonge vorst het geenzins beneden zich, zijn ongelijk te erkennen, den beleedigde om vergiffenis te vragen en hem met gunstbewijzen te overladen, ten einde hem schadeloos te stellen voor het ongelijk, hem door zijn keizerlijken heer aangedaan. Voorts had Hendrik eene krijgshaftige houding, en ofschoon hij slank was en tenger, waren zijne spieren echter forsch en krachtig, zóó zelfs dat weinig ridders zich in het steekspel met hem konden meten.

Vóór omstreeks een uur geleden, had de keizer aan

de hem omringende personen te kennen gegeven, dat hij zich vroeg ter ruste wilde begeven, dewijl hij zich buitengemeen vermoeid gevoelde. De waarheid echter was, dat de keizer zwanger ging van het plan tot eene onderneming, welke hij zoo geheim mogelijk wilde houden, en daar hij dien dag nog een aantal bescheiden had ontvangen, welke op deze zaak betrekking hadden, verlangde hij alleen te wezen, en op zijn gemak de hem toegezonden berigten te doorloopen. Zijne omgeving nam spoedig afscheid van den keizer, die daartoe een wenk gaf, en Hendrik III, verheugd, dat hij van alle pligtplegingen ontslagen was, zette zich neer in den gemakkelijken armstoel, plaatste het licht voor zich, en begon de stukken te ontzegelen, die in vrij groot getal op de tafel lagen. Weldra was de keizer geheel verdiept in zijn arbeid, en aan de ontboezemingen, die hem van tijd tot tijd ontsnapten, was het duidelijk te bespeuren, dat de inhoud der bescheiden hem welgevallig was: zijn gelaat stond zeer opgeruimd; er vertoonde zich een glimlach om zijn mond, en zijne oogen schitterden van heldhaftigen krijgslust en vertrouwen op een gelukkigen afloop.

Hij werd echter in zijne bezigheid gestoord: men kwam hem berigten, dat er een bode was, die in last had, een brief persoonlijk aan den keizer te overhandigen.

Wrevelig zag Hendrik op, en voer vrij hevig uit tegen den dienaar, die hem zoo ontijdig kwam storen, ondanks zijn verbod, om niemand bij hem toe te laten; doch de dienaar verontschuldigde zich, verhalende, dat hij op alle mogelijke wijze gepoogd had den bode te bewegen, den volgenden morgen den keizer zijn last meê te deelen.

»Het mogt echter," sprak hij, »niet baten, en de man gaf mij op stelligen toon ten antwoord, dat hij met den meesten spoed van Dordrecht hierheen was gereden, en onvoorwaardelijk in last had, den keizer terstond te spreken, en zich door niets te laten overhalen, om zijn last ook maar een enkel uur later te volbrengen."

»Van Dordrecht komt hij," riep Hendrik uit. »Dat verandert aanmerkelijk de zaak! Breng hem terstond hier in mijne tegenwoordigheid, en verwijder u dan, zorg dragende, dat ik niet weer gestoord worde."

De bode, dien bisschop Waso reeds vroeger gesproken had, trad thans binnen, boog eene knie voor den keizer, en overhandigde hem een perkament, zich verontschuldigende, dat hij den keizer welligt zeer ongelegen kwam, maar dat zijn last dringend was.

Hendrik wenkte hem met de hand, dat hij het vertrek verlaten kon, en zette zich neer, brandend van verlangen om den inhoud te leeren kennen van een berigt, dat ongetwijfeld hoogst belangrijk voor hem moest zijn.

Naauwelijks echter had hij eenige regelen gelezen, of zijn voorhoofd werd gefronst en als met eene donkere wolk omtogen; krampachtig balde zich zijne vuist, en naarmate hij voortlas, ontstak hij allengskens in vreesselijken toorn. Zoodra hij het berigt in zijn geheel gelezen had, voelde hij bijna den grond niet meer onder zijne voeten; met donderende stem riep hij zijne wacht, en beval haar, den graaf Lambert van Leuven onmiddellijk gevangen te nemen, en voor hem te doen verschijnen. Na het vertrek der weermannen, zond hij zijne dienaren naar de verschillende rijksraden met bevel, om insgelijks zich zonder tijdverlies bij hem te vervoegen.

Hendrik ging, zoo als wij zagen, met rassche schreden door het vertrek; hij greep zijn zwaard, en hield het krampachtig in zijne vuist geklemd, terwijl elke spiervezel van zijn gelaat van innerlijke verontwaardiging en woede trilde. En geen wonder, dat wij den keizer in de hevigste gemoedsbeweging aanschouwen: het berigt, dat hij zoo even uit Dordrecht had ontvangen, bewees hem naar hij meende zonneklaar, dat hij eene slang aan zijn boezem koesterde, en verraden werd door zijn vertrouweling Lambert II, graaf van Leuven.

Wij willen thans, in afwachting dat de rijksgrooten bij den keizer vergaderen, en de graaf in het verhoor wordt genomen, onze lezers met eenige weinige woorden

inlichten aangaande de plannen van Hendrik III en de omstandigheden, waarin hij verkeerde.

Het algemeen gerucht, dat in Utrecht liep, was niet ongegrond, en de oorlog tegen den graaf van Holland zou weldra op nieuw ontbranden. De keizer vereerde de geestelijkheid hoog, en het had niet veel moeite gekost, hem diets te maken, dat eenige bisschoppen in hun regt door graaf Dirk III waren verkort. Dientengevolge vatte hij het plan op, om den graaf het betwiste gebied weer te ontrukken, maar tevens zijn voordeel te doen met hetgeen vroegere gebeurtenissen hadden geleerd. Immers vergeefs was er eene algemeene heirvaart tegen Holland bevolen, en het ontzaggelijk leger, door de leenmannen des keizers tegen Dordrecht te velde gebragt, was geheel vernield geworden, ja zelfs de keizer had een onvoordeeligen vrede moeten sluiten met den onversaagden graaf, dien men in geen open krijg scheen te kunnen overwinnen. Hendrik III had daarom besloten, den tegenwoordigen graaf Dirk IV onverhoeds op het lijf te vallen, en hem gevoelig te tuchtigen voor het vergrijp zijns vaders tegen de kerk. Hij gaf derhalve bevel, dat zoo heimelijk mogelijk op de Maas eene vloot bijeengebragt zou worden, om daarmeê onverwachts een inval in Merweda te doen.

De keizer deelde dit voornemen slechts aan eenige weinige vertrouwden meê, doch vooral aan den graaf van Leuven en den bisschop van Luik, die hem beiden hunne krachtige medewerking hadden toegezegd. Graaf Lambert zond een sluwen monnik naar Dordrecht met de noodige aanwijzingen, om het plan van den keizer aldaar bedekt te houden, en dezen onmiddellijk te waarschuwen, zoodra er een of ander gerucht verspreid werd, dat den graaf op zijne hoede kon doen zijn. De keizer, die in persoon een onderhoud met dien monnik gehad had, en van diens geschiktheid en verknochtheid aan den stichtschen kerkvoogd volkomen was overtuigd, had zijn vertrouweling hoog geprezen en hartelijk gedankt voor dien maatregel van voorzorg, waarvan hij zich alles goeds voorspelde.

En inderdaad was die monnik een zeer sluw man, en diende den keizer en den utrechtschen bisschop getrouw en ijverig; maar ondanks al zijne bemoeijingen, slaagde hij niet naar wensch, en kon niet geheel beletten, dat er hier en daar argwaan ontstond. Hij begreep, dat hij heimelijk tegengewerkt werd, en begeerig om te weten van welke zijde die tegenwerking kwam, verdubbelde hij zijne sluwheid, en vorschte eindelijk zoo veel uit, dat hij de stellige zekerheid verkreeg, dat Lambert van Leuven, de vertrouweling des keizers, een verrader was, die tot de zijde van graaf Dirk IV behoorde. Hij zamelde nu alle bewijzen bijeen, stelde ze te boek, en zond den keizer het verontrustend berigt, dat hij verraden werd door dengene, in wien hij een onbepaald vertrouwen stelde.

Wij zagen echter reeds vroeger, dat de arme geestelijke, die zijn heer in getrouwheid diende, zijn ijver en goede trouw met het leven moest betalen. Behalve de graaf van Leuven toch was ook de luiksche bisschop Waso ingewijd in het geheim, en juist deze had de bedoelingen van den monnik verijdeld. Waso was een man van ongemeene wereld- en menschenkennis en geslepen in den hoogsten graad. In één opzigt was hij zeer onderscheiden van zijne ambtgenooten, die toenmaals gaarne het zwaard uittogen, en hun herdersambt geheel vergetende, dapper op den vijand inhieuwen, en niet minder prijs stelden op heldenroem als op de aandacht der geloovigen, wanneer zij de mis bedienden. Bisschop Waso had eén afkeer van de wapenen, en was in dit opzigt een ware bloodaard, zoo als wij later zullen zien; maar in andere opzigten, bijv. in het bereiken van zijne oogmerken op welke wijze dan ook, liet hij zich door niets afschrikken, zelfs voor geen enkel middel terugdeinzende. Hij kende den geestelijke — in 's keizers belang naar Dordrecht gezonden — en had diens gemoed naauwkeurig gepeild. Hij wist, dat de monnik met dweepzieken ijver was bezield voor den bloei der kerk, en sluwheid genoeg bezat, om Lambert te ontmaskeren, en bij den keizer in het ware daglicht te plaatsen. Hij had daarom den graaf

vooraf gewaarschuwd; doch bemerkende, dat deze te veel zelfvertrouwen bezat, om de noodige maatregelen van voorzorg en voorzigtigheid te nemen, belastte hij zich zelven met die taak, en deed den monnik door een zijner handlangers bespieden. Langs dezen weg erlangde Waso de zekerheid, dat de monnik achter de waarheid was gekomen, en liet hem toen door een vrij snel werkend vergif uit den weg ruimen. Hoe hij verder de aanklagt van den monnik wist krachteloos te maken, is reeds bekend, zoodat wij thans den draad van ons verhaal weer kunnen opvatten.

Toen graaf Lambert als gevangene het vertrek binnenkwam, waar de keizer zich bevond, omringd door de rijksgrooten, die in allerijl aan het keizerlijk opontbod gehoorzaamd hadden, en met het gepleegd verraad bekend waren gemaakt, vestigden zich aller blikken op hem, in de verwachting, gewetensangst en ontzetting op zijn gelaat te zullen lezen. Maar tot hunne hoogste verbazing, trad de aangeklaagde voor met de meeste bescheidenheid, kalmte en waardigheid in zijne houding. Eerbiedig begroette hij den keizer en de overige aanwezigen, en bleef toen rustig staan, afwachtende wat tot hem zou gesproken worden.

Met diepe verontwaardiging staarde Hendrik hem aan, en voelde zijnen toorn klimmen, de kalme en rustige houding van den verrader aanmerkende als tergende verstoktheid. Het duurde eenigen tijd, vóór de keizer zich zelven genoegzaam meester was, om het woord te nemen, den storm in zijn binnenste althans zoo veel bedwongen hebbende, dat zijne handeling niet te kort deed aan de keizerlijke waardigheid. Den verrader met grimmigen blik van het hoofd tot de voeten metende, sprak hij:

»Graaf Lambert van Leuven! Wij, Hendrik III, keizer van het duitsche rijk, klagen u, mijn leenman en vassaal, aan van hoogverraad! Wij noemen u eene verraderlijke slang, die wij aan onzen boezem hebben gekoesterd! Onder den schijn onze belangen te behartigen, hebt gij verraderlijk onze plannen, die wij u toevertrouwd hadden, aan den vijand willen meêdeelen, en

hem op deze wijze beveiligen tegen de geregte tuchtiging, die hij van ons moet ondervinden. Gij hebt verstandhouding trachten aan te knoopen met Dirk IV van Holland, en getracht tusschen hem en hertog Godfried van Neder-Lotharingen een verbond tot stand te brengen, en langs dien weg de kansen van den oorlog in ons nadeel te doen verkeeren. De handlanger, van wien gij u bediend hebt, was ons, Gode zij dank, getrouw, heeft uw verraderlijken toeleg ontdekt, en ons de bijzonderheden meêgedeeld, als de onloochenbare bewijzen uwer schuld."

Toen Hendrik dit gesproken had, nam hij het berigt van den monnik op, en las het met luider stemme voor, waarbij alle aanwezigen met verontwaardiging en verachting werden vervuld.

Na de voorlezing rigtte de keizer zich andermaal tot den beschuldigde, en sprak:

»Uwe schuld is alzoo overtuigend bewezen, en niets kan u redden van de straf op hoogverraad! Maar echter wil de keizer niet, dat zelfs de grootste misdadiger veroordeeld worde, zonder hij het regt hebbe zijne verdediging te doen hooren, indien hij meent zijne misdaad te kunnen verontschuldigen. Spreek dus, graaf van Leuven! zoo gij nog den moed hebt uw verraad te verdedigen of uwe bloedschuld te bewimpelen."

De aangeklaagde had geen oogenblik zijne houding veranderd, en met de meeste bedaardheid het oogenblik afgewacht, waarin hem het woord zou worden gegeven. Nu rigtte hij het hoofd met fierheid op, zag den keizer onverschrokken in het gelaat — waarop groote verontwaardiging stond uitgedrukt — en sprak:

»Mijn keizer en heer! Ik dank God, dat ik heb kunnen vermoeden, wat er te eeniger tijd gebeuren moest, anders ware de schok te groot geweest voor mijn trouw gemoed. Nu echter ben ik er op voorbereid, en kan met kalmte de beschuldiging aanhooren, die ik, zoo als ik vastelijk geloof, bij u en de aanwezige rijksgrooten volledig zal kunnen ontzenuwen. En zoodra dit geschied is, zal mijne genadige keizer en heer berouw gevoelen, dat

hij zijn trouwsten dienaar een oogenblik heeft kunnen verdenken, hoezeer ook diens schuld, ik beken dit volgaarne, voldingend bewezen scheen. In stede echter van mij zelven te verdedigen, overhandig ik u veeleer een brief van denzelfden goddeloozen verraderlijken monnik, en bid ik u, ook dezen openlijk voor te lezen, en u en uwe rijksgrooten door vergelijking te overtuigen, dat werkelijk beide stukken van ééne en dezelfde hand afkomstig zijn."

Lambert naderde nu den keizer eerbiedig, boog de knie, en overhandigde hem de valsche oorkonde, waarin de hand des vermoorden monniks volkomen was nagebootst. De aanwezige rijksgrooten begonnen onwillekeurig aan de onschuld van den graaf te gelooven; doch Hendrik, wiens aard niet toeliet, dat hij gemakkelijk van overtuiging veranderde, werd bleek van ziedenden toorn, en had alle zelfbeheersching noodig, om aan het verzoek van den aangeklaagde te voldoen. Hij verkropte eindelijk zijne woede, die nogtans duidelijk bleek uit den bevenden toon zijner stem, en sprak:

»Wat den ellendigsten misdadiger wordt toegestaan, zal ook u niet geweigerd worden!"

Toen ontzegelde hij den brief, en las luide den inhoud voor, dien wij hier onzen lezers meêdeelen:

»Aan Dirk IV, graaf van Holland, groet en heilbede!

»In allen ootmoed en onderdanigheid mag ik mij vleijen, dat gij uwe goedkeuring zult schenken, aan hetgeen ik gemeend heb, in uw belang te moeten doen. Het is u bekend, dat onder des keizers vertrouwelingen graaf Lambert van Leuven uw gevaarlijkste vijand is, aangezien hij eene aanmerkelijke magt op de been kan brengen, en door niets is kunnen verleid worden, om de zijde van zijn leenheer te verlaten. Ik heb daarom gepeinsd over het beste middel, om dezen tegenstander onschadelijk te maken, en gemeend, dat dit daarin bestond, hem bij

den keizer van hoogverraad te beschuldigen. Dit kon mij niet moeijelijk vallen, wegens de verstandhouding tusschen gemelden graaf en mij, te meer daar ook de keizer zelf mij onbewimpeld verklaard heeft, het grootste vertrouwen in mij te stellen.

»Ik heb alzoo, door eenige feiten in een ander daglicht te plaatsen, den keizer zulke bewijzen van zijn verraad meêgedeeld, dat de graaf onmogelijk kan ontkomen aan den strik, dien ik hem gespannen heb, en den brief door een vertrouwd persoon, op wien ik mij onvoorwaardelijk verlaten kon, verzonden, met strengen last, om hem in persoon alleen aan den keizer zelven te overhandigen.

»Indien ook al graaf Lambert onverhoopt niet ter dood mogt veroordeeld worden, dan valt hij niet te min in ongenade, en is daardoor voor altijd onschadelijk gemaakt, naardemaal hij van zijne onschuld geen enkel tegenbewijs zal kunnen leveren. Hiervoor heb ik zorgvuldig gewaakt.

»In de stellige overtuiging, dat de u bewezen dienst door u niet te gering zal geacht worden, eindig ik dezen met de betuiging, dat ik, zoo veel in mij is, zal voortgaan met voor uwe belangen te waken.

»God en Zijne heiligen nemen u verder genadig in hunne hoede.

»Broeder Andries van de orde
des H. Augustinus."

Naarmate de keizer den brief verder voorlas, week meer en meer zijn toorn, en verried de toon zijner stem de aandoeningen, die zijne ziel bestormden. Hij kon hem bijna niet vervolgen tot het einde: zijne oogen stonden vol tranen, zijne stem beefde, en het perkament ontviel aan zijne hand.

»Groote God! riep hij uit, »moest ik, door zoo verregaande boosheid misleid, op het punt staan, de snoodste misdaad te plegen, en over het hoofd van een trouwen dienaar de straf des verraders uitspreken! Mijn goede

Lambert! kunt gij het uwen keizer vergeven, wat hij zich zelven nooit vergeven kan, en waarvoor hij zich gewillig aan de zwaarste boetedoening zal onderwerpen? Zie, ik verootmoedig mij voor u, en roep uw meêdoogen in! De schijn heeft mij verleid, en mij onregt tegen u doen plegen; maar ik zal u in uwe eer herstellen, en tusschen u en mij zal geen verrader ooit weer kunnen treden! Spreek, Lambert! Kunt gij mij vergeven? Zie, ik, uw keizer, wacht smeekend van u mijn vonnis!"

Lambert stond nog altijd fier en onverschrokken voor den keizer; maar slechts een oogenblik zag hij zegepralend rond; want een wenk van bisschop Waso, die mede tegenwoordig was, deed hem begrijpen, welke rol hij verder spelen moest. Hij naderde den keizer, boog eerbiedig de knie, en sprak:

»Ik dank God, die mijne onschuld aan het licht bragt, en mij de gunst mijns genadigen keizers hergaf! Wat kan ik u te vergeven hebben, mijn keizerlijke heer! De toeleg was zoo fijn gesponnen, dat gij geene andere overtuiging kondt hebben, dan dat Lambert van Leuven een verrader was. God echter bestuurde uw hart, dat gij den opwellenden toorn wist te bedwingen, en mij niet onverhoord hebt veroordeeld! En hiervoor, mijn keizer! blijf ik u dankbaar mijn leven lang, en zullen u mijn goed en bloed worden toegewijd tot aan mijn jongsten snik!"

Door aandoening overstelpt, hief Hendrik den verrader op, drukte hem aan de borst, en zwoer een duren eed, dat ieder met den dood zou worden gestraft, die het ooit wagen mogt, den trouwste zijner getrouwen weer in verdenking te brengen.

De rijksgrooten volgden het voorbeeld van den keizer, en betuigden den graaf om strijd en in de warmste bewoordingen hunne vreugde, dat zijne onschuld zoo klaarblijkelijk was aan het licht gekomen, en de eigenlijke verrader ontmaskerd.

Toen de eerste opgewondenheid bedaard was, vroeg Hendrik op innemenden toon aan graaf Lambert, hoe hij in het bezit was gekomen van dien tweeden brief, waaruit het verraad van den monnik bleek, en nu herinnerde

zich de graaf de vroegere afspraak, en antwoordde den keizer, dat hij dien van den luikschen bisschop ontving op het oogenblik, toen hij werd gevangen genomen, zoodat hij den tijd niet had, Waso nadere inlichtingen te verzoeken, weshalve hij den keizer bad, zich in dit opzigt aan zijn vriend te willen wenden. Met vragenden blik rigtte Hendrik zich thans tot Waso, die aan zijn verlangen voldeed, en hem de zaak op deze wijze verklaarde:

»Ik had vroeger," sprak de bisschop, »van den prior der Minnebroeders te Dordrecht inlichtingen bekomen aangaande den monnik, aan wien uwe belangen waren toevertrouwd, en hetgeen mij zijn geestelijk opperhoofd verhaalde, noopte mij tot wantrouwen en groote voorzigtigheid. Ik mogt echter aan u noch den graaf van Leuven mijne vermoedens meêdeelen: ik had mijne berigten onder belofte van geheimhouding van den prior ontvangen, en daarenboven wilde ik geen argwaan opwekken tegen een mensch, die misschien onschuldig was, en dan in zijne bemoeijingen alligt belemmerd zou worden. Ik hield dus de zaak voor mij, maar voegde den monnik een schrijver toe, op wiens trouw ik mij onverwaardelijk kon verlaten. Dezen gelukte het, het vertrouwen van den monnik te winnen, en mij allengs de overtuigendste bewijzen te geven, dat wij door hem verraden werden.

»Vóór weinige dagen werd de monnik aangetast door eene hevige ziekte, die spoedig zoodanig toenam, dat hij zijn einde voelde naderen, en toen beleed hij zijn vertrouweling, dat hij den graaf van Leuven bij den keizer in verdenking gebragt, en daarvan schriftelijk berigt aan den graaf van Holland gegeven had; tevens verzocht hij hem, den brief aan Dirk IV in persoon te willen overhandigen, voor welk dienstbetoon hij hem edelmoedig wilde beloonen. Het overige is nu gemakkelijk te gissen: mijn dienaar leverde deze brief in mijne handen, en gelukkig ontving ik dien nog juist bij tijds, om den graaf van Leuven te redden uit den strik, waarin hij door het fijn gesponnen verraad van den monnik ver-

ward was. Deze heeft reeds de geregte straf voor zijne misdaad ondergaan; hij bezweek aan de ziekte, welke hem aan den wrekenden arm der menschelijke geregtigheid heeft onttogen."

De keizer dankte den bisschop vriendelijk voor zijne mededeeling, betuigende, dat hij op nieuw in deze gansche geschiedenis het bewijs zag, hoe de goddelijke Voorzienigheid waakte, en elken aanslag door booze menschen gesmeed verijdelde of zoodanig bestuurde, dat zelfs het kwaad zegenrijke gevolgen droeg.

Vervolgens deelde Hendrik aan de aanwezige rijksgrooten meê, dat zij gezamenlijk na de viering van het Paaschfeest zouden vertrekken, om zich op de Maas in te schepen, en met den vloed in Phladirtinga te landen. Allen namen nu afscheid van den keizer, en begaven zich ter rust, waartoe het vergevorderd uur hen dringend noopte. De beide vrienden, Lambert en Waso, bleven echter nog geruimen tijd te zamen, tot dat zij geheel overeengekomen waren, welke gedragslijn zij voortaan hadden te volgen, waarbij de graaf, de meerderheid van den bisschop volmondig erkennende, beloofde, zich voortaan geheel door hem te zullen laten leiden.

Den volgenden dag vierde de keizer met de aanwezige rijksgrooten het Paaschfeest in de bisschopstad, en woonde de mis bij in de beroemde Maartenskerk, die met geloovigen overvuld was. De bisschop las de mis, en hield eene welsprekende rede, waarin de keizer een uitverkoren dienaar des Allerhoogsten werd genoemd, en met hoogen lof gewaagd van zijn ijver voor de kerk en hare belangen; ten slotte droeg Bernulf alle aanwezigen en vooral den keizer op in de hoede en bescherming des hemelschen Vaders, diens zegen afsmeekende voor al wat de keizer in zijne vroomheid en wijsheid zou ondernemen.

Onder de aanwezigen bevond zich ook onze oude bekende, Maarten, die knielend de plegtigheid bijwoonde, en in stilte een vurig dankgebed opzond tot den Algoede, die zijne ziel genadig gered had van het eeuwig verderf, dat hem door de aanraking van den boozen

geest had aangegrijnsd. Zijn zoon Willem, veel minder bijgeloovig dan de vader, had zijne blikken naar hartelust doen wijden over de schare van vorstelijke personen en edellingen, en misschien van tijd tot tijd zijne oogen op eene of andere bloeijende maagd met meer welgevallen laten rusten, dan de heiligheid van plaats en tijd gedoogde. Indien zijn vader minder verdiept ware geweest in vrome overdenkingen, dan zou hij stellig bespeurd hebben, dat Willem vaak den blik rigtte naar een meer afgelegen gedeelte van het kerkgebouw, waar eene jeugdige maagd neerknielde, welke tevens alle voorzorgen had genomen, om zoo min mogelijk gezien te worden. Het was blijkbaar, dat zij de dochter was van een voornaam edelling; maar hetzij dat zij niet opgemerkt wilde worden, hetzij dat zij met vromen zin die afgelegen plek, als ware het eene schuilplaats, gekozen had, om door niets in hare godsdienstoefening te worden afgeleid, zij bleef in geknielde houding voorover gebogen liggen, en slechts eenmaal, toen Willem naar dien hoek staarde, aanschouwde hij haar gelaat; maar dit enkele oogenblik was voldoende, en bragt bij den jongen weerman een onbeschrijfelijken indruk te weeg. Een nieuw en nooit gekend gevoel doorstroomde zijne borst, en ofschoon hij werktuigelijk door de kracht der gewoonte de voorschriften der geloovigen bij de viering van de mis bleef volgen, had zijn hart hoegenaamd geen deel meer aan de godsdienstige plegtigheid, en kon hij den blik niet meer afhouden van die bekoorlijke gestalte, welke hem zoo geheel verrukte. Eene diepe treurigheid sloop zijn gemoed binnen, als hij dacht aan den onoverkomelijken afstand tusschen hem, den nederigen krijgsman, en eene edele jonkvrouwe, misschien wel van vorstelijke afkomst. Tranen vulden onwillekeurig zijne oogen, en het werd hem zoo droef te moede, dat hij op het oogenblik liever zou hebben willen sterven, dan voort te leven met eene hopelooze liefde in het hart. Onafgebroken bleef hij staren op het liefelijke beeld; maar de jonge maagd beurde het hoofd niet weer op, en toen de plegtigheid geëindigd was, verdween zij

plotseling, terwijl Willem als vastgenageld was aan den grond, en steeds bleef staroogen naar de plek, waar hij haar aanminnig gelaat eenmaal had gezien.

De oude Maarten zag zijn zoon met bevreemding aan, toen hij den tempel met hem wilde verlaten; doch meenende, dat Willem nog in vrome aandacht verzonken was, wachtte hij nog een oogenblik, en stiet hem toen aan, hem herinnerende, dat de dienst hunne tegenwoordigheid elders vorderde. Werktuigelijk volgde hij zijn vader, en bespeurde niet, dat Maarten, bij den uitgang gekomen, plotseling door een doodelijken schrik bevangen werd, en zich aan de stijlen der tempeldeuren vastklemde, om niet op den grond neer te slaan. Nu ontwaakte Willem uit zijne bedwelming, en onder den uitroep: »mijn God! vader, wat deert u?" ondersteunde hij Maarten, die met wankelende schreden de kerk verliet, leunende op den arm zijns zoons, en niet in staat om te antwoorden op de vragen, waarmeê Willem hem in zijnen angst overstelpte.

In de open lucht gekomen, kwam Maarten langzamerhand weer bij, maar bleef een hardnekkig stilzwijgen bewaren, tot dat zij zamen zich in hun gewoon vertrek bevonden. Toen drukte hij zijn geliefd kind aan het hart, maakte het teeken des kruises, en sprak op fluisterenden toon:

»God behoede u, mijn dierbaar kind! Het is met mij en met de kerk gedaan! Ik heb den duivel weergezien, en zijn klaauw heeft mij op nieuw aangeraakt! De booze geest, dezelfde, die mij bijna ter helle had doen varen, was in het godshuis der Christenen! Ik moet terstond van hier, Willem! en den bisschop de ongehoorde verschijning berigten! De kerk is ontwijd, en driewerf wee over onze heilige stad, indien zij met hare kerk in de magt valt van Satan!"

Vergeefs poogde Willem zijn vader te bewegen, naar bed te gaan, en te overreden, dat het bloed hem onstuimig door de aderen joeg, en het geheele gezigt, dat hem zoo geweldig geschokt had, niets geweest was dan een spel zijner koortsachtige verbeelding. Niets mogt ba-

ten: de oude verzekerde op stelligen toon, dat hij dezelfde verschijning als vroeger in den slag bij Dordrecht van aangezigt tot aangezigt had gezien en even duidelijk den klaauw van den duivel gevoeld; weeklagende betuigde Maarten, dat hij wanhoopte, of er nu nog wel geestelijke hulp voor hem mogelijk was, wijl hij voor de tweede maal door Satan zelven was aangeraakt.

Willem dacht niet anders, dan dat zijn vader krankzinnig was geworden, ten gevolge dat hij nu reeds jaren achtereen had gemijmerd over eene ontmoeting, waarin hij stellig waande, met den duivel zelven in aanraking geweest te zijn; en ofschoon Willem vurig verlangde naar de eenzaamheid, om den vrijen loop te laten aan de gewaarwordingen, die zijn hart als vaneen reten, had hij zijn braven vader veel te lief, om hem in zijne ziekelijke opgewondenheid alleen te laten. Toen hij derhalve zag, dat Maarten onmogelijk van zijn voornemen kon afgebragt worden, verklaarde hij hem met tranen in de oogen, dat geene magt hem beletten zou, om hem te vergezellen, en dat hij met hem tot den bisschop wilde gaan, hopende, dat de hoogwaardige kerkvoogd zijn geschokt gemoed den vrede zou weten te hergeven.

Maarten nam het aanbod zijns zoons dankbaar aan, en beiden begaven zich tot bisschop Bernulf, die niet dan noode den ouden man ten gehoore ontving; maar dewijl Maarten als een getrouw en dapper krijgsman bekend stond, en den kerkvoogd deed zeggen, dat hij hem onverwijld moest spreken over eene zaak van het hoogste belang, vreesde Bernulf, dat Maarten misschien een of anderen verraderlijken toeleg op het spoor was gekomen, en durfde hem alzoo niet afwijzen.

Willem wachtte, tot dat zijn vader den bisschop verliet, en hoopte inderdaad, dat deze door zijn geestelijk gezag den ouden man van zijne dwaze vrees zou verlossen, en het verwonderde hem daarom, toen hij zijn vader spoedig zag terugkeeren met alle teekenen van bittere teleurstelling op het gelaat.

»Het is God geklaagd," zuchtte hij, »dat zelfs onze hooge kerkvoogden blind zijn voor de woelingen van

Satan, die toch zelfs onzen Heiland poogde te verleiden, en dus ook het heiligste niet ontziet! Onze bisschop heeft mij een krankzinnigen dwaas genoemd, en zich in zijn onregtvaardigen toorn niet verwaardigd mij geheel aan te hooren. Ongetroost keer ik terug, mijn jongen! en de herder, die door God zelven over zijne kudde gesteld is, laat mij, een zijner arme schapen, ter helle varen, zonder zelfs eene poging te doen, om mijne onschuldige ziel te redden."

Zwijgend ging Willem met zijn vader terug, en had diep medelijden met den armen man, wiens bijgeloovige vrees hij onmogelijk verbannen kon; maar hij wachtte zich wel, om hem tegen te spreken, of te doen vermoeden, dat hij zelf met den bisschop instemde, en hoopte alleenlijk, dat de tijd en de op handen zijnde krijg hem eene gewenschte afleiding mogten verschaffen. Bij afwisseling grommende en weeklagende, ging Maarten voort met zijn zoon, maar vergat toch zijne beroepspligten niet, en zeide aan Willem, dat hij hem op een bepaald uur zou kunnen vinden bij zijn boezemvriend Otto.

Willem was blijde, dat hij voor een korten tijd bevrijd was van den band, die hem door de aanwezigheid van zijn vader knelde, en nadat de wapenoefening was afgeloopen, en hij naar welgevallen over zijn tijd kon beschikken, doorliep hij de stad in alle rigtingen, hopende het spoor te vinden van de schoone onbekende, die eèn onuitwischbaren indruk op hem gemaakt had. Rusteloos ging hij steeds voort, en reeds lang was het uur verstreken, waarop hij zijn vader bij Otto had kunnen spreken; maar eenmaal gehoor hebbende gegeven aan den hartstogt, zoo plotseling en hevig bij hem ontstaan, dacht hij aan niets dan aan zijne onbekende, en gevoelde vermoeidheid noch eetlust. Echter ontdekte hij geen enkel spoor van haar; maar even alsof eene inwendige stem hem zeide, dat zijne volharding eindelijk bekroond zou worden, gaf hij den moed niet verloren, en bleef steeds op de been.

Het was intusschen avond geworden, en eindelijk werd

Willem zoodanig afgemat, dat hij naauwelijks langer gaan kon. Toen hij de stad in alle rigtingen reeds menigmaal had doorkruist, zonder zijn oogmerk te bereiken, was hij buiten de poort gegaan, alsof hij welligt op de heirbaan het spoor zijner geliefde zou vinden. De natuur begon middelerwijl hare regten te doen gevoelen, en zoowel door onrust als afgematheid en volslagen onthouding van spijs, zette hij zich eindelijk op een zandhoop neer, ten einde tot verademing te komen; hij deed zich bittere verwijtingen over zijn onbezonnen gedrag, waardoor ongetwijfeld zijn arme vader, die buitendien reeds zoo hevig door zijne bijgeloovigheid geschokt was, in schromelijke verlegenheid zou verkeeren.

Terwijl hij vermoeid tegen den zandhoop aanlag, en zich diep ongelukkig gevoelde, naderden twee gestalten de plaats, waar hij zich bevond, en spoedig onderscheidde hij eene mansstem en die eener vrouw, welke laatste zoo liefelijk en betooverend sprak, dat Willem zich terstond verbeeldde, dat niemand anders zoo spreken kon als de jeugdige maagd, die hij sedert den morgen aanbad.

Verheugd, maar tevens bevreesd, dat beiden het gesprek mogten staken, indien zijne tegenwoordigheid in 't minst werd opgemerkt, hield hij bijna den adem in, en kon nu het gesprek hooren, dat door de beide wandelaars gevoerd werd.

»Wij kunnen hier veilig nog eenige oogenblikken spreken," zeide de man. »Ginds staan de paarden gereed, en gij moet ijlings terug naar Dordrecht. De dienaren kunnen ons niet beluisteren, en er is geene levende ziel in den omtrek. Heeft niemand u gezien, niemand u herkend, Ottelijne?"

»Neen, vader!" antwoordde de liefelijke stem eener jonge maagd, terwijl op hetzelfde oogenblik haar gelaat door het volle licht der maan werd beschenen, en Willem zich kon overtuigen, dat zijn voorgevoel hem niet bedrogen had. »Ik had heer Otto van Loon verlof gevraagd, de heilige mis heden morgen te mogen bijwonen, en bevond mij, op zijn aanraden, in een afgelegen hoek van de kerk, waar zelfs gij mij niet hebt ontdekt. Bui-

tendien heb ik geen oogenblik het hoofd opgebeurd, en aan het kleed, dat ik droeg, kon niemand mij bij mogelijkheid kennen. Ik verwacht thans uwe verdere bevelen, vader!"

»Ik ben in ieder opzigt over u voldaan, Ottelijne! en twijfel niet, of ik zal door u mijn oogmerk bereiken. Hoor thans oplettend naar hetgeen ik u bevelen zal. Ik heb u thans ingelicht aangaande de plannen des keizers, en het was waarlijk hoog tijd; want ik wist niet, dat de toeleg zoo terstond zou volvoerd worden. Gij moet nu zoo snel mogelijk doorrijden, en zorgdragen, dat gij u morgen reeds vroeg in tegenwoordigheid van den graaf bevindt, hetgeen u niet moeijelijk zal vallen. Gij kunt hem in algemeene bewoordingen kennis geven van het naderend gevaar, en naar gelang van omstandigheden uwe inlichtingen ook uitstrekken tot de bijzonderheden, die ik u heb meêgedeeld. Gij kunt van de omstandigheden groot voordeel trekken, en waarschijnlijk staan wij thans digter dan ooit bij de verwezenlijking van ons oogmerk. De wijze van handelen en hoe ver hierin te gaan, dit kan veilig geheel aan uw oordeel worden overgelaten, mijne dochter! En ik stel dit op te hoogen prijs, als dat ik uwe bemoeijingen door nuttelooze raadgevingen zou willen belemmeren."

»Gij vleit mij, vrees ik! Maar verlaat u op mij; ik geloof niet, dat ik uw vertrouwen beschamen zal! Wanneer zien wij ons weer, vaderlief?"

»Dit kan ik u niet met zekerheid bepalen, Ottelijne! Maar zoodra de gelegenheid gunstig is, of de omstandigheden het vereischen, dan zult gij door een vertrouwden bode er terstond van onderrigt worden. En nu, vaarwel, Ottelijne! spoedig zien wij ons weder!"

Met hare bekoorlijke stem nam de jonge maagd afscheid van haren vader, en draafde weldra, door eenige dienaren vergezeld, met spoed voorwaarts.

Roerloos van verbazing, bleef Willem een oogenblik besluiteloos hoe te handelen. Hij wist, wat zijn pligt gebood, namelijk den zamenzweerder tegen den keizer — want dat de vader der schoone onbekende een verra-

der was, hierover kon geen twijfel meer bestaan — onmiddellijk volgen, en des noods met geweld gevangen nemen. Maar daartegen over stond nu zijne liefde, welke, ofschoon pas ontstaan, reeds tot een hevigen hartstogt geworden was; en het voorwerp van die liefde in het verderf storten, neen, dat kon hij niet! En toch waren de oogenblikken kostbaar en moest hij een afdoend besluit nemen; want ofschoon hij de bekoorlijke maagd geenzins in handen van het geregt wilde doen vallen, lag zijne eer hem toch te na aan het hart, dan dat hij een toeleg tegen den keizer niet zou pogen te verijdelen.

Willem was nog slechts een jongeling, en telde niet veel meer dan een twintigtal zomers; maar de natuur had hem met eene groote mate van scherpzinnigheid en geestkracht bedeeld, en nu hij zich voor de eerste maal in eene ongewone en hagchelijke moeijelijkheid bevond, kwamen hem juist deze eigenschappen uitmuntend te stade. Slechts een oogenblik was hij besluiteloos, en peinsde, welken weg hij volgen moest; maar snel sprong hij op; zijn besluit stond vast, en werd terstond volvoerd. Hij volgde den onbekende als eene schaduw, en deed dit zoo ongemerkt, dat de vreemdeling volstrekt niet vermoedde, dat hij nagegaan en bespied werd. Voor de poort gekomen, bleef Willem, zoo veel slechts mogelijk, in de nabijheid van den onbekende, ten einde te vernemen, wie hij was, en duidelijk hoorde hij den naam van Lambert, graaf van Leuven. Bij het schijnsel der toorts kon Willem zijne gelaatstrekken naauwkeurig onderscheiden, en prentte ze diep in zijn geheugen. Lambert, — want deze was het inderdaad — sloeg geene acht op den jongen weerman, die op eenvoudigen toon zijn laat uitblijven daarmeê verontschuldigde, dat hij een stervenden bloedverwant niet verre van de stad bezocht had, en was ook te veel in zijne eigene gedachten verdiept, om argwaan op te vatten tegen den jongeling, of te bespeuren, dat hij door dezen gevolgd werd, tot hij de woning binnentrad, waar hij met zijn vriend, den luikschen bisschop, gehuisvest was.

Zoodra Willem verzekerd was, dat de onbekende in-

derdaad de graaf van Leuven was, spoedde hij zich naar den ouden Otto, in wiens doorzigt hij een onbepaald vertrouwen stelde; voor dezen wilde hij geheel zijne ziel uitstorten, hem zijne plannen voor de toekomst meêdeelen, en hem bidden, dat Otto hem met zijn wijzen raad zou bijstaan.

Otto was ten hoogste verbaasd, toen hij in het nachtelijk uur den jongen krijgsman vóór zich zag, en begreep terstond, dat er iets buitengewoons en van groot belang moest geschied zijn. Hij ontving hem vriendelijk en luisterde oplettend naar het verhaal, waarin Willem hem omstandig en zonder iets te verzwijgen het gebeurde meêdeelde. Onverholen beleed Willem, dat hij in dit geval een ongeschikten raadsman in zijn vader zou hebben, en dat hij buiten diens ouden vriend Otto niemand kende, wiens raad hij zou kunnen inwinnen. Otto liet hem geheel uitspreken, en deed hem geen grievend verwijt, dat hij zich niet onmiddellijk meester had gemaakt van den verrader, hoezeer hij het bejammerde, dat eene plotseling ontstane liefde voor diens dochter hem belet had te doen, wat hem zijn pligt in iedere andere omstandigheid dringend zou hebben aanbevolen. Hij bewonderde echter de scherpzinnigheid en den moed, die in het plan van Willem doorstraalden, en besprak het uitvoerig met hem. De rijpe ervaring en het schrander beleid van Otto, waarop Willem geheel vertrouwde, spraken duidelijk uit iedere opmerking, en volgaarne nam Willem alle wijzigingen ter harte, die door Otto werden voorgeslagen. Zij kwamen voorts overeen, dat Willem den nacht verder bij Otto zou doorbrengen, en deze belastte zich met de zaak, om Maarten over de afwezigheid van zijn zoon volkomen gerust te stellen. Nadat zij elkander in ieder opzigt verstaan hadden, begaven zij zich ter rust; en daar het gemoed van Willem dien dag zoo hevig geschokt was geworden, waren zijne krachten zoozeer uitgeput, dat hij doodelijk vermoeid weldra in een verkwikkenden slaap viel. Welke maatregelen hij, in overleg met Otto, wilde nemen, om den toeleg tegen den keizer te verijdelen, zal ons het vervolg onzer schets

doen zien, zoodat wij ons verhaal niet vooruit behoeven te loopen.

Na de viering van het Paaschfeest, verlieten de keizer en de rijksgrooten Utrecht, en begaven zich naar de kanten van de Maas, waar in het geheim eene talrijke vloot bijeen gebragt was. Allen scheepten zich in, en de vloot zakte de rivier af, om in Merweda de banier van den oorlog op nieuw te planten. Hendrik III was in eene zeer opgeruimde stemming, bouwende vastelijk op den goeden afloop zijner onderneming tegen den graaf van Holland; hij scheen zich zelfs in de verte er geen verwijt over te doen, dat hij zonder voorafgegane oorlogsverklaring Dirk IV onverhoeds op het lijf zou vallen, om hem de streken te ontrooven, waar hij, volgens het beweren van Adelbold, Bernulf en andere bisschoppen, wederregtelijk het gebied voerde. De geheele omgeving des keizers deelde in zijne vergenoegde stemming, en niemand meer dan graaf Lambert van Leuven, die thans in de hoogste mate de gunst genoot van zijn keizerlijken leenheer.

Bisschop Waso van Luik daarentegen was stil en in zich zelven gekeerd; want Lambert had hem vroeger niet ten onregte een lafaard genoemd. Hij werd reeds vooraf gepijnigd door zijne onmannelijke vrees, en hoe meer de vloot Dordrecht naderde, hoe meer die angst toenam. Gelukkig voor hem, dat hij zoo geslepen was en zoo veel menschenkennis bezat; want anders zou hij zijne lafhartigheid spoedig aan de overigen hebben verraden, en gedurende den togt aan hunne spotzucht ten speelbal verstrekt. Zijn vriend Lambert echter, die hem beter kende, begreep dan ook zeer wel wat er in zijn gemoed omging; maar ofschoon hij zich ook inwendig ergerde aan Wasoos lafhartigheid — heldenmoed toch gold vooral in die tijden voor eene der eerste deugden in den man, en moed bezat de dappere graaf genoeg — zoo had hij toch te veel aan hem te danken, dan dat hij zijne vrees aan den dag zou gebragt hebben. Maar zoodra zij vertrouwelijk bijeen waren, moest de bisschop menig schimpwoord hooren, want Lambert kon dan zijne ergernis niet altijd on-

derdrukken, en hierdoor werd Waso meestal nog wreveliger. Wanneer het echter soms wat al te grof ging, dan toonde Lambert berouw, en zocht zijne beleedingen weer goed te maken, en als Waso hem dan vergiffenis schonk, was de vrede voor korte oogenblikken weer hersteld.

De togt naar Merweda werd zonder eenige stoornis volbragt, en weldra had de keizerlijke vloot Dordrecht in het gezigt. Wij moeten thans evenwel den keizer eenigen tijd laten in de aan Dirk IV betwiste landstreek Merweda, en eens zien wat er reeds in de omgeving van den graaf van Holland is geschied, ten einde bekend te worden met andere hoofdpersonen in het verhaal, van wie wij tot dus verre nog weinig of niets gehoord hebben.

III.

De geheimzinnige jonkvrouw.

Dirk IV, graaf van Holland, een jong, schoon en forsch gebouwd man, had vele deugden van zijn overleden vader geërfd, en bezat vooral een heldenmoed, die, naar de eenparige getuigenissen der geschiedschrijvers, aan vermetelheid grensde. Hij voerde de teugels van het bewind met eene krachtige hand, en werd algemeen niet minder ontzien, als Dirk III zelf. Wij hebben er ook reeds het bewijs van gezien in de omstandigheid, dat zelfs de keizer het niet waagde, hem openlijk den oorlog te verklaren, of eene algemeene heirvaart tegen hem te bevelen, en zich slechts in staat gevoelde, hem bij verrassing of overrompeling te overvallen. Dirk wist zeer goed, dat velen en vooral sommige bisschoppen hem

een kwaad hart toedroegen, en dat Hendrik III geenzins de man was, om zich aan hun geestelijken invloed te onttrekken, en derhalve kon hij ligtelijk vermoeden, dat hij niet ongestoord zou blijven in het bezit der landen, die zijn vader met het zwaard in de vuist had veroverd. Aan den anderen kant echter begreep hij, dat hij tegen de vereenigde magt zijner vijanden volkomen opgewassen was, zoodat hij hoegenaamd geene vrees koesterde voor hunne kwade bedoelingen, en tevens hield hij zich overtuigd, dat de schitterende zegepraal, door zijn vader behaald in den slag van Dordrecht, en de gruwelijke slagting, die toen plaats had, hun nog te versch in het geheugen lagen, dan dat zijne vijanden zoo spoedig weer het zwaard tegen hem zouden keeren.

Even als hij algemeen gevreesd werd bij zijne tegenstanders, zoo was hij in diezelfde mate gezien bij zijne vrienden, en ofschoon hij in zijne onbesuisde drift en koene dapperheid vaak veel te ver ging, stond hij toch in hooge achting wegens zijne persoonlijke deugden. Hij had een milden zin en een edelmoedig gemoed; hij kon geen onregt dulden, en was steeds bereid onschuldigen en verdrukten in zijne bescherming te nemen; aan tafel en in het gezellig verkeer was hij opgeruimd en minzaam, en wist zich aangenaam met ieder te onderhouden. Wel werd zijn toorn ligt opgewekt, en kon hij zich soms door verregaande gramschap laten vervoeren; maar zoodra had zijne tegenpartij haar onregt niet ingezien en schuld beleden, of de storm was voorbij, en bleef zijn gemoed geen wrok meer voeden.

In zijne omgeving bevond zich een edelling, dien hij op den hoogsten prijs stelde, en voor wien hij de innigste dankbaarheid en verknochtheid voedde, uit hoofde van de uitstekende diensten, welke deze vroeger aan zijn vader had bewezen. Deze edelling was Otto van Loon, en de lezer, die onze schets uit de regering van Dirk III kent, zal gereedelijk beseffen, dat het edel gemoed van Dirk IV eene teedere genegenheid voor den vriend zijns vaders koesterde. Otto van Loon en zijne bekoorlijke gade, de schoone Bertha, hadden Dirk III innig

betreurd, en wilden zich niet verwijderen van den zoon, die op zoo waardige wijze de voetstappen zijns vaders drukte. Otto bezat een onbegrensden invloed op den jeugdigen graaf, dien hij door zijn bezadigden ernst meermalen redde uit netelige moeijelijkheden, waarin deze zich door zijne voortvarendheid had gewikkeld. In alle groote ondernemingen won Dirk eerst zijn raad in, vóór hij een vast besluit nam, en wanneer Otto zich tegen een of ander plan ernstig verklaarde, dan gaf de graaf toe, en liet zich besturen door de rijpe ervaring en het onwaardeerbaar beleid van den vriend zijns vaders. Geen wonder dan ook, dat Otto met geheel zijn hart aan den graaf gehecht was, en vooral na den dood van hertog Godfried van Lotharingen — die door zijn broeder Gozilo was opgevolgd — in overeenstemming met zijne gade het besluit had genomen, om Dirk IV ter zijde te blijven staan. Otto kende den overmoed van Dirk, en hield zich overtuigd, dat zijne vijanden eerlang hunne toevlugt tot list en verraad zouden nemen; hij was daarom op zijne hoede, en besloot voor de belangen zijns vriends meer dan ooit te waken. Met dit doel had hij zich naar Utrecht begeven, in de hoop aldaar eenige inlichtingen te erlangen. Hij was het, die den ouden Maarten dien doodelijken schrik aanjoeg bij het verlaten van de kerk, evenzeer als hij het was, die hem in den slag bij Dordrecht den houw over het aangezigt gegeven had, toen hij, met wanhoop en vertwijfeling in het hart, op den hertog losstormde. Otto van Loon, de vriend van graaf Dirk III en diens zoon, was voor den armen Maarten de baarlijke duivel zelf, die hem voor de tweede maal — onwillekeurig echter in het gedrang der menigte, welke de kerk uitstroomde — zijne klaauw had doen gevoelen, en hierdoor bijkans tot krankzinnigheid bragt.

Dirk IV was ongehuwd, en scheen geene neiging tot eene echtverbindtenis te gevoelen, zoodat hij van sommige zijden vergeefs werd aangezocht, om zich eene levensgezellin te kiezen. Menig vorstelijk huis had zich gaarne met dat van Holland door een echtverbond vereenigd gezien; maar Dirk scheen een ongewonen afkeer

van het huwelijk te voeden, en stelde alzoo menige stil gekoesterde hoop te leur.

Graaf Lambert van Leuven had eene dochter, Ottelijne geheeten, eene beeldschoone maagd, en zich voorgenomen, dat zij, langs welken weg dan ook, de echtgenoot van Dirk IV moest worden, welke verbindtenis voor hem groote voordeelen zou opleveren. Hij wist echter heel goed, dat hij dit zijn lievelingsplan onmogelijk op de gewone wijze kon verwezenlijken, daar de graaf van Holland geen huwelijk wilde aangaan, weshalve hij op andere middelen peinsde, om dit oogmerk te bereiken. Zijn vriend, de luiksche bisschop, zou deze echtverbindtenis ook gaarne gezien hebben, wijl hij hierdoor menig gevaar hoopte af te wenden, hetwelk zijn bisdom van de zijde des graven bedreigde, en trad derhalve in ernstig overleg met Lambert van Leuven, hoe deze zaak, niettegenstaande alle bezwaren, tot stand te brengen. Zij kwamen overeen, om Ottelijne onder een geschikt voorwendsel in de nabijheid van Dirk IV te doen verkeeren, in de hoop, dat hij, onwillekeurig door hare bekoorlijkheden aangetrokken, eindelijk uit eigen beweging aanzoek om hare hand zou doen. En inderdaad het plan was niet kwaad bedacht, en gaf wel hoop op gunstigen uitslag, Ottelijne bezat eene zeldzame schoonheid en tevens alle hoedanigheden om harten te veroveren. Hare gestalte was rank, en hare bewegingen vol sierlijkheid en bevalligheid; haar gelaat, regelmatig en schoon gevormd, had iets ongemeen boeijends, en wanneer zij hare donkerbruine, gevoelvolle oogen op iemand liet rusten, bragten die een onbeschrijfelijk aangenamen indruk te weeg. Houding en gebaren waren edel en vol waardigheid, en haar vlug oordeel en opgeruimde stemming kruidden hare gesprekken dermate, dat zij in iederen kring, waar zij verscheen, terstond het middelpunt werd, om 'twelk allen zich schaarden.

Wie echter Ottelijne geheel kon doorgronden, moest spoedig overtuigd worden, dat bij haar het innerlijke in scherpe tegenstelling stond met het uiterlijke. Was hare verschijning uitwendig vol geest, leven en gevoel, haar

hart was koud en ledig; onder een lieftalligen schijn van nederigheid en bescheidenheid, won zij aller genegenheid, maar innerlijk hield zij zich voor de schoonste van alle jonkvrouwen, en was zij te ijdel, dan dat zij ooit mededinging zou gevreesd hebben. Zelfzucht en eigenbaat beheerschten haar geheel, en wanneer zij hare bekoorlijkheden en talenten verleidelijk ten toon spreidde, geschiedde zulks slechts om een of ander oogmerk te bereiken. Het plan, door haren vader in overeenstemming met bisschop Waso gevormd, gaf dus inderdaad veel hoop tot slagen, zoo het gelukte hare goedkeuring hiertoe te verwerven.

Graaf Lambert, die zijne eerzuchtige Ottelijne zeer goed kende, twijfelde niet, of hij kon op hare bereidwilligheid veilig rekenen. Hij deed haar bij zich ontbieden, en sprak haar onbewimpeld over zijn voornemen. Hij schetste de belangrijke voordeelen, die voor hem en voor haar zelve zouden voortvloeijen uit eene echtvereeniging tusschen Dirk IV van Holland en zijne dochter, en deelde haar tevens meê, dat Dirk, een tegenzin in het huwelijk hebbende, daartoe langs een of anderen weg moest uitgelokt worden.

»Gij zijt," zoo eindigde hij, »zelve te zeer van uwe bekoorlijkheden en veelvermogenden invloed overtuigd, om niet te weten, dat gij den graaf ligtelijk liefde voor u zult kunnen inboezemen, zoo gij u slechts een tijd lang in zijne nabijheid bevindt. Dat zulks op eene geschikte wijze geschiede, daarvoor zal ik zorg dragen, zoodra ik uit uwen mond vernemen mag, dat gij zelve gevoelt, dat er voor u geen beter uitzigt kan geopend worden, dan in den echt te treden met Dirk IV, en gravinne van Holland te worden; Holland toch is een magtig graafschap, en biedt u de ruimste bevrediging aan voor uwe heerschzucht."

Ottelijne had haren vader met de meeste oplettenheid aangehoord, en verklaarde zich geheel ingenomen met zijne plannen.

»Ik heb," sprak zij, »voor mij zelve reeds lang geweten, dat geene echtverbindtenis mij zoo voordeelig zou

wezen, als die met den graaf van Holland, en ik geloof met u, dat de verovering van zijn hart althans geene onmogelijke zaak wezen zal. Ik ben derhalve volkomen bereid, uwe bevelen te gehoorzamen, welke slechts mijn geluk bedoelen, en alzoo ieder oogenblik gereed om naar Dordrecht te vertrekken, zoodra gij slechts een geschikt voorwendsel voor mijn verblijf aldaar zult gevonden hebben."

De zaak was nu tusschen vader en dochter beklonken, en derhalve de grootste zwarigheid uit den weg geruimd. Lambert deelde verheugd den uitslag van zijn gesprek met Ottelijne aan den bisschop meê, en overlei met hem, hoe er thans verder gehandeld moest worden.

Waso prees het besluit van Ottelijne, haar eene maagd noemende, die, niet behebt met de gewone zwakheden en vooroordeelen van haar geslacht, mannelijke geestkracht bezat, welke haar in staat zou stellen, om alle hinderpalen gemakkelijk te overwinnen. Hij hield zich hiervan nog te meer verzekerd, omdat men door Ottelijne een geschikt middel zou hebben, om den graaf te waarschuwen tegen de aanslagen van den keizer, hetgeen Dirk tevens des te meer aan haar zou verbinden. Er moest nog slechts een vertrouwd persoon gevonden worden, die de gemeenschap met Ottelijne wist te onderhouden, en haar zoowel hunne mededeelingen en inlichtingen kon overbrengen, als omgekeerd hare antwoorden aan hen doen toekomen. Waso stelde aan Lambert voor, een kloosterbroeder uit Dordrecht — dien hij te Nijmegen had leeren kennen als een uiterst geschikt en sluw man — te polsen, of deze daartoe te gebruiken ware, en Lambert hechtte hieraan gaarne zijne goedkeuring.

Overigens werd er besloten, dat Lambert een brief zou zenden aan den graaf van Holland, en dezen verzoeken, zijne dochter welwillend in zijne hoede te nemen, wijl hij haar voor eenigen tijd naar Dordrecht wilde zenden. In dezen brief werd verhaald, dat een jongeling van lage afkomst zijne oogen tot Ottelijne had durven opslaan, en dat haar vader, wegens hare onschuld, onervarenheid en diep gevoelig hart, in groote vrees verkeerde, dat Ottelijne welligt eindelijk eene haar onwaardige keuze

zou doen, en zich daardoor in een wis verderf storten. Na het verlies van hare moeder meer aan zich zelve overgelaten, en tevens zoo dikwerf beroofd van de tegenwoordigheid haars vaders, die soms vrij lang afwezig zijn moest, had Ottelijne geen steun genoeg, om zich te hoeden voor dit dreigend gevaar, en derhalve had haar vader besloten, zijne dochter een tijd lang elders te doen vertoeven, tot dat door hare afwezigheid het gevaar zou geweken zijn. Hoogachting en vriendschap voor den graaf van Holland had hem bewogen, om voorloopig Dordrecht tot Ottelijnes verblijfplaats te kiezen, in de hoop, dat Dirk IV, een zoo ridderlijk vorst, haar, waar dit noodig mogt zijn, in zijne hoede en bescherming zou nemen. Aan het einde voegde Lambert nog de bede, dat de graaf den waren naam en stand zijner dochter geheim mogt willen houden, aangezien hij, om gemakkelijk te begrijpen redenen, zeer ongaarne aan de ware toedragt der zaak ruchtbaarheid zag geven.

De beide vrienden hielden zich overtuigd, dat Dirk IV niet ligtelijk afwijzend zou beschikken over het verzoek van den graaf van Leuven; ook bedrogen zij zich geenzins in hunne verwachting; want het duurde niet lang, of er kwam berigt van Dirk, waarin hij den vader der arme Ottelijne met ongeveinsde hartelijkheid beklaagde, hem belovende in ieder opzigt een hoeder en vriend voor de jeugdige jonkvrouw te zullen zijn, als volkomen zijne goedkeuring hechtende aan de handelwijze van den graaf van Leuven; ook beloofde hij hem de geheele zaak stipt geheim te houden en zorg te dragen, dat de ware naam van Ottelijne niemand bekend wierde.

Ottelijne, van alles door haren vader ingelicht, en den inhoud kennende van den brief, welken deze aan Dirk IV had geschreven, was zeer verheugd, toen zij dit antwoord vernam, en maakte aldra de noodige toebereidselen tot haar vertrek. Op hare betooverende schoonheid bouwende, gevoelde zij zich volkomen in staat, de weinig eervolle rol te vervullen, die zij met vreugde op zich genomen had. Zij nam afscheid van haren vader en den luikschen bisschop, en reisde naar Dordrecht, zich vleijende met het vooruitzigt,

eerlang aldaar te zullen heerschen als gravinne van Holland.

Dirk IV had het verdichtsel van den leuvenschen graaf in gemoede voor waarheid gehouden, en terstond zorg gedragen, dat de grafelijke telg bij hare aankomst een geschikt woonverblijf vond. Onwillekeurig was hij nieuwsgierig, om de jonge maagd te zien, wier romaneske aard haar in eene ongelukkige liefde zou gewikkeld hebben, en gevoelde zich buitendien ook eenigermate gestreeld door de vleijende voorkeur, welke haar vader aan hem en zijne stad had geschonken. Toen Ottelijne, door twee dienaren en een geestelijke vergezeld, Dordrecht naderde, reed hij haar te gemoet, om zelf haar te geleiden naar de woning, welke hij voor haar in gereedheid had doen brengen. Zijn beleefde groet werd door haar op de aanminnigste en ingetogenste wijze beantwoord, en er bestond waarlijk minder scherpzinnigheid toe dan Ottelijne bezat, om te bespeuren, dat de eerste indruk, dien hij van haar ontving, allergunstigst was.

Ottelijne gevoelde zich weldra geheel te huis in Dordrecht, en had hare woning met zoo veel smaak en toch met zoo groote eenvoudigheid in orde gebragt, dat het geheel eene liefelijke en bekoorlijke uitwerking deed. Als zij in haar onopgesmukt vertrek zich met eenig vrouwelijk handwerk bezig hield, eenvoudig gekleed, terwijl juist dit eenvoudig gewaad haar schoon het meest verhoogde, en haar donker oog, zoo vol geest en uitdrukking, soms op den muur staarde, en men meende te bemerken, dat sombere gewaarwordingen haar gemoed vervulden, dan was zij inderdaad wegslepend schoon en moest wel alle harten voor zich innemen. Zij vergat zich zelve geen oogenblik, en zelfs in de eenzaamheid behield zij geheel het voorkomen eener peinzende maagd, wier jeugdig hart reeds bij ervaring wist, wat droeve kommer was. Geen wonder, dat de graaf haar vaak bezocht, en al het mogelijke deed, om hare gedachten van dien gewaanden liefdehandel af te leiden, en haar in eene meer opgeruimde stemming te brengen. Aanvankelijk evenwel hadden zijne pogingen het gewenschte gevolg niet, en ofschoon zij hem met een zielvollen blik voor zijne bemoeijingen dankte,

straalde toch in alles hare innige begeerte door, om spoedig weer in eenzaamheid den vrijen loop aan hare smartelijke gewaarwordingen te kunnen laten. Ongaarne verwijderde de graaf zich dan na korte oogenblikken van haar, en troostte zich slechts met de gedachte, dat hij den volgenden dag haar weerzien zou, en het hem welligt gelukken mogt, haar kommer weldra geheel te verdrijven. Langzamerhand werd Ottelijne inderdaad kalmer, en onderhield zich gaarne met den graaf, dien zij voor zijne meewarigheid niet genoeg kon danken. Met vrouwelijke list, ontdekte zij reeds spoedig de kwetsbare zijde van zijn karakter, en wist daarvan zoo behendig partij te trekken, dat Dirk IV eerlang bekennen moest, dat hij onder alle jonkvrouwen er geene had gezien, die slechts eenigzins met haar kon vergeleken worden.

De geestelijke, die Ottelijne op haren togt had vergezeld, en in het klooster te Dordrecht woonde, was een eerlijk, regtschapen man van rijpe ervaring en groote menschenkennis; maar hij was een trouw dienaar van de zaak der kerk, en alzoo ook van den keizer, die hare belangen uit alle magt voorstond, en het gezag der geestelijken op alle wijzen zocht uit te breiden. Lambert en Waso hadden hem gekozen als dengene, door wien zij berigten van Ottelijne konden ontvangen of aan haar afzenden, en wijl zij den monnik slechts hadden gesproken van hunne gehechtheid aan de belangen des keizers, zonder hem in te wijden in hunne ware bedoelingen, had deze hun volgaarne zijne diensten aangeboden. Ottelijne koos hem, volgens afspraak met haren vader, tot haren geestelijke en biechtvader, maar was te sluw, om hem hare plannen toe te vertrouwen. De monnik echter was van zijnen kant ook niet zoo gemakkelijk te misleiden: naarmate het hem duidelijker werd, dat hij misleid werd, verdubbelde hij zijne opmerkzaamheid, en toen hij eenmaal op het spoor was, doorgrondde hij weldra het geheele plan van den graaf van Leuven; hij begreep, dat de keizer verraden werd, en graaf Dirk IV door de bekoorlijkheden zijner dochter verleid moest worden, ten einde door eene echtverbindtenis het huis van Holland

met den grafelijken stam van Leuven te vereenigen. Ottelijne van hare zijde begon den geestelijke evenzeer te wantrouwen, en deed den luikschen bisschop, wiens geslepenheid zij hooger schatte, dan die van haren vader, waarschuwen op zijne hoede te wezen, en hunnen tusschenpersoon niet te vertrouwen, wijl deze een blind aanhanger was van den keizer en de geestelijkheid, en ongetwijfeld aan de volvoering hunner oogmerken alle mogelijke hinderpalen in den weg zou leggen. Wat hiervan het gevolg was, is onzen lezers bekend. De monnik deed zijn pligt en ontmaskerde den verrader; maar zelf verraden door den handlanger van Waso, bereikte hij zijn oogmerk niet, en boette zijne trouw met het leven.

Middelerwijl begon graaf Dirk IV voortdurend meer behagen te scheppen in den omgang met Ottelijne; en zijne vrienden, die weldra bespeurden, hoe zeer hij in zijne gewone wijze van leven veranderde, hielden zich overtuigd, dat hij aanzoek zou doen om de hand der onbekende jonkvrouwe, van wie zij niets anders wisten, dan dat zij van hooge geboorte was, en tijdelijk te Dordrecht leefde, om aan een groot en dringend gevaar te ontsnappen, om welke reden haar naam en stand nog steeds geheim gehouden moesten worden. Het jagtvermaak, waarvan Dirk een zoo hartstogtelijk vereerder was, boeide hem niet meer, en wanneer hij, gehoor gevende aan den aandrang zijner vrienden, soms ter vogeljagt meêging, dan was hij afgetrokken en in zich zelven gekeerd, en nam zoo weinig deel aan de algemeene vreugde, dat de ridders en edelen elkander glimlagchend aanzagen, en een hunner bij eene dergelijke gelegenheid luide de opmerking maakte, dat een mannenhart, door Amor met eenen pijl getroffen, ook in den besten en schoonsten valk geen behagen meer schepte. Dirk hoorde den spot; maar in stede van in hevigen toorn los te barsten, zoo als vroeger, wanneer hij zich door een of ander gezegde beleedigd achtte, klopte hij den spreker minzaam op den schouder, en zeide slechts:

„Ofschoon uwe opmerking niet onjuist is, hadt gij haar toch liever moeten zwijgen!”

Toen nu allen zagen, dat de stoutmoedige spreker geene andere teregtwijzing van den graaf ontving, werden zij daardoor nog meer in hunne overtuiging bevestigd, en verre de meesten verheugden zich er over. Ottelijne toch had aller harten voor zich gewonnen, en daar ieder in den lof harer schoonheid moest instemmen, vond men het zeer natuurlijk, dat Dirk geen weerstand bood aan zoo veel bekoorlijkheden. Voeg hierbij, dat men algemeen reeds lang had gewenscht, dat de graaf zich eene levensgezellin zou kiezen, en dewijl niemand met eenigen grond aan hare hooge geboorte twijfelen kon, zag men algemeen met vreugde het tijdstip te gemoet, dat Dirk hun eene gravin van Holland zou schenken.

Onder allen, die tot de omgeving van den graaf behoorden, waren het vooral Otto van Loon en zijne gade, die met innige blijdschap de ontkiemende genegenheid bij den vorst hadden opgemerkt. Beiden waren evenzeer opgetogen geweest, toen zij Ottelijne hadden gezien, niet wetende wat men het meest in haar moest bewonderen, hare lieftallige schoonheid, hare veelzijdige ontwikkeling, of de ongemeene nederigheid en bescheidenheid, welke de schoonste kroon was op hare bekoorlijkheden. Ottelijne, die den invloed van Otto op den graaf kende, had zich bij hem en vooral bij zijne gade in het voordeeligste licht getoond, en Bertha was haar zoo innig genegen, dat zij volgaarne de plaats eener moeder bij haar vervulde. Ottelijne was haar, naar het scheen, onuitsprekelijk dankbaar voor deze eervolle onderscheiding, en stortte haar hart geheel voor haar uit, of liever, zij deelde Bertha hetzelfde verdichtsel meê, dat haar vader aan graaf Dirk had verhaald, en deed dit met zoo veel gevoel en onschuld, dat Bertha haar nog meer lief kreeg, en met diep gevoel aan hare borst klemde. Sedert dit oogenblik waren Bertha en Ottelijne onafscheidelijke vriendinnen, en langzamerhand ontveinsde de laatste niet, dat zij haren vader regt dankbaar was voor zijne handelwijze ten haren opzigte, en dat het bedriegelijk gevoel, waarvan zij bijna het offer geworden ware, geheel uit hare ziel was ge-

weken en plaats had gemaakt voor eene dankbare genegenheid jegens den graaf van Holland.

Bertha, wier onschuldig hart niet het minst vermoedde, welk vuig en boos spel door de listige Ottelijne werd gedreven, zag met innige belangstelling en hartelijke vreugde de liefde voor Dirk IV in Ottelijnes gemoed ontkiemen, en wakkerde zulks zoo veel mogelijk aan, stellig overtuigd, dat de graaf insgelijks eene vurige genegenheid voor haar had opgevat, en beiden door eene echtverbindtenis elkander in den volsten zin des woords gelukkig zouden maken.

De wenschen van Lambert en Waso — de laatste was met het voorgenomen huwelijk slechts uit lafhartige vrees voor den graaf van Holland zoo ongemeen ingenomen — schenen derhalve reeds spoedig verwezentlijkt te zullen worden; maar de mensch wikt, en God beschikt! Dit bleek ook hier op eene hoogst onverwachte wijze: terwijl graaf Dirk bij zich zelven reeds besloten had, aanzoek te doen om de hand zijner geliefde Ottelijne, had er eene gebeurtenis plaats, die niemand, en zij het allerminst, vermoedde, en al hare hoop in rook deed verdwijnen.

IV.

De omkeering.

Op zekeren morgen zat Ottelijne in haar vertrek, in een eenvoudig morgengewaad, zich aan den loop harer gedachten overgevende; vergenoegdheid stond op haar gelaat, en geen wonder! zij kon met grond de vervulling harer wenschen als zeer nabij aanmerken: den vorigen dag toch, dien zij bij Otto en Bertha van Loon doorbragt, behandelde de graaf haar met de meeste voorko-

mendheid, en zeide, hare hand vattende, dat hij voor een paar dagen afwezig zijn moest, maar bij zijne terugkomst een onderhoud met haar hoopte te hebben, om van Ottelijne de beslissing van zijn levensgeluk te vernemen. Een hooge blos kleurde hare wangen, en in stede van eenig antwoord te geven, drukte zij zachtkens zijne hand. Hiervoor beloonde Dirk haar met een blik, waarin zij duidelijk de liefde las, welke hij voor haar had opgevat. Blijde gewaarwordingen doorstroomden thans haar zelfzuchtig gemoed, en innerlijk juichte zij over de zegepraal, welke zij had behaald op den man, die iedere echtverbindtenis tot dus verre smadelijk had afgewezen.

Zoo een dichter haar in dit oogenblik hadde gezien, en bekend ware geweest met hare inborst, dan zou hij haar welligt hebben vergeleken met de bekoorlijke bloem eener schermdragende plant. Even als Ottelijne het hoofd voorover gebogen houdt, en het met de teedere, fraai gevormde hand steunt, zoo ook buigt zich de bloemkelk, als ware hij te zwaar voor den fijnen, zwakken stengel; hoe prachtig ontrolt zich de bloemkroon in tallooze bladen, welker heerlijke kleuren het oog als met onweerstaanbare magt aan zich kluisteren! Met zacht fluweel overtogen, ontplooijen zich die bloembladen met onbeschrijfelijke lieftalligheid, en dartel en bevallig dringen zij zich als minnende paren om den kelk, waaruit zich de goudgeknopte meeldraden trotsch verheffen, als het ware den tooi niet achtende hun door de heerlijk gekleurde vleugels om de leden gewikkeld. Vol bewondering staart een jeugdige knaap op de betooverende bloem; nog weifelt hij, maar niet langer kan hij de verleiding weerstaan, en reeds strekt hij de hand uit, om het kleinood te plukken, en er zijne borst mede te versieren. Daar klinkt onverwachts eene stem, die hem toeroept: »terug, ongelukkige! Die bloem is gif, en ieder harer deelen brengt den dood! Zelfs hare geuren zijn giftig! Terug, terug! de gansche plant zij vervloekt!" En bevend deinst de knaap terug, den onzigtbaren redder van zijn leven dankende.

Die bloem is Ottelijne: schoon is zij, verleidelijk schoon! Wie haar ziet, bewondert haar, en wenscht zich in het bezit van dit onvergelijkbaar kleinood! Maar de bloem met al hare deelen, de geheele plant is giftig! Het gevoel, dat uit die oogen spreekt, is leugen en bedrog; het hart, onvatbaar voor indrukken van edelen aard, klopt slechts voor eigenbaat en heerschzucht; zelfs haar adem brengt ongeluk en verderf! Terug ieder, wie Ottelijne nadert, om haar te begeeren! Vlied, wie gij ook zijt, die haar zoudt willen bezitten! Hare hand brengt vloek over uw hoofd! Haar hart is een graf, dat zich opent voor uwe deugd, voor den adeldom uwer ziel!

De gedachten van Ottelijne drongen vermetel in de toekomst: reeds was zij in haren geest gravinne van Holland, en voerde zelve de teugels van het bewind; de echtgenoot, dien zij nooit beminde, was eene speelpop in hare hand, en terwijl hij als gekluisterd lag aan hare voeten, en den minsten harer wenschen trachtte te vervullen, zelfs nog vóór zij dien uitgesproken had, berustte bij haar en bij haar alleen het oppermagtig bewind. Reeds zag zij hoe ieder boelde om hare gunst, en zij, aan niets gehoor gevende, dan aan hare luimen, een wreed spel dreef met hare gunstelingen, die zij, als 't ware, morgen in het slijk wierp! En altijd betooverend schoon, en nooit verwonnen, klopte haar het hart met onstuimige drift bij het denkbeeld, dat zij heerschen zou over een tal van slaven, die zich kromden voor haren alvermogenden wil.

In zulke droomen verdiept, welke de vervulling harer liefste wenschen haar als verwezenlijkt voor den geest tooverden, zag Ottelijne plotseling op, hevig verschrikt en bevangen door eene vrees, die zij zelve zich niet verklaren kon, maar haar niettemin onwillekeurig deed sidderen.

Hare kamerdeur werd onverhoeds geopend, en een jongeling trad binnen, die den grendel op de deur schoof, en voor Ottelijne bleef staan, zonder een enkel woord te spreken. Maar de trekken van dien jongeling teekenden vastberadenheid, moed en trouw, en den vreemdeling aan-

ziende, bevroedde zij terstond den adeldom zijner ziel, en hiervoor beefde haar schuldig gemoed terug.

Sprakeloos stond de jeugdige man voor haar, en zijne oogen, die hij niet van haar kon afwenden, drongen haar door merg en been. Liefde en verachting spraken uit dien blik zoo schrikaanjagend, dat Ottelijne van angst en ontroering buiten zich zelve geraakte, en eindelijk met bevende stem vroeg, wie haar dus in hare eenzaamheid kwam storen.

Altijd nog dienzelfden doorborenden blik op haar gevestigd houdende, sprak de vreemdeling:

»Een man, die u kent!"

Banger en banger werd het haar om het hart, en deze vrouw, die voor niets terugbeefde, wanneer het list en verraad gold, was als geheel verlamd, toen zij strijd had te voeren tegen deugd en goede trouw. Vergeefs trachtte zij zich te vermannen, en weer magt over zich zelve te krijgen! Zij beefde over het geheele lijf; hare kniën knikten. Zij sloeg den blik neder, terwijl die des vreemdelings onafgebroken op haar gevestigd bleven, ofschoon zijne lippen zwegen. Krampachtig kronkelde zij zich op haren zetel, en met ongeloofelijke inspanning vroeg zij:

»Om Gods wil, wat begeert gij van mij?"

»Niets," luidde het antwoord.

»Komt gij hier, om mij te dooden?"

»Neen!"

»In 's hemels naam, heb medelijden, en maak een einde aan mijn doodsangst! Wat doet gij hier?"

»Eene eerlooze maagd wil ik beletten mijn keizer en heer te verraden! Eene liefde huichelende vrouw wil ik ontmaskeren!"

Eene huivering liep haar door de leden; zij kroop terug, als eene gewonde slang, maar gevoelende, dat zij welligt op het punt stond, alles te verliezen, gaf razernij haar eindelijk moed en onbeschaamdheid genoeg, om hem toe te roepen:

»Neem u in acht, nietige worm! dien mijn-voet zal vertreden!"

»Ottelijne! wat zijt gij schoon, en hoe diep veracht ik u! Wee u! Uw voet zal mij niet vertreden, maar gij zult buigen voor mijnen wil, en mij eenmaal danken, als ik u onschadelijk zal gemaakt hebben; want dan zal uwe ziel althans met eene misdaad minder beladen zijn! En nu eisch ik, Ottelijne! dat gij mij opmerkzaam aanhoort; luister aandachtig, en onthoud ieder woord; want het geldt uw leven! Ontvlugten kunt gij niet, en mijn wil moet geschieden; bij het krijgsmansgewaad, dat ik met eere draag, zweer ik u, dat ik u eerder het staal in de borst zal stooten, dan gedoogen, dat gij mijn wil weerstreeft!

»Op het Paaschfeest in de St. Maartenskerk te Utrecht zag ik u, Ottelijne! bijna verborgen voor ieders blik, en als verzonken in vrome overdenking. Slechts eenmaal rigttet gij het hoofd op, en zag ik uw gelaat, dat een onuitwischbaren indruk op mij maakte. Ofschoon ter naauwernood de jongelingsjaren ingetreden, werd niettemin geheel mijn aanwezen met uw beeld vervuld, en was ik mij zelven niet meer meester. Wel was ik overtuigd, dat gij eene jonkvrouwe waart van hooge geboorte, en er dus een onoverkomelijke scheidsmuur bestond tusschen u en mij, den eenvoudigen armen weerman, die niets het zijne kan noemen, dan alleen een braven vader, zijnen moed en zijn zwaard! Toch gevoelde ik mij gelukkig zelfs in mijne hopelooze liefde, en hoog sloeg mij het hart in de borst, als ik mij voorstelde, hoe ik welligt eenmaal in de gelegenheid zou kunnen komen, u, aangebeden voorwerp mijner min! uit een of ander dreigend gevaar te redden met opoffering van mijn eigen leven, dat ik zonder aarzelen voor u zou gelaten hebben!

»Het beeld, zoo liefelijk en schoon, zoo bekoorlijk boven alle beschrijving, hetwelk ik in de mis aanschouwd had, stond mij altijd even levendig voor oogen, en gunde mij geene rust. Ik dacht aan niets dan aan u, vergat zelfs mijn dierbaren vader, en zwierf den ganschen dag en avond door de stad, hopende u nog eenmaal te zullen zien. En ofschoon het reeds laat werd, en ik geen spoor van u mogt ontdekken, zoo bleef mij toch de over-

tuiging bij, dat ik u nog ontdekken zou, zoodat ik voortging met mijne nasporingen, en eindelijk zelfs de stad verliet, de heirbaan volgende, alsof eene hoogere magt mijne schreden leidde.

»En ik erken dankbaar die hoogere magt, Ottelijne! want er was geen grond hoegenaamd, om te vermoeden, dat ik u nog zien zou; en toch hield ik vol, en nam den regten weg! Ja, ik moest u nog eenmaal zien, en tevens leeren kennen. Ik moest een blik werpen in uw gemoed, om mij te verzoenen met mijn lot, en mij gelukkig te achten, dat de dochter van den graaf van Leuven nooit de mijne worden kan, maar tevens moest ik u nog eenmaal aanschouwen, ten einde een helsch plan van boosheid en list te verijdelen!

»Ik vervolgde mijn weg langs de heirbaan, zonder zelf regt te weten, hoe vele uren ik reeds rusteloos had rondgezworven, zonder een oogenblik aan vermoeidheid te denken, of mij den tijd te gunnen, om door spijs of drank mijne krachten te steunen; maar eindelijk werd ik zoodanig afgemat, dat ik op aanmerkelijken afstand van de stad, in de nabijheid van een zandhoop gekomen, niet verder kon voortgaan, maar mij daar nederzette, den vrijen loop latende aan de gewaarwordingen, die mij op te voren nooit gekende wijze vervulden. Onverwacht vernam ik eene manstem in de onmiddellijke nabijheid van de plek, waar ik mij bevond, die beantwoord werd door eene vrouw, wier liefelijk geluid mijn oor evenzeer boeide, als uw gelaat mijne oogen onweerstaanbaar gekluisterd hadden gehouden.

»Op hetzelfde oogenblik dreven de wolken voorbij de maan, en in haar helder zilverlicht aanschouwde ik u, Ottelijne! God had mij hierheen geleid, en medelijden gehad met mijn jong en onervaren hart, dat echter de boosheid verfoeit, al toont zij zich ook in engelengestalte!

»Gij waart daar met uwen vader, en spraakt beiden onverholen met elkander, alsof geen menschelijk oor uwe woorden hooren kon; gij naamt afscheid van den graaf, en keerdet naar hier terug, om het snood ontwerp voort te zetten. Ik bleef echter, en weinig moeite zou het

mij gekost hebben, den verrader, uw vader, gevangen te nemen, hem bij den keizer van hoogverraad te beschuldigen, en de aanklagt met onweerlegbare bewijzen te staven. Ik ontwaarde echter dien dag voor het eerst de kracht der liefde, en dacht er met ijzing aan, dat ik, door te handelen zoo als strenge pligt mij gebood, niet enkel uw vader, maar ook u zelve in het verderf zou storten.

»En dit, o Heer!" vervolgde Willem, met een vromen blik ten hemel geslagen, »zult Gij genadig den armen jongeling vergeven, die van dit oogenblik zich diep rampzalig gevoelde!"

»Deze korte oogenblikken, Ottelijne! hebben mij van een knaap tot een man gemaakt, en ofschoon ik u beiden tot dus verre spaarde, stond mijn besluit onherroepelijk vast: mijn keizer en heer zal niet verraden worden, en Ottelijne van Leuven den graaf van Holland niet in het ongeluk storten! Hare gehuichelde liefde zal hem niet langer verstrikken! Gij zult geene gravin van Holland worden, Ottelijne! en de man, die thans voor u staat, is onomkoopbaar door geld of goed; hij is blind voor uwe bekoorlijkheden en doof voor de verleiding uwer stem. Die man leeft voor eer en pligt, en is uw regter geworden! Hem zult gij volgen en zonder eenige tegenspraak gehoorzamen, of gij doet uw vader het hoofd verliezen en — wat meer zegt voor u, die alligt den dood uws vaders zoudt verkiezen boven eigen ongeluk — gij stort u zelve in een afgrond van schande en ellende!

»Na mij vergewist te hebben, dat de man, van wien gij afscheid genomen hadt, werkelijk uw vader was, begaf ik mij tot een oud krijgsman, een boezemvriend mijns vaders, op wiens schranderheid en beleid ieder den hoogsten prijs stelt, deelde hem de geheele geschiedenis meê, en vroeg hem om raad, hoe te handelen, opdat geen verraad tegen den keizer gepleegd wierde, en ik u tevens onschadelijk kon maken, zonder u, zoo als gij verdiend hadt, aan den wrekenden arm der menschelijke geregtigheid over te leveren.

»Na ons plan beraamd te hebben, begaf ik mij ter

rust, en aanvaardde den volgenden morgen den togt naar Dordrecht, aan den braven krijgsman de taak overlatende, mijn armen vader gerust te stellen, en mijn kortere of langere afwezigheid bij mijne krijgsbevelhebbers te verontschuldigen, waarvoor ik, naar hij mijn op zijne eer verzekerde, hoegenaamd geene vrees behoefde te koesteren.

»En nu heb ik u alles gezegd, Ottelijne! wat gij weten moet. U zal geen leed van mijne hand wedervaren; maar gij zult mij volgen en blindelings gehoorzamen. Ik verlaat uwe zijde geen oogenblik, tot gij geheel onschadelijk gemaakt zijt, en bij het minste tegenstreven of verraad van uwe zijde, doorboor ik u de verraderlijke borst, of lever u en uw vader den keizer in handen!"

Geene pen is in staat de gewaarwordingen te beschrijven, die Ottelijne bestormden, terwijl Willem tot haar sprak. Aanvankelijk vertoonde zich in hare blikken een wilde gloed van haat en verkropte woede; maar allengs bedaarde die uitdrukking, en hield zij hare oogen op den grond gevestigd, als waagden zij het niet ze op te heffen tot een gelaat, waarin zich een hooge adeldom van ziel afspiegelde. De toon, waarop Willem tot haar sprak, en die haar aanvankelijk in ziedenden toorn gebragt had, sneed haar door de ziel, en het rood eener diep gevoelde schaamte begon hare kaken te verwen. Hoe verdorven en zelfzuchtig ook hare inborst was, wekte die man in haar eerbied op voor wat edel en schoon is, en toen zij hoe langer hoe meer gevoelde, dat die vreemdeling haar moest verachten en verfoeijen, vulden zich hare oogen met tranen, en barstte zij eindelijk in snikken uit. Zij bedekte zich het gelaat met beide handen; hare borst kromp ineen; zij hijgde naar lucht; de stem van het geweten deed zich hooren; haar beter ik was ontwaakt.

Nadat Willem gesproken had, bleef hij nog zwijgend voor haar staan, onafgebroken dienzelfden doorborenden blik op haar gevestigd houdende. Zijn gelaat, zoo edel en open, verried geen spoor van zwakheid of wankelmoedigheid, en de jongeling, die eene onuitroeibare, maar

rampzalige liefde voor haar had opgevat, stelde eer en pligt boven zijnen hartstogt, en weifelde geen oogenblik in zijn besluit, ofschoon zijn hart het innigst medelijden had met die tranen, welke hij thans niet van list verdenken kon.

Hij liet haar een tijd lang aan zich zelve over, tot zij weer eenigermate tot kalmte was gekomen, en zeide toen:

»Ottelijne! gij vertrekt onmiddellijk met mij van hier!"

Bevend over het geheele ligchaam sprak zij bijna fluisterend:

»Ik gehoorzaam!"

Zij wilde nu opstaan, om alles tot haar vertrek in gereedheid te brengen; maar de schok was te hevig geweest! Zij begon te wankelen, verloor hare bezinning, en zou bewusteloos neergevallen zijn, indien Willem haar niet hadde opgevangen. Zijn arm omsloot thans hare bekoorlijke gestalte; haar hoofd rustte aan zijne borst, en hij kon het oog niet afwenden van dat liefelijk gelaat, waarover een doodelijk bleek verspreid lag. Een klam koud zweet parelde hem op het voorhoofd, en de hand, die hij vrij had, drukte hij met alle kracht tegen zijn hevig kloppend hart, als wilde hij de diepe wonde sluiten, welke daar zoo vreesselijk gaapte, en hem zoo folterend deed gevoelen, dat dit hart het graf zijner levensvreugde zou worden.

Eindelijk ontwaakte Ottelijne uit hare bewusteloosheid, en de oogen opslaande, ontmoette zij die van den jeugdigen krijgsman; zij zag hem aan met een blik, welke om genade en meêdoogen smeekte, en toen Willem haar zacht op haren zetel had neergezet, vouwde zij biddend de handen, en sprak:

»Ik volg u waarheen gij wilt, maar heb medelijden met mij, en zeg eerst, dat gij mij niet vloekt!"

»Ik vloek u niet, Ottelijne! en zal God dagelijks bidden, dat Hij u vergeve en in genade terugbrenge op den goeden weg!"

»Ik dank u," antwoordde zij zacht, »en hoop Zijne vergiffenis eenmaal waardig te worden!"

De toebereidselen tot het vertrek waren spoedig gemaakt, en weldra stonden zij gereed de woning te verlaten, waar zij nog kort te voren alle kans had, haar oogmerk te bereiken, zich reeds gravinne van Holland droomende.

Op bevel van Willem deelde zij aan hare vrouwelijke bedienden meê, dat een onverwacht berigt haar noodzaakte, een togt naar Vlaardingen te doen, en Ottelijne, in wie eene plotselinge en algeheele omkeering plaats had, dacht er zelfs niet aan, den graaf eenige tijding te doen toekomen, al ware het ook dat de tegenwoordigheid van Willem haar zulks niet hadde belet.

Willem trok nu met zijne schoone gezellin, in een hoogst eenvoudig gewaad gekleed, dat onmogelijk haren stand verraden kon, op weg naar Utrecht, en bragt Ottelijne, volgens de gemaakte afspraak, bij den ouden Otto, die, zoo lang zijne afwezigheid duurde, omtrent hare verdere verblijfplaats beslissen zou. Willem droeg zorg, dat zij eerst tamelijk laat in den avond de stad binnenkwamen, ten einde alle opzien te vermijden, en toen hij eindelijk met Ottelijne de woning van den vriend zijns vaders betrad, beval hij de sidderende maagd den ouden krijgsman nadrukkelijk aan, en fluisterde hem zacht toe:

»Wees niet hard tegen haar, vader Otto! haar gemoed is niet zoo geheel verstokt, als ik gedacht had! Ik heb nog hoop op hare bekeering!'

Otto knikte hem goedig toe, en deed haar door eene oude, eerlijke, vriendelijke vrouw naar een klein vertrek brengen, en sprak, zoo veel mogelijk den stuggen toon zijner stem verzachtende:

»Neem het nachtverblijf voor lief, jonkvrouwe! wijl de oude Otto het u niet beter geven kan! Met een goed geweten kan men echter ook onder een nederig dak een verkwikkenden slaap vinden!"

Na het vertrek der vrouwen, gaf Willem verslag van de wijze, waarop hij zijn plan ten uitvoer had gebragt, en zijn hart als naar gewoonte geheel uitstortende, verheelde hij niet, hoe onbegrijpelijk zwaar zijne pligtsvervulling hem

enkele oogenblikken gevallen was. Otto drukte hem de hand, als wilde de oude stugge krijgsman zeggen, dat hij dit wel besefte, en verhaalde hem nu, hoe hij zijne afwezigheid had verontschuldigd, en zijn vader gerustgesteld. Zonder den graaf van Leuven te noemen of gewag te maken van diens dochter, had hij Maarten verhaald, dat zijn zoon een verraderlijken toeleg op het spoor was gekomen, en onverwijld naar Dordrecht gereisd, om dien aanslag te verijdelen: de oogenblikken waren te kostbaar, om ze met talmen te verspillen, wijl de zaak den meesten spoed vereischte. Otto als krijgsbevelhebber door Willem van alles onderrigt, had hem verlof gegeven, om terstond te vertrekken, vastelijk bouwende op zijn schrander beleid en beproefde trouw. Otto werd, zoo als wij vroeger zeiden, algemeen hoog gewaardeerd, zoodat Maarten geheel gerustgesteld was, en Willem voor zijn ras en spoedig besluit beloond zou worden, en alzoo voor straf geheel beveiligd was uit hoofde van het verlof, hem door Otto gegeven, die zich voor Willem verantwoordelijk had gesteld. Otto verhaalde hem buitendien, dat de bejaarde vrouw, welke hij zoo even gezien had, eene zuster van hem was, die den volgenden dag Ottelijne zou meênemen naar hare eigen woning, tot er nadere maatregelen zouden genomen worden.

Willem dankte den ouden vriend hartelijk voor zijne bemoeijingen, en wilde hem verlaten, om zich tot zijn vader te begeven, naardemaal het uur van middernacht reeds was aangebroken.

Eene sombere wolk bedekte het gelaat van den eerbiedwaardigen krijgsman; droever werd de ernst, die steeds in zijne trekken te lezen stond; een traan ontrolde aan zijn oog, en Willem voelde zijne hand beven in de zijne.

»Blijf dezen nacht hier, Willem!" bad Otto op smeekenden toon, zoo als Willem hem nooit had hooren spreken. »Elk jaar komt deze onzalige nacht terug, en ieder keer wordt hij mij banger, en knaagt de kommer folterender aan mijn hart! Zoo dikwerf reeds bragt de goede Maarten dezen nacht wakende met mij door; maar nu

wordt hij zelf te veel geplaagd door dwaze vrees, en vergeet hij, dat zijn vriend Otto dien éénen nacht in het jaar niet alleen kan blijven, O, ik zal eenmaal nog krankzinnig worden, of mijn eigen leven verkorten, als Gods genade mij, diep gevallen zondaar, niet behoedt!"

»Kan het trouw en eerlijk hart van een jongeling u deze smart helpen dragen, goede Otto!" antwoordde Willem geroerd, »dan blijf ik bij u, zoo lang het u welgevallig is."

»God loone u voor hetgeen gij aan mij doet, brave jongen!" hernam Otto. »Ik heb u lief, en acht u hoog, Willem! en daar uw vader mij niet meer kan bijstaan, zult gij mijn vertrouweling worden. Ik moet u mijn leed, mijne misdaad verhalen! Ik behoef een deelhebbenden vriend, en uwe jeugd mag mij wegens uw edelen mannelijken zin niet terughouden, om u deelgenoot te maken van mijn geheim."

»Spreek, trouwhartige Otto!" hernam Willem, »gij kent mijn eerbied en mijne achting voor u. Ik hoop mij uw vertrouwen waardig te maken!"

»Zoo luister, troost mij en help mij bidden, maar veroordeel den ouden Otto niet!

»Reeds als knaap droeg ik het krijgsmansgewaad, hoewel mijn vader mij voor den geestelijken stand had bestemd; maar ofschoon ik inderdaad een zekeren dorst naar kennis had, en dien zoo veel mogelijk zocht te bevredigen, klopte mij een echt weermanshart in de borst, en droomde ik als kind bijna uitsluitend van gevechten en heldendaden. Mijn vader had een te goed oordeel, om deze onoverwinnelijke neiging met geweld te keer te gaan, deed mij in den wapenhandel oefenen, en gaf mij zijn vaderlijken zegen, toen ik voor de eerste maal te velde zou trekken. Ik heb hem sedert niet weergezien; want eene heete koorts sleepte hem in mijne afwezigheid naar het graf.

»Toen ik ongeveer uw ouderdom had bereikt, voerde de krijg mij naar Vlaanderen, en daar leerde ik eene maagd kennen, die mijne ziel evenzeer vervulde, als Ottelijne de uwe. Ik kan niet zeggen of zij schooner was,

dan Ottelijne; want mijne gedachten waren straks zoo geheel afwezig, dat ik graaf Lamberts dochter in 't geheel niet heb aangezien; maar Machteld had een gelaat zoo onuitsprekelijk lief, dat ik gevoelde, niet meer te kunnen leven, indien zij niet de mijne werd. Ik zag haar menigwerf, en scheen op haar insgelijks een gunstigen indruk te maken; althans ik werd niet afgewezen, toen ik aanzoek deed om hare hand.

»Hare ouders — vooral hare moeder — behoorden echter tot een slag van menschen, dat ik altijd gehaat heb: zij waren van geringe afkomst en arm, maar laaghartig genoeg, om met de schoonheid van Machteld hun voordeel te willen doen, en daarom kreeg ik van hen een hard en beleedigend antwoord, toen ik mijn voornemen te kennen gaf, en om hunne toestemming vroeg. Ik ontstak dan ook in woede, en bleef hun geen wederantwoord schuldig, en bijna waren haar vader en ik elkander te lijf gegaan. Machteld vloog echter tusschen beide, verklaarde op stelligen toon, dat zij geen ander dan mij tot man zou nemen, en verzocht mij heen te gaan en na eenigen tijd terug te komen, waarbij zij hare hoop te kennen gaf, dat zij hare ouders wel met mij zou weten te verzoenen.

»Ik onderwierp mij, hoe ongaarne ook, en troostte mij daarmeê, dat ik toch in geene aanraking met hare ouders zou moeten komen, indien zij mijne vrouw werd, en mij dan volgen moest, waarheen de pligt mij riep. Tegen den avond kwam ik terug, en werd door allen vriendelijk ontvangen. De vader bekende zijn ongelijk en verzocht mij om vergiffenis; de moeder noemde mij haar lieven zoon, en van beiden kreeg ik de toezegging, dat Machteld mijne vrouw zou worden. In de volle vreugde van mijn hart, vergat ik de ondergane beleediging, en verliet hunne woning zoo gelukkig als ik mij nooit gevoeld had.

»Mijn vader, die altijd zeer spaarzaam geleefd had, liet mij bij zijn dood in het bezit van zijne zuur verdiende en vlijtig opgegaarde penningen, en daar ik, hoe jong ik ook was, de gunst der bevelhebbers had weten te verwerven, lachte mij in ieder opzigt de toekomst toe.

Na verloop van een jaar, keerde ik naar Vlaanderen terug, en trad in den echt met mijne Machteld, zoodat ik waande het toppunt mijner wenschen bereikt te hebben.

»Ik leefde nu geheel voor mijne vrouw, die van haren kant niets verzuimde om mij genoegen te doen, en toen zij mij meêdeelde, dat zij hoop had, eene gelukkige moeder te worden, toen stikte ik bijna van vreugde.

»Op zekeren avond keerde ik terug naar onze woning, en ging zoo snel ik kon, ofschoon doodelijk vermoeid. Ik was belast geweest met eene zending van bisschop Adelbold aan den keizer, die het Paaschfeest te Nijmegen vierde, en had mijne taak met zoo veel spoed volbragt, dat ik een dag vroeger te huis kwam, dan ik had kunnen hopen. Machteld verwachtte mij nog niet, en in het volle gevoel, hoe aangenaam ik haar verrassen zou, ging ik pijlsnel voort, en voelde geene vermoeidheid.

»Digt bij de stad gekomen, haalde ik twee mannen in, en wilde voorbijgaan, zonder op hen te letten, toen ik juist hoorde, dat een hunner mijn naam op spottenden toon noemde, en in een schaterend gelach uitborst. Het bloed steeg mij in het aangezigt, en ik wilde den spotter te lijf, toen de ander antwoordde: »ik beklaag den armen, braven Otto! Hij heeft die Machteld zoo lief!"

»Hoe mij dit woord door de ziel sneed, kan ik u niet zeggen; ik voelde geen grond onder mijne voeten, en hield bijna den adem in, uit vrees, dat ik mijne tegenwoordigheid verraden en daardoor een eind maken zou aan het gesprek, dat mij zoo deerlijk treffen moest.

»»Och," hervatte de eerste spreker, »als de vrouw een graaf tot liefje heeft, dan levert dit genoeg op om het verdriet te verzachten!"

»»Neen, vriend!" sprak de ander, »ik merk wel, dat gij Otto niet kent! Als deze wist, dat Machteld een minnaar had, ware het ook de keizer zelf, dan zou hem niets ter wereld kunnen troosten! Bij hem geldt de eer boven alles!"

»Eene onwillekeurige beweging, die ik moet gemaakt hebben, deed hen omzien, en ofschoon zij mij niet ont-

dekten, waren zij toch omzigtig geworden, en zette'n hun gesprek fluisterend voort, zoodat ik slechts nu en dan een onzamenhangend woord vernam, waaruit ik niettemin bespeurde, dat zij over graaf Dirk III van Holland spraken. Ik bleef hun zoo veel mogelijk ter zijde, in de hoop, dat zij alligt nog eens van den minnehandel mijner vrouw zouden spreken, maar vergeefs. Wij waren nu niet ver meer van mijne woning verwijderd, toen een hunner hoorbaar zeide:

»»Het licht is weg, de graaf is vertrokken," waarop zij plotseling omkeerden, en onmiddellijk uit mijn gezigt verdwenen, zonder dat ik nog begrijpen kan, waar zij zoo terstond konden gebleven zijn. Vurig wenschte ik hun rekenschap te vragen van hunne woorden; maar al mijn zoeken was vergeefs; zij waren spoorloos verdwenen, en ik weet nog op dit oogenblik evenmin als toen, wie die mannen geweest zijn!

»Ik begaf mij daarop naar huis in eene onbeschrijfelijke gemoedstemming; het koude zweet parelde mij op het voorhoofd, en ik voelde den dood in het hart. Mijne denkbeelden waren verward, en ik durfde mijne woning niet binnentreden, vóór ik, althans eenigzins, mijne bezinning had herkregen. Ik ging alzoo nog een tijd lang voort, en trachtte zoo goed mogelijk mijne gedachten te regelen. Ik zeide tot mij zelven, dat mijn vreesselijk vermoeden geen anderen grond had, dan eenige losse woorden door vreemdelingen gesproken, die er geen belang bij hadden om te onderzoeken, of mijne vrouw belasterd werd dan niet, en misschien zorgeloos en ligtzinnig spraken over een logenachtig gerucht, waardoor de een of ander zich kon zoeken te wreken, omdat Machteld zijn aanzoek had geweigerd — want ik wist zeer wel, dat menigeen met een blaauwtje was afgetrokken. — Maar aan den anderen kant begon ik hoe langs hoe meer te begrijpen, dat Machteld mij ontrouw was. Reeds dikwerf kwam ik te huis, dat Machteld mij het een of ander fraai voorwerp deed zien, dat zij, naar zij voorgaf, van hare ouders ten geschenke had ontvangen, en ofschoon ik zeer goed wist, dat zij arm waren, en dus moeijelijk iets kon-

den missen, dacht ik er toen niet verder over na, en verheugde mij kinderlijk in Machtelds blijdschap; maar nu begon mij dit alles als lood op het hart te wegen, en ik sidderde onwillekeurig. Wel had Machteld mij nooit reden tot argwaan gegeven; maar ik was dikwijls afwezig, en kon haar dan niet nagaan.

»De tijd verliep middelerwijl, en ik ging nu regtstreeks naar huis, zonder eenig bepaald besluit genomen te hebben, en geslingerd door de folterendste gewaarwordingen, die in de borst van een man kunnen ontstaan. Machteld verschrikte hevig, toen zij mij zag, en kon geene woorden vinden, om mij welkom te heeten. Zij zeeg op een stoel neer, en de schuld op haar gelaat lezende, vroeg ik haar met donderende stem, hoe lang de graaf reeds vertrokken was.

»O, hadde zij toen mijn mededoogen ingeroepen en vergiffenis gesmeekt, ik geloof, dat ik haar zou hebben vergeven! Maar het gevoel van schuld deed haar eindelijk in woede ontbranden, en op beleedigenden toon zeide zij, dat ik geen regt had, haar rekenschap af te vragen van haar gedrag, wijl ik, zoowel als hare ouders, de voordeelen had genoten van de bescherming, waarmêe de graaf haar begunstigde. Ik stond zwijgend voor haar, en Machteld wanende, dat ik haar niet durfde tegenspreken, verhaalde mij, dat zij hare ouders in ons huwelijk had doen toestemmen door de belofte, dat zij de betrekking niet zou afbreken, welke zij toen reeds met den graaf had aangeknoopt; overigens had ik, zeide zij, mij niet over haar te klagen, en ik bezat dus niet het regt, om mij te wreken over hetgeen in mijne afwezigheid gebeurde.

»Dit was te veel, Willem! Als een getergde leeuw vloog ik op haar los, rukte haar van den stoel, en wierp haar met zoo veel geweld ter aarde, dat zij bewusteloos neerviel. Zonder haar verder aan te zien, bleef ik roerloos staan, maar voelde een helsch vuur in hart en ingewanden. Ik weet zelf niet, hoe lang dit duurde; maar eindelijk barstte ik los in tranen, en dit verligtte mij; ik kon weer denken, en keerde mij tot Machteld, die nog altijd op den grond lag. Ik knielde bij haar neer, om

haar op te heffen en te bed te brengen; maar zij begon hevig te steunen, en ik bespeurde, dat zij eene geweldige hoeveelheid bloed verloor. In radeloozen angst zette ik het licht op den grond, en zocht naar de wond, waaruit het bloed stroomde; maar nergens kon ik eene beleediging ontdekken. Hare ademhaling werd moeijelijk en flaauw; hare oogen bleven gesloten; zij lag nog altoos bewusteloos, en het bloed vloeide steeds heviger; weldra kromp zij ineen als iemand, die door schrikkelijke pijn gefolterd wordt, en na eenige minuten was zij niet meer. Toen ik het lijk in bed had gelegd, wist ik spoedig wat er gebeurd was: door den hevigen schok was de onvoldragen vrucht gedood, en de rampzalige moeder in een bloedbad gestorven!

»Het was de nacht van 27 April, Willem! En telkens als deze nacht aanbreekt, kan ik niet alleen zijn! In dien nacht heb ik een dubbelden moord gepleegd! God zij mijner arme ziel genadig!"

Hevig geschokt staarde Willem den armen Otto aan, wien de wroeging van het geweten op het gelaat was te lezen. Spreken kon hij niet, en waarmeê zou hij den ouden vriend zijns vaders ook hebben kunnen troosten? Hij hield Otto's hand in de zijne geklemd, en dit bewijs van innig medelijden werkte weldadiger, dan woorden konden doen.

»Gij veracht en veroordeelt mij niet, Willem?" vroeg Otto naauwelijks hoorbaar.

»Ik beklaag u diep, mijn ongelukkige vriend!" antwoordde Willem; »ik veroordeel u in geenen deele, en acht u even hoog, als altijd! Ik wil voor u bidden, en de goede God, die uw opregt berouw kent, zal u in genade deze daad vergeven!"

Dit woord was een balsem voor het lijdend hart van den ouden krijgsman, en Willem, als een zoon aan zijn hart drukkende, smeekte hij hem, om zijn vriend te blijven, en hem te troosten, als de wanhoop zich weer meester maakte van zijn gemoed. Willem beloofde hem dit met al zijn hart, en zij scheidden eerst, toen de morgen was aangebroken. De jongeling spoedde zich nu

naar zijn vader, en verzocht Otto dien avond nog eene zamenkomst met hem te mogen hebben, om te overleggen, wat er verder met Ottelijne moest worden gedaan.

Otto en Willem waren niet de eenigen, die in deze nederige woning den nacht wakende hadden doorgebragt; ook over Ottelijne was geen slaap gekomen, en ofschoon zij door de vriendelijke oude vrouw, die haar oppaste, gedrongen werd om zich te ontkleeden en te bed te gaan, zoo schokte haar niettemin de velerlei gewaarwordingen te hevig, dan dat hare ziel rust zou hebben kunnen vinden. Wij zeiden boven reeds, dat haar beter ik reeds ontwaakt, en de eerste stap op den goeden weg gedaan was. Nu begon zij al duidelijker in te zien, dat zij eene verachtelijke rol had gespeeld, en slechts met geweld was verhinderd in het plegen van de beraamde misdaad, namelijk om den graaf van Holland te verleiden tot een huwelijk, waarin deze buiten kijf het graf van geheel zijn levensgeluk zou hebben moeten vinden. Onwillekeurig vergeleek zij zich zelve met den jeugdigen krijgsman, die haar gedwongen had, hem te volgen en te gehoorzamen, en telkens verwde het schaamrood hare kaken, als zij bekennen moest, dat zij niets anders verdiende dan de verachting van den jongeling, wiens hart slechts klopte voor al wat goed was en edelmoedig! Zij, de dochter van een graaf, door de natuur zoo kwistig bedeeld, door het lot zoo rijk gezegend, verdiende de verachting van den nederigen weerman, die niets bezat dan zijn zwaard, en toch door zijne deugd en adeldom van ziel zoo verre verheven was boven haar! En welke onnitsprekelijke verpligting had zij aan dien armen jongeling! Weinig moeite zou het hem gekost hebben, haren vader gevangen te nemen, en aan den wrekenden arm der geregtigheid over te leveren, en wat had dan haar zelve kunnen redden, haar, de dochter van den schuldige en medepligtig aan hoogverraad? Meer dan het leven was zij aan dien jongen krijgsman verschuldigd; want zij had aan hem het leven haars vaders te danken en hare eigen redding van eenen schandelijken dood! Geen wonder alzoo, dat de slaap hare oogen ontvlood, en zij gefolterd werd door

bittere gewaarwordingen, die zich allengs oplosten in een vloed van tranen, waardoor zij zich eindelijk verligt gevoelde. Het ijs was gebroken en smolt allengs meer onder den invloed der verwarmende zonnestralen; haar hart, zoo koud en versteend, opende zich voor een beter gevoel, en smolt onder de weldadige uitwerking der heete tranen, die zij vol berouw en weemoed vergoot! De koude zelfzucht was verdwenen, en maakte plaats voor bewondering en vereering van een schoon en edel voorbeeld; gelouterd door een innig en diep berouw, was Ottelijne geheel herschapen, en vond er bij haar eene omkeering plaats, die wonderdadig zou kunnen genoemd worden.

O, hoe geheel anders gevoelde zij zich nu dan nog vóór weinig tijds! Haar innerlijk was niet meer in tegenstelling met haar bekoorlijk uitwendig voorkomen! Zij was nog altijd eene schoone bloem, die door ieder als een kostbaar kleinood werd begeerd; maar men kon thans die bloem veilig naderen; want liefelijk was haar geur, en in de gansche plant geen spoor van vergif meer te bespeuren.

Het beeld van den edelen, krachtvollen jongeling, die haar met vaste hand van den weg des verderfs had afgerukt, die haar gezegd had, dat zij zijne ziel geheel vervulde, maar tevens ook, dat hij haar verachtte, stond in onuitwischbare trekken in haar hart gegrifd. En het was niet enkel dankbaarheid voor hare redding en die haars vaders, welke haar vervulde; een hooger en inniger gevoel bezielde haar! Ottelijne, die tot dus verre slechts door koude en berekende zelfzucht beheerscht werd, bewonderde en vereerde nu den jongeling, die haar verfoeide, en hoe meer zij zich schaamde over zich zelve, des te inniger werd die vereering van haren redder, en zij ware in staat geweest, aan zijne voeten neer te zinken en hem knielend om vergiffenis te smeeken, dat zij, de dochter van graaf Lambert, den gunsteling des keizers, het wagen durfde, liefde op te vatten voor den armen weerman, voortgesproten uit het volk, en bestemd om te gehoorzamen, even als zij geboren was om te gebieden.

Ofschoon Ottelijne den ganschen nacht slapeloos doorbragt, gingen de uren niettemin met groote snelheid voor haar om, zoodat zij des morgens door de oude vrouw gewekt wordende haar volstrekt nog niet verwachtte. Zij stond spoedig op, kleedde zich, gebruikte een weinig brood en melk, dat haar gulhartig werd aangeboden, en begaf zich buiten de woning, waarin Willem haar gebragt had. Zij was tevreden met hare lotwisseling, en had het stellige voornemen opgevat, om door haar gedrag zich de vergiffenis van haren redder geheel waardig te maken. Minzaam en vriendelijk sprak zij met de vrouw, wier huisgenoote zij voortaan worden zou, en thans waren hare woorden geen valsche klanken meer, maar werkelijk de tolken van haar innerlijk gevoel. Wij laten haar thans in de veilige hoede, waaronder zij zich bevindt, en keeren terug naar Dordrecht, waar het krijgsgewoel een aanvang neemt.

V.

Dordrecht overrompeld.

Op den 26 April zag men in Dordrecht eene kleine, maar uitgelezene schaar edelingen en ridders de stad naderen. De lucht was onbewolkt, en de zon baadde den geheelen omtrek in eene zee van goud. De lente was in aantogt, en alom vertoonde de grond millioenen sporen van haar vernieuwd leven. Boomen en planten waren rijk versierd met veel belovende knoppen, en de dauwdruppen, het zonlicht in tallooze kleurstralen ontledende, vertoonden langs de velden de heerlijkste bogen van schitterend goud en flonkerend gesteente. De ridders, op hunne edele en krachtvolle rossen gezeten, lieten het oog met welgevallen weiden over het prachtig tafereel, dat zich voor hunnen blik ontplooide, en schenen misnoegd,

dat zij genoodzaakt werden in snellen draf te rijden; menigwerf hoorde men zelf een kwalijk weerhouden gemor, en soms een krachtigen vloek, omdat zij rijden moesten, alsof zij den duivel op de hielen hadden.

En waarlijk, de twee mannen, die voorop reden, spoorden telkens hunne paarden aan tot snelleren draf, en vooral scheen de jongste van hen de stad niet spoedig genoeg te kunnen bereiken. Het was graaf Dirk IV, die met onstuimig geweld voortjaagde, zoodat zijn oudere vriend, Otto van Loon, hem bijna niet kon bijhouden. Meermalen reeds had de laatste hem gebeden, zijne drift toch een weinig te matigen, of althans meêdoogen te hebben met het arme paard, dat de scherpe sporen van zijn berijder nadrukkelijk moest gevoelen, en aan beide zijden reeds bloedde; maar niets mogt baten, en Otto van Loon zelf moest beschaamd zwijgen, toen Dirk hem eindelijk vroeg:

»Hoe zoudt gij gereden hebben, als men u gezegd had: in die stad toeft u de schoone Bertha?"

Onze lezers zullen zich herinneren, dat de graaf voor een korten tijd afwezig was geweest, en aan Ottelijne, toen hij haar van zijn vertrek verwittigde, gezegd had, dat hij bij zijn terugkeer een onderhoud met haar verlangde te hebben, en dat de beslissing van zijn levensgeluk van haar zou afhangen. Thans keerde hij terug op de vleugelen der liefde, en met onstuimig geweld reikhalsde hij naar het oogenblik, om Ottelijne zijne min te belijden, en de verzekering te erlangen van hare wederliefde, waaraan hij niet langer kon twijfelen. Gedurende zijne afwezigheid had hij zijn hart blootgelegd voor Otto, die hem met innig gevoel gelukwenschte met dit besluit, en hem zijne vreugde betuigde, dat de graaf weldra de bekoorlijke Ottelijne van Leuven zou verheffen tot gravin van Holland. Dirk verblijdde zich ongemeen, toen hij begreep dat zijne keuze door allen zou worden gebillijkt, en wij willen dus den graaf niet hard vallen, dat hij zijn vurig verlangen niet kon beteugelen, en het paard tot steeds snelleren rid aanspoorde.

Eindelijk had de stoet Dordrecht bereikt, en stegen

de ridders af, hunne vermoeide rossen, met zweet en schuim bedekt, overgevende aan hunne knapen. Allen waren afgemat door den snellen rid, behalve de graaf zelf, die hoegenaamd geene vermoeidheid scheen te gevoelen, en zich bijna den tijd niet gunde, om zich van stof en zweet te ontdoen, en zich behoorlijk te kleeden, ten einde zijne opwachting te maken bij de jonkvrouw, die hij na verloop van weinige oogenblikken hoopte te begroeten, als zijne bruid. Ofschoon de knapen zich beijverden, zijnen bevelen te gehoorzamen, en meer vlogen dan gingen, duurde alles hem nog veel te lang, en ontvingen zij menig hard en onverdiend woord. Zij gisten echter wel wat de reden zijn mogt, en troostten zich met de gedachte, dat de onbillijke verwijtingen, die zij heden hooren moesten, den volgenden dag stellig wel zouden worden opgewogen door ruime beloouingen.

Toen de graaf gereed was, spoedde hij zich naar de woning van Ottelijne, en nam gaarne de uitnoodiging van Otto aan, om verder den dag met zijne bruid te zijnent door te brengen. Otto begaf zich ijlings tot zijne gade, om gezamenlijk met den meesten spoed de noodige voorbereidselen te maken, ten einde het grafelijk bruidspaar op eene waardige wijze te kunnen ontvangen.

Wie schetst echter de teleurstelling en verbazing van Dirk IV, toen hij, in de woning van Ottelijne gekomen, haar niet vond, en vernam, dat zij op eene geheimzinnige en raadselachtige wijze plotseling vertrokken was naar Vlaardingen. Niemand kon hem eenige nadere bijzonderheden meêdeelen, maar dat zij met den meesten spoed en waarschijnlijk wel met geweld tot een overhaast vertrek gedwongen was geworden, dacht hem duidelijk te blijken uit de omstandigheid, dat zij zelfs geene letter voor hem had achtergelaten. Hij geraakte buiten zich zelven van angst, en kwam in eene soort van waanzin bij Otto, die insgelijks als van den donder getroffen stond, toen hij het gebeurde vernam.

Hunne eerste gedachte was natuurlijk, dat Ottelijne met geweld was ontvoerd geworden door den man, die zijne oogen tot haar had durven opheffen, en dewijl de

graaf verklaarde, dat hij onmiddellijk naar Vlaardingen ging, om den maagdenroover te achterhalen, en hem zijne welverdiende straf te doen ondergaan, besloot Otto van Loon zijn vriend te vergezellen en behulpzaam te wezen in het opsporen der ontvoerde bruid.

Terwijl Dirk IV Dordrecht verlaten had, vergezeld door den trouwen van Loon, was de keizerlijke vloot den Merwestroom afgezakt, en voor Dordrecht gekomen. De plaats werd onverwijld van alle kanten ingesloten, en de keizerlijke legerscharen maakten zich gereed haar te bestormen. De grafelijke bezetting zag met verbazing, hoe al het omliggende land wemelde van vijandelijke krijgslieden, en eene hevige vrees maakte zich meester van menig kloekhartig gemoed; en geen wonder! Dirk IV, op wiens heldenmoed elk vertrouwde, had juist zijne stad verlaten, en kon alzoo zijne weermannen niet ten strijde voeren; en gewoon als men was om zelfs op de overmagt de zege te behalen, wanneer de graaf aan de spits streed, voelde men thans den moed zinken, nu zij dezen opperbevelhebber niet in hun midden hadden. Buitendien droeg ook de afwezigheid van den dapperen van Loon niet weinig bij, om de vrees der bezetting te vermeerderen, zoodat het niet twijfelachtig was, wie de overwinning zou behalen.

De bevelhebbers van het grafelijk leger te Dordrecht beleiden terstond eene raadsvergadering, om te overleggen, wat hun te doen stond, nu zij, geheel ingesloten door de keizerlijke scharen, hunnen graaf geen berigt konden zenden van den staat van zaken. Het waren evenwel oude beproefde krijgslieden, die geen gevaar vreesden, en ofschoon geheel overtuigd, dat zij de plaats onmogelijk lang zouden kunnen verdedigen, besloten zij toch het uiterste af te wachten, en zich met heldenmoed tegen de geduchte overmagt te verdedigen. Ook bouwden zij eenigermate op het goed geluk der graven van Holland, en spiegelden zich de hoop voor, dat zij misschien nog wel op eene of andere wijze ontzet zouden worden.

Middelerwijl werden de stormwerktuigen ontscheept, en

de aanval met zoo groot geweld begonnen, dat er aan uitkomst volstrekt niet te denken viel. Wel stond de bezetting pal, en verweerde zich met leeuwenmoed; maar van alle kanten besprongen door eene geduchte overmagt moest men de plaats overgeven, en viel Dordrecht in de magt des keizers. De strijd duurde slechts eenige uren, en toch stroomde van weerskanten veel bloed, zoodat de overwinnaars zelven moesten belijden, dat de grafelijke krijgslieden zich met roem en eer hadden overladen. Hendrik III, die waarlijk niet veel eer behaald had in deze overwinning, besloot nu eene vrij sterke bezetting in Dordrecht achter te laten, en met de vloot reeds den volgenden dag naar Vlaardingen te stevenen, waar graaf Dirk zich reeds bevond.

Een der oudste geschiedschrijvers 1), die van dezen togt spreken, noemt den graaf bij deze gelegenheid *markgraaf van Vlaardingen*, en verstaat daaronder buiten allen twijfel niet enkel de stad van dien naam, maar ook de geheele landstreek, die als de uiterste grensscheiding aan dezen kant moest worden aangemerkt, als liggende aan den mond van den Maasstroom, in de nabijheid der zee. Om deze reden wordt Dirk bij dien geschiedschrijver *mark-* of *grensgraaf* genoemd. Ook noemt hij den mond der Maas voor Vlaardingen het *fretum phladirtingum* — *Vlaardinger Engte*. Wij vermelden hier deze bijzonderheid, omdat men daaruit met groote waarschijnlijkheid mag afleiden, dat bij verloop van tijd de geweldig wijde mond der Maas, waarvan de ouden — onder anderen ook Tacitus — spreken, door aanslibbing allengs naauwer moet geworden zijn.

Op den avond van den dag, waarop Dordrecht door overrompeling in handen van keizer Hendrik gevallen was, vinden wij de beide vrienden, Lambert van Leuven en bisschop Waso van Luik, in eene verdrietige stemming bijeen. De bisschop zat in eene peinzende houding; zijn gelaat teekende onrust en vrees, en van tijd tot tijd vestigde hij een vorschenden blik op den graaf, als wilde

1) HERMANN, *contract. ad annum* 1046.

hij vragen, of deze misschien den loop der gebeurtenissen zou kunnen verklaren.

Lambert van Leuven ging met rassche schreden het vertrek op en neder, en scheen weinig acht te slaan op den bisschop; hij had eene ligte wond aan den arm bekomen, maar dacht hieraan zoo weinig, dat hij zelfs geen verband had willen laten aanleggen; zijne krijgsrusting was met bloed bevlekt, en onafgebroken vloeide er nog bloed uit de wond. Waso verzocht hem vriendelijk, zich van zijne wapenrusting te ontdoen, de wond met koud water te wasschen, en vervolgens te verbinden; doch Lambert antwoordde op scherpen toon, dat er wel aan andere zaken te denken viel, en de bisschop zich slechts had te verwijderen, indien hij soms flaauw werd door het zien van eenige druppelen bloeds.

»De duivel hale uwe onbesuisde drift," hernam de bisschop, »zoo ooit, dan komt het er nu op aan, dat wij elkander goed verstaan; maar met u is dit onmogelijk. Het moge kinderachtig zijn of niet, ik kan nu eenmaal geen bloed zien, en begeer, dat gij uw arm verbindt. Blijft gij weigeren, goed! Zie dan zelf, hoe de zaak afloopt, en red u zoo goed gij kunt! Ik voor mij heb mijn plan reeds gemaakt, en wensch u goeden nacht!"

De sluwe geestelijke kende de kwetsbare plaats van zijn vriend te goed, om niet te weten, dat deze het niet wagen zou, in de netelige onzekerheid, waarin hij verkeerde ten aanzien van den graaf en Ottelijne, op zijne eigen scherpzinnigheid te bouwen, en het bleek weldra, dat hij zich niet had vergist. Wel wierp Lambert een verachtelijken blik op hem, en stiet een gruwelijken vloek uit; maar niettemin riep hij zijnen knaap, ontdeed zich van de wapenrusting, en liet zich grommende den arm reinigen en verbinden. Van tijd tot tijd gaf hij lucht aan zijne woede en spijt; maar de bisschop achtte er zich geenzins door beleedigd, en liet hem eenvoudig uitrazen en schimpen. Toen Lambert zijn gemoed gekoeld had, sprak de bisschop op vriendelijken toon:

»Kom, vriend! ga nu zitten, en verhaal mij eens, wat gij van de zaak weet! Het is een vreemd geval, en

waarlijk wij mogen onze maatregelen wel met de grootste behoedzaamheid nemen!"

»Ik?" antwoordde de graaf, »wat zou ik weten? Wij zijn op schandelijke wijze met een geheel leger tegen eene kleine bezetting meester geworden van Dordrecht, en hebben daareven van den keizer vernomen, dat wij morgen naar Vlaardingen gaan, om op dezelfde manier nog eenmaal te vechten, zoo als eigenlijk geen braaf en dapper krijgsman ooit zou doen! Nu zitten wij hier, om eene kinderachtige kwetsuur te doen verbinden, en zoo den tijd te verspillen, waarin wij misschien iets konden verrigt hebben. En dan durft gij mij nog bespotten en vragen, wat ik te weten ben gekomen! Bewaar uwe scherts, bisschop! voor eene betere gelegenheid. Als gij u eens weer hier of daar gedurende den strijd verbergt, en soms een even grooten lafaard bij u hebt, vraagt dezen dan, hoe het gevecht loopt, en luister dan goed naar zijn antwoord, dat misschien even grappig zal zijn, als uwe vraag. Mij loopt de gal te veel over, om u te antwoorden, zoo als gij het misschien zoudt wenschen."

»Nu, ja, Lambert! dat u de gal overloopt, dat heb ik al dadelijk bemerkt! Gelukkig echter, dat ik niet meêgevochten heb; want overmagt was er toch al genoeg, en een van ons beiden moest toch op kondschap uitgaan, en berigten inwinnen. Ik geloof, dat dit laatste voor ons beiden thans wel van het meeste belang is, en daarom neem ik die taak op mij. Gij kunt vechten, verwijten en schimpen, maar niets uitvorschen, en ik daarentegen kan geen bloed zien, maar wel te weten komen, wat er gebeurd is. De dappere graaf vermoedt nog niets, maar de vreesachtige bisschop is de zaak reeds op het spoor gekomen, en weet er zoo veel van, als er voor het oogenblik van te weten valt!"

Zoodra Lambert deze woorden vernam, bedaarde de storm in zijn binnenste; hij schikte vertrouwelijk zijn stoel naderbij, reikte den bisschop de hand, en zei:

»Vergeef mij mijne vervloekte oploopendheid! Ik heb ongelijk, en belijd boetvaardig mijne schuld! Maar voldoe

nu spoedig aan mijne brandende nieuwsgierigheid, en verhaal mij wat gij vernomen hebt."

»*Absolvo te*," sprak de bisschop lagchende; »maar zondig nu ook voortaan niet meer! Hier is mijne hand ten teeken onzer verzoening. Hoor nu oplettend toe, als ik u verhalen zal, wat ik ben te weten gekomen. Nadat ik gedurende het gevecht steeds zorg gedragen had, mij in de achterhoede te houden, was ik er dadelijk op bedacht, om op kondschap uit te gaan, zoodra de plaats overging. Ik begaf mij terstond naar het klooster der Minnorieten, waar ik stellig wist, mijn vertrouwden dienaar te vinden, die ons van den verraderlijken monnik verlost heeft. Zoodra zulks gevoegelijk geschieden kon, had ik een geheim onderhoud met hem, en vernam nu vreemde zaken, mijn vriend! waarvoor ik nog geene verklaring heb kunnen vinden. De schrijver, die zelf Ottelijne tegen den monnik had gewaarschuwd, werd haar vertrouweling, en door haar geheel op de hoogte der gebeurtenissen gehouden. De zaken gingen ongemeen naar wensch, en graaf Dirk heeft werkelijk een hevigen hartstogt voor Ottelijne opgevat, zoodat zij hare kaart meesterlijk speelde. Dirk moest Dordrecht voor weinige dagen verlaten, en gaf haar in vrij duidelijke woorden te kennen, dat hij bij zijne terugkomst aanzoek om hare hand doen zou, om haar spoedig als zijne bruid te begroeten.

»Ottelijne had dus bijkans hare oogmerken bereikt en onzen wensch vervuld, en wachtte zijne terugkomst af in de blijde hoop eerlang gravin van Holland te worden; maar plotseling werd alles de bodem ingeslagen, door vreemde en wonderbaarlijke gebeurtenissen. Bij de viering van de mis te Utrecht zag haar een jong bisschoppelijk weerman, en vatte eene hevige liefde voor haar op, zoodat hij den ganschen dag ronddoolde, om haar nog eenmaal te zien. Tegen den avond zette hij zijne nasporingen buiten de stad voort, en door vermoeidheid overmand, ging hij op eene hoogte aan den weg zitten, om tot verademing te komen. Toen kwaamt gij met Ottelijne op die plek nog het een en ander met haar afspreken, zonder u te vergewissen of uw gesprek ook kon beluis-

terd worden: de jonge man, door het maanlicht bespeurende, dat het dezelfde maagd was, die hem in de kerk zoozeer had geboeid, heeft elk uwer woorden opgevangen. Gelukkig nog, mijn waarde graaf! dat Amor daarbij in het spel was; want anders waart gij toen reeds een gevangen man geweest, en zou uw vonnis al geveld wezen. Maar de liefde was sterker dan de pligt, en onze held vergenoegde zich met in de poort uw naam te vernemen, en zoo spoedig mogelijk naar hier te vertrekken, om onze plannen te dwarsboomen.

»Deze knaap onverwachts en geheel gewapend, bij Ottelijne in het vertrek gedrongen, verhaalde haar eenvoudig en onbewimpeld die gansche geschiedenis, en kondigde haar aan, dat zij hem op staanden voet volgen moest, onder bedreiging, dat hij haar eer den dolk in het hart zou stooten, dan gedoogen, dat zij hem niet gehoorzaamde. Voor den graaf liet zij een klein berigt achter, dat zij door onvoorziene omstandigheden gedwongen was, om naar Vlaardingen te gaan, waar Dirk haar vergeefs zal trachten op te sporen.

»De vrouw, die Ottelijne in hare dienst had, heeft dit geheimzinnig onderhoud afgeluisterd, en bezat den moed niet, om haar te hulp te snellen, zoodat beiden vertrokken zijn, en Ottelijne stellig hier of daar in Utrecht gevangen gehouden wordt."

Lambert was herhaaldelijk van kleur veranderd, terwijl Waso hem meêdeelde, wat hij van de zaak wist: nu eens waren zijne kaken hoog gekleurd door eene innerlijke woede, dan weer werd hij bleek van schrik, als hij bedacht, welk gevaar hem boven het hoofd zweefde. Vooral beving hem een groote angst, toen de bisschop het vermoeden uitsprak, dat Ottelijne naar alle waarschijnlijkheid gevangen gehouden werd te Utrecht; immers daar was ieder vijandig gezind tegen den graaf van Holland, en liep Lambert het grootste gevaar, dat de keizer eerlang van de gansche zaak onderrigt zou worden.

De dappere graaf van Leuven, die waarlijk een onversaagd krijgsman was, verloor echter in soortgelijke omstandigheden geheel den moed, en zag hoegenaamd geene uit-

komst meer. In zijne gedachten was hij reeds reddeloos verloren, en barstte in droeve klagten los. Zijn vriend zag hem spottend aan, en zeide:

»Ik mogt thans op mijne beurt u wel een lafaard noemen, graaf Lambert! In trouwe, gij zult zelf moeten bekennen, dat in de oogenblikken des gevaars ik meer de heldenrol vervul dan gij! Verlies toch uw hoofd niet zoo spoedig, en zie den vijand stout onder de oogen, want dan is hij nooit zoo verschrikkelijk!"

»Ach, mijn God!" zuchtte de graaf, »ik zie geen uitkomst meer! Ottelijne van hare vrijheid beroofd en in de magt onzer vijanden, en wij hier in de omgeving van den keizer, niet in staat zelfs om eene poging aan te wenden tot afwering van den dreigenden slag! Wat helpt ons overleg en sluwheid? De teerling is geworpen, ons lot beslist!"

»O ho!" riep Waso uit. »Acht gij dan onzen natuurlijken bondgenoot voor niets?"

»Wat meent gij?" vroeg Lambert snel, weer eenigzins gerustgesteld door den bisschop, die blijkbaar de zaak nog niet verloren achtte.

»Kom, Lambert!" sprak Waso, »drink eene goede teug wijns, en laat ons bedaard het gevaar van nabij bezien; het is waarlijk nog zoo groot niet, als gij wel denkt, en dit zult gij spoedig toestemmen. Maar vóór alle dingen wordt bedaard overleg vereischt, willen wij den grond heroveren, dien wij verloren hebben. Vul mij nu insgelijks den beker, en dan zullen wij onze plannen beramen.

»Voor het oogenblik ducht ik nog geen gevaar; want de jongeling, die Ottelijne heeft weggevoerd, bemint haar, en wil de maagd alleen onschadelijk maken, zonder u en dus ook haar zelve in het ongeluk te storten. Dit blijkt uit zijne gansche wijze van handelen; juist de liefde, die hij voor haar heeft opgevat, belette hem, om u onmiddellijk gevangen te doen nemen, hetgeen hem weinig moeite zou gekost hebben, indien hij zulks gewild had. Daarenboven is er nog eene andere reden, waarom ik geenszins aan een goeden afloop wanhoop. Wij kennen immers

Ottelijne, en weten, dat zij groote scherpzinnigheid paart aan buitengewone geestkracht. Zij is geene zwakke, vreesachtige maagd, maar gaat met vaste schreden af op haar doel, en zal ongetwijfeld in de tegenwoordige omstandigheden geene onvoorzigtigheid begaan. Zij was bijkans volkomen geslaagd in haar ontwerp met graaf Dirk, en heeft zij hierbij niet duidelijk getoond, hoe juist zij hare maatregelen weet te kiezen, en hare handelingen te besturen? Welnu, dan kunnen wij ook veilig vertrouwen, dat zij den onervaren, jeugdigen weerman, wiens hartstogt zij kent, wel zoodanig zal weten te leiden, dat wij van hem geen kwaad te vreezen hebben."

Lambert haalde vrijer adem, toen de bisschop gesproken had, en miskende niet, dat de eerste schrik hem eene dwaze vrees had aangejaagd, zóó zelfs, dat hij terstond het hoofd had verloren. Hij vulde de bekers nog eenmaal, en zwaaide den bisschop grooten lof toe wegens zijne scherpzinnigheid en tegenwoordigheid van geest, die hem ook in de hagchelijkste oogenblikken niet verlieten. Waso herinnerde hem echter, dat er moest gehandeld worden, en Ottelijne niet lang hare vrijheid missen, wijl anders de geheele zaak verloren ging, en zij nooit gravin van Holland zou worden.

»Het is volstrekt noodig," hervatte hij, »dat ik naar Utrecht ga: eenmaal daar zijnde, zal ik hare verblijfplaats wel weten op te sporen. Ik voel wel, dat dit niet zoo gemakkelijk gaat, en het mij stellig veel zal kosten; maar ik zie geen anderen uitweg, en mag derhalve ook in uw belang geene opofferingen ontzien. Ik zal mij morgen bij den keizer vervoegen, en van hem de vergunning trachten te verwerven, om Merweda te verlaten tegen eene vergoeding door den keizer zelven te bepalen. En inderdaad," voegde hij er lagchend bij, »Hendrik heeft in den krijg meer aan mijn zilver dan aan mijn zwaard!" 1)

1) Het is geschiedkundig waar, dat bisschop Waso van Luik zich in dezen krijg altijd in de achterhoede hield, en zijne lafhartigheid naderhand boeten moest met drie honderd ponden zilver ten behoeve van de keizerlijke schatkist. Men vergelijke Anselmus, *in Wazone*, cap. CVII. Wagenaar, II deel, VI boek, pag. 158.

De keizerlijke bezetting bleef in Dordrecht, maar de vloot zeilde den volgenden morgen naar Vlaardingen, doch zonder den bisschop van Luik, die inwendig verheugd was zich aan den strijd te kunnen onttrekken, en Lambert hem thans niet van lafhartigheid beschuldigde.

Graaf Dirk bevond zich te Vlaardingen met Otto van Loon, en was eene prooi van woede en smart. Hij beminde Ottelijne met al de hevigheid van zijn vurigen aard, en moest haar nu eensklaps missen, juist op het oogenblik, dat hij haar zijne hand wilde aanbieden. Buitendien was hij wanhopend over die gewelddadige ontvoering, waarbij hij zelf misleid werd, ofschoon hij zich stellig overtuigd hield, dat Ottelijne niet dan met geweld was genoodzaakt, om hem op een dwaalspoor te brengen. Vergeefs deed hij alle mogelijke nasporingen, en hem schoot niets anders over, dan voor 's hands naar Dordrecht terug te keeren, en aan het lot over te laten, of hij welligt nog eenmaal het spoor zijner geliefde zou ontdekken. Reeds maakte hij de noodige toebereidselen, om den terugtogt te aanvaarden, toen Otto van Loon het vertrek binnenstoof, en hem de tijding bragt, dat de keizerlijke vloot in de Vlaardinger Engte was verschenen, Dordrecht zich reeds in de magt van den keizer bevond, en deze eene sterke bezetting aldaar had achtergelaten.

Bleek van drift hoorde Dirk IV deze ongelukstijding aan; krampachtig balde hij de vuisten, en zwoer een schrikkelijken eed, dat hij zich zou wreken op den keizer, die hem zoo verraderlijk had overvallen. Van Loon bragt hem onder het oog, dat hij, indien hij dien eed wilde volbrengen, reeds terstond op eigen veiligheid bedacht moest zijn; want werd hij gevangen genomen, dan zouden hem de vleugels wel zoodanig gekortwiekt worden, dat de keizer en zijne bondgenooten weinig meer van hem zouden hebben te vreezen. Dirk knarsetande van spijt en woede, maar moest toch erkennen, dat zijn vriend gelijk had, en ieder oogenblik dralens zijne persoonlijke veiligheid meer in gevaar bragt. Hij ruimde

dus de plaats, die zonder slag of stoot genomen, en door de keizerlijke legerscharen werd bezet.

Nog niet voldaan met de verovering van Vlaardingen, viel Hendrik thans Keenenburg aan, eene sterkte aan de Keen in Delfland gelegen, welke zich vrijwillig aan hem overgaf, en nu eerst besloot de keizer tot den terugtogt. Hij had thans den graaf van Holland de geheele landstreek ontrukt, die deze, volgens het beweren der utrechtsche kerk, zich onregtmatig had toegeeigend, en verheugde zich uitbundig, dat Merweda weer was teruggebragt onder het gezag der heerschzuchtige bisschoppen. Hendrik zeide zijne bondgenooten dank voor hunne ondersteuning, stijfde zijne schatkist door eene belangrijke som in zilver, die hij bisschop Waso van Luik voor zijne lafhartigheid deed betalen, en keerde tevreden naar Duitschland terug.

Dirk IV, ziedende van toorn en tevens verontwaardigd over de wijze, waarop men hem Dordrecht en geheel Merweda had ontroofd, was op spoedige en bloedige weerwraak bedacht, en overlegde met van Loon, wat hem thans te doen stond. Deze, rijper in leeftijd dan de graaf, wist hem te overtuigen van de noodzakelijkheid, om niet overijld te handelen, en veeleer met vereende kracht tegen den keizer op te staan. Hij wees Dirk op den staat van zaken in Lotharingen, en toonde hem aan, dat het tijdstip gunstig was, om met den hertog een verbond te sluiten, en met vereende magt den gemeenschappelijken vijand te bestrijden.

Wij zijn het hier aan onze lezers verpligt, met een enkel woord over de verwikkelingen in dat gewest te spreken, wijl wij ons in deze romantische schetsen zoo veel immer mogelijk op zuiver geschiedkundigen grond wenschen te bewegen.

Hertog Godfried van Lotharingen, dien wij in onze schets uit de regering van graaf Dirk III hebben leeren kennen, was in de regering opgevolgd door zijn broeder Gozilo, die twee zoons had: Gozilo en Godefrid of Godfried. Hij had nog vóór zijn dood, met bewilliging van den keizer, zijn oudsten zoon, Gozilo, bestemd tot op-

volger in Opper-Lotharingen, en Neder-Lotharingen toegewezen aan zijn zoon Godfried. Deze, hoogst ontevreden met deze schikking, voedde deswege een bitteren wrok tegen den keizer. Zijn oudere broeder toch was uitermate zwak van geestvermogens, en volgens het eenparig oordeel der geschiedschrijvers volstrektelijk onbekwaam, om de teugels van het bewind te voeren. Godfried was uitermate misnoegd over deze verdeeling, want begreep — en niet geheel ten onregte — dat de keizer niet blind had moeten zijn voor de ongeschiktheid van den onnoozelen Gozilo, en dezen alzoo niet had moeten bevestigen in het hertogelijke bewind.

Godfried van Neder-Lotharingen verkropte zijne spijt niet, maar verweet den keizer openlijk deze handelwijze, en hieraan moet het misschien worden toegeschreven, dat later niet hij, maar hertog Albrecht door Hendrik over Opper-Lotharingen gesteld werd, zoodra het duidelijk bleek, dat Gozilo volstrekt onbekwaam was tot de regering.

Na de benoeming van Albrecht tot hertog van Opper-Lotharingen, ontstak Godfried in felle woede, en zwoer een duren eed, dat hij zich zelven regt zou verschaffen. Hij vatte nu de wapenen op tegen den keizer, en viel aan het hoofd van een dapper en vrij talrijk leger in Opper-Lotharingen. Hij liep het gansche land af tot aan den Rijn, en leverde hertog Albrecht een bloedigen slag, waarin deze het onderspit delfde, en zelf den dood vond: deze strijd had plaats in het jaar 1044.

Zijne vrienden beducht, dat de keizer den hem aangedanen hoon bloedig zou wreken, en bedenkende, dat Godfried op den duur onmogelijk het hoofd kon bieden aan de geduchte heirmagt, die de keizer op de been zou brengen, gaven hem den raad, om zich vrijwillig aan Hendrik over te geven. Hertog Godfried de gegrondheid hunner vrees ook zelf duidelijk inziende, deed dienvolgens den keizer weten, dat hij zich wilde onderwerpen, en zich aan zijne genade overgeven. Deze maatregel, welke den trotschen hertog veel zelfoverwinning had gekost, voldeed geenzins aan zijne billijke verwachting:

de keizer beroofde hem listig van zijne vrijheid, en hield hem geruimen tijd gevangen. Toen hij later op vrije voeten werd gesteld, zag hij spoedig, dat onderwerping hem niets baatte, en nam derhalve het besluit, om andermaal de wapenen tegen den keìzer op te vatten, ja liever op het veld van eer te sneuvelen, dan zich nogmaals aan de keizerlijke genade over te geven.

Toen hertog Godfried dit voornemen opvatte, was graaf Dirk IV van Holland ter zelfder tijd door verraad van een groot deel van zijn gebied beroofd, en zocht insgelijks naar eene geschikte gelegenheid, om bloedige wraak te nemen. Otto van Loon wees hem daarom op den staat van zaken in Lotharingen, en begreep te regt, dat hunne vereende magt meer zou kunnen uitrigten, dan ieder afzonderlijk. Dirk maakte zich met hartelijke vreugde deze gelegenheid ten nutte, en sloot eerlang een verbond met hertog Godfried, om den keizer alle afbreuk te doen, en zich zelven met geweld van wapenen te herstellen in hun verloren gebied.

Beiden verzamelden aldus een talrijk leger, en bragten dood en verderf, waar zij zich met hunne benden vertoonden. Godfried ondernam een togt tegen de stad Nijmegen, deed haar in zijne magt vallen, en stak het Valkenhof in brand, aldaar door keizer Karel den groote gebouwd. Dirk IV bragt een vliegend leger bijeen, en liep daarmeê het platte land af van de naaste bisdommen — naar alle waarschijnlijkheid Utrecht en Luik — en rigtte alom de schromelijkste verwoestingen aan, zoodat er van alle kanten groote noodkreten opgingen, welke reeds spoedig het oor des keizers bereikten.

Hendrik III had zich omstreeks dezen tijd naar Spiers begeven, waar hij in 1047 het Pinksterfeest vierde. Hier werd hij van den opstand onderrigt en ontbrandde in hevigen toorn, toen hij van alle zijden vernam, welke oorlogsgruwelen door hertog Godfried en graaf Dirk IV waren gepleegd. De eerstgenoemde werd echter inmiddels beducht voor de keizerlijke ongenade, en zond een gezantschap naar Spiers, om zijnen opstand zoo veel mogelijk te verschoonen, en het schijnt, dat zijne gezanten

er in slaagden, hem niet geheel in ongenade te doen vallen. Zoo veel althans is zeker, dat Hendrik III besloot, zijne krijgsmagt vooreerst alleen tegen den graaf van Holland te wenden, en andermaal eene talrijke vloot tegen hem deed uitrusten. Den uitslag van dezen togt zullen wij later vermelden, om voor het oogenblik ons verhaal niet vooruit te loopen, en onzen lezers te verzoeken ons goedgunstig naar Utrecht te volgen.

VI.

Vrouwenliefde en vrouwenlist.

Wij bevinden ons in de maand Junij van het jaar 1047. Het is een heerlijke dag, en de verjongde natuur, door de koesterende zonnestralen met rijke en weelderige kracht toegerust, vertoont zich in al hare hartverheffende schoonheid. Met zeer vele anderen begeven ook wij ons naar buiten, en putten zelven nieuwe kracht in het aanschouwen van velden en gewassen, die thans met oogverblindenden luister het feest hunner wedergeboorte vieren. Zacht kronkelend beweegt zich de heirbaan voort, ligt bedekt met fijn korrelig zand, dat als millioenen gouden stippen de stralen der zon terugkaatst, en het oog door al dien schitterenden luister ter zijde doet dwalen, waar het met onbeschrijfelijk welbehagen rust op het heerlijk groen gebladerte, dat den wandelaar vriendelijk toelonkt, en zich voor den zoelen westewind zachtkens neerbuigt, als om hem met vriendelijken wenk uit te noodigen van zijn togt te poozen, en zich neer te zetten onder het lommer, dat rust en vrede ademt, en ieder noodt tot stil en innig genot, als sprake het van

die kalme vreugde, welk slechts een goed geweten schenken kan.

Ook wij volgen deze noodiging tot poozen, welke het gebladerte ons door zijn liefelijk geruisch schijnt toe te fluisteren, en zetten ons neer aan den voet van een kleinen heuvel, zoo schoon getooid met heerlijk mos; en terwijl wij met volle teugen de zoele zomerlucht inademen, en den blik met hooge bewondering om ons heen laten weiden, bespeuren wij, dat wij hier niet alleen zijn, maar ons bevinden in de nabijheid van een paar oude vrienden.

Een krijgsman van krachtigen bouw zit insgelijks op dezen heuvel, werwaarts een jeugdig makker hem heeft geleid; doch zijn oog blikt niet meer met verrukking op het heerlijk tafereel, dat zich heinde en ver ontplooit; somber staart hij voor zich heen, en het is blijkbaar, dat zijne gedachten afwezig zijn, en hem voor ieder genot onvatbaar maken. Diepe voren staan hem op het voorhoofd gegroefd; de spieren van het gelaat zijn bijna onafgebroken in trillende beweging, en verraden den inwendigen angst, die den krijger foltert, en hem in weinig tijds zoo schromelijk heeft verouderd. De jongeling, die voor hem staat, en insgelijks het krijgsmansgewaad draagt, heeft een edel en open voorkomen, en houdt den blik met diep medelijden op den ouden man gevestigd. Ook hij, hoe jong nog in jaren, heeft reeds in menig opzigt den bitteren kelk geledigd, die het leven ons gewoonlijk eerst later aan de lippen brengt, en dit is oorzaak dat zijn voorkomen de trekken mist der jongelingsvreugde en vrolijke opgewondenheid, die gewoonlijk aan dezen ouderdom eene zoo eigenaardige bekoorlijkheid geven.

Onze lezers hebben ongetwijfeld de beide personen herkend: de oude Maarten zit op dien heuvel, zijn trouwe zoon Willem staat voor hem, en ziet hem aan met groote droefheid. Wat hij zoo zeer vreesde, is gebeurd: Maarten, eene prooi van zijn bijgeloovigen angst, innerlijk geheel overtuigd, dat de booze geest hem bij levenden lijve ten tweedemale met zijn klaauw heeft aangeraakt, lijdt aan verstandsverbijstering en wel in zulken graad, dat

niemand meer hoopt voedt op zijn herstel. Vergeefs werd de hulp van geestelijken ingeroepen; dezen verklaarden zijne klagt voor dwaasheid en zotternij, en hadden daardoor de kwaal nog verergerd. Vergeefs drong men bij hem aan, dat hij een geneesheer zou raadplegen, en telkens als daarvan gesproken werd, schudde de oude Maarten treurig het hoofd, als wilde hij te kennen geven, dat de arts wel het ligchaam genezen, maar zijne ziel onmogelijk redden kon; en toen Willem zijn vader eenmaal bezwoer, om hem ter liefde een geneesheer te raadplegen, verviel de oude man, die toch anders zijn eenigen zoon zoo zielslief had, tot razernij, dreigende zich zelven van het leven te zullen berooven, indien men hem daartoe nog eenmaal aanzocht, zoodat Willem dit ook niet meer durfde wagen. Er bleef den armen jongen slechts ééne hoop over, namelijk dat dagelijksche beweging in de vrije lucht de nevelen voor zijnen geest zouden verjagen, en met trouwe kinderliefde vervulde hij zijn pligt, en vergezelde den ouden man dagelijks; hij bragt hem gewoonlijk naar buiten, liet hem meestal neerzitten op denzelfden heuvel, waar hij vroeger Ottelijne met haren vader had bespied, en gaf zich dan over aan den stroom zijner eigene gewaarwordingen, welke hem vaak evenveel kwelling baarden, als Maarten leed door zijne krankzinnige verbeelding. Doch ook dit mogt niet baten, en met innige smart moest Willem ontwaren, dat zijn vader bij den dag afnam, en hij weldra alleen zou staan in de wereld, zonder in staat geweest te zijn, het schrikkelijk lijden van den ouden krijgsman ook maar eenigzins te verzachten.

Reeds had Willem op dezen morgen ettelijke malen gepoogd zijn vader opmerkzaam te maken op den heerlijken aanblik der natuur, of althans eenig antwoord uit hem te lokken; maar het was alles vergeefsch, en thans stond hij zwijgend daar, starende met kwellend verdriet op die uitgeteerde trekken, welke nog vóór weinig tijds spraken van heldenmoed en reuzenkracht. Maarten was met groote moeite aan den heuvel gekomen, en zou ongetwijfeld neergezegen zijn, indien hij den krachtigen

steun van Willem had ontbeerd. Doodelijk vermoeid zat hij thans neer; maar toch vond hij geene rust, en de angst, die zijn gefolterd hart kwelde, was als een smeulend vuur, dat zijn afgetobt ligchaam zigtbaar verteerde.

Plotseling evenwel blikte hij op, zag Willem in het mannelijk oog, waarin een droeve traan parelde, en streek zich herhaaldelijk over het voorhoofd; toen vatte hij hem bij de hand, en drukte die met zijne gewone teederheid en liefde.

»Wat is er met mij gebeurd, mijn lieve jongen!" vroeg hij. »Waarom ben ik hier? Hoe kom ik hier, en waarom zit gij niet naast mij, mijn Willem? Heb ik lang geslapen? Gij zijt stellig nu eerst gekomen, niet waar, mijn kind? Want anders had gij mij wel gewekt uit mijn vreesselijken droom! Het is mij zoo vreemd, Willem! Mij dunkt, dat ik u in lang niet gezien heb! En dit is toch niet mogelijk; want mijn Willem kan toch niet zoo lang buiten zijn vader leven!"

Tranen van dankbaarheid rolden nu Willem over de wangen, en met beide armen zijn vader omklemmende en aan zijn hart drukkende, riep hij in vervoering uit:

»Heb dank, goedertieren God? mijn vader herkent mij!"

Verbaasd zag Maarten op bij dezen uitroep, en geruimen tijd bleef hij in diep gepeins verzonken. Willem durfde hem niet storen, en sloeg hem met nameloozen angst gade; maar de blikken zijns vaders hernamen de uitdrukking der sombere ijlhoofdigheid niet, en meer en meer gerustgesteld, wachtte hij, tot zijn vader weer zou beginnen te spreken. Eindelijk hernam deze:

»Ja, mijn God! Willem, gij hebt gelijk! Ik heb u al dien tijd niet gekend, en toch kende ik u wel degelijk, mijn kind! Ik begin allengs weer geheel tot bezinning te komen! Mijne ijlhoofdigheid is geweken! Ja, ja, ik weet het nu duidelijk en goed, ik verloor mijn verstand in de kerk toen ik bij het heengaan den duivel meende te zien: denzelfden duivel, die mij vroeger dien houw over het gelaat heeft gegeven. Wat is dit alles lang geleden, Willem! Dat wil zeggen, mijn

jongen! dat ik een gevoel heb, alsof ook die laatste ontmoeting al jaren lang geleden is; maar ik weet het wel beter, mijn kind! Maak u niet ongerust; want mijn geest is niet beneveld meer! Ik herinner mij nu ook, dat gij altijd bij mij waart, en een allerakeligst leven hebt gehad! Maar gij moet het mij vergeven, mijn beste jongen! want vader had het nog veel erger, en leed ware hellepijn in zijne ijlhoofdigheid! En ik had u toch even lief, Willem! maar mijn hart kon zich niet uiten, ik weet niet waarom, en ik kon u zelfs met geen handdruk loonen voor uwe liefde en trouwe verzorging. Zelfs toen gij mij gebeden hebt, om een geneesmeester te ne men, heb ik u boosaardig en met woeste drift afgewezen, en toch hebt gij vader niet verlaten! Dat loone u de hemel, Willem! Maar ik zou hetzelfde voor u gedaan hebben, Willem! en dit weet ge even goed als ik zelf, niet waar, mijn jongen! God dank! de bange tijd is voorbij, en de duivel is van den ouden Maarten geweken!"

Afgemat leunde Maarten tegen Willems borst, en moest een geruimen tijd rusten, vóór hij weer eenigzins tot adem kwam; toen echter vertoonde zich eenig ongeduld bij den ouden man, en zeide hij:

»Ik bid u, Willem! laat ons nu gaan! Och, ik verlang zoo onuitsprekelijk naar onze woning, waar de oude Maarten eigenlijk zoo lang niet geweest is als hij in zijne ijlhoofdigheid meende door den duivel bezeten te zijn. Ons huisje moet mij nu spoedig terugzien als den ouden Maarten van vroeger, en dan eerst kan ik rusten. Kom, beste jongen! alles dringt en drijft mij zoo naar huis! Ik zal op u steunen, en wie weet of gij u niet verwondert, dat de beenen mij nog zoo goed willen dienen."

Willem kon zich het natuurlijk verlangen zijns vaders zeer goed verklaren, en was terstond bereid, om huiswaarts te keeren. Met moeite rees Maarten op; maar zijne vurige begeerte gaf hem nieuwe kracht, en ofschoon hij den arm zijns zoons niet missen kon, ging hij toch met driftige schreden voorwaarts. Het was een aan-

doenlijk gezigt, hoe beiden daarheen gingen, de vader steunende op den teerbeminden zoon, van wien hij den liefdevollen blik niet afwendde, dan alleen om dien met eene wonderbare uitdrukking ten hemel te slaan, en de zoon, wiens gelaat schitterde van dankbare vreugde, dat de zielsziekte des vaders zoo plotseling was geweken.

Vaak moest Maarten een oogenblik stilstaan om adem te scheppen, en dan toonde het hijgen zijner borst duidelijk, dat zijn ongeduld hem aandreef meer te doen, dan zijne krachten veroorloofden; maar zoodra hij wat lucht kreeg, ging hij ook terstond weer voort, en toen hij eindelijk voor zijne woning stond, teekende zijn gelaat het innigste genoegen. Daar zat hij dan weer in den ouden stoel, als de oude Maarten, en zag zijn jongen zoo teeder aan; wel was hij aanvankelijk te afgemat om te spreken; maar grenzenlooze liefde straalde uit zijne blikken, en meer dan alle woorden zeide de hartelijkheid, waarmeê hij Willems hand in de zijne geklemd hield, en haar nog vaster aan zijn boezem drukte, toen Willem hem met een stuk brood en eene teug bier wilde laven. Hij schudde het hoofd: Willem mogt niet opstaan van zijne plaats; hij had behoefte aan spijs noch drank; zijne eenige behoefte bestond daarin, Willems hart tegen het zijne te voelen kloppen. Eindelijk sloeg hij zijne oogen ten hemel, en sprak met luider stem:

»Algoede, barmhartige Vader daarboven in den hemel! Ik dank U voor alle zegeningen, die ik van U mogt ondervinden, vooral daarvoor, dat Gij mij dien braven, lieven zoon hebt geschonken, die mij zoo trouw verzorgt! O, blijf hem bij met Uwe barmhartigheid en genade, en wees Gij zijn troost en hulp in leven en in sterven!

»Kniel thans neer, mijn geliefde zoon! en dank ook den hemelschen Vader, die mij genadiglijk bevrijdt van mijne banden. Zegenend rusten mijne handen op uw hoofd, dierbaar kind! Blijf braaf en vroom, zoo als gij altijd waart! Vriendelijk zij u het leven, mijn lief kind! en zacht zij u eenmaal de ure des doods. Amen!"

Nog voelde Willem zijns vaders trillende handen op

het hoofd; maar toen Maarten zijn gebed had uitgesproken, beefden zijne handen niet meer. Willem ontwaarde hoegenaamd geene beweging meer; het werd hem zoo vreemd en zoo bang om het hart. Nog eenige oogenblikken bleef hij geknield voor zijn vader liggen; doch zwaarder en zwaarder drukten diens handen zijn hoofd, en doodelijk ontsteld stond hij behoedzaam op; Maartens armen vielen loodzwaar neer; eene onbeschrijfelijk kalme rust stond op zijn wezen uitgedrukt; de groeven waren verdwenen van het voorhoofd; zijne borst hijgde niet meer; zijn hart had opgehouden te kloppen: de oude Maarten was niet meer! Tot volle bezinning teruggekeerd, had hij in zijne laatste oogenblikken hier beneden reeds een voorsmaak van den hemel; zijn geliefd kind zegenende en aanbevelende aan Gods vaderhoede, was hij zacht afgescheiden zonder bangen strijd, zonder een enkelen zucht, geheel vertrouwende op den Heer, Wien zijne stervende lippen zijn aangebeden kleinood hadden aanbevolen! Dit was het ongeduld dat hem naar zijne woning dreef! Daar moest de oude Maarten sterven, daar alleen met zijn kind, hetwelk knielende in het ootmoedig gebed den zegen des scheidenden vaders zou ontvangen. Gods barmhartigheid schonk hem dit zalig einde, en verdreef in zijne laatste oogenblikken de wolken, die zijn geest benevelden!

Roerloos van schrik en met vlijmenden weemoed in het hart bleef Willem op den ontslapene staren, tot dat een stroom van tranen lucht gaf aan zijn diep geschokt gemoed. Daarna knielde hij nog eenmaal bij het dierbaar lijk, en dankte God, die zijn armen vader een zoo genadig einde had verleend. Toen legde hij bij diens lijk de plegtige gelofte af, dat hij den zegen zijns stervenden vaders nooit onwaardig worden zou, en getroost en gesterkt door het hartgrondig gebed, rees de edele jongeling op, om de pligten te vervullen, die hem door de kerk geboden waren, en den ouden Maarten eene rustplaats te bereiden in gewijde aarde.

Algemeen werd Maarten door zijne krijgsmakkers betreurd en vooral door Otto, die zeer veel in hem verloor,

en allen deelden hartelijk in de smart van Willem, die reeds op jeugdigen leeftijd hunne hoogachting en genegenheid bezat. Willem betreurde zijn vader diep en innig, maar misgunde hem de rust niet, welke hem wegens zijn beklagenswaardig en vreesselijk lijden van den laatsten tijd niet misgund mogt worden. Daartoe had hij zijn vader altijd te lief gehad, en voor diens waarachtig heil was hem geen gemis te groot.

Reeds lang hebben wij Ottelijne uit het oog verloren; buiten kijf zijn onze lezers verlangend, om het een en ander van haar te vernemen, en gaarne voldoen wij aan hunne begeerte, daarbij tevens den loop onzer schets gereedelijk volgende.

In een weinig bewoond gedeelte van Utrecht leefde eene zuster van Otto, de bejaarde vriendelijke vrouw, aan welker zorg Ottelijne was toevertroud, en wier huisgenoot zij reeds eenigen tijd geweest is. Zij bewoonde een klein en nederig huis, dat slechts uit twee vertrekken bestond; maar ofschoon het inwendige eigenlijk geheel beantwoordde aan het uiterlijk, zoo maakte het toch geen onaangenamen indruk door den grooten eenvoud gepaard aan onberispelijke reinheid en orde. De bewoonster genoot nog eene goede gezondheid, en verrigtte haren huiselijken arbeid steeds met het meeste genoegen. Hare ongekunstelde leefwijze bleef iederen dag dezelfde, even als de dagelijksche verrigtingen; regelmaat en orde, eenvoudigheid en zindelijkheid voerden in de kleine woning den schepter, en gaven aan alles eene zekere behagelijkheid, die ieder onwillekeurig gevoelde, als hij eene poos bij de oude vrouw vertoefde.

Hoe zeer verschilde deze verblijfplaats van de woning, die Ottelijne nog niet lang geleden in Dordrecht had verlaten! Welk hemelsbreed onderscheid in hare omgeving van toen en nu! En toch was in waarheid het verschil tusschen Ottelijne van toen en de tegenwoordige huisgenoot van Ottoos zuster nog veel grooter.

In Dordrecht zat graaf Lamberts dochter in blijde hoop te staren op een trotsch verschiet, en zwol haar de borst van vreugde, als zij zich voorstelde, hoe zij opper-

magtig heerschen zou aan de zijde van den man, dien zij door gehuichelde liefde en deugd aan zich had weten te kluisteren. Haar hart kende geene andere drijfveêren, dan die van eigenbaat en voldoening harer heerschzuchtige plannen, voor boosheid noch list terugdeinzende, om hare oogmerken te bereiken. Gekunsteld en berekend was ieder woord, elke daad, en zij door hare weergalooze schoonheid boven alles gevaarlijk.

In Utrecht vinden wij dezelfde Ottelijne terug als eene eenvoudige dienende maagd, tevreden met haar lot, dagelijks hare gebreken afleggende, dagelijks toenemende in goede hoedanigheden en deugden. Zij leeft niet meer voor eerzucht en grootheid; zij jaagt niet meer naar den rang eener gravinne van Holland! Nederige eenvoud, boetvaardige ootmoed zijn in haar hart geslopen; zij draagt een kleed van grove stof, houdt zich bezig met geringe werkzaamheden en dienstbetooningen, en voedt eerbied voor de oude vrouw, wier taak zij deelt, die zoo ver beneden haar staat in rang en stand, en toch zoo ver boven haar verheven is door deugd en trouw, door adeldom van ziel en zin. Zij huichelt geene liefde, maar aanbidt in stilte den edelen jongeling, die haar als 't ware met het staal in de vuist heeft gedwongen, hem te volgen en onvoorwaardelijk te gehoorzamen, en de eenige hoop, die zij koestert, het eenige doel, waarvoor zij leeft, bestaat hierin — de genegenheid waardig te worden van den armen weerman, die haar eenmaal beleed, welken hartstogt zij hem had ingeboezemd, doch haar tevens met ronde woorden verklaarde, hoe diep hij haar verachtte.

Bijna ongeloofelijk was deze omkeering. Even als een hoog gezwollen vloed, in fellen stroom de onstuimige golven voortjaagt, was vroeger het gemoed van Ottelijne. Er zijn geene beletselen meer voor die woedende baren, buiten hare oevers getreden en alles overstroomende met niet te keeren geweld. Dood en verderf brengen zij overal, en slepen in hare ijzingwekkende woeling alles met zich, elk harer aanvallen kenmerkende door verwoesting en verdelging. Zij hooren geenen angstkreet, die vreesselijke baren; met donderend geluid versmoren zij de jam-

mertoonen der ongelukkige offers, en bekommeren zich om vlijmende weeklagt noch akelige doodstuip. Alles wat nog leeft vlugt in radeloozen angst voor dien meêdoogenloos voortzwependen vloed des verderfs. Maar plotseling spreekt de stem der Almagt: »tot hiertoe en niet verder!" En op hetzelfde oogenblik is het geweld gestuit; met spattend schuim bedekt keeren de baren terug binnen hare oevers; het doorgebroken water ontlast zich, vergadert in stilte en verbergt zich onder de aarde, als zich schamende over gepleegde gruwelen, en weldra vliet de ijzingwekkende stroom daarheen, kalm als het onschuldig gemoed, met effene oppervlakte, als heerschte er eene eeuwige rust op den diepen bodem. De vlijtige landbouwer tijgt aan het werk, God dankende voor zijn wonderdadig behoud; want tien- en honderdmaal vruchtbaarder is het omliggende veld, en weldadiger alzoo de rijke zegen, dan gruwzaam de verwoesting. Met noeste vlijt wordt het zaad vertrouwd aan den schoot der aarde, en als de oogsttijd nadert, juichen de kinderen en danken de ouders knielend den Algoede voor den grooten overvloed, die Hij hun schenkt.

Zoo ook had eene hoogere stem tot den stroom der verderf ademende hartstogten in Ottelijnes gemoed gesproken: »tot hiertoe en niet verder!" De storm was bedaard; kalmte zetelde in haar hart, en het zaad van deugd en liefde viel daar in een diep doorploegden akker, dragende de rijkste vruchten voor het heil harer onsterfelijke ziel.

Wij vinden thans Ottelijne in een schamel vertrek, waar echter de grootste zindelijkheid heerscht. Zij houdt zich onledig met het naaijen eener grove stof, terwijl de oude zuster van Otto van tijd tot tijd een liefdevollen blik op haar vestigt, en haar vaak met de nieuwsgierigheid, aan bejaarde lieden eigen, vraagt naar de bijzonderheden der leefwijze en manieren der edelen. Ottelijne verhaalt haar vriendelijk en geduldig telkens weer dezelfde zaken, en schept er haar genoegen in, dat de oude vrouw vreugde heeft aan haar gesnap. Doch menigmaal ziet zij toch naar de deur, ten teeken hoe onge-

duldig zij naar iemands komst verlangt, maar geeft echter geen blijk van onrust, en zet haar gesprek welwillend voort.

Eindelijk wordt de klink opgeligt, en terwijl haar een blijde uitroep van verrassing ontsnapt, treedt Willem binnen, reikt der oude vrouw vriendelijk de hand, en brengt Ottelijne zijn beleefden groet. Zijn gelaat, zoo open en edel, heeft eene droeve uitdrukking, en dikwerf ziet men hoe zijne oogen vochtig worden; want telkens denkt hij aan het afscheid van zijn stervenden vader, en gevoelt zich eenzaam en verlaten op de wereld.

Ottelijne ziet hem aan met een hoogen blos op de kaken, maar slaat weldra het oog verlegen naar den grond; want zijn beleefde groet zegt haar duidelijk, hoe groot een afstand hem nog scheidt van haar, en hoe weinig zij nog durft hopen, dat hij haar ooit de zijne zal noemen.

»Het verheugt mij, Ottelijne!" begon hij, »wanneer ik uw tevreden gelaat aanschouw, ofschoon gij hier een eentoonig leven leidt en zoo armelijk nog bovendien! Geloof mij, gaarne zond ik u terug naar uwen vader! Wel pijnt mij uw verblijf onder ons schamel dak; maar ik mag u de vrijheid nog niet hergeven; waar eer en pligt spreken, daar moeten andere gevoelens zwijgen."

»Ik leef hier gelukkig, Willem! en verlang geen oogenblik naar vroegere tijden. Ik ben verheugd, als ik berigt van u ontvang, dat mijn vader gezond is, en ongedeerd uit den slag terugkeerde; maar nu eenmaal een beter gevoel in mij ontwaakt is, verkies ik met geheel mijne ziel een grof gewaad en een goed geweten boven vorstelijken tooi en booze neigingen. Ik acht en bemin als eene moeder de brave vrouw wier woning ik mag deelen, en zoo veel ik kan tracht ik dagelijks haar te te evenaren in werkzaamheid, godsdienstzin, tevredenheid en menschenliefde! Geloof mij, indien gij mij kwaamt aankondigen, dat ik vrij was, en gaan kon werwaarts ik wilde, dan zou ik u op mijne knieën bidden: laat mij hier, en verdrijf mij niet uit deze eenvoudige smettelooze omgeving, die thans al mijn geluk uitmaakt! O, stoot mij niet van u, en vergun mij het onwaardeerbare geluk

u te zien, aan wien ik meer dan mijn leven — de redding mijner ziel te danken heb!"

»Spreek niet aldus, Ottelijne!" hernam Willem, op diep ontroerden toon. »Gij weet, welken hartstogt ik eenmaal voor u opvatte, en wat mijne ziel eenmaal vervult, kan nooit daaruit verwijderd worden. Maar zoo lang ik u niet achten kon, bestond er geen gevaar voor mij, dat ik mijn gansche levensgeluk afhankelijk zou maken van de verwezenlijking dier liefde; maar thans, nu ik u mijne achting niet onthouden kan, en ik zoo levendig gevoel, waarom er in den hemel meer vreugde is over één zondaar, die boete doet, dan over negenennegentig regtvaardigen, die de boete niet behoeven, nu moet ik u telkens toeroepen: spreek niet zoo, Ottelijne! de dochter van den graaf van Leuven, de hooggeboren jonkvrouw moge ook al de kleeding dragen eener nederige maagd, ik zal daarom toch nooit vergeten, dat dit gewaad eene vorstentelg bedekt."

»Ja, ik ben de dochter van een graaf, gij hebt gelijk, Willem! Maar welken hoogen prijs mag ik daarop stellen, ik, die door mijn vader werd aangezocht, om misdaad op misdaad te stapelen, en met vreugde in mijn boos en ijdel gemoed mij leende tot de verfoeijelijkste huichelarij? Als de graaf, mijn vader, hoorde, dat ik berouw gevoel over mijn vroeger gedrag, en voortaan een deugdzaam leven wil leiden, dan zou hij mij verloochenen en verstooten, alsof eene vorstentelg niet leven mag voor eer en deugd! Wee mij! Ik ben eene gravendochter, en als ik knielend bid, dat ik voortaan moge leven als eene geringe maagd, die God vreest en boete wil doen voor bedreven kwaad; als ik met inspanning aller krachten mij tracht te verheffen tot den zielenadel van mijn redder, dien ik mijn leven lang wil dienen als de geringste maagd, en liefheb boven alle beschrijving; als ik mij gelukkig voel in het aanschouwen van hem, die mijn hart van de banden der zonde heeft bevrijd, dan roept gij mij meêdoogenloos toe: vergeet niet, dat gij eene gravendochter zijt! Dan pijnt gij mij fel door de herinnering: hooge geboorte legde den grond tot mijn verderf! Ik wil geen

vorstentelg langer zijn! Breng mij terug tot mijn vader, dan zal ik hem dit zeggen, en als gij terugkeert naar deze nederige woning, dan zal ik uwe kniën omklemmen, en u niet loslaten tot gij er in toestemt dat ik u moge volgen naar hier! O, gij weet niet, Willem! gij, die ieder oogenblik gerust kunt terugzien in uw schuldeloos verleden, gij weet niet, welke doodsangst mij martelt, als ik ook maar een oogenblik denk aan de mogelijkheid, om de kalmte mijns gemoeds — het hoogste heil op aarde — weer in de waagschaal gesteld te zien! Doodsangst foltert mij, als gij mij herinnert aan mijne afkomst! O, martel mij niet, Willem! stoot mij niet van u! Vergeet voor altijd, dat ik eens graven kind ben; maar zoo ik niet voor en met u leven mag, zoo laat mij dan toch voor u sterven, opdat ik met den herwonnen vrede mijner ziel moge verschijnen voor Gods eeuwigen regterstoel."

»Nog eens, Ottelijne! spreek niet aldus. Ook gij weet niet, welken strijd ik gestreden heb, en hoe ik God niet genoeg danken kan, dat ik getrouw bleef aan eer en pligt, toen mijne jeugd en onervarenheid bedreigd werden door den gevaarlijksten hartstogt. O, gij weet niet, wat ik geleden heb, toen ik u met bijna ruw geweld moest dwingen mij te volgen! En als ik nu bedenk, dat ik Ottelijne niet meer minacht, maar hare deugd op hoogen prijs stel; als ik bedenk, dat ik met vreugde mijn leven zou geven voor het uwe; als ik bekennen moet, dat zelfs het beeld mijns stervenden vaders op den achtergrond treedt, wanneer ik uw liefelijk gelaat aanschouw, dan wordt het mij onuitsprekelijk bang om het hart, en moet ik u boven alles bidden, dat gij mij zoodanige taal nooit weer doet hooren! Dan moet ik u smeeken, dat gij mij spaart, en het mij niet onmogelijk maakt, getrouw te blijven aan mijn pligt, zoo als ik bij het dierbaar overschot mijns braven vaders heb gezworen!"

En Willem wendde het hoofd af, om niet te doen zien, hoe geweldig ontroerd hij was, alsof zulks niet reeds genoegzaam gebleken ware uit den toon zijner stem. Ottelijne was echter opgestaan, knielde voor hem

neer, vatte zijne hand, en terwijl zij die met hare tranen besproeide, sprak zij plegtig:

»Ik zweer hier aan uwe voeten, dat ik voor God afstand doe van de regten mijner geboorte; dat ik in leven en sterven geen ander heil begeer, dan door u waardig gekeurd te worden u te volgen als uwe gade, en dat ik niet zal opstaan, vóór ik de beslissing van mijn lot uit uwen mond vernomen heb! Moge de Algoede in genade uw hart bewegen en u overtuigen van mijn opregt berouw, of mij het voorregt gunnen, mijn leven thans te eindigen, terwijl mijn laatste zucht gewijd is aan uw geluk!"

Eene siddering kwam over al zijne leden, en Willem werd bleek als een lijk. Roerloos stond hij daar, als een marmeren beeld, en werktuigelijk rustte zijn blik op de schoone maagd, die hem knielend bad om zijne liefde. De borst werd hem als toegeknepen, en in de plegtige stilte van het oogenblik hoorde men het angstig kloppen van zijn hart, als dreigde het bloed, de knellende wanden uiteen te scheuren, indien het niet spoedig onbelemmerd zijn loop mogt hervatten.

Toen trad de oude vrouw op het jeugdig paar aan, en sprak diep bewogen:

»Willem! ik bekleed bij u de plaats eener moeder, en met het heilig moederregt roep ik u thans toe: hef haar op uit hare knielende houding, en druk haar aan uw hart! Gij zijt beiden voor elkander geschapen, en wat God vereent, dat zal de mensch niet scheiden!"

Innig dankend zag Ottelijne haar aan, en vestigde toen een smeekenden blik op den diep geroerden jongeling. Nog altijd lag zij geknield aan zijne voeten, als verwachtte zij van hem haar vonnis; maar het woord der oude vrouw verlevendigde haren moed, en eene zalige hoop stond op haar gelaat uitgedrukt.

Willem stond nog altijd roerloos; maar zijne lippen bewogen zich zacht. De vrome jongeling bad, en riep de schim zijns vaders aan, om hem, als 't ware, een teeken te geven, indien hij mogt zondigen als hij gehoor gaf aan hetgeen hij zoo onuitsprekelijk verlangde. Toen er geen teeken kwam, meende hij, dat ook zijn afgestorven vader

deze liefde billijkte, en nu boog hij zich voorover, de smeekende boetelinge opheffende.

»Ik erken u," sprak hij op plegtigen toon, »voor de mijne, Ottelijne! Ik noem u de mijne voor God en de menschen! Mijn vader heeft ons verbond ingewilligd en mijne moeder het gezegend! Ik zal uw echtgenoot en beschermer wezen, en u met mijne borst dekken tegen elk gevaar!"

Bevend van geluk en vreugde, rees Ottelijne overeind; de gewaarwordingen, die haren boezem doorstroomden, overweldigden haar zoodanig, dat zij niet spreken kon; zij vlijde haar hoofd tegen zijne borst, en haar blik vol teederheid en liefde zeide meer, dan woorden hadden kunnen doen.

Een geruimen tijd bleef het drietal nog bijeen, en toen spoedde Willem zich voort naar den ouden Otto, om dezen deelgenoot te maken van de vreugde zijner ziel. Overstelpt door zijn gevoel, zag hij niet, dat zich op den muur tegenover de woning van Ottelijne twee gestalten afteekenden; spoedig echter bespeurde hij, dat hij achtervolgd werd, en minder bedacht op zijne eigene veiligheid dan op die van Ottelijne, bedwong hij eindelijk den storm zijner gewaarwordingen, en overleide, wat hem te doen stond. Dat Lambert van Leuven en Dirk IV alle nasporingen in het werk zouden stellen, om de verblijfplaats van Ottelijne op te sporen, en alle pogingen aanwenden, om haar te bevrijden, was natuurlijk wel te verwachten. Willem begreep dan ook terstond, dat men haar op het spoor was gekomen, en terwijl hij op hetzelfde oogenblik zijne tegenwoordigheid van geest geheel herkreeg, weifelde hij niet meer wat hem te doen stond. IJling vloog hij door eenige naauwe en donkere straten, waardoor zijne vervolgers het spoor bijster werden, en keerde toen terug naar de woning, welke hij zoo even had verlaten, wel vermoedende, dat men hem zou willen verwijderen, ten einde met meer gemak en zekerheid zijne geliefde Ottelijne te kunnen wegvoeren.

De woning binnengetreden zijnde, zag hij terstond

Ottoos zuster, en wilde naar Ottelijne vragen, toen zij den vinger op den mond leide, ten teeken, dat hij niet spreken en geen gerucht maken zou; zij fluisterde hem in het oor, dat een geestelijk heer haar had verlangd te spreken, en Ottelijne haar dringend verzocht, om niet het minste teeken van achterdocht of vrees te geven. De oude vrouw wees hem naar de deur van het vertrek, als wilde zij hem beduiden, dat hij aldaar post moest vatten, om des noods terstond bij de hand te wezen, om Ottelijne te verdedigen. Willem volgde dezen wenk, en verstond thans duidelijk, wat er binnen gesproken werd.

»Het is mij onverklaarbaar," sprak eene mannenstem, »dat ik Ottelijne van Leuven in dit gewaad en onder zulke omstandigheden terugvind, terwijl hare oogen van vreugde en tevredenheid stralen."

»De schrijver en handlanger van bisschop Waso behoeft geenszins te zeggen wat hij in Ottelijne van Leuven opmerkt, maar haar veeleer bekend maken met den last, waarmeê hij tot haar gezonden wordt."

»Het was mijne bedoeling niet u te beleedigen, jonkvrouw!" klonk stotterend het antwoord.

»Schrijvers en dienaren kunnen mij niet beleedigen! maar wat is uw begeeren?"

»Ik heb in last, om u te bidden mij onmiddellijk te volgen. De bisschop zelf is in de stad, en heeft niet dan met de grootste moeite uw spoor kunnen ontdekken. Tot hem moet ik u geleiden."

»Heeft de bisschop het hoofd verloren, dat hij mij op dit uur onder zulk armzalig geleide deze woning zou willen doen verlaten? Of weet misschien uw meester nog niet, in wiens magt ik mij bevind? Er is, dunkt mij, toch reeds tijd genoeg verloopen, om naauwkeurig ingelicht te zijn, aangaande hetgeen met mij voorviel! Zeg aan bisschop Waso, dat ik hoogere gedachte had van zijne scherpzinnigheid, en ik mij zelve beter zal weten te redden, dan hij daartoe schijnt in staat te zijn."

»Mijn last luidt echter zeer bepaald, mejonkvrouwe! en het zou mij hoogst bedroeven, indien ik geweld moest gebruiken, en u dwingen mij te volgen!"

Thans barstte Ottelijne los in een schaterlach, waarmeê zij wellligt hare inwendige ongerustheid zocht te verbergen, en hernam met nadruk:

»Spreek niet zoo luid van geweld, want gij kent de plaats niet, waar gij u bevindt. Bij het minste gerucht overvallen u de bisschoppelijke weermannen, die mij dag en nacht heimelijk omringen, en bedenkt dat alles reeds bekend is. De plannen van den graaf, mijn vader, en den bisschop, zijn vriend, kennen zij; de moord door u gepleegd is geen geheim meer, en ik heb alle krachten in te spannen, om den storm te keeren, die over al die hoofden dreigt los te barsten. De monnik, aan wien gij vergif hebt toegediend, en dien men dood waande, is als het ware herrezen uit het graf, en het kost mij slechts één woord of hij staat hier voor ons, om u uwe geregte straf te doen ondergaan. Onophoudelijk wordt hier wacht gehouden, en terwijl men mij niet meer verdenkt, lever ik u veeleer over, dan mij zelve in de waagschaal te stellen. En daarom zeg ik u, verlaat mij terstond, en waag het niet mij andermaal onder het oog te treden, of ik maak gerucht, en gij zijt verloren."

De schrijver was echter geenszins de man, dien men zoo terstond schrik kon aanjagen, en maakte derhalve geene toebereidselen tot zijn vertrek; maar naauwelijks had Ottelijne gesproken, of de deur werd geopend, en een jeugdig weerman vertoonde zich met een bloot rapier, trad op den bisschoppelijken handlanger toe, en vroeg eerbiedig aan Ottelijne:

»Wat beveelt gij, mejonkvrouwe! dat geschiede?"

De huurling verbleekte van angst en ontzetting, viel op de kniën, en smeekte om genade. Ottelijne zag hem verachtelijk aan, en sprak:

»Voor ditmaal zij u het leven geschonken; maar verwijder u terstond, en draag zorg, dat ik niet weer door een vreemdeling gestoord worde, tenzij voorzien van een keizerlijken lastbrief."

De schrijver dankte voor zijn lijfsbehoud, en vloog ter deure uit; spoedig vond hij de beide anderen, die Willem gevolgd waren, maar zijn spoor verloren hadden, en

zeide hun, dat de geheele woning door bisschoppelijke weermannen was omringd, en hij het behoud van zijn leven slechts aan de voorspraak van Ottelijne te danken had. Een van die beide mannen echter schudde het hoofd, en vroeg hem omstandig naar hetgeen hem was wedervaren.

»Hum!" sprak hij in zich zelven, »de zaak is mij niet duister. Zij heeft het hoofd verloren, en eene dwaze liefde voor den jongeling opgevat, en de lafaard is voor dien éénen weerman gevlugt, die ons door het duister misleidde, en de woning weer insloop. Het wordt een strijd tegen vrouwenliefde en vrouwenlist; maar in zulken kamp weet ik ook de wapenen te hanteren, en het zal weldra blijken, wie de overwinning behaalt! In allen gevalle zal zij toch stellig haren vader niet verraden, en daarom is er voor het oogenblik geen gevaar."

Hij, die aldus bij zich zelven sprak, was niemand anders dan bisschop Waso zelf; maar hij hield zijne gedachten voor zich, en vergenoegde zich met tot de beide anderen te zeggen, dat de onderneming te hagchelijk was, en zij haar voor 's hands zouden laten rusten.

Willem wilde dien nacht de wacht blijven houden voor het vertrek der beide vrouwen; maar Ottelijne deed hem inzien, dat er nu hoegenaamd geen gevaar te duchten was, en verzocht hem dringend, om zich niet noodeloos van zijne nachtrust te berooven. Op hare aanhoudende bede verliet hij de woning, en begaf zich naar den ouden Otto, wien hij zijn wedervaren omstandig meêdeelde en beloven deed, dat hij hem den volgenden morgen naar Ottelijne zou vergezellen. Toen eerst zocht hij zijne legerstede op, beval zijne ziel in de handen des Almagtigen, en viel weldra in een gerusten slaap.

Den volgenden dag begaf Willem zich met Otto naar de woning der beide vrouwen, en onderhield zich met hem onderweg over het gebeurde van den vorigen avond; het was toch natuurlijk, dat eene bange vrees hem beving, wijl de graaf van Leuven en de bisschop de wijkplaats van Ottelijne hadden weten uit te vorschen. Otto troostte Willem, en maakte hem te regt er opmerkzaam

op, dat Ottelijne zich in Utrecht bevond, en de vijanden van den keizer aldaar niet ligt geweld zouden plegen. Het was hun buitendien ook ondoenlijk, om der jeugdige graventelg eene andere verblijfplaats aan te wijzen, zoodat er aan geene andere plannen te denken viel, en Willem voor 's hands slechts moest verdubbelen in waakzaamheid en beleid. Vriendelijk voegde Otto er bij:

»Ook hebt gij mij reeds zoo veel verhaald van hare gevatheid en tegenwoordigheid van geest en daarvan zelf gisteren nog een zoo duidelijk bewijs gehad, dat gij, naar mij dunkt, ook van dezen kant niets hebt te vreezen. Ik ben thans inderdaad nieuwsgierig, om de schoone maagd te zien, die zelve u tot echtgenoot gekozen heeft, en wijl in haar hart geene boosheid meer schuilt, verlang ik zelfs, haar mijn gelukwensch te komen brengen."

Beiden naderden nu de nederige woning van Ottoos zuster, en toen zij binnentraden, vloog Ottelijne met al het vuur der liefde in Willems armen, en zag niet eens, dat een oude snorrebaard hem vergezelde.

Willem drukte haar een vurigen kus op het voorhoofd, en zeide:

»Zie hier, Ottelijne! mijn tweeden vader, aan wien wij beiden de duurste verpligting hebben."

Met den aanvalligsten glimlach op het gelaat, wendde de jonge maagd zich tot Otto, en wilde zich in zijne welwillendheid aanbevelen; doch naauwelijks had deze haar aangezien, of hij was als verstomd, en niet in staat een enkel woord te spreken. Willem stond de verwondering op het gelaat te lezen, en Ottelijne, die den ouden krijgsman voor het eerst in haar leven had gezien, toen zij bij hare aankomst door Willem in zijne woning was gebragt, bleef verlegen haar oog op Otto vestigen, in bange verwachting, wat toch wel de oorzaak van deze zonderlinge ontmoeting zijn mogt.

»Mijn God!" stamelde Otto half luid, »het is niet mogelijk! en toch kunnen mijne oogen niet liegen! Hetzelfde wezen, dezelfde trekken, dezelfde uitdrukking in blik, houding en gebaar! Zonderling, zonderling!"

Nog eenige oogenblikken bleef hij mijmerend op Otte-

lijne staren, en sprak toen met bewogen stem tot haar;

»Vergeef mij, edele maagd! dat ik zoo hevig ontroer door de uitdrukking van uwe wezenstrekken; maar de wonderdadige overeenkomst tusschen uw gelaat en dat eener vrouw, die mij eenmaal dierbaar was boven alle beschrijving, heeft mij zoodanig getroffen, dat ik niet bij magte ben, uw vriendelijken groet naar behooren te beantwoorden. Vergeef daarom den ouden man, die buitendien weinig meer gewoon is, vriendelijke woorden te spreken, en vergenoeg u voor 't oogenblik met de betuiging, dat ik u ter wille van den braven jongen weerman, dien gij tot uwen echtgenoot begeert, hartelijk zal liefhebben, en zoo lang ik leef u beiden een vader wezen. Gij moet echter van uwe zijde den stuggen oude voor lief nemen, en u troosten met de gedachten, dat bitter zielsleed mij zoo stroef gemaakt heeft, en ik het innerlijk toch niet kwaad meen."

Ottelijne schonk hem hartelijk vergiffenis, en reikte hem de fijn gevormde hand, die hij met zigbare ontroering drukte, op nieuw binnen 's monds mompelende:

»Ook dezelfde handen; hoe zonderling!"

Otto en Willem namen thans plaats, en overleiden nu met Ottelijne, wat hun verder te doen stond. Ottelijne verklaarde, dat zij vastelijk besloten had, haren vader ronduit bekend te maken met al het gebeurde, en hem te zeggen, dat zij den man harer keuze, die haar tot deugd en pligt had teruggebragt, zou huwen, afstand doende van alle regten, waarop hare geboorte haar aanspraak kon doen maken; zij verzekerde, dat de graaf haar genoeg kende, om te weten, dat niemand haar van een eenmaal genomen besluit zou kunnen terugbrengen, zoodat deze zelfs geene poging zou aanwenden, om haar tot andere gedachten te brengen; echter wilde zij den brief schrijven in den toon van den kinderlijken ootmoed, die haar tegenover haren vader voegde, en hem dringend verzoeken, haar zijn vaderlijken zegen niet te weigeren.

»Maar," zeide zij, terwijl hooge geestkracht hare woorden bezielde, »indien mijn kinderlijk smeeken geen ingang vinden mogt, en mijn vader mij wreed verstoot, zal ech-

ter zijn ongeregte toorn mij niet doen wankelen in mijn besluit! Dan zal ik treuren over de verloren liefde mijns vaders, maar mij niettemin gelukkig prijzen, dat ik het goede deel heb gekozen, en mij het onwaardeerbaar heil was beschoren, Willems liefde en achting te verwerven."

»Braaf gesproken," zeide Otto. »De regte weg is de beste, en uw voornemen keur ik in ieder opzigt goed. Mijn raad is niet te wachten met schrijven, maar zulks nog heden te doen. Hoe ook het antwoord moge luiden, acht ik het wenschelijk, dat uw huwelijk spoedig worde voltrokken. Ook Willem wordt alligt weer ten strijde gezonden, en het is beter, dat de echtvereeniging dan reeds is voltrokken. Wat de oude Otto voor zijne kinderen doen kan, zal hij gaarne doen, en blijde wezen, dat zijne overgegaarde penningen zoo goed besteed zullen worden."

Willem had natuurlijk niets tegen dit plan in te brengen, en Ottelijne zette zich onmiddellijk neder, en schreef een brief aan graaf Lambert, die inderdaad van hare kinderlijke liefde en ootmoed overvloeide, ofschoon hij tevens alle blijken droeg, dat haar besluit onherroepelijk genomen was.

Nadat Otto en Willem hun afscheid hadden genomen, hoopte de laatste, dat Otto zijne nieuwsgierigheid bevredigen zou, en hem verhalen, wat hem zoo geweldig getroffen had, toen hij Ottelijne zag; maar Otto bewaarde hierover het stilzwijgen, en Willem was te bescheiden, om hem te vragen naar hetgeen hij hem niet uit eigen beweging scheen te willen meêdeelen.

Wij laten thans het drietal over aan hunne verschillende gewaarwordingen, om eenige oogenblikken te verwijlen in Luik, waar wij den bisschop Waso in eene regt verdrietige stemming vinden.

Waso had in Utrecht zijne nasporingen met zoo veel sluwheid in het werk gesteld, dat hij, zoo als wij gezien hebben, weldra wist, waarheen Ottelijne gebragt was. Toen zijn handlanger haar gesproken had, vermoedde de bisschop terstond, hoe het met de zaak gesteld was, en wij weten, dat hij zich niet bedroog, maar de waarheid

juist gegist had. Terwijl hij op middelen peinsde, om list met list te keer te gaan, en Ottelijne tot andere gedachten te brengen, werd hem berigt, dat hij zich in allerijl naar zijn bisdom moest begeven, waar de benden van Hollands graaf schromelijke verwoestingen begonnen aan te rigten. Met angst en vrees spoedde hij zich naar Luik, tevens een bode afzendende naar zijn vriend Lambert, om diens bescherming in te roepen.

Hij vond bij zijne terugkomst het platte land van zijn bisdom in wee en jammer gedompeld, en ofschoon graaf Lambert aan zijn verzoek voldeed, en eene bende krijgsknechten zond, konden zij den getergden moed van Dirk IV niet beteugelen, en werden zij weldra op de vlugt geslagen. De graaf van Leuven durfde voor het oogenblik zijn eigen gebied niet verlaten, en zou stellig den hollandschen krijgslieden een geduchten tegenstand geboden hebben, indien zij een aanval op zijne landen hadden ondernomen, en eerst toen dit gevaar niet meer te vreezen was, bragt hij zijn vriend een bezoek, eensdeels om hem te troosten over de geleden verliezen, en ten anderen, om den brief zijner dochter meê te deelen, dien hij juist ontvangen had, en welks inhoud hem in vreesselijke woede ontstak.

Lambert trad bij den bisschop binnen, terwijl zijn gelaat nog gloeide van grimmigen toorn. Waso was verdrietig en ontmoedigd, maar groette zijn vriend toch hartelijk, zich ongeveinsd in zijne komst verheugende. Lambert drukte de hand, die hij hem vriendelijk toestak, wierp den brief van Ottelijne wrevelig op tafel, en zeide:

»Vervloekt! Ons plan ligt geheel in duigen, Waso! Lees dezen brief, vriend! en zeg mij, hoe ik mij het best zal kunnen wreken op de nietswaardige deerne, op wie wij zoo vastelijk hadden gebouwd. Ge zult vreemde dingen lezen, en ligt begrijpen, dat ik van woede stik."

»Ja," sprak de bisschop, »die satansche liefdesgeschiedenis heeft ook mij vertoornd en gegriefd, en had het in mijne magt gestaan, dan ware die jonge weerman niet levend met zijn liefje binnen Utrecht gekomen."

»Voor den duivel!" riep de graaf verbaasd uit, »zijt

ge reeds met de zaak bekend? Ge hebt, geloof ik, arendsoogen en den reuk van een speurhond. Ge hebt toch te kort in Utrecht vertoefd, om op uw gemak eenige nasporingen te doen. Waarachtig, Waso! ik bewonder u telkens meer! Ik ben maar een plomp krijgsman bij u vergeleken, en eigenlijk tot niets in staat, dan het zwaard te voeren. Gij daarentegen bezit alle eigènschappen, om elk voornemen naar wensch te doen slagen."

»Nu, nu, Lambert! misgun mij een weinig beleid en tegenwoordigheid van geest niet. Bezat ik maar een greintje van uw moed en heldenaard, dan zou ik stellig minder stof tot treuren hebben, en hadde welligt den graaf van Holland den schedel gekloofd. Maar, eilaas! gedane zaken nemen geen keer, en klagen helpt mij niet! Wij willen daarover maar geheel niet spreken, en ik zal liever maar eens lezen, wat de dwaze Ottelijne geschreven heeft."

De bisschop las den brief met groote opmerkzaamheid, en schudde meermalen bedenkelijk het hoofd. Toen hij hem geheel gelezen had, gaf hij hem zuchtende aan den graaf terug, en zeide:

»Daar is niets meer aan te doen; ze is voor ons verloren! verloren voor altijd!"

Met een gruwelijken vloek stak Lambert den brief bij zich, den bisschop gelijk gevende, dat er niets aan te veranderen viel; hij kende zijne dochter te wel, om zich nog te vleijen met de hoop, dat hij haar van een vast genomen besluit zou kunnen afbrengen. Hij gaf in luide verwenschingen lucht aan zijne bittere spijt, uitroepende:

»Wreken echter zal ik mij en bloedig ook, en al zie ik geen kans om mijnen wraaklust te bevredigen, dan zult gij mij daartoe wel de middelen aan de hand doen. Hierom voornamelijk kwam ik hier, Waso! Scherp al uw vernuft, vriend! en zeg mij hoe ik dood en ellende zal kunnen brengen over het hoofd van dien gevloekten weerman, die Ottelijne een zoo grenzenloozen hartstogt wist in te boezemen."

»Hierover heb ik reeds mijne gedachten laten gaan, Lambert! maar tot dus verre geen geschikt plan kunnen

vinden. Ik geloof, dat het beste middel wezen zal, om den graaf van Holland, die Ottelijne hartstogtelijk bemint, uwe billijke wraakzucht te doen bevredigen. Elk ander plan heb ik tot nu toe telkens weer moeten verwerpen; want gesteld al eens, dat gij den verleider zelf kondet straffen voor zijn euvelmoed, dan zoudt gij voorzeker in Ottelijne eene onverzoenlijke vijandin hebben, en ik behoef u niet te zeggen, hoe gevaarlijk zij als uwe vijandin wezen zou. Zij is in staat, om zich in persoon tot den keizer te begeven, en hem de geheele toedragt der zaak te verhalen, ten einde zijne bescherming in te roepen tegen haren vader, die met 's keizers vijand heulde, en den graaf van Holland door de bekoorlijkheden zijner dochter had willen verleiden, om haar tot gravin van Holland te verheffen. En dit is juist het struikelblok voor alle wraakoefening van uwe zijde; laten wij aan Dirk IV de taak over, om zijne versmade liefde te wreken, dan zijt gij ten minste veilig, en blijft op een goeden voet met Ottelijne, en derhalve ook met den keizer."

Lambert knarsetande van spijt, maar moest toch bekennen, dat de bisschop gelijk had. Hij zelf was reeds beducht geweest voor de gevaren, die hem bedreigden, wanneer Ottelijne zijne vijandin wierd, hetgeen buiten kijf zou geschieden, indien hij Willem doodde, of in het ongeluk stortte. Na gemeenschappelijk overlegd te hebben, in welken zin de graaf zijne dochter zou antwoorden, onderhielden zij zich verder over hunne belangen, en namen het besluit, om de partij des keizers ten minste voor het tegenwoordige niet te verlaten, en de meeste omzigtigheid in acht te nemen, opdat van de verledenheid niets bekend wierd. De brief voor Ottelijne werd door den graaf aan een bode gegeven met bepaalden last, hem aan haar zelve in persoon te overhandigen, en de beide vrienden zochten zich zoo goed mogelijk te troosten over het mislukken hunner lievelingsplannen.

Toen Ottelijne den brief haars vaders ontving, ontzonk haar bijna de moed om hem te openen, en geruimen tijd bleef hij vóór haar liggen, terwijl zij haren angstigen blik liet rusten op het perkament, welks inhoud haar bij

voorbaat reeds vrees aanjoeg. Eindelijk herkreeg zij hare gewone geestkracht, opende den brief echter met sidderende hand, en las hem ten einde toe. Een doodelijk bleek stond thans op haar gelaat geteekend; strak hield zij hare oogen op het geschrift gevestigd, en een vlijmend wee doorboorde haar het hart. Zij was blijde, dat zij zich eenzaam in het vertrek bevond, en zich niet behoefde te bedwingen: de inhoud had haar vreesselijk getroffen. Eindelijk borst zij los in tranen, en onder den uitroep: »wee mij, rampzalige!" verbergde zij snikkend haar gelaat in beide handen. Maar de tranenvloed bragt haar toch verligting aan, en toen eenigen tijd daarna de oude vrouw het vertrek binnenkwam, was zij genoegzaam tot kalmte gekomen, om haar te verzoeken naar den ouden Otto te gaan, en hem dringend te bidden, onverwijld tot haar te komen. De goede vrouw zette een paar groote oogen op, maar vroeg haar niets, en was terstond bereid om aan haar verzoek te voldoen.

Otto bevroedde dadelijk, dat Ottelijne berigt van haren vader had ontvangen, en ging onmiddellijk met zijne zuster mede. Bij zijne komst gaf Ottelijne hem een wenk, dien hij terstond begreep, en verzocht zijne zuster, om hen alleen te laten. Ottelijne was nog doodsbleek, maar overigens onderworpen en gelaten; zij gaf hem den brief haars vaders, dankte hem vriendelijk voor zijne bereidwilligheid, en zeide hem, dat zij zich onvoorwaardelijk zou gedragen naar zijn raad, dewijl zij onmogelijk zelve beslissen kon, hoe zij zou moeten handelen.

Otto had deernis met de ongelukkige maagd; want hij zag duidelijk, dat haar bittere smart was aangedaan. Hij las voorts den brief; onder het lezen vloeiden hem tranen uit de oogen, maar toch nam zijn gelaat eene uitdrukking aan, welke men in geene jaren daarop had waargenomen.

»Ik gevoel uwe smart, Ottelijne!" zeide hij, toen hij den inhoud kende. »Maar nogtans ontspringt daaruit voor mij een bron van nooit gehoopte vreugde! Ik zal thans misschien een deel mijner misdaden kunnen boeten, en aan de dochter vergelden, wat ik aan de moeder mis-

dreef! Uw vader zegt geen regt te willen uitoefenen op een bastaardtelg, door hem verwekt bij de vlaamsche Machteld! Nooit zou hij u het geheim uwer geboorte hebben meêgedeeld, en als gravin van Holland zou niemand ooit hebben kunnen vermoeden, dat gij geen kind waart van zijne vroeg ontslapene gade. Welnu, Ottelijne! in mij hebt gij een tweeden vader teruggevonden, want uwe moeder was mijne echte vrouw, die door mijne onstuimige drift den dood vond met het wicht, dat zij onder het hart droeg. Gods genade stelt mij derhalve in staat, aan u, het evenbeeld uwer moeder, die ik met mijne geheele ziel beminde, mijne vreesselijke schuld althans eenigzins te delgen, en voortaan met minder wanhoop in het hart mijne nog overige levensdagen te slijten.

Hij verhaalde haar nu zijne levensgeschiedenis, en vergat bijna de smart van het jonge meisje in het volle gevoel van vreugde, dat hij thans hoop kon voeden op de goddelijke vergeving en genade. Ottelijne hoorde hem wel belangstellend aan, maar verlangde toch naar het einde, om van hem te vernemen, hoe zij thans ten aanzien van Willem moest handelen, nu hare geboorte bezoedeld was met eene onuitwischbare vlek. Otto stelde haar echter volkomen gerust, en zeide haar, dat Willem zonder twijfel haar thans nog meer zou beminnen, nu hij weten zou, dat zij voor hem geene voorregten opofferde, alzoo zij daarop geene regtmatige aanspraak maken kon.

»En vraag hem dit zelve af," zeide hij op Willem wijzende, die juist binnentrad, »hij zal mij niet tot een leugenaar maken."

Willem werd terstond bekend gemaakt met het geheim van Ottelijnes geboorte, en ofschoon hij voor zich werkelijk verheugd was, dat Ottelijne nu ook ten opzigte van haar zelve hun echtverbond op prijs mogt stellen, gevoelde hij toch dieper, dan vader Otto, hoe smartelijk haar de meêdeeling moest vallen, dat zij eene basterdtelg was, en met de liefde haars vaders ook alle aanspraak verloor, welke zij altijd gemeend had met regt te kunnen maken. Met de innigste teederheid zag hij haar aan, drukte haar aan zijn hart, en zeide op meêwarigen toon:

»Ik beklaag u van ganscher harte, arme Ottelijne! en kon ik u met mijn leven hergeven, wat gij thans verliest, ik zou juichende in mijn geluk den laatsten zucht slaken! Maar zulks is onmogelijk, en alzoo bidde ik God, dat mijne liefde en de vaderlijke genegenheid van den braven Otto u mogen troosten in uw billijken kommer.”

Deze woorden waren balsem in het gewonde hart der treurende Ottelijne, en terwijl zij Willem omhelsde, en de hand van Otto in de hare hield geklemd, vloeide van hare lippen de bede, dat de Algoede haar eenmaal waardig mogt bevinden het heil, dat Hij voor haar op aarde had weggelegd.

Otto, geheel veranderd door die onverwachte tijding, verhaalde thans, waarom hij bij zijne eerste ontmoeting met Ottelijne zoo getroffen was, ziende het sprekende evenbeeld voor zich van zijne Machteld, zoo als hij haar in Vlaanderen had gekend. Toën echter kon hij niet anders vermoeden, dan dat die gelijkenis, hoe treffend ook, slechts een louter toeval was, en daarom had hij zelfs met Willem er niet meer van gesproken. De oude krijgsman werd nu woordenrijk, en al het stroeve en stugge was als met een tooverslag van hem verjaagd; hij was verheugd en opgeruimd, zoo zelfs dat Willem het vreemd vond, dat hij zich niet scheen te kunnen verplaatsen in de droeve omstandigheid, waarin Ottelijne verkeerde; maar deze, vrede nemende met de mededeeling van haren vader, nu zij wist, dat Willem daardoor nog inniger aan haar was verkleefd, wenkte hem ten bewijze, dat zij wel zag, wat in hem omging, maar dat hij den goeden Otto ongestoord moest laten begaan. Deze liet zich ook niet hinderen, en zeide:

»Ja, ik zie wel, dat gij het hoofd schudt, Willem! en gij hebt misschien ook wel gelijk; maar nu gij uwe zaak hebt bepleit, is de beurt aan mij gekomen. Want ziet, kinders! ik heb ook een geheim, hetwelk u betreft, en daar dit van een verblijdenden aard is, wil ik het niet langer voor mij houden. Gij zult spoedig met elkander huwen, en ik heb gezorgd, dat gij dit met minder zorg kunt doen, dan gij beiden kunt vermoeden. Ik ben

oud geworden, en mijne kracht is gebroken door het langdurig en zwaar lijden, dat ik verduurd heb. In den krijg is de oude Otto niet veel meer waard, en daarom moet hij een opvolger hebben, dien de weermannen eeren en liefhebben en even willig gehoorzamen, als zij mij altijd gedaan hebben. Ik heb daarover met de opperbevelhebbers gesproken, en zonder de minste moeite is mij dit verzoek toegestaan. Ik heb afgedaan, en mijn opvolger zijt gij, Willem! Al de jongens zijn opperbest in hun schik, en Willem zal den ouden snorrebaard eer aandoen, en hem liefhebben, zoo als hij zijn vader heeft liefgehad! En ik slijt mijne dagen bij u, hou Ottelijne trouw gezelschap, als de krijgsman het zwaard moet voeren, en hoop nog lang bij u te blijven.

»En daarom ben ik thans zoo vrolijk, Willem! en dankbaar, dat ik dezen dag mag beleven. Ook verheug ik mij dubbel in uwe aanstelling als mijn opvolger, omdat mijn geweten mij zegt, dat ik het zwaard niet voeren mag tegen den zoon van dengene, dien ik jaren lang ten onregte verdacht heb gehouden, dat hij de verleider was van mijne vrouw en de bewerker van mijn rampzalig ongeluk. Ja, kwame ik in de gelegenheid, den graaf van Holland te kunnen redden uit eenig gevaar, dan zou ik er God voor danken, en mij overtuigd houden, dat ik op nieuw een gedeelte van mijne schuld had geboet."

Willem zwol de borst van vreugde, toen hij vernam, dat hij, hoe jong ook in jaren, niettemin reeds was bevorderd tot den rang, dien de oude Otto zoo lang met eere bij het bisschoppelijk leger had bekleed; en hij dankte zijn vaderlijken vriend zoo roerend, dat deze uitriep:

»Zwijg, drommelsche jongen! gij maakt mij zoo week als was!"

Toen wendde de trouwhartige krijger het hoofd af, knipte steelsgewijze een traan weg, en zeide nu, dat hij den trouwdag der jongelieden over acht dagen bepaald had, waarbij hij hun tevens aankondigde, dat hij hen benoemde tot zijne eenige erfgenamen, en hun nog lang tot last hoopte te blijven.

Onder opgeruimden kout snelden de uren heen, en

vrij laat keerden Otto en Willem huiswaarts. Acht dagen later werd Ottelijne de gelukkige gade van den edelen jongen krijgsbevelhebber, en werd de voltrekking van hunnen echt berigt aan graaf Lambert van Leuven. Sedert zagen vader en dochter elkander nooit terug; Lambert was haar spoedig vergeten; hij had haar nooit bemind, en haar slechts voor zijne echte dochter uitgegegeven, omdat hij wegens haar uiterlijk schoon de hoop voedde, haar aan Dirk IV uit te huwelijken. Ottelijne had hem inderdaad eene kinderlijke genegenheid toegedragen; maar achten kon zij haren vader niet, en toen hij haar verstiet, zag zij dit verlies duizendwerf vergoed door de liefde van haren echtgenoot en de vaderlijke teederheid van den ouden Otto.

VII.

Dirk IV herovert zijne bezittingen.

Wij zagen boven reeds, dat het Godfried van Lotharingen gelukt was, den toorn des keizers te bezweren, en zijnen opstand te verschoonen, zoodat graaf Dirk van Holland alleen den opkomenden storm het hoofd moest bieden. Hendrik, die in den waan verkeerde, dat hij Dirk genoegzaam had getuchtigd, en deze voor 's hands de wapenen niet weer zou opvatten, ontstak in ziedende gramschap, toen hij vernam, welke schromelijke verwoestingen door zijnen vijand waren aangerigt. Hij deed derhalve op nieuw eene vloot uitrusten, en zakte daarmeê tegen den herfst langs den Rijn, Waal en Maas af tot voor Vlaardingen.

De keizer verkeerde in eene hoogst onaangename stemming, waartoe verschillende omstandigheden meêwerkten.

Immers vooreerst gloeide hij van tooorn tegen den graaf van Holland; maar hierbij kwam nog, dat zijn leger niet zoo talrijk was, als hij wel had gehoopt. Bisschop Waso toch verklaarde onbewimpeld, dat hij geen deel kon nemen aan den togt, wijl hij al zijne zorgen wijden moest aan zijne eigen landen, die zoo schromelijk veel geleden hadden. Lambert van Leuven zond berigt, dat hij door eene zware ziekte verhinderd werd, zijn leenheer te volgen in den strijd: dit alles maakte den keizer zeer mistroostig. Eindelijk kwelde hem de omstandigheid, dat het weer zeer ongunstig was en het jaargetijde reeds tamelijk ver verloopen, zoodat de geheele togt eigenlijk onder allerlei kwade voorteekenen werd ondernomen.

Toen de keizerlijke vloot Vlaardingen in het gezigt kreeg, raadpleegde Hendrik met zijne krijgsbevelhebbers over de meest geschikte wijze, om de vijandelijkheden te beginnen, en een hunner, een bejaard krijger, die het zwaard altijd met eer en trouw voor zijnen heer had gevoerd, verklaarde, dat hij onbewimpeld zijn gevoelen zou uitbrengen, op gevaar af, van zich 's keizers misnoegen te berokkenen. Hendrik fronsde het voorhoofd, en zijne oogen namen eene sombere en verdrietige uitdrukking aan; maar nogtans zeide hij:

»Gij waart ons steeds een trouw en dapper aanhanger en bezit groote ervaring in krijgszaken. Wij geven u alzoo verlof, om onverholen uw gevoelen meê te deelen, maar begeeren tevens, dat gij geene woorden spreekt, die gij zelf niet zoudt kunnen regtvaardigen."

»God en Zijne heiligen mogen mij bewaren, mijn keizer en heer!" sprak nu de bevelhebber, »dat ik aldus zou handelen! Welk ook uw besluit wezen moge, ik zal u gehoorzamen en voor u strijden tot den laatsten druppel bloeds. Het is niet voor mij, dat ik spreken wil; want aan mij is niets gelegen; maar uwe eer en uw roem liggen mij te na aan het hart, dan dat ik zwijgen zou, waar spreken pligt is. Volgens mijn oordeel is het jaargetij reeds te ver verloopen, om met vrucht de vijandelijkheden te beginnen; wij kunnen hier zelfs geen aanval van graaf Dirk afslaan. De grond is zonder twijfel op

vele plaatsen reeds doorweekt, zoodat de ontscheping van ons leger met de grootste moeijelijkheden zal te worstelen hebben. Wanneer nu de vloed verloopt, dan loopen wij gevaar, dat onze zware schepen bij de eb vastraken, en zich slecht zullen kunnen verdedigen tegen de ligt gewapende vaartuigen, waarvan graaf Dirk zich voorzien heeft, zoo als ieder op het eerste gezigt kan ontdekken. Ik geloof derhalve vastelijk, dat wij hier niets dan schade en schande beloopen kunnen, en zou dus, wat mij betreft, mijn keizer en heer den welgemeenden raad geven, om onverrigter zake terug te keeren, en den togt met het volgende voorjaar te ondernemen. In goed vaarwater vermag de vijand met zijne ligte vaartuigen niets tegen ons, en Dirk is buitendien een te bekwaam oorlogsman, om zich alsdan roekeloos in de waagschaal te stellen."

De grijze krijgsheld had op eenvoudigen toon en met de kracht der overtuiging gesproken; maar keizer Hendrik had eenmaal den togt besloten, en bleef als gewoonlijk hardnekkig bij zijn eenmaal genomen besluit, zoodat de wijze raad van den bevelhebber geen ingang bij hem vond. Hij antwoordde op gemelijken toon, dat hij voor een deel de waarheid van het gesprokene wel erkende, maar toch aan de opgenoemde zwarigheden geen zoo overwegend gewigt kon hechten, dat hij zich genoopt zou voelen, onverrigter zake op te breken, en huiswaarts te stevenen; hij verzocht echter ook den overigen krijgsbevelhebbers hun gevoelen uit te brengen. Deze, minder met het terrein bekend, of welligt ongenegen, het misnoegen des keizers op zich te laden door met den vorst in gevoelen te verschillen, beaamden ten volle hetgeen de keizer gezegd had, zich bereid verklarende, om den strijd te beginnen.

»Het doet mij in de ziel leed," hervatte de eerste spreker, »dat mijn gevoelen geen ingang vindt; maar nu tot den krijg besloten wordt door den keizer en de overige bevelhebbers, zal men mij als gewoonlijk vinden, waar het gevaar het meest dreigt en het gevecht het heetst is. Voorwaarts dan, in Gods naam! voor den keizer, onzen heer!"

Het bevel tot ontscheping werd nu gegeven, en weldra bleek het, dat de bevelhebber, die Hendrik de geheele zaak had afgeraden, althans niet gedwaald had in zijne overtuiging dat de grond zoodanig was doorweekt, dat de ontscheping ongeloofelijk veel tijd kostte. De keizerlijke weermannen waren zwaar gewapend en vooral de ruiterij, zoodat men ligtelijk gevoelt, met welke moeijelijkheden de manschappen hadden te worstelen, vóór het leger des keizers in staat was den aanval te beginnen. Hendrik beet zich op de lippen, en een somber voorgevoel overmeesterde hem. Ofschoon het vijandelijk leger niet zeer talrijk was, had graaf Dirk met zijne ligt gewapende vaartuigen een groot voordeel op den keizer, en innerlijk begon het dezen reeds te berouwen, dat hij zijn plan halstarrig had willen doorzetten. Wel was het nog tijd om terug te keeren; maar Hendrik achtte dit smadelijk voor zijne eer, en wierp deze gedachte verre van zich. Onwillekeurig zocht hij met weemoedigen blik naar den ouden beproefden krijgsman, die zijne overtuiging zoo onverholen had uitgesproken, en zijn heer geen vleitaal had doen hooren; hij bewonderde den trouwen dienaar, die het gevaar zoo juist had ingezien, en thans in ijvervuur uitblonk boven alle overigen.

Middellerwijl begon de vloed te verloopen, en de eb invallende, kreeg de keizer berigt, dat twee zijner grootste schepen zoodanig in het slijk waren vastgeraakt, dat er geen denken aan was, om ze weer vlot te krijgen. Hendrik had, zoo als wij vroeger gezien hebben, een vroom gemoed en was een blind voorvechter van de belangen en wenschen der geestelijkheid; maar thans ontstak hij zoodanig in toorn en wrevel, dat hij uitriep:

»De duivel hale hen, die mij tegen Holland hebben opgezet!"

Zijne krijgers, nog altijd met inspanning van alle krachten bezig, om zich te scharen, waren evenwel nog niet aan het einde van den tegenspoed. De vloed was ongemeen hoog en het water zeer onstuimig geweest, en een gedeelte van den Maasdijk had zoo veel te lijden gehad, dat er eene doorbraak ontstond. Terwijl nu het keizerlijk leger,

van de nieuwe ramp onbewust, den zuren arbeid en worsteling tegen den doorweekten grond voortzette, begon de legerplaats plotseling onder te loopen, met zoo hevig geweld, dat Hendrik zelf een oogenblik in groot levensgevaar verkeerde, en bijna verdronk. Thans gaf hij bevel, om op te breken en scheep te gaan, en dit gebod deed een luiden juichtoon onder zijne scharen opgaan. Alleen de grijze bevelhebber slaakte een diepen zucht, en met smartelijk gevoel zeide hij: »het is te laat, makkers! wij spelen hier een noodlottig spel!"

Graaf Dirk het geschikte oogenblik afwachtende, terwijl de keizerlijke vaartuigen geheel of gedeeltelijk vastzaten in het slijk, en buitendien slecht bemand waren door het ontschepen van de krijgsknechten, daagde nu met zijne ligt gewapende vaartuigen op, en maakte zich bijna zonder slag of stoot meester van de vijandelijke vloot. Schuimbekkende van woede, zag Hendrik, dat de vloot reddeloos was verloren, en hij hoegenaamd geen kans meer had, om haar te heroveren; en toen de trouwe krijgsbevelhebber hem naderde, en zachtkens toefluisterde:

»Laat de schepen in den steek, mijn keizerlijke heer! en neem met het leger de wijk naar Utrecht," toen drukte Hendrik hem de hand, en zeide:

»Gij hebt gelijk! Moge de hemel mij vergeven, dat ik uw wijzen raad niet terstond heb opgevolgd!"

Er werd nu onmiddellijk bevolen, alle pogingen tot inscheping te staken, en met het leger in de best mogelijke orde de heirbaan naar Utrecht in te slaan. Dit was echter niet gemakkelijk, en kostte veel tijd, zoodat graaf Dirk gelegenheid had, de vruchten van zijne reeds behaalde voordeelen nog verder te plukken. Hij voerde een gedeelte van zijne manschap aan land, en aan het hoofd zijner beproefde dapperen vervolgde hij den wijkenden vijand, zoo lang hem zulks voordeel verschafte. De keizer kon er zelfs in de verte niet aan denken, halt te houden, zich in slagorde te scharen, en den graaf slag te leveren, maar trok met de meeste overhaasting voort, en moest het lijdelijk aanzien, dat zijne achterhoede deerlijk dunde door het zwaard der Hollanders.

Het bloed der keizerlijke benden vloeide als beken, en de bejaarde krijgsbevelhebber, die, toen zijn raad werd verworpen, verklaard had, dat men hem steeds dáár zou zien, waar het gevaar het meest dreigde, en zich thans bij den aftogt immer in de fel bestookte achterhoede bevond, stierf den heldendood, met gekloofden schedel ter aarde stortende. Het keizerlijk leger leed verschrikkelijk, en Hendrik mogt zich waarlijk nog gelukkig achten, dat hij met het overschot zijner benden behouden te Utrecht aankwam.

Graaf Dirk had den vijand een groot gedeelte van den weg vervolgd, en keerde nu terug, om zonder tijdverlies een aanval op Dordrecht te ondernemen. Aldaar toefde de keizerlijke bezetting angstig den afloop, en verloor den moed, toen de mare zich verspreidde, dat het keizerlijk leger bijna geheel was verslagen, en het oude krijgsgeluk der graven van Holland weer hunne wapenen bekroonde. Weldra naderde Dirk de stad aan het hoofd zijner uitgelezene schaar, en na een kortstondig gevecht, was hij op nieuw meester van Dordrecht.

Alom heerschte verslagenheid onder de keizerlijke benden, die de streken, ten vorigen jare aan den graaf ontweldigd, bezet hielden, en Dirk IV was een te dapper en voortvarend krijgsman, om deze gunstige gelegenheid te laten voorbijgaan. Vlaardingen, Keenenburg en alle andere plaatsen werden achtervolgens door hem heroverd; aan het einde van het jaar 1047 had hij al zijne bezittingen van vroeger bemagtigd, en werd door zijne vijanden meer gevreesd dan ooit. De keizer zelf was zoodanig ontmoedigd, dat hij vastelijk besloot, zijne wapenen niet meer tegen den graaf van Holland te keeren, en aan de bisschoppen zelve de taak over te laten, hem Merweda weer te ontrukken, indien zij daartoe moed en lust hadden.

De geheele herovering van zijn verloren gebied had den graaf weinig moeite gekost en slechts een gering verlies aan krijgslieden; maar niettemin was hem eene treurige wonde geslagen door den dood van zijn trouwen vaderlijken vriend Otto van Loon, die tijdens het ver-

volgen van het keizerlijk leger door een val van het paard buiten staat geraakte zich langer te verdedigen, en door de verbitterde vijanden werd neergehouwen. Dirk bragt zelf de treurmare er van aan Bertha, zoekende haar zoo veel mogelijk te troosten in hun onherstelbaar verlies.

Toch was dit niet de eenige smart, die zijn hart ondervond. Het verlies van zijn vriend gevoelde hij diep; maar de heldendood van een krijgsman werd steeds als een schoon lot beschouwd; er knaagde nog eene andere wonde aan zijn hart, en ofschoon hij hoogst verontwaardigd tegen den keizer de wapenen had opgevat, schromelijke verwoestingen aangerigt, en thans zijne vroegere bezittingen alle heroverd, kwamen er toch oogenblikken genoeg, waarin de onversaagde krijgsheld de eenzaamheid zocht, en zich aan den loop zijner bittere gewaarwordingen overgaf; alsdan gebeurde het niet zelden, dat zijne oogen vochtig werden, en zijne lippen droeve klaagtoonen slaakten.

Dit waren de oogenblikken, waarin hij aan Ottelijne dacht, en haar liefelijk beeld zich onwillekeurig aan zijn blik vertoonde. Hij had haar hartstogtelijk bemind, hij, wiens hart tot dus verre onvatbaar scheen voor het zoet gevoel der liefde; en wat in dit opzigt zijn kommer nog verergerde, bestond in de geheimzinnige wijze, waarop zij hem was ontrukt. Ware zij door eene levensgevaarlijke ziekte aangetast en ten grave gesleept, dan zou hij, hoe hevig ook de schok geweest ware, met onderwerping aan den wil der Voorzienigheid in zijn lot hebben berust; thans echter was hij niet alleen van haar beroofd, maar verkeerde tevens in volslagen onwetenheid van hetgeen met haar geschied was. Dat zij hem niet bemind had, kon hij evenmin denken, als dat zij hem ontrouw was geworden; soms meende hij, dat een aanzienlijk en magtig medeminnaar, het niet gewaagd hebbende openlijk aanzoek te doen om de hand der verklaarde bruid van Hollands graaf, haar met geweld had ontvoerd, en haar nu de vrijheid ontzeide, tot zij aan zijne wenschen zou voldoen. Later begreep hij echter, dat deze onder-

stelling niets meer was dan een uit de lucht gegrepen denkbeeld, en pijnigde zich vruchteloos, om eene of andere opheldering te verkrijgen.

Thans vooral, nu hij tot rust was gekomen, zijne bezittingen had heroverd en zich bloedig op den keizer gewroken, dacht hij dikwerf aan de bekoorlijke maagd, die geheel zijn wezen vervulde. Het waren zijne gelukkigste oogenblikken, als hij zich bij Bertha bevond, wier deelnemend gemoed soms eigen leed scheen te vergeten, om met den graaf te spreken over Ottelijne, voor wie zij zelve eene ware moederlijke liefde koesterde

Op zekeren avond bevond zich Hollands held weer als naar gewoonte bij Ottoos weduwe, en indien hij een scherp opmerker geweest ware, dan zou hij stellig reeds bij het binnentreden aan het gelaat van Bertha gezien hebben, dat er iets ongewoons moest gebeurd zijn. Zij ontstelde, toen zij den graaf zag, en was zoo afgetrokken en in zich zelve gekeerd, dat zij soms een geheel verkeerd antwoord gaf, en moeijelijk de begane fout wist te herstellen. Echter bezat graaf Dirk den blik eens adelaars, als hij aan het hoofd zijner strijdmagt stond, het terrein overzag, en de bewegingen van den vijand bespiedde; dan was er letterlijk niets dat aan zijne aandacht ontsnapte; in het gewone leven echter en vooral in den omgang met vrouwen, was hij hoogst onervaren, en merkte hij bijna nooit iets op. Ook heden kwam het hem niet in de gedachte, dat Bertha verlegen was met hare eigene houding, en hare verlegenheid nog in den hoogsten graad toenam, zoodra hij over Ottelijne begon te spreken.

En toch was die verlegenheid zeer groot en in het oog loopend, en wij zullen dit ons volkomen kunnen verklaren, zoodra wij weten, dat Bertha even vóór de graaf kwam de lezing had geëindigd van een brief, haar door Ottelijne, thans de gelukkige gade van Willem, toegezonden. Ottelijne verhaalde haar daarin onbewimpeld de geheele geschiedenis, en dat zij deze mededeeling niet vroeger had kunnen doen, wijl Dordrecht door de keizerlijke benden werd bezet gehouden, en zij niet wist, hoe

haar den brief, die in geene andere handen vallen mogt, veilig te doen toekomen. Zij verzweeg volstrekt niets, teekende haar eigen beeld naar waarheid af, en deed zelfs geene enkele poging, om ook slechts eenigzins hare schuld te verzachten; even opregt deelde zij het verhaal harer bekeering meê, schilderde met wegslependen gloed hare liefde voor den edelaardigen jongeling, die haar van den weg des verderfs had gered, en dankte innig den Algoede voor het onwaardeerbaar geluk, dat Willem haar eindelijk waardig keurde, haar te verheffen tot zijne gade. Zij ontdekte Bertha ook het geheim harer geboorte, en schreef, dat de graaf van Leuven ondanks dit alles toch haar vader was, en zij hem voor niets ter wereld in het verderf wilde storten.

»Had mij," zoo vervolgde zij haren brief, »deze vrees niet weerhouden, dan zou ik den edelen graaf even onbewimpeld de geheele geschiedenis hebben meêgedeeld, opdat hij niet langer hartzeer mogt gevoelen door het verlies van eene bruid, die zijner geheel onwaardig was, en wier bezit hem slechts schande, jammer en ellende had kunnen berokkenen. Maar hoezeer ik door zijdelings ingewonnen berigten vernomen heb, dat mijn vader krank is en men zelfs voor het behoud zijns levens vreest, zoo mag ik hem toch niet blootstellen aan de regtvaardige wraak van den zwaar beleedigden graaf, en al ware mijn vader ook reeds opgeroepen, om te verschijnen voor den regterstoel des Almagtigen, ook dan nog zou ik als kind zijne nagedachtenis niet doen vloeken door den edelen held, aan wien hij zich zwaar heeft vergrepen.

»Aan u echter, edele vrouwe! die door valschen schijn misleid mij sedert lang eene liefderijke moeder waart, durf ik nog eenmaal mijne toevlugt nemen, en u mijne gansche geschiedenis verhalen. En gelijk de heiligen in den hemel onze voorbidders zijn bij den Opperregter onzer daden, evenzoo durf ik vertrouwen, dat uw rein en edelaardig hart meêdoogen zal hebben met eene boetvaardige zondares, en haar niet van u stooten! Ik roep uwe erbarming, uwe vergiffenis in, en zal niet ophouden voor u te bidden tot aan het einde mijner dagen!

»Aan uwe wijsheid en moederlijke teederheid voor den graaf van Holland zij het overgelaten, hoe te dezen aanzien te handelen, en ten volle ben ik overtuigd, dat gij althans de bede eener dochter verhooren zult, wanneer zij u smeekt, haren vader niet tot schande te brengen, en alzoo zijne nagedachtenis niet te bezoedelen. Ik stel in dit opzigt met het volst vertrouwen mijn lot in uwe handen, wetende, dat wat gij doet, welgedaan is!"

Bertha werd hevig geschokt bij het lezen van dezen brief, en ofschoon zij nooit vermoed had, dat in die bekoorlijke gestalte zoo veel list en boosheid, huichelarij en zelfzucht konden huisvesten, mogt zij de boetelinge niet hard veroordeelen, en was hare edele ziel diep bewogen, toen Ottelijne zoo opregt en zonder eenige terughouding haar inwendig leven blootleî voor hare blikken. Zij huiverde bij de gedachte, welk vreesselijk lot den graaf boven het hoofd gezweefd had, en dankte inwendig den goeden God, Wiens genade den graaf van een wis verderf had gered. Tranen vulden hare oogen, toen zij de geschiedenis van Ottelijnes bekeering las, en onwillekeurig gevoelde ook zij bewondering voor den edelen jongeling, die zijn hevigen hartstogt in toom had gehouden, en slechts gehoor gegeven aan de stem van eer en pligt. Met de eenvoudige taal van het hart deelde Ottelijne haar meê, hoe de vrees voor dien armen weerman trapswijze was overgegaan in hooge bewondering en gloeijende liefde, en toen Bertha hare ontboezeming las, als zij schreef, wat er in haar omging, toen Willem haar waardig keurde zijne levensgezellin te worden, toen blikte het vochtig oog der eerwaardige schuldelooze Bertha blijmoedig ten hemel, als dankte het God voor het heil, dat aan de boetvaardige zondares was te beurt gevallen, en verheugde zij zich in het geluk der vrouw, vergetende, dat deze haar zelve vroeger door gehuichelden ootmoed en eenvoud stelselmatig had bedrogen.

Toen zij den brief geheel had gelezen, sprak zij bij zich zelve: »gij hebt u niet bedrogen, Ottelijne! met uw vertrouwen op mijn hart; ik zal tegen u en uw vader geen verraad plegen!"

Zij had echter geen oogenblik tijd, om met zich zelve te raadplegen, hoe den graaf dit alles te berigten, dewijl deze juist het vertrek binnentrad; en onze lezers zullen het zeker niet onnatuurlijk vinden, dat hare verlegenheid ten top steeg, toen Dirk IV naar gewoonte over Ottelijne begon te spreken. Zij wist volstrekt niet, wat zij hem zeggen zou, en ofschoon zij nooit hare toevlugt tot onwaarheid genomen had, nam zij thans hare aandoeningen tot voorwendsel, zeggende, dat zij zich zeer onwel gevoelde, en den graaf vriendelijk bad, haar te verschoonen, dat zij niet in staat was zich op de gewone wijze met hem te onderhouden. Nu eerst bespeurde Dirk, dat zij over het geheele ligchaam beefde, en zich verontschuldigende, dat hij hare ongesteldheid niet terstond had opgemerkt, drukte hij haar met kinderlijke teederheid op het hart, zich terstond ter rust te begeven, en nam een deelnemend afscheid van haar.

Bertha, van een drukkenden last ontslagen, toen de graaf haar had verlaten, dacht nu rijpelijk na over de beste wijze, hoe in deze zaak te handelen. Zij had bij zich zelve Ottelijne reeds beloofd hare bede te vervullen en haren vader te sparen, doch aan den anderen kant wilde zij den graaf niet misleiden. Haar vernuft schoot te kort, om hier een middelweg te vinden, en na lang beraad besloot zij alzoo Dirk, voor alsnog onbekend te laten van hetgeen er geschied was.

Dit besluit genomen hebbende, zette zij zich neer, en schreef aan Ottelijne. Geen verwijt, geen hard woord stelde zij neer, en met verheven ernst en waardigheid aanvangende, vergat de vrome Bertha allengs geheel, wat Ottelijne vroeger had misdreven, en weldra ademden hare letteren weer dezelfde moederlijke teederheid en liefde, welke zij altijd voor haar koesterde. Toen zij den brief had geëindigd en verzegeld, knielde Bertha neer, en besloot den dag als altijd met het gebed. Hartgrondig verootmoedigde zij zich voor God, bad om kracht en bijstand, ten einde haar leed met vrome onderwerping te dragen, en beval voorts zich zelve en de geheele menschheid in Zijne vaderlijke hoede; eindelijk bad zij ook voor

de boetvaardige zondares, des hemels zegen over haar en haren liefdevollen echtvriend afsmeekende. Toen deed zij zich ontkleeden, ging te bed met de zoete rust van een goed geweten, en toen hare oogen zich sloten, waakten Gods engelen over dit rein en edel wezen, dat slechts kon zegenen en liefhebben, en geen streng oordeel ooit geveld had, dan alleen over zich zelve.

VIII.

Misdaad en wroeging.

Graaf Lambert van Leuven, die zich, zoo als wij weten, bij den keizer wegens ziekte had verontschuldigd, dat hij niet kon opkomen ter heirvaart tegen Dirk IV, was toenmaals inderdaad reeds lijdende, en zijn toestand niet verbeterd door de vrees, dat Hollands graaf alligt bekend was geworden met de middelen door hem verzonnen, om hem tot een huwelijk met zijne bastaard-dochter te verlokken. Sedert had de ziekte onafgebroken toegenomen, en zich allengs een staat van uitputting geopenbaard, die voor het behoud van zijn leven met regt deed vreezen. Ook hij zelf gevoelde dat zijn einde naderde, en voortdurend verweet hij zich zijne verkeerde handelingen: door eer- en heerschzucht verblind, had hij elk middel te baat genomen, om zijne oogmerken te bereiken; maar hij was geenzins een verstokt zondaar, en voedde een oprègt berouw over hetgeen hij had misdreven.

Bisschop Waso bezocht hem getrouw, en vertroostte hem zoo veel zijne aanwezigheid in het bisdom kon gemist worden. Het was echter niet alleen uit vriendschappelijke belangstelling, dat hij aldus handelde, maar ook uit vrees, dat de graaf, wiens gemoed hij volkomen kende,

misschien eene onweerstaanbare behoefte zou ondervinden, om zich uit te storten in den boezem van een ander geestelijke, hetgeen voor hem zelven alligt gevaarlijk worden kon. Hij bleef dus zoo veel mogelijk bij hem, en zocht hem op te beuren en gerust te stellen; maar ook Lambert kende den bisschop te goed, dan dat zijne opbeuring en troost een heilzamen invloed op hem kon uitoefenen. Hij verlangde inderdaad een anderen biechtvader, en sprak deze begeerte ook dikwijls genoeg onbewimpeld uit; maar de luiksche bisschop achtte zich nooit beleedigd, of verkropte zijne spijt; althans hij verliet hem zelden, en droeg angstvallig zorg, dat aan de begeerte van den lijder niet voldaan werd. Wel had Lambert soms op het punt gestaan, om zijnen dienaren te bevelen, een ander geestelijke bij hem te ontbieden, maar was waarschijnlijk nog altijd weerhouden door de vrees, dat Waso zich in dit geval op niets dan op wraak zou bedacht zijn, en hij wist, op welke wijze zijn vriend in zulke omstandigheden gewoon was te handelen.

Wij treden thans het vertrek in de grafelijke woning binnen, waar de lijder eenige oogenblikken sluimert, en de bisschop in gepeins verzonken voor zich staart. Wij herkennen Lambert van Leuven bijna niet meer, en zien met meêdoogen, welke schromelijke verwoesting de ziekte reeds bij hem heeft aangerigt. Hij sluimert onrustig; zijne ademhaling is kort en hijgend; eene bleeke, vale kleur ligt over zijne kaken verspreid; de wangen zijn ingevallen; de oogen liggen diep in hunne holten, en zijne gelaatstrekken hebben die uitdrukking van den naderenden dood, welke zoo juist reeds door Hippocrates beschreven is geworden. Het vreesselijk vermagerd gelaat vertoont kuilen, en in onze verbeelding zijn deze de indrukken der vingeren van de uitgestrekte hand des doods, die zwaar rust op dit loodkleurig gelaat. Een ontvleeschde arm ligt op het dek, en de sidderende vingertoppen zeggen het ons, dat de spierbeweging van den lijder niet meer door den invloed van zijnen wil beheerscht wordt. Slechts eenige oogenblikken rustte ons oog op den lijder, en nu reeds ontwaakt hij uit zijne benaauwde

sluimering, en wij lezen afkeer in den blik, zoodra hij ziet, dat zijn vriend Waso het is, die nog steeds voor zijn bed gezeten is.

Lambert klaagt over hevigen dorst, en ofschoon hij zijne behoefte aan lafenis op wreveligen toon te kennen geeft, schijnt Waso dit niet op te merken, maar haast zich om hem een dronk te brengen. Daarna zet hij zich weer aan het bed van den lijder, en spreekt op vriendelijken toon:

»Het schijnt, Lambert! dat mijne tegenwoordigheid u niet meer aangenaam is! Dit was vroeger geenzins het geval; maar geloof niet, dat ik het u euvel duid! Zieken zijn gewoonlijk luimig, en dat ondervinden vaak hunne beste vrienden! Ik weet ook heel goed, wat ge zoudt verlangen; en indien ik niet bevreesd ware, dat ligt een geestelijke, die u niet zoo lang gekend heeft als ik, een verkeerd oordeel over u vellen zou en uw gemoed bezwaren, dan hadde ik reeds lang aan uwe begeerte voldaan. Waarlijk men moet u wel hartelijk genegen zijn, om u trouw te blijven verplegen, en slechts met ondank beloond te worden, en vooral moest ik u aan uw lot overlaten, dewijl gij mijn geestelijk gezag miskent, en een ander tot biechtvader schijnt te verlangen. Maar ach, vriend! wat zoudt gij spoedig berouw hebben, als ge door vreesselijken angst gekweld werd, ten gevolge van de verkeerde wijze, waarop noodzakelijk een ander priester u zou beoordeelen! Ik daarentegen ken de zwakheden van uw hart, en weet, dat het nooit boos of misdadig was; daarom kan ik u met de grootste toegevendheid behandelen, en heb ook geen oogenblik geaarzeld, om u volledig absolutie te geven! En toch...."

»Zwijg dan toch," viel de graaf hem wrevelig in de rede. »Het verbittert mij de laatste oogenblikken mijns levens, telkens hetzelfde te moeten hooren. Ik weet zelf heel wel, dat mijn hart minder boos en misdadig is dan het uwe, en begrijp daarom volkomen, waarom gij zoo toegevend ten mijnen opzigte handelt! Maar ik zeg u ronduit, dat ik gaarne bij een ander priester zou willen biechten, om meer rust voor mijne arme ziel te hebben

al wierd ik ook met grootere gestrengheid behandeld, dan uwe absolutie mij oplegt. Ik bid u, Waso!" vervolgde hij op smeekenden toon, »roep een priester hier, en gun mij een kalm sterfbed! Ik bezweer u bij al wat heilig is, voldoe aan mijne laatste begeerte, en laat mij niet aan wanhoop over."

»Gij zijt een zwak, kinderachtig schepsel, heer graaf! en vergt inderdaad te veel van trouwe vriendschap en genegenheid! Maar ik wil evenwel niet toornig worden, vooral niet, omdat ik dan ligt zou kunnen vergeten, dat ik u nog over eene geheel andere zaak wilde raadplegen. Ik heb berigt ontvangen, dat een monnik zich hier bevindt, die het Heilige land bezocht heeft, en eene buitengewone kennis bezit van alle geneesmiddelen. Men beweert, dat hij menigeen reeds van den dood heeft gered, en altijd helpen kan, waar menschelijke hulp nog mogelijk is. Zoudt gij niet begeeren dezen geneesmeester te raadplegen? Ik heb hem herwaarts doen ontbieden, en hij wacht slechts op mijn bevel, om voor u te verschijnen."

»Ik kan mijn lot niet ontgaan," mompelde de zieke; »het baat mij niets, al boezemt mij de vreemdeling wantrouwen in, omdat hij mij door u wordt aanbevolen! Ik lig hier zwak en hulpeloos, en kan mij tegen uwen wil niet verzetten! Laat hem dus hier komen!"

»Bij God, gij doet mij onregt!" riep Waso uit op een toon, die den lijder trof, en hem overtuigde, dat ditmaal althans zijn wantrouwen ongegrond was. »Ik ken den monnik volstrekt niet, maar zou u zoo gaarne hersteld zien! Wat kan mij uw dood baten, Lambert? Bedenk dan toch, dat ik daarbij hoegenaamd geen voordeel heb, en misschien is deze overtuiging in staat, om uw onregtvaardig wantrouwen te verbannen. Ik heb mij bovenmate verheugd over dat berigt, en mij gehaast, om den vreemdeling hier te doen komen in de hoop, dat ik mijn ouden vriend welligt nog zou kunnen behouden. Maar onmogelijk had ik mij kunnen voorstellen, dat gij mij ooit zoudt verdenken, dat ik u, mijn vriend, laaghartig naar het leven zou staan."

»Nu, Waso!" bad de graaf, »vergeef dezen ongegron-

den argwaan, zoo als gij mij reeds veel vergeven hebt. Laat hem hier komen, en ik beloof u, dat ik met het volste vertrouwen zijn raad zal volgen."

Hij reikte den bisschop de uitgeteerde hand, welke deze hartelijk drukte; daarna verwijderde Waso zich, en bragt den monnik aan het ziekbed, zelf in gespannen verwachting de uitspraak van den beroemden arts verbeidende.

De vreemdeling, in zijne pij gehuld, hield het hoofd grootendeels verborgen in de kap van zijn gewaad, zoodat men moeijelijk over zijne gelaatstrekken kon oordeelen. Hij was middelmatig lang van gestalte en eenigzins gebogen, en scheen dus niet jong meer te zijn; zoo veel men van zijn gelaat kon zien, was hij buitengemeen mager, en zijne handen waren inderdaad nagenoeg ontvleeschd. Hij had een statigen gang, en scheen zich weinig over zijne omgeving te bekommeren. Hij groette den lijder met een zekeren plegtigen ernst, en hield aanvankelijk zijn onderzoekenden blik vorschend op hem gerigt, om zorgvuldig alle verschijnselen der ziekte gade te slaan.

»Uw roem, vrome pelgrim!" sprak Lambert vriendelijk, »is u voorgegaan, en men heeft mij gezegd, dat gij kunt helpen, waar menschelijke hulp nog mogelijk is. Ontvang daarom reeds terstond mijnen dank voor de bereidwilligheid, waarmeê gij onmiddellijk tot mij hebt willen komen. Ik ben slechts een zondig schepsel, en verdien eigenlijk niet, dat God mijn leven genadig zou verlengen; maar mijn hart is boetvaardig en niet verstokt, en daarom zou ik gaarne nog willen leven, om veel goed te maken, wat ik misdeed, en hoop te mogen voeden op vergiffenis mijner zonden! Ik ben echter voorbereid op mijn naderenden dood, en bid u alzoo, mij niet te misleiden, wanneer gij geene redding meer mogelijk acht."

»Ik ben niet gewoon, mijn heere!" sprak de monnik ernstig, maar op zachten toon, »om iemand ooit te misleiden, en zou dit in omstandigheden, als waarin gij u schijnt te bevinden, eene doodzonde achten. Gij kunt derhalve veilig vertrouwen, dat ik u geene ijdele hoop

zal trachten in te boezemen, als ik vermeen, dat menschelijke hulp niets meer uitrigten kan."

»Mijne ziel dankt u ook hiervoor," sprak de graaf aangedaan. »Zoo veel heb ik nu reeds van u ondervonden, dat uwe woorden en de toon uwer stem mij een onbepaald vertrouwen inboezemen, en dit is waarlijk reeds veel! Ik verklaar u plegtig, dat ik mij onvoorwaardelijk aan u toevertrouw, en ik zelfs eene vurige begeerte in mij voel ontwaken, om mijn hart evenzeer voor u bloot te leggen, als ik mijn ligchaam gerustelijk overgeef in uwe handen."

»Gij hebt u," viel Waso in, »waarschijnlijk reeds sedert lange jaren toegelegd op de kennis der geneeskrachtige planten?"

»Ik heb zoo veel ik vermogt," antwoordde de monnik, »getracht God uit Zijne schepping te leeren kennen, en moet belijden, dat vooral de plantenwereld mij van vroege jeugd af heeft aangetrokken. Ik geloof zelfs, dat wie niet door het onuitsprekelijke schoon van plant en bloem wordt aangetrokken, onmogelijk een braaf mensch kan zijn! Evenwel eerst in latere tijden, leide ik mij meer bepaaldelijk toe op de kennis der geneeskrachtige planten, waartoe vele en verschillende omstandigheden mij aanspoorden. Naardemaal ik een togt naar verre oorden wilde ondernemen, begreep ik, dat zulks nuttig en zelfs noodzakelijk voor mij was; in het Heilige land ben ik vaak in aanraking gekomen met beroemde geneesmeesters en kruidkundigen, en heb inderdaad zeer veel te danken aan hunne rijke kennis en ervaring. Daarbij komt, dat ik zelf de zwaarste ziekten heb moeten doorworstelen, zoodat ik bij eigen ondervinding een groot aantal verschijnselen heb leeren kennen, die onmogelijk zelfs door de bekwaamste artsen konden worden opgemerkt. Daar is in ziekten zoo onbegrijpelijk veel, dat men zelf moet gevoeld hebben, om het te kunnen beseffen."

»Ach, Waso!" riep de lijder in vervoering, »welken dank ben ik u verschuldigd, dat gij dezen vromen man hebt doen ontbieden! Welken diepen weerklank vindt elk zijner woorden in mijn arm hart! Waarom werden

uwe schreden niet vroeger herwaarts geleid, toen redding en herstel nog mogelijk voor mij waren!"

»Ons lot wordt door eene hoogere magt bestuurd, heer graaf! wier wegen onnaspeurlijk en wier oordeelen ondoorgrondelijk zijn! Ware dit noodig geweest voor uw waarachtig heil, dan zou het ook geschied zijn! Berust daarom in Gods wil, zoo als ons allen betaamt, en laat mij thans toe, mijn onderzoek aangaande den oorsprong en den aard uwer ziekte met de meeste naauwgezetheid aan te vangen. Beantwoord mij daarna hetgeen ik u vragen zal met de grootste stiptheid, en alsdan zal ik u meêdeelen, wat ik over uwen toestand denk."

De monnik vatte thans zijne hand, en liet den onderzoekenden vinger lang op de polsslagader rusten; hij telde zorgvuldig de slagen, en scheen als het ware de hoeveelheid bloeds te berekenen, die telkens bij iederen slag door het vat ontvangen en voortgestuwd werd; dan weer drukte hij den vinger vaster, om zich te vergewissen in welken staat de wanden der slagader verkeerden. Nog een geruimen tijd duurde dit onderzoek, waarbij hij zijn oog niet van het gelaat des lijders afwendde. Hij legde nu het oor aan zijne borstkas, als wilde hij de verborgen werkzaamheid van de longen en het hart bespieden, deed den graaf vervolgens overeind zitten, en kwam met het oor op dezelfde wijze aan beide zijden van den rug. Daarna bewoog hij de hand langs den rug in zijne geheele lengte, en drukte naauwkeurig achtervolgens de doornwijze uitsteeksels der wervelen, den lijder vermanende, zorgvuldig acht te geven, of die drukking hem ook op een of andere plek pijnlijk was.

Toen eindelijk het vrij langdurig onderzoek was afgeloopen, deed hij een aantal vragen, die door den graaf omstandig beantwoord werden, en schudde toen meêwarig het hoofd.

»Ik vind geene ziekelijke afwijkingen in de werktuigen des ligchaams," sprak hij, »en dit geeft mij weinig hoop! Ligter ware het zelfs belangrijke aandoeningen van een of ander werktuig te bestrijden, dan de overwinning te behalen op den vreesselijken vijand, die uw leven be-

dreigt! Uw zenuwstelsel is gesloopt, en de aard der ziekte is voor mij geen geheim meer; over den oorsprong echter kan ik geen oordeel vellen, dan nadat ik nog verder met u zal gesproken hebben. Dit kan echter thans niet geschieden, wijl gij reeds zeer vermoeid zijt. Ik zal u daarom een drank geven, die u eenige uren rust moet verschaffen, en hoop daarna mijn onderzoek voort te zetten. Zoodra de drank begint te werken, zullen wij ons in het belendend vertrek begeven, opdat uwe rust zelfs niet door onze ademhaling verhinderd worde."

Lambert was inderdaad doodelijk vermoeid, en verlangde zeer naar een geneesmiddel, dat hem eenige uren rust zou verschaffen. Maar ondanks zijne vermoeidheid was hij toch kalmer, dan in langen tijd het geval was geweest. De verschijning van den monnik had inderdaad weldadig op hem ingewerkt, en hij voedde de hoop, dat hij zijn hart nog zou kunnen uitstorten in den boezem van dien geestelijke, die hem een onbepaald vertrouwen had ingeboezemd. Dankbaar drukte hij hem de hand, toen hij hem den drank reikte, en dezen opgedronken hebbende, leide hij zich kalm neer in de stellige overtuiging, dat het middel niet falen kon, waarvan de monnik gezegd had, dat het hem eenige uren rust zou verschaffen. Er verliepen ook inderdaad niet meer dan ongeveer vijftien minuten, of de lijder was gezonken in een slaap zoo verkwikkend, alsof hij in het volle bezit ware van gezondheid en kracht.

Waso begaf zich met den monnik naar een aangrenzend vertrek, en nu vroeg de bisschop hem met nadruk, of er naar zijne meening nog redding mogelijk was. De monnik antwoordde niet, maar haalde de schouders op, en schudde bedenkelijk het hoofd. Waso scheen evenwel een meer bepaald antwoord te verlangen; want hij vroeg verder en inderdaad op deelnemenden toon, of hij de hoop op Lamberts behoud alzoo geheel moest opgeven.

»Bij God is alles mogelijk!" sprak de vreemdeling. »Voor het oogenblik komt mij de toestand hopeloos voor; doch wil ik mijn oordeel nog opschorten, tot dat ik aan-

gaande den oorsprong der kwaal zal zijn ingelicht."

»Het is mij niet duidelijk, wat gij hiermeê bedoelt."

»De gevolgen kunnen dan eerst ophouden, wanneer de oorzaak weggenomen is. Mogt het zijn, dat de ziekte van den graaf voortkomt uit eene oorzaak, die onder het bereik der menschelijke kunst ligt, dan bestaat er ook nog mogelijkheid, dat zijne krachten terugkeeren, en hij gered worde; zoo niet, dan zal hij weldra moeten scheiden van deze wereld."

»Uit welke oorzaken kan zulk eene ongeneeslijke ziekte wel ontstaan?"

»Uit verschillende, bisschop! Stel bij voorbeeld eens, dat de graaf een groot zondaar ware, en reeds geruimen tijd gewetenswroeging hadde ondervonden, dan zou ik daaruit zeer gemakkelijk zijn tegenwoordigen toestand kunnen verklaren. Het schuldgevoel drukt den mensch neer, en verlamt zijne kracht; wroeging baart hem eene doodelijke onrust, die noodwendig het gansche zenuwleven sloopt en verteert, en een toestand doet ontstaan, als waarin de graaf schijnt te verkeeren."

»Ofschoon gij het geestelijk gewaad draagt, schijnt gij echter te vergeten, dat de kerk middelen bezit, om zelfs den zwaarsten zondaar de vergiffenis des hemels te verschaffen en gij zult toch wel toegeven, dat als een bisschop zijn kranken vriend naar het ligchaam verpleegt, hij waarlijk de belangen zijner onsterfelijke ziel niet zal verwaarloozen."

»Ik wil u dit gaarne toegeven; echter heb ik kerkvoogden gekend, van wie men wezenlijke zielzorg niet kon verwachten."

Waso staarde den monnik bij deze woorden scherp in het gelaat, zonder evenwel de minste verandering daarop te bespeuren, en gevoelende, dat hij min of meer verlegen was geworden bij het gezegde van den vreemdeling, bedwong hij zich en zeide:

»Ik mag niet twijfelen aan de waarheid van hetgeen gij zegt, doch uw schijnbaar verwijt bedroeft mijn hart!"

»Het zou ook zeer bedroevend zijn, bisschop! Maar om op den graaf terug te komen, behalve gewetenswroeging

zijn er nog vele andere oorzaken, die hem in dezen beklagenswaardigen toestand kunnen gebragt hebben. Zoo zou het bij voorbeeld mogelijk kunnen zijn, dat zijne ziekte het gevolg ware van een of ander hem toegediend vergif, dat niet tot de snel werkende behoort, maar integendeel het leven langzaam edoch zeker ondermijnt. Indien het alzoo blijkt, dat het eerste de oorzaak niet is, dan zal ik mijn onderzoek hiernaar te rigten hebben. Dit is echter hoogst moeijelijk, juist om de langzame werking, terwijl het bovendien wel te vermoeden zou zijn, dat het hem gedurende mijne aanwezigheid niet zal worden toegediend."

»Neen," zeide Waso onbevangen, »vergif kan de oorzaak niet wezen; want graaf Lambert van Leuven heeft althans in zijne persoonlijke omgeving geen enkelen vijand, en buitendien gebruik ik reeds een geruimen tijd hetzelfde voedsel en denzelfden drank, en geniet nogtans eene ongestoorde gezondheid. Neen, nog eenmaal, dit is niet mogelijk!"

»Het zou niettemin mogelijk kunnen zijn," antwoordde de monnik kortaf.

Als ware hij door een adder gebeten, vloog Waso op met den uitroep:

»Schurk! wat bedoelt gij?"

»Met uw verlof, bisschop! Gij hebt niet het regt, mij eene dergelijke taal te doen hooren! Dit is u slechts veroorloofd bij eene alleenspraak, en in dit geval wil ik u niet storen."

Met eene tergende onverschilligheid wendde de monnik zich af, en vleide zich in een armstoel neer, zonder echter den bisschop uit het oog te verliezen. Waso had zich middelerwijl in de lip gebeten, gevoelende, dat hij zich door dien uitval verraden had. Hij verkropte zijne woede en spijt, en zich door een scherpen blik op den monnik overtuigd hebbende, dat hij diens gelaat nooit aanschouwd had, zeide hij op ootmoedigen toon:

»Ik bidde u, dat gij mij vergeeft, mijn broeder! Ik sprak als een dwaas, en liet mij door zondigen hartstogt verleiden, om u grovelijk te beleedigen, als haddet gij

het vermoeden geuit, dat den graaf vergif door mij zou zijn toegediend! Ik vergat geheel, hoe gij reeds te kennen gaaft, dat gij menige treurige ondervinding hebt opgedaan in uw leven, welke u het regt geeft, om het plegen van eene misdaad zelfs door gewijde dienaren der kerk mogelijk te achten. Ik kan in waarheid niets tot mijne verschooning inbrengen, en moet het aan uwe welwillendheid overlaten, of gij mijne dwaze drift wilt vergeven, die haren grond alleen heeft in mijne vriendschap voor den graaf."

»Bij God alleen berust het oordeel, bisschop! en de mensch is verpligt te vergeven."

Beiden bewaarden thans het stilzwijgen; de monnik bleef met de grootste kalmte zijne zittende houding bewaren, doch Waso was onrustig en gejaagd. Het berouwde hem geweldig, dat hij dezen man bij den graaf gebragt had, en zijn angst en verlegenheid namen onafgebroken toe, als hij bedacht, dat Lambert stellig alles zou aanwenden, om bij den monnik te biechten, terwijl zijn voorgevoel hem zeide, dat deze zijn vijand was. Wel zocht hij zijne vrees meester te worden, bedenkende, dat die man hem geheel vreemd was, en hem bij gevolg onmogelijk vijandelijk gezind kon zijn; maar al zijne pogingen waren vergeefs, en het werd hem zoo bang, dat hij zelfs gaarne een groot offer zou hebben willen brengen, indien Lambert slechts ontwaakt ware uit zijnen slaap. Hij gevoelde zelf, hoe eene groote verlegenheid in geheel zijn wezen doorstraalde, en daar zij ieder oogenblik toenam, besloot hij het stilzwijgen, dat hem nog angstiger maakte, te verbreken, en zoo veel doenlijk op onverschilligen toon het afgebroken gesprek weer op te vatten.

»Zou het toch inderdaad waarheid wezen," vroeg hij, »dat er vergiften zijn, die het leven langzaam en zeker ondermijnen? Ik heb meermalen daarvan gehoord en gelezen, maar er nooit onvoorwaardelijk geloof aan gehecht!"

»Zoudt gij," vroeg de monnik op zijne beurt, »alleen de snel doodende kennen?"

Dit was te veel! Met de snelheid des bliksems schoot Waso toe, door deze woorden de zekerheid erlangd heb-

bende, dat de monnik kennis droeg van den op zijn bevel beganen moord, en bragt hem met alle kracht een stoot toe met zijnen dolk; maar onder de pij droeg de monnik een pantserhemd, dat hem het leven redde.

»Gij hebt," zeide hij met de grootste bedaardheid, »naar ik bespeur toch inderdaad u zelven en niet mij bedoeld, toen gij straks het woord schurk hebt gebezigd!"

Waso stond als van den donder getroffen; zijne kniën knikten; al zijne leden trilden; zijn gelaat was doodsbleek en verwrongen door nameloozen angst. Hij durfde den blik niet opslaan, en hoorbaar klapperden zijne tanden. Plotseling voelde hij zich door sterke armen omvat, en opziende bespeurde hij met vreesselijken schrik, dat hij door drie bedienden van den graaf werd aangegrepen, terwijl de monnik hun op ijskouden toon beval:

»Bindt den moordenaar, en bewaakt hem zorgvuldig, opdat hij niet ontsnappe!"

In een oogwenk was de bisschop weggebragt, en bevond de monnik zich alleen. Hij knielde neer, dankte de Voorzienigheid voor eigen behoud, smeekende om kracht van boven, ten einde de taak, welke hij zich had opgelegd, naar eisch te volvoeren; hij bad den Allerhoogste, dat het hem gelukken mogt, zijne hartstogten en voornamelijk zijne zucht naar wraak te overwinnen, en zelfs zijnen moordenaar hartgrondig vergiffenis te schenken.

Gesterkt door het innig gebed, rees de eerwaardige kloosterling op, en begaf zich weer naar het bed van den graaf, die nog geruimen tijd een rustigen slaap genoot. Toen hij eindelijk ontwaakte, zag hij om zich, en slaakte een kreet van vreugde, zoodra hij bespeurde, dat hij alleen was met den monnik, voor wien hij een onbegrensden eerbied had opgevat, en met werkelijken angst vroeg hij hem, of hij hoop mogt voeden, een tijd lang ongestoord een onderhoud met hem te hebben, ten einde eene volledige biecht te kunnen afleggen. De monnik antwoordde, dat er stellig een geruime tijd zou verloopen, voordat Waso wederom in de ziekenkamer verschijnen kon, en Lambert ontveinsde geenzins, dat hem dit berigt eene groote en ongehoopte vreugde verschafte.

De monnik trad nu voor zijne sponde, en sprak een gebed, dat den diepsten weerklank vond in het hart van den armen lijder. Zijne oogen vulden zich met tranen, en terwijl geheel zijn wezen het beeld van den diepsten ootmoed vertoonde, straalde toch de blik, waarmeê hij den eerwaardigen geestelijke aanzag, van vurigen dank. Na met heilige aandacht het gebed van den monnik te hebben aangehoord, verzocht hij dezen, zich nevens hem te plaatsen, en begon toen geheel zijn hart voor hem uit te storten. Schuld en wroeging spraken uit elk woord; evenwel naarmate hij vorderde in de geschiedenis van zijn leven, naar die mate voelde hij zich ook allengs meer verligt, en hoezeer de monnik hem herhaaldelijk op meêwarigen toon aanried, zich eenige oogenblikken rust te gunnen, zoo mogt zulks niet baten. De graaf voelde, hoe de dood met rassche schreden naderde, en werd te veel gekweld door den angst, dat hij zou afgeroepen worden, voordat hij zijne biecht geëindigd had, dan dat hij zich liet bewegen, om door eene korte rust tot verademing te komen.

Eindelijk kon hij ophouden: zijne taak was volbragt, en met gesloten oogen en gevouwen handen lag hij daar neder, ootmoedig afwachtende, welk oordeel over hem zou geveld worden. De geestelijke, die niet enkel met gespannen aandacht zijne biecht gehoord had, maar tevens zorgvuldig acht geslagen op zijn ligchamelijken toestand, diende hem nu een drank toe, die als het ware zijne levenskrachten weder opwekten. Toen sprak hij tot hem met hoogen en plegtigen ernst, maar tevens op den toon der vergeving ademende liefde, en nederknielende in het gebed, zoo als hem door de kerk geboden was, vervulde hij de geheele ziel des lijders zoodanig met berouw en christelijken ootmoed, met geloof aan den Verlosser en hoop op de goddelijke genade, dat de boeteling weldra de genademiddelen der kerk ontving, en zijnen dood met eene heilige vreugde tegenzag.

Zacht waren de laatste woorden van den monnik weggestorven, en nog bewogen zich de lippen van den lijder, die biddende zijn einde verbeidde; verheerlijkt waren zijne

trekken, en een kalmte niet des doods maar des eeuwigen vredes lag over zijn gelaat gespreid. Met beide handen hield hij die van den priester omklemd, welke hem van zijn vreesselijken angst had verlost, en een naauwelijks hoorbaren zucht slakende, verliet zijn geest het stoffelijk omhulsel: graaf Lambert van Leuven had opgehouden te leven.

De monnik volbragt verder de voorschriften der kerk met een weemoedig hart, en weinig tijds later werd het stoffelijk overblijfsel van den graaf neergelegd in den schoot der aarde met al de plegtigheid, waarop zijne geboorte hem regt gaf. Wel baarde het algemeen opzien, dat bisschop Waso de lijkvaart niet bijwoonde; doch daar niemand kennis droeg van het gebeurde buiten de dienaren, die hem gevangen genomen hadden, en door den monnik met een plegtigen eed tot stilzwijgen waren gedwongen, schreef men zijne afwezigheid toe aan ziekte en dacht weldra niet meer aan den vriend des overledenen.

IX.

Monnik en Bisschop.

Bisschop Waso had middellerwijl een folterenden tijd doorgebragt. Hij werd gepijnigd door radeloozen angst, welk lot hem zou beschoren zijn, en ondanks alle inspanning kon hij zich niet herinneren, dien geheimzinnigen monnik ooit vroeger aanschouwd te hebben. Hij werd gestreng bewaakt, doch overigens kon hij niet klagen, dan alleen daarover, dat hij geen antwoord ontving op zijne vragen. Dat de monnik een aanslag op zijn leven gevreesd had, was te duidelijk, dan dat de kerkvoogd hieraan ook maar een oogenblik konde twijfelen; immers dit bewees het pantser onder de pij, dat hem het leven gered had, en bovendien ook de last, dien hij aan de dienaars van den graaf moest gegeven hebben, om de wacht te houden in hunne onmiddellijke nabijheid, en bij het eerste gerucht toe te schieten. Hetgeen den toestand

van den gevangene vooral ondragelijk maakte, was de zelfbeschuldiging, dat hij zijn lot alleen aan zich te wijten had. Indien hij den toorn in zijn binnenste had beheerscht, of zich niet laten overmannen door de vrees, dat de vroeger op zijn bevel gepleegde moord was ontdekt, dan zou men hem niet op heeter daad hebben betrapt, en kon hij evenmin op nieuw van poging tot manslag beschuldigd zijn geworden.

Geen wonder derhalve, dat de bisschop het ondragelijke van zijn toestand hoe langer hoe meer moest gevoelen, en reikhalsde naar het oogenblik, waarin hij ten minste met zekerheid zou weten, welk lot hem beschoren was. Van tijd tot tijd borst hij in klagten en verzuchtingen uit, en dan weer gaf hij lucht aan zijn wrevel; maar opregt berouw scheen hij niet te gevoelen, dan alleen over zijne onbezonnene overijling, die hem in het verderf had gestort.

Reeds was er een tweetal dagen en nachten verloopen, en Waso voedde nu een onweerstaanbaar verlangen naar de beslissing van zijn lot; hij verkeerde in eene soort van wanhoop en razernij, en dreigde luide, dat hij zich van het leven zou berooven, indien hij niet uit zijne folterende onzekerheid verlost werd. Zijne bewakers vergenoegden zich, hunne schouders op te halen, en bleven het stilzwijgen bewaren, toen de deur geopend werd, en de monnik binnentrad. Op vriendelijken toon verzocht hij de dienaren van den graaf, zich te verwijderen, doch post te blijven houden voor de deur, en nu den bisschop met zijn doorborenden blik aanziende, sprak hij:

»Mijn pligt jegens den overledene is volbragt! Thans kom ik uwe rekening vereffenen!"

Waso waagde het niet, een woord te spreken. De bewustheid, dat hij dien man van het leven had zoeken te berooven, woog echter bij hem niet zoo zwaar, dat hij om deze reden het stilzwijgen bewaarde; maar wetende, dat hij zich onvoorwaardelijk in de magt van dien monnik bevond, was zijn eenige hoop, dat hij hem door een geveinsd berouw en schijnbaren ootmoed tot medelijden en vergeving zou kunnen bewegen. Hij boog alzoo het

hoofd demoedig, en hield den blik ter aarde gevestigd; maar de monnik vervolgde:

»Die ootmoedige houding verschalkt mij niet, bisschop! Ik ken uw hart te goed, om te weten, dat het onvatbaar is voor opregt berouw, en gerust kunt gij daarom afstand doen van iedere poging om mij te misleiden. Ik verlang alleen, dat gij mijne vragen onbewimpeld beantwoordt, en gehoorzaamt aan hetgeen ik u beveel. Dit is de eenige voorwaarde, waaronder ik u niet zal overleveren aan de menschelijke geregtigheid. Maar neem u in acht; want bij den eersten schijn van mij te willen bedriegen verwijder ik mij, en zult gij de geregtsdienaars des keizers in mijne plaats dit vertrek zien binnentreden."

Eene siddering beving Waso, en al zijne leden beefden. Dat graaf Lambert overleden was, had hij wel vermoed; doch nu hij de zekerheid had van zijnen dood door de woorden van den monnik, gevoelde hij met ontzetting, dat hij zijn eenigen vriend miste, en hij nergens steun en vertroosting zou vinden. Zijne trekken namen de uitdruk van wanhoop aan, en om genade smeekende, kroop hij voor de voeten van den monnik, wiens gelaat geen de minste verandering onderging, maar dezelfde uitdrukking van strengen ernst behield. Zijne blikken bleven met een zekeren afkeer op den bisschop rusten, en op stroeven toon beval hij hem, zich neer te zetten, en zijne wanhopige lafhartigheid te beteugelen. Toen Waso inderdaad met de grootste inspanning aan zijn gebod had voldaan, vroeg de monnik hem, of hij zich zijner volstrekt niet meer kon herinneren, en nadat de bisschop hierop ontkennend had geantwoord, sprak hij:

»Zijn inderdaad mijne trekken zoo geheel veranderd door het doodelijk vergif, dat zelfs de angst u niet zegt, wie ik wezen moet? Ik ben degeen, die door u werd aangewezen als biechtvader van Ottelijne; op uw bevel reisde ik met haar naar Dordrecht, en op uwen last moest ik daar mijne trouw boeten met gevaar van mijn leven! Gij wist echter niet, dat ik mijne studie maakte van de kennis der planten, en vooral in het Oosten geleerd heb, welke kruiden giftig zijn, en hoe hunne doodelijke wer-

king door tegengif kan worden vernietigd. Met een dankbaar hart erkende ik ook toen weer den vinger Gods in het bestuur der wereld; want daaraan had ik mijn leven te danken. De werking van uw vergif was vreesselijk, bisschop! en snel boven alle beschrijving; maar zoodra het verterend vuur mijne ingewanden aangreep, herkende ik het mij toegekende gif, en nog vóór ik mijne bewustheid verloor, nam ik — Gods zegen over mijne arme ziel afsmeekende — het tegengif in. Hardnekkig echter was de strijd dier tegengestelde werking, en ware mijn ligchaam minder sterk geweest, dan zou het graf zich voorzeker zijne prooi niet hebben laten ontrukken. Zigtbaar heeft de hand des Heeren mij bewaakt, en ik ontkwam aan een onfeilbaren dood. Ongeloofelijk echter zijn de verwoestingen, die gif en tegengif bij mij hebben aangerigt; het vleesch is weggeteerd van het gebeente, en als het beeld des doods wandel ik rond onder de levenden, door Gods almagt gespaard, om nog menigeen ten zegen te kunnen zijn en anderen in hunne verfoeijelijke boosheid te stuiten!

»Maar niet enkel, bisschop! aanbid ik de goddelijke Voorzienigheid in de redding van mijn eigen leven! Ik zag duidelijk en bij herhaling, hoe er voor de boozen geen geluk bestond, en alleen de deugd hier op aarde haar welverdiend loon ontvangt! Wat is er geworden van uwe handlangers, Waso? Op het ziekbed neergeworpen, en gevoelende, dat de dood hem naakte, stond ik aan de veege sponde van uwen schrijver, en hoorde de bekentenis zijner zonden van zijne stervende lippen. Van hem ontving ik de onwraakbare bewijzen uwer schuld, en staat uw leven thans in mijne hand, zoo als gij eenmaal dacht over het mijne te kunnen beschikken. Wat de graaf van Leuven geleden heeft, is u bekend; maar God is den boetvaardigen zondaar genadig geweest, en in zijn stervensuur mogt hij door mijnen invloed anderen nog ten zegen zijn. Ook Ottelijne heeft 's hemels barmhartigheid ondervonden, en is door haar opregt berouw en haren boetvaardigen ootmoed het geluk waardig geworden, waárin hare reine ziel zich thans verheugt!

»Voor u zelven, bisschop! blijft niets over dan de de hoop, dat uw verstokt gemoed eenmaal nog als door een wonder bekeerd moge worden, en zelf wil ik dagelijks den Heer smeeken, dat Hij u die genade verleene! Zoo en niet anders zal ik mij wreken voor den dubbelen moord, dien gij tegen mijn leven poogdet te volbrengen! Zoo en niet anders hoop ik mij zelven een kalm sterfbed te bereiden, opdat ik eenmaal waardig moge gekeurd worden in te gaan tot mijne heerlijkheid."

De monnik hield thans eenige oogenblikken op met spreken, en gaf zich over aan den stroom zijner gewaarwordingen, waardoor hij waarschijnlijk niet bespeurde, welke verandering op het gelaat van Waso was ontstaan. De bisschop gevoelde zich nu van een vreesselijken last bevrijd bij de laatste woorden van den monnik, zoodra hij vernam, dat deze geenzins het oogmerk had zich op hem te wreken. Hij zou dus niet worden overgeleverd aan den wrekenden arm der menschelijke geregtigheid, en de man, dien hij tweemaal naar het leven stond, wilde zich slechts wreken door God dagelijks te bidden, om ook hem nog eenmaal op den weg van boete en bekeering te brengen. Voorwaar, dat had bisschop Waso niet durven hopen! Zijn angst was verbannen, en hij gevoelde eene onstuimige vreugde in zijn binnenste, die hij slechts met moeite kon bedwingen; maar hij besefte de noodzakelijkheid, om zijne gewaarwordingen te beheerschen, en achtte zich gelukkig, dat de monnik hem in deze korte oogenblikken niet had gadegeslagen. Deze hervatte na een oogenblik stilzwijgens:

»Verneem thans de voorwaarden, waarop ik u het leven en de vrijheid schenk. Gij zult terugkeeren naar uw bisdom, en aldaar de noodige beschikkingen maken, dat gij een geruimen tijd afwezig zijn kunt. Een achtenswaardig geestelijke, dien ik u aanwijzen zal, wordt door u belast met de waarneming der geestelijke belangen uwer kudde, opdat deze niet langer verstoken blijve van een vromen zielzorger, dien zij tot dus verre moest derven Gij zelf zult vervolgens een togt ondernemen naar het Heilige Land, en welligt zal door deze bedevaart God

u genade verleenen, en uw hart getroffen worden als gij de plaatsen aanschouwt, waar eenmaal de Heiland leefde en Zijn bloed vergoot tot vergiffenis onzer zonden.

»Vooraf zult gij al uwe bezittingen afstaan aan onderscheiden kloosters, met uitzondering van een tiende gedeelte, hetwelk gij schenken zult aan den edelaardigen krijgsbevelhebber, die het hart van Ottelijne wist terug te brengen tot eer en deugd. Voor haar zelve, ofschoon zijne bastaarddochter, heeft de graaf van Leuven op zijn sterfbed gezorgd, en zoo veel mogelijk in dit opzigt vroeger kwaad goed gemaakt. Als een arme, boetvaardige pelgrim aanvaardt gij den togt, van alles ontdaan, alleenlijk levende van hetgeen medelijdende vromen u zullen geven. Binnen acht dagen tijds moet alles door u geregeld zijn en gij zelf reeds vertrokken. Zoodra gij in het Heilige Land zijt aangekomen, zullen de onweerlegbare bewijzen uwer schuld vernietigd worden; eerder niet! Bedenk, bisschop! dat het zwaard van Damocles boven uw hoofd blijft zweven, en indien gij in gebreke blijft, ook slechts eene enkele letter van mijn bevel onvervuld te laten, wordt gij op hetzelfde oogenblik door keizerlijke geregtdienaars gevangen genomen, en klaag ik u voor de vierschaar der menschen aan wegens hoogverraad en dubbelen moord! Spreek thans en antwoord: zult gij mij gehoorzamen?"

Als van den donder getroffen, had Waso den monnik aangehoord; zijne kortstondige vreugde was verbannen, en zijn hart bijna verstijfd in de borst. Wel is waar ook nu behoefde hij geen angst meer te voeden voor zijn leven en zijne vrijheid; hij zou het leven niet door beulshanden verliezen of wegkwijnen in den kerker; maar welke waarde kon voortaan het aanzijn meer voor hem hebben, als hij in diepe armoede, ver verwijderd van zijn vaderland, zijne dagen rekken moest door aalmoezen, en zijn ligchaam zou te kampen hebben met gebrek en ontbering, en buitendien nog met een tal van schadelijke invloeden, waartegen hij waarschijnlijk niet bestand zou zijn. De trotsche kerkvoogd was tot in het stof vernederd, en dat wel door een eenvoudigen monnik, dien hij

in ieder ander geval onder zijn voet zou vertreden hebben. En toch moest hij onvoorwaardelijk gehoorzamen; geene andere keus bleef hem over en met een diepen zucht sprak hij:

»Ik zal gehoorzamen, monnik! omdat ik niet anders kan! Gij hebt u zwaar gewroken, en de boete komt mij harder voor, dan de misdaad, die ik pleegde. Gij hebt echter mijn lot in uwe handen, en van uw regt gebruik gemaakt, zoo als zich liet verwachten. Zonder erbarmen hebt gij mij veroordeeld, om duizend dooden te sterven, terwijl een dolksteek mij meer welkom zou geweest zijn."

»Uwe afkeuring, bisschop! is mij geheel onverschillig; ik vraag u alleenlijk, of gij stipt zult gehoorzamen, en wensch overigens verschoond te blijven van de mededeeling uwer bezwaren."

»Gij zult gehoorzaamd worden," sprak Waso somber, terwijl inwendige woede en spijt hem verteerden.

»Nog één woord," sprak de monnik; »wij vertrekken zamen, en tot uwe afreis zult gij u onafgebroken in mijne tegenwoordigheid bevinden; terwijl daarenboven ook nog de dienaren van den overleden graaf ons zullen vergezellen: zij waren getuigen van uwe tweede poging tot moord, en kunnen derhalve thans ook waken voor mijne eigene veiligheid, welke ik niet roekeloos in de waagschaal stellen mag."

Met magtelooze woede in het hart moest Waso genoegen nemen met alle maatregelen, die de monnik verkoos te beramen, en zich vervolgens gereed maken tot de reis, waarbij de grafelijke dienaren hen vergezelden. De monnik week inderdaad niet van zijne zijde, en bisschop Waso was wel gedwongen alle hem gestelde voorwaarden stipt te volvoeren. Een eerbiedwaardig geestelijke werd belast met de zorg voor zijn bisdom, en zijne bezittingen werden voor negen tiende gedeelten aan verschillende kloosters geschonken, terwijl het overige vermaakt werd aan Willem Maartenszoon, als bewijs van de onbegrensde hoogachting en erkentelijkheid, die de bisschop voedde voor dengene, aan wien Ottelijne, de dochter

van zijn overleden vriend, de duurste verpligtingen had.

Nadat al deze beschikkingen waren gemaakt, aanvaardde bisschop Waso den togt naar Palestina; arm en van alles ontbloot, gehuld in eene grove pij, trok de kerkvoogd heen met wanhoop in het hart en innerlijk den monnik vloekende, die hem zoo streng wist te straffen voor zijne begane misdrijven. En toch had hij eindelooze verpligtingen aan dien man; want niet enkel bleef hij voor schande bewaard, maar zijn naam werd daarentegen met eerbied en ontzag genoemd door de christenheid, die hoogen lof toezwaaide aan zijn vromen zin, en hem als een heilige vereerde, onbewust dat hij slechts gehoorzaamde aan een dwangbevel, waartegen hij zich niet verzetten kon, zonder zich zelf over te leveren in de handen van den beul.

Overigens hield de monnik getrouw zijne belofte, en toen Waso was aangekomen in het Heilige Land, vernietigde hij alle bewijzen zijner gepleegde misdaden, en onttrok hem daardoor voor altijd aan de wraak der menschelijke geregtigheid.

X.

Het steekspel te Luik.

Wij keeren thans terug tot graaf Dirk IV, dien wij een tijd lang uit het oog hebben verloren. Wij vinden hem in Dordrecht, en ontwaren, dat zijne stemming nog geenzins van opgeruimdheid getuigt; zijn blik is eenigzins somber, en zijne omgeving heeft zich dikwerf te beklagen, dat hij ligtelijk in toorn ontbrandt, en meer dan ooit te voren beheerscht wordt door zijne luimen. Maar wanneer hij zich bevindt bij Bertha van Loon, die voor hem eene moederlijke liefde koestert, terwijl hij van zijnen kant haar als een zoon eert en liefheeft, dan ontplooit zich zijn gelaat, en verheldert zich zijn blik. Met vuur begint hij te spreken over haren edelen gemaal,

en uitweidende over diens onvergelijkelijken moed en buitengewone deugden, ziet hij met innige vreugde, hoe zij hem innerlijk dankt voor die trouwe vriendschap, voor die hulde aan de nagedachtenis van den held, dien zij bemind heeft boven haar eigen leven. En als wilde zij hem vergoeding schenken voor den troost, dien hij haar biedt, spreekt zij later met hem over Ottelijne, en tracht de smart, die hij over haar gevoelt, te verzachten.

En zij kan thans onbewimpeld over Ottelijne spreken; want Dirk is met de geheele geschiedenis bekend. Op zekeren dag, ongeveer drie weken na den dood van graaf Lambert, had zich een monnik bij hem vervoegd, en een langdurig onderhoud met hem gehad. Die monnik had den stervenden graaf bijgestaan in zijne laatste ure, zijne biecht gehoord en den boetvaardigen zondaar den troost der kerk niet onthouden. Op uitdrukkelijke begeerte echter van den stervende, was hij later naar Dordrecht gereisd, om den graaf een getrouw verhaal te doen van den schandelijken toeleg, en hem te bidden, den afgestorvene zijne vergiffenis niet te onthouden. Wel was Dirk in woede opgevlogen, toen hij vernam, welk trouweloos verraad men tegen hem had willen plegen; wel zweefde een schrikkelijke vloek op zijne lippen, toen hij hoorde, dat hij bijna het slagtoffer was geworden van gehuichelde liefde; maar de monnik wist dien vloek nog te voorkomen en zijn hart te stemmen tot vergevingsgezindheid, en toen de eerbiedwaardige man afscheid nam van den graaf, stond er wel een droeve traan in diens oog, maar toch had hij voor den Alwetende verklaard, dat hij Lambert van Leuven en Ottelijne volmondig vergaf, en haar het geluk niet misgunde, dat haar nu ten deel viel.

Zoodra de graaf deze geschiedenis had vernomen, spoedde hij zich tot Bertha van Loon, om haar hiervan deelgenoot te maken, maar tot zijne verbazing ontwaarde hij, dat zij insgelijks met het geheim bekend was. Zij verhaalde hem nu, dat Ottelijne haar geschreven had, het aan haar overlatende, hoe in dit opzigt te zijnen aanzien te handelen, en beleed onverholen, dat zij na rijp

beraad had besloten, hem van dien brief geheel onkundig te laten, geen uitweg kunnende vinden, om hem de zaak meê te deelen, en niettemin getrouw te blijven aan hare belofte. Immers zij had Ottelijne beloofd, haren vader te zullen sparen, en tevens wilde zij den graaf van Holland geene onwaarheid of verdichtsel meêdeelen, weshalve zij had geoordeeld, dat het beter ware, hem ten minste aanvankelijk geheel onkundig te laten van de gevoerde briefwisseling. Nu echter was zij innig verheugd, dat zij niet langer gedwongen was tot eene geheimhouding, die haar beknelde, en haalde zij opgeruimd den brief van Ottelijne te voorschijn. Dirk IV las dien brief met weemoedige gewaarwordingen; maar hij ontstak niet in toorn, en naarmate hij verder las, werd zijn hart meer en meer getroffen. Ottelijne bekende zoo opregt en vol berouw, dat zij zich zwaar aan hem had vergrepen; het was hem, alsof de schoone boetelinge voor hem stond, en zelve hem om vergiffenis smeekte. Zijn hart werd week, en toen hij den brief had geëindigd, gaf hij hem met een diepen zucht aan Bertha terug, zich een traan uit het oog wisschende.

»Ik had haar zielslief," sprak hij bewogen; »maar desniettemin aanbid ik in de geheele zaak den vinger Gods, die niet wilde, dat ik zoo gruwzaam zou bedrogen worden! U, mijne moederlijke vriendin! zeg ik hartelijk dank, dat gij mij de lezing van haren brief hebt toegestaan; want het valt mij nu niet moeijelijk meer, haar met geheel mijn hart vergiffenis te schenken, en de belofte te vervullen, die de monnik mij eigenlijk heeft afgeperst. Vrede zij haar en den edelen man, die haar zijne hand waardig keurde, toen zij vol ootmoed en berouw terugkeerde tot deugd en pligt! Mogen zij beiden door Gods goedheid in hun echtverbond het geluk vinden, dat zij daarvan hopen, en dat zij beiden ten volle waardig zijn."

»Amen!" sprak de vrome Bertha, »en moge de hemel u in ruime mate vergoeding schenken voor het grievend leed, dat uw edel hart heeft moeten ondervinden."

Beiden spraken nog lang over deze merkwaardige gebeurtenis, en op dringend aanzoek van den graaf, nam Bertha de taak op zich, om Ottelijne andermaal te schrij-

ven, en haar te berigten, dat Dirk IV haar en haren vader van harte vergiffenis schonk, en dringend verlangde haar nog eenmaal te zien, en tevens bekend te worden met den grootmoedigen en vastberaden jongeling, die zijne hartstogten wist te beteugelen, om te gehoorzamen aan eer en pligt, en daardoor een zoo onuitwischbaar diepen en heilzamen indruk op haar gemaakt had. Bertha, die wel bemerkt had, hoe reikhalzend de graaf verlangde, Ottelijne nog eenmaal te zien, drukte het haar dan ook op het hart, om zijnen wensch te voldoen, betuigende, dat zij dit volgens haar gevoelen in ieder opzigt aan den graaf verschuldigd was, en zij ook geenzins twijfelde, of Willem zou volkomen in dit gevoelen deelen.

Ottelijne, bovenmate verheugd toen zij den brief van Bertha ontving, las hem Willem voor, terwijl hare oogen van genoegen en dankbaarheid schitterden. Willem was getroffen, en betuigde insgelijks zijne vreugde, dat Hollands graaf haar zijne vergiffenis niet ontzeide; ook was het hem aangenaam, dat Bertha van Loon zoo veel vertrouwen stelde op zijne regtschapenheid, en daarom zeide hij terstond, dat zij zich niet bedrogen zou vinden in den goeden dunk, dien zij van hem had opgevat. Hij drukte Ottelijne aan zijn hart, en sprak:

»Indien ik van mijne meerderen verlof bekomen kan, dan gaan wij zamen naar Dordrecht, mijne Ottelijne! en brengen in persoon onze hulde en dank aan den edelen graaf, die in stede van zich te wreken u vergiffenis schonk. Gaarne zullen wij aan zijne begeerte voldoen, en vooral stel ik het mij als een onwaardeerbaar geluk voor, de godvruchtige vrouwe Bertha van Loon mijn innigen dank te betuigen voor de genegenheid, die zij u nog altijd toedraagt, en voor de wijze, waarop zij een eenvoudigen weerman heeft beoordeeld."

De oude Otto, hun huisgenoot, was insgelijks van gevoelen, dat zij verpligt waren aan de begeerte van den graaf te voldoen, en twijfelde geenzins, of Willem zou de vergunning erlangen, om eenige dagen afwezig te zijn. Het zwaard toch rustte in de scheede, en er was voor 's hands geen gevaar voor het uitbarsten van eenen

oorlog. Hij was zelf zoodanig met het plan ingenomen, dat hij voor Willem verlof aanvroeg, hetwelk dan ook onmiddellijk werd verleend. Het was voor hem eenigermate eene bevrediging van zijn geweten, dat hij had meêgewerkt om den graaf, wiens vader hij zoo lang onverdiend mistrouwd had, eene vreugde te bereiden.

Zoodra Willem eenige dagen verlof had bekomen, reisde hij met Ottelijne naar Dordrecht, en bragt daar een bezoek aan den graaf. Ottelijne voelde den grond niet onder hare voeten, en durfde van schaamte de oogen niet opslaan, toen zij zich weer bevond in de tegenwoordigheid van den man, tegen wien zij zich zwaar had bezondigd; maar Dirk IV vatte hare hand, en ofschoon de zijne beefde, en hij zijne aandoeningen bijna niet bedwingen kon, sprak gij niettemin op zachten toon:

»Vrees niet voor mij, Ottelijne! Gij hebt uwe schuld geboet door opregt berouw, en mijne vurige begeerte vervuld! Ik breng u daarvoor mijn opregten dank, en smeek u, dat gij uwe blikken tot mij opslaat, om op mijn gelaat te lezen, dat ik u blijf liefhebben als een broeder, en mij innig verheug in uw geluk."

Ottelijne trok hare hand niet terug, en sloeg schroomvallig de oogen op naar den graaf; ootmoedig smeekende rustte haar blik op Dirk IV, en die weemoedige uitdrukking oefende een onweerstaanbaren invloed op den graaf uit. Hij drukte haar aan zijn mannelijk hart, en sprak:

»Vrede over uw geliefd hoofd, mijne zuster! Stel mij voor aan uw echtgenoot, opdat ik zelf hem betuige, welke hoogachting ik voed voor zijne edele deugden!"

Ottelijne stelde thans Willem aan den graaf voor, en ondanks den grooten afstand tusschen deze beide mannen, bood de graaf hem welwillend zijne hand, en drukte Willem haar hartelijk. Met het meeste welgevallen staarde Dirk IV in het open en edel gelaat van den jeugdigen krijgsbevelhebber, en voedde onwillekeurig bewondering voor den jongen man, die getoond had eene zelfbeheersching te bezitten, waarop zelfs ouden van dagen niet konden roemen.

»Bij mijn zwaard!" riep de graaf uit op trouwhartigen

krijgmanstoon, »hoe langer ik u aanzie, des te duidelijker begrijp ik, dat uw beeld geheel hare ziel heeft moeten vervullen. Jonge held! wij dragen hetzelfde gewaad! Vergeet daarom dat de graaf van Holland voor u staat, en antwoord mij rond en openhartig: wilt gij Dirks vriend zijn, zoo als hij reeds de uwe is?"

Met een hoogen blos op de wangen, welke getuigde van het edel gevoel, dat zijne borst bezielde, sprak Willem:

»De eenvoudige weerman kan onmogelijk vergeten, dat Hollands graaf voor hem staat, maar wel belijden, dat hij hem ootmoedig dankt voor zijne edelmoedigheid, en niets vuriger verlangen zou, dan het regt te hebben, den grooten, fieren held vriendschap te mogen toedragen. De weerman echter biedt u zijne hulde, en geve u God, dat elk hart u zoo moge eeren en achten, als het mijne! Dan zult gij onverwinnelijk zijn door eigen kracht en de trouw uwer volgelingen, die geen hooger loon kunnen begeeren dan het voorregt, om hun laatsten druppel bloeds te vergieten voor u, hunnen graaf en heer!"

»Zoo gij den graaf niet kunt vergeten," hernam Dirk, »dan moogt gij toch des krijgsmans handslag niet weigeren, wanneer hij zijnen stand eer aandoet, en dit meen ik van mij te kunnen getuigen met evenveel regt, als gij daarop kunt roemen."

En nog eenmaal sloot de edele graaf Willems hand in de zijne, en lazen de beide mannen onverdeelde hoogachting uit elkanders oogen. Nu werden er eenige ververschingen opgezet, en kwamen de bekers; zoodra deze gevuld waren, verhief Dirk den zijnen, en bragt een hartelijken dronk uit op het heil van het echtpaar, welke dronk door Willem werd beantwoord, zegen en voorspoed toewenschende aan den graaf, en nog eenmaal hulde doende aan zijn heldenmoed en edele deugden.

Ottelijne dankte insgelijks den graaf voor zijne hooge gunst, en ofschoon zij nog gedurig gekweld werd door zelfverwijt, sprak zij toch van tijd tot tijd tot den graaf, hem overtuigende, in welke grenzenlooze mate zij hem dankbaar was voor de vergiffenis, haar en haren vader geschonken.

Weldra begaf het drietal zich naar de woning van Bertha van Loon, die Ottelijne en Willem met zoo veel liefde en welwillendheid ontving, dat Ottelijne tranen van vreugde schreide, en aan hare voeten nederzonk, overweldigd door haar dankbaar gevoel. Willem was insgelijks innig aangedaan, en maakte op Bertha denzelfden gunstigen indruk als op den graaf. Zijne houding was ongekunsteld, en terwijl hij aan den eenen kant geen oogenblik vergat in welke omgeving hij zich bevond, spreidde hij aan de andere zijde zulke edele hoedanigheden ten toon, dat Bertha hoogelijk met hem werd ingenomen, en volkomen de liefde van Ottelijne billijkte.

Tegen den avond werd de kring nog vermeerderd met twee vrienden van den graaf, hollandsche edelen. Het bleek echter spoedig, dat dit tweetal opzettelijk door den graaf genoodigd was, en hij hunne tegenwoordigheid hier noodig oordeelde. Immers, naauwelijks waren zij binnengetreden, en hadden Bertha en de overigen hoffelijk gegroet, toen de graaf zijn zwaard trok, en Willem plegtig gebood, neer te knielen. De beide edelen ontblootten insgelijks hunne zwaarden, en nadat Willem aan het grafelijk bevel voldaan had, sprak Dirk IV:

»In tegenwoordigheid en onder getuige van twee hier aanwezige hollandsche edelen, sla ik, Dirk, graaf van Holland, u tot ridder en verklaar u plegtig in het bezit van alle regten, welke ieder edelman en ridder bezit!"

Driemalen deed hij zijn zwaard nederdalen op den knielende,, en sprak toen:

»Sta nu op, heer van Keenenburg! welk land met het slot van dien naam uw eigendom zijn. Ontvang deze huwelijksgift uit de handen van uwen vriend, Dirk van Holland, en vergun hem de eerste te wezen, die den ridder en heer van Keenenburg zijn heilwensch biedt!"

Werktuigelijk stond Willem op, maar wist niet, of hij waakte of droomde; zijn blik rustte op den graaf, en verried duidelijk, dat hij volstrekt nog niet begreep, wat met hem gebeurd was. De beide edelen bragten hem op hunne beurt den heilwensch, en daarna ook Bertha, wier blik den edelen graaf innig dankte voor hetgeen hij

verrigt had. Maar nog altijd stond Willem roerloos van verbazing, en zag zelfs niet, dat Ottelijne aan de voeten van Dirk IV was neergezegen, en met gevouwen handen 's hemels zegen afsmeekte over zijn dierbaar hoofd.

Dirk maakte de beide edelen opmerkzaam op den jeugdigen krijgsheld, die in zijn ootmoedigen eenvoud moeijelijk beseffen kon, dat hij werkelijk tot ridder en edelman was verheven, en terwijl de graaf Ottelijne liefderijk ophief, sprak hij tot haar:

»Niet aan mijne voeten is uwe plaats, mijne zuster! ofschoon ik u innig dank voor uwe bede tot den Allerhoogste! Begeef u echter tot uwen echtvriend, en doe hem begrijpen, dat hij niet droomt, maar in werkelijkheid een even goed ridder is, als ik zelf, en hij mij zijne vriendschap niet langer moet onthouden."

Van aandoening overweldigd, voldeed Ottelijne aan dezen last, en weldra gelukte het haar, Willem te doen beseffen, wat er met hem geschied was. Toen hij eindelijk uit zijne bedwelming ontwaakte, vertoonde zijn gelaat eene uitdrukking, die geene woorden afmalen kunnen; hij trad op den graaf toe, en wilde spreken, doch de stem weigerde hem de dienst, en hij kon niets uitbrengen dan alleen deze woorden:

»Wat gij aan mij gedaan hebt, graaf! dat kan God alleen u loonen! Mijn goede, zalige vader! gij...."

Meer kon hij niet uitbrengen; doch hij nam de hand van graaf Dirk, en besproeide haar in den eigenlijken zin des woords met heete tranen van dankbaarheid. De beide vrienden van den graaf gevoelden thans insgelijks, dat deze jonge man overwaardig was in den bond der edelen te zijn ingewijd, en luide erkenden zij, dat Dirk een goed werk had verrigt. Deze zette zich naast Willem, en verhaalde hem nu, dat hij alles had voorbereid, vast besloten hebbende hem op deze wijze te vergelden, dat Willem aan zijn vurigste verlangen had voldaan, door hem in de gelegenheid te stellen Ottelijne nog eenmaal te zien. De giftbrieven waren in behoorlijke orde opgemaakt, en met den glans van vergenoegen op het gelaat, stelde de graaf zelf ze hem ter hand. Willems oogen schitter-

den van zalige verrukking, maar gedurig kwam een innerlijke angst bij hem op, dat hij zich die hooge onderscheiding nooit waardig zou kunnen maken. Hartelijk lachte de graaf over zijn gewetensbezwaar, waardoor dit echter eer toenam dan verminderde, tot dat Bertha hare stem verhief, en sprak:

»Meer nog dan het ridderzwaard en uw rang als edelman vereert u die angst, mijn heere! Welligt echter gelukt het mij u van dit bezwaar te ontheffen. Welaan, ik, Bertha van Loon, die het verlies van den edelsten gemaal betreur, die door hem heb mogen leeren kennen, wat den waren edelman uitmaakt, verklaar hier plegtig, op eer en geweten, dat ridder Willem, heer van Keenenburg, in ieder opzigt een waardig edelman is, en ik hem uit dien hoofde het zwaard en schild ten geschenke aanbied, door den onvergelijkelijken Otto van Loon gedragen. Dit wapen mag nooit ontheiligd worden, en daarom stel ik het in uwe handen, wetende, dat het dan wel bewaard is!"

Deze woorden gesproken hebbende, stond zij op, en wapende met eigen hand Willem met het zwaard en schild van Otto van Loon. Blijde juichten Dirk en zijne vrienden bij deze edele taal, en voor Bertha neergebogen, zwoer Willem blijmoedig een duren eed, dat hij de nagedachtenis van den edelen held zou eeren tot zijn jongsten snik, diens wapenen vrijwarende voor elke smet.

Wij behoeven niet te zeggen, welken gelukkigen tijd het echtpaar te Dordrecht doorbragt, en met welke gewaarwordingen beiden afscheid namen van den graaf en Bertha van Loon. Willem verkeerde nog steeds in een zekeren staat van zwijmel; er waren zelfs oogenblikken, waarin hij Ottelijne te kennen gaf, dat het hem onmogelijk scheen, dat dit alles werkelijk had plaats gegrepen, soms angst voedende, dat hij, even als eenmaal zijn zalige vader, eene prooi worden zou van verstandsverbijstering; maar die wapenen, weleer door Otto van Loon zelven in den strijd gevoerd, bewezen dan weer, dat geene kranke verbeelding haar spel met hem dreef; en als vertrouwde hij zijne oogen niet genoegzaam, nam hij ze telkens in de handen, en overtuigde zich door betasting, dat hij inder-

daad tot ridder geslagen was. Dan schitterden zijne oogen van fiere vreugde, en Ottelijne met kracht aan zijne borst drukkende, sloeg hij het oog dankbaar ten hemel, uitroepende:

»O, mijn vader! zie zegenend neer op uw zoon, die tot hooger eer verheven is, dan hij ooit zich waardig maken kan!"

Te Utrecht teruggekeerd, was nu de beurt aan den ouden Otto gekomen, om groote oogen op te zetten, toen hij die hooge verrassing vernam, die zijn lieveling was bereid. De oude krijgsman geraakte buiten zich zelven van vreugde, en omhelsde Willem zoo krachtig en lang, dat deze bijna geen adem scheppen kon, en uitriep:

»Op mijne eer, vader Otto! Gij smoort mij!"

Toen liet Otto hem los, maar hield zijne hand in de zijne geklemd, en als ging het gebeurde zijne bevatting te boven, moest Willem het hem telkens op nieuw verhalen.

Nog zaten zij gelukkig boven alle beschrijving bijeen, toen Willem berigt werd, dat een vreemdeling hem en Ottelijne verzocht te spreken. De man, die nu het vertrek binnentrad, was de monnik, die graaf Lambert van Leuven had bijgestaan in zijne laatste oogenblikken, en van Dirk IV eene volledige vergiffenis had weten te erlangen. De eerbiedwaardige geestelijke gevoelde zich spoedig geheel te huis in dezen eenvoudigen kring, waar de deugd ten troon zat, en deelde Ottelijne breedvoerig meê, hoe haar vader zijn laatsten levenstijd had doorgebragt. Dit bezoek was nieuwe balsem voor haar gemoed, en zij dankte met de innigste bewoordingen den vromen man, die haren vader had bijgestaan in zijn jongsten stond.

Toen de monnik zijn verhaal had geëindigd en geduldig hare tallooze vragen beantwoord, maakte hij haar bekend met de uiterste wilsbeschikking haars vaders, voor zoo veel haar zelve betrof, en deze mededeeling was bijna eene even heugelijke verrassing, als het gebeurde in Dordrecht. Graaf Lambert had haar op zijn sterfbed voor zijne dochter erkend en erfgename gemaakt van het grootste gedeelte van zijn vermogen. In 't vertrouwen op hare vergeving, was hij overgegaan tot betere gewesten, en zijn biechtvader den last opdragende de heilbede van den ster-

vende te brengen aan Ottelijne en haren gemaal, en hun tevens de bewijzen zijner nalatenschap ter hand te stellen.

Na hieraan voldaan te hebben, verhaalde de monnik verder, hoe hem door den luikschen bisschop Waso, die eene bedevaart naar het Heilige Land ondernomen had en vrijwillig van al zijne bezittingen afstand gedaan, opgedragen was, een tiende gedeelte van zijn vermogen als eene huwelijksgift ter hand te stellen aan het jeugdig echtpaar, en beiden te verzoeken, hem dagelijks gedachtig te zijn in hunne gebeden.

Van aandoeningen overstelpt, hoorden alle de aanwezigen den monnik aan, en dankend blikten aller vochtige oogen ten hemel. De grijze pelgrim sprak een hartelijken zegen uit over dezen gelukkigen vromen kring, en onttrok zich nu aan hunne dankbetuigingen door zich aldra te verwijderen, hen overlatende aan den stroom hunner gewaarwordingen, die zich oplosten in een innig dankgebed, van reine zielen, als een Gode welbehagelijk offer. Vooral gevoelde Ottelijne eene zalige vreugde, nu zij wist, dat haar vader als een boetvaardig Christen gestorven was, en deze aarde had verlaten zijn kind zegenende. Willem dacht ook met heilige liefde aan den ouden Maarten, die zoo onverwachts was afgescheiden; nog voelde hij diens zegenende hand op zijn hoofd, maar thans eerst wist hij, welke rijke vruchten die vaderzegen hem bragt.

Lang nog zaten Willem en Ottelijne zwijgend hand in hand bijeen, vóór zij lucht konden geven aan hun gevoel, en toen eerst bespeurden zij, dat de monnik hen had verlaten; zij waren van aandoening en vreugde zoodanig overstelpt, dat zij geen acht hadden geslagen op het vertrek van den vromen man; doch Willem vermoedde terstond de oorzaak, en zeide, dat deze zich ongetwijfeld aan hunne dankbetuigingen had willen onttrekken. De oude Otto was intusschen ook verdwenen, en beiden begrepen, dat hij hen in deze oogenblikken niet had willen storen; maar op het middaguur was vader Otto nog niet terug, en tegen den avond begonnen zij ernstig ongerust te worden. Ligtelijk toch kon den ouden man een ongeluk zijn overkomen, en Willem, die zijn angst niet langer bedwin-

gen kon, stond gereed om de woning te verlaten, en hem op te sporen, toen juist vader Otto binnentrad; zijn gelaat drukte de hoogste vreugde uit, en het was alzoo duidelijk, dat hem geen ongeluk was overkomen.

»Zie zoo, kinderen!" sprak hij op vrolijken toon, »die taak is ook weer volbragt, en was waarlijk niet gemakkelijk."

Verbaasd zagen Willem en Ottelijne hem aan, en betuigden hunne vreugde, dat zij hem terugzagen; zeggende, dat zij allengs zeer ongerust waren geworden, zóó zelfs, dat Willem juist wilde heengaan om hem op te zoeken. De goede Otto dankte hen, voor hunne bezorgdheid, vroeg hun eene goede teug bier en een stuk brood, en verhaalde hun, na zich versterkt en verfrischt te hebben, wat hij eigenlijk gedaan had.

»Gij zijt een paar goede kinderen," sprak hij, »en zoodanig door aandoening en vreugde overstelpt, dat ook gij, Willem! geen oogenblik hebt nagedacht, wat er gedaan moet worden. Gij zijt tot ridder geslagen door den graaf van Holland, en dit kon u hier ligt in groote moeijelijkheden wikkelen; de bisschop toch, in wiens dienst gij staat, behoeft uwe verheffing niet te erkennen. Er zit nog van ouds kwaad bloed, dat weet gij wel, en daarom bedacht de oude Otto, wat er gedaan moest worden. En dit was voor den drommel zoo gemakkelijk niet; gelukkig, dat Holland hem vrees heeft aangejaagd, anders waart gij hier misschien leelijk aangeloopen. Maar de zaak is nu gezond, Willem! en gij zijt erkend in rang en titel, en de bisschop heeft het werk van den graaf bekrachtigd, naar ik geloof, omdat hij niet anders durfde; want ik heb het vuur hard genoeg gestookt! Nu is alles in orde, en morgen wordt gij door de krijgsbevelhebbers erkend en begroet, als ridder Willem, heer van Keenenburg!"

Otto verhaalde hun alles tot in de kleinste bijzonderheden, en was regt tevreden, dat de kinderen, zoo als hij ze noemde, erkenden, dat hij met wijsheid had gehandeld en hun eene belangrijke dienst bewezen.

Den volgenden dag waren de bisschoppelijke krijgers in de wapenen geroepen, en werd Willem plegtig erkend als ridder, heer van Keenenburg, en opgenomen in de

rij der stichtsche edelen. Vader Otto was natuurlijk ook hierbij tegenwoordig, en met fiere teederheid wendde hij geen oogenblik het oog af van den jeugdigen krijgsman, wien hij in ieder opzigt een tweede vader was.

Er verliep thans een geruime tijd, zonder er iets van aanbelang voorviel, tot dat Willem als stichtsch edelman eene uitnoodiging ontving, om naar Luik te gaan, en het steekspel bij te wonen, dat aldaar zou gehouden worden. Graaf Dirk IV, die insgelijks aldaar verschijnen zou, had zorg gedragen, dat de heer van Keenenburg insgelijks werd genoodigd, en schreef bovendien nog een brief aan Willem, waarin hij hem dringend verzocht, hem ten gevalle aan de uitnoodiging gehoor te geven. Willem ontveinsde niet, dat hij gaarne eens de ridderspelen der edelen zou willen bijwonen, en haalde Ottelijne zonder moeite over, om hem naar Luik te vergezellen, indien hij van zijn krijgsbevelhebber vergunning kon erlangen, om het steekspel bij te wonen. Vader Otto was wel wat gemelijk, dat hij eenigen tijd alleen zou moeten blijven, maar bedwong zich, en hield zich alsof hem die reis ook genoegen deed.

Op den bepaalden tijd vertrokken Willem en Ottelijne naar Luik, en Willems hart sprong op van vreugde, toen hij voor de eerste maal zijns levens zulk een schitterend schouwspel bijwoonde. Graaf Dirk IV was regt verheugd, toen hij zijn beschermeling ontmoette, en stelde hem aan een aantal edelen voor, die hem met hartelijke hoffelijkheid begroetten.

Willem had ruimschoots gelegenheid, om den graaf van Holland te bewonderen; want niemand der aanwezige ridders was in staat, met hem te wedijveren in de ridderlijke spelen en het hanteren der verschillende wapenen. Maar onverwachts nam de zaak eene noodlottige wending, en werd het spel in bloedigen ernst veranderd.

De broeder van den aartsbisschop van Keulen, een vermaard ridder, bogende op zijne kracht en behendigheid, daagde graaf Dirk IV uit, om eene lans met hem te breken, en hoffelijk nam deze die uitdaging aan. De toeschouwers waren allen in gespannen verwachting om den

wedstrijd van twee beroemde ridders bij te wonen, en er heerschtte inderdaad eene plegtige stilte, toen de beide kampvechters met gestrekte lans op elkander aanreden. Ontzettend was de schok, toen zij op elkander stieten; graaf Dirk wankelde een oogenblik in den zadel, en de lans zijner tegenpartij was letterlijk versplinterd. Des aartsbisschops broeder viel als een log gevaarte ter aarde, terwijl het bloed in een breeden stroom uit zijne zijde vloeide. De lans van graaf Dirk had hem zoo deerlijk getroffen, dat de punt door de stalen bedekking en diep in de zijde gedrongen was. Bewegingloos lag de overwonnene ter aarde, en weldra gaf hij den jongsten snik. Dergelijke schromelijke ongelukken waren toenmaals waarlijk geene zeldzame voorvallen; doch naardemaal de graaf van Holland door de partij der bisschoppelijken fel gehaat werd, ontbrandde hun toorn zoodanig, dat zij in blinde razernij onmiddellijk het zwaard trokken, en de Hollanders onverhoeds op het lijf vielen.

In ziedende gramschap donderde Dirk IV: »dood aan de verraders!" sprong van het paard, trok het zwaard, en snelde den zijnen te hulp; doch zij waren omsingeld door eene overgroote meerderheid; er lagen reeds eenige lijken, voordat Dirk was toegeschoten. Onder hen telde men twee bastaardbroeders van den graaf, en Dirk zelf kon zich niet verdedigen tegen den bloeddorstigen hoop, die hem omsingelde; reeds vloeide het bloed uit een paar ligte wonden, toen de vijanden, die steeds naauwer op hem aandrongen, tot wijken werden gebragt. Plotseling toch bliksemde een zwaard boven hunne hoofden, dat met ongeloofelijke snelheid telkens met zulke onweerstaanbare kracht op hen nederviel, en in een oogenblik vijf hunner met gekloofden schedel ter aarde deed tuimelen. Door een waren doodsangst aangegrepen weken de overigen, en met geweld gevoelde Dirk zich voortgesleept tot buiten hun bereik. Thans eerst zag hij, dat Willem zijn leven gered en zijne vlugt mogelijk gemaakt had. De graaf sprong ijlings in den zadel, en wierp zijn bevrijder een blik toe, die meer zeide dan menig woord.

»God zij gedankt! Bertha van Loon!" sprak Willem

met innig gevoel, » gij hebt de rusting van uw heldhaftigen gemaal aan geene onwaardige handen toevertrouwd."

Terwijl de graaf zich door eene snelle vlugt het leven redde, vervoegde Willem zich bij Ottelijne, en nam met haar terstond den terugtogt aan. Hun hart gloeide van vreugde, dat Willem den graaf het leven had mogen redden, en hem aldus vergelden, hetgeen Dirk voor hem gedaan had.

Dirk IV bereikte Dordrecht in ziedenden toorn, en zwoer zich duur op de verraders te zullen wreken. Reeds terstond vond hij gelegenheid, om der bisschoppelijke partij een gevoelig nadeel toe te brengen; want er lagen juist eenige keulsche en luiksche koopvaardijschepen op dit oogenblik voor Dordrecht. Hij beval die onmiddellijk in brand te steken, terwijl de kooplieden uit de beide bisdommen, die zich binnen Dordrecht bevonden, genoodzaakt waren een hoog losgeld te betalen, om hunne koopwaren weer magtig te worden. Na deze eerste wraakoefening, vaardigde hij een verbod uit, krachtens hetwelk den kooplieden uit gemelde bisdommen voortaan de handel in zijn graafschap ontzegd werd.

De graaf begreep zeer wel, dat de beleedigde kerkvoogden dezen smaad niet ongewroken zouden laten, en maakte bij gevolg de noodige schikkingen, om zoo spoedig mogelijk een talrijk leger op de been te brengen. De bisschoppen van Keulen en Luik — de plaatsvervanger van Waso was geenzins een lafaard — zaten middellerwijl ook niet stil, maar sloten een verbond met de kerkvoogden van Utrecht en Metz en met Egbert, markgraaf van Brandenburg, verzamelende op deze wijze een zeer aanzienlijk leger. Zij knoopten buitendien ook onderhandelingen aan met eenige misnoegde hollandsche edelen in Dordrecht die hun beloofden, de stad in afwezigheid van den graaf in hunne handen te leveren.

De winter was in aantogt, toen al deze voorbereidende maatregelen werden genomen, en er viel eene vrij sterke koude in, zoodat de wegen hard waren en de wateren toegevroren. Met de meeste snelheid rukte het vijandelijk leger aan, en door het snood verraad der misnoegde edelen viel

Dordrecht spoedig in hunne magt. Alom rigtten zij op het platte land in den omtrek schromelijke verwoestingen aan.

Graaf Dirk doorkruiste intusschen zijn gebied, en bragt een vrij talrijk leger op de been. Buiten zich zelven van woede, toen hij vernam, dat Dordrecht door verraad was overgegaan, en peinsde op het geschiktste middel, om zich zoowel op zijne vijanden als op de verraders te wreken. Het was echter eene hagchelijke onderneming, om de stad, door eene groote overmagt bezet, te heroveren, en Dirk was een te goed krijgsman, om zich en zijn volk roekeloos in de waagschaal te stellen.

Wrevelig en mismoedig bevond hij zich in zijne legertent, op wraak en verdelging peinzende, toen hem geboodschapt werd, dat een bejaard krijgsman hem wenschte spreken over eene aangelegenheid van het hoogste belang, die geen uitstel lijden kon. Dirk deed hem terstond binnentreden, en zag een grijzen krijger voor zich, dien hij nooit te voren had aanschouwt, en die niet tot zijne weermannen behoorden. De graaf vloog op, en leide de hand aan zijn zwaard, dewijl hij een aanslag tegen zijn leven vermoedde; doch de vreemdeling sprak op trouwhartigen toon:

»Laat uw zwaard rusten, heer graaf! De oude Otto draagt zijnen baard met eere, en pleegde nooit verraad!"

Er was iets in den toon zijner stem, dat inderdaad terstond allen argwaan verbande, en Dirk antwoordde:

»Vergeef mij, vriend! Maar ik word zoo vaak door verraders omgeven, dat ik bij elke ongewone verschijning wel een snooden toeleg moet vermoeden! Wie zijt gij, en wat voert u hier?"

»Willem van Keenenburg noemt mij vader, heer graaf! En zoo veel ik kon, heb ik als een vader voor hem gezorgd, nadat God den ouden Maarten had opgeroepen. Overigens ben ik een eenvoudige weerman, en draag geen anderen naam dan dien van Otto; maar desniettemin rust er eene dure ver pligting op mij, om u, waar ik kan, van dienst te zijn, en van dezen pligt hoop ik mij thans te kwijten. Ik bidde u, dat gij mij opmerkzaam wilt aanhooren.

»Toen Willem met Ottelijne was teruggekeerd, en mij verhaalden, wat er gebeurd was, begrepen wij zeer goed,

wat er volgen moest, en hadden uwe vijanden u in een open en eerlijk gevecht verwonnen, dan zoudt gij mij thans niet hier zien. Immers ik was van mijne vroege jeugd een krijger in dienst van den utrechtschen bisschop, dien ik ook mijn geheele leven lang trouw en eerlijk gediend heb. Ik wist evenwel, welk ontzag gij uwen vijanden inboezemt, en vreesde daarom, dat men verraad tegen u plegen zou. Ik ben daarom het vijandelijk leger gevolgd, en ontwaarde spoedig, dat mijn vermoeden niet ongegrond was. De stad is door verraad overgegaan, en dit stiet mij tegen de borst.

»Ik bleef evenwel afwachten wat er verder gebeuren zou, en vernam, dat gij in aantogt waart met een leger niet talrijk genoeg om Dordrecht te heroveren. Ik herhaal, dat er voor mij eene dure verpligting bestaat, om u zoo mogelijk van dienst te zijn, en naardemaal ik u den grond van die verpligting niet kan meêdeelen, zij het u genoeg te weten, dat zij bestaat. Ik ging alzoo op kondschap uit in de hoop, een redmiddel voor u te zullen vinden, en die hoop heeft mij niet bedrogen!

»Het toeval bragt mij in aanraking met een hollandsch edelman, op wiens trouw gij bouwen kunt, en het mogt mij gelukken, dien edelling vertrouwen op mij in te boezemen. Zijn naam is Gerard van Putten, en hij zeide mij, dat het noemen van dien naam genoegzaam was, om alle achterdocht bij u te verbannen."

»Ha," riep Dirk uit, »nu mijn trouwe van Putten niet gevangen zit, is de zege spoedig mijn!"

»Luister, heer graaf!" hernam Otto. Gij rukt met uwe mannen op tot bij Dordrecht, en twee uren na middernacht zult gij de poorten geopend vinden. Het overige zult gij beter weten te volbrengen, dan eenig ander; en thans heb ik mijn last volbragt, en keer terug naar Dordrecht. God zegene u, edel heer!"

»Eén woord nog," vroeg de graaf; »is Willem bij het bisschoppelijk leger?"

»Neen, heer graaf!" antwoordde Otto," hij kwam naar Utrecht met eene ligte wond aan de hand; maar zij is in ontsteking geraakt, zoodat hij die niet gebruiken kan,

en tevens ligt hij ziek aan eene hevige wondkoorts."

»De hemel zij gedankt, riep Dirk uit, »dat onze zwaarden zich niet zullen kruisen!"

Otto scheidde thans van den graaf, en keerde naar Dordrecht terug, terwijl Dirk zich verheugde in het denkbeeld, dat hij weldra meester wezen zou van zijne stad, en zich bloedig wreken op degenen, die hem hadden verraden. Hij verzamelde zijne aanvoerders rondom zich en deelde hun meê, dat zij Dordrecht in alle stilte zouden naderen en hun de poorten geopend worden. Diensvolgens werden de noodige bevelen gegeven, en tegen twaalf uur in den nacht trok het hollandsche leger met de meeste stilte op.

Ongeveer een uur na middernacht bevond Dirk IV zich op korten afstand van Dordrecht, en de enkele gedachte, dat hij weldra wraak zou nemen op zijne vijanden en belagers, joeg hem het bloed zoo onstuimig door de aderen, dat hij niet voelde, hoe snerpend koud de wind was, die met ijzigen adem uit het oosten blies, en alles deed verstijven. Helder scheen de maan over het vlakke lage land, en teekende de omtrekken der stad zoo scherp af, als hadde zij een voorgevoel van hetgeen daar weldra gebeuren zou. Het leger van den graaf stond zoo digt mogelijk opeen gepakt, en staarde met somber dreigende blikken naar de stad. Geen geluid werd er vernomen, en onder de talrijke schaar van hollandsche weermannen heerschte eene stilte als die des doods; maar het was de stilte, die voorafgaat aan den ijzingwekkenden storm.

Thans gaf de graaf bevel om de stad te naderen, en tegen den bepaalden tijd bevond zich geheel het leger vlak voor de sterkte. Gerard van Putten had getrouwelijk woord gehouden, en twee uren na middernacht trok Dirk IV ongehinderd met geheel zijn leger Dordrecht binnen. Nog altijd werd de meeste behoedzaamheid in acht genomen, en de mannen der wrake verrieden hunne aanwezigheid zelfs niet door een hoorbaren ademtogt.

Plotseling ging op het gegeven bevel de alarmkreet op, en wekte den vijand uit zijne zoete sluimering. In allerijl vloog het bisschoppelijke leger te wapen; doch angst en vrees beving weldra aller hart, en de bevelen der krijgs-

bevelhebbers werden niet gehoorzaamd. Ieder dacht aan zijn eigen heil, niet vermoedende dat juist die algemeene wanorde het leven van allen in het grootste gevaar bragt.

Het leger van graaf Dirk stond in de straten van Dordrecht geheel in slagorde geschaard, evenzeer voorbereid op den aanval als geschikt ter verdediging, terwijl dat der vijanden, als het ware in tallooze kleine op zich zelve staande afdeelingen gesplitst, zich bij geene mogelijkheid staande kon houden.

Zoodra deze kleinere afdeelingen zich hier en daar vertoonden, klonk in de grafelijke gelederen het bevel: »valt aan!" Naauwelijks was dit woord gehoord, of van alle kanten werden de bisschoppelijke weermannen aangevallen: er had eene verschrikkelijke slagting plaats! Te laat zagen de vijanden in, hoe kwalijk zij hadden gehandeld door alleen bedacht te zijn op eigen behoud! Vlugtende renden zij door de straten, en stieten telkens en overal op de goed geordende grafelijke benden, die hun den schedel kloofden, om terstond weer nieuwe slagtoffers onder hunne slagen te doen vallen. Het bloedbad was ontzettend, Dordrechts straten waren opgevuld met lijken.

De bisschoppen en hun bondgenoot Egbert, markgraaf van Brandenburg, verloren den moed, en begrepen te regt, dat zij met het overschot van hunne strijdmagt onmogelijk den graaf het hoofd konden bieden; reeds vernamen zij, dat er niet minder dan vier honderd edelen met hunne knechten waren afgemaakt, en het bloedbad nog immer voortduurde. Gelukkig voor hen, dat deze slagting des nachts plaats had, waardoor hun althans de gelegenheid tot ontvlugten open bleef, en daartoe werd dan ook eenstemmig besloten. Er voegden zich nog bij hen eenige hollandsche edelen die de regtvaardige wraak van den graaf hadden te duchten, en er werd nu besloten, om niet gemeenschappelijk, maar afzonderlijk de vlugt te nemen. Enkelen vermomden zich, en zochten op deze wijze een goed heenkomen, terwijl anderen langs stille achterwegen in veiligheid zochten te geraken.

Het leger van den graaf bleef den ganschen nacht slagvaardig in de straten geschaard, en daardoor was het

den bisschoppen, den markgraaf en den verraderlijken hollandschen edelen, die vroeger hun de plaats in handen geleverd hadden, mogelijk zich door de vlugt te redden. Tegen den morgen was Dordrecht geheel door den vijand ontruimd. Met welgevallen liet graaf Dirk zijne blikken weiden over het tafereel, dat voor hem lag, en hem zoo overtuigend deed zien, dat hij bloedig gewroken was. Nu gaf hij bevel, dat de lijken moesten weggeruimd worden, en zijne krijgers zich daarna konden overgeven aan de rust, die zij zoo zeer behoefden. Hij zelf gevoelde geen spoor van vermoeidheid; want de vreugde over de behaalde zegepraal bezielde hem geheel en al.

Toen het krijgsrumoer had opgehouden, de straten zooveel mogelijk gereinigd waren, en zijne manschappen in de armen van den slaap lagen, zat graaf Dirk bij een helder knappend vuur in de woning van Gerard van Putten, zich met dezen onderhoudende over de gebeurtenissen in de jongst verloopen tijden. Wel gaf zijn trouwe vriend hem den raad, om zich te ontkleeden en nog eenige uren rust te genieten; maar de graaf wilde van geene rust hooren, en gevoelde zich zoo opgeruimd en versterkt, dat Gerard van Putten hierop niet langer aandrong, maar hem onder een beker wijns omstandig verhaalde, hoe zich de geheele zaak had toegedragen.

Wij keeren thans terug tot den ouden Otto. Deze verheugde zich bovenmate, toen Willem en Ottelijne veel spoediger, dan hij verwachtte, uit Luik waren teruggekeerd; maar hij kon hun terstond aanzien, dat er iets ongewoons gebeurd was. Willem verhaalde hem, wat er op het steekspel voorviel, en hoe verraderlijk de Hollanders waren aangevallen en vermoord door de bisschoppelijken, die den toevalligen dood van des aartsbisschops broeder tot voorwendsel namen, om den graaf zelven van het leven te berooven. Willem betreurde het ongeval daarom te meer, wijl het ligt te voorzien was, dat de oorlog weldra op nieuw zou ontbranden, en hij door eed en pligt gedwongen worden, om zelf het zwaard te trekken tegen dengene, die hem ten hoogste aan zich had verpligt. Vader Otto prees hem over zijn gehouden ge-

drag, en zocht hem overigens te troosten door hem te wijzen op den krijgsmansstand, waarin het zoo vaak gebeurde, dat vrienden het zwaard tegen elkander moesten trekken. Willem echter schudde het hoofd, en antwoordde, dat hij nu zelf inzag, dat de vijanden van den graaf voor geen middel terugdeinsden om hunne oogmerken te bereiken, zoodat hij alle reden had om te vermoeden, dat de graaf meer door verraad dan door een openlijken en eerlijken oorlog zou worden bestreden. Otto deed hem hiertegen opmerken, dat hij in dit geval welligt zijnen beschermer groote diensten zou kunnen bewijzen door zich in de vergadering der krijgsbevelhebbers kloekhartig tegen alle verraderlijke aanslagen te verklaren, of, bijaldien zijne stem niet werd gehoord, Hollands graaf tegen dreigende gevaren te waarschuwen.

Tijdens het gevecht te Luik, had Willem eene wonde aan de regterhand bekomen, maar zoo onbeduidend, dat hij hoegenaamd er geene acht opsloeg. Zijn vertrek met Ottelijne was zeer overhaast geweest, en zij hadden den terugtogt met den meesten spoed volbragt, ten einde den goeden vader Otto niet langer alleen te laten dan noodig was, zoodat hij de geringe verwonding eenige dagen lang aan zich zelve overliet. Hetzij nu uit hoofde van overspanning door hunne overhaaste afreize of door welken invloed ook: genoeg, de gering schijnende wond ging eindelijk in ontsteking over, en Willem gevoelde allengs pijn, die weldra zoo zeer toenam, dat hij den arm volstrekt niet gebruiken kon, en geneeskundige hulp moest inroepen.

De geneesmeester, dien hij tot zich ontbood, verklaarde, dat er eene belangrijke ontsteking bestond, die zich vrij ver uitgebreid en het gansche handgewricht aangedaan had, zoodat hij niet voor een gunstigen afloop kon instaan, ofschoon hij hoop voedde door volstrekte rust en ontstekingwerende behandeling het lid te kunnen behouden. De lijder werd allengs ook door eene hevige wondkoorts aangetast, zoodat hij wel tot volstrekte rust was gedwongen.

Willem beklaagde zich geenzins over een ongeval, dat hem eigenlijk zeer te stade kwam, dewijl hij daardoor althans vooreerst bevrijd bleef van het gevaar, het zwaard

tegen zijn weldoener te moeten trekken. Hij bragt zijn tijd alleraangenaamst door, genietende de liefderijkste verpleging van Ottelijne en de toespraak van den waardigen Otto, die hem tevens zoo veel mogelijk op de hoogte der gebeurtenissen hield.

Middelerwijl sloten de bovengemelde bisschoppen hun onderling verbond, en op zekeren dag verhaalde Otto, dat het stichtsche leger met de bondgenooten tegen Dordrecht moest oprukken. Willem, schoon reeds een tijd lang aan de beterhand, mogt echter nog geene beweging met den regterarm maken, en de wondheeler verklaarde uitdrukkelijk, dat hij in geen geval ten strijde kon trekken. Hij verheugde zich hartelijk daarin, en Otto deed het ook genoegen dat hij te huis zou blijven, en ten minste ontheven was van zijn gemoedsbezwaar.

»Ik ga u echter thans op mijne beurt een tijd lang verlaten," zeide Otto; »ik trek met het bisschoppelijke leger mede; want ik heb zoo veel gehoord, dat, indien ook maar de helft waar is, graaf Dirk IV een vertrouwd vriend in Dordrecht noodig heeft. Men beweert dat de bisschoppelijken in betrekking staan met misnoegde hollandsche verraders, die hun, bij afwezigheid van den graaf, Dordrecht weer in handen zullen leveren. Ik kan dit niet beletten, maar wil toch al het mogelijke doen, om Dirk IV te verwittigen en hem voor een wissen ondergang te bewaren, als hij misschien met zijn strijdmagt tegen Dordrecht zou willen oprukken, bouwende op de trouw en den bijstand der hollandsche edelen, die hem verraden!"

Willem was den goeden vader Otto innig dankbaar voor dit besluit, en ook Ottelijne bragt hem met betraande oogen haren dank voor de taak, die hij zich vrijwillig had opgelegd, en waardoor de man misschien behouden bleef, aan wien zij de duurste verpligtingen had.

Otto trok dan ook inderdaad met het stichtsche leger mede, en bemerkte weldra, dat hij goed onderrigt was, en Dordrecht door verraad aan den vijand zou overgaan. Hij bleef daarom op alle voorvallen een opmerkzaam oog houden, en spreidde hierbij eene geslepenheid ten toon, die men van een man in zijnen stand waarlijk niet zou

verwacht hebben. Een gering toeval deed hem heer Gerard van Putten ontmoeten, en Otto bezat menschenkennis genoeg om terstond te bespeuren, dat de graaf in dezen edelling een trouw vriend bezat. Hij wilde deze gunstige gelegenheid niet laten verloren gaan, en vroeg onbeschroomd den heer van Putten een onderhoud met hem te mogen hebben. Gerard zag hem verbaasd en wantrouwend aan, dewijl hij blijkbaar niet tot de Hollanders behoorde, en weigerde kortaf hem gehoor te verleenen; doch Otto hernam, dat hij hem in het belang van Dirk IV wenschte te spreken, en er straalde zoo veel trouwhartigheid door in den toon zijner stem, dat de heer van Putten hierdoor getroffen, Otto gehoor verleende.

Deze zeide hem nu, dat hij hem voor een opregt vriend van den graaf hield, en dat hij zelf persoonlijk reden had, om Dirk opregtelijk genegen te zijn, en hem te redden van een wissen ondergang, indien hij niet met een magtig leger tegen Dordrecht optrok. Vader Otto sprak met zoo veel kennis van zaken, dat Gerard van Putten hem een onbepaald vertrouwen schonk, en met hem overlegde, op welke wijze zij den graaf van dienst konden zijn. Otto vroeg hem, of hij geene kans zag, om ter gelegener tijd de poort te openen, om het grafelijke leger in te laten, zonder dat de vijand kennis droeg van dit oogmerk, aangezien zulks, naar zijn oordeel, de eenige weg was om den graaf waarlijk van dienst te wezen; mogt de heer van Putten dit plan uitvoerbaar achten, dan was hij zelf bereid, Dirk IV bij diens nadering kennis te geven van het plan, en hem op deze wijze met zijne strijdknechten ongemerkt binnen Dordrecht te brengen; het overige was dan voor Hollands graaf eene gemakkelijke taak, en zijne vijanden zouden hun gepleegd verraad duur moeten betalen.

Na zich eenigen tijd bedacht te hebben, meende Gerard van Putten, dat het hem misschien gelukken zoude, de poort geopend te kunnen houden, en beloofde al het mogelijke daartoe in het werk te stellen. Hij gaf den ouden Otto verlof, zijn bezoek van tijd tot tijd te herhalen, opdat zij gereed zouden zijn, zoodra de graaf in aantogt was.

Eenigen tijd daarna vernam men, dat de graaf tegen Dordrecht oprukte, en toen Otto zich weer bij den heer van Putten bevond, om te vernemen, of deze in staat was gevolg te geven aan het beraamde plan, deelde Gerard hem meê, dat hij er in geslaagd was, na twee dagen de wacht bij de poort door zijne aanhangers te doen betrekken. Vader Otto vernam die tijding met groote vreugde, en beloofde, dat hij onmiddellijk zorg zou dragen, dat de graaf hiervan werd ingelicht. Hij verliet kort daarop de stad, en begaf zich naar de legerplaats van den graaf, dien hij kennis gaf van de genomen maatregelen. Wij hebben boven reeds gezien, dat heer van Putten er in geslaagd was, de poort voor hem geopend te houden, en hoe de graaf, Dordrecht heroverd hebbende, eene schromelijke slagting hield onder zijne vijanden.

X.

De graaf vermoord.

In den nacht, toen graaf Dirk IV Dordrecht had heroverd, verlieten wij hem, terwijl hij zich met Gerard van Putten bevond, en weigerde eenige uren rust te nemen, dewijl de vreugde over zijne wraakoefening alle gewaarwording van vermoeidheid bij hem verbande. Wij zagen, dat de vijand een groot aantal dooden en gekwetsten had, en de bisschoppen met hunnen bondgenoot, Egbert van Brandenburg, hun heil zochten in eene overhaaste vlugt. Niet allen echter waren gelukkig genoeg, om buiten Dordrecht te geraken, en velen moesten zich in eene of andere woning verborgen houden, tot er ook voor hen gelegenheid tot ontvlugten zou bestaan.

De oude Otto bevond zich bij een verren bloedverwant, en was voornemens Dordrecht spoedig weer te verlaten. Hij had voldaan aan zijne verpligting en zijn

oogmerk bereikt, en verlangde nu hartelijk naar zijne kinderen. Ook hij was dien bloedigen nacht getuige geweest van de slagting onder de vijanden van den graaf, en wilde nog eenige uren rust nemen, om dan zoo spoedig mogelijk naar Utrecht te vertrekken. Reeds had hij zich ontkleed, om zich ter rust te begeven, toen hij opmerkzaam werd op een gesprek, dat in een belendend vertrek werd gehouden, en waarbij men telkens den naam van graaf Dirk noemde, onder het uiten van de schrikkelijkste verwenschingen. Otto spitste de ooren, hield het hoofd vlak aan den dunnen wand, welke de beide vertrekken scheidde, en luisterde met gespannen aandacht.

Er waren, naar het scheen, twee personen bij elkander, waarvan er een vloeijend hollandsch sprak, maar de ander in een vreemden tongval, zoo als Otto ook meermalen onder de keulsche krijgsknechten gehoord had. Duidelijk kon Otto hun gesprek verstaan; want vooral de vreemdeling sprak luid en driftig.

»Alzoo," zeide de Hollander, »draagt gij den graaf van Holland een doodelijken haat toe?"

»Zou ik niet," luidde het antwoord; »of meent gij, dat een vreedzaam handelaar als ik de wapenen zou opvatten, en vrijwillig tegen hem ten strijde trekken, indien ik hem niet haatte? Zoudt gij lijdelijk toezien, dat uwe schepen verbrand, geheel uw handel gestremd werd, en gij u buiten schuld tot den bedelstaf gebragt zaagt? Neen, bij den duivel! Ik heb er een eed op gezworen, al zou het mij zelven het leven kosten: Dirk IV moet vallen door mijne hand!"

»Ik hoorde reeds dikwijls zulke snoevende taal, maar nog altijd is den graaf geen haar op het hoofd gekrenkt. Ik zou het u niet raden, man! Dirk is een dapper en forsch strijder, en klooft u den schedel, vóór gij hem de geringste schade kunt toebrengen. Ga veeleer morgen naar hem toe, val hem te voet, en smeek hem, dat hij u weer veroorlooft handel te drijven."

»Gij schijnt mij niet te willen begrijpen! Dirk heeft mij reeds genoeg geplunderd; hij behoeft mij waarlijk niet nog het hoofd voor de voeten te leggen! Er zijn

wel andere middelen, om mijn oogmerk te bereiken."

»Dat klinkt mij raadselachtig; maar gij zijt welligt sluwer dan ik. Zeg mij onbewimpeld, welk plan gij hebt uitgedacht, en indien ik u daarbij van dienst kan wezen, dan weet gij, dat ge onvoorwaardelijk op mij rekenen kunt; want ook ik haat den graaf, en misschien nog meer dan gij!"

»Mijn plan is zeer eenvoudig: het is bijna zeker, dat Dirk IV morgen reeds de stad in alle rigtingen zal doorkruisen; ongetwijfeld komt hij dan langs de wallen; daar houd ik mij verborgen, en zend hem bij het voorbijgaan een groet toe met eene pijl, die ons spoedig genoeg van hem verlossen zal."

»Zijt gij zoo zeker van uw schot?"

»Mijn schot mist het doel nooit!"

»Welaan, ik hoop van harte, dat het thans niet voor de eerste maal missen zal. Veel geluk op uwe onderneming! Ik ga nog een paar uur rusten."

Otto had met bijna ingehouden adem dit gesprek afgeluisterd, en terstond was zijn besluit genomen. Hij kleedde zich weer aan, en de wakkere oude mompelde bij zich zelven:

»Vervloekte sluipmoordenaar! Otto zal u gezelschap houden achter de muren!"

Het was morgens zes uur, toen Otto de deur opende en naar beneden kwam. Het was stikdonker, zoodat men geene hand voor oogen zien kon; de lucht dreigde met eene ontzettende hoeveelheid sneeuw; er begonnen reeds eenige groote vlokken te vallen; maar tegen het opgaan der zon helderde de lucht geheel op, en omstreeks acht uur was het weder inderdaad vriendelijk geworden. Otto bevond zich reeds lang op zijn post, maar ontdekte nergens iemand, die hem achterdocht kon inboezemen. Hij bespiedde onafgebroken de muren en keek in alle rigtingen, zonder iemand te ontwaren, zoo dat hij soms zich zelven afvroeg, of hij ook verkeerd kon verstaan hebben; maar dit was onmogelijk, en hij besloot geduldig te wachten, al moest het ook den ganschen dag duren, eer de graaf zich vertoonde.

Des morgens echter omstreeks tien uur zag hij den graaf, door slechts weinige personen gevolgd, aankomen, en op nieuw bespiedde hij de muren met arendsblikken; doch vergeefs! Volstrekt niets ontdekkende, meende hij dat de Keulenaar zijn plan had opgegeven of in de uitvoering ondanks zich zelven werd verhinderd. Reeds was de graaf tot digt bij Otto genaderd, toen er eene pijl door de lucht snorde, en den graaf trof.

Bijna op hetzelfde oogenblik zag hij den Keulenaar 1) uit eene woning ontvlugten, en pijlsnel vloog Otto hem na, om zich van zijn persoon meester te maken; maar in zijne edele drift zag hij niet, dat onmiddellijk na den vreemdeling een ander uit hetzelfde huis de vlugt nam: het was de Hollander, die des nachts het gesprek met den Keulenaar gevoerd had. Deze zag Otto op zijn vriend aansnellen, en diens bedoeling terstond vermoedende, trok hij zijn zwaard, en bragt Otto een zoo geduchten houw op het hoofd toe, dat hij neerzeeg, en het bloed in een breeden stroom uit de diepe wonde vloeide. »God! wees mijne arme ziel genadig!" stamelden zijne stervende lippen, en het volgende oogenblik was de trouwe Otto een lijk.

Eene groote ontsteltenis beving het gevolg van den graaf, en terwijl allen zich om strijd beijverden, om den vorst hulp en bijstand te verleenen, nam de moordenaar de vlugt, en bevond zich spoedig in veiligheid.

Dirk verloor geen oogenblik zijne bedaardheid, en trok zelf de pijl uit de wonde. Blijmoedig sprak hij tot de zijnen:

»Dat is niets, mijne heeren! er is geen edel deel beleedigd! Spoeden wij ons naar huis, en onder een behoorlijk verband is de ligte kwetsuur weldra genezen."

De Keulenaar had niettemin waar gesproken, toen hij zeide, dat zijne pijlen het doel niet misten. Ofschoon

---

1) Volgens *de Klerk uit de lage landen*, pag. 49. zou graaf Dirk IV door een der heeren van Kuik getroffen zijn; doch naardemaal geen van alle andere geschiedschrijvers hiervan spreken, ja, zelfs niet eenig vermoeden opperen, hebben wij ons in deze schets aan het algemeen aangenomen gevoelen gehouden.

de wond zelve inderdaad niet veel te beteekenen had, was zijn toestand reeds tegen den avond bedenkelijk, en den volgenden morgen zoodanig verslimmerd, dat er geen twijfel meer bestond, dat de graaf getroffen was door eene vergiftigde pijl. Hij werd gewond den 14 Januarij 1049, en drie dagen later was graaf Dirk IV een lijk.

De straat, waar hem het ongeluk trof, draagt nog den naam van *Gravenstraat*, en het huis, waaruit, naar men meent, de pijl op hem werd afgeschoten, is later omvergehaald, en op dezelfde plek een ander gebouwd, waaraan men den naam van *Holland* gaf, ter herinnering aan 's graven moord.

Dit was het treurig uiteinde van Dirk IV, graaf van Holland, een der beroemdste helden van zijnen tijd, die een geheel ander lot had verdiend. Hij was ongemeen dapper, zeer ervaren in de krijgskunst en bezat een regtschapen en vastberaden karakter. Hij werd innig betreurd door zijne vrienden, en zijne vijanden konden hem eigenlijk niets anders verwijten, dan dat hij hen herhaaldelijk had verslagen, en hun een diep ontzag ingeboezemd.

Willem en Ottelijne treurden insgelijks over het rampspoedig uiteinde van hunnen beschermer, en gevoelden daarenboven een diepen rouw over den dood van vader Otto. Zijn aandenken bleef hun onuitsprekelijk dierbaar, en zelfs na vele jaren spraken zij nog met de meeste aandoening over den vaderlijken vriend, die hen had liefgehad als zijne kinderen.

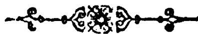
Bertha van Loon, voor wie het afsterven van den graaf een zwaar verlies was, gevoelde zich nu geheel eenzaam en verlaten op de wereld, en vond haar eenigen troost in hare briefwisseling met Ottelijne. Willem gevoelde diep medelijden met haar verlaten toestand, en deed haar eindelijk het voorstel, dat hij den krijgsmansstand zou vaarwel zeggen, en zich op zijn slot Keenenburg vestigen, indien zij besluiten kon, haren laatsten levenstijd in hunnen kring door te brengen.

Met innige dankbaarheid en vreugde, bewilligde Bertha in dit aanbod, en sleet hare laatste dagen zoo ge-

lukkig, als in hare omstandigheden mogelijk was. Geacht en bemind door Willem en zijn gezin, beijverde ieder zich, om hare wenschen te voorkomen, en meermalen getuigde zij, dat God haar de grootste liefde had bewezen, door haar Willem en Ottelijne te leeren kennen. Zacht en gelukkig vlood haar leven heen tot zij opgeroepen werd tot een beter leven. Biddend voor allen en bijzonderlijk voor het geluk van Willem en Ottelijne, drukte zij hun nog eenmaal de hand, en sloot toen de oogen voor altijd. Willem en Ottelijne vergezelden haar ten grave, als kinderen eener beminde moeder, en baden God, dat het hun mogt vergund worden, een sterfbed te hebben als de vrome Bertha van Loon.

Vijf jaren waren er verloopen, toen Waso terugkeerde naar zijn vaderland; maar hij vloekte den monnik niet meer, die hem als een arme boeteling tot deze bedevaart dwong, kampende met ontbering, ziekte en ellende van allerlei aard; maar zijn gemoed ontsloot zich voor boete en bekeering, en hij kwam terug als een opregt en vroom Christen. Hij werd een sieraad van de kerk, zich geheel toewijdende aan de belangen van het bisdom; hij was voortaan de goede herder zijner kudde, overal en altijd bereid tot hulp en ondersteuning, zachtmoedig en nederig, en vooral strevende zondaars te bekeeren, en zelf onafgebroken voor te gaan op den weg der eeuwige gelukzaligheid. Hij leefde nog eene reeks van jaren, en toen eindelijk de natuur hare schatting eischte, en Waso die had betaald, ging er eene algemeene weeklagt op in het bisdom Luik:

„De heilige bisschop is niet meer! Moge zijn geest onder ons blijven wonen!”

1927

